8134

Prace nad reformą administracji 1925-1926

T E Z Y

do tymczasowej ustawy, dotyczącej danin
i
niektórych innych dochodów komunalnych.

108
2

T e z y
do tymczasowej ustawy, dotyczącej danin i niektórych innych dochodów komunalnych.

Zasady ogólne.

1.

Cel ustawy.

1.

Stworzenie całego systemu skarbowości komunalnej będzie możliwe dopiero po unormowaniu organizacji samorządu wszystkich kategorji w drodze odpowiednich ustaw, wydanych dla całego Państwa. Jednakowoż doraźna sanacja finansów komunalnych jest już obecnie kwestją palącą.

Przedłożone już Sejmowi projekty ustaw o wydajnem podwyższeniu państwowych podatków bezpośrednich przewidują również zasilenie źródeł dochodowych samorządu, ustanawiając na rzecz samorządu obciążenie podatkowe w pewnym stosunku procentowym do opodatkowania na rzecz państwa. Ma to nastąpić w formie określenia łącznego maximum podatków komunalnych, względnie komunalnych dodatków do podatków państwowych.

Ponieważ postanowienie to zmienia w pewnej mierze system skarbowości komunalnej, istniejące w różnych dzielnicach państwa i musi być rozwinięte w szczegółowych przepisach ustawowych, nasuwa się potrzeba wydania odpowiedniej ustawy tymczasowej w sprawie finansów komunalnych.

Ustawa taka powinna, uwzględniając obecne przepisy o organizacji samorządu, uczynić pierwszy krok w kierunku urzeczywistnienia artykułu 69 Konstytucji o rozgraniczeniu źródeł dochodowych Państwa i samorządu oraz w kierunku zunifikowania systemów skarbowości komunalnej, istniejących w różnych dzielnicach Polski.

Dlatego ustawa powinna być tymczasową.

II.

Rozgraniczenie źródeł dochodowych Państwa i samorządów w myśl art.69 Konstytucji.

T e z y

do tymczasowej ustawy, dotyczącej danin i niektórych innych dochodów komunalnych.

Zasady ogólne.

I.

Cel ustawy.

1.

Stworzenie całego systemu skarbowości komunalnej będzie możliwe dopiero po unormowaniu organizacji samorządu wszystkich kategorji w drodze odpowiednich ustaw, wydanych dla całego Państwa. Jednakowoż doraźna sanacja finansów komunalnych jest już obecnie kwestją palącą.

Przedłożone już Sejmowi projekty ustaw o wydajnem podwyższeniu państwowych podatków bezpośrednich przewidują również zasilanie źródeł dochodowych samorządu, ustanawiając na rzecz samorządu obciążenie podatkowe w pewnym stosunku procentowym do opodatkowania na rzecz państwa. Ma to nastąpić w formie określenia łącznego maximum podatków komunalnych, względnie komunalnych dodatków do podatków państwowych.

Ponieważ postanowienie to zmienia w pewnej mierze system skarbowości komunalnej, istniejące w różnych dzielnicach państwa i musi być rozwinięte w szczegółowych przepisach ustawowych, nasuwa się potrzeba wydania odpowiedniej ustawy tymczasowej w sprawie finansów komunalnych.

Ustawa taka powinna, uwzględniając obecne przepisy o organizacji samorządu, uczynić pierwszy krok w kierunku urzeczywistnienia artykułu 69 Konstytucji o rozgraniczeniu źródeł dochodowych Państwa i samorządu oraz w kierunku zunifikowania systemów skarbowości komunalnej, istniejących w różnych dzielnicach Polski.

Dlatego ustawa powinna być tymczasowa.

II.

Rozgraniczenie źródeł dochodowych Państwa i samorządów w myśl art.69 Konstytucji.

2.

Ponieważ obecne potrzeby finansowe Państwa wykluczają możliwość odstąpienia najważniejszych źródeł podatkowych samorządowi do wyłącznej eksploatacji, - należy rozstrzygnąć przedewszystkiem kwestję, czy korzystanie z tych źródeł przez samorząd nie w formie podatków samoistnych, lecz w formie dodatków do podatków państwowych, względnie w formie udziału we wpływach z podatków państwowych nie sprzeciwia się art. 69 Konstytucji, wyrażającemu wszakże zasadę ścisłego rozgraniczenia źródeł dochodowych Państwa i samorządu.

Otóż zasada ta oznacza tylko osobne i ścisłe określenie źródeł dochodowych samorządu w stosunku do źródeł dochodowych Państwa. Dodatki do podatków są tylko formą pobierania podatków samorządowych. Pobieranie dodatków do podatków nie sprzeciwia się więc Konstytucji. Trudno nawet przypuścić, aby Konstytucja wykluczała tę formę opodatkowania komunalnego, która uznana jest powszechnie za najdogodniejszą, a dla najniższych kategorji samorządu, nie posiadających zazwyczaj odpowiedniego aparatu urzędniczego, jest wprost niezbędną. Także art. 13 wydanej już po Konstytucji ustawy o samorządzie wojewódzkim z 26 września 1922 r. /Dz.Ust.Nr.90 poz.829/ dozwala na pobór dodatków do podatków bezpośrednich na cele samorządu wojewódzkiego we wschodniej Małopolsce.

Art. 69 Konstytucji nie wyklucza także udziału samorządów we wpływach z podatków i opłat państwowych, gdyż jest to też tylko forma pobierania danin samorządowych.

Nie wyklucza także ten artykuł Konstytucji dotacji samorządów ze strony Skarbu Państwa lub innych samorządów. Dotacjami bowiem są ustawowe wynagrodzenia samorządu dotowanego za sprawowanie pewnych zadań, przekazanych mu przez Państwo lub samorządy dotujące.

3.

O ile w dotychczasowych i obecnie opracowywanych ustawach o państwowych podatkach i opłatach określona jest łączna stopa obciążenia daninami samorządowemi na rzecz wszystkich ~~związków~~

2.

Ponieważ obecne potrzeby finansowe Państwa wykluczają możliwość odstąpienia najważniejszych źródeł podatkowych samorządowi do wyłącznej eksploatacji, - należy rozstrzygnąć przedewszystkiem kwestję, czy korzystanie z tych źródeł przez samorząd nie w formie podatków samoistnych, lecz w formie dodatków do podatków państwowych, względnie w formie udziału we wpływach z podatków państwowych nie sprzeciwia się art. 69 Konstytucji, wyrażającemu wszakże zasadę ścisłego rozgraniczenia źródeł dochodowych Państwa i samorządu.

Zasada ta oznacza tylko osobne i ściśle określenie źródeł dochodowych samorządu w stosunku do źródeł dochodowych Państwa. Dodatki do podatków są tylko formą pobierania podatków samorządowych. Pobieranie dodatków do podatków nie sprzeciwia się więc Konstytucji. Trudno nawet przypuścić, aby Konstytucja wykluczała tę formę opodatkowania komunalnego, która uznana jest powszechnie za najdogodniejszą, a dla najniższych kategorji samorządu, nie posiadających zazwyczaj odpowiedniego aparatu urzędniczego, jest wprost niezbędna. Tak że art. 13 wydanej już po Konstytucji ustawy o samorządzie wojewódzkim z 26 września 1922 r. /Dz.Ust.Nr.90 poz.829/ dozwala na pobór dodatków do podatków bezpośrednich na cele samorządu wojewódzkiego we wschodniej Małopolsce.

Art. 69 Konstytucji nie wyklucza także udziału samorządów we wpływach z podatków i opłat państwowych, gdyż jest to też tylko forma pobierania danin samorządowych.

Nie wyklucza także ten artykuł Konstytucji dotacji samorządów ze strony Skarbu Państwa lub innych samorządów. Dotacjami bowiem są ustawowe wynagrodzenia samorządu dotowanego za sprawowanie pewnych zadań, przekazanych mu przez Państwo lub samorządy dotujące.

3.

O ile w dotychczasowych i obecnie opracowywanych ustawach o państwowych podatkach i opłatach określona jest łączna stopa obciążenia daninami samorządowemi na rzecz wszystkich związków

związków komunalnych, ustawa zajmie się podziałem łącznej stopy danin samorządowych między uprawnione ciała samorządne, a w miarę potrzeby także sposobem pobierania każdej poszczególnej daniny samorządowej.

III.

Nadzór finansowy nad samorządami w myśl art. 70 Konstytucji.

4.

Według art. 70 Konstytucji Państwo wykonywa prawo nadzoru w stosunku do samorządów / rozumie się niższych kategorji /, tylko przez organy samorządów wyższych kategorji; atoli ministrowie odpowiedzialni za wykonywanie tego nadzoru są uprawnieni wydawać w granicach ustaw wskazówki, do których samorządowe organy nadzorcze, z wyjątkiem organów samorządu wojewódzkiego, stosować się są obowiązane. Wynika to z zasady odpowiedzialności ministrów , wyrażonej w art. 2 i 56 Konstytucji.

W stosunku do samorządu wojewódzkiego, nad którym wszakże niema wyższych kategorji samorządowych, Państwo uregulowało swe prawo nadzoru ustawą z dn. 26 września 1922 r. o zasadach samorządu wojewódzkiego, normując w art. 1-8 zasady dla samorządu wojewódzkiego we wszystkich województwach, a rozbudowując je w art. 9 -26 szczegółowo dla samorządu wojewódzkiego, w województwach Wschodniej Małopolski.

Państwo wykonywa według tej ustawy prawo nadzoru w zakresie czynności, należących do spraw administracyjnych w formie veta wojewody przeciwko uchwałom Sejmiku i Wydziału Wojewódzkiego, atoli tylko z przyczyn ściśle prawnych, o których orzeka następnie Minister Spraw Wewnętrznych, względnie Najwyższy Trybunał Administracyjny. Do zakresu spraw administracyjnych należy właśnie wykonywanie nadzoru nad samorządami niższej kategorji i zatwierdzanie ~~ich~~ uchwał w sprawie pobierania podatków i opłat na rzecz samorządów niższej kategorji.

W sprawach, wchodzących w takres działalności prawodawczej Sejmików Wojewódzkich, Państwo wykonywa swoje prawo nadzoru w formie sankcji Prezydenta Rzeczypospolitej i kontrasygnatury

111-5

odpowiedzialnych ministrów. Do zakresu działalności ustawodawczej należy właśnie prawo nakładania podatków i opłat wojewódzkich. Na to prawo odpowiedzialni ministrowie mogą wywierać swój wpływ / nietylko z przyczyn prawnych/ odmawiając swej kontrasygnacji i skłaniając Prezydenta Rzeczypospolitej do odmówienia sankcji odnośnym ustawom.

5.

Według ust.2 art. 70 Konstytucji zatwierdzanie uchwał związków komunalnych przez organy samorządu wyższej kategorji lub przez Ministerstwa powinno należeć do wyjątków dopuszczonych specjalnemi ustawami.

Uchwały związków komunalnych, nakładające podatki i opłaty na mieszkańców, tak głęboko wrzynają się w stosunki gospodarcze i społeczne, oraz mogą tak silnie oddziaływać na możność wyzyskania majątków, kapitałów i dochodów ludności podatkami i opłatami na rzecz Państwa, że uchwały te powinny z reguły podlegać wyższemu zatwierdzeniu. Wyjątek winien być dopuszczony tylko dla samorządowych dodatków do państwowych podatków do pewnej normy, a pod pewnymi warunkami także dla opłat administracyjnych i dla opłat za używanie zakładów komunalnych. Mimo pewnej samodzielności związków komunalnych w tym zakresie władze nadzorcze mogą zawsze wywierać wpływ w tej dziedzinie, gdy wskutek zażalenia stron lub z urzędu dowiadują się o zbytniej wysokości wspomnianych danin.

Wynagrodzenia za korzystanie z komunalnych przedsiębiorstw zarobkowych i ceny za produkty tych przedsiębiorstw, jako należące do zakresu prywatno-prawnego, nie mogą podlegać zatwierdzeniu i winny się regulować pod względem gospodarczym tylko zasadami ekonomicznemi popytu i podaży.

Wyjątek zachodzi, gdy istnieje czy to prawny obowiązek mieszkańców, czy faktyczna konieczność korzystania przez nich z przedsiębiorstw tych, gdyż w takim razie przedsiębiorstwo to staje się zakładem publicznym.

odpowiedzialnych ministrów. Do zakresu działalności ustawodawczej należy właśnie prawo nakładania podatków i opłat wojewódzkich. Na to prawo odpowiedzialni ministrowie mogą wywierać swój wpływ / nietylko z przyczyn prawnych/ odmawiając swej kontrasygnatury i skłaniając Prezydenta Rzeczypospolitej do odmówienia sankcji odnośnym ustawom.

5.

Według ust.2 art. 70 Konstytucji zatwierdzanie uchwał związków komunalnych przez organy samorządu wyższej kategorji lub przez Ministerstwa powinno należeć do wyjątków dopuszczonych specjalnemi ustawami.

Uchwały związków komunalnych, nakładające podatki i opłaty na mieszkańców, tak głęboko wrzynają się w stosunki gospodarcze i społeczne, oraz mogą tak silnie oddziaływać na możność wyzyskania majątków, kapitałów i dochodów ludności podatkami i opłatami na rzecz Państwa, że uchwały te powinny z reguły podlegać wyższemu zatwierdzeniu. Wyjątek winien być dopuszczony tylko dla samorządowych dodatków do państwowych podatków do pewnej normy, a pod pewnymi warunkami także dla opłat administracyjnych i dla opłat za używanie zakładów komunalnych. Mimo pewnej samodzielności związków komunalnych w tym zakresie władze nadzorcze mogą zawsze wywierać wpływ w tej dziedzinie, gdy wskutek zażalenia stron lub z urzędu dowiadują się o zbytniej wysokości wspomnianych danin.

Wynagrodzenia za korzystanie z komunalnych przedsiębiorstw zarobkowych i ceny za produkty tych przedsiębiorstw, jako należące do zakresu prywatno-prawnego, nie mogą podlegać zatwierdzeniu i winny się regulować pod względem gospodarczym tylko zasadami ekonomicznemi popytu i podaży.

Wyjątek zachodzi, gdy istnieje czy to prawny obowiązek mieszkańców, czy faktyczna konieczność korzystania przez nich z przedsiębiorstw tych, gdyż w takim razie przedsiębiorstwo to staje się zakładem publicznym.

6.

W sprawach, mających związek z zatwierdzaniem uchwał w przedmiocie pobierania podatków i opłat samorządowych, powinna w myśl reguły, wyrażonej w art. 71 Konstytucji , orzekać tylko jedna instancja odwoławcza, tembardziej że w sprawach zasadniczej natury niższe instancje z reguły będą działały na podstawie wskazówek ogólnych, wydanych przez powołane ministerstwa.

Uchwały, wymagające zatwierdzenia przez organy samorządu wojewódzkiego, będą aż do wprowadzenia tego samorządu w życie zatwierdzane przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Ministrowie ci mogą w obopólnem porozumieniu przekać swe prawa zatwierdzenia na podległe im bezpośrednio władze państwowe, w b.zaborze austrjackim na Tymczasowy Wydział Samorządowy.

IV.

Rozdział dochodów i opłat samorządowych między poszczególne kategorje związków komunalnych.

7.

Ponieważ uregulowanie skarbowości samorządu wojewódzkiego jest według ustawy z dn.26.IX.1922 r. własną sprawą samodzielnej działalności ustawodawczej Sejmiku Wojewódzkiego , ustawa o daninach komunalnych może się zająć tylko skarbowością gromad , gmin i powiatowych związków komunalnych, a dla samorządu wojewódzkiego zarezerwować odpowiednią część publiczno-prawnych źródeł dochodowych, oddanych samorządowi łącznie do dyspozycji .

Zapotrzebowania podatkowego związków wojewódzkich niepodobna dzisiaj określić; będzie ono zależało od rozmiaru zadań, powierzonych temu samorządowi przez Państwo . Narazie trzeba zarezerwować dla samorządu wojewódzkiego pewne minimum, czyniące samorząd wojewódzki zdolnym do działania. Później w miarę przekazywania związkom wojewódzkim różnych, dzisiaj Państwo obciążających , agend ustawodawczych i administracyjnych - Pań

6.

W sprawach, mających związek z zatwierdzaniem uchwał w przedmiocie pobierania podatków i opłat samorządowych, powinna w myśl reguły, wyrażonej w art. 71 Konstytucji, orzekać tylko jedna instancja odwoławcza, tembardziej że w sprawach zasadniczej natury niższe instancje z reguły będą działały na podstawie wskazówek ogólnych, wydanych przez powołane ministerstwa.

Uchwały, wymagające zatwierdzenia przez organy samorządu wojewódzkiego, będą aż do wprowadzenia tego samorządu w życie zatwierdzane przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Ministrowie ci mogą w obopólnem porozumieniu przekazać swe prawa zatwierdzenia na podległe im bezpośrednio władze państwowe, w b.zaborze austrjackim na Tymczasowy Wydział Samorządowy.

IV.

Rozdział dochodów i opłat samorządowych między poszczególne kategorje związków komunalnych.

7.

Ponieważ uregulowanie skarbowości samorządu wojewódzkiego jest według ustawy z dn.26.IX.1922 r. własną sprawą samodzielnej działalności ustawodawczej Sejmiku Wojewódzkiego, ustawa o daninach komunalnych może się zająć tylko skarbowością gromad, gmin i powiatowych związków komunalnych, a dla samorządu wojewódzkiego zarezerwować odpowiednią część publiczno-prawnych źródeł dochodowych, oddanych samorządowi łącznie do dyspozycji.

Zapotrzebowania podatkowego związków wojewódzkich niepodobna dzisiaj określić; będzie ono zależało od rozmiaru zadań, powierzonych temu samorządowi przez Państwo. Narazie trzeba zarezerwować dla samorządu wojewódzkiego pewne minimum, czyniąc samorząd wojewódzki zdolnym do działania. Później w miarę przekazywania związkom wojewódzkim różnych, dzisiaj Państwo obciążających, agend ustawodawczych i administracyjnych - Pań

stwo będzie mogło albo z własnych źródeł dochodowych wydatnie dotować samorząd wojewódzki, albo nawet odstąpić mu poszczególne źródła dochodowe państwowe do bezpośredniej eksploatacji.

Przy określeniu wysokości owego minimum, które na razie ma być zarezerwowane dla samorządu wojewódzkiego, przyjmuje się za podstawę zapotrzebowanie podatkowe samorządu krajowego w b.dzielnicy pruskiej, który można uważać już jako zawiązek samorządu wojewódzkiego, przewidzianego w Konstytucji. Zapotrzebowanie to wynosiło przed wojną 10 - 12% ogólnego zapotrzebowania podatkowego wszystkich związków komunalnych tej dzielnicy.

Aż do wprowadzenia w życie ustawy z dn.26.IX.1922 r. o samorządzie wojewódzkim i wydania zapowiedzianych w niej ustaw należy ~~przewidzieć~~ przekazać fundusze zarezerwowane dla tego samorządu, w b.zaborze austrjackim i rosyjskim Państwu. Państwo użyje funduszów tych w b.zaborze austrjackim na pokrycie wydatków, połączonych ze spełnieniem zadań, poruczonych Tymczasowemu Wydziałowi Samorządowemu / art. 6 ustawy z dn. 30.I.1920 r., Dz. Ust.R.P.Nr.11, poz.61/ a w b.zaborze rosyjskim na pokrycie wydatków, które Państwo dzisiaj pokrywa z własnych funduszów, a w przyszłości w myśl art. 2 ustawy z dn. 26.IX. 1922 r. pokrywane być mają z funduszów wojewódzkich. - W b.dzielnicy pruskiej postąpi się z funduszami zarezerwowanemi dla samorządu wojewódzkiego narazie w myśl tezy 12.

8.

Zasadniczo korzystać powinny z dochodów publiczno-prawnych uprzystępnionych samorządowi, po potrąceniu rezerw, zastrzeżonych dla samorządu wojewódzkiego, wszystkie 3 kategorje samorządu niższej kategorji /gromady/ gminy i związki powiatowe.

Związki powiatowe / także w b.zaborze austrjackim / należy ze względu na zadania, które obecnie na nich już ciążą i przewidziane są na przyszłość, wyposażyć w większej niż dotychczas mierze w wydajne źródła dochodowe.

Miasta niewydzielone z powiatów ze względu na ich odrębny charakter, jako ognisk kultury, handlu, przemysłu i rzemiosła,

stwo będzie mogło albo z własnych źródeł dochodowych wydatnie dotować samorząd wojewódzki, albo nawet odstąpić mu poszczególne źródła dochodowe państwowe do bezpośredniej eksploatacji.

Przy określeniu wysokości owego minimum, które na razie ma być zarezerwowane dla samorządu wojewódzkiego, przyjmuje się za podstawę zapotrzebowanie podatkowe samorządu krajowego w b.dzielnicy pruskiej, który można uważać już jako zawiązek samorządu wojewódzkiego , przewidzianego w Konstytucji. Zapotrzebowanie to wynosiło przed wojną 10 - 12% ogólnego zapotrzebowania podatkowego wszystkich związków komunalnych tej dzielnicy.

Aż do wprowadzenia w życie ustawy z dn.26.IX.1922 r. o samorządzie wojewódzkim i wydania zapowiedzianych w niej ustaw należy przekazać fundusze zarezerwowane dla tego samorządu w b.zaborze austrjackim i rosyjskim Państwu. Państwo użyje funduszów tych w b.zaborze austrjackim na pokrycie wydatków, połączonych ze spełnieniem zadań, poruczonych Tymczasowemu Wydziałowi Samorządowemu / art. 6 ustawy z dn. 30.I.1920 r. Dz.Ust.R.P.Nr.11, poz.61/ a w b.zaborze rosyjskim na pokrycie wydatków, które Państwo dzisiaj pokrywa z własnych funduszów, a w przyszłości w myśl art. 2 ustawy z dn. 26.IX. 1922 r. pokrywane być mają z funduszów wojewódzkich. - W b.dzielnicy pruskiej postąpi się z funduszami zarezerwowanemi dla samorządu wojewódzkiego narazie w myśl tezy 12.

8.

Zasadniczo korzystać powinny z dochodów publiczno-prawnych uprzystępnionych samorządowi, po potrąceniu rezerw, zastrzeżonych dla samorządu wojewódzkiego, wszystkie 3 kategorje samorządu niższej kategorji /gromady/ gminy i związki powiatowe.

Związki powiatowe / także w b.zaborze austrjackim / należy ze względu na zadania, które obecnie na nich już ciążą i przewidziane są na przyszłość, wyposażyć w większej niż dotychczas mierze w wydajne źródła dochodowe.

Miasta niewydzielone z powiatów ze względu na ich odrębny charakter, jako ognisk kultury, handlu, przemysłu i rzemiosła,

powinny być traktowane pod względem finansowym o ile możności na równi ze związkami powiatowemi, działającymi wszakże w pierwszym rzędzie w interesie wsi. W ten sposób ~~xxxxx~~ umożliwi się tym miastom samodzielny rozwój w ramach ciążących na nich specyficznie ~~nax~~ miejskich zadań. W tym kierunku poszło zresztą już dotychczasowe ustawodawstwo polskie w ustawie o zasileniu finansów miejskich i w art. 17 ustawy o podatku przemysłowym.

Powiatowe związki komunalne otrzymają odpowiednią rekompensatę, jeżeli miasta, i to tak wydzielone, jak i niewydzielone, będą zobowiązane do przyczynienia się we właściwej mierze do kosztów założenia i utrzymania powiatowych zakładów i urządzeń, które miastom i ich mieszkańcom przynoszą gospodarcze korzyści lub udogodnienia.

Gminy wiejskie należy wyposażyć w dochody, wystarczające do sprostania wielkim ciężarom, które ustawy na nie nakładają w dziedzinie sanitarnej, opieki społecznej, drogowej, szkolnictwa powszechnego i t.d.

Na równi z miastami należy traktować gminy wiejskie o charakterze miejskim, a na równi z gminami wiejskiemi traktować należy miasteczka o charakterze wiejskim. Gminy wiejskie o charakterze miejskim i gminy miejskie o charakterze wiejskim oznaczy Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Gromady, jako samodzielne jednostki komunalne, istniejące w b.zaborze rosyjskim, należy wyposażyć we własne źródła dochodowe na cele inwestycyjne w stosunku do gminy zbiorowej.

9.

Związki wojewódzkie są obowiązane dotować ze swych specjalnych funduszów dotacyjnych finansowo słabe miasta i związki powiatowe, a te ostatnie powinny ze swoich dochodów dotować finansowo słabe gminy.

8

Część szczegółowa

Rozdział pierwszy.

Podatki komunalne.

Ogólne zasady.

10.

Podatki komunalne mogą być pobierane bądź w postaci samoistnych podatków, bądź w postaci dodatków do podatków. Zasadniczo jednak winny być pobierane w formie dodatków do podatków państwowych.

11.

Samoistne podatki komunalne wymierza władza komunalna. Ustalenie stopy dodatków do podatków jest rzeczą uprawnionych związków komunalnych, obliczenie i pobór dodatków od indywidualnych płatników dla każdej kategorji samorządu komunalnego należy powinno do organów, powołanych do wymiaru i poboru podatków państwowych.

Aż do ustalenia dodatku komunalnego na rok bieżący, pobiera się dodatek tymczasowo według normy, ustalonej na rok poprzedni. Kwota pobranego tymczasowo dodatku komunalnego winna być zaliczona na jego należność, ostatecznie ustaloną.

Zmiana wysokości podatku państwowego z powodu odwołania strony lub z innych powodów wywołuje odpowiednią zmianę także dodatków komunalnych. Tak samo odroczenie zapłaty, względnie zwrot podatku państwowego powoduje automatycznie odroczenie zapłaty, względnie zwrot podatku komunalnego. Zwrot zarządza władza, pobierająca podatek państwowy i pokrywa z wpływów należnych związkowi komunalnemu.

Przepisy o poborze podatków państwowych, w szczególności o obowiązku zapłaty, terminie płatności, odsetkach i karach za zwłokę, sposobie i kosztach przymusowego ściągnięcia z majątku nieruchomego i ruchomego, prawie zastawu na nieruchomościach i ruchomościach, odpisaniu z powodu niemożności ściągnięcia, przedawnieniu wymiaru i prawa ściągania oraz o prawie pierwszeństwa zastawnego na nieruchomościach i ruchomościach mają zastosowanie odpowiednio do komunalnych dodatków

Wpłaty stron rozkładają się proporcjonalnie na podatek państwowy i dodatki.

Wpływy z dodatków do podatków winny być wypłacane uprawnionym związkom w ciągu dni 14 po upływie kalendarzowego miesiąca, w którym wpłaty nastąpiły.

12.

T.zw.system kontyngentowy, stosowany dotychczas w b.dzielnicy pruskiej, system rozkładania zapotrzebowania podatków bezpośrednich wyższych jednostek samorządnych na niższe jednostki samorządne należy stanowczo odrzucić, gdyż nie odpowiada obecnym warunkom i teraźniejszemu poziomowi sprawności organów administracyjnych.

W przyszłości należy wprowadzić w tej dzielnicy stopniowo system poboru dodatków do podatków bezpośrednich przez państwowe organy skarbowe na rzecz związków komunalnych wszystkich kategorji. System ten bardzo korzystny jest dla związków komunalnych w b.dzielnicy austrjackiej ~~ix~~ i rosyjskiej.

Na określony czas przejściowy i celem przygotowania wprowadzenia w życie tego systemu, wskazanem jest skoncentrować pobór dodatków komunalnych do podatków państwowych w rękach miast i powiatowych związków komunalnych, które już dzisiaj pobierają najważniejsze podatki państwowe: gruntowy i budynkowy.

Związki powiatowe będą więc ~~na rzei~~ narazie pobierały łącznie z podatkiem państwowym dodatki na rzecz swoją i na rzecz gmin wiejskich i przeleją swe czynności w tym zakresie na urzędy skarbowe, gdy te ostatnie już będą sprawnie funkcjonowały.

Bezpośrednie ściąganie od płatników w danym wypadku w drodze egzekucji winno jednak jak dotychczas spoczywać w ręku zarządów gmin.

Na wspomniany okres przejściowy należy jeszcze zatrzymać system kontyngentowy dla poboru t.zw. bezpośrednich podatków krajowych, raczej system rozkładu niedoboru krajowego na jednostki samorządne niższego rzędu.

Za podstawę rozkładu tego niedoboru przyjmuje się

łączne sumy podatków gruntowego i budynkowego według katastralnego wymiaru, przypadających na poszczególne jednostki samorządne niższych kategorji.

Jako jednostki tego rodzaju uważać tu należy nie jak dotychczas tylko miasta wydzielone i powiaty wiejskie, lecz miasta wydzielone, powiaty wiejskie z wyłączeniem miast niewydzielonych, oraz miasta niewydzielone.

Podatek gruntowy i podatek od budynków
poza obszarem gmin wiejskich.

13.

Podatki komunalne od gruntów i budynków poza obszarem gmin miejskich winny być pobierane tylko pod postacią dodatków do podatków państwowych.

Maximum łącznego obciążenia podatków państwowych dodatkami komunalnemi rozdziela się według następujących zasad:

W b.zaborze pruskim.

a/ Na podstawie obliczenia przypuszczalnego zapotrzebowania podatkowego gmin wiejskich przyjmuje się, że wysokość tego zapotrzebowania wynosi w przecięciu 1/3 część ogólnego zapotrzebowania komunalnego. Gminom wiejskim należy więc pozostawić pobór dodatków do podatków w wysokości 1/3 części ustawowego maximum bez zatwierdzenia ze strony władzy nadzorczej. Ta część jednak może być w danej gminie albo za wysoka, albo za niska. Należy więc przewidzieć możność jej podwyższenia, względnie zniżenia, Podwyższenie powinno być uzależnione od zatwierdzenia przez Wydział Wojewódzki, a zniżenie może być dopuszczonem przez tę władzę w razie uzasadnionego protestu ze strony Wydziału Powiatowego.

b/ Reszta maximum stopy dodatków do podatków, niewyzyskana przez gminy wiejskie, przypada na rzecz związku powiatowego.

c/ Miasta wydzielone i niewydzielone otrzymują cały dodatek do podatku w maksymalnej wysokości.

Po wprowadzeniu samorządu wojewódzkiego winien ustać system rozkładu niedoboru krajowego na jednostki samorządne niższego rzędu w b. dzielnicy pruskiej /obacz tezę punkt 12/. Związki samorządne

łączne sumy podatków gruntowego i budynkowego według katastralnego wymiaru, przypadających na poszczególne jednostki samorządne niższych kategorji.

Jako jednostki tego rodzaju uważać tu należy nie jak dotychczas tylko miasta wydzielone i powiaty wiejskie, lecz miasta wydzielone, powiaty wiejskie z wyłączeniem miast niewydzielonych oraz miasta niewydzielone.

Podatek gruntowy i podatek od budynków poza obszarem gmin wiejskich.

13.

Podatki komunalne od gruntów i budynków poza obszarem gmin miejskich winny być pobierane tylko pod postacią dodatków do podatków państwowych.

Maximum łącznego obciążenia podatków państwowych dodatkami komunalnymi rozdziela się według następujących zasad:

W b.zaborze pruskim.

a/ Na podstawie obliczenia przypuszczalnego zapotrzebowania podatkowego gmin wiejskich przyjmuje się, że wysokość tego zapotrzebowania wynosi w przecięciu 1/3 część ogólnego zapotrzebowania komunalnego. Gminom wiejskim należy więc pozostawić pobór dodatków do podatków w wysokości 1/3 części ustawowego maximum bez zatwierdzenia ze strony władzy nadzorczej. Ta część jednak może być w danej gminie albo za wysoka, albo za niska. Należy więc przewidzieć możność jej podwyższenia, względnie zniżenia. Podwyższenie powinno być uzależnione od zatwierdzenia przez Wydział Wojewódzki, a zniżenie może być dopuszczonem przez tę władzę w razie uzasadnionego protestu ze strony Wydziału Powiatowego.

b/ Reszta maximum stopy dodatków do podatków, niewyzyskana przez gminy wiejskie, przypada na rzecz związku powiatowego.

c/ Miasta wydzielone i niewydzielone otrzymują cały dodatek do podatku w maksymalnej wysokości.

Po wprowadzeniu samorządu wojewódzkiego winien ustać system rozkładu niedoboru krajowego na jednostki samorządne niższego rzędu w b. dzielnicy pruskiej /obacz teze punkt 12/. Związki samorządne

wojewódzkie otrzymają z maksymalnej stopy 10%, a z resztą maksymalnej stopy postąpi się w myśl punktów a,b i c.

W b.zaborze austrjackim i rosyjskim.

Niestety niema jeszcze dostatecznych danych statystycznych celem uzyskania należytej podstawy do rozdziału maksymalnej stopy dodatków do podatków między związki komunalne poszczególnych kategorji.

Celem możliwego zbliżenia się do stosunków panujących w Wielkopolsce, w której samorząd komunalny osiągnął najwyższy stopień rozwoju, proponuje się podobny rozdział maksymalnej stopy, jak w b.dzielnicy pruskiej.

Propozycja ta po otrzymaniu potrzebnych dat statystycznych ulegnie ewentualnie odpowiedniej korekturze.

Propozycja streszcza się w następujących punktach:

a/ z maksymalnej stopy dodatków do podatków przypaść powinny 10% dla samorządu wojewódzkiego,

b/ z reszty stopy maksymalnej jedna trzecia część przypadnie gminom wiejskim bez wyższego zatwierdzenia, o ile Wydział Powiatowy nie wniesie uzasadnionego protestu. Przekroczenie tej normy możliwe jest tylko w razie zatwierdzenia przez Wydział Wojewódzki ze względu na kolidujące interesy gminy i powiatu. Pozostałość, nie wyzyskana przez gminy wiejskie przypadnie powiatom.

c/ w miastach wydzielonych i niewydzielonych całe maximum stopy, po potrąceniu 10% na rzecz samorządu wojewódzkiego, przypadnie tymże jednostkom samorządnym.

Składki na pokrycie wydatków gromad wiejskich w b.zaborze rosyjskim, przewidziane w art. 271 Organizacji Zarządu Guberni Królestwa Polskiego winny być nadal pobierane według norm, które ustali Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

13 a.

Powyższe tezy odnoszą się tylko do dodatków do podatku gruntowego oraz budynkowego po wsiach /podymnego w b.zaborze rosyjskim, domowo-klasowego w b.zaborze austrjackim i ~~klaso~~ budynkowego w b. zaborze pruskim./

wojewódzkie otrzymają z maksymalnej stopy 10%, a z reszta maksymalnej stopy postąpi się w myśl punktów a,b i c.

W b.zaborze austrjackim i rosyjskim.

Niestety niema jeszcze dostatecznych danych statystycznych celem uzyskania należytej podstawy do rozdziału maksymalnej stopy dodatków do podatków między związki komunalne poszczególnych kategorji.

Celem możliwego zbliżenia się do stosunków panujących w Wielkopolsce, w której samorząd komunalny osiągnął najwyższy stopień rozwoju, proponuje się podobny rozdział maksymalnej stopy, jak w b.dzielnicy pruskiej.

Propozycja ta po otrzymaniu potrzebnych dat statystycznych ulegnie ewentualnie odpowiedniej korekturze.

Propozycja streszcza się w następujących punktach:

a/ z maksymalnej stopy dodatków do podatków przypaść powinny 10% dla samorządu wojewódzkiego.

b/ z reszty stopy maksymalnej jedna trzecia część przypadnie gminom wiejskim bez wyższego zatwierdzenia, o ile Wydział Powiatowy nie wniesie uzasadnionego protestu. Przekroczenie tej normy możliwe jest tylko w razie zatwierdzenia przez Wydział Wojewódzki ze względu na kolidujące interesy gminy i powiatu. Pozostałość, nie wyzyskana przez gminy wiejskie przypadnie powiatom.

c/ w miastach wydzielonych i niewydzielonych całe maksimum stopy, po potrąceniu 10% na rzecz samorządu wojewódzkiego, przypadnie tymże jednostkom samorządnym.

Składki na pokrycie wydatków gromad wiejskich w b.zaborze rosyjskim, przewidziane w art. 271 Organizacji Zarządu Guberni Królestwa Polskiego winny być nadal pobierane według norm, które ustali Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

13 a.

Powyższe tezy odnoszą się tylko do dodatków do podatku gruntowego oraz budynkowego po wsiach /podymnego w b.zaborze rosyjskim, domowo-klasowego w b.zaborze austrjackim i budynkowego w b. zaborze pruskim./

O ile w b.zaborze rosyjskim pobiera się samoistne składki gruntowe, a w b.zaborze pruskim samoistne podatki od gruntów i budynków, obciążenie poszczególnych płatników nie może być wyższe od obciążenia, któreby powstało przy zastosowaniu maksymalnej stopy dodatków do podatków.

W związku z tem należy uchylić inne samoistne podatki, stanowiące bezpośrednie obciążenie właścicieli nieruchomości, jak np. pobierane po wsiach w b.zaborze rosyjskim podatki od poręb leśnych, zarybionych przestrzeni, torfowisk, drzew owocowych, od sadów i ogrodów, od uli, od zwierząt domowych, a we wszystkich zaborach podatek od psów po wsiach, który również obciąża rolników.

Od zbytkowych koni i psów mogą być dalej pobierane podatki, jak niemniej od zbytkowych wehikułów, jak samochodów, karet i t.d.

Z dodatków do podatku gruntowego miasta stosunkowo małą odniosą korzyść, a z dodatku do podatku klasowego żadnych korzyści nie będą miały.

Podatek przemysłowy.

14.

Udział w podatku przemysłowym rozdziela się między gminy wiejskie i powiat według następujących zasad:

a/ gminom wiejskim należy się cały samorządowy dodatek do państwowej przedpłaty na podatek przemysłowy / ~~od~~ patentu/, pobranej od przedsiębiorstw, znajdujących się na obszarze danej gminy wiejskiej.

b/ samorządowy dodatek do podatku przemysłowego, przypadającego od przedsiębiorstw, znajdujących się na obszarze gminy wiejskiej, po potrąceniu przedpłaty i /cały/ dodatek do podatku przemysłowego, przypadającego od przedsiębiorstw na obszarach dworskich w b.dzielnicy pruskiej przypada związkowi powiatowemu.

Samorządowy dodatek do podatku przemysłowego, przypadającego od przedsiębiorstw, położonych na obszarze miast wydzielonych i niewydzielonych przypada w całości tymże

jednostkom samorządnym.

Podatek dochodowy.

15.

a/ W b.zaborze pruskim

Pobór państwowego podatku dochodowego na podstawie ustaw pruskich utrzymuje się w mocy. Wprowadza się jednak do tych ustaw radykalną zmianę, że związki komunalne nie mogą już pobierać komunalnych podatków od dochodu poniżej minimum wolnego od opodatkowania państwowego.

Łączna suma państwowego podatku dochodowego i komunalnych dodatków do tego podatku nie może przewyższać norm procentowych, które zostaną ustalone w łącznych stawkach progresywnych w stosunku do opodatkowanego dochodu. Dochody jednak z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę będą z ogólnego dochodu wyodrębnione i podlegać będą osobnemu opodatkowaniu, a to progresyjnemu podatkowi na rzecz Państwa a proporcjonalnym 3% dodatkom na rzecz związków komunalnych. Podatek państwowy wraz z dodatkami będzie potrącany przez służbodawcę przy wpłacie wspomnianych poborów.

Dodatki do podatku dochodowego, przypisanego w gminach miejskich, przypadają tymże gminom, a pozatem powiatowym związkom komunalnym. Gminy wiejskie nie korzystają z dodatków do podatku dochodowego, gdyż właściciele gruntów włościańskich po największej części wykazują dochód poniżej minimum, ulegającego opodatkowaniu dochodowemu; minimum to zresztą zostanie znacznie podwyższone.

Oprócz dodatku do podatku dochodowego gminy miejskie i powiatowe związki komunalne otrzymywać będą na podstawie ustawy z dn. 6 kwietnia 1922 r. /Dz.Ust.R.P.Nr.33, poz.266/ 30% z wpływów z państwowego podatku dochodowego.

b/ w b.zaborze rosyjskim i austrjackim.

Udział miast w państwowym podatku dochodowym określony ustawą o zasileniu finansów miejskich pozostaje w mocy. Nadto przyznać należy powiatowym związkom komunalnym 30% wpływów z podatku dochodowego, przypisanego w gminach wiejskich.

120
14

jednostkom samorządnym.

Podatek dochodowy.

15.

a/ W b.zaborze pruskim

Pobór państwowego podatku dochodowego na podstawie ustaw pruskich utrzymuje się w mocy. Wprowadza się jednak do tych ustaw radykalną zmianę, że związki komunalne nie mogą już pobierać komunalnych podatków od dochodu poniżej minimum wolnego od opodatkowania państwowego.

Łączna suma państwowego podatku dochodowego i komunalnych dodatków do tego podatku nie może przewyższać norm procentowych, które zostaną ustalone w łącznych stawkach progresywnych w stosunku do opodatkowanego dochodu. Dochody jednak z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę będą z ogólnego dochodu wyodrębnione i podlegać będą osobnemu opodatkowaniu, a to progresyjnemu podatkowi na rzecz Państwa a proporcjonalnym 3% dodatkom na rzecz związków komunalnych. Podatek państwowy wraz z dodatkami będzie potrącany przez służbodawcę przy wypłacie wspomnianych poborów.

Dodatki do podatku dochodowego, przypisanego w gminach miejskich, przypadają tymże gminom, a poza tem powiatowym związkom komunalnym. Gminy wiejskie nie korzystają z dodatków do podatku dochodowego, gdyż właściciele gruntów włościańskich po największej części wykazują dochód poniżej minimum, ulegają ego opodatkowaniu dochodowemu; minimum to zresztą zostanie znacznie podwyższone.

Oprócz dodatku do podatku dochodowego gminy miejskie i powiatowe związki komunalne otrzymywać będą na podstawie ustawy z dn. 6 kwietnia 1922 r. /Dz.Ust.R.P.Nr.33, poz.256/ 30% z wpływów państwowego podatku dochodowego.

b/ w b.zaborze rosyjskim i austrjackim.

Udział miast w państwowym podatku dochodowym określony ustawą o zasileniu finansów miejskich pozostaje w mocy. Nadto przyznać należy powiatowym związkom komunalnym 30% wpływów z podatku dochodowego, przypisanego w gminach wiejskich.

Podatek od nieruchomości.

16.

W b.dzielnicy pruskiej pozostaje w mocy podatek budynkowy w miastach, wprowadzony ustawą z dnia 21.V.1861 r. /Zb.U.Pr. str.253 i 317/ i zmodyfikowany ustawą o daninach komunalnych, w b.zaborze austrjackim i rosyjskim podatek od nieruchomości, przekazany miastom do końca 1923 r.

Po upływie tego roku powinno państwo napowrót objąć podatek od nieruchomości i rozciągnąć go także na b.dzielnicę pruską, zreformowawszy go poprzednio w związku z odpowiednią reformą ustawy o ochronie lokatorów, tak, aby stanowił wydajne źródło dochodów dla Państwa.

Dodatki samorządowe do tego podatku będą wtedy obfitem źródłem dochodu także dla samorządu miejskiego, o ileby tenże nie skorzystał z prawa pobierania samoistnego podatku od nieruchomości, które to prawo należy mu przyznać.

Podatek od lokali.

17.

Podatek od lokali, wprowadzony w miastach b.dzielnicy ~~pruskiej~~ austrjackiej i rosyjskiej ustawą o zasileniu finansów miejskich, rozciągnąć należy także na miasta b.dzielnicy pruskiej.

Prócz podatku od lokali mogą być pobierane w miastach w całem Państwie podatki hotelowe, podatki od podnajmów i podatki od lokali zbędnych lub zbytkowych na podstawie zatwierdzonych statutów.

Podatki konsumcyjne.

18.

Państwo pobierać będzie do wszystkich państwowych podatków konsumcyjnych dodatki komunalne w wysokości 10%. Wpływy z tych dodatków przypadną na rzecz gmin miejskich i związków powiatowych. Dla dokonania podziału wpływów z komunalnych dodatków konsumcyjnych między gminy i związki powiatowe powołana będzie specjalna komisja, składająca się z reprezentantów samorządu miejskiego i powiatowego po 1 z każdego Województwa,

wybranych przez Sejmiki Wojewódzkie; do czasu wejścia w życie samorządu wojewódzkiego, członkowie komisji powoływani będą przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Komisja ta dokonywać będzie podziału wpływów między gminy miejskie i związki powiatowe według klucza, który ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Przy ustaleniu tego klucza zabezpieczyć należy dotychczasowe dochody miast i powiatów z podatków konsumcyjnych, które mają być zastąpione 10% dodatkiem do państwowego podatku konsumcyjnego, z uwzględnieniem odpowiedniego wzrostu z powodu dewaluacji pieniądza. Przy dalszym rozdziale należy uwzględnić stan zaludnienia, obecne zapotrzebowanie podatkowe samorządów, obecne wpływy z podatków konsumcyjnych od przedmiotów opodatkowanych, wysokość podatku przemysłowego, opłacanego przez przedsiębiorstwa, trudniące się sprzedażą tych przedmiotów, a w Małopolsce ponadto podstawy wymiaru krajowych opłat szynkarskich /Ustawa Krajowa z dnia 20 grudnia 1905r. Dz.Ust.Kr.Nr.11 z r.1906/.

Wszelkie samoistne podatki komunalne od przedmiotów, podlegających państwowemu podatkowi konsumcyjnemu, zostają uchylone, natomiast przedmioty, niepodlegające temu podatkowi, mogą być obciążane w wielkich miastach samoistnemi komunalnemi podatkami konsumcyjnemi na podstawie osobnych statutów, uchwalonych przez reprezentacje miejskie i zatwierdzonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

19.

Podatki od towarów, przewożonych drogami lądowemi, wodnemi lub powietrznemi, od zabaw i widowisk, od posiadania zbytkownych psów i koni, rowerów, karet, samochodów, bilardów, stolików do gry w karty, instrumentów muzycznych, od ogłoszeń i t.p. mogą być pobierane na zasadzie osobnych statutów, uchwalonych przez reprezentacje samorządowe i zatwierdzonych przez właściwą władzę nadzorczą. Podatki od ładunków kolejowych podlegają zatwierdzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Kolei Żelaznych. Powiaty mogą pobierać wymienione podatki tylko w gminach wiejskich, a w b.

wybranych przez Sejmiki Wojewódzkie; do czasu wejścia w życie samorządu wojewódzkiego, członkowie komisji powoływani będą przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Komisja ta dokonywać będzie podziału wpływów między gminy miejskie i związki powiatowe według klucza, który ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Przy ustaleniu tego klucza ~~uwzględnić~~ zabezpieczyć należy dotychczasowe dochody miast i powiatów z podatków konsumcyjnych, które mają być zastąpione 10% dodatkiem do państwowego podatku konsumcyjnego, z uwzględnieniem odpowiedniego wzrostu z powodu dewaluacji pieniądza. Przy dalszym rozdziale należy uwzględnić stan zaludnienia, obecne zapotrzebowanie podatkowe samorządów, obecne wpływy z podatków konsumcyjnych od przedmiotów opodatkowanych, wysokość podatku przemysłowego, opłaconego przez przedsiębiorstwa, trudniące się sprzedażą tych przedmiotów, a w Małopolsce ponadto podstawy wymiaru krajowych opłat szynkarskich /Ustawa Krajowa z dnia 20 grudnia 1905r. Dz.Ust.Kr.Nr.11 z r.1906/.

Wszelkie samoistne podatki komunalne od przedmiotów, podlegających państwowemu podatkowi konsumcyjnemu, zostają uchylone, natomiast przedmioty, niepodlegające temu podatkowi mogą być obciążane w wielkich miastach samoistnemi komunalnemi podatkami konsumcyjnemi na podstawie osobnych statutów, uchwalonych przez reprezentacje miejskie i zatwierdzonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

19.

Podatki od towarów, przewożonych drogami lądowemi, wodnemi lub powietrznemi, od zabaw i widowisk, od posiadania zbytkownych psów i koni, rowerów, karet, samochodów, bilardów, stolików do gry w karty, instrumentów muzycznych, od ogłoszeń i t.p. mogą być pobierane na zasadzie osobnych statutów, uchwalonych przez reprezentacje samorządowe i zatwierdzonych przez właściwą władzę nadzorczą. Podatki od ładunków kolejowych podlegają zatwierdzeniu Minist. Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Kolei Żelaznych. Powiaty mogą pobierać wymienione podatki tylko w gminach wiejskich, a w b.

dzielnicy pruskiej w gminach wiejskich i obszarach dworskich. Gminy wiejskie do pobierania takich podatków nie są uprawnione.

Podatki obrotowe.

20.

a/ Podatki / zwane w ustawodawstwie polskiem opłatami/ od umów o przeniesienie własności nieruchomości pod tytułem odpłatnym winny być pobierane na rzecz samorządu według stałej stopy 4%. Podatek ten, wymierzony od obrotu nieruchomościami miejskiemi, powinien przypadać w całości odnośnym miastom /wydzielonym i niewydzielonym/, a od obrotu nieruchomościami, znajdującemi się poza obrębem miast, powiatowym związkom komunalnym, które winny połowę wpływów z tego podatku przekazać gminom wiejskim, w których nieruchomości zbyte są położone.

b/ Także do podatku od spadków i darowizn należałoby wprowadzić umiarkowany dodatek na rzecz gmin wiejskich i miejskich ze względu na obciążenie ich obowiązkiem wyśledzenia przedmiotów spadkowych. Zainteresowanie gmin we wpływach z podatku spadkowego może się przyczynić znakomicie do powiększenia wydajności tego źródła na rzecz państwa.

c/ W związku ze zniesieniem podatku obrotowego w b.dzielnicy pruskiej należy zreformować państwowy podatek od obrotu przedmiotami zbytku i rozciągnąć go na b.dzielnicę pruską. Wymiar i ściąganie tych podatków należy przekazać miastom, a na obszarach pozamiejskich powiatom, i przyznać tym jednostkom samorządnym poważny bardzo udział we wpływach z tego podatku.

Rozdział trzeci.

O p ł a t y.

21.

Uchwały ciał komunalnych, wprowadzające lub podwyższające opłaty za używanie komunalnych zakładów publicznych, za które uważa się także przedsiębiorstwa komunalne o prawnym lub faktycznym charakterze monopolowym, podlegają zatwierdzeniu wyższemu, jeżeli opłaty te nie pokrywają kosztów założenia i utrzymania tych zakładów.

Natomiast uchwały tychże ciał w przedmiocie wprowadzenia

lub podwyższenia opłat za czynności lub poświadczenia urzędowe nie podlegają zatwierdzeniu. O ile jednak opłaty te przewyższają koszta utrzymania tej gałęzi administracji komunalnej, za której czynności opłaty ~~się~~ są pobierane lub też o ile one nierównomiernie obciążają płatników, może władza nadzorcza żądać ich zniesienia lub zmiany opłat.

Opłaty samorządowe opierające się na specjalnych ustawach jak np. opłaty drogowe i t.p. pozostają w mocy.

Rozdział czwarty.

Władze zatwierdzające.

22.

Władzami nadzorczemi, właściwemi do zatwierdzenia uchwał w sprawach podatków i opłat, są:

a/ w stosunku do uchwał gromad i gmin wiejskich- wyjąwszy wypadki kolizji między gminą i powiatem - Wydziały Powiatowe;

b/ w stosunku do uchwał miast, z wyjątkiem oznaczonych p.c/ i powiatów, tudzież w wypadkach wspomnianej kolizji - Wydziały Wojewódzkie,

c/ w stosunku do miast Warszawy, Łodzi, Krakowa, Lwowa, Poznania, Bydgoszczy i Wilna - Minister Spraw Wewnętrznych, działający w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Do czasu wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego uchwały pod b/ podlegają zatwierdzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Ministrowie ci mogą swe prawa w tym zakresie przelać na bezpośrednio im podległe organy, w Małopolsce także na Tymczasowy Wydział Samorządowy.

Ponadto uchwały w przedmiocie pobierania samoistnych podatków konsumcyjnych oraz od ładunków podlegają zatwierdzeniu właściwych Ministrów.

O ile do pewnego terminu związek komunalny nie otrzyma zawiadomienia o niezatwierdzeniu uchwały, uważa się ją za zatwierdzoną. Uchwała zatwierdzona ma skutek wsteczny od dnia jej powzięcia.

Od decyzji władzy nadzorczej służy odwołanie do jednej tylko wyższej instancji.

lub podwyższenia opłat za czynności lub poświadczenia urzędowe nie podlegają zatwierdzeniu. O ile jednak opłaty te przewyższa ją koszta utrzymania tej gałęzi administracji komunalnej, za której czynności opłaty są pobierane lub też o ile one nierównomiernie obciążają płatników, może władza nadzorcza żądać ich zniesienia lub zmiany opłat.

Opłaty samorządowe opierające się na specjalnych ustawach jak np. opłaty drogowe i t.p. pozostają w mocy.

Rozdział czwarty.

Władze zatwierdzające.

22.

Władzami nadzorczemi, właściwemi do zatwierdzenia uchwał w sprawach podatków i opłat, są:

a/ w stosunku do uchwał gromad i gmin wiejskich- wyjąwszy wypadki kolizji między gminą i powiatem - Wydziały Powiatowe;

b/ w stosunku do uchwał miast, z wyjątkiem oznaczonych p.c/ i powiatów, tudzież w wypadkach wspomnianej kolizji - Wydziały Wojewódzkie.

c/ w stosunku do miast Warszawy, Łodzi, Krakowa, Lwowa, Poznania, Bydgoszczy i Wilna - Minister Spraw Wewnętrznych, działający w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Do czasu wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego uchwały pod b/ podlegają zatwierdzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Ministrowie ci mogą swe prawa w tym zakresie przelać na bezpośrednio im podległe organy, w Małopolsce także na Tymczasowy Wydział Samorządowy.

Ponadto uchwały w przedmiocie pobierania samoistnych podatków konsumcyjnych oraz od ładunków podlegają zatwierdzeniu właściwych Ministrów.

O ile do pewnego terminu związek komunalny nie otrzyma zawiadomienia o niezatwierdzeniu uchwały, uważa się ją za zatwierdzoną. Uchwała zatwierdzona ma skutek wsteczny od dnia jej powzięcia.

Od decyzji władzy nadzorczej służy odwołanie do jednej tylko wyższej instancji.

Rozdział piąty.

Wymiar i pobór samoistnych danin komunalnych.

23.

Dla wymiaru samoistnych danin komunalnych władze samorządowe powinny być wyposażone w prawa, analogiczne do tych, jakie służą władzom, powołanym do wymiaru podatków państwowych, jak np. żądania zeznań od stron i osób trzecich, wglądania w księgi handlowe i gospodarcze i t.p.

Od wymiaru danin samoistnych służyć powinno odwołanie tylko do jednej bezpośrednio przełożonej instancji nadzorczej.

W razie zwłoki w zapłacie danin komunalnych winny być płacone odsetki i kary za zwłokę w tej samej wysokości, co przy podatkach i opłatach państwowych.

Rozdział szósty.

Kary za ukrócenie lub zatajenie podatków i opłat samorządowych.

23.

Art.27 Ustawy z dn. 27 grudnia 1921 r. o zasileniu finansów miejskich, dotyczący nakładania kar za wykroczenia w sprawach podatkowych, winien być zmodyfikowany w tym kierunku, że po 1/ kary mogą być nakładane nietylko za fałszywe zeznania i wyjaśnienia, ale także za zatajenia podatkowe, po 2/ kara pieniężna winna być wymierzona w stosunku wielokrotnym do sumy ukróconego lub zatajonego podatku, po 3/ zarządy komunalne mogą tymczasowo wymierzać karę, a w razie niezapłacenia jej w oznaczonym czasie winny skierować sprawę do sądu pokoju, względnie sądu powiatowego. Sąd ten przeprowadza odpowiednie dochodzenia i wydaje właściwe orzeczenie o karze.- Przeciw orzeczeniu sądu pokoju, względnie powiatowego, służą normalne środki prawne do wyższych instancji sądowych.

Tak zmodyfikowany art. 27 należy zastosować także do gmin wiejskich i związków powiatowych w b.dzielnicy rosyjskiej i austrjackiej.

Rozdział siódmy.

Regulowanie wysokości danin samorządowych.

24.

Samoistne daniny samorządowe ulegają perjodycznie podwyżce wzgl. zniżce stosownie do wzrostu lub spadku cen żyta według wskaźnika, który ustalać będzie Minister Skarbu.

Rozdział ósmy.

Uwagi końcowe.

25.

Ustawa tymczasowa, która ma być opracowana, nie znosi danin komunalnych i innych źródeł dochodowych, które z nią nie pozostają w sprzeczności.

Uchwały związków komunalnych, sprzeczne z tą ustawą, winny być uzgodnione z nią najpóźniej do końca roku 1923. Z dniem 1. stycznia 1924 r. tracą one moc obowiązującą. Takie postawienie sprawy jest konieczne na okres przejściowy do końca roku bieżącego, aby nie zakłócać i nie utrudniać gospodarki komunalnej, prowadzonej na podstawie uchwalonych już na rok bieżący budżetów.

Niemniej jednak nowe dochody, przewidziane w nowej ustawie, będą pobierane już w 1923 r. na pokrycie przekroczeń budżetowych, które dzisiaj wobec dewaluacji pieniądza są nieuniknione zarówno w gospodarce państwowej, jak i samorządowej.

Ustawa tymczasowa
z dnia . . . . . 1923 r.
o daninach i niektórych innych źródłach dochodów
związków komunalnych.

Wstęp.

Art.1.-

/1/ Do czasu wydania ustaw o jednolitej organizacji samorządu gminnego i powiatowego dla całej Rzeczypospolitej - gminy wiejskie /w b.dzielnicy rosyjskiej także gromady/, gminy miejskie oraz powiatowe związki komunalne, a do czasu wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego na podstawie ustawy z dnia 26 września 1922 r./Dz.U.R.P.Nr.90,poz.829/ - także krajowe związki komunalne będą miały prawo pobierania danin i korzystania z innych źródeł dochodów według niniejszej ustawy, jak niemniej według ustaw dotychczasowych, o ile niniejsza ustawa ich nie zmienia.

/2/ Gdy w postanowieniach niniejszej ustawy używa się wyrazów "związki komunalne", bez określenia ich rodzaju, postanowienia te należy stosować zarówno do powiatowych i krajowych związków komunalnych, jak do gmin wiejskich i miejskich.-

Art.2.

/3/ Przepisy niniejszej ustawy, dotyczące gmin miejskich, mają zastosowanie także do gmin wiejskich o charakterze miejskim, a przepisy ustawy, dotyczące gmin wiejskich, mają zastosowanie także do gmin miejskich o charakterze wiejskim. Gminy wiejskie o charakterze miejskim, jakoteż gminy miejskie o charakterze wiejskim oznaczy Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Część pierwsza.

Podatki.

A.Przepis ogólny.

Art.3.

Uchwały w sprawie pobierania samoistnych podatków komunalnych podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych, o ile niniejsza ustawa inaczej nie postanawia; natomiast uchwały w sprawie pobierania dodatków do podatków wymagają zatwierdzenia przez władze nadzorcze tylko w przypadkach, niniejszą ustawą wyraźnie przewidzianych.-

./.

B. Poszczególne podatki.

A. Podatki od gruntów i budynków poza obszarem gmin miejskich.

Art.4.

/1/ Od gruntów i budynków, położonych poza obszarem gmin miejskich, mogą być pobierane podatki komunalne tylko w postaci dodatków do podatków państwowych od gruntów i budynków /podatku podymnego w b.dzielnicy rosyjskiej, domowo-klasowego w b.dzielnicy austrjackiej i budynkowego w b. dzielnicy pruskiej/.

/2/ Wyjątek zachodzi co do gruntów i budynków w b.dzielnicy rosyjskiej, należących do Państwa, które mogą być obciążone tylko samoistnymi podatkami do wysokości kwot, jakiemi podobne grunta i budynki w sąsiedztwie obciążone być mogą dodatkami do podatków państwowych.

Art.5.

/1/ Z dozwolonego ustawą z dn. . . . . /Dz.Ust.Nr. . . .poz. . ./ najwyższego łącznego obciążenia gruntów i budynków, położonych poza obszarem gmin miejskich, podatkami komunalnymi /art.4/ korzystać mogą:

a/ gminy wiejskie do wysokości 30%,

b/ powiatowe związki komunalne do wysokości 60%.

/2/ Przekroczenie normy 30% przez gminy wiejskie może nastąpić tylko za zgodą wydziału powiatowego. W braku zgody rozstrzyga wskazana w art.41, punkt b, d.władza nadzorcza, która decyduje także w razie protestu wydziału powiatowego przeciwko uchwalonej przez gminę wiejską normie 30%-owej i niższej; sprzeciw może być wniesiony w ciągu dni 14 po otrzymaniu wiadomości urzędowej o uchwale gminnej.

Art.6.

Składki na pokrycie wydatków gromad wiejskich w b.dzielnicy rosyjskiej, przewidziane w art.271 Organizacji zarządu gubernji Królestwa Polskiego / Zbiór Praw Cesarstwa Rosyjskiego Tom II wydanie 1913/ mogą być nadal pobierane według norm, które ustalone będą w rozporządzeniu wykonawczem.

2. Podatek od gruntów na obszarze gmin miejskich.

Art.7.

/1/ Podatek komunalny od gruntów, położonych na obszarze gmin miejskich, może być pobierany w postaci dodatku do państwowego podatku gruntowego albo w postaci samoistnego podatku.

/2/ Podatkowi komunalnemu od gruntów podlegają także grunty, wolne od

państwowego podatku gruntowego. Podatek komunalny od tych gruntów może być pobierany tylko w postaci podatku samoistnego.

/3/ Podstawę wymiaru samoistnego podatku w obu przypadkach, przewidzianych w poprzednich ustępach, może stanowić przychód, czynsz najmu, względnie dzierżawy, wartość czynszowa, / wartość użytkowa /, wartość pospolita lub rzeczywista gruntów według samodzielnej klasyfikacji gminnej, albo też połączenie kilku z tych podstaw.

/4/ Place budowlane oraz grunty, które uzyskały charakter placów budowlanych wskutek pociągnięcia linji regulacyjnych ulic i placów miejskich, mogą być pociągnięte do opłaty samoistnego podatku w silniejszym stopniu.

/5/ Grunty państwowe w gminach miejskich w b.dzielnicy rosyjskiej nie mogą być obciążone samoistnym komunalnym podatkiem gruntowym powyżej normy, wskazanej w ustępie drugim art.4.-

Art.8.

Z dozwolonego ustawą z dn. . . . . 1923 r. /Dz.Ust.R.P.Nr..... poz...../ najwyższego łącznego obciążenia gruntów na obszarze gmin miejskich podatkami komunalnymi gminy miejskie mogą korzystać do wysokości 90%.

3. Podatek od budynków na obszarze gmin miejskich.

Art.9.

/1/ Podatek komunalny od budynków, położonych na obszarze gmin miejskich, mogą pobierać tylko gminy miejskie z zastrzeżeniem 10% dla samorządu wojewódzkiego w myśl art.27.

Gminy miejskie w b.dzielnicach rosyjskiej i austrjackiej mogą zamiast państwowego podatku od nieruchomości, przekazanego im ustawą z dn. 17 grudnia 1921 r./Dz.Ust.R.P.Nr.2/1922 r.poz.b./pobierać samoistny podatek od budynków.

/3/ Wymiar samoistnego podatku od budynków winien być dokonany na podstawach określonych w art.7 ust.3. Budynki, niepodlegające państwowemu podatkowi od nieruchomości w myśl § 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. /Dz.Ust.R.P.Nr.2/1922 r.poz.6/, winny być zwolnione od samoistnego podatku.

/4/ Po upływie okresu czasu, na który państwowy podatek od nieruchomości został gminom miejskim przekazany, gminy te, także w b.dzielnicy pruskiej będą miały prawo pobierać podatek od budynków albo w postaci dodatku do państwowego podatku od nieruchomości albo w postaci samoistnego podatku

./.

który się wymierza według przepisu zawartego w ustępie poprzednim.

/5/ Normę najwyższego obciążenia budynków samoistnym podatkiem komunalnym lub dodatkiem określa na każdy rok podatkowy Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

/6/ Przepisy ustawy z dnia 22 września 1922r. o ulgach dla nowowznoszonych budynków /Dz.U.R.P.Nr.88,poz.786/ pozostają w mocy.

4. Podatek od lokali.

Art.10.

/1/ Przepisy ustawy z dn.17 grudnia 1921 r./Dz.U.R.P.Nr.2,poz.6 z r. 1922/, dotyczące ustanowienia w gminach miejskich podatku od lokali, rozciąga się na obszar b.dzielnicy pruskiej.

/2/ Stopa podatku od lokali nie może przekroczyć normy, którą na każdy rok podatkowy oznaczy Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

/3/ Oprócz podatku od lokali gminy miejskie mogą pobierać:

a/ podatek od części mieszkalnych, które ze względu na swe przeznaczenie lub w stosunku do liczby osób, zamieszkujących lokal, uważać należy za zbędne /podatek od zbytku mieszkaniowego/;

b/ podatek od podnajmu lokali lub ich części /podatek od podnajmu/;

c/ podatek za zajmowanie lokali lub ich części w hotelach, pensjonatach , pokojach meblowanych, gospodach, zajazdach lub domach noclegowych /podatek hotelowy/.

/4/ Gminy wiejskie mogą pobierać samoistne podatki od zbytku mieszkaniowego i od sezonowego podnajmu lokali.

/5/ Podatek hotelowy obciąża osoby, korzystające z lokali lub ich części. Do ściągania podatku tego obowiązany jest właściciel przedsiębiorstwa hotelowego, który odpowiada za wpływ podatku.

5. Podatek od przemysłu i handlu.

Art.11.

/1/ Podatek komunalny od przemysłu i handlu może być pobierany tylko w postaci dodatku do państwowego podatku przemysłowego bez względu na formę, w której według art.7 - 9 ustawy z dn. . . . . . . 1923 r./Dz.Ust.R.P.Nr. . . . . . .,poz. . . / podatek państwowy jest opłacany.

/2/ Dodatek ten - z potrąceniem 10% dla samorządu wojewódzkiego /art.27/ - przypada:

a/ gminom miejskim - od przedsiębiorstw i zajęć, wykonywanych na obszarze tych gmin: ./.

b/ powiatowym związkom komunalnym - od przedsiębiorstw i zajęć, wykonywanych poza obszarem gmin wiejskich. Powiatowe związki komunalne są jednak obowiązane wypłacić gminom wiejskim kwotę, równającą się dodatkom komunalnym do ceny świadectw przemysłowych, pobranym od przedsiębiorstw i zajęć wykonywanych na obszarze gmin wiejskich.

Art.12.

/1/ Na rzecz gmin miejskich i powiatowych związków komunalnych, na których obszarze znajdują się kopalnie węgla lub ropy naftowej, budowle pomocnicze lub inne przynależności tych kopalni, może być ustanowiony, prócz dodatku komunalnego, pobieranego według art.11, samoistny podatek w wysokości, nie przenoszącej 1% sumy obrotu wydobytym węglem, względnie wydobytą ropą naftową.

/2/ Jeżeli w myśl ustępu poprzedniego kilka związków komunalnych jest współuprawnionych do poboru podatku, wtedy co do wysokości i sposobu pobierania podatku, oraz co do podziału wpływów winno nastąpić porozumienie między współuprawnionemi związkami komunalnemi. O ileby porozumienie nie było osiągnięte, sprawę rozstrzygnie władza nadzorcza, wskazana w art. 41 punkt b.- Uchwały, powzięte na podstawie bądź wyniku porozumienia, bądź rozstrzygnięcia wspomnianej władzy nadzorczej, podlegają zatwierdzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych wydanemu w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Przemysłu i Handlu.

/3/ Wpływy z podatku winny być użyte wyłącznie na cele inwestycyjne w miejscowościach, w których położone są kopalnie, budowle pomocnicze i inne przynależności kopalni.-

5. Podatek dochodowy.

Art.13.

/1/ W b.dzielnicach rosyjskiej i austrjackiej otrzymują gminy miejskie udział 30%, we wpływach z państwowego podatku dochodowego, przypisanego w tychże gminach, zaś powiatowe związki komunalne udział 30% we wpływach z państwowego podatku dochodowego, przypisanego w gminach wiejskich.

/2/ W b.dzielnicy pruskiej otrzymują gminy miejskie udział 30% we wpływach z państwowego podatku dochodowego, przypadającego na gminy miejskie, a powiatowe związki komunalne udział 30% we wpływach z państwowego podatku dochodowego, przypadającego na gminy wiejskie i obszary dworskie.

/3/ Rozporządzenie wykonawcze określi podstawy obliczania oraz sposób i termin wypłaty udziału. ./.

/4/ Postanowienia ustawy z dnia . . . . 1923 r./Dz.U.R.P.Nr. . . . poz. . . ./, dotyczące dodatków do państwowego podatku dochodowego na rzecz związków komunalnych w b.dzielnicy pruskiej, pozostają bez zmiany.

7. Podatki od spożycia, zużycia, względnie produkcji.

Art.14.

/1/ Do wszystkich państwowych podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji, z wyjątkiem podatku, wymienionego w art.15 i łącznie z tymi podatkami, pobierany będzie dodatek w wysokości 10% stawek podatków państwowych.

/2/ Wpływy z tego dodatku przypadają gminom miejskim i powiatowym związkom komunalnym. Klucz rozdziału określa Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu komisji, do której deleguje Rada m.st. Warszawy jednego członka, a każdy Sejmik Wojewódzki 2-ch członków: przedstawiciela samorządu miejskiego i przedstawiciela samorządu powiatowego. Aż do wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego Minister Spraw Wewnętrznych powołuje wszystkich członków komisji z grona przedstawicieli samorządu miejskiego i powiatowego.

/3/ Klucz rozdziału winien opierać się na wysokości zapotrzebowania podatkowego gmin miejskich i powiatowych związków komunalnych w r.1922, a przytem zapewnić im udział nie niższy od sumy dochodu, osiągniętego w r.1922 z komunalnych podatków spożywczych od przedmiotów, podlegających podatkom państwowym od spożycia, zużycia wzgl. produkcji. Przy ustalaniu tego dochodu należy stosować odpowiednio postanowienie zawarte w art.3 ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej z d. ....1923 r. /Dz.U.R.P.,N .... poz. ..../

/4/ Przy określeniu klucza rozdziału można uwzględnić także liczbę mieszkańców, bieżące potrzeby podatkowe, wysokość podatku przemysłowego, opłacanego przez przedsiębiorstwa, trudniące się wytwarzaniem lub sprzedażą przedmiotów opodatkowanych, lub inne okoliczności, które wskaże rozporządzenie wykonawcze.

/5/ Na podstawie klucza rozdziału Minister Spraw Wewnętrznych w terminach, oznaczonych w rozporządzeniu wykonawczem, ustala przypadające związkom komunalnym kwoty udziałów we wpływach z dodatku do podatków państwowych od spożycia, zużycia względnie produkcji. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może przyznawać zaliczki na udziały.

/6/ Przedmioty, podlegające wymienionym w ustępie 1-ym państwowym podatkom od spożycia, zużycia względnie produkcji, nie mogą być obciążone innemi podatkami komunalnemi.

Art.15.

/1/ Gminy miejskie na swym obszarze, a powiatowe związki komunalne poza obszarem gmin miejskich mogą pobierać dodatki do pobieranych na zasadzie Rozporządzenia Rady Ministrów z 10 października 1922 r. /Dz.U.R.P. N.95 poz. 879/ opłat państwowych od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych.

/2/ Dodatek ten nie może przenosić 100% opłaty państwowej od patentu na wyrób, względnie 500% opłaty państwowej od patentu na sprzedaż trunków i przetworów, wymienionych w ustępie tym, i pobierany będzie łącznie z opłatami państwowemi.

/3/ Uchwały w sprawie pobierania tych dodatków podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

Art.16.

/1/ Gminom miejskim na ich obszarze, a powiatowym związkom komunalnym poza obszarem gmin miejskich wolno pobierać od przedmiotów, nie podlegających państwowym podatkom od spożycia, zużycia, wzgl.produkcji:

a/samoistne podatki spożywcze, które się wymierza według rodzaju,gatunku i jakości, wartości lub ceny tych przedmiotów, oraz według ich ilości,wagi, pojemności i t.p. lub

b/samoistne podatki od towarów przywożonych, które się wymierza według rodzaju przesyłki /zwykłe lub pospieszne, wagonowe lub półwagonowe/, rodzaju towaru /surowiec, półfabrykat, wytwór gotowy/, opłaty przewozowej i t.p.

/2/ Przedmioty, podlegające opodatkowaniu wedłud niniejszego artykułu,mogą być obciążone tylko jednym z podatków, wymienionych pod a i b.

/3/ Władzą, powołaną do zatwierdzania uchwał w sprawie poboru tych podatków, jest Minister Spraw Wewnętrznych, działający w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi właściwymi Ministrami.

/4/ Władze i organy przedsiębiorstw przewozowych /kolejowych, żeglugowych i t.d./ winny współdziałać przy poborze podatku od towarów przywożonych w sposób, który oznaczy właściwy Minister w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu. Organy współdziałające mogą za swe czynności otrzymać wynagrodzenie do wysokości 5% sum podatku, wypłaconych związkom komunalnym.

8. Opłata od umów o przeniesienie własności nieruchomości.

Art.17.-

/1/ Opłata komunalna od umów o przeniesieniu własności nieruchomości, przewidziana w ustawie z d. 21 września 1922 r./D.U.R.P.Nr.88,poz.785/, wynosi 4% sumy, która służy za podstawę wymiaru opłaty państwowej od tych umów.

/2/ Opłatę komunalną pobiera się łącznie z opłatą państwową, jako dodatek do niej:

a/ na rzecz gmin miejskich, jeżeli nieruchomość jest położona na obszarze tychże gmin;

b/ na rzecz powiatowych związków komunalnych, jeżeli nieruchomość jest położona poza obszarem gmin miejskich. Powiatowe związki komunalne są obowiązane przekazać połowę pobranej opłaty tym gminom wiejskim, na których obszarze nieruchomość jest położona.

/3/ Rozporządzenie wykonawcze określi wysokość wynagrodzenia notarjuszów za czynności, połączone z wymiarem, poborem i wypłatą przewidzianych w niniejszym artykule opłat komunalnych. Wynagrodzenie to nie może przekraczać 4% sum, wypłaconych związkom komunalnym.

9. Podatek od zaprotestowanych wekseli.

Art.18.-

/1/ Od wekseli, przedstawionych do protestu, pobierany będzie przez notarjuszów, względnie inne organy, uprawnione do sporządzania protestów, podatek komunalny w wysokości ½ % sumy wekslowej.

/2/ Podatek ten przypada tej gminie /wiejskiej,lub miejskiej/, w której obrębie przedstawiono weksel do protestu, względnie w b. dzielnicy pruskiej powiatowemu Związkowi Komunalnemu, jeżeli weksel przedstawiono do protestu na obszarze dworskim.

/3/ Wynagrodzenie notarjuszów za czynności, połączone z wymiarem, poborem i wypłatą tego podatku, ustalone będzie w sposób, określony w ostatnim ustępie art.17.

Art.19.-

Podatki komunalne od aktów notarjalnych, sporządzanych w przypadkach nie wymienionych w art. 16 i 17, uchyla się.

./.

10. Podatek od spadków i darowizn.

Art.20.-

/1/ Do państwowego podatku od spadków i darowizn i łącznie z nim pobiera się dodatek w wysokości 10% stawek podatkowych. Dodatek ten przypada gminom wiejskim i miejskim, w których znajdują się przedmioty spadkowe; w b.dzielnicy pruskiej, gdy przedmioty spadkowe znajdują się na obszarach dworskich, przypada ten dodatek powiatowym związkom komunalnym.

/2/ Jeżeli przedmioty spadkowe znajdują się w obrębie kilku związków komunalnych, to każdy z nich otrzymuje taką część dodatku, jaka odpowiada stosunkowi czystej wartości przedmiotów, znajdujących się w obrębie danego związku komunalnego, do całej podstawy wymiaru.

/3/ Przytem mają zastosowanie następujące zasady:

a/ majątek ruchomy, otrzymany w drodze spadku /darowizny/, uważa się jako położony w miejscu zamieszkania spadkodawcy /darującego/; o ile zaś miejsce to znajduje się poza granicami Państwa, - w miejscu siedziby władzy wymierzającej państwowy podatek od spadku /darowizny/.

b/ długi, z wyjątkiem długów zabezpieczonych na nieruchomości, uważa się jako ciążące na wszystkich przedmiotach spadkowych w stosunku do ich wartości.

Dalsze zasady rozdziału podane będą w rozporządzeniu wykonawczem.

11. Opłaty od obrotu przedmiotami zbytku.

Art.21.-

/1/ We wpływach z państwowej opłaty stemplowej od obrotu przedmiotami zbytku, wymierzonej i pobranej w gminach miejskich, otrzymują udział 10% gminy miejskie, a we wpływach z tej opłaty, wymierzonej i pobranej poza obszarem gmin miejskich, otrzymują udział 10% powiatowe związki komunalne.

/2/ Udział zostanie podwyższony o dalsze 15%, jeżeli Minister Skarbu poruczy wymiar i pobór opłaty gminie miejskiej względnie powiatowemu związkowi komunalnemu. Prawa i obowiązki państwowej władzy skarbowej, właściwej do wymiaru i poboru opłaty, przejdą wówczas, z wyjątkiem uprawnień karnych, na zarząd komunalny /magistrat, zwierzchność gminną, wydział powiatowy/, odwołania zaś od jego orzeczeń i zażalenia na jego zarządzenia będą podlegały rozstrzygnięciu państwowej władzy skarbowej II instancji.

/3/ W b. dzielnicy pruskiej otrzymują udział 25% we wpływach z państwowego podatku obrotowego o ile jest pobierany od obrotu przedmiotami zbytku, na mocy ustawy z dn. 26 lipca 1918 r. /Dziennik ustaw Rzeszy str. 779/.

./1/.

wyłącznie gminy miejskie i powiatowe związki komunalne, uskuteczniające wymiar i pobór tego podatku.

12. Podatek od ogłoszeń i podatek od anonsów.

Art.22.-

/1/ Gminom miejskim wolno pobierać podatek od napisów firmowych i ogłoszeń bądź umieszczonych na budynkach, słupach, kioskach, lub w podobnych miejscach, bądź rozlepianych, roznoszonych, wyświetlanych lub rozpowszechnianych w podobny sposób/podatek od ogłoszeń/ oraz podatek od ogłoszeń powielanych drukiem, mechanicznie, chemicznie lub w podobny sposób /podatek od anonsów/.

/2/ Powiatowym związkom komunalnym wolno pobierać podatek od ogłoszeń i anonsów, dokonywanych poza obszarem gmin miejskich.

/3/ Od podatku winny być zwolnione ogłoszenia urzędowe i ogłoszenia wyborcze do reprezentacji publicznych.

/4/ Bliższy sposób pobierania podatku od ogłoszeń i anonsów określi wzorowy statut podatkowy, który ogłosi Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu przy rozporządzeniu wykonawczym.

13. Podatek od publicznych zabaw,rozrywek i widowisk.

Art.23.-

/1/ Gminy miejskie winny, a wiejskie mają pobierać podatek od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk.

/2/ Oprócz podatku od wstępu na wyścigi i podobne widowiska, połączone z grą lub zakładami, wolno pobierać także podatki od stawek gry lub zakładów i od wygranych.

/3/ Do przedstawień teatralnych i występów o wyższej wartości artystycznej lub naukowej, oraz do przedstawień utworów i filmów krajowych winny być stosowane ulgowe stawki podatkowe.

14. Podatek od prawa polowania.

Art.24.-

/1/ Opłaty za karty łowieckie, przewidziane w § 32 ordynacji łowieckiej z dn.15 lipca 1907 r./ Zbiór ustaw pruskich str.207 oraz w §§ 80,81 i 84 Galic.Ustawy łowieckiej z dn.13 lipca 1909 r.Dz.U.Kraj.z 1910 r. Nr. 2/ przypadają Państwu.

/2/ Gminom miejskim na ich obszarze, a powiatowym związkom komunalnym poza obszarem gmin miejskich wolno pobierać komunalny podatek od wykony-

./.

wania prawa polowania. Podatek ten ściągany będzie łącznie z opłatami, wymienionymi w ustępie 1. oraz z państwowemi opłatami od kart łowieckich, pobieranemi na podstawie art. 325, 328, 366 i 368 i uwagi do art. 328 rosyjskiej ustawy o gospodarstwie rolnem /wydanie z r.1903 - zbiór ustaw Tom XII część II/, rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dn.2 marca 1920 r. /Dz.Urz.Z.C.Z.W. Nr. 20 poz.532/ i rozporządzenia Tymczasowej Komisji Rządzącej z dn.23 marca 1921 r. /Dz.Urz.T.K.Rz.Litwy Środkowej/Nr.14/

15. Inne podatki.

Art.25.-

/1/ Gminom miejskim na ich obszarze, a powiatowym związkom komunalnym poza obszarem gmin miejskich, wolno pobierać także inne samoistne podatki.

/2/ Władzę nadzorczą, właściwą do zatwierdzenia uchwały w sprawie pobierania tych podatków, jest Minister Spraw Wewnętrznych, działający w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi właściwymi Ministrami.

/3/ Minister Spraw Wewnętrznych może w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi właściwymi Ministrami ogłosić wzorowe statuty o poborze poszczególnych podatków i jednocześnie przelać swe prawo zatwierdzenia komunalnych uchwał podatkowych, odpowiadających wzorowym statutom, na władze nadzorcze wskazane w art. 40, 41.

Art.26.-

/1/ Podatek od majątku i podatek od kapitałów i rent nie może być pobierany na rzecz związków komunalnych.

/2/ Również nie mogą być pobierane poza obszarem gmin miejskich podatki od posiadania torfowisk, wód zarybionych, sadów, poręb leśnych, uli, zwierząt domowych, z wyjątkiem zwierząt zbytkowych.

C. Udział samorządu wojewódzkiego
w źródłach podatkowych związków komunalnych.

Art.27.-

Samorządowi Wojewódzkiemu zastrzega się:

a/ prawo korzystania z najwyższego dopuszczalnego obciążenia gruntów i budynków podatkami komunalnymi /art. 5 7 8 i 9/ do wysokości 10%.

b/ 10% z wpływów z dodatku komunalnego do państwowego podatku przemysłowego /art. 11/

Art.28.-

/1/ Aż do wprowadzenia w życie samorządu Wojewódzkiego pobory, określone

./.

w art.21, przypadają Państwu.

/2/ w b.dzielnicy rosyjskiej Państwo pokryje z uzyskanych stąd dochodów wydatki, które w myśl art.2 ustawy z 26 września 1922 r./Dz.Ust.Rz.P.Nr.90 poz. 829/ obciążać mają samorząd wojewódzki.

/3/ W b. dzielnicy austrjackiej dochody te użyte będą na pokrycie wydatków połączonych ze spełnianiem zadań, poruczonych Tymczasowemu Wydziałowi Samorządowemu w myśl art.6 ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. /Dz.U.R.P.Nr.11, poz.61/.

Art.29.-

/1/ Postanowienia zawarte w art.27 i art. 28 ust. 1 nie będą miały zastosowania w b.Dzielnicy pruskiej, dopóki krajowym związkom komunalnym będzie służyło prawo pobierania dodatków do podatków bezpośrednich.

/2/ Do pokrycia krajowych dodatków do podatków bezpośrednich są obowiązane gminy miejskie i powiatowe związki komunalne.

/3/ Podstawę rozkładu dodatków na gminy miejskie i powiatowe związki komunalne stanowią sumy katastralnego wymiaru państwowych podatków gruntowego i budynkowego, służących za podstawę poboru dodatków komunalnych w gminach miejskich i w powiatowych związkach komunalnych. Rozkład winien być dokonany według stanu państwowych podatków gruntowego i budynkowego w dniu 1 lipca roku, poprzedzającego rok rachunkowy krajowych związków komunalnych.

/4/ Krajowe związki komunalne mogą uchwalić odmienną podstawę rozkładu podatków. Uchwała podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

/5/ Uchwała sejmiku krajowego w sprawie poboru dodatków w sumie, przewyższającej ......krotną sumę katastralnego wymiaru państwowych podatków gruntowego i budynkowego, podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

/6/ w §§ 27,28,29 i 33 ustawy o daninach powiatowych i prowincjonalnych z 23 kwietnia 1906 r. /zbiór ustaw pruskich str.159/ zastępuje się słowa "powiaty" i "powiaty wiejskie i miejskie " przez słowa "gminy miejskie i powiatowe związki komunalne".

Podatek od obrotu trunkami.

Art.30.-

Na rzecz samorządu wojewódzkiego pobiera się osobny podatek przemysłowy w wysokości 2 % sumy obrotu trunkami od przedsiębiorstw i zakładów trudniących się wyrobem lub sprzedażą trunków /§ 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z 23 października 1922 r. Dz.U.R.P.Nr.95,poz.879/. Wymiaru i poboru tego podatku dokonują organy, powołane do wymiaru i poboru państwowego po-

-//-

datku przemysłowego, łącznie z podatkiem państwowym. Przytem mają odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy z dn......./Dz.U.R.P.Nr......,poz....../; płatnicy są obowiązani oprócz sumy ogólnej obrotu wspomnianych przedsiębiorstw i zakładów zeznawać osobno sumę obrotu trunkami.

Aż do wprowadzenie w życie samorządu wojewódzkiego osobny podatek przemysłowy od trunków będzie wpływał do Skarbu Państwa, które użyje sum, pobranych w b.dzielnicach rosyjskiej i austrjackiej, na cele określone w art... a sumy, pobrane w b.dzielnicy pruskiej zaliczy na dotacje, należne krajowym związkom komunalnym po myśli art......

Ustawę z dn. 20 grudnia 1905 r. o pobieraniu na obszarze b. Galicji opłat szynkarskich /Dz.U.Kr.z r.1906 Nr.11/, oraz ustawę z dn.13 lutego 1903 r. o pobieraniu na tymże obszarze opłaty konsumcyjnej od piwa /Dz.U. Kr. Nr.24/, jak również ustawę z dn. 26 września 1922 r. /Dz.U.R.P.N.90/1922 poz.831/ uchyla się.

D. Podział wpływów z podatków między spółuprawnione związki komunalne.

Art.31.-

/1/ O ile niniejsza ustawa nie wskazuje sposobu obliczenia udziałów kilku spółuprawnionych związków komunalnych we wpływach z poszczególnych podatków,- Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wyda w rozporządzeniu wykonawczem szczegółowe przepisy o obliczaniu tych udziałów.

/2/ Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wyda także w rozporządzeniu wykonawczem przepisy, zmierzające do zapobieżenia wielokrotnemu opodatkowaniu płatników na rzecz związków komunalnych.

C z ę ś ć d r u g a.

Opłaty i składki

A. O p ł a t y.

Art.32.-

/1/ Związki komunalne winny pobierać opłaty:

a/ za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego /opłaty na używanie zakładów komunalnych/;

b/ za czynności i poświadczenia urzędowe organów komunalnych /opłaty administracyjne./

/2/ Wysokość opłat może być różniczkowana, zwłaszcza według stopnia zamożności osób, korzystających z zakładów i urządzeń komunalnych.Uwolnienie

./.

od opłat w razie udowodnionego ubóstwa nie jest wykluczone.

/3/ Uchwały w sprawie poboru opłat na używanie zakładów komunalnych, z wyjątkiem uchwał krajowych związków komunalnych, podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej, jeżeli stawki opłat są tak obliczone, iżby dochody z nich nie pokrywały kosztów zarządu i utrzymania urządzeń i zakładów łącznie z kwotami oprocentowania i umorzenia kapitału zakładowego.

/4/ Uchwały w sprawie pobierania opłat administracyjnych nie podlegają zatwierdzeniu. Władza nadzorcza może jednak żądać w każdym czasie zmiany lub zniesienia tych uchwał, gdyby opłaty te były tak wysokie, iżby dochody z nich przekraczały koszty utrzymania tej gałęzi zarządu komunalnego, za której czynności opłaty są pobierane.

Art.33.-

/1/ Związkom komunalnym wolno celem uzyskania funduszów obrotowych na utrzymanie zakładów i urządzeń komunalnych pobierać zaliczki na opłaty od osób, korzystających z tychże zakładów i urządzeń.

/2/ Wysokość zaliczek może być różniczkowaną według stopnia zamożności tych osób. W razie udowodnionego ubóstwa zaliczka nie powinna być pobieraną.

/3/ Uchwały w przedmiocie pobierania zaliczek podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

Art.34.-

/1/ Przepisy ustaw dotychczasowych o komunalnych opłatach szkolnych, drogowych, wodnych, sanitarnych, targowych i innych opłatach specjalnych, pobieranych w b.dzielnicy rosyjskiej i austrjackiej, pozostają bez zmiany. Opłaty te ulegną podwyżce według norm, które ustali Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi właściwymi Ministrami.

/2/ Przepisy, zawarte w § 4 ust.6 i § 8 ustawy o daninach komunalnych z dnia 14 lipca 1893 r./zbiór ustaw pruskich str.153/ oraz w § 1 ust.2 i § 21 ust.2 ustawy o daninach powiatowych i prowincjonalnych z dnia 23 kwietnia 1906 r. /zbiór ustaw pruskich str.159/ pozostają w mocy.

B. S k ł a d k i.

Art.35.-

/1/ Związki komunalne winny pobierać na pokrycie kosztów założenia i utrzymania urządzeń i zakładów dobra publicznego składki od tych właścicieli nieruchomości, przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, którym te urządzenia i zakłady przynoszą szczególne korzyści gospodarcze lub udogod-

./.

nienia. Wysokość składki winna być stopniowana w stosunku do wartości osiągniętych korzyści gospodarczych względnie udogodnień.

/2/ Rozporządzenie wykonawcze określi sposób zawiadomienia płatników o uchwale w sprawie pobierania składek i oznaczy termin do wniesienia zażalenia przeciwko niej.

/3/ Zażalenie wniesione w terminie podlega rozstrzygnięciu władzy nadzorczej wskazanej w art. 41. Dopóki rozstrzygnięcie nie nastąpi, uchwała nie może być wykonaną w stosunku do osoby, która wniosła zażalenie.

/4/ Związki komunalne mogą na skutek osobnej uchwały nie pobierać składek jeżeli pokrycie kosztów założenia i utrzymania urządzeń i zakładów dobra publicznego komunalnymi podatkami, opłatami lub innymi dochodami jest wskazane w interesie publicznym; uchwała taka podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

Art.36.-

/1/ Na pokrycie kosztów założenia i utrzymania zakładów i urządzeń dobra publicznego mogą powiatowe związki komunalne pobierać składki także od gmin miejskich, którym te zakłady i urządzenia przynoszą korzyści i udogodnienia a to stosownie do wartości tych korzyści i udogodnień.

/2/ Podobne uprawnienie służy w tym samym przypadku krajowym związkom komunalnym w stosunku do gmin miejskich i powiatowych związków komunalnych.

/3/ Do składek tych stosują się również postanowienia zawarte w art. 35 ust. 1,2,3.

C z ę ś ć   t r z e c i a.

Inne źródła dochodowe.

Art.37.-

Postanowienie ustępu 3 art. 32 o zatwierdzeniu uchwał w sprawie pobierania opłat za używanie zakładów komunalnych, stosuje się odpowiednio także do wynagrodzeń i cen, pobieranych za używanie względnie za wytwory przedsiębiorstw komunalnych.

Art.38.-

Uchwały związków komunalnych w sprawie zaciągania pożyczek i przejmowania gwarancji, z wyjątkiem pożyczek, przeznaczonych na zasilenie funduszów kasowych, podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych.

Art.39.-

/1/ Związki Wojewódzkie będą obowiązane ze swych dochodów z podatków, wymienionych w art.5,7,8,9,10 udzielać zapomóg tym gminom miejskim i powiato-

./.

wym związkom komunalnym, których dochody nie wystarczają na pokrycie wydatków bieżących.

/2/ Powiatowe związki komunalne są zobowiązane ze swych dochodów z podatków, wymienionych w art. 5 i 10 udzielać zapomóg tym gminom wiejskim /w b. dzielnicy rosyjskiej także gromadom/, których dochody nie wystarczają na pokrycie wydatków bieżących.

/3/ Powiatowe związki komunalne będą wolne od tego obowiązku, o ile przekażą gminom wiejskim do samodzielnego wyzyskania źródła podatkowe, zastrzeżone w art. 5 i 10 powiatowym związkom komunalnym. Przekazania może dokonać na wniosek gminy wiejskiej także władza nadzorcza wskazana w art.41 p.b.

Art. 40.-

/1/ Osobne ustawy przewidujące dla związków komunalnych dotacje ze Skarbu Państwa lub z funduszów innych związków komunalnych na określone cele komunalne lub ustanawiające udział Skarbu Państwa lub innych związków komunalnych w pokrywaniu wydatków na takie cele, pozostają w mocy.

/2/ Aż do czasu wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego krajowe związki komunalne w b. dzielnicy pruskiej otrzymają dla spełnienia zadań, przewidzianych w ustawie z dnia 30 kwietnia 1873 r. o dotacji związków prowincjonalnych / zbiór ustaw pruskich str. 187/ w ustawie z dnia 8 lipca 1875 r. w przedmiocie wykonania §§ 5 i 6 wspomnianej ustawy / zbiór ustaw pruskich str.497/ i w ustawie z dnia 2 czerwca 1902 r. w sprawie przekazania związkom prowincjonalnym dalszych rat dotacyjnych / zbiór ustaw pruskich str. 167/, zamiast kwot, określonych w tych ustawach, tytułem rocznej dotacji ze Skarbu Państwa ryczałtową sumę, równającą się 2/5 częściom zapotrzebowania na pokrycie bieżących wydatków w ramach obecnej działalności krajowych związków komunalnych, jakie się okaże według budżetu po wyzyskaniu wszystkich źródeł dochodowych, z wyjątkiem dodatków, pobieranych po myśli art.23.

Część czwarta.

Władze nadzorcze i ich postępowanie.

Art. 41.

Władzami nadzorczemi, właściwemi do działania po myśli niniejszej ustawy, o ile ona inaczej nie postanawia, są:

a/ w stosunku do gmin wiejskich / w b. dzielnicy rosyjskiej także do gromad/- Wydziały powiatowe; //-

b/ w stosunku do gmin miejskich, z wyjątkiem gmin miejskich wymienionych pod c/ i w stosunku do powiatowych związków komunalnych - Wydziały Wojewódzkie;

c/ w stosunku do m.st.Warszawy i miast Łodzi, Wilna, Lwowa, Krakowa, Poznania i Bydgoszczy oraz w stosunku do krajowych związków komunalnych - Minister Spraw Wewnętrznych, działający w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art.42.

/1/ Aż do wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego władzą nadzorczą, właściwą do działania w miejsce Wydziału Wojewódzkiego po myśli niniejszej ustawy jest Minister Spraw Wewnętrznych, działający, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w art.5 ust.2, w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

/2/ Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Skarbu mogą w obopólnem porozumieniu właściwość swą z tego tytułu przekazać całkowicie lub częściowo na bezpośrednio podległe im władze państwowe lub Wydziały Krajowe, w b.dzielnicy austrjackiej także na Tymczasowy Wydział Samorządowy.

Art.43.

Władza nadzorcza może przy wydaniu orzeczenia kierować się względami legalności lub celowości.

Art.44.

/1/ Przeciw orzeczeniu władzy nadzorczej służy związkom komunalnym, o ile ustawa niniejsza inaczej nie postanawia, prawo wniesienia zażalenia w ciągu dni 14 po doręczeniu orzeczenia.

/2/ Władzą powołaną do rozstrzygania tych zażaleń i decydującą ostatecznie jest:

a/ w stosunku do orzeczeń Wydziału Powiatowego - Wydział Wojewódzki,

b/ w stosunku do orzeczeń Wydziału Wojewódzkiego - Minister Spraw Wewnętrznych, działający w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

/3/ Aż do wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego artykuł 42 ma odpowiednie zastosowanie przepis art.12.

/4/ Pozatem mają zastosowanie ustawy z dnia . . . . . .1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych /Dz.Ust.R.P. Nr. . . . . . . poz. . ./.

./.

Art.45.

/1/ Uchwały, podlegające twierdzeniu władzy nadzorczej, winny być jej przedłożone za poświadczeniem odbioru w ciągu dni 7 po powzięciu.

/2/ Władza nadzorcza winna powziąć decyzję w ciągu 2 miesięcy po powzięciu uchwały.

/3/ W razie, gdy władza nadzorcza w tym terminie nie doręczy związkowi komunalnemu zawiadomienia o odmowie zatwierdzenia, uważa się z upływem terminu zatwierdzenie za udzielone.

/4/ Odmowa zatwierdzenia winna być uzasadniona.

Art.46.

/1/ Uchwała zatwierdzona ma moc obowiązującą wstecz od dnia jej powzięcia, jeżeli w uchwale lub zatwierdzeniu nie jest oznaczony dzień późniejszy.

/2/ W razie gdy powody odmowy zatwierdzenia uchwały zostaną przez ponowną uchwałę związku komunalnego usunięte, a uchwała ta uzyska zatwierdzenie, przepis zawarty w poprzednim ustępie będzie miał zastosowanie do pierwotnej uchwały, zmienionej późniejszą uchwałą.

Art.47.

Władza nadzorcza może odmówić rozpoznania uchwały, nie przedłożonej w terminie, oznaczonym w ust.1 artykułu 45.

Art.48.

/1/ Związek komunalny może postanowić tymczasowe wykonanie uchwały, przed uzyskaniem zatwierdzenia, o ile mu chodzi o wprowadzenie nowych samoistnych podatków lub nowych opłat.

/2/ O postanowieniu swem winien związek komunalny zawiadomić władzę nadzorczą w ciągu 7 dni po powzięciu postanowienia.

/3/ Władza nadzorcza może postanowienie to uchylić. Przeciwko uchyleniu niema środka prawnego.

/4/ O uchyleniu należy ogłosić publicznie, w sposób w miejscu przyjęty.

Art.49.

Przepisy, zawarte w art.45 ust.2 i 3, i art.48, nie mają zastosowania do uchwał w sprawach wymienionych w art.35.

Art.50.

Przepisy, zawarte w art.48 ust. 2 do 4, nie mają zastosowania do uchwał w sprawie pobierania podatku do podatków państwowych, o ile

./.

związek komunalny postanowi tymczasowy pobór dodatku w wysokości,nie wymagającej zatwierdzenia.

Art.51.

Przepisy niniejszej części mają zastosowanie także w tych wypadkach, w których według innych ustaw uchwały związków komunalnych w sprawie pobierania podatków, opłat i składek i zaciągania pożyczek podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych. Postanowienie to nie narusza postanowienia zawartego w art.34 ust.1.

Część piąta.

Wymiar i pobór danin komunalnych.

Art.52.

/1/ Wymiar i pobór samoistnych podatków kommunalnych uskutecznia zarząd związku komunalnego,lub organ przez ten zarząd upoważniony.

/2/ Wymiar i pobór dodatków kommunalnych do podatków państwowych uskutecznia władza, powołana do wymiaru i poboru podatków.

/3/ Wymiaru i poboru dodatków komunalnych do państwowego podatku dochodowego w b.dzielnicy pruskiej dokonywuje władza komunalna.

Art.53.

/1/ Celem uzyskania podstaw wymiaru podatków komunalnych, zarząd związku komunalnego lub organ przez ten zarząd upoważniony mają:

a/ żądać od stron lub ich zastępców prawnych oraz od świadków i znawców odpowiedzi na określone pytania, w razie zaś wątpliwości co do udzielonych odpowiedzi, żądać od stron lub ich zastępców prawnych przedłożenia ksiąg handlowych i gospodarczych oraz innych dowodów;

b/ zwracać się do zarządów innych związków komunalnych, jakoteż do władz państwowych o podanie cech opodatkowania, ujawnionych przy wymiarze podatków państwowych i komunalnych.

/2/ Władze i organy komunalne, zarówno jak i znawcy, winni zachować milczenie o okolicznościach i danych, które doszły do ich wiadomości przy wykonywaniu wspomnianych czynności.

Art.54.

/1/ Aż do ustalenia wysokości dodatku komunalnego na rok bieżący pobiera się dodatek tymczasowo według normy ustalonej na rok poprzedni.

/2/ Kwota pobranego tymczasowo dodatku komunalnego będzie zaliczona na jego należność, ostatecznie ustaloną.

./.

Art.55.

O wymiarze samoistnych podatków komunalnych winien być każdy płatnik zawiadomiony indywidualnie, o ile ustawy lub uchwały o poborze podatku nie przewidują odmiennego sposobu zawiadomienia.

Art.56.

W razie poboru dodatku komunalnego do podatku państwowego zarząd związku komunalnego winien normę dodatku podać do wiadomości publicznej przez ogłoszenie w sposób w miejscu przyjęty. Tak samo winny być ogłoszone uchwały w przedmiocie pobierania samoistnych podatków i opłat.

Art.57.

/1/ Przeciwko wymiarowi danin komunalnych służy płatnikom prawo wniesienia sprzeciwu w ciągu dwóch tygodni do władzy, która dokonała wymiaru.

/2/ Termin dwutygodniowy biegnie od dnia następnego po zawiadomieniu płatników o wymiarze podatków względnie po wezwaniu ich do uiszczenia danin innego rodzaju, o ile ustawy lub uchwały o poborze danin nie zawierają odmiennych postanowień.

/3/ Wniesienie sprzeciwu nie wstrzymuje obowiązku terminowego uiszczenia daniny.

Art.58.

/1/ O sprzeciwie orzeka zarząd związku komunalnego, na rzecz którego wymiar nastąpił, o ile zaś chodzi o wymiar dodatku komunalnego do podatku państwowego, - władza, powołana do wymiaru dodatku.

/2/ Sprzeciw nieuwzględniony uważa się za odwołanie. Władzami powołanemi do rozstrzygania odwołań i decydującemi ostatecznie są:

a/ w stosunku do zarządów gmin wiejskich/w b.dzielnicy rosyjskiej także gromad/ - Wydziały Powiatowe;

b/ w stosunku do zarządów gmin miejskich, z wyjątkiem Magistratu m.stoł.Warszawy, i w stosunku do Wydziałów Powiatowych - Wydziały Wojewódzkie, a aż do wprowadzenia w życie samorządu wojewódzkiego - - Minister Spraw Wewnętrznych, który może przelać swe prawa na wojewodów, a w b.dzielnicy austrjackiej Tymczasowy Wydział Samorządowy.

c/ w stosunku do Magistratu m.st.Warszawy - Minister Spraw Wewnętrznych.

/3/ Pozatem mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia . . . .

.//.

w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych /Dz.ust. R.P.Nr. . . . . poz. . ./.

Art.59.

Przepisy o środkach prawnych, służące płatnikom w b.dzielnicy pruskiej przeciwko pociąganiu ich do opłacania danin kommunalnych, pozostają bez zmiany.

Art.60.

Podwyższenie, zniżenie, uchylenie, odpisanie, odroczenie zapłaty i zwrot podatku państwowego pociąga za sobą z samego prawa odpowiednie podwyższenie, zniżenie, uchylenie, odpisanie, odroczenie, zapłatę i zwrot dodatku komunalnego.

Art.61.

/1/ Zwrot dodatku zarządza władza, która pobrała podatek państwowy.

/2/ O ile kwota dodatku komunalnego, ulegająca zwrotowi, nie będzie mogła być pokryta drogą potrącenia z wpływów, należnych związkowi komunalnemu przy następnej wypłacie /art. 67 / winien związek komunalny dokonać zwrotu na wezwanie w ciągu dni 14-tu.

Art.62.

Art.60 i 61 nie mają zastosowania w b.dzielnicy pruskiej, gdy dodatki komunalne do podatków państwowych pobierane są samodzielnie przez związki kommunalne. W tych przypadkach obowiązują dotychczasowe przepisy.

Art.63.

/1/ Samoistne podatki komunalne winny być zapłacone przez płatników w ciągu dwóch tygodni po otrzymaniu zawiadomienia o wymiarze, o ile ustawy lub uchwały o poborze podatku nie zawierają odmiennych postanowień.

/2/ Dodatki komunalne do podatków państwowych winny być uiszczone równocześnie z podatkami. Związki komunalne w b.dzielnicy pruskiej mogą uchwalić odmienne terminy poboru dodatków, których wymiaru dokonywują samodzielnie.

/3/ Inne daniny komunalne winny być uiszczone na wezwanie niezwłocznie, o ile ustawy lub uchwały o poborze danin nie zawierają odmiennych postanowień.

Art.64.

/1/ Nieuiszczone we właściwym terminie daniny komunalne ściąga zarząd związku komunalnego w drodze egzekucji, do której stosuje się odpowied-

./.

nie przepisy o egzekucji podatków i opłat państwowych.
/2/ Powiatowe i krajowe związki komunalne mogą ściągać podatki albo samodzielnie albo przy pomocy zarządów gmin miejskich i wiejskich, w b. dzielnicy pruskiej także przełożonych obszarów dworskich.
/3/ Przepisy o ściąganiu danin w drodze egzekucji sądowej nie ulegają zmianie.

Art.65.

W razie nieuiszczenia we właściwym terminie danin komunalnych związki komunalne mogą pobierać odsetki i kary za zwłokę oraz koszty egzekucyjne według przepisów zawartych w ustawie z dnia . . . . . /Dz.Ust. . . . . poz. . . . ./ o karach i odsetkach za zwłokę oraz o kosztach egzekucji.

Art.66.

Wpłaty na podatki państwowe, do których przypisane są dodatki komunalne, rozkłada się po pokryciu kosztów egzekucji, proporcjonalnie na podatki państwowe i dodatki wszystkich związków komunalnych z przynależnymi odsetkami i karami za zwłokę.

Art.67.

Sumy wpływów z dodatków komunalnych do podatków państwowych oraz z odsetek i kar za zwłokę z każdego miesiąca będą wypłacone związkom komunalnym uprawnionym do ich poboru najpóźniej w ciągu dni 14 po upływie miesiąca.

Art.68.

Przepisy o poborze podatków państwowych, w szczególności o obowiązku zapłaty, terminie płatności, sposobie przymusowego ściągania z majątku ruchomego i nieruchomego, prawie zastawu na nieruchomości, odpisaniu z powodu niemożności ściągnięcia, przedawnieniu wymiaru i prawa ściągania oraz o prawie pierwszeństwa zastawnego na nieruchomościach, stosuje się odpowiednio do poboru dodatków do tych podatków na rzecz związków komunalnych.

Art.69.

/1/ Powiatowe związki komunalne w b. dzielnicy pruskiej pobierają podatki bezpośrednio od indywidualnych płatników.
/2/ Postanowienia ustawy o daninach komunalnych z dnia 14 lipca 1893r /Zbiór ustaw pruskich str.152/, dotyczące komunalnych podatków bezpośrednich, z wyjątkiem przepisów o środkach prawnych, stosuje się

//.

odpowiednio do bezpośrednich podatków powiatowych, ze zmianami, wprowadzonemi późniejszemi ustawami, jak również ustawą niniejszą.

/2/ Płatnikom przysługują środki prawne po myśli § 14 ust.2 i § 11 ust. 4 i 5 ustawy o daninach powiatowych i prowincjonalnych z dnia 24 kwietnia 1906 r.,/Zbiór ustaw pruskich str.159/.

Art.70.

/1/ Na poczet krajowych dodatków do podatków bezpośrednich /art.29/ gminy miejskie i powiatowe związki komunalne są obowiązane wpłacać do kasy krajowego związku komunalnego co miesiąc zaliczkę, równającą się 1/10 części wpływów ze wszystkich podatków miejskich i powiatowych w ubiegłym miesiącu kalendarzowym. Zaliczki winny być uiszczone w ciągu 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego. W przeciwnym razie krajowy związek komunalny będzie mógł przystąpić niezwłocznie z własnego prawa do egzekucji przeciwko gminom miejskim i powiatowym związkom komunalnym.

/2/ Celem wykonywania nadzoru nad gminami miejskiemi i powiatowemi związkami komunalnemi co do ścisłego spełnienia nałożonego na nie w niniejszym artykule obowiązku krajowy związek komunalny może wysłać swych delegatów, którym służy prawo badania ksiąg podatkowych oraz dotyczących ich pism i akt gmin miejskich i powiatowych związków komunalnych.

/3/ Krajowy związek komunalny może ustanowić zaliczkę w odmiennej wysokości. Uchwała podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

/4/ Kwoty wpłaconych zaliczek będą potrącone z należności krajowych dodatków do podatków bezpośrednich.

C z ę ś ć s z ó s t a.

Art.71.

K a r y.

/1/ Kto świadomie w zamiarze uchylenia się od powinności płacenia danin komunalnych składa wobec właściwej władzy komunalnej nieprawdziwe lub niedostateczne zeznania lub w tym samym zamiarze odmawia odpowiedzi na określone pytania, lub usuwa przedmioty, podlegające podatkom komunalnym, albo przedmiotów takich nie zgłasza do opodatkowania, podlega karze pieniężnej do wysokości 20-krotnej sumy daniny utraconej lub na utratę narażonej. Kara nie uwalnia płatnika od powinności zapłacenia daniny. .//.

/2/ Współwinny podlega karze na równi z sprawcą.

Art.72.

Kto wezwany w charakterze świadka albo znawcy, w zamiarze uchylenia innej osoby od powinności płacenia danin komunalnych świadomie wobec właściwej władzy komunalnej odmawia złożenia zeznania lub składa fałszywe zeznanie, podlega karze pieniężnej do wysokości .... mk.

Art.73.

Kto, jako członek zarządu komunalnego, urzędnik lub funkcjonarjusz komunalny, bez upoważnienia właściwej władzy ujawnia okoliczności i dane, które doszły do jego wiadomości przy wykonywaniu czynności, wymienionych w art.53, podlega karze aresztu, w b.dzielnicy pruskiej aresztu lub więzienia, na czas do trzech miesięcy i karze pieniężnej w wysokości do ....mk. lub jednej z tych kar.

Art.74.

Karę pieniężną, wymierzoną na mocy art.72 i 73, należy w razie niemożności ich ściągnięcia zamienić na karę aresztu, w b.dzielnicy pruskiej aresztu więzienia, na czas do 3 miesięcy.

Art.75.

/1/ Kary pieniężne za czyny, wymienione w art.72 i 73 ustanawia tymczasowo zarząd związku komunalnego. Jeżeli kara nie zostanie zapłacona w ciągu dni 30 po doręczeniu zawiadomienia o karze, Zarząd Związku komunalnego winien sprawę skierować do właściwego sądu pokoju /sądu powiatowego/,który wdroży postępowanie karne według przepisów o postępowaniu w sprawach o przekroczenia.

/2/ Kary pieniężne nałożone na mocy art.71 i 72 podlegają egzekucji na równi z daninami komunalnemi i wpływają do kasy związku komunalnego,uprawnionego do poboru daniny.

/3/ Do orzekania w sprawach o czyny, wymienione w art.73 są wyłącznie właściwe sądy zwyczajne.

Art.76.

/1/ W uchwałach związków komunalnych mogą być przewidziane kary porządkowe do wysokości ....mk. za przekroczenia przeciwko przepisom o wymiarze i poborze danin komunalnych.

/2/ Uchwały podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych.

/3/ Kary ustanawia zarząd związku komunalnego.

./1.

Przeciwko zarządzeniu karnemu przysługuje stronie prawo wniesienia sprzeciwu do zarządu związku komunalnego w ciągu 2 tygodni po zawiadomieniu o wymiarze kary.

/4/ W razie nieuwzględnienia sprzeciwu zarząd związku komunalnego winien sprawę skierować do właściwego sądu pokoju /sądu powiatowego/, który wdroży postępowanie karne według przepisów o postępowaniu w sprawach o przekroczenia. W b.dzielnicy pruskiej stosuje się w tych przypadkach przepisy §§ 459 - 469 ustawy postępowania karnego.

/5/ Do kar porządkowych ma zastosowanie przepis zawarty w ust.2 art.75

Część siódma.

Przepisy ogólne.

Art.77.

O ile ustawy nałożą na związki komunalne nowe zadania, - winny być zapewnione dostateczne źródła dochodów na pokrycie wydatków, połączonych ze spełnieniem tych zadań.

Art.78.

Rok budżetowy związków komunalnych winien być dostosowany począwszy od 1 stycznia 1923 do roku budżetowego Państwa.

Część ósma.

Przepisy końcowe.

Art.79.

Wpływy z państwowego podatku obrotowego, pobranego w b. dzielnicy pruskiej za rok 1922, przekazuje się gminom miejskim, o ile chodzi o wpływy z ich obszaru, a powiatowym związkom komunalnym, o ile chodzi o wpływy z gmin wiejskich i obszarów dworskich.

Art.80.

/1/ Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem Województwa Śląskiego.

/2/ Przepisy niniejszej ustawy dotyczące b.dzielnicy austrjackiej, obowiązują także na ziemiach Spisza i Orawy.

Art.81.

/1/ Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

/2/ Przepisy dotyczące poboru podatków, wymienionych w art.4 i 5, 7 i 8, 9,10,11,13 i 21 oraz poboru składek, wymienionych w art.36 obowiązują od początku roku budżetowego 1923.

./.

/3/ Minister Spraw Wewnętrznych oznaczy w porozumieniu z Ministrem Skarbu termin, z którym nabiorą mocy obowiązującej postanowienia, zawarte w art.14.

/4/ Związki komunalne są obowiązane uzgodnić uchwały /statuty, regulaminy itp./, dotyczące danin komunalnych, z przepisami niniejszej ustawy najpóźniej do końca roku 1923. Uchwały te tracą moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 1923.

/5/ Dotacje, określone w art.40 ust.2, otrzymują krajowe związki komunalne począwszy od roku budżetowego 1923.

Art.82.

Przepisy ustaw, sprzeczne z niniejszą ustawą tracą moc obowiązującą. O ile inne ustawy powołują się na takie przepisy, należy zamiast nich odpowiednio stosować przepisy niniejszej ustawy.

Art.83.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Skarbu. -

SPRAWY GOSPODARCZE

Palące zagadnienie samorządów

Bardzo doniosłą jest sprawa finansów samorządu powiatowego i gminnego. Ustawa z dnia 11-go sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, po rocznem blisko stosowaniu we względnie stałych warunkach ,wykazała całą swą nieżywotność, brak elastyczności i zupełne zapoznanie odrębnych i nierównych potrzeb lokalnych. Szablonowe ujęcie tak ważnej i tak złożonej kwestji, jaką jest skarbowość komunalna, doprowadziło do wręcz nieprawdopodobnych wyników, zwłaszcza w samorządzie powiatoym i gminnym. To też potrzeba znowelizowania ustawy z dnia 1-go sierpnia uznają wszyscy. Wyraziło się to w szeregu stosownych wniosków poselskich oraz w rządowym projekcie noweli wniesionym do Sejmu jeszcze w czerwcu rb. Nowelizacja winna oprzeć się na gruntownem zbadaniu doświadczeń ubiegłego roku ,jakie związki samorządowe miały możność poczynić. Że nowelizacja jest kwestją palącą, świadczy o tem prowizoryczne zasilenie funduszów gminnych w b. zaborze rosyjskim przez nowelę z dnia 31 lipca rb., co pozwoliło na uruchomienie szkół powszechnych w drugiej połowie rb.

Kierowane tą myśli Prezydjum Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego, ogólnopaństwowej organizacji związków samorządu powiatowego — zorganizowało w m. październiku 5 wielkich zjazdów prowincjonalnych, poświęconych omówieniu skarbowości samorządu powiatowego i gminnego, w których wzięli udział przedstawiciele samorządu powiatowego wszystkich województw z wyjątkiem Kongresówki. Zjazdy odbyły się w Poznaniu w d. 11-ym, w Krakowie 14-go, we Lwowie 16-go, w Brześciu 19-go i w Wilnie 21 października. Wszystkie zjazdy obesłane były nader licznie, wzięli w nich udział liczni posłowie, przedstawiciele władz wojewódzkich oraz miejscowej prasy.

Obrady nad finansami komunalnymi dały niezmiernie ciekawe materjały, które użyte zostaną do nowelizacji ustawy z d. 11 sierpnia r. ub.. Ustawa ta przez swa szablonowość wytworzyła szereg anomalji. W b. zaborze pruskim zniszczyła wysoko postawioną skarbowość komunalną i cofnęła wstecz kulturę podatkową tej dzielnicy, nawet z wielką szkodą dla finansów państwowych. Na kresach pozbawiała samorząd ziemski niemal zupełnie środków, gdyż główne i w wielu wypadkach główne tam źródło dochodowe w postaci dodatku do podatku gruntowego, stanowi sumy stosunkowo nikłe.

Zasada autmatycznych dodatków do podatków państwowych, nie bedacych w stanie doskonałym, przy zewnętrznie jednakowych stawkach ,dała jednym ziązkom samorządowym dostateczne środki, w niektórych wypadkach nawet za duże, innym, często o miedzę, nie pozwala na opędzenie najkonieczniejszych potrzeb. Wynika to z różnej jakości ziemi, wielkości gospodarstw rolnych i stawek podatku gruntowego. Ogólnie stwierdzono, że ustawa z dnia 11 sierpnia r. ub. nie pozwala na wykonanie nawet ustawowych obowiązków samorządu powiatowego i gminnego, nie mówiąc już o własnym zakresie działania.

Zachodzą też i rażące anomalje, jak w stosunku miast niewydzielonych do pow. związków komunalnych, gdzie, jak np. w pow. Gnieźnieńskim, miasto, które nic na samorząd powiatowy nie płaci, ma większość swych przedstawicieli w Sejmiku. Albo też udział w kosztach utrzymania policji państwowej, stanowiący na kresach często wyżej 100% ,a w niektórych wypadkach 300% głównego źródła dochodowego samorządu, jakim jest dodatek do podatku gruntowego. Szkolnictwo powszechne w b. zaborze pruskim utrzymywane jest z podatków, ustawą nie przewidzianych, gdyż niema innego wyjścia, są też wypadki utrzymywania szkół z dobrowolnych datków.

Obrady zjazdów dały w wyniku zupełną jednomyślność poglądów na wady ustawy z dnia 11-go sierpnia r. ż. Dają się one ująć w następujące punkty

1. Ustawa o finansach komunalnych winna być elastyczną i uwzględniać odrębności terytorjalne, wynikające z odmiennych warunków gospodarczych i różnych poziomów kultury oraz nierównej skali potrzeb poszczególnych powiatów i gmin. Oparcie skarbowości komunalnej na automatycznych dodatkach do podatku gruntowego przy formalnie jednakowych normach stawek stwarza znaczne nierówności w uposażeniu poszczególnych związków samorządowych, zależnie od wielkości gospodarstw rolnych, jakości ziemi i stawek podatku gruntowego.

2. Wyodrębnienie finansowe miast z powiatów niewydzielonych zrywa naturalną łączność tych miast ze wsią i uniemożliwia w samorządzie powiatowym poczynania, mające na celu dobro ludności zarówno wiejskiej, jak i miejskiej. Nadto niesłusznie obciąża wyłącznie wieś kosztami urządzeń, z których miasta te przedewszystkiem korzystają. Zachodzi nieodzowna konieczność pociągnięcia tych miast do proporcjonalnych świadczeń na rzecz ogólnych potrzeb powiatu.

3. Projekt noweli do ustawy o finansach komunalnych, wniesiony w czerwcu r. b. do Sejmu przez Min. Skarbu, pogarsza jeszcze błędy samej ustawy, przez przerzucenie ciężarów utrzymania dróg i szkół ,oraz kosztów opieki społecznej wyłącznie na podatek od gruntu.

4. Formalizm i zbyteczne przepisy biurokratyczne zarówno samej ustawy z dnia 11. VIII. 23 r. jak i rozporządzeń na jej podstawie wydanych, krępują bez widocznej potrzeby działalność samorządu oraz wzmagają niezmiernie czynności kancelaryjne związków samorządowych, oraz władz nadzorczych. Podraża to administrację, a przez zalew władz nadzorczych aktami formalnymi utrudnia faktyczne sprawowanie nadzoru. Zjazdy podkreśliły w tym zakresie konieczność skasowania par. 1 i 18 rozporządzenia II Min. Spraw Wewn. do tej ustawy.

5. Udział w kosztach utrzymania policji państwowej, co do której samorząd nie ma żadnej ingerencji, jest nadmiernem obciążeniem, na kresach zwłaszcza niepomiernie dla samorządu dotkliwym, a nie mającym z zadaniami samorządu bezpośredniego związku. Nadto udział ten wpływa ujemnie na stosunek ludności do policji.

6. Stwierdzono potrzebę utworzenia specjalnego funduszu wyrównawczego, z którego mogłyby czerpać pomoc powiaty finansowo słabe i dotknięte klęskami żywiołowemi.

7. Wypowiedziano się za zastosowaniem ustawy o opiece społecznej do najważniejszego działu opieki społecznej w gminach, jakim jest obowiazek pokrywania kosztów leczenia za ubogich.

Są to w najbardziej ogólnych zarysach ujęte uchwały Zjazdów.

Głos niemiecki o traktacie handlowym z Polską

Olsztyńska „Allensteiner Ztg." pisząc o znaczeniu układu handlowego polsko - niemieckiego zaznacza, że podstawą jego jest wzajemne uzupełnianie się na polu gospodarczem obu państw. Polska jest typowym krajem rolniczym, podczas gdy Niemcy posiadają silnie rozwinięty przemysł. Polska eksportuje do Niemiec w pierwszej linji surowce, produkty rolnicze i półfabrykaty, podczas gdy Niemcy wywożą do Polski wyroby przemysłowe, niektóre półfabrykaty i surowce zagraniczne. Polska ciągnie z obecnych nieuregulowanych stosunków jednostronnę korzyści, wynikające z Traktatu Wersalskiego. Ten stan wyraża się również w cyfrach handlu polsko - niemieckiego.

W r. 1923 wynosił eksport z Polski do Niemiec 603 milj. zł., podczas gdy wywóz z Niemiec do Polski 485 milj. przyczem znaczna część tej sumy wypada na ruch tranzytowy. Na podstawie tych cyfr możnaby — zdaniem dziennika — wnioskować, że Niemcy znajdują się w przededniu zawarcia traktatu w niekorzystnym położeniu wobec Polski. Tak jednak nie jest, gdyż układ handlowy przyniesie i Polsce znaczne korzyści. Polska nie posiada silnych organizacji gospodarczych, zajmujących się handlem zagranicznym i zamorskim, jakie mają Niemcy, wskutek czego Polska musi się oprzeć w tym względzie o organizacje niemieckie. Polski przemysł obawia się, że wprowadzenie klauzuli największego uprzywilejowania w układzie polsko - niemieckim odbije się na nim niekorzystnie. Niemcy miałyby wówczas wyprzeć z rynku polskiego nietylko towary austrjackie, czeskie i francuskie, lecz również i wyroby przemysłowe polskie. Wejście produktów niemieckich na rynek polski postawić może polski przemysł początkowo rzeczywiście w trudnem położeniu, lecz konkurencja niemiecka przyczyni się do spadku cen, które przekroczyły obecnie normy światowe, oraz zmusi przemysł do przeprowadzenia reformy produkcji.

KRONIKA GOSPODARCZA

BANKI DEWIZOWE.

(AW.) Ostatnio przejrzana przez Ministerstwo Skarbu lista banków dewizowych Rzeczypospolitej Polskiej zawiera spis 92 banków, z czego na Warszawę przypada 34, na Łódź 8, na Poznań 12, na Lwów 10, na Katowice 9, na Bielsko Ślsk. 3, Wilno 3, Bydgoszcz 2, Kraków 4, Królewską Hutę 2, Tarnowskie Góry 1, Toruń 1, Inowrocław 1. Piotrków 1 i Lublin 1.

ZASTÓJ W LITEWSKIM PRZEMYŚLE DRZEWNYM.

Gdańsk, 7. 11. PAT. Litewski przemysł drzewny przeżywa ciężki kryzys. Eksport drzew iglastych zupełnie ustał, a zapotrzebowanie wewnętrzne jest niewielkie. Wywozi się nieco drzewa liściastego, które zużywane jest również w miejscowych fabrykach zapałek i fornierów. 300 firm drzewnych na Litwie jest bez zajęcia. Większość tartaków wstrzymała pracę. W Kownie z 14 tarktaków pracuje tylko 8 i to zaledwie parę dni w tygodniu. Litewscy kupcy drzewni są stosunkowo mało poszkodowani, gdyż lasy państwowe zakupiła w roku ubiegłym pewna firma zagraniczna.

Nakładem i drukiem Tow. Akcyjnego „Drukarnia Dziennika Poznańskiego" w Poznaniu.
Redaktor odp. W. Karpiński.
Za reklamy i ogłoszenia odpowiada Administracja

W niedzielę dnia 9. bm. o godz. 1 w poł. zasnęła w Panu po długich i ciężkich cierpieniach, znoszonych z anielską cierpliwością, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św. nasza najdroższa i najlepsza córka, najukochańsza siostra, ś. p.

Barbara Łazarewiczówna

Sodaliska, absolwentka wydz. ekon. — polit. Uniw. Pozn. była komendantka Z Chorągwi Harcerskiej Wkp.

w 24. roku życia

O modlitwę za spokój duszy Drogiej Zmarłej prosi

stroskana

Rodzina.

Pogrzeb odbędzie się w środę, dnia 12. bm. o godz. 2 i pół po poł. z kostnicy Domu Sw. Józefa, ul. Św. Józefa, na cmentarz nowy-świętomarciński. Nabożeństwo żałobne nazajutrz o godz. 9 w kościele Serca Jezusowego — Jeżyce.

Poznań (Jasna 11), dnia 10. XI. 1924 r.

Za spokój duszy ś. p.

Henryka Mańkowskiego

zmarłego w Winnejgórze dnia 17. X. b. r. odbędzie się

nabożeństwo żałobne

w kaplicy św. Józefa w Poznaniu w czwartek, 13-go b. m. o godzinie 10½.

O czem donosi **Rodzina**

„Celem ułatwienia wyładowania i załadowania zwierząt, ustanawia się od dnia 16-go b. m. na targowisku Rzeźniej Miejsk. ekspedjenta, któremu wolno pobierać:

Za wyładowanie bydlęcia . . . . . . 40 gr
świni . . . . 30 gr
innych zwierząt . 20 gr

i w tej samej wysokości wynagrodzenia za załadowanie.
Wyładowania i załadowania zwierząt muszą być uskutecznione wyłącznie przez ekspedjenta".

Magistrat XI/4 5605

Przyjmię

30 sztuk bydła

na tucz na przybrany centr. Wiadomości

Zaremba

Poznań, ul. Kossaka 21 ptr. 5597

CUKIERNIA

L. Hirschlik

ul. Pocztowa 33.

poleca w znanej dobroci

rogale świętomarcińskie

Uniwersalna patentowa prasa do słomy

(Glattstrohpresse) system Schulz, Magdeburg do wiązania drutem i sznurkiem, mało używana, gotowa do użytku, korzystnie do nabycia. 5603

Carl Kretschmer & Co.
Leszno.

Obrazy olejne

większych rozmiarów, w ramach, antyki i nowsze okazyjnie do nabycia. Poznań, Mostowa 37, wys. parter prawo (narożnik Grobli.) 5585

Mam do oddania bardzo korzystnie, także i w mniejszych ilościach

500-750.000 szt.

dobrze wypalonej cegły I klasy
Łaskawe oferty do ekspedycji Dziennika Poznańskiego pod Nr. 5576.

Tylko hurtownie! Tylko hurtownie!

SIELAWKI

z własnych wędzarń w oryginalnych skrzyniach po 15 i 30 funtów 5378

Codziennie świeży transport

5378 Również polecam

łosoś, węgorz, flundry, łapacz wędz., bydlingi oraz **wszelkie wędliny i marynaty po najniższych cenach dziennych**

Pomorska Hurtownia Wędlin

J. NOWAKOWSKI - POZNAN

Chwaliszewo 21-22 Telefony 4076, 6021 i 6032.

A.K.

Laboratorjum chemiczno-farmaceutyczne
AP. KOWALSKI 5388
Warszawa, Miodowa 5
poleca proszki od bólu głowy dla dorosłych
znak fabryczny
Żądać w aptek. **„KOWALSKINA"**

Wielki wybór perfum oryginalnych

paryskich Rue de la Paix i L'heure Bleue Guerlain L'origan, Chypre, Coty, Quelques Fleurs Houbigant i dużo innych

bardzo tanio!

Ozdobne podarki, pudry, kremy, róże, pomadki do ust i ołówki do brwi, woda do ust Bénédictins, Dr. Pierre pasty do zębów na podstawie uprzywilejowanej konwencji handlowej między Polską i Francją

wyjątkowo tanio!

Najlepsza woda kolońska i na włosy oraz mydła toaletowe ze starych zakupów za pół ceny.
Ponieważ towar drożeje, nader korzystna okazja dobrego kupna.

Drogerja Francuska T. Dworzańskiego
Gwarna 10. 711

Szewska 11 Telefon 50-41 Szewska 11 Telefon 50-41

Na raty

na dogodnych warunkach spłaty

Manufaktura, konfekcja damska i męska, obuwie, płótna
Porcelana, szkło, naczynia aluminiowe
Ubiory na miarę

Rogalinski, Bolewicz i Ska.

Poznań, ul. Szewska 11, I piętro. — Tel. 50-41.

Na raty! Na raty!

Wyprzedaż Masy Upadłościowej

Wyprzedaż wszelkich towarów z masy upadłościowej firmy

Porankiewicz i Napierała ulica 27. Grudnia 1,

odbywa się po

znacznie zniżonych cenach

tylko od 10. do soboty, dnia 15. listopada b. r.

Zarządca masy upadłościowej

St. Latanowicz, ul Sew. Mielżyńskiego 4,

DYWANY

CHODNIKI-NARZUTKI-KOCE
PIERWSZE ŹRÓDŁO

K. KUŻAJ

CENTRALA DYWANÓW
WOŹNA 12

Nowość!! Nowość !

Co tańczy Londyn, Paryż, Wiedeń i Berlin?

Vox Blue	Pasy Duble
Blue	Doubl. Fokstrot.
Samba	Boston de France
Boston English	oraz najnowsze Tango de Paris.

Tych to tańców udzielają po powrocie z zagranicy

Z. Faliszewska i T. Mozorowicz

Kurs pierwszy rozpoczyna się w tych dniach. Zapisy przyjmuje się oraz udziela informacji codziennie między godz. 1-2 i 6-7 w Resursie Kupieckiej Plac Wolności 11. W niedzielę i święta od 12-1.

WINA I SPIRYTUALJE

KAROL RIBBECK

właśc.: **Aleksy Lissowski**
Tel. 32-78 Poznań, Pocztowa 23. Zał. 1876
poleca:
Wszelkie wina zagraniczne.
Szampany.
Likwory zagraniczne i krajowe.
RUMY — ARAKI — WYPALANKI

Różne

Marjan Budzyński

architekt, Matejki 5 wykonuje: projekty, rysunki obliczenia, oszacowania nieruchomości, oraz wszelkie w zakres budownictwa wchodzące prace techniczne 5591

Narzutki

na otomany, kapy na łóżka, obrusy, firany w wielkim wyborze i po bardzo tanich cenach poleca firma St. Raczyk, Stary Rynek 92 wejście z ul. Wronieckiej.

Wykonuje

kapelusze nowe oraz fasonuje i przerabia. „Salon mód" pl. Nowomiejski 9. I. Wanda Ogrodowczykówna.

Krawcowa

Polecam się w domu i pozadom. Wykonuje po cenach przystępnych płaszcze, suknie, bluzeczki i. t. d. ul. Półwiejska 30. P. Sawicka 5558

Zabawki

odgrywają w życiu dziecka wielką rolę, mechaniczne auta, lalki, piłki, szabla, aparaty gimnastyczne kupisz najlepiej w firmie I. Bednarowicz. Poznań Wrocławska 26 w pobliżu placu Sw. Krzyskiego 5552

Bieliźniarka

wykonuje wszelką pracę po za dom i na wyjazd, Bieliznę damską, męską, dziecęce wyprawy ślubne przeróbki i reperację. Warunki przystępne. Łask. zgłosz. do Eksp. Dzien Pozn. pod A. Z. 100

Krawcowa

samodzielna poleca się na suknie zimowe, kostjumy futra przeróbki i cuzity, chętnie wyjedzie na wieś. Zgł. do Eksp. Dzien. Pozn.

Stenografji

wyucza listownie, szybko a najdokładniej (gwarancja) Instytut Stenograficzny Warszawa, Mokotowska 39. Żądajcie obszernych bezpłatnych prospektów. 5415

Warszawianin

otworzył pracownię obuwia damskiego, męskiego i butów podług żurnali Paryskich. Przyjmuję zamówienia oraz sprzedaje gotowe Kościelna nr. 49, w podw

Szpagaty

wszelkiego rodzaju, przędzę, linki do bielizny, oraz ścierki do podłogi poleca M. Pieczyński, Pocztowa 11

Kapelusze

skromne i wykwintne w największym wyborze poleca K. Tomaszek i S-ka ul. Pocztowa 9.

Tanio

palta zimowe, bajadery, raglany, jupy, kurtki skórzane futra, płaszcze nieprzemakalne ubrania męskie, spodnie od najtańszych do najwykwintniejszych także do konnej jazdy, kamizelki jedwabne, flausze, zamsze, kamgarny, sukna, bostony, szewioty ang. korty oraz manszestry w dobrych gatunkach po zupełnie niskich cenach sprzedaje TANI SKLEP, Poznań, Wrocławska 15. 5181

Spętani

Sploty miłości i śmierci odtwarza wielka ciekawa powieść „Spętani" Grabskiej z życia ziemian wielkopolskich. Wysyłamy za zaliczeniem 2½ zł. plus przesyłka ewent. przekazać należność P. K. O. Poznań, 206, 408. Bajkowski, Aleje Marcinkowskiego 22.6.

Wypożyczalnia

książek współczesn. Z. Hulanickiej. Znacznie powiększona, dodany nowy dział książek francuskich. Otw. od 8—6. Dąbrowskiego 1.

Kapelusze

damskie, ubiera się gustownie i tanio. Ul. Wrocławska 36, I ptr., wchód z ul. Gołębiej. 1525

Bieliznę

wszelkiego rodzaju szyje się po cenach przystępnych ul. Staszyca 26 I piętro pr.

Tapicer

Lewicki, Grobla 4. Naprawiam materac za 2 milj., leżankę 3 milj. 4446

Sprzedaże

Maszyna

damska do szycia na sprzedaż. Bartkowiak Ślusarska 2 II. ptr. w podwórzu. 5580

Futro

męskie na elkach kołnierz wydra (czarna) na tęższą figurę, Derka do samochodu, futra damskie, męskie oraz skóry wszelkiego rodzaju sprzedaje po cenie konkurencyjnej. Burzyński Hotel Brytanja pokój 26 II. ptr. 5590

Na

raty i za gotówkę, garnitury, palta i spodnie. Św. Marcin 4 skład. 3318

Repozytorjum

poszklone z drzewa olszwego 4 metry długie, 2,30 wysokie i stół składowy 3 mtr. długi z pudłem prawie nowe jest na sprzedaż. Adres wskaże Eksp. Dzien. Pozn. pod Nr. 5559.

Wilczek

(suczka) 7 miesięcy stara do sprzedania, ul. Pocztowa 27. (skład kolonjalny)

Sprzedaje

używ. ubior, zimowy palto, obuwie damskie 41, deski do rysowania i kierow. Kleszka, ul. Strzelecka 21.

Rysownice

porykładnice, ekierki, cyrkle, kątomierze, linje pantografy, maszynki do liczenia, szablony, Soennecken, tusze papiery do rysowania poleca „Palette" Św Marcin 57. 5462

Maszyny 5540

do szycia Originalne Wiktorja z długoletnią gwarancją, dogodne warunki kupna wraz spłatą poleca St. Ratajczak Skład maszyn Poznań, Masztalarska 7,

Łóżka metalowe

wszelkiego rodzaju i koloru, wytworne i zwykłe, oraz dla dzieci i służby od zł. 37.— nadzwyczaj korzystnie poleca „Przewodnik" Poznań Św. Marcin 3. 5546

Antyczne

stoliki, sypialnia jasna i ciemna, 2 fotele czerw. plusz. biureczko dla dzieci stoły, krzesła, łóżka i różności na sprzedaż. Bartosiewicz, Małeckiego, skład.

Worki

sienniki i płótna jutowe poleca M. Pieczyński, Pocztowa 11. 5432

Piece

rury ruszka wszelkiego rodzaju po korzystnych cenach poleca „Przewodnik" Włudarczak i Jewasinski Poznań Św. Marcin 30. 5508

Dla samochodów

benzynę lekką i oliwę każdą ilość poleca tanio Nowa Drogerja, Poznań, ul. Wrocławska 38.

Meble

ziel. leżankę, szafy kuchenne, garnitur pluszowy, stół (okrągły), lampy gazowe, komodę, łóżka i materace na sprzedaż. ul. Mostowa 30, I ptr. lewo. Obejrzeć można pomiędzy godz. 10—12 i 3—5.

Serwisy

porcelanowe obiadowe i do kawy w wielkim wyborze poleca po cenach korzystnych. „Ceramika", ulica Fredry 6.

Kołdry

na wacie, na owczej wełnie i puchowe. Ceny Fabryczne Ozadziwiająco niskich cenach przekonać się naocznie bez przymusu kupna. Wielkopolska Fabryka Kołder Telef. 3902. Poznań, ul Wielka 1 na I piętrze Przedsiębiorstwo chrześc

Kilimy

czysto wełniane w przecudnych deseniach. Ceny Fabryczne. Ozadziwiająco niskich cenach prosimy przekonać się naocznie bez przymusu kupna. Wielkopolska Fabryka Kołder Telefon 3902. Poznań, ul. Wielka 1 na I piętrze. Przedsiębiorstwo chrześcijańskie. 4743

Meble

ze spadku, Garnitur klubowy (także częściowo), wielka szafa, 2 stoły okrągłe, stara szafa kuchenna, kandelaber gazowy i lampy, mała umywalka, klatka dla papugi, wielkie krzesło wyściełane. Obejrzeć można Mostowa 30, I. lewo od godz. 10 — 12 i 3 — 5

Lokomobila

angielska do sprzedania Z powodu kupna traktoru stoi bez użytku. Majątek „Wycinki" pow. Strzeleńsk poczta Wronowy telefon 3.

Kartony

od kapeluszy różne wielkości sprzeda korzystnie Tomaszek i S-ka Poznań, ul. Pocztowa 9. — Fabryka kapeluszy.

Piece 5127

kaflowe w rozmaitych kolorach w trzech wielkościach korzystnie do nabycia. „Ceramika" Fredry 6.

Ubranie

surdutowe, na średnią figurę nowe na jedwabnej podszewce, korzystnie na sprzedaż. Strzelecka 9 II. piętro na prawo

Meble

wszelkiego rodzaju, nowe i używane, kompletne pokoje i kuchnie polecam po niskich cenach. J. Rapp, ul. Podgórna 6. 5400

Brylanty

20 karatowe okazyjnie na sprzedaż. Hotel Rzymski Al. Marcinkowskiego od 3 – 4 (pensjonat

Aparaty

kinematograficzne, projekc., szkolne i domowe, jak również wszystkie części do nich, ma stale na składzie. Biuro kinematograf. Stanisław Martynowski, Aleje Marcinkowskiego 22. Wypożyczalnia filmów. 1470

Kołdry

watowane, puchowe, kupuje się najkorzystniej i najrzetelniej w Wielkopolskiej Fabryce Kołder Poznań, ul. Wielka 1. I piętro Wolno każdemu obejrzeć bez przymusu kupna! 646

Kolorowe lampki

iluminacyjne na dzień zaduszny polecam hurt. i detalicznie, zamówienia uskutecznia odwrotnie pocztą Nowa Drogerja, Poznań, ul. Wrocławska 38 i filja, Rynkowa Drogerja, ulica Rynkowa

Bielizna

pościelowa opięcia poduszki pierze i puch. Ceny Fabryczne O zadziwiająco niskich cenach prosimy przekonać się naocznie bez przymusu kupna. Wielkopolska Fabryka Kołder Telef. 3902. Poznań, ulica Wielka 1 na I piętrze Przedsiębiorstwo chrześcijańskie. 4745

Kupna

Kupujemy

i wymieniamy każdą ilość wełny na włóczkę Samodział Poznań, ul. Wroniecka 9 w dawniejszym klasztorku.

Wynajmy

Panienkę

uczciwą, na wspólny pokój przyjmię. Kramarska 25 II. lewo obok kościoła Pana Jezusa.

Pokój

meblowany poszukuje zaraz w centrum. Łaskawe zgłosz. uprasza Ogrodowczykówna w firm. K. Tomaszek i Ska ul. Pocztowa 9

Mieszkanie

2 – 3 pokoje z kuchnią, poszukuje młode bezdzietne małżeństwo Płacę cynsz przedwojenny za 2 lata lub więcej zgóry. Zgłosz. do Eksp. Dien. Pozn pod lit. M S

Pokój

komfortowy z całodziennem utrzymaniem z prawem używania telefonu tylko dla poważnego pana. Ul Matejki 6 I piętro na lewo.

Poszukuję

2—3 pokojowego mieszkania wprost od gospodarza płacę czynsz za rok lub za 2 lata z góry. Oferty uprasza pod „Mieszkanie" do Ag. Reklamy „Par" 27 Grudnia 18.

Pokój

umeblowany w centrum miasta z całem utrzymaniem dla starszego pana od 1. X do wynajęcia Gdzie wskaże Eksp. Dzien. Poznańskiego.

Mieszkania

2 lub 1 pokojowego z kuchnią poszukuje z umeblowaniem lub bez. Swoboda, Krasińskiego 13.

Pokój

ładny dla dwóch osób lub 1 nej z utrzymaniem do wynajęcia. Plac Działowy 10. II. 5507

Poszukują miejsc

Krawcowa

poszukuje zajęcia po za dom najchętniej na wieś. Łask. Oferty proszę do Eksp. Dzien. Pozn. pod nr. 5587

Osoba

młoda lat 29 poszukuje posady jako gospodyni-zarządczyni samodzielna u samotnego pana lub probostwie zaraz okolica obojętna. Łask. zgłosz. A. K. do Eksp. Dzien. Pozn.

Polski

Czerwony Krzyż – Okręg Wielkopolski ma do umieszczenia chłopca lat 16 w naukę ogrodnictwa zgłoszenia przyjmuje Zarząd Polski C. K. Wały Kościuszki 1. 5560

Inteligentna

zamężna pani mająca 5 lat praktyki biurowej, bardzo dobre świadectwa, znajdująca się obecnie w bardzo krytycznem położeniu, poszukuje posady sekretarki, kasjerki lub w Zakładzie Wychowawczym. Łask of. do Eksped. Dzienn. Pozn pod lit. S. M

Poszukuje

od 1. 11. 24. posady elew lub pisarza gospodarczego. Mam 1 kurs szkoły rolniczej i pół roczną praktykę gospod. Zgłoszenia uprasza Chudy, u pana Jakubczaka Krobia, Kościelska 18. (Poz.)

Nauczycielkę

znakomitą poleca Julietta Przyjemska. Grunwaldzka nr. 22, tel. 2257.

Student

doskonały pedagog, poszukuje korepetycji. Łask. zgłosz. do Eksp. Dzien. pod nr. 5598

Słuchacz

filozofji poszukuje korepetycji, ewentualnie wzamian za wynajęcie pokoju, wszystkie przedmioty, specjalność: języki. Zgłoszenia do Eksp. Dzien. Pozn. pod Nr. 4842

Wolne miejsca

Do zarządu

większego domu we Lwowie potrzebna zaraz gospodyni zarządczyni. Reflektuje się tylko na pierwszorzędną siłę. Odpisy świadectw i fotografie przysyłać Lwów Mochnackiego 17. Nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Utrzymanie

gwarantowane. Przyjmiemy 10 osób inteligentnych dla kolportażu bardzo popularnych książek na wysoką prowizję. Kaucja lub gwarancja 300 zł. Bracia Gutowscy, Pocztowa 31 a 5586

Stenotypistka

biegła w stenografji polskiej i niemieckiej potrzebna zaraz do filji naszej w Warszawie. Zgłoszenia tylko piśmienne z podaniem warunków upr. Nitsche i Ska fabryka maszyn rolniczych Poznań, Św. Marcin 33.

4 do 6 tys. zł.

pożyczki poszukuje na pupilarnię pewną, I. miejscową hipotekę, zapisaną na kamienicy położonej przy ul. Gwarnej. Łask. zgłosz. do Eksp. Dzien Pozn. pod nr. 5609

U S T A W A

O G M I N I E W I E J S K I E J

Część pierwsza

T y t u ł I.

Gmina wiejska, jej obszar, członkowie, zadania i organy.

Art. 1.

Gmina wiejska stanowi korporację terytorjalną, powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie, ustawą przepisanym.

Gmina wiejska może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywaną.

Art. 2.

Gminy wiejskie składają się z jednej lub kilku graniczących ze sobą gromad /~~art. 99, 100~~/. (art. 101, 102) —

Każda gromada musi należeć do gminy wiejskiej.

Większe gromady mogą same dla siebie tworzyć gminę wiejską.

Art. 3.

Obszar poszczególnych gmin wiejskich, jak również warunki i tryb postępowania przy dokonywaniu zmiany granic gmin wiejskich określają ~~ustawa~~ przepisy o podziale administracyjnym Państwa.

Art. 4.

Członkami gminy są obywatele Rzeczypospolitej, którzy w granicach gminy mają miejsce zamieszkania.

Miejscem zamieszkania w rozumieniu niniejszej ustawy jest gmina, w której obywatel ma faktycznie mieszkanie /czynnik przedmiotowy/ wśród okoliczności, wskazujących na zamiar zachowania tego mieszkania na stałe /czynnik podmiotowy/.

Brak ~~Odpadnięcie~~ jednego z tych czynników, pociąga za sobą utratę członkostwa gminnego.

Art. 5.

Żona dzieli członkostwo gminne męża. To ustawowe członkostwo gminne żony ustaje w razie śmierci męża, w razie unieważnienia małżeństwa, rozwodu, rozłączenia małżonków od stołu i łoża, albo sądowego rozwiązania wspólnoty małżeńskiej. W każdym z tych przypadków miarodajnym dla oceny członkostwa gminnego żony staje się przepis art. 4 niniejszej ustawy.

Art. 6.

Do czasu dojścia do pełnoletności lub uzyskania własnowolności dzieci ślubne dzielą członkostwo gminne-ojca, nieślubne-matki, a przysposobione-przysposabiającego.

./.

JCO.

Z dojściem do pełnoletności lub z uzyskaniem własnowolności zatrzymują powyższe członkostwo do czasu, aż go prawnie /art.4/ nie utracą.

Art. 7.

Członkostwo gminne chorych lub niedorozwiniętych umysłowo osób pełnoletnich zależy od miejsca, w którem faktycznie mają mieszkanie, wyznaczone im na stałe przez ustawowego lub sądowego ich zastępcę.

Osoby umysłowo chore i niedorozwinięte umysłowo, umieszczone w specjalnych zakładach leczniczych lub retencyjnych, zachowują na czas pobytu w zakładzie członkostwo gminne, które im przysługiwało przed umieszczeniem w zakładzie.

Art. 8.

Funkcjonarjusze państwowi i samorządowi, tudzież wojskowi zawodowi, ~~zdolni do samodzielnego nabycia członkostwa gminnego,~~ stają się członkami tej gminy, w której mają miejsce stałej służby lub stałego przydziału.

Wojskowi, którzy służą w wojsku w wypełnieniu powinności wojskowej, zachowują członkostwo, które im przysługiwało przed rozpoczęciem służby wojskowej, do czasu, aż go prawnie /art.4/ nie utracą.

Art. 9.

Członek gminy, który faktyczne swe mieszkanie w gminie utraci wskutek pożaru, powodzi, działań wojennych lub innych wydarzeń nadzwyczajnych, zachowuje dotychczasowe członkostwo gminne do czasu, aż go prawnie /art.4/ nie utraci.

Art.10.

W braku odmiennych przepisów ustawowych, wszyscy członkowie gminy wiejskiej mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych urządzeń i zakładów gminy wiejskiej. Mają oni również obowiązek ponoszenia publicznych świadczeń na rzecz gminy w myśl obowiązujących ustaw.

Prawo wybierania i wybieralności do reprezentacji gminnej oraz prawo sprawowania w gminie urzędu z wyboru służy tylko tym członkom gminy wiejskiej, którzy posiadają warunki, przewidziane niniejszą ustawą /art.20-22, 45/.

Art.11.

Każdy członek gminy, posiadający prawo wybieralności, jest obowiązany przyjąć bezpłatny urząd z wyboru w gminie i sprawować go conajmniej przez lat cztery.

Od obowiązku przyjęcia lub dalszego sprawowania urzędu zwalnia:
- a 1/ wiek ponad lat 60,
- b 2/ długotrwała choroba,
- c 3/ zajęcie, połączone z częstem lub dłuższem wydalaniem się z gminy,
- d 4/ sprawowanie w gminie urzędu z wyboru w ostatnio ubiegłem czteroleciu,
- e 5/ sprawowanie obowiązku opiekuna,
- f 6/ u kobiet wychowywanie więcej, niż dwojga dzieci, lub prowadzenie większego gospodarstwa domowego,
- g 7/ inne ważne powody, które rada gminna uzna za usprawiedliwiające.

Istnienie warunków, zwalniających od przyjęcia lub sprawowania urzędu w gminie stwierdza rada gminna.

Od uchwały rady gminnej w powyższym względzie służy zainteresowanym prawo wniesienia w terminie 14-dniowym odwołania do władzy nadzorczej.

Kto bez powodu, uznanego za usprawiedliwiający, wzbrania się przyjąć urząd, lub przyjęty dalej sprawować może być pociągnięty do świadczeń pieniężnych na rzecz gminnej opieki społecznej na czas od 1- 4 lat do wysokości 1/5 bezpośrednich podatków komunalnych, przypadających od niego na rzecz odnośnej gminy. W razie ponownego uchylenia się członka gminy od przyjęcia lub sprawowania urzędu gminnego może być pozbawiony na takiż okres czasu prawa wybierania i wybieralności do organów gminnych.

O wysokości powyższych świadczeń, jakoteż o pozbawieniu praw wyborczych orzeka ostatecznie rada gminna lub organ, przez nią do tego upoważniony.

Art.12.

Zadania gminy wiejskiej w zakresie administracji publicznej /art.1/ są:

a/ samorządowe, t.j.te samodzielnie i we własnem imieniu spełniane zadania, które niniejsza lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności gminy wiejskiej, lub które gmina wiejska w braku ~~wyraźnego~~ zastrzeżenia ich innym związkom prawa publicznego, ~~komu innemu,~~ uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności, jako nadające się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu gminy,

b/ zlecone, t.j. te gminie ustawami przekazane zadania państwowe, które ona spełnia, jako organ wykonawczy Państwa.

Art.13.

W ramach, zakreślonych ustawami, gminy wiejskie mają prawo wydawania na obszar gminy statutów miejscowych, /miejscowych przepisów prawnych/ /art.56-60/.

Art.14.

Gmina wiejska może przejąć poszczególne lub wszystkie zadania gromad na części lub całym swoim obszarze; zadania w ten sposób przejęte, stają się w odniesieniu do gromad, od których je przejęto, zadaniami ustawowo zastrzeżonemi gminie /art.12 p.1/.

Przeciw odnośnej uchwale gminy wiejskiej służy zainteresowanej gromadzie prawo wniesienia w 14-dniowym terminie odwołania do władzy nadzorczej.

Koszty, związane z przejęciem zadań przez gminę wiejską, ponoszą tylko te gromady, od których je przejęto.

Art.15.

Gmina wiejska musi przejąć zadanie gromady, jeżeli władza nadzorcza po wysłuchaniu gminy wiejskiej i zainteresowanej gromady ustali, że przejęcie tej sprawy na całym obszarze gminy wiejskiej lub jego części wskazane jest ze względów dobra publicznego.

Przeciw zarządzeniu ustalającemu władzy nadzorczej służy zarówno gminie, jak i każdej zainteresowanej gromadzie, prawo wniesienia w terminie 14-dniowym odwołania do wydziału wojewódzkiego.

Art.16.

W zakresie zadań, przejętych od gromad w myśl art.14 i 15, wstępują gminy wiejskie w prawa i obowiązki gromad. Stosunki, wypływające z tych praw i obowiązków, reguluje władza nadzorcza.

3.

Jeśli zainteresowane związki komunalne zawarły w tej mierze pomiędzy sobą umowę, władza nadzorcza może nie uznać tej umowy jedynie ze względów dobra publicznego.

Art:17.

Zadania swoje gmina wiejska spełnia za- pomocą utworzonych w tym celu organów.
Organami temi są: a/ rada gminna, jako organ stanowiący, będący reprezentacją gminy wiejskiej, tudzież b/ zarząd gminy jako organ wykonawczy i zarządzający.

Tytuł II.

Rada gminna /reprezentacja gminna/.

Art.18.

Rada gminna składa się z radnych, wybieranych przez uprawnionych do wybierania członków gminy.
Wybranych członków rady gminnej nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, kierować się jedynie względami na dobro gminy i Państwa.

Art.19.

Liczba radnych w poszczególnych gminach wynosi, zależnie od liczby mieszkańców 12- 24. Wybierają mianowicie:

gminy liczące		do 5.000	mieszkańców	12 radnych
" "	od 5.000	" 8.000	"	16 "
" "	" 8.000	" 10.000	"	20 "
" "	ponad 10.000		"	24 "

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Art.20.

Prawo wybierania do rady gminnej ma- z wyjątkiem osób, pozostających w czynnej służbie wojskowej- każdy członek gminy bez różnicy płci, który w dniu zarządzenia wyborów liczy conajmniej 21 lat życia, ma w gminie przynajmniej od roku miejsce zamieszkania /art.4- 9/ i nie utracił prawa wybierania, w myśl ordynacji wyborczej do Sejmu.
Członek gminy wiejskiej, mający w dniu zarządzenia wyborów w kilku gminach przynajmniej od roku miejsce zamieszkania, może wykonać swe prawo wybierania na dany okres wyborczy tylko w jednej z nich, wedle własnego wyboru.
Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzenia wyborów określa ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

Art.21.

Prawo wybieralności do rady gminnej ma każdy członek gminy, który ma prawo wybierania i w dniu zarządzenia wyborów liczy conajmniej 25 lat życia.

Art.22.

Na radnych wybrani być nie mogą:

a/ płatni urzędnicy, słudzy i kontraktowi pracownicy gminy,
b/ członkowie wydziałów /art.39/ za-pomocą których Państwo sprawuje nadzór nad gminą oraz
c/ urzędnicy tychże władz nadzorczych.

Art.23.

Radnych wybiera się na lat cztery.

Wybrani sprawują swoje czynności- z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art.98 do czasu ostatecznego ukonstytuowania się nowo-wybranej rady gminnej.

Art.24.

Radny ulega z samego prawa zawieszeniu w czynnościach:

a/ w przypadku odbywania służby wojskowej, na czas tej służby,

b/ w przypadkach, przewidzianych w art.31, tudzież w przypadkach upadłości, aż do ostatecznego ukończenia odnośnego postępowania,

c/ gdy wchodzi w stosunki prawne z gminą, jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca, dopóki trwa wymieniony stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające, nie będą ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne, wynikające z najmu pomieszczeń gminnych dla własnych celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych oraz z dzierżawy drobnych parcel gminnych, nie-większych niż pół ht.

Art.25.

Oprócz przypadków przewidzianych w art.30, 45 i 99 radny traci mandat:

a/ wskutek przyjęcia przez radę gminną pisemnego zrzeczenia się mandatu, ~~które pociąga za sobą skutki prawne z upływem dni 7 po wniesieniu.~~

b/ wskutek utraty prawa wybieralności,

c/ wskutek odmowy złożenia przyrzeczenia przepisanego w art.27.

Art.26.

W miejsce radnego, który uległ zawieszeniu w czynnościach /art.24/ lub utracił mandat /art.25/, jak również w razie śmierci radnego- przewodniczący rady gminnej powoła kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny.

W razie zupełnego wyczerpania listy kandydatów, z której ma być powołany zastępca, rada gminna wybiera niezwłocznie zastępcę [z pośród członków gminy posiadających prawo wybieralności] zwykłą większością głosów /art.34/. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Zastępca radnego, powołany lub wybrany w miejsce radnego który uległ zawieszeniu w czynnościach, sprawuje je do czasu ustania przyczyny zawieszenia, lecz nie dłużej, jak do końca bieżącego okresu wyborczego. Do końca tego okresu piastuje również mandat radny, powołany lub wybrany z innych przyczyn, w czasie bieżącego okresu wyborczego /art.23/.

Art.27.

Radni składają do rąk wójta przyrzeczenie, że będą gorliwie, sumiennie i zgodnie z ustawami spełniać obowiązki, związane z piastowaniem mandatu i kierować się przytem dobrem Rzeczypospolitej Polskiej i interesem gminy.

Rotę przyrzeczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art.28.

Radni sprawują swe czynności bezpłatnie.

Radnym służy prawo żądania od gminy zwrotu wydatków, poniesionych w sprawach gminy wskutek zlecenia rady gminnej.

Normy tych wydatków określa rada gminna.

Art.29.

Posiedzenia rady gminnej zwołuje wójt, a w razie przeszkody jego zastępca, w miarę potrzeby, conajmniej jednak raz na trzy miesiące.

Rada gminna musi być nadto zwołana na żądanie władzy nadzorczej lub na pisemny umotywowany wniosek 1/4 ustawowej liczby radnych.

Zwołanie rady gminnej- poza przypadkami nagłemi- nastąpić powinno conajmniej na 7 dni przed terminem posiedzenia zapomocą pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad.

Art.30.

Radni są obowiązani regularnie uczęszczać na posiedzenia rady gminnej.

Radny, który bez usprawiedliwienia opuścił pięć, choćby nie-kolejnych posiedzeń rady gminnej, traci mandat, z mocy uchwały rady gminnej; od tej uchwały nie ma odwołania.

Art.31.

Posiedzenia rady gminnej są publiczne. Na wniosek przewodniczącego lub conajmniej 1/4 obecnych radnych, rada gminna może uchwalić tajność obrad.

Posiedzenia rady gminnej, na których przedmiotem obrad jest preliminarz budżetowy lub sprawozdanie z wykonania budżetu, muszą być w każdym razie publiczne.

Art.32.

Posiedzeniom rady gminnej przewodniczy wójt, a w razie przeszkody jego zastępca.

Przewodniczący otwiera i zamyka posiedzenia, kieruje obradami i przestrzega porządku i spokoju na posiedzeniu. Ma on prawo i obowiązek zarządzić usunięcie z lokalu posiedzeń poszczególnych lub wszystkich osób z publiczności, jeśli mimo upomnienia zakłócają spokój posiedzenia.

Art.33.

Rada gminna zdolna jest do powzięcia uchwał oraz do dokonywania wyborów, jeżeli na posiedzeniu obecną jest więcej, niż połowa ustawowej liczby radnych.

Wyjątek od powyższej zasady zachodzi:

a/ gdy rada gminna już raz z braku kompletu nie mogła w pewnej sprawie powziąć uchwały i do obrad nad tą samą sprawą zostanie zwołana po raz drugi, lub

b/ gdy chodzi o powzięcie uchwał w sprawie zbycia nieruchomości lub zaciągnięcia pożyczki, której umarzanie ma potrwać dłużej, niż lat pięć.

6.

W przypadku pod a/ rada gminna może powziąć uchwałę bez względu na liczbę obecnych, o ile na ten skutek prawny przy powtórnym zwołaniu rady gminnej wyraźnie wskazano; w przypadku zaś pod. b/ do powzięcia uchwały wymagana jest w każdym razie obecność conajmniej 2/3 części ustawowej liczby radnych.

Art.34.

Uchwały rady gminnej zapadają zwykłą większością głosów.

Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych, lecz nie uwzględnia przy ustalaniu wyniku głosowania.

Przewodniczący nie głosuje.

W razie równości głosów wniosek upada; w razie równości głosów przy wyborach, rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art.35.

Głosowanie jest jawne. Na żądanie 1/3 obecnych musi być zarządzone głosowanie tajne. Na żądanie więcej niż połowy obecnych odbywa się głosowanie imienne.

Przy wyborach głosowanie jest tajne; w przypadkach przewidywanej jednomyślności dozwolone jest, na wniosek przewodniczącego, dokonanie wyborów przez podniesienie rąk.

Art.36.

Radny nie może uczestniczyć w rozprawach i głosowaniu nad sprawami, które dotyczą interesu prywatnego jego własnego, jego małżonka, krewnych lub powinowatych do 3-go stopnia włącznie.

O tem, czy okoliczności takie zachodzą, rozstrzyga ostatecznie rada gminna poza porządkiem dziennym.

Jeżeli rada gminna z powyższego powodu stanie się niezdolną do powzięcia uchwał, natenczas uchwałę rady gminnej zastąpi postanowienie władzy nadzorczej.

Art.37.

Rada gminna może w razie potrzeby wybrać ze swego grona specjalne komisje do przygotowywania swych uchwał.

Na posiedzeniach tych komisyj przewodniczy wójt gminy lub jego zastępca, z wyjątkiem przypadków, gdy wymienieni zrzekną się przewodnictwa, lub gdy chodzi o komisje przewidziane w art.75. W obu tych przypadkach komisja wybiera przewodniczącego ze swojego grona.

Art.38.

Z każdego posiedzenia rady gminnej spisuje się protokół.

Do protokółu wpisuje się nazwiska obecnych na posiedzeniu; przewodniczącego, sekretarza, radnych i ławników; porządek dzienny, zgłoszone wnioski i powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu, z podaniem liczby głosów "za" i "przeciw" oraz liczbę wstrzymujących się od głosowania, a przy wyborach liczbę głosów, oddanych na poszczególnych kandydatów, wreszcie nazwiska radnych, którzy nie usprawiedliwili swego nieprzybycia na posiedzenie.

Protokół, który sporządza się najpóźniej w ciągu 8 dni po posiedzeniu, powinien być podpisany przez przewodniczącego, sekretarza oraz dwóch radnych, którzy byli obecni na posiedzeniu.

Radni mają prawo przeglądać protokół.

Art.39.

Rada gminna ma prawo uchwalić regulamin, określający w granicach ustaw

bliżej sposób załatwiania czynności zarówno przez radę gminną jak i wyłonione przez nią komisję.

W regulaminie można w szczególności przewidzieć:

a/ nakładanie przez radę gminną lub przewodniczącego kar pieniężnych na radnych za spóźnianie się na posiedzenia i za nieusprawiedliwione opuszczanie posiedzeń przed ich zamknięciem oraz

b/ wykluczenie, mocą uchwały rady gminnej, na 1- 3 posiedzeń radnego który, mimo kilkakrotnego przywołania go do porządku przez przewodniczącego, zakłóca obrady lub zachowuje się w sposób, nie odpowiadający godności rady gminnej.

Przeciw nałożeniu kary pieniężnej względnie wykluczeniu żaden środek prawny nie służy.

T y t u ł III.

Z a r z ą d g m i n y.

Art.40

Zarząd gminy stanowi wójt.

Do pomocy wójtowi w załatwianiu spraw urzędowych oraz do zastępowania go w razie przeszkody rada gminna wybiera jednego lub kilku ławników.

Liczbę ławników ustala ustawa wojewódzka.

W gminach wiejskich, w których wybiera się kilku ławników, rada gminna wyznacza z pośród nich drogą oddzielnego głosowania zastępcę wójta.

Art.41.

Wójta oraz ławników wybiera się na lat cztery.

Sposób dokonywania wyborów określa ordynacja wyborcza dla gmin , wiejskich.

Wybrani sprawują swój urząd do czasu objęcia go przez ich następców.

Art.42.

Urząd wójta i ławników jest bezpłatny.

Art.43.

Za spełnianie czynności, związanych z urzędem wójta, rada gminna jest obowiązaną przyznać mu stałe odszkodowanie, odpowiednie do straty czasu i nakładu pracy.

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie rada gminna może przyznać odszkodowanie także ławnikom powinna zaś przyznać im je za każde dłuższe zastępowanie wójta.

W sprawach powyższego odszkodowania rozstrzyga ostatecznie władza nadzorcza.

Prawo wójta i ławników do djet i zwrotu kosztów podróży, poniesionych w wykonywaniu czynności urzędowych, jak niemniej normy tych djet i kosztów określi statut miejscowy.

Art.44.

Prawo wybieralności na urząd wójta lub ławnika ma każdy członek gminy, który ma prawo wybierania do rady gminnej, liczy conajmniej dwadzieścia pięć lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Art.45.

Radny, wybrany na urząd wójta lub ławnika, w razie przyjęcia wyboru traci mandat radnego.

Funkcjonarjusze policji państwowej oraz osoby, wymienione w art.22, mogą objąć urząd wójta lub ławnika, ~~jeśli się zrzekną~~ po opuszczeniu zajmowanego dotąd stanowiska.

Art.46.

Postanowienia art.24 stosują się odpowiednio do wójta i ławników. To samo dotyczy punktów 2 i 6. art.25 z tą jednak zmianą, że przyrzeczenie, o którem mowa w p.3 tego artykułu, zastępuje przysięga przewidziana w art.47.

Gdy zawieszenie wójta lub ławnika w czynnościach trwa dłużej, niż trzy miesiące, rada gminna może w miejsce tego, który uległ zawieszeniu, wybrać nowego wójta lub ławnika.

Na opróżniony urząd wójta lub zastępcy, rada gminna obowiązana jest dokonać wyboru uzupełniającego w myśl przepisów art. 59-67, ~~względnie 65~~, ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich. Na opróżniony urząd ławnika przewodniczący rady gminnej powoła kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodził ów ławnik,- przyczem w razie wyczerpania odnośnej listy kandydatów, stosuje się odpowiednio przepis art.26 ust.2.

Powołany drogą wyboru uzupełniającego urzęduje tylko do końca bieżącego okresu wyborczego /art.41/.

Art.47.

Wójt i ławnicy składają przed objęciem urzędu przysięgę służbową, którą od nich odbiera starosta lub jego zastępca. Rotę przysięgi ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art.48.

Sprawy, należące do zakresu działania zarządu gminy, załatwia wójt samodzielnie.

W razie przeszkody wszystkie prawa i obowiązki wójta przechodzą na zastępcę.

Art.49.

Jeżeli pewna sprawa dotyczy prywatnego interesu wójta, jego małżonki lub krewnych do trzeciego stopnia włącznie, wówczas wójt gminy powinien załatwienie tej sprawy powierzyć jednemu z ławników.

Gdyby z tych samych powodów żaden z ławników nie mógł wójta zastąpić, rada gminna dla załatwienia tej sprawy wyznacza specjalnego zastępcę.

Art.50.

Oprócz wójta, który na zasadzie art.32 jest obecny na posiedzeniach rady gminnej, m o g ą brać udział w tych posiedzeniach także wszyscy ławnicy, którzy w charakterze doradczym, mają prawo zabierania głosu w każdym czasie poza koleją mówców, ale w głosowaniu nie uczestniczą.

Art.51.

Wójt ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie powziętej przez radę gminną uchwały, gdy ta, jego zdaniem, sprzeciwia się ustawom , albo szkodzi interesom gminy lub dobru Państwa.

Zarządzenie swoje w tej mierze, zaopatrzone w motywy, wójt gminy poda w terminie 30-dniowym do wiadomości rady gminnej, a gdyby ta trwała przy swojej uchwale, przedłoży sprawę do rozstrzygnięcia władzy nadzorczej.

Art.52.

Sejmik wojewódzki może w drodze ustawy ustanowić we wszystkich lub w poszczególnych gminach wiejskich na obszarze wojewódzkiego związku komunalnego ~~województwa urząd wójta~~ zawodowego, wybieranego na lat osiem lub więcej.

Wójt zawodowy może nie być członkiem gminy, w której ma urząd sprawować. Musi on liczyć conajmniej dwadzieścia pięć lat życia, władać językiem polskim w słowie i piśmie, a nadto posiadać kwalifikacje, potrzebne do spełniania powierzonych mu zadań. Kwalifikacje te określi ustawa wojewódzka.

Wójt zawodowy pobiera stałe uposażenie służbowe, określone ustawą wojewódzką, a nadto ma prawo do djet i zwrotu kosztów podróży służbowych.

Ustawa wojewódzka określi warunki, pod jakiemi gminy mogą przyznawać wójtowi zawodowemu uposażenie emerytalne w razie przeniesienia go w stan spoczynku z powodu niezdolności, czy to fizycznej, czy umysłowej, albo zaopatrzenie w razie nie-wybrania go ponownie lub w razie odmówienia ponownego zatwierdzenia go na zawodowego wójta po upływie poprzedniego okresu urzędowania. Ustawa ta określi również prawo do zaopatrzenia, jakie może być przyznawane w razie śmierci zawodowego wójta, pozostałym po nim wdowie i sierotom.

Art.53.

Sejmik wojewódzki może w drodze ustawy wojewódzkiej ustanowić na całym obszarze wojewódzkiego związku komunalnego lub jego części w miejsce jedno-osobowego zarządu gminy zarząd kolegjalny.

Zarząd kolegjalny składa się z wójta i ławników, z grona których rada gminna wyznacza zastępcę wójta. Wójt może być także zawodowym.

Ustawa ta określi również liczbę ławników, sposób wybierania członków zarządu gminy, ich prawa i obowiązki, jakrównież sposób załatwiania spraw przez zarząd gminy.

Tytuł IV.

Urzędnicy i słudzy gminy.

Art.54.

Gminy wiejskie obowiązane są ustanowić odpowiednią ilość posad urzędników i sług, potrzebnych do prawidłowego załatwiania spraw gminy.

Art.55.

Stosunki prawne urzędników i sług gminy ~~ureguluje osobna ustawa~~. regulują osobne przepisy prawne

Tytuł V.

Statuty miejscowe.

Art.56.

W drodze statutów miejscowych /art.13/ mogą być regulowane tylko takie sprawy gminy oraz tylko takie wobec niej prawa i obowiązki jej członków, jakie ustawy nakazują lub zezwalają w ten sposób regulować.

Statut miejscowy nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom, ani statutom związków komunalnych wyższego stopnia tego samego powiatu i województwa.

Art.57.

Statut miejscowy gminy może zawierać postanowienia, zagrażające karami za wykroczenia przeciwko jego przepisom; w tym przypadku powinien on wskazać zarazem organ, upoważniony do nakładania i wykonywania tych kar.

Wysokość i rodzaj kar, które wolno nakładać za wykroczenia przeciw przepisom statutów miejscowych, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art.58.

Postanowienia statutu miejscowego gminy tracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane lub z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw lub miejscowych statutów, które sprawy, nim objęte, regulują w sposób odmienny.

Art.59.

Statut miejscowy gminy, jego zmiana lub uzupełnienie wymaga zatwierdzenia przez władzę nadzorczą.

Art.60.

Statut miejscowy gminy, zatwierdzony przez władzę nadzorczą, podaje się do publicznej wiadomości, w sposób w gminie przyjęty.

Statut miejscowy gminy wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu ogłoszenia, jeśli w nim innego terminu nie przewidziano.

T y t u ł VI.

Majątek i gospodarka gminy wiejskiej.

Art.61.

Majątek zakładowy gminy wiejskiej tworzą wszelkie, należące do niej wartości, nie-przeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Gmina wiejska ma obowiązek zachować swój majątek zakładowy, ile możności, w stanie nie-uszczuplonym.

Art.62.

Zbycie części składowej majątku zakładowego gminy, nastąpić może tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia władzy nadzorczej.

Art.63.

Majątkiem zakładowym gminy należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile na to natura jego pozwala.

W braku odmiennych postanowień, dochód z majątku zakładowego powinien być przedewszystkiem obrócony na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków gminy wiejskiej.

Art.64.

Przedsiębiorstwa przemysłowe gminy, pozostające w jej własnym zarządzie, należy prowadzić ,ile możności, według zasad kupieckich. Przedsiębiorstwa te powinny w każdym razie dać conajmniej dochód, wystarczający na pokrycie kosztów utrzymania, zabezpieczenia i prowadzenia przedsiębiorstwa, na oprocentowanie i amortyzację kapitału zakładowego oraz na odnowienie urządzeń.

Nadwyżkę dochodu, pozostałą po pokryciu wspomnianych kosztów i wydatków przedsiębiorstwa przemysłowego, obraca się na pokrycie ogólnych wydatków gminy wiejskiej.

Art.65.

Gminom wiejskim wolno zaciągać pożyczki na cele, które im przyniosą trwały pożytek, a w szczególności na cele wytwórcze lub inwestycyjne. o ile nakłady na te cele nie dadzą się pokryć z bieżących wpływów bez przeciążenia płatników. Pożyczki na pokrycie wydatków zwyczajnych są dozwolone jedynie , gdy gmina znajdzie się w szczególnie ciężkiem położeniu.

Pożyczek w powyższem znaczeniu nie stanowią pożyczki krótkoterminowe na opędzenie wydatków ,mających pokrycie w dochodach budżetowych, zaciągane na poczet dochodów budżetowych, które wpłyną dopiero w późniejszym okresie roku obrachunkowego.

Każda pożyczka musi być spłacana według planu ustalonego przed jej zaciągnięciem, a zabezpieczającego jej spłatę w ściśle oznaczonym terminie i określającego zarówno wysokość odsetek,jak i roczne raty umorzenia.

Art.66.

Gmina wiejska jest obowiązana prowadzić księgę inwentarza swego majątku, która powinna dawać dokładny obraz czynnego i biernego majątku gminy z końcem każdego roku obrachunkowego.

Art.67.

Zarząd gminy wiejskiej układa corocznie preliminarz wszystkich przychodów i wydatków gminy wiejskiej, spodziewanych w następnym roku obrachunkowym. Preliminarz ten zarząd gminy powinien sporządzić tak wcześnie, by rada gminna mogła go rozpatrzeć i uchwalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Art.68.

Przynajmniej na 14 dni przed przedstawieniem preliminarza radzie gminnej należy wyłożyć go przez tydzień do przeglądu przez zainteresowanych,których o wyłożeniu należy zawiadomić publicznem ogłoszeniem.

Zainteresowanym wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do zarządu gminy, który może je sam uwzględnić lub przedstawić radzie gminnej z odpowiedniemi wnioskami.

Art.69.

Zatwierdzony /art.95 p.9/ preliminarz /budżet/ wskazuje granice, w których ma się obracać gospodarka finansowa gminy wiejskiej w oznaczonym okresie obrachunkowym. Granic tych zarząd gminy jest obowiązany ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku, nie-przewidzianego w zatwierdzonym preliminarzu, lub przewidzianego tam w niewystarczającej wysokości, wówczas do uskutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego przyzwolenia rady gminnej. Rada gminna, udzielając przyzwolenia ,powinna jednocześnie wskazać źródło pokrycia.

W przypadkach, w których uskutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody dla gminy lub wynika z ustawowego jej obowiązku, zarząd gminy może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem radę gminną celem uzyskania od niej zatwierdzenia wydatku.

Art.70.

Wszystkie przychody i rozchody gminy wiejskiej, zarząd gminy jest obowiązany dokładnie zapisywać. Najpóźniej w 3 miesiące po upływie roku obrachunkowego zarząd gminy powinien złożyć radzie gminnej do rozpatrzenia rachunek roczny /sprawozdanie rachunkowe/ z wykonania budżetu, jakoteż z wszelkich innych przychodów i rozchodów, celem uzyskania od rady gminnej uznania rachunku za rzetelny.

Art.71.

Bliższe przepisy, co do zawiadywania majątkiem gminy wyda rada gminna.
Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu wydziałów wojewódzkich wyda: bliższe przepisy co do formy, treści oraz sposobu prowadzenia księgi inwentarza majątkowego /art.66/, następnie co do formy, sposobu i terminu sporządzania preliminarza /art.67/, wreszcie co do urządzenia rachunkowości i kasowości gminnej, a w szczególności co do składania rachunków rocznych, kontroli rachunkowej i uznawania rachunków za rzetelne /art.70/.

Art.72.

Prawo gmin do żądania danin na cele gminy regulują oddzielne ustawy.

Tytuł VII.

Zakres działania rady gminnej i zarządu gminy.

Art.73.

Rada gminna stanowi /art.17/ we wszystkich sprawach, związanych z samorządowemi ~~sprawami~~ zadaniami gminy, nie-zastrzeżonemi ustawowo zarządowi gminy.

Wolę swoją wyraża rada gminna w formie uchwał.

Art.74.

Do zakresu działania rady gminnej należą w szczególności:

a 1/ stanowienie o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych /art.12,p.1/,
b 2/ uchwalanie statutów miejscowych /art.13/,
c 3/ stanowienie o przejęciu części lub wszystkich zadań gromad /art.14/,
d 4/ uchwalanie regulaminów czynności rady gminnej i jej komisyj /art.39 i 75/,
e 5/ wybór wójta i ławników /art.40 i 41/,
f 6/ ustalanie posad urzędników i sług gminy /art.54/ oraz wysokości uposażenia ,przywiązanego do poszczególnych posad,
g 7/ nabywanie, zbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacyj,
h 8/ zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy /art.64/,
i 9/ zaciąganie pożyczek, /art.65/ i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki,
j 10/ uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków /art.67/ oraz przyzwalanie na wydatki budżetem nieprzewidziane /art.69/,

11/ sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych /art.69,70/,
12/ ustanawianie zasad, co do sposobu zawiadywania i użytkowania majątku gminy oraz wszelkich ich urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy /art.71/.
13/ uchwalanie danin na cele gminy /art.72/
14/ przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich, na zawieranie ugód w sporach prywatno-prawnych, jeśli w tej mierze rada gminna zastrzegła sobie decyzję oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych.
15/ wydawanie opinij, których od nich zażąda władza nadzorcza,
16/ zwracanie się z petycjami do Sejmu Rzeczypospolitej lub władz państwowych i samorządowych w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych gminy.

Art.75.

Rada gminna sprawuje kontrolę nad administracją spraw, związanych z zadaniami samorządowemi gminy, przez jedną lub więcej komisyj, wybranych w tym celu ze swego grona. Do komisyj tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza rady gminnej.

Rada gminna ma w szczególności prawo i obowiązek sprawdzać, czy gospodarka gminy prowadzona jest zgodnie z budżetem, czy uchwały jej są wykonywane, oraz czy przychody gminy używane są zgodnie z przeznaczeniem. Wolno jej żądać w tym celu od zarządu gminnego wszelkich potrzebnych wyjaśnień, aktów, ksiąg kasowych i dowodów.

Ze swych czynności komisja kontrolująca powinna złożyć sprawozdanie radzie gminnej.

W razie dostrzeżenia nieprawidłowości rada gminna jest obowiązana uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art.76.

Do zakresu działania zarządu gminy /art.17/ należy w szczególności:

1/ przygotowywanie wniosków na posiedzenia rady gminnej i wykonywanie jej uchwał,

2/ rozstrzyganie o członkostwie gminnem oraz o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy,

3/ mianowanie urzędników i sług gminy /art.54/ przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i nadzorowanie ich wszystkich,

4/ zarządzanie majątkiem gminy według zasad, ustanowionych przez radę gminną /art.71,/ i prowadzenie inwentarza majątku gminy /art.66 ,71/,

5/ prowadzenie administracji urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw, nie-posiadających własnego zarządu oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd; czuwanie nad należytem wykonaniem budowli i robót gminnych,

6/ sporządzanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków /art.67/, przedkładanie radzie gminnej wniosków w sprawie pokrycia wydatków budżetem nie-objętych /art.69/,

7/ asygnowanie dochodów i wydatków gminnych /art.69/,

8/ przedstawianie radzie gminnej rocznych zamknięć rachunkowych /art.70/,

9/ prowadzenie rachunkowości i kasowości gminnej /art.70, 71/,

10/ wymiar i ściąganie danin na cele gminy stosownie do obowiązujących przepisów prawnych /art.72/.

14.

11/ wdawanie się w spory, jeśli ono nie wymaga przyzwolenia rady gminnej, a w przypadkach nagłych także tam, gdzie przyzwolenie /art.74 p.14/ takie jest zastrzeżone, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych do tych sporów.

12/ składanie radzie gminnej rocznych sprawozdań z zarządu i stanu majątku, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy.

Art.77.

Gmina wiejska ma prawo w załatwianiu spraw gminnych na obszarze gromady posługiwać się organami gromad, położonych w jej granicach.

Art.78.

Zarząd gminy zastępuje gminę wiejską na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych, prowadzi w jej imieniu korespondencję, podpisuje za nią pisma i dokumenty.

Dokumenty, mocą których gmina zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa /art.74 p.14 i art. 76 p.11/, upoważniające do przyjmowania takich zobowiązań imieniem gminy, muszą być oprócz tego podpisane przez jednego ławnika oraz opatrzone pieczęcią gminy.

Na zasadzie uchwały rady gminnej zarząd gminy może aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów zarządu gminy, jej zakładów lub przedsiębiorstw przemysłowych, udzielić prawa do zastępowania gminy na-zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienie do podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny gminy wiejskiej. W tym ostatnim przypadku koniecznym jest nadto podpis wójta.

Art.79.

Wójt gminy jest przełożonym ławników, jako-też urzędników, sług i pracowników kontraktowych gminy i jako taki sprawuje nad nimi wszystkimi nadzór służbowy.

T y t u ł VIII.

Z a d a n i a   z l e c o n e

Art.80.

Gminy wiejskie są obowiązane spełniać zadania zlecone /art.12,p.b/ w myśl ustaw i wydanych na ich podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały.

Art.81.

Sprawy, związane ze spełnianiem zadań zleconych, załatwiają gminy wiejskie przez organy, w ustawie wskazane.

Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwianie tych spraw należy do zarządu gminy.

Art.82.

Do zadań zleconych gminy wiejskiej należy w szczególności obowiązek sprawowania policji miejscowej.

Zadania policji miejscowej oraz prawa i obowiązki gmin, wzgl.ich organów, związane ze sprawowaniem policji miejscowej określi oddzielna ustawa.

Art.83.

W przypadku nieprawidłowego lub nienależytego biegu administracji spraw, związanych ze spełnianiem zadań gminie zleconych, może starosta powiatowy powierzyć administrację tych spraw na koszt gminy organowi, ustanowionemu umyślnie w tym celu.

W zakresie powierzonych sobie zadań ustanowiony organ wchodzi aż do odwołania go we wszystkie prawa i obowiązki organu gminy, który dotąd spełniał te zadania.

Art.84.

Niezależnie od postanowień art.83 może starosta powiatowy do należytego wykonywania obowiązków, związanych ze spełnianiem zadań gminie zleconych, przymusić wójta przez udzielanie napomnień i nakładanie na niego kar porządkowych do wysokości 100 zł. Prawa te służą staroście powiatowemu także względem członków kolegjalnego zarządu gminy, winnych nie-należytego wykonywania obowiązków.

Przeciw zarządzeniu starosty, którem udzielono napomnienia lub nałożono karę porządkową, służy wójtowi względnie członkowi zarządu prawo żalenia się do Wojewody, co nie wstrzymuje wykonania kary. Wojewoda rozstrzyga ostatecznie.

Art.85.

W spełnianiu zadań zleconych na obszarze gromad, wchodzących w skład gminy wiejskiej, organem zarządu gminy jest sołtys.

Art.86.

Wydatki, względnie świadczenia połączone ze spełnianiem zadań zleconych obciążają gminę wiejską, o ile odnośne ustawy, przekazujące nie włożą tych wydatków, względnie świadczeń na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków, obciążających gminy wiejskie z tytułu spełniania zadań zleconych, oraz o ponoszeniu innych świadczeń z majątku lub z zakładów gminy wiejskiej na cele, związane ze spełnianiem tych zadań, wchodzi w zakres spraw, należących do samorządowych zadań gminy wiejskiej.

T y t u ł IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art.87.

Od zarządzeń organów gminy wiejskiej w sprawach związanych ze spełnianiem zadań samorządowych, służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej /art.90/ każdemu, kto twierdzi, że zarządzenie narusza jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to niema zastosowania w przypadkach, w których zainteresowanym służy inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art.88.

Postanowienia art.3- 7 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych /Dz.U.R.P.N.91,poz.712/ mają odpowiednie zastosowanie do odwołań, wnoszonych na zasadzie art.87.

Zarząd gminy obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art.89.

Odwołanie, wniesione w terminie do władzy nadzorczej, wstrzymuje w braku odmiennych postanowień ustawowych samo przez się wykonanie zaczepionego zarządzenia.

Wyjątek stanowią przypadki, w których odroczenie wykonania według uznania władzy, wydającej zarządzenie, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

T y t u ł X.

O nadzorze państwowym.

Art.90.

Nadzór nad działalnością gminy wiejskiej w zakresie zadań samorządowych sprawuje, w braku odmiennych postanowień, wydział powiatowy.

O ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia, określone w niniejszej ustawie.

Art.91.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:

a/ by gminy wiejskie nie działały wbrew ustawom,
b/ by administracja sprawowana przez gminy wiejskie, miała bieg prawidłowy.

W wykonaniu powyższego zadania, władza nadzorcza ma prawo, za pośrednictwem swoich delegatów brać udział w posiedzeniach i obradach organów gminy wiejskiej, żądać od gmin wszelkich wyjaśnień, w szczególności uchwał, aktów i t.p. oraz przedsiębrać wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Art.92.

Uchwały rady gminnej lub zarządu gminy oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy /art.91 p.a/ władza nadzorcza powinna uchylić, o ile na zasadzie art.51 niniejszej ustawy nie zostały przedtem zawieszone przez zarząd gminy.

17.

Art.93.

Jeżeli gmina wiejska zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek /kredyt/, potrzebny do prawidłowego spełnienia ciążącego na nią obowiązku, albo też, jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się wydania innego rodzaju zarządzeń administracja gminna pozbawiona jest prawidłowego biegu, władza nadzorcza jest obowiązana zwrócić uwagę gminy na dostrzeżone braki. Jeśli zaś gmina mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braków, natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek gminy do wydawania potrzebnych zarządzeń.

Art.94.

Jeżeli gmina wiejska wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek, prawomocnie ustalony /art.93/ albo wykonuje uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne /art.92/ lub takie, których narazie wykonać nie wolno /art.95/, władza nadzorcza ma prawo wydać za gminę i na jej koszt potrzebne zarządzenia.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć gminę wiejską przez wstawienie potrzebnego wydatku do budżetu, lub przez nakaz pokrycia go poza budżetem. W obu tych przypadkach należy jednocześnie wskazać sposób pokrycia wydatku.

Art.95.

Oprócz spraw, w których w myśl postanowień niniejszej lub innych specjalnych ustaw uchwały rady gminnej wymagają zatwierdzenia przez władzę nadzorczą, podlegają zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

a 1/ corocznego preliminarza dochodów i wydatków gminy oraz preliminarzy dodatkowych,

b 2/ zaciągania pożyczek /art.65/,

c 3/ zaciągania innych zobowiązań, które mają wiązać gminę dłużej niż lat trzy,

d 4/ zbycia lub rzeczowego obciążenia własności nieruchomej lub praw z własnością tą pod względem prawnym narówni stojących.

Uchwały w powyższych sprawach nabierają mocy prawnej z chwilą zatwierdzenia.

Art.96.

Wybrani do zarządu gminy obejmują urząd dopiero po zatwierdzeniu ich przez władzę nadzorczą.

W razie odmówienia zatwierdzenia wyboru wójta albo zastępcy wójta należy przeprowadzić ponowny wybór w myśl art....... ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich; w przypadku zaś odmówienia zatwierdzenia wyboru ławnika przewodniczący rady gminnej powoła kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny ławnik, przyczem w razie wyczerpania listy kandydatów, z której ma być powołany ławnik, stosuje się odpowiednio przepis art.26 ust.2 niniejszej ustawy.

Władzy nadzorczej służy prawo powołania zarządu gminy drogą nominacji w tym przypadku, gdy rada gminna mimo przypomnienia jej obowiązku dokonania wyboru zarządu i zakreślenia jej terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi zwleka z wyborem lub odmawia dokonania wyboru.

Mianowany zarząd gminy sprawuje swoje czynności do czasu, aż wybrani przez Radę gminną do zarządu uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art.97.

Władza nadzorcza może:

a/ złożyć wójta lub ławników z urzędu, jeśli naruszają obowiązki swego urzędu lub przez swoje zachowanie się w urzędzie albo poza nim, stają się niegodnymi zaufania i poważania, jakiego wymaga piastowany urząd. Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie, w czasie którego obwinionemu należy dać możność wypowiedzenia się, co do uczynionych mu zarzutów. Złożonego z urzędu można na okres 4 lat uznać za niezdolnego do piastowania urzędu w zarządzie gminy;

b/ wdrożyć za gminę postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym urzędnikom i sługom gminy w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych, pomimo uzasadnionego przypuszczenia, że w danym przypadku popełnione zostało przestępstwo służbowe.

Art.98.

Władza nadzorcza w przypadku, gdy prawidłowy bieg pewnego działu administracji gminnej nie da się w inny sposób osiągnąć, ma prawo powierzyć aż do odwołania administrację odnośnego działu komisarzowi, mianowanemu przez nią na koszt gminy.

Komisarz wstępuje w zakresie powierzonego mu działu administracji gminnej we wszystkie prawa i obowiązki zarządu gminy.

Art.99.

Wydział wojewódzki może rozwiązać radę gminną przy pozostawieniu lub ~~równoczesnem~~ złożeniu z urzędu wójta i ławników.

W terminie 3-miesięcznym, licząc od dnia zawiadomienia o rozwiązaniu, muszą być zarządzone nowe wybory.

Do czasu dokonania wyboru nowej rady gminnej i zatwierdzenia wyboru nowego zarządu gminy, wydział wojewódzki załatwianie spraw, należących do zakresu działania rady gminnej, powierzy gronu osób, powołanemu przezeń z pośród członków gminy, W razie złożenia z urzędu wójta i ławników powierzy załatwianie zaś spraw zarządu gminy na ~~jej~~ koszt gminy mianowanemu przez się komisarzowi.

Liczba osób wspomnianego grona powinna wynosić conajmniej połowę ustawowej liczby członków rozwiązanej rady gminnej.

Art.100.

Od zarządzeń władz nadzorczych w przypadkach przewidzianych w art.92-98 niniejszej ustawy, służy gminie oraz osobom zainteresowanym prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej w terminie przewidzianym w ~~art.88~~ ustawie z dnia 1. VIII. 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. nr. [illegible]). W przypadkach, o których mowa w art.94, wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej.

C z ę ś ć d r u g a.

Gromada, jej obszar, członkowie, zadania i organy.

Art.101.

Gromada stanowi korporację terytorjalną, powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie ustawą przepisanym.

Gromada może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywaną.

Art.102.

Obszar gromady tworzy ogół tych nieruchomości gruntowych, które w czasie wejścia w życie niniejszej ustawy, położone były w granicach osiedli /osad, wsi, kolonji, zaścianków, folwarków itp./.

uznanych prawnie na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego oraz na obszarze ziemi Wileńskiej za gromady, a na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego za gminy /wiejskie, małe/.

Każda nieruchomość gruntowa, niewchodząca w skład gminy miejskiej, musi należeć do obszaru gromady.

Art.103.

Zmiany granic poszczególnych gromad, o ile one nie pociągają jednocześnie zmiany granic gmin, dokonać można w drodze ustawy wojewódzkiej.

Ustawa ta w razie potrzeby, w związku ze zmianą granic postanowi również o rozdziale majątku i wyrównaniu interesów publicznych pomiędzy zainteresowanemi gromadami.

Art.104.

Członkami gromady są członkowie gminy, mający w granicach gromady miejsce zamieszkania /art.4/.

Art.105.

W braku odmiennych przepisów ustawowych wszyscy członkowie gromady mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych urządzeń i zakładów gromady. Mają oni również obowiązek ponoszenia publicznych świadczeń na rzecz gromady w myśl ustaw.

Art.106.

[Członkom gromady posiadającym warunki przepisane niniejszą ustawą służy] Prawo wybierania i wybieralności do reprezentacji gromadzkiej oraz prawo sprawowania w gromadzie urzędu z wyboru.

Art.107.

Zadania gromady w zakresie administracji publicznej są wyłącznie samorządowe /art.12 pkt.9/.

Art.108.

Zadania swoje gromada spełnia za pomocą utworzonych w tym celu organów.

Organami temi są: a/ rada gromadzka, jako organ stanowiący, będący reprezentacją gromady, tudzież b/ zarząd gromady, jako organ wykonawczy i zarządzający.

W gromadach, w których liczba członków uprawnionych do wybierania nie przenosi 50-ciu, organem stanowiącym jest zebranie gromadzkie.

Tytuł XII.

Rada gromadzka

Art.109.

Rada gromadzka składa się z radnych, wybieranych przez uprawnionych do wybierania członków gromady.

Wybranych członków rady gromadzkiej nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, kierować się jedynie względami na dobro gromady, gminy i Państwa.

Art.110.

Gromady liczące do 500 mieszkańców wybierają sześciu radnych gromadzkich, gromady liczące ponad 500 mieszkańców wybierają ponadto po 1 radnym na każde rozpoczęte 250 mieszkańców.

Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzenia wyborów określa ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

Art.111.

W miesiącu grudniu każdego roku sołtys układa listę członków gromady, posiadających prawo wybierania do rady gromadzkiej, względnie prawo udziału w zebraniu gromadzkiem, którzy do dnia 31 grudnia tego roku ukończą 21 lat życia i wystawia tę listę na przeciąg dni siedmiu do publicznego wglądu.

W przeciągu tego czasu może każdy członek gromady wnieść na ręce sołtysa sprzeciw przeciw nie-umieszczeniu na liście jego lub kogo innego, względnie przeciw umieszczeniu na niej osoby nie posiadającej praw wymienionych w ustępie pierwszym.

O sprzeciwach rozstrzyga sołtys w ciągu dni 3 i zawiadamia tych, którzy wnieśli sprzeciwy o rozstrzygnięciu.

Przeciw rozstrzygnięciu sołtysa służy w ciągu dni siedmiu odwołanie do władzy nadzorczej, która rozstrzyga ostatecznie.

Niezależnie od corocznego układania listy, powinien sołtys sporządzoną listę prostować i uzupełniać w ciągu roku.

Art.112.

Prawo wybierania do rady gromadzkiej służy członkom gromady, którzy posiadają warunki, przewidziane w art.20 niniejszej ustawy.

Art.113.

Prawo wybieralności do rady gromadzkiej ma każdy członek gromady, posiadający warunki, przewidziane w art.21 niniejszej ustawy.

Art.114.

Do rady gromadzkiej i radanych gromadzkich mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art.22-28 z tą zmianą, że tam, gdzie mowa o radnych gminnych, rozumieć należy radnych gromadzkich.

Art.115.

Rada gromadzka przy załatwianiu swoich czynności kieruje się odpowiednio postanowieniami, zawartemi w art.29-39 z tą zmianą, że zwołanie rady gromadzkiej nastąpić musi na żądanie 1/3 części radnych gromadzkich, tudzież, że radę należy zwoływać na trzy dni przed terminem posiedzenia w sposób przez radę gromadzką ustalony.

Wszędzie tam, gdzie powołane wyżej postanowienia mówią o radzie gminnej, radnych i wójcie należy rozumieć radę gromadzką, radnych gromadzkich i sołtysa.

Art.116.

Zebranie gromadzkie /art.108 ust.3/ tworzą wszyscy członkowie gromady /art.104/, którym przysługuje prawo wybierania w gminie /art.20/ i którzy objęci są spisem osób, uprawnionych do brania udziału w zebraniu gromadzkiem /art.111/.

Art.117.

W zebraniu gromadzkiem udziału brać nie mogą urzęd-

nicy i słudzy gromady, dopóki z zajmowanego stanowiska nie zostaną ostatecznie zwolnieni.

Art.118.

Zebranie gromadzkie zwołuje sołtys, a w razie przeszkody jego zastępca w miarę zachodzącej potrzeby, najmniej jednak dwa razy do roku. Sposób zwoływania ustali uchwała zebrania gromadzkiego. Przepis ustępu drugiego art.29 ma zastosowanie także do zebrania gromadzkiego.

Art.119.

Zebranie gromadzkie może dla kontrolowania czynności sołtysa w sprawach gromady wybrać specjalną komisję kontrolującą złożoną z trzech członków zebrania gromadzkiego.

Prawa i obowiązki komisji, sposób załatwiania jej czynności oraz sposób jej wyboru ustali uchwała zebrania gromadzkiego.

Tytuł XIII.

Zarząd gromady.

Art.120.

Zarząd gromady stanowi sołtys.

Do pomocy sołtysowi w załatwianiu spraw urzędowych oraz do zastępowania go w razie przeszkody rada gromadzka /zebranie gromadzkie/ wybiera jednego lub kilku zastępców.

W razie wybrania dwóch lub więcej zastępców sołtysa uchwała rady gromadzkiej określi porządek, w jakim wybrani mają zastępować sołtysa.

Art.121.

Sołtysa i jego zastępców wybiera się na lat /4.

Sposób dokonywania wyborów określi ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

Wybrani sprawują swój urząd do czasu objęcia go przez ich następców.

Art.122.

Na sołtysa lub zastępcę sołtysa może być wybrany każdy członek gromady, który ma prawo wybieralności do rady gromadzkiej liczy conajmniej 25 lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Władza nadzorcza może w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, zwolnić od ostatnio wymienionego warunku.

Na urząd sołtysa lub zastępcy sołtysa nie mogą być wybrani członkowie wydziału powiatowego, za pomocą którego Państwo sprawuje nadzór nad gromadą.

Członek rady gromadzkiej, wybrany na urząd sołtysa lub zastępcy sołtysa, z chwilą przyjęcia tego urzędu traci mandat radnego.

Art.123.

Sołtys i jego zastępcy składają przed objęciem urzędu przyrzeczenie, że będą przestrzegali ustaw oraz gorliwie i sumiennie spełniali swoje obowiązki.

Przyrzeczenie odbiera od nich przewodniczący wydziału powiatowego lub jego zastępca.

Art.124.

Postanowienia art.43 oraz art.51 niniejszej ustawy stosują się odpowiednio także do odnośnych organów gromady.

Tytuł XIV.

urzędnicy i słudzy gromady, majątek i gospodarka gromady, zakres działania rady gromadzkiej /zebrania gromadzkiego i zarządu gromady, prawo odwołania i tryb postępowania, (nadzór państwowy).

Art.125.

Do gromad stosują się pozatem odpowiednie postanowienia niniejszej ustawy, pomieszczone w tytułach: IV, VI, VII, IX i X z opuszczeniem w art.74 p.2 i 3 oraz art.77 w całości.

Zatwierdzenie, usuwanie oraz składanie z urzędu /art. 96, 97 p.a/ i 99/ stosuje się do sołtysa i zastępców sołtysa, rozwiązanie zaś, o którem mowa w art.99 tylko do tych gromad, które posiadają rady gromadzkie

Część trzecia

Tytuł XV.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art.126.

Do czasu ustalenia liczby ławników w drodze, przepisanej w art.40 niniejszej ustawy oraz dokonania ich wyboru, każda rada gminna wybiera tymczasowo 2 ławników.

Art.127.

Zarząd gminy niezwłocznie po swojem zatwierdzeniu ~~powinien~~ lub zamianowaniu go powinien objąć czynności urzędowe. Z chwilą objęcia czynności przez zarząd wygasają mandaty ~~dees~~ dotychczasowych radnych oraz tracą urząd dotychczasowy wójt i ławnicy.

Postanowienie powyższe stosuje się odpowiednio do gromad, z zastrzeżeniem, że przepis o wygaśnięciu mandatów nie dotyczy gromad, których organem ~~sea~~ stanowiącym jest zebranie gromadzkie.

Art.128.

Czteroletni okres wyborczy nowowybranych rad gminnych i gromadzkich liczy się od dnia...............i kończy się z dn........ ....

Art.129.

Zawodowi /płatni/ sołtysi i ławnicy w dotychczasowych gminach na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego zatrzymują swój urząd do końca okresu, na który zostali wybrani. Po upływie tego okresu nabywają prawo do zastrzeżonego im ewentualnie uposażenia emerytalnego.

Art.130.

Aż do ~~przewidzianego w art.55 i art.125 niniejszej ustawy~~ nowego ustawowego uregulowania stosunków prawnych urzędników i sług gmin względnie gromad pozostają w mocy dotychczasowe przepisy prawne, gdzie zaś brak takich przepisów, i tem stosunek służbowy pomiędzy gminą lub gromadą, a ich pracownikami należy regulować drogą umowy.

Prawa emerytalne nabyte przez dotychczasowych urzędników i sługi gmin na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego oraz /co do zaopatrzenia członków ich rodzin, pozostają niewzruszone.

Art.131.

Do czasu ujednostajnienia ustawodawstwa sądowo-karnego w całej Rzeczypospolitej Polskiej ulegają zawieszeniu w czynnościach radnego w myśl art.24:

a/ na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego osoby, przeciwko którym rozpoczęto postępowanie główne z powodu zbrodni lub występków, mogących pociągnąć za sobą pozbawienie honorowych praw obywatelskich, tudzież osoby, na które nałożono areszt śledczy, aż do czasu wstrzymania postępowania karnego; b/ na obszarze województw białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, nowogródzkiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej, oddani pod sąd za zbrodnię lub występek do czasu umorzenia lub zawieszenia postępowania karnego, względnie uprawomocnienia się wyroku uwalniającego; c/ na obszarze województw krakowskiego ~~stanis~~ lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, osoby pozostające w śledztwie o zbrodnie, przez czas śledztwa.

Art.132.

Do czasu ujednostajnienia przepisów co do prawa i miary udziału w pożytkach dobra gminnego /gromadzkiego/, względnie majątku klasowo-gminnego, jakniemniej zarządzania tem dobrem i majątkiem, pozostają nadal w mocy przepisy prawne, obowiązujące w tej mierze na obszarze poszczególnych województw.

Moc obowiązującą zachowują również ~~województwa~~ w województwach krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem ~~przepisy działu [illegible] /§§ 89 do 94/ ustawy z dnia 1[illegible] sierpnia 1866~~ z wyjątkiem Spisza i Orawy, przepisy działu VI /§§ 89- 94/ ustawy z dnia 12 sierpnia 1866 r.o urządzeniu gmin /Dz.Ust.Kraj.N.19/.

Art.133.

Do czasu utworzenia sądownictwa administracyjnego niższego stopnia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zastrzega się istniejącemu na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego sądownictwu administracyjnemu /orzecznictwu w postępowaniu sporno-administracyjnem/ rozstrzygania skarg na zarządzenia organów gminnych w sprawie członkostwa gminnego /art.4- 9 i art.76 p.2/ w sprawie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy /art.10 ust. 1 i art.76 p.2/ w sprawie praw i obowiązków, wynikających z przejęcia przez gminę pewnych żądań gromady /art.14-16/, w sprawie obowiązku, nałożonego na podstawie przepisów statutu gminnego /art.56 do 62/, niniejszej ustawy przez organy gminne, wreszcie skarg gminy wiejskiej na zarządzenia władz nadzorczych, uchylające uchwały rady gminnej i zarządzeń zarządu gminy /art.92, tudzież w sprawie ustalenia przez władze nadzorcze obowiązku gminy wiejskiej, o którem mowa w ostatniem zdaniu art.93.

Art.134.

Z chwilą ~~wejścia w życie~~ wprowadzenia niniejszej ustawy (na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego) prawa i obowiązki dotychczasowych wójtów, urzędujących na obszarze województwa pomorskiego, oraz komisarzy obwodowych, urzędujących na obszarze województwa poznańskiego, przechodzą na wójtów, wybranych w myśl przepisów niniejszej ustawy.

Art.135.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art.136.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego oraz na obszarze Ziemi Wileńskiej z dniem jej ogłoszenia. Termin jej wprowadzenia na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, ustali rozporządzenie Rady Min[illegible] na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

nowogródzkiego, poleskiego,

i wołyńskiego oraz na obszarze Ziemi Wileńskiej

Z dniem wejścia jej w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązując wszystkie sprzeczne z nią przepisy prawne, wydane w przedmiocie unormowanym tą ustawą.

Art.137.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

U S T A W A

z dnia..................192..r.

ORDYNACJA WYBORCZA DLA GMIN WIEJSKICH

D z i a ł I.

WYBORY DO RAD GMINNYCH.

P r z e p i s y o g ó l n e.

Art. 1.

Wybory do rad gminnych odbywają się na podstawie powszechnego, tajnego i bezpośredniego systemu głosowania oraz stosunkowego rozdziału mandatów.

Art. 2.

Każdy wyborca ma w zasadzie prawo do oddania jednego głosu.
Ponadto każdy wyborca ma prawo do oddania głosu dodatkowego, jeżeli posiada następujące warunki:

~~a/ ukończył 40 rok życia,~~
b/ [a/] żyje w prawnie zawartym związku małżeńskim lub w stanie wdowim, a posiada czworo albo więcej dzieci własnych lub przysposobionych,
c/ [b/] zajmuje w państwowej lub samorządowej administracji stanowisko z wyboru lub nominacji,
d/ [c/] odbył w czasie wojny w polskich formacjach wojskowych służbę obowiązkową lub ochotniczą, albo został zaliczony do weteranów polskich, lub też utracił w polskich formacjach wojskowych małżonka lub dziecko,
~~e/ otrzymał polski order lub krzyż zasługi względnie inne podobne odznaczenie cywilne lub wojskowe,~~
f/ [d/] włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Warunki wymienione w każdym z powyższych punktów uzasadniają prawo do jednego głosu dodatkowego z tem ograniczeniem, że wyborca mimo posiadania większej ilości warunków ma prawo do oddania razem z głosem zasadniczym najwięcej 5 [cztery] głosów.

Art. 3.

Prawo wybierania może być wykonane tylko w jednej gminie i osobiście.

Art. 4.

Każda gmina wiejska stanowi jeden terytorjalny okręg wyborczy. Dla ułatwienia oddawania głosów wydział powiatowy może podzielić gminę na obwody głosowania.

Z a r z ą d z e n i e w y b o r ó w.

Art. 5.

Wybory do rad gminnych zarządza wydział powiatowy.
Zarządzenie to winno nastąpić w takim terminie, aby głosowanie odbyło się na cztery miesiące przed upływem okresu wyborczego starej rady gminnej.

W akcie zarządzenia wyborów należy oznaczyć dzień kalendarzowy, który ma być uważany za dzień zarządzenia wyborów, a nadto wskazać liczbę radnych, przypadającą na daną gminę.

K o m i s j e w y b o r c z e.

Art. 6.

Dla przeprowadzenia wyborów ustanawia się gminną komisję wyborczą.

W wypadkach gdy gmina została podzielona na obwody głosowania /art.4/ należy również utworzyć dla każdego obwodu miejscową komisję wyborczą.

Art. 7.

1. Gminna komisja wyborcza składa się z przewodniczącego i czterech członków. Przewodniczącego, jego zastępcę oraz dwóch członków komisji i zastępców dla każdego z nich powołuje wydział powiatowy najpóźniej w 8 dni po zarządzeniu wyborów. Pozostałych dwóch członków komisji i zastępców dla każdego z nich powołuje w tym samym terminie rada gminna, zaś w razie rozwiązania rady gminnej organ sprawujący tymczasowy zarząd gminny.

Wydział powiatowy może na przewodniczącego ~~głównej~~ gminnej komisji wyborczej, względnie jego zastępcę powołać wójta gminy, względnie jego zastępcę.

Wszyscy członkowie komisji winni posiadać prawo wybieralności w danej gminie.

2. Miejscowe komisje wyborcze utworzone w razie podziału gminy na obwody głosowania składają się z przewodniczącego i 4-ch członków powołanych najpóźniej w 12 dni po zarządzeniu wyborów przez ~~główną~~ gminną komisję wyborczą z pośród osób posiadających w danej gminie prawo obieralności.

Dla każdej komisji należy powołać zastępcę przewodniczącego oraz zastępców członków komisji w ilości równej liczbie członków.

Art. 8.

Wydział powiatowy może delegować do komisji wyborczej swego przedstawiciela, który czuwa nad prawidłowem przeprowadzeniem wyborów.

Art. 9.

Do powzięcia uchwał komisji wyborczych niezbędną jest obecność łącznie z przewodniczącym przynajmniej 3-członków. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości przyjęty jest wniosek, za którym głosował przewodniczący.

Zastępca przewodniczącego i zastępcy członków komisji biorą udział w głosowaniu tylko w razie nieobecności członków komisji.

Komisje wyborcze mogą zależnie od samego uznania ustanowić sekretarzy do pomocy w pracach wyborczych w szczególności przy obliczeniu wyników głosowania.

Art. 10.

Godność członka komisji wyborczej jest honorową, od przyjęcia której nikt nie może się uchylać bez dostatecznie ważnej przyczyny.

Członkowie, którzy uchylają się od przyjęcia lub spełnienia swych obowiązków bez usprawiedliwionej przyczyny ulegają grzywnie, której wysokość oznaczy Wydział Powiatowy, a nadto usunięciu ze składu komisji. Kary nakłada przewodniczący ~~głównej~~ komisji wyborczej, który również orzeka czy uchylanie się członka komisji od obowiązku jest usprawiedli-

wiene. Od tego zarządzenia przewodniczącego nie przysługuje prawo odwołania.

Grzywny wpływają do kasy gminnej na cele opieki społecznej a egzekwuje je urząd gminny w trybie przepisanym do ściągnięcia należytości gminnych.

Przewodniczący i członkowie komisji wyborczych pobierają za dnie rzeczywistej pracy djety, których wysokość ustanowi odpowiednio do miejscowych warunków rada gminna na pierwszem posiedzeniu po zarządzeniu wyborów.

L i s t y   w y b o r c ó w .

Art. 11.

Wójt gminy utrzymuje stale w ewidencji spisy członków gminy, którym stosownie do art. 20 ustawy o gminie wiejskiej przysługuje prawo wybierania do rady gminnej.

W listach należy wpisać wyborców w porządku alfabetycznym i wyszczególnić dla każdego wyborcy w odnośnych rubrykach nazwisko, imię zawód, dzień, miesiąc i rok urodzenia, a wzgl. wiek, adres, następnie przysługujący wyborcy w myśl art. 2 niniejszej ustawy głos zasadniczy oraz głosy dodatkowe, z wyszczególnieniem warunku, uzasadniającego prawo do głosu dodatkowego, a wreszcie łączną sumę głosów, przysługujących wyborcy

Art. 12.

Najpóźniej dnia 12 po zarządzeniu wyborów wójt gminy doręcza ~~głównej~~ gminnej komisji wyborczej listy wyborców w 3-ch egzemplarzach, sporządzone dla całej gminy, a w razie podziału gminy na obwody głosowania osobno dla każdego obwodu.

Równocześnie wójt wskazuje gminnej komisji lokale oddane do rozporządzenia wszystkich komisji wyborczych.

~~Główna~~ Gminna komisja wyborcza przesyła następnego dnia dwa egzemplarze list wyborców miejscowym komisjom wyborczym, zaś jeden egzemplarz zachowa dla siebie.

O g ł o s z e n i e   w y b o r ó w .

Art. 13.

Główna komisja wyborcza najpóźniej dnia 15-go po zarządzeniu wyborów, ogłosi w gminie w sposób używany do publicznych ogłoszeń gminnych o zarządzeniu wyborów i równocześnie poda w ogłoszeniu do wiadomości:

a/ skład osobowy komisji wyborczych,
b/ lokale i godziny urzędowania komisji,
c/ termin wyłożenia list wyborców i wnoszenia reklamacji / art. 14/,
d/ liczbę radnych, którą należy wybrać /art. 5/,
e/ termin przedkładania list kandydatów z oznaczeniem dnia kalendarzowego oraz postanowienia dotyczące formy i treści list kandydatów /art. 17/- 19/,
f/ termin do zgłoszenia list związanych /art. 22/.

W ogłoszeniu należy zaznaczyć, że głosować będą mogły tylko osoby wpisane do ustalonej ostatecznie listy wyborców. /art. 16/.

W y ł o ż e n i e   l i s t   w y b o r c ó w ,   r e k l a m a c j e
i   u s t a l e n i e   l i s t   w y b o r c ó w .

Art. 14.

Lista wyborców będzie wyłożona do przejerzenia w lokalu gminnej komisji wyborczej, a gdzie zostały utworzone miejscowe komisje w lokalach tych komisyj najpóźniej od dnia 16-go po zarządzeniu wyborów przez dni 8, najmniej przez 4 godziny dziennie.

W czasie wyłożenia każdy obywatel ma prawo wnieść reklamacje przeciw pominięciu jego samego lub kogokolwiek innego w spisie wyborców, jak również przeciw pominięciu przysługującego w myśl art.2 głosu dodatkowego oraz wpisaniu osoby nieuprawnionej do głosowania. Reklamacje należy zgłosić w okręgowej komisji wyborczej pisemnie lub ustnie do protokółu. Reklamacje bezimienne nie będą przyjmowane, względnie rozpatrywane.
Gmina wzgl. miejscowa komisja wyborcza winna najpóźniej następnego dnia po wniesieniu reklamacji zawiadomić osobę, której prawo wybierania zostało zakwestjonowane z pouczeniem, iż przysługuje jej prawo w ciągu dni 2-ch od dnia zawiadomienia wnieść do komisji ustnie lub na piśmie obronę, popierając ją dowodami.

Art. 15.

Najpóźniej do dnia 26 po zarządzeniu wyborów komisje miejscowe przesyłają zgłoszone reklamacje wraz ze swojemi uwagami i wnioskami, a po upływie tego terminu także 2 egzemplarze list wyborczych do gminnej komisji wyborczej.
Gminna komisja po zbadaniu przedłożonych jej względnie przesłanych przez komisje miejscowe reklamacji i dowodów, wzgl. po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń i ewentualnie zbadaniu akt gminnych, na których podstawie sporządzono listę wyborców, przesyła reklamacje ze swoim wnioskiem oraz z odnośnymi aktami w ciągu 48 godzin do wydziału powiatowego, który wydaje ostateczną decyzję do dni 10 po otrzymaniu reklamacji.

Art. 16.

Po rozstrzygnięciu reklamacji /art.15/ gminna komisja wyborcza niezwłocznie ustala ostatecznie listy wyborców i przesyła je w dwóch egzemplarzach komisjom miejscowym. Od tej chwili nie wolno umieszczać w spisie nowych wyborców, wykreślić z list zaś wolno tylko osoby zmarłe za przedłożeniem urzędowego świadectwa zgonu, które będzie dołączone do akt wyborczych.

L i s t y k a n d y d a t ó w.

Art. 17.

Wyborcy mają prawo zgłaszać najpóźniej do dnia 24 włącznie po zarządzeniu wyborów na ręce przewodniczącego gminnej komisji wyborczej listy kandydatów na radnych.
Liczba kandydatów w listach nie jest ograniczona, winna wszakże wynosić najmniej dwa razy tyle kandydatów ile wynosi liczba radnych mających być wybranymi.

Art. 18.

Kandydaci na radnych winni posiadać prawo wybieralności /art.21 ustawy o gminie wiejskiej/ nadto zaś każdy z nich lub wszyscy razem winni przedłożyć oświadczenie, stwierdzone podpisem, że zgadzają się na zgłoszenie ich kandydatury na danej liście. W razie braku takiego oświadczenia należy wykreślić odnośnego kandydata z listy.

W zgłoszonych listach kandydatów należy podać nazwisko, imię i wiek, zawód i miejsce zamieszkania każdego kandydata oraz inne dane odróżniające, aby nie mogło być wątpliwości, co do jego osoby. Nazwiska kandydatów winny być oznaczone kolejnemi numerami, poczynając od w porządku pierwszeństwa do otrzymania mandatu.

Art. 19.

Zgłoszona lista kandydatów winna być podpisania łącznie conajmniej przez 20 wyborców z oznaczeniem ich zawodu i adresu.
Za pełnomocnika upoważnionego do porozumiewania się z komisją i składania w imieniu zgłaszających oświadczeń w sprawie wadliwości zgłoszenia, należy uważać pierwszego ze zgłasza-

86
65

jących podpisanego na liście, zaś drugiego podpisanego za jego zastępcę.

Art. 20.

Przewodniczący gminnej komisji wyborczej wydaje na żądanie pisemne poświadczenie na fakt zgłoszenia listy kandydatów i złożenia oświadczenia się kandydatów, co do przyjęcia kandydatury.
Zgłaszane listy kandydatów otrzymują numery porządkowe w kolejności ich składania, poczynając od 1. Żadna lista nie może być oznaczona numerem 9.

Art. 21.

Przewodniczący gminnej komisji wyborczej bada, czy zgłoszone listy kandydatów odpowiadają przepisom ustawy, a o dostrzeżonych brakach i wadach zawiadamia pełnomocnika listy najpóźniej w 3 dni po zgłoszeniu tejże.
Jeżeli wskazane braki i wady nie zostaną przez pełnomocnika grupy usunięte w ciągu 3 dni od dnia zawiadomienia, komisja gminna stwierdza nieważność zgłoszenia w całości albo nieważność kandydatur, co do których stwierdzono braki i uchybienia i zawiadamia o swej decyzji pełnomocnika.

Art. 22.

Pełnomocnicy list mogą najpóźniej do dnia 30 po zarządzeniu wyborów złożyć w gminnej komisji wyborczej wspólne oświadczenie, że listy ich są ze sobą związane.
Listy związane w stosunku do innych list uważane są tylko przy rozdziale mandatów /art.45/ za jedną listę, pozatem jednak, w szczególności przy głosowaniu zachowują całkowitą odrębność.

Art. 23.

Do dnia 30 po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza ustala ostatecznie listy kandydatów. Po tym terminie listy kandydatów nie mogą być zmieniane, natomiast można je wycofać, dopóki nie zostaną ogłoszone.

P o d z i a ł m a n d a t ó w b e z g ł o s o w a n i a.

Art. 24.

W razie zgłoszenia w terminie przepisanym w art.17 tylko jednej listy kandydatów, względnie w razie uznania za ważną tylko jednej listy kandydatów, głosowanie nie odbywa się, a wszystkie mandaty przyznaje się danej liście.
W wypadkach, gdy ogólna liczba kandydatów na wszystkich ważnych listach nie przewyższa liczby radnych, którą należy wybrać, głosowanie również nie odbywa się, a radnymi zostają wszyscy kandydaci ze zgłoszonych list.
O ile ogólna liczba kandydatów ze wszystkich ważnych list jest mniejszą od liczby mandatów wówczas brakującą liczbę radnych powołuje wydział powiatowy na wniosek ~~głównej~~ gminnej komisji wyborczej.
Ogłoszenie wyniku wyborów odbywa się w myśl przepisów art.51.

O g ł o s z e n i e l i s t k a n d y d a t ó w
i t e r m i n g ł o s o w a n i a.

Art. 25.

Przewodniczący gminnej komisji wyborczej najpóźniej 44-go dnia po zarządzeniu wyborów ogłasza w sposób przyjęty w gminie dla publicznych obwieszczeń:

5.

a/ zgłoszone ważne listy kandydatów /bez podpisów zgłaszających/ pod numerami, jakie im przysługują z uwzględnieniem kolejności zgłoszenia,
b/ dzień i czas trwania głosowania /art.26/,
c/ lokale, w których głosowanie będzie się odbywać,
d/ treść art.29,33,40 i 110 niniejszej ordynacji wyborczej.

Głosowanie.

Art. 26.

Dzień głosowania oznacza gminna komisja wyborcza, bacząc, aby głosowanie odbyło się w terminie od 5 do 8 dni włącznie od dnia ogłoszenia listy kandydatów i terminu głosowania / art.25/.

Art. 27.

Głosowanie odbywą się w lokalu w gminnej komisji wyborczej, a gdzie zostały utworzone miejscowe komisje - w lokalach tych komisyj i trwa bez przerwy od godziny 8 rano do godziny 6 wieczorem.

Art. 28.

Od chwili rozpoczęcia głosowania, aż do chwili ukończenia go w lokalu wyborczym powinni być obecni bez przerwy conajmniej przwodniczący względnie jego zastępca i dwaj członkowie komisji wyborczej względnie ich zastępca.

Przewodniczący komisji i członek komisji wybrany do pisania protokółu nie mogą równocześnie oddalać się z lokalu wyborczego.

Stale przebywać w lokalu wyborczym mogą także mężowie zaufania grup wyborczych zgłoszeni przez pełnomocników z pośród miejscowych wyborców po jednym dla komisji tudzież ich zastępcy.

Art. 29.

W czasie głosowania nie wolno, ani w lokalu wyborczym, ani w budynku, w którym się ten lokal znajduje, ani też na ulicy i na placu przed wejściem do budynku w promieniu 100 metrów wygłaszać przemówień do wyborców, rozdzielać kart do głosowania i w jakikolwiek sposób agitować.

Art. 30.

Przewodniczący komisji czuwa nad porządkiem w czasie wyborów zarówno w lokalu wyborczym, jak i przed tym lokalem. Z tego tytułu może przewodniczący wydawać stosowne zarządzenia, co do usunięcia z lokalu wyborczego osób, które zakłócają spokój lub naruszają przepisy art.29 oraz co do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego lub do urny wyborczej. Mąż zaufania może być w razie bezskutecznego upomnienia ze strony przewodniczącego komisji wydalony z lokalu wyborczego na podstawie uchwały komisji wniesionej do protokółu.

Art. 31.

W celu zapewnienia wykonania zarządzeń komisji, względnie jej przewodniczącego wójt odda do rozporządzenia komisji odpowiednią straż.

Właściwa komenda Policji Państwowej winna na żądanie wójta wyznaczyć do rozporządzenia komisji posterunki policyjne.

Art. 32.

Przed rozpoczęciem głosowania komisja i mężowie zaufania powinni sprawdzić,czy urna jest próżna,poczem należy urnę zamknąć.Od tej chwili,aż do ukończenia głosowania urny w żadnym wypadku otwierać nie wolno.

Egzemplarz niniejszej ordynacji wyborczej powinien znajdować się do publicznego użytku na stole komisji.

Art. 33.

Głosowanie odbywa się zapomocą kart do głosowania.

Karty do głosowania winny być koloru białego.Karta ma zawierać jedynie wyrażony słowami lub cyframi numer listy kandydatów,na którą wyborca oddaje głos.

Numer może być odbity mechanicznie lub pisany.

Art. 34.

Karty do głosowania będą wrzucane do urny w kopertach ostemplowanych pieczęcią gminną przez przewodniczącego ~~głównej~~ gminnej komisji wyborczej.

Wszystkie koperty przeznaczone dla jednego obwodu głosowania winny być jednakowej barwy i jednakowego formatu.

Oprócz stempla nie będą koperty oznaczone żadnym znakiem odróżniającym. Ostemplowane koperty dostarcza wszystkim komisjom przewodniczący gminnej komisji wyborczej.

Art. 35.

Głosowanie odbywa się w następujący sposób:wyborca podszedłszy do stołu,przy którym siedzi komisja wyborcza,wymienia swe imię nazwisko i adres mieszkania.

Po sprawdzeniu przez członka prowadzącego protokół,czy imię i nazwisko wymienione znajduje się w spisie wyborców, wyborca otrzymuje tyle ostemplowanych kopert do głosowania, ile głosów przysługuje mu łącznie w myśl ustalonej listy wyborców /art.11,16/,poczem wkłada w każdą kopertę jedną kartę do głosowania i wręcza przewodniczącemu komisji,który sprawdza stempel na kopertach i wrzuca je do urny wyborczej. Jednocześnie członkowie komisji obok nazwiska wyborcy czynią w obu egzemplarzach spisu adnotację,że tenże swój głos oddał.

Wyborca może oddać głos tylko na jedną z ogłoszonych przez komisję list kandydatów.

Art. 36.

Przewodniczący komisji wyborczej,a względnie członkowie komisji, mogą zażądać ustalenia tożsamości osoby głosującej. Oprócz tego może każdy członek komisji i każdy mąż zaufania lub jego zastępca,wystąpić z zarzutem co do tożsamości osoby wyborcy.Zarzuty te mogą być czynione tylko dopóty,dopóki osoba,o którą chodzi nie oddała głosu.

Wyborca,nieposiadający dokumentów, uznanych za wystarczające przez komisję,może się powołać na świadectwo dwóch świadków osobiście uznanych chociby jednemu członkowi komisji. Nazwiska tych świadków i nazwisko członka komisji,znającego ich osobiście,będą zaznaczone w protokóle komisji.

Od decyzji komisji w sprawie tożsamości wyborcy niema odwołania.

Art. 37.

Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby wskutek siły wyższej czynności wyborcze były wręcz uniemożliwione,komisja wyborcza może przedłużyć głosowanie lub odroczyć je do dnia następnego.Zarządzenie takie musi być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób w danem miejscu używany.

W razie przerwania głosowania komisja wyborcza opieczętuje akta wyborcze i urnę wyborczą i przechowuje je pod osobistą odpowiedzialnością przewodniczącego. Po ponownem podjęciu głosowania należy protokólarnie stwierdzić, czy pieczęcie były nienaruszone.

Art. 38.

Z uderzeniem godziny 6 wieczorem przewodniczący nakazuje zamknięcie lokalu wyborczego. Odtąd mogą głosować tylko wyborcy, którzy znajdowali się w lokalu w chwili jego zamknięcia.

Jeżeli wszyscy wyborcy, wpisani do listy wyborców, oddali swój głos, może komisja także przed godziną 6 uznać głosowanie za ukończone.

O b l i c z e n i e w y n i k u g ł o s o w a n i a.

Art. 39.

Obliczenie wyników wyborów dokonywa komisja zaraz po ukończeniu głosowania. Mężowie zaufania lub ich zastępcy mogą być obecni przy obliczaniu.

Przewodniczący otwiera urnę wyborczą, poczem liczy koperty w niej złożone nie otwierając ich. Jednocześnie ustala się na podstawie notatek w spisie wyborców liczbę oddanych głosów.

Gdyby liczba ta różniła się od liczby kopert, wyjętych z urny należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności mogące wyjaśnić przyczynę powyższej niezgodności.

Po ukończeniu tej czynności komisja przystępuje niezwłocznie do obliczenia głosów, oddanych na poszczególne listy kandydatów. W tym celu otwiera jeden z członków komisji koperty, wyjmuje z nich karty do głosowania i podaje przewodniczącemu, który odczytuje głośno treść karty, poczem oddaje ją wraz z kopertą innemu członkowi komisji do przechowania aż do ukończenia obliczenia.

Art. 40.

Nieważne są:

a/ karty głosowania, włożone do koperty urzędownie nieostęmplowanej

b/ karty do głosowania puste,

c/ karty do głosowania, zawierające wbrew przepisom art. 34 dopiski tudzież karty koloru innego niż biały,

d/ karty do głosowania nieopiewające na jedną z ważnych list zgłoszonych w okręgu.

Z kilku znalezionych w kopercie prawidłowo wypełnionych i opiewających na jedną i tę samą listę kandydatów kart głosowani należy uznać za ważną tylko jedną kartę. Jeżeli zaś w kopercie znaleziono dwie lub więcej kart głosowania, opiewających na różne listy kandydatów należy wszystkie znajdujące się w kopercie karty uznać za nieważne.

Art. 41.

Dwaj członkowie komisji prowadzą każdy z osobna listę obliczenia głosów, w której wpisuje się głosy oddane na poszczególne listy kandadatów w miarę odczytywania treści kart przez przewodniczącego.

Prowadzący listę zliczają oddane głosy. Obie listy obliczenia muszą się ze sobą zgodzić i mają być po ukończeniu obliczenia podpisane przez wszystkich członków komisji i dołączone do protokółu.

Art. 42.

Karty zakwestjonowane, o których ważności orzekała komisja należy oznaczyć numerami porządkowymi i dołączyć do protokółu

W protokóle należy podać krótko powody, dla których karta została uznaną za ważną lub nieważną. Jeżeliby powodem unieważnienia karty do głosowania była wadliwość koperty, należy dołączyć do protokółu także kopertę, zaznaczywszy ją numerem porządkowym odnośnej karty.

Art. 43.

Wszystkie oddane podczas głosowania karty głosowania nie podpadające pod przepisy art. 42 powinna komisja zapakować i zapieczętować, a na opakowaniu umieścić napis, wskazujący okręg wyborczy, z którego pochodzą. Osobno należy zapakować koperty z wyjątkiem kopert, o których mowa w art. 42.

Art. 44.

W gminach, w których utworzono miejscowe komisje wyborcze, komisje te spisują z czynności przewidzianych w art. 27 do 43 protokół, w którym należy uwidocznić nazwiska członków komisji wyborczej i mężów zaufania, godziny rozpoczęcia i ukończenia względnie przerwania głosowania, wszystkie uchwały komisji z krótkiem uzasadnieniem i ważniejsze okoliczności, dotyczące przebiegu głosowania. Ponadto w protokóle winna być podana:
a/ liczba osób, mających prawo wybierania według listy wyborczej,
b/ liczba wyborców głosujących,
c/ liczba oddanych nieważnych głosów,
d/ liczba oddanych ważnych głosów,
e/ liczba głosów ważnych, oddanych na poszczególne listy kandydatów.

Protokół podpisują wszyscy obecni członkowie komisji i mężowie zaufania. Każdy członek komisji i mąż zaufania, jeżeli uważa, że protokół nie jest zgodny z rzeczywistością ma prawo zażądać umieszczenia w protokóle swego oświadczenia w tej mierze lub złożyć go osobno.

Protokół i wszystkie akta wyborcze komisja oddaje w przechowanie przewodniczącemu, który najpóźniej następnego dnia odsyła je do gminnej komisji wyborczej.

Art. 45.

Gminna komisja wyborcza sprawdza protokóły i obliczenia wyników głosowania wszystkich komisji, przyczem może wzywać przewodniczących miejscowych komisji wyborczych dla udzielenia wyjaśnień.

Gminna komisja wyborcza może uchwalić sprostowania decyzji miejscowej komisji co do nieważności głosów /art. 42/ oraz poprawić widoczne błędy arytmetyczne.

Po ostatecznem ustaleniu wyników głosowania we wszystkich komisjach/, gminna komisja wyborcza ustala wynik głosowania w całej gminie, a mianowicie:

/Ta w gminach nie podzielonych na obwody głosowania - po dokonaniu czynności, przewidzianych w art. 39-43,

a/ liczbę osób, uprawnionych do głosowania,
b/ liczbę wszystkich oddanych głosów,
c/ liczbę oddanych nieważnych głosów, według uchwał miejscowych komisji,
d/ liczbę oddanych nieważnych głosów, ustaloną ostatecznie przez gminną komisję wyborczą,
e/ ostateczną liczbę wszystkich oddanych ważnych głosów,
f/ liczbę głosów ważnych, oddanych na każdą ważną listę kandydatów.

P o d z i a ł   m a n d a t ó w.

Art. 46.

Po dokonaniu czynności przewidzianych w art. 45 gminna komisja wyborcza przystępuje do podziału mandatów między listy

kandydatów. W tym celu dzieli komisja sumę głosów ważnie oddanych razem na wszystkie ważne zgłoszone ~~okręgu~~ listy kandydatów przez liczbę mandatów, przypadających na dany ~~okręg wyborczy~~. Otrzymany w ten sposób iloraz bez ułamka jest dzielnikiem wyborczym. ~~Otrzymany w ten sposób~~

Następnie dzieli komisja liczbę głosów ważnie oddanych na każdą ważnie zgłoszoną listę kandydatów przez dzielnik wyborczy. Każda lista otrzymuje tyle mandatów, ile razy dzielnik wyborczy mieści się w liczbie głosów, oddanych na daną listę, nie uwzględniając ułamków. Jeżeli nie wszystkie mandaty zostaną w ten sposób rozdzielone, pozostałe przyznaje się po jednym tym listom, których ilorazy mają największe ułamki. Gdyby kilka list miało jednakowe prawo do tego samego mandatu rozstrzyga los.

Sposób podziału mandatów między poszczególne listy objaśnia następujący przykład:

na wszystkie listy oddano razem 1.450 głosów ważnych, a w tem na listę 1-640, na listę 2-200, na listę 3-320, na listę 4-290 głosów. Okręg wybiera 5 radnych. Dzieli się 1.450 przez 5 i otrzymuje iloraz 290 /dzielnik wyborczy/. Przez otrzymany iloraz dzieli się 640,200,320,290. Lista 1 otrzymuje 2 mandaty, lista 2 mandatu nie otrzymuje, lista 3 i 4 otrzymują po 1 mandacie. Nie zajęty jest 1 mandat. Mandat ten otrzymuje lista 2, jako mające największy ułamek /0,689/.

Art. 47.

Związane listy kandydatów uważa się przy podziale mandatów za jedną listę kandydatów. Otrzymują one razem taką ilość mandatów, jaka odpowiada sumie głosów, oddanych na wszystkie związane listy. Po przydzieleniu wszystkich mandatów grupą kandydatów komisja wyborcza rozdziela między poszczególne listy związane przydzielone im łącznie mandaty. Mandaty te rozdziela komisja w myśl zasad, przewidzianych w art. 46.

Art. 48.

Radnymi zostaje tyle osób, umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska ile każdej liście przyznano mandatów.

Kandydat wybrany jednocześnie z dwóch lub więcej list winien oświadczyć, z której listy mandat przyjmuje. Z list, z których mandatu nie przyjmie, zostaje skreślony, przyczem z listy wchodzi do rady następny z kolei kandydat.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali, są zastępcami radnych według kolejnego porządku nazwisk na liście.

Art. 49.

Z czynności swoich spisuje gminna komisja wyborcza protokół, w którym powinny być uwidocznione nazwiska wszystkich członków komisji ewent. nazwisko przedstawiciela władzy nadzorczej, jak również wszystkie czynności, przewidziane w art. 45, 46 i 47 oraz imiona, nazwiska, wiek i zawód i miejsce zamieszkania wybranych radnych.

Art. 50.

Odpis protokółu gminnej komisji wyborczej oraz po 1 odpisie protokółu miejscowych komisji wyborczych należy opieczętować i przesłać bezzwłocznie do wydziału powiatowego.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 51.

Po ustaleniu wyników wyboru ogłasza przewodniczący gmin-

nej komisji wyborczej, w sposób używany do publicznych ogłoszeń gminnych, imiona, nazwiska, zawód i miejsce zamieszkania wybranych radnych.

W ogłoszeniu należy podać do wiadomości, że w ciągu dni 8-iu po dniu ogłoszenia wyniku wyborów każdy wyborca może wnieść do wydziału wojewódzkiego protest przeciwko wyborom. Protest należy złożyć na ręce przewodniczącego gminnej komisji wyborczej i uzasadnić go należytymi dowodami.

P r o t e s t y   w y b o r c z e   i   u n i e w a ż n i e n i e   w y b o r ó w   z   u r z ę d u .

Art. 52.

Protesty wyborcze wniesione w przepisanym terminie /art.51/ przewodniczący gminnej komisji wyborczej przesyła z wszystkiemi aktami wyborczemi wydziałowi powiatowemu z wyjaśnieniem podniesionych w nich zarzutów. Wydział powiatowy przeprowadza potrzebne dochodzenia i następnie przesyła akta sprawy wydziałowi wojewódzkiemu.

Art. 53.

Wydział wojewódzki w miarę wyniku dochodzeń /art.54/ unieważnia cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych osób.

W razie unieważnienia całych wyborów należy bezzwłocznie zarządzić nowe wybory na podstawie tych samych list wyborców, przyczem listy te mogą być przez ~~główną~~ gminną komisję wyborczą zmienione na skutek uzasadnionych reklamacji.

W razie unieważnienia wyborów poszczególnych osób wstępują w ich miejsce kolejni kandydaci z tych samych list kandydatów.

Jeżeli stwierdzono tylko omyłkę w obliczeniu wyników głosowania wydział wojewódzki sprostuje ten wynik i zarządzi publiczne ogłoszenie w gminie tego sprostowania.

Wydział wojewódzki rozstrzyga odwołanie ostatecznie w ciągu 3-ch miesięcy od dnia wniesienia protestu. Przekroczenie tego terminu może nastąpić tylko w wyjątkowych wypadkach z powodu konieczności przeprowadzenia względnie uzupełnienia potrzebnych dochodzeń. Powziętą decyzję należy za pośrednictwem wydziału powiatowego podać do wiadomości wójta i wnoszącego protest.

Art. 54.

Wybory są nieważne:
1/ jeżeli zostanie stwierdzone, że w danym okręgu wyborczym dopuszczono się prz wyborach przekupstw, wymuszeń lub fałszu w rozmiarach, mogących zmienić wynik wyborów,
2/ jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszej ordynacji wyborczej, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

Art. 55.

Wydział wojewódzki może w razie stwierdzenia wadliwości, przewidzianych w art.54 unieważnić z urzędu w ciągu dni 50 od dnia wyborów całe wybory lub wybór poszczególnych osób, przyczem w wypadku tym należy postąpić w myśl przepisów art.53 ustęp 2 i 3.

Art. 56.

W razie niewniesienia protestu wyborczego w przepisanym terminie komisja wyborcza przekazuje wszystkie akta wyborcze wójtowi dla zachowania w aktach gminnych.

11.

Po przekazaniu akt wójtowi,względnie w razie wniesienia protestu po przesłaniu akt wydziałowi powiatowemu /art.52/ wszystkie komisje wyborcze rozwiązują się.

D z i a ł II.

WYBORY DO ZARZĄDU GMINNEGO.

P r z e p i s y o g ó l n e.

Art. 57.

Zebranie nowowybranej rady gminnej w celu wyboru wójta i ławników winno się odbyć najpóźniej do dni 14 po upływie okresu wyborczego poprzedniej rady,wzgl w razie nierozstrzygnięcia do tego terminu wniesionych protestów najpóźniej do dni 14-tu po uprawomocnieniu się wyborów.

Radę gminną zwołuje oraz przewodniczy jej specjalny delegat wyznaczony przez właściwego starostę z pośród członków odnośnej gminy.

Powyższe funkcje sprawuje delegat,aż do czasu ukonstytuowania się zarządu gminnego.

Art. 58.

Do ważności wyborów wójta i ławników,konieczną jest obecność conajmniej połowy ustawowej liczby radnych.

Członek rady gminnej,który bez dostatecznego usprawiedliwienia nie przybędzie na posiedzenie,na którem ma być dokonany wybór wójta,traci mandat, a w jego miejsce wstępuje kolejny kandydat z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny.

Art. 59.

Przeprowadzeniem wyborów kieruje komisja,składająca się z wyznaczonego przez starostę delegata, jako przewodniczącego oraz z 2-ch radnych,powołanych przez przewodniczącego.

Przed rozpoczęciem wyborów przewodniczący wyjaśnia przepisy,określające zasady i sposób przeprowadzania wyborów.

W y b ó r w ó j t a .

Art. 60.

Rada gminna wybiera najpierw wójta.

Art. 61.

Przewodniczący wzywa wyborców do przedstawienia na piśmie kandydatów.Każdy wyborca ma prawo zgłosić jednego kandydata posiadającego prawo wybieralności /art,43 ustawy o gminie wiejskiej/.Wyborca,zgłaszający kandydata winien wymienić jego imię,nazwisko,wiek,zawód i miejsce zamieszkania,a ponadto przedłożyć podpisane przez kandydata oświadczenie,że w razie wybrania go wybór przyjmie.

Art. 62.

Przed przystąpieniem do głosowania komisja bada czy zgłoszeni kandydaci posiadają prawo wybieralności i w razie potrzeby wzywa zgłaszających do usunięcia wadliwości,a w szczególności do zastąpienia kandydata,co do którego obieralności zachodzi wętpliwość.

Skreśleniu podlegają kandydaci:

a/ którzy nie posiadają prawa wybieralności,b/ których osoba nie została oznaczona w sposób nie budzący wątpliwości,c/ co do których nie złożon

oświadczenia, że przyjmą wybór.

Po ukończeniu badania komisja wyborcza ustala listę ważnie zgłoszonych kandydatów, którą przewodniczący wystawia do wglądu radnych w miejscu dla nich widocznem i łatwo dostępnem.

Art. 63.

Głosowanie na wójta odbywa się zapomocą kart do głosowania, które dostarcza radnym komisja wyborcza. Każda karta, którą się oddaje głosowania zawierać imię, nazwisko, zawód i adres tylko jednego kandydata z tych ~~, których odczytał przewodniczący~~ /art. 62/.

t. którzy zostali ogłoszeni przez przewodniczącego.

Głosowanie odbywa się w następujący sposób:

jeden z członków komisji odczytuje listę wyborców w porządku alfabetycznym, radni w miarę wywoływania nazwisk wrzucają kolejno do urny, stojącej na stole prezydjalnym, zwiniętą kartę do głosowania. Jednocześnie inny członek komisji wyborczej obok nazwiska głosującego radnego zaznacza w liście, że tenże głos oddał.

Wyborca, który na powtórne wezwanie nie odda głosu traci prawo głosu.

Art. 64.

Po zamknięciu głosowania przewodniczący wyjmuje karty do głosowania z urny i zlicza je nie-otwierając, przyczem inny członek komisji ustala na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów. Gdyby ilość oddanych kart różniła się od ilości oddanych głosów, obliczonej na podstawie listy wyborców należy zaznaczyć to w protokóle, podając okoliczności mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie jeden z członków komisji rozwija oddane kartki i podaje je kolejno przewodniczącemu, który stwierdza, czy kartka odpowiada przepisanym wymogom ważności /art. 65/.

Art. 65.

Nieważne są kartki do głosowania:

a/ nieokreślające w sposób nie budzący wątpliwości osoby kandydata,

b/ wymieniające kandydata, który nie został umieszczony na ustalonej przez komisję i ogłoszonej liście kandydatów /art. 62/.

W razie umieszczenia na karcie do głosowania kilku nazwisk, uwzględnia się tylko nazwisko pierwsze.

Art. 66.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów przewodniczący oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, przyczem odczytuje ważne kartki i oddaje je do sprawdzenia członkowi komisji wyborczej, podczas gdy drugi członek komisji czyni odpowiednie zapiski na arkuszu obliczeniowym.

Art. 67.

Po ukończeniu tej czynności przewodniczący zestawia na osobnej liście nazwiska kandydatów, na których padły ważne głosy poczynając od kandydata, który otrzymał największą ilość głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej, poczem ogłasza wynik wyborów.

Art. 68.

Wybranym na wójta jest kandydat, na którego padło głosów więcej, niż wynosi połowa głosujących.

13.

Gdyby żaden z kandydatów nie otrzymał wymaganej bezwzględnej większości głosów, przewodniczący komisji wyborczej zarządza powtórne głosowanie, a jeżeli i przytem głosowaniu żaden kandydat nie uzyska bezwzględnej większości, przewodniczący zarządza głosowanie ściślejsze między tymi dwoma kandydatami, którzy przy powtórnym głosowaniu uzyskali najwięcej głosów. Przy ściślejszym głosowaniu za wybranego uznać należy tego kandydata, który uzyskał większą ilość głosów. Głosy oddane na kandydata nieprzeznaczonego do ściślejszego wyboru są nieważne.
W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybór ławników.

Art. 69.

Po wybraniu wójta rada gminna przystępuje do wyboru ławników.
W razie ustanowienia w gminie jednego ławnika postępowanie wyborcze odbywa się w myśl przepisów art. 61 do 67-go.
Wybranym na ławnika jest kandydat, który otrzymał największą ilość głosów.
W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 70.

Jeżeli w gminie ustanowiono dwóch lub więcej ławników zgłaszanie kandydatów na ławników i głosowanie odbywa się przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art. 61-go do 67-go z następującemi zmianami:
1/ każdy wyborca ma prawo zgłosić tylu kandydatów, ilu ma być wybranych ławników,
2/ każdy wyborca jest uprawniany do oddania tylu głosów ilu należy wybrać ławników - przyczem głosy te może wyborca oddać na kilku kandydatów, lub tylko na jednego.
Ławnikami zostaje tylu kandydatów posiadających kolejno największą ilość głosów ilu należy wybrać ławników. Gdyby kilku kandydatów miało jednakowe prawo do mandatu rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Ogłoszenie wyniku wyborów i protokół wyborczy.

Art. 71.

Przewodniczący komisji ogłasza bezpośrednio po ustaleniu wyniku wyborów imię, nazwisko zawód i miejsce zamieszkania /adres/ wybranych członków.

Art. 72.

Z czynności wyborczej należy spisać protokół, zawierający istotne momenty wyborów. Protokół ten winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej i przechowany w aktach urzędu gminnego wraz z listami obliczenia głosów, z listami kandydatów zarówno ważnemi, jak i nieważnemi, oraz kartami do głosowania.
Odpis protokółu należy bezzwłocznie przesłać właściwemu staroście.

Unieważnienie wyborów.

Art. 73.

W razie przeprowadzenia wyborów zarządu gminnego niezgodnie z obowiązującemi przepisami, wydział powiatowy unieważnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych człon-

96
75

ków zarządu.
Jeżeli unieważniono całe wybory, należy przeprowadzić wybory ponowne.
W razie unieważnienia wyboru poszczególnych osób, ~~należy,~~ rada gminna przeprowadza na wakujące miejsce ponowne wybory w myśl przepisów niniejszej ustawy.

D z i a ł III.

~~W-y-b-o-r-~~ WYBORY GROMADZKIE.

W y b o r y d o r a d g r o m a d z k i c h.

Art. 74.

Wybory do rad gromadzkich zarządza wydział powiatowy wskazując liczbę radnych, jaka ma być wybrana w danej gromadzie /art. ... ust. o gminie wiejskiej/. Zarządzenie to ogłosi w gromadzie wójt gminy w sposób używany do publicznych ogłoszeń, oznaczając: dzień, miejsce i czas wyborów.

Art. 75.

Wybory przeprowadza gromadzka komisja wyborcza, składająca się z przewodniczącego i 4 członków, powołanych przez wójta z pośród osób, posiadających prawo wybierania w gromadzie.
Do ważności uchwał komisji wymagana jest obecność przynajmniej 3 osób z przewodniczącym. Uchwały komisji zapadają większością głosów.
Przewodniczącym komisji może być także sołtys.

Art. 76.

Listy wyborców, sporządzone w myśl przepisów art. 109 ustawy o gminie wiejskiej doręcza sołtys przewodniczącemu komisji wyborczej najpóźniej do dni 7 przed dniem głosowania.

Art. 77.

Członkowie gromady posiadający prawo wybierania składają na ręce przewodniczącego komisji wyborczej najpóźniejmna 7 dni przed dniem głosowania listy kandydatów.
Lista kandydatów winna zawierać podwójną liczbę kandydatów w stosunku do liczby radnych, których należy wybrać. W liście należy wymienić nazwisko i imię, zawód i miejsce zamieszkania /adres/ kandydatów, posiadających prawo wybieralności do rad gromadzkich /art. ... ust. o gminie wiejskiej/, przyczem nazwiska winny być oznaczone kolejnymi numerami, poczynając od 1.
Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na radnego lub jego zastępcę wybór przyjmie.

Art. 78.

Lista kandydatów winna być podpisaną przynajmniej przez 10 wyborców. Pełnomocnikiem upoważnionym do udzielania komisji wyjaśnień dokonywania zmian i uzupełnień list kandydatów jest pierwszy ze zgłaszających, podpisany na liście.
Nazwiska kandydatów, wpisane kilkakrotnie w tej samej liście, uważa się za raz tylko podane.

Art. 79.

Pełnomocnicy poszczególnych grup wyborców mogą zgłosić przewodniczącemu, że listy ich są ze sobą związane. Listy związane zachowują przy głosowaniu całkowitą odrębność, jednakże przy podziale mandatów uważa się je za jedną listę.

Art. 80.

Komisja wyborcza bada, czy zgłoszone listy kandydatów odpowiadają przepisom ustawy, zarządza w razie potrzeby zmiany i uzupełnienia, a następnie ogłasza w sposób używany do publicznych ogłoszeń gromadzkich te listy, które zostały przez komisję wyborczą uznane za ważne, podając równocześnie numery, jakimi zostały oznaczone.

Art. 81.

Głosowanie odbywa się zapomocą kart do głosowania. Karty do głosowania winny być koloru białego i zawierać jedynie wyrażony słowami lub cyframi numer olisty kandydatów, na którą wyborcza głosuje. Wyborcy wrzucają kolejno do urny zwinięte karty do głosowania, równocześnie zaś jeden z członków komisji czyni na liście wyborców przy nazwisku głosującego adnotację o oddaniu głosu. Po ukończeniu głosowania zlicza się karty, nie otwierając ich i jednocześnie ustala się na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów przyczem, gdyby ilość kart do głosowania różniła się od ilości oddanych głosów, obliczonej na podstawie listy wyborców, należy zaznaczyć to w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności. Po ukończeniu tej czynności komisja stwierdza ważność oddanych głosów.

Art. 82.

Nieważne są karty do głosowania: puste, zawierające dopiski lub znaki odróżniające, tudzież koloru innego niż biały, wreszcie nieopiewające na jedną z ważnych list kandydatów.

Art. 83.

Komisja oddziela karty ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, potem dokonuje podziału mandatów pomiędzy ważne listy. Podział mandatów na poszczególne listy kandydatów odbywa się na zasadach, przewidzianych w art. 46 i 47.

Radnymi gromadzkimi zostaje tyle osób umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów. Kandydat wybrany jednocześnie z dwóch lub więcej list winien oświadczyć z której listy mandat przyjmuje. Z list, z których mandatu nie przyjmie zostaje skreślony, przyczem z listy tej wchodzi do rady następny z kolei kandydat.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali są zastępcami radnych według kolejnego porządku.

Art. 84.

W razie zgłoszenia tylko jednej listy kandydatów głosowanie nie odbywa się, a wszystkie mandaty przyznaje się danej liście.

Art. 85.

Z czynności wyborczych należy spisać protokół, zawierający wszystkie istotne momenty wyborów, a w szczególności nazwiska członków komisji wyborczej, godzinę rozpoczęcia i ukończenia, względnie przerwania głosowania, wszystkie uchwały komisji z krótkiem uzasadnieniem ważniejszych okoliczności, dotyczących przebiegu głosowania, liczbę oddanych głosów ważnych, a wreszcie liczbę głosów, ważnych, oddanych na poszczególne listy kandydatów, oraz imiona i nazwiska, wiek i zawód obranych radnych. Protokół ten winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej. Odpis protokółu wraz z listami obliczenia głosów oraz z kartkami do głosowania należy bezzwłocznie przesłać wójtowi gminy.

Art. 86.

Po ustaleniu wyniku wyborów przewodniczący komisji ogłasza w sposób używany do publicznych ogłoszeń gromadzkich imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania /adres/ radnych gromadzkich.

Art. 87.

POdnośnie do sprawy nieuregulowanych w przepisach art.74-86 mają przy wyborach do rad gromadzkich odpowiednie zastosowanie analogiczne przepisy, dotyczące wyborów do rad gminnych.

Dział IV.

WYBORY DO ZARZADU GROMADY.

Zarządzenie wyborów.

Art. 88.

Posiedzenie nowowybranej rady gromadzkiej /zebrania gromady/ w celu dokonania wyboru nowego sołtysa i jego zastępców winno się odbyć najpóźniej do dni 14 po upływie okresu urzędowania poprzedniego zarządu gromady.
Posiedzenie to zwołuje i przewodniczy mu dotychczasowy sołtys.

Wybory do zarządu gromady

przez radę gromadzką.

Art. 89.

Rada gromadzka wybiera najpierw sołtysa. Do ważności wyborów konieczna jest obecność conajmniej połowy ustawowej liczby radnych.
Przeprowadzeniem wyborów kieruje komisja, składająca się z przewodniczącego rady oraz 2 członków, powołanych przez przewodniczącego. Uchwały zapadają większością głosów.

Art. 90.

Zgłaszanie kandydatów i głosowanie odbywa się przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art.61 do 67 uz tą zmianą, że wszędzie tam, gdzie powołane postanowienia mówią o radzie gminnej radnych i wójcie należy rozumieć radę gromadzką, radnych gromadzkich i sołtysa oraz że kandydaci winni odpowiadać wymagainiom art.120 ustawy o gminie wiejskiej.

Art. 91.

Wybranym na sołtysa jest kandydat, na którego padło głosów więcej, niż wynosi połowa głosujących.
FGdyby żaden z kandydatów nie uzyskał wymaganej bezwzględnej większości głosów stosunje się odpowiednio przepis art.68 ustęp 2 i 3.

Wybbory zastępcy sołtysa.

Art. 92.

Po wybraniu sołtysa rada gromadzka przystępuje do wyboru zastępcy sołtysa.
Wybory na zastępcę sołtysa odbywają się w myśl przepisów przewidzianych dla wyborów sołtysa /art. ~~101 i 105~~/ 89, 90 z tą zmianą, że zastępcą sołtysa zostaje kandydat, który otrzymał największą ilość głosów.
W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 93.

W gromadach, w których ustanowiono dwóch lub więcej zastępców sołtysa, wybory odbywają się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów art.89 i 90 z następującemi zmianami:
1/ każdy wyborca ma prawo zgłosić tylu kandydatów ilu ma być wybranych zastępców sołtysa,
2/ każdy wyborca jest uprawniony do oddania tylu głosów ilu należy wybrać zastępców sołtysa - przyczem głosy te może wyborca oddać na kilku kandydatów lub tylko na jednego.

Zastępcami sołtysów zostaje tylu kandydatów posiadających kolejno największą ilość głosów ilu należy wybrać ławników. Gdyby kilku kandydatów miało jednakowe prawo do mandatu, rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art.
Wybory do zarządu gromady
przez zebranie gromady.

Art. 94.

W gromadach, w których rada gromadzka nie została wprowadzona wybiera nowego sołtysa i jego zastępcę zebranie gromady.

Dla przeprowadzenia wyborów tworzy się komisję wyborczą, składającą się z dotychczasowego sołtysa i 2-ch członków, powołanych przez sołtysa z pośród członków gromady.

Sołtys gminy dostarcza komisji wyborczej najpóźniej na 7 dni przed wyborami listę wyborców, sporządzoną w myśl przepisów art.111.. ustawy o gminie wiejskiej.

Art. 95.

W oznaczonym dniu i oznaczonej godzinie /art.88/ przewodniczący wzywa wyborców do przedstawienia na piśmie kandydatów. Każdy wyborca ma prawo zgłosić jednego kandydata, posiadającego prawo obieralności. Wyborca zgłaszający kandydata winien wymienić jego imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania, a ponadto przedłożyć podpisane przez kandydata oświadczenie, że w razie wybrania go mandat przyjmie.

Art. 96.

Przed przystąpieniem do głosowania komisja bada obieralność zgłoszonych kandydatów i w razie potrzeby wzywa zgłaszających do usunięcia wadliwości, a w szczególności do zastąpienia kandydatów, co do których obieralności zachodzi wątpliwość.

Art. 97.

Skreśleniu podlegają kandydaci: a/ którzy nie posiadają prawa obieralności /art.120 ust.o gminie wiejskiej/, b/ których osoba nie została oznaczona w sposób nie budzący wątpliwości, c/ co do których nie złożono oświadczenia, przewidzianego w art.95.

Po ukończeniu badania komisja wyborcza ustala listę ważnie zgłoszonych kandydatów, którą przewodniczący głośno odczytuje.

Art. 98.

Głosowanie z reguły jest jawnem. Na żądanie 1/4 liczby obecnych musi być zastosowane głosowanie tajne.

Art. 99.

Głosowanie jawne odbywa się w następujący sposób: wyborca podszedłszy do stołu,przy którym siedzi komisja wyborcza wymienia swe imię i nazwisko.Po sprawdzeniu przez komisję,że zgłaszający się posiada prawo udziału w zebraniu gromady wyborca wymienia wyraźnie imię i nazwisko jednego z ważnie zgłoszonych kandydatów,na którego głosuje,jeden z członków komisji oraz sekretarz zapisuje każdy z osobna nazwisko kandydatów,względnie każdy następny oddany głos w liście obliczenia głosów,jednocześnie inny członek komisji zaznacza przy nazwisku wyborcy w liście wyborców,że wyborca oddał głos. Listy obliczenia głosów mają być po ukończeniu obliczenia podpisane przez wszystkich członków komisji i dołączone do protokółu.

Art. 100.

Po ukończeniu tej czynności przewodniczący zestawi na osobnej liście nazwiska kandydatów,kna których padły ważne głosy, poczynając od kandydata,który otrzymał największą ilość głosów,a kończąc na tem,który ich otrzymał najmniej,poczem ogłasza wynik wyborów.

Art. 101.

Wybranym na sołtysa jest kandydat,który otrzymał bezwzględną większąść głosów. Gdyby żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości głosów stosuje się odpowiednie przepis art.68 ustęp 2 i 3.

Art. 102.

Wybory zastępcy sołtysa odbywają się w myśl przepisów art. ~~109-115~~ 94-101 z tą zmianą,że wybranym na zastępcę sołtysa jest kandydat,który otrzymał największą ilość głosów.

Art. 103.

W razie ustanowienia dwóch lub więcej zastępców sołtysa wybory odbywają się przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art.94 - 101 z tą zmianą,że wyborcy zgłaszają tylu kandydatów, i na tylu jednocześnie głosują,ilu ma być wybranych zastępców sołtysa.

Wybranymi na zastępców sołtysa są kandydaci,którzy otrzymali największą ilość głosów.

Art. 104.

Przewodniczący komisji wyborczej może zarządzić uproszczenie głosowania jawnego przez rozstąpienie się wyborców na dwie strony,lub przez zwykłe podniesienie wrąk,o ile nie sprzeciwia się temu przynajmniej 1/4 obecnych wyborców,w tym wypadku jednak przewodniczący komisji zarządzi przedtem usunięcie z lokalu wyborczego osób,nie posiadających prawa wybierania.

Przy głosowaniu uproszczonym głosuje się osobno na sło sołtysa i na każdego zastępcę sołtysa.

Wybranym na sołtysa jest kandydat,który otrzymał bezwzględną większąść głosów.Gdyby żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości ma odpowienie zastosowanie przepis art. ~~116~~. 68 ustęp 2,3.

Zastępcą sołtysa zostaje kandydat,który otrzyma największą ilość głosów, w razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

19. 18.

Art. 105.

Głosowanie tajne odbywa się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów art.89 - 93,z tą zmianą,że czynności rady gromadzkiej spełnia zebranie gromady.

Art. 106.

Z czynności wyborczych należy spisać protokół,zawierający wszystkie istotne momenty wyborów.Odpis z protokółu wraz z wszystkiemi aktami wyborczemi należy bezzwłocznie przesłać wydziałowi powiatowemu za pośrednictwem wójta.

Art. 107.

Bezpośrednio po ustaleniu wyniku wyborów przewodniczący komisji ogłasza imiona i nazwiska oraz zawód i adres wybranych na sołtysa i jego zastępców.

U n i e w a ż n i e n i e w y b o r ó w.

Art. 108.

W razie przeprowadzenia wyborów do rad gromadzkich,wyboru sołtysa i jego zastępców niezgodnie z obowiązującymi przepisami wydział powiatowy unieważnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych osób.

Jeżeli unieważniono całe wybory przeprowadza się wybory ponowne.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych osób należy,o ile unieważnienie dotyczy wyboru sołtysa i jego zastępców zarządzić w ich miejsce nowe wybory,o ile zaś unieważniono wybór członka rady gromadzkiej-powołać kolejnego kandydata z tej listy kandydatów,z której pochodzi odnośny radny - przyczem w razie wyczerpania kandydatów z odnośnej listy rada przeprowadza wybór na wakujące miejsce większością głosów radnych,obecnych na zwołanem w tym celu posiedzeniu.

P r z e p i s y k o ń c o w e i p r z e j ś c i o w e.

Art. 109.

Wszystkie organy współdziałające w przeprowadzeniu wyborów winny działać z możliwie największym pośpiechem i przestrzegać terminów,przewidzianych w niniejszej ustawie.

Ewentualne przekroczenie tych terminów wynikłe z przyczyn niezależnych od właściwych organów nie powoduje nieważności wyborów.

Art. 110.

Osoby winne naruszenia przepisów art.29 jak niemniej świadomego pogwałcenia w czasie wyborów innych przepisów ordynacji lub też winni dopuszczenia się przy wyborach przekupstwa,wymuszenia fałszu lub jakichkolwiek innych podejść ulegną karze aresztu od dni 7 do 2 miesięcy,o ile czyny te według ustaw karnych nie podlegają surowszej karze.

Wymierzenie kary należy do właściwości sądów.

Art. 111.

Wszelkie koszta związane z przeprowadzeniem wyboru ponosi gmina.

Wszelkie pisma i potwierdzenia w sprawach wyborczych wolne są od opłat stemplowych.

Art. 112.

Terminy,w których mają być zarządzone pierwsze wybory na podstawie niniejszej ustawy wyznaczy Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 113

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Sprawiedliwości.-

U S T A W A

o gminie miejskiej

z dn........192..r.

T y t u ł I.

Gmina miejska, jej obszar, członkowie, zadania i organy.

Art.1.

a/ Gmina miejska stanowi korporację terytorjalną, powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie, przepisanym ustawami.
Gmina miejska może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywaną.

b/ Przepisy niniejszej ustawy obowiązują te gminy, które ustawy wojewódzkie uznają za gminy miejskie.

c/ Wszystkie inne gminy /miasteczka, osady/ rządzą się ustawą o gminie wiejskiej.

Art.2.

a/ Każda nieruchomość gruntowa, która nie wchodzi w skład gromady, musi należeć do gminy miejskiej.

b/ Obszar poszczególnych gminy miejskich, jak również warunki i tryb postępowania przy dokonywaniu zmian granic tych gmin określi ustawa o administracyjnym podziale Pa-ństwa.

Art.3.

A/ Rozróżnia się gminy miejskie:

1. niewydzielone z powiatu;

Wśród miast tej kategorji rozróżnia się:

a/ miasta, których władzą nadzorczą jest wydział powiatowy /art.95/.

b/ miasta, których władzą nadzorczą jest wydział wojewódzki /art.95/.

Do ostatniej kategorji mogą być zaliczone miasta, liczące ponad 15.000 mieszkańców oraz gminy miejskie, będące uzdrowiskami o charakterze użyteczności publicznej.

2. wydzielone z powiatu;

Miasta tej kategorji tworzą samodzielne okręgi powiatowe tak dla administracji państwowej, jak i samorządowej.

3. miasto stołeczne Warszawa;

Miasto stołeczne Warszawa tworzy samodzielny okręg wojewódzki tak

dla administracji państwowej, jak i samorządowej.

B/ Miasto stołeczne Warszawa ma prawo do uzyskania osobnej państwowej ustawy miejskiej oraz ordynacji wyborczej ~~na podstawie własnego projektu, opracowanego~~ w granicach przepisów niniejszej ustawy.
To samo prawo przysługuje miastom: Lwów, Łódź, Kraków, Poznań i Wilno.
Wszystkie inne miasta, które zostaną wydzielone z powiatu, mają prawo do uzyskania osobnych, wspólnej dla nich wszystkich państwowej ustawy miejskiej – ~~na podstawie projektu, opracowanego przez nie~~ w granicach przepisów niniejszej ustawy.

C/ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane na wniosek wydziału wojewódzkiego, oznaczy te miasta niewydzielone z powiatu oraz gminy miejskie, będące uzdrowiskami o charakterze użyteczności publicznej, które podlegać będą władzy nadzorczej wydziału wojewódzkiego.
Uznanie miasta za samodzielny powiat miejski następuje ~~na mocy ustawy~~ uchwały ~~Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.~~ podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art.4.

Członkami gminy miejskiej są obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, którzy w granicach gminy miejskiej mają miejsce zamieszkania.
Miejscem zamieszkania w rozumieniu niniejszej ustawy jest ta gmina miejska, w której obywatel ma faktycznie mieszkanie wśród okoliczności, wskazujących na zamiar zachowania tego mieszkania na stałe.
Brak ~~Odpadnięcie~~ jednego z ~~czynników~~ wymienionych, pociąga za sobą utratę członkostwa gminy miejskiej.

Art.5.

Żona dzieli członkostwo gminne męża. To ustawowe członkostwo gminne żony ustaje w razie śmierci męża, w razie unieważnienia małżeństwa, rozwodu, rozłączenia małżonków od stołu i łoża, albo sądowego rozwiązania wspólnoty małżeńskiej. W każdym z tych przypadków miarodajnem dla oceny członkostwa gminnego żony staje się przepis art.4 niniejszej ustawy.

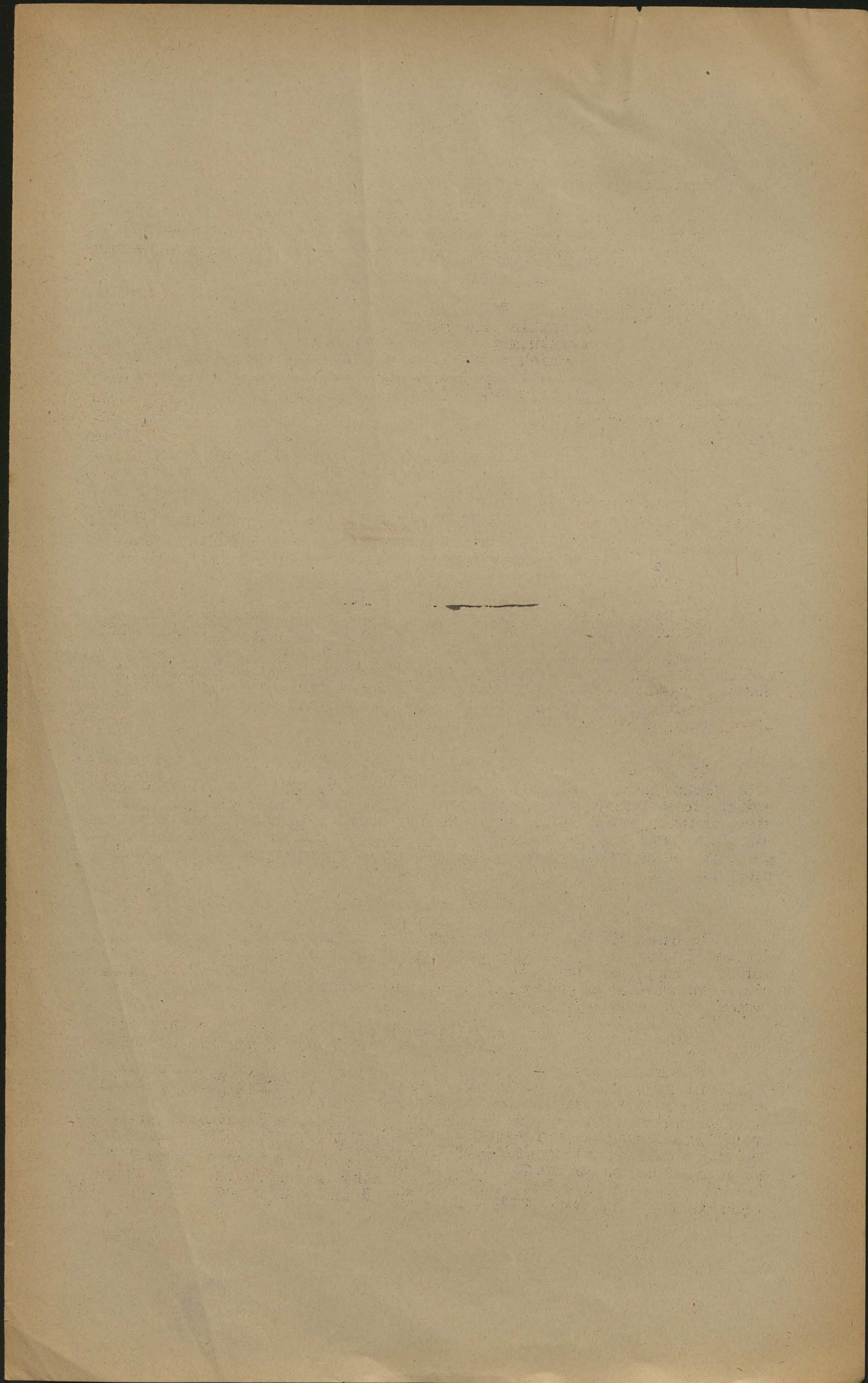
Art.6.

Do czasu dojścia do pełnoletności lub uzyskania własnowolności dzieci ślubne dzielą członkostwo gminne ojca, nieślubne matki a przysposobione przysposabiającego. Z dojściem do pełnoletności lub z uzyskaniem własnowolności zatrzymują powyższe członkostwo do czasu, aż go prawnie nie utracą /art.4/.

Art.7.

Członkostwo gminne chorych lub niedorozwiniętych umysłowo osób pełnoletnich zależy od miejsca, w którem faktycznie mają mieszkanie, wyznaczone im na stałe przez ustawowego lub sądowego ich zastępcę.
Osoby umysłowo chore i niedorozwinięte umysłowo, umieszczone w specjalnych zakładach leczniczych lub retencyjnych, zachowują na czas pobytu w zakładzie członkostwo gminne, które im przysługiwało przed umieszczeniem w zakładzie.

2.

Art.8.

Funkcjonarjusze państwowi i samorządowi tudzież wojskowi zawodowi stają się członkami tej gminy, w której mają miejsce stałej służby lub stałego przydziału.

Wojskowi, którzy służą w wojsku w wypełnieniu powinności wojskowej, zachowują członkostwo, które im przysługiwało przed rozpoczęciem służby wojskowej do czasu, aż go prawnie nie utracą /art.4/.

Art.9.

Członek gminy, który swe mieszkanie w gminie utraci wskutek pożaru, powodzi, działań wojennych lub innych wydarzeń nadzwyczajnych, zachowuje dotychczasowe członkostwo gminne do czasu, aż go prawnie nie utraci./ ~~/art.4/~~.

Art.10.

a/ W braku odmiennych przepisów ustawowych wszyscy członkowie gminy miejskiej mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych zakładów i urządzeń gminy miejskiej. Mają oni również obowiązek ponoszenia ~~w myśl ustaw publicznych~~ świadczeń na rzecz gminy miejskiej w myśl obowiązujących ustaw.

b/ Członkom gminy miejskiej, posiadającym warunki przepisane niniejszą ustawą, służy prawo wybierania i wybieralności do przedstawicielstwa miejskiego /art.18,20/, jak niemniej prawo sprawowania urzędu z wyboru w zarządzie miejskim.

Członkowie gminy miejskiej, posiadający prawo wybierania, są obywatelami miejskimi, a przysługujące im prawa stanowią miejskie prawo obywatelskie.

Art.11.

Każdy członek gminy posiadający prawo wybieralności, jest obowiązany przyjąć bezpłatny urząd z wyboru w gminie i sprawować go conajmniej przez lat cztery.

Od obowiązku przyjęcia lub dalszego sprawowania urzędu zwalnia:
1/ wiek ponad lat 60,
2/ długotrwała choroba,
3/ zajęcie, połączone z częstem lub dłuższem wydalaniem się z gminy,
4/ sprawowanie w gminie urzędu z wyboru w ostatnio ubiegłym czteroleciu,
5/ sprawowanie obowiązku opiekuna,
6/ u kobiet wychowywanie więcej niż dwojga dzieci, lub prowadzenie większego gospodarstwa domowego,
7/ inne ważne powody uznane przez radę miejską za usprawiedliwiające.

~~Kto bez powodu~~ Istnienie warunków, zwalniających od przyjęcia lub sprawowania urzędu w gminie stwierdza rada miejska lub organ przez nią do tego upoważniony.

Od uchwały rady miejskiej w powyższym względzie służy zainteresowanym prawo wniesienia w terminie czternastodniowym odwołanie do władzy nadzorczej.

Kto bez powodu uznanego za usprawiedliwiający wzbrania się przyjąć urząd lub przyjęty dalej sprawować, może być pociągnięty do świadczeń pieniężnych na rzecz gminnej opieki społecznej na czas od 1-4 lat do wysokości 1/5 bezpośrednich podatków komunalnych, przypadających od niego na rzecz odnośnej gminy. W razie ponownego uchylenia się

członka gminy od powyższych obowiązków może być pozbawiony na takiż okres czasu prawa wybierania i wybieralności do organów gminnych.

O wysokości powyższych świadczeń, jakoteż o pozbawieniu praw wyborczych orzeka ostatecznie rada gminna lub organ, przez nią do tego upoważniony.

Art.12.

Gmina miejska może zasłużonym wobec gminy osobom nadać prawo obywatelstwa honorowego, które na obdarzonego niem nie nakłada z tego tytułu osobnych obowiązków wobec gminy.

Art.13.

Zadania gminy miejskiej w zakresie administracji publicznej/art.1/ są:

1/ samorządowe, t.j. te samodzielnie i we własnem imieniu spełniane zadania, które niniejsza lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności gminy miejskiej, lub które gmina miejska w braku ~~wyraźnego~~ prawnego zastrzeżenia lub ~~komu innemu~~ z innym związkiem prawno-publicznym uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności, jako nadające się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu miasta;

2/ zlecone, t.j. te gminie ustawami przekazane zadania państwowe, które ona spełnia jako organ wykonawczy Państwa.

Art.14.

W ramach, zakreślonych ustawami gminy miejskie mają prawo wydawania miejscowych przepisów prawnych na obszar miasta, zwanych statutami miejskiemi / art.64 - 68 /.

Art.15.

Zadania swoje gminy miejskie spełniają za pomocą utworzonych w tym celu organów.

a/ Organami temi są:

a/ w miastach, wykazanych w art.3 ust.A.1 i 2 niniejszej ustawy,

~~a/ Rada miejska~~

1/ Rada miejska, jako organ stanowiący i kontrolujący, będący przedstawicielem gminy miejskiej,

2/ Magistrat, jako organ zarządzający i wykonawczy.

b/ Ustrój i zakres działania organów miejskich w mieście stołecznem Warszawie określony zostanie osobną ustawą.

c/ Ustrój i zakres działania orągnów gminy miejskiej, będącej uzdrowiskiem o charakterze użyteczności publicznej, określają przepisy niniejszej ustawy oraz ustawy o uzdrowiskach z dnia 23 marca 1922 r. / Dz.U.Rz.P.Nr.31, poz.254 /.

T y t u ł II.

4.

R a d a M i e j s k a

Art.16.

Radnych wybierają obywatele miasta / art.10 /.

Radnych nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Powinni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, kierować się jedynie względami na dobro miasta i Państwa.

Art. 17

W skład rady miejskiej wchodzi w poszczególnych gminach miejskich zależnie od liczby mieszkańców 12 - 100 radnych. W szczególności składa się rada miejska:

w miastach	liczących	do	2.000		mieszkańców	z 12	radnych
"	"	"	od 2.000	do 5.000	"	15	"
"	"	"	" 5.000	" 10.000	"	18	"
"	"	"	" 10.000	" 15.000	"	21	"
"	"	"	" 15.000	" 20.000	"	24	"
"	"	"	" 20.000	" 30.000	"	30	"
"	"	"	" 30.000	" 50.000	"	36	"
"	"	"	" 50.000	" 75.000	"	42	"
"	"	"	" 75.000	100.000	"	48	"
"	"	"	"100.000	1120.000	"	54	"
"	"	"	120.000	150.000	"	60	"

Na każde dalsze pełne 15.000 mieszka-ńców dodaje się do liczby 60 dalszych trzech radnych. Ogólna liczba radnych nie może jednak przewyższać ž 75 osób.

W ~~Warszawie~~ Łodzi w skład rady miejskiej wchodzi ~~100~~ 80 radnych, ~~w Łodzi 80,~~ we Lwowie i Krakowie po 75 , ~~radnych~~.

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Podwyższenie liczby radnych usprawiedliwione zwiększoną liczbą mieszkańców miasta, nastąpić może tylko przy nowym wyborze rady miejskiej. Przepis powyższy niema zastosowania w razie zwiększania się liczby mieszkańców wskutek przyłączenia do miasta innej gminy.

Art.18.

Prawo wybierania do rady miejskiej ma z wyjątkiem osób,pozostających w czynnej służbie wojskowej, każdy członek gminy miejskiej, bez różnicy płci, który w dniu zarządzenia wyboru ukończył 21 rok życia, ma w gminie przynajmniej od roku miejsce zamieszkania i co do którego nie zachodzi żaden z wypadków, pociągających za sobą utratę prawa wybierania w myśl ordynacji wyborczej do Sejmu.

Członek gminy miejskiej, mający w dniu zarządzenia wyborów przynajmniej od roku w kilku gminach miejsce zamieszkania może wykonać prawo wybierania na dany okres wyborczy tylko w jednej z nich, wedle własnego wyboru.

Art. 19.

Zasady prawa wyborczego i spos-ób przeprowadzenia wyboru określa miejska ordynacja wyborcza.

Art. 20.

Prawo wybieralności do rady miejskiej ma każdy obywatel miasta, który w dniu zarządzenia wyborów liczy conajmniej 25 lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Podjęcie się obowiązków radnego jest dobrowolne.Zrzec się mandatu radnego można tylko za zgodą rady miasta z przyczyn, podanych w art.11 niniejszej ustawy.

Art. 21.

Na radnych wybierani być nie mogą:

1/ członkowie wydziałów samorządowych i kierownicy urzędów państwowych, sprawujących bezpośredni nadzór nad gminą miejską.

2/ urzędnicy władz wyżej pod 1/ wymienionych.

Art. 22.

a/ Radny nie może równocześnie zajmować stanowiska członka magistratu urzędnika, niższego funkcjonarjusza albo pracownika miejskiego.

b/ Urzędnicy, niżsi funkcjonarjusze i pracownicy miejscy, wybrani do rady rady miejskiej otrzymują z urzędów bezpłatny urlop na czas pozostawania w radzie.

Lata pracy przebyte w charakterze radnego liczą się do lat służby powyższych urzędników, niższych funkcjonarjuszy i pracowników miejskich.

Art. 23.

Radnych wybiera się na lat 4. Wybrani sprawują swoje czynności z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art.105 aż do objęcia ich przez następców.

Art. 24.

Radny ulega z samego prawa zawieszeniu w czynnościach związanych z piastowanym mandatem:
1/ w przypadku odbywania ćwiczeń wojskowych, na czas tej służby;
2/ w przypadkach przewidzianych w art. 122 niniejszej ustawy, tudzież w przypadkach upadłości, aż do ukończenia postępowania,
3/ gdy wchodzi w stosunki prawne z gminą jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca dopóki trwa wymieniony stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające nie będą ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne wynikające z najmu pomieszczeń gminnych dla celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych oraz z dzierżawy drobnych parcel gminnych nie większych niż ½ ha.

Art. 25.

Poza przypadkami ~~Oprócz wypadków~~, przewidzianymi w art. 22 p.a), 30, 105 radny traci mandat:
1/ wskutek pisemnego zrzeczenia się mandatu i po przyjęciu zrzeczenia ze strony rady miejskiej / art. 20/.
2/ wskutek utraty prawa wybieralności,
3/ wskutek odmowy złożenia przyrzeczenia radzieckiego / art.27/.

Art. 26.

W miejsce radnego, który uległ zawieszeniu w czynnościach / art. 24/ lub utracił mandat / art. 25/ oraz na opróżnione przez śmierć miejsce radnego przewodniczący rady miejskiej powoła kolejno kandydata z tej listy kandydatów, z której wybrany został odnośny radny.

Jeżeli lista kandydatów, z której ma być powołany zastępca jest wyczerpana, rada miejska wybiera bezzwłocznie zastępcę zwyczajną większością głosów V z pośród członków gminy, posiadających prawo wybieralności / art. 34/. W razie równości s głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Zastępca radnego powołany ~~z~~ lub wybrany w miejsce radnego, który uległ w zawieszeniu w czynnościach, sprawuje je do czasu ustania przyczyny zawieszenia, jednak nie dłużej, jak do końca bieżącego okresu wyborczego rady miejskiej. Do końca tego okresu piastuje również mandat radnego zastępca powołany lub wybrany z innych przyczyn w czasie bieżącego czterolecia.

Art. 27.

Radni składają do rąk przewodniczącego rady miejskiej przyrzeczenie, że będą gorliwie, sumiennie i zgodnie z ustawami spełniać obowiązki, związane z piastowaniem mandatu i kierować się przytem dobrem Rzeczypospolitej Polskiej i interesem gminy.

Rotę przyrzeczenia ustali rozporządzenie Ministra ~~Min~~ Spraw ~~Wew~~ Wewnętrznych.

Art. 28.

Radni sprawują swe czynności bezpłatnie.

Radnym służy prawo żądania od gminy zwrotu wydatków, ponie-

sionych w sprawach miasta wskutek zlecenia rady miejskiej.
Bliższe określenie wysokości i sposobu zwracania tych wydatków ustali rada miejska.

Art. 29.

Posiedzenia rady miejskiej zwołuje jej przewodniczący w miarę potrzeby, b conajmniej jednak raz na miesiąc.
Rada miejska musi być nadto zwołana na żądanie władzy nadzorczej lub przewodniczącego magistratu, tudzież na pisemny umotywowany wniosek 1/4 ustawowej liczby radnych.
Zwołanie rady miejskiej, poza wypadkami nagłemi nastąpić powinno conajmniej na dwa dni przed posiedzeniem zapomocą pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad.

Art.30.

Radni obowiązani są regularnie uczęszczać na posiedzenia rady miejskiej. Nieobecność musi być usprawiedliwiona.
Radny, który bez usprawiedliwienia nie bierze udziału w pięciu posiedzeniach rady traci mandat bez względu na kolejność opuszczonych posiedzeń. O utracie mandatu stanowi uchwała rady miejskiej; od tej uchwały nie ma odwołania.

Art.31.

Posiedzenia rady miejskiej są publiczne. Na wniosek przewodniczącego zarządu miejskiego lub conajmniej / 1/5 obecnych członków może rada miejska uchwalić większością głosów tajność obrad.
Posiedzenia rady miejskiej, których przedmiotem obrad jest budżet, sprawozdanie z wykonania budżetu lub obciążenie gminy względnie jej mieszkańców, muszą być publiczne.

Art.32.

Przewodniczącym rady miejskiej w miastach niewydzielonych z powiatu jest burmistrz względnie starszy burmistrz, w innych miastach wybrany przez radę miejską na okres urzędowania rady miejskiej prezes lub jeden z jego zastępców.
Pierwsze posiedzenie nowowybranej rady miejskiej zwołuje przełożony magistratu, a przewodniczy na niem do chwili dokonania wyboru burmistrza lub prezesa rady miejskiej najstarszy wiekiem radny.
Przewodniczący rady miejskiej, / a w razie przeszkody jego zastępca otwiera i zamyka posiedzenie rady miejskiej, kieruje obradami, przestrzega na nich spokoju i porządku. Może on zarządzić usunięcie publiczności z sali obrad, w razie zakłócania przez nią spokoju lub niestosowania się do jego zarządzeń.

Art.33.

Do powzięcia uchwał przez radę miejską potrzebną jest obecność conajmniej połowy ustawowej liczby radnych, stwierdzona przed rozpoczęciem posiedzenia.
Do powzięcia uchwał o zaciąganiu pożyczek, których amortyzacja przewidzianą jest na okres dłuższy niż lat 5 i o zbywaniu lub zamianie nieruchomości, wchodzących w skład majątku gminy, potrzebną jest obecność conajmniej 2/3 części ustawowej liczby radnych.
Jeżeli z powodu braku wymaganego kompletu radnych rada miejska nie jest zdolną do powzięcia ważnych uchwał, to na następnem posiedzeniu, zwołanem z tym samym porządkiem dziennym, lecz w innym dniu niż ten, w którym posiedzenie do skutku nie doszło, rada miejska zdolną jest do powzięcia uchwał bez względu na liczbę obecnych radnych.

Przy powtórnem zwołaniu należy na to postanowienie wyraźnie zwrócić uwagę.

Art.34.

Uchwały rady miejskiej zapadają zwykłą większością głosów. W razie równości głosów wniosek upada.

Przewodniczący rady miejskiej w miastach niewydzielonych z powiatu niema prawa głosowania, prezesowi rady miejskiej prawo to przysługuje.

W razie równości głosów przy wyborach rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Głosowanie odbywa się przez oświadczenie się obecnych za wnioskiem lub przeciw.

Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych, lecz nie uwzględnia przy ustalaniu wyniku głosowania.

Art.35.

Głosowanie jest jawne. Na żądanie 1/3 obecnych musi być zarządzone głosowanie tajne. Na żądanie, więcej, niż połowy obecnych odbywa się głosowanie imienne.

Przy wyborach głosowanie jest tajne; jednak, że w wypadkach przewidywanej jednomyślności dozwolone jest dokonanie wyboru na wniosek przewodniczącego przez podniesienie rąk.

Art.36.

Radny nie może uczestniczyć w rozprawach i głosowaniu nad sprawami, które dotyczą interesu prywatnego jego własnego lub jego małżonka, krewnych lub powinowatych do trzeciego stopnia włącznie.

O tem, czy okoliczności takie zachodzą, rozstrzyga ostatecznie rada miejska poza porządkiem dziennym.

Jeżeli rada miejska z powyższego powodu stanie się niezdolną do powzięcia ważnych uchwał, natenczas uchwałę rady miejskiej zastąpi postanowienie władzy nadzorczej.

Art.37.

Rada miejska może powierzać uprzednie rozpatrywanie spraw, a także ostateczne ich rozstrzygnięcie stałym lub doraźnym komisjom, złożonym z radnych. Do komisji mogą być powołani członkowie gminy, posiadający prawo wybieralności do rady miejskiej w charakterze rzeczoznawców z głosem doradczym. Na posiedzenia komisji mogą być zaproszeni członkowie magistratu.

Na posiedzeniach tych komisji przewodniczy w miastach niewydzielonych z powiatu burmistrz albo starszy burmistrz zaś w innych miastach prezes rady miejskiej lub ich zastępcy.

Art.38.

Z każdego posiedzenia rady miejskiej musi być spisany protokół.

Do protokółu wpisuje się nazwiska obecnych na posiedzeniu, przewodniczącego, radnych i ławników, sekretarza prowadzącego protokół, porządek dzienny i uchwalone zmiany porządku dziennego, zgłoszone wnioski, powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu z podaniem liczby głosów "za" i "przeciw" oraz liczbę wstrzymujących się od głosowania, a przy wyborach liczbę głosów oddanych na poszczególnych kandydatów, wreszcie nazwiska radnych, którzy nie usprawiedliwili swej nieobecności na posiedzeniu.

Protokół, który sporządza się najpóźniej w ciągu 8 dni po posiedzeniu powinien być podpisany przez przewodniczącego, sekretarza oraz dwóch radnych, którzy byli obecni na posiedzeniu.

Radni mają prawo przeglądania protokółu.

425
89

Art.39.

Uchwały rady miejskiej winny być przez magistrat podane do publicznej wiadomości w sposób przez radę miejską uchwalony i dostarczone w odpisie władzy nadzorczej wraz z odpowiedniemi załącznikami bezzwłocznie po podpisaniu protokółu.

Art.40.

Rada miejska ma prawo uchwalić regulamin, określający w granicach ustaw bliżej sposób załatwiania czynności przez radę miejską, jak i przez jej komisje.

W regulaminie można w szczególności przewidzieć:

1/ nakładanie przez radę gminną lub przewodniczącego kar pieniężnych na radnych za spóźnianie się na posiedzenia i nieusprawiedliwione opuszczenie ich przed zamknięciem posiedzenia;

2/ wykluczenie mocą uchwały rady gminnej na 1-3 posiedzenia radnego, który mimo kilkakrotnego przywołania go do porządku przez przewodniczącego zakłóca obrady lub zachowuje się w sposób, nieodpowiadający godności radnego.

Przeciw nałożeniu kar pieniężnych względnie wykluczeniu nie służy żaden środek prawny.

Tytuł III.

Magistrat

Art.41.

Magistrat jest miejscową kolegjalną władzą administracyjną dla spełniania zadań tak samorządowych, jak i państwowych oraz wykonawczym organem gminy miejskiej.

Magistrat wykonywuje swe zadania zapomocą utworzonego przy nim miejskiego urzędu, złożonego z mianowanych funkcjonarjuszy i pracowników miejskich, przyjętych drogą umowy.

Art.42.

Magistrat składa się z przełożonego i jednego lub kilku jego zastępców oraz z odpowiedniej ilości ławników.

Przełożonym magistratu jest:

1/ w miastach wymienionych w art.3 p.1. a/ burmistrz i jego zastępca,

2/ w miastach wymienionych w art.3 p.1 b/ starszy burmistrz i jego zastępca z tytułem burmistrza,

3/ w miastach wymienionych w art.3 p.2 prezydent i 1-3 jego zastępców z tytułem wiceprezydentów.

W miastach: ~~Warszawa~~, Łódź, Lwów, Kraków, Poznań i Wilno przysługuje prezydentowi tytuł starszego prezydenta miasta, a jednemu z jego zastępców tytuł prezydenta.

Inne miasta tej kategorji uzyskują prawo nadawania swym prezydentom tytułu starszego prezydenta, a jednemu z jego zastępców tytułu prezydenta, gdy liczba ich mieszkańców przekroczy 250.000 osób.

Ministrowi Spraw Wewnętrznych przysługuje prawo przyznania przełożonemu magistratu w uznaniu jego zasług tytułu przełożonego magistratu miasta wyższej kategorji.

Art.43.

Członkowie magistratu dzielą się na zawodowych i ~~honorowych~~ niezawodowych.

Zawodowi członkowie magistratu urzędują stale, zaś honorowi pełnią funkcje rzeczoznawców interesów członków gminy na posiedzeniach magistratu i jego komisji.

Do zawodowych członków magistratu zaliczają się: burmistrz, starszy burmistrz, prezydent wzgl. starszy prezydent i ich zastępcy oraz ławnicy zawodowi, do ~~honorowych~~ niezawodowych członków magistratu zaliczają się ławnicy ~~honorowi~~. renta

Art. 44.

Zajęcie zawodowego członka magistratu winno stanowić jego zawód główny.

Funkcjonarjusze państwowi lub samorządowi tudzież członkowie wydziałów lub innych zarządów samorządowych mogą objąć stanowisko zawodowego członka magistratu dopiero po opuszczeniu zajmowanego dotąd stanowiska.

Art. 45.

a/ Członków magistratu wybiera rada miejska.

Niezawodowi ławnicy ~~Honorowi członkowie magistratu~~ wybierani są na okres urzędowania rady miejskiej.

Zawodowi członkowie magistratu wybierani są na 8 lat.

b/ Zasady i sposób dokonywania wyborów członków magistratu określi ordynacja wyborcza dla gmin miejskich,

c/ Członkowie magistratu mogą być po ukończeniu urzędowania ponownie wybrani, czynności swe sprawować mają, aż do objęcia urzędowania przez następców,

d/ Przyjęcie obowiązków członka magistratu jest dobrowolne.

Art. 46.

Na ławnika ~~honorowego~~ niezawodowego może być wybrany każdy obywatel gminy miejskiej, który posiada prawo wybieralności na radnego.

Na zawodowego członka magistratu może być obrany każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, któremu w jednej z gmin, należącej ~~do~~ w granicach Rzeczypospolitej, przysługuje prawo wybieralności do rady gminnej i który ponadto posiada kwalifikacje do prowadzenia jednego lub kilku głównych działów urzędowania magistratu.

Od kandydatów na przełożonego magistratu lub jego zastępcę wymaganem jest prócz ogólnych warunków, obowiązujących kandydatów na ławników zawodowych, posiadanie odpowiedniego wykształcenia i kwalifikacji do kierownictwa magistratem.

Kandydaci na przełożonego magistratu winni posiadać w miastach wykazanych w art. 3 p. 1 a/ wykształcenie ogólne co - najmniej w zakresie szkoły powszechnej, zaś w miastach wykazanych w art. 3 punkt 1 b/ conajmniej średnie, a w miastach uznanych za samodzielne powiaty miejskie - wyższe.

~~Wyższe~~ Wykształcenie szkolne może być zastąpione wykształceniem prywatnem, ocenianem z poprzednich zajęć kandydata. Za posiadanie kwalifikacji do kierowania magistratem może być uznane zajmowanie przez dłuższy czas stanowiska członka magistratu.

Ustawa wojewódzka może określić bliższe kwalifikacje potrzebne dla zawodowych członków magistratu.

Art. 47.

a/ Ilość zastępców prezydenta albo starszego prezydenta w granicach podanych w art. 42 punkt 3 oraz ilość ławników oznacza według potrzeby rada miejska.

Ilość ławników nie powinna przekraczać 10% ilości radnych, a ilość ławników ~~honorowych~~ niezawodowych 1/3 części członków magistratu. Przekroczenie powyższych granic wymaga zgody władzy nadzorczej /art. 95/.

/.

b/ W miastach,w których przełożony i jego zastępca wystarczają do kierownictwa magistratem i sprawami miejskiemi,kolegjum magistratu stanowią burmistrz jego zastępca i jeden ławnik ~~honorowy.~~ niezawodowy

Art. 48.

a/ Ławnicy ~~honorowi~~ niezawodowi otrzymują za swe czynności odszkodowanie za uszczerbek w zajęciach lub zarobkowaniu prywatnem,wyznaczone dla wszystkich w tym samym wymiarze,którego zrzec się nie można.
Wymiar odszkodowania i jego rodzaj oznacza rada miejska.

b/ Zawodowi członkowie magistratu otrzymują stałe uposażenie z funduszów gminnych,które ustala rada miejska sama lub w drodze umowy.
Ponadto mają zawodowi członkowie magistratu prawo do uposażenia emerytalnego /po wysłużeniu okresu służbowego,dającego prawo do pełnego wymiaru emerytury oraz w przypadku ~~na wypadek popadnięcia~~ w niezdolność do pracy lub/ n. prawo do zaopatrzenia w razie ich ponownego niewybrania,a ich członkowie rodzin również mają prawo do otrzymania zaopatrzenia.
Wymiar emerytury względnie zaopatrzenia ma wynosić od 1/6 części bieżących poborów po 4 latach służby do pełnych bieżących poborów po 24 latach służby,dla przełożonych magistratu i ich zastępców,a po 30 latach służby dla zawodowych ławników.Wymiar zaopatrzenia dla członków rodziny zawodowego członka magistratu może wynosić do 75% jego emerytury lub zaopatrzenia.Rada miejska może w uznaniu zasług wobec gminy przyznać członkowi magistratu względnie jego rodzinie emeryturę lub zaopatrzenie w wyższym wymiarze.
Lata służby spędzone na stanowisku urzędnika państwowego lub samorządowego policza się członkowi magistratu w stosunku do lat służby, dających na powyższych stanowiskach prawo do pełnego uposażenia emerytalnego.
Tak samo policzalne są lata służby,przebyte na stanowisku zawodowego ławnika,przy obliczeniu uposażenia emerytalnego przełożonego magistratu.
Zasady powyższe mogą doznać odchyleń w drodze umowy.
Gdy zawodowy członek magistratu popadnie w niezdolność do pracy przed upływem 4-letniego okresu urzędowania,ma on prawo /tylko do uzyskania odpowiedniej odprawy.To samo prawo przysługuje w takim wypadku wdowie i sierotom po zawodowym członku magistratu.
Bliższe szczegóły co do wymiaru uposażenia emerytalnego,zaopatrzenia lub odprawy dla zawodowych członków magistratu,względnie ich członków rodzin oraz warunki poboru,redukcji lub wstrzymania poboru przyznanych emerytur lub zaopatrzeń określi ustawa wojewódzka.

c/ Ponadto mają członkowie magistratu prawo do zwrotu wydatków ~~uskuteczninych~~ poniesionych w interesie gminy według norm przez radę miejską ustalonych.

Art. 49.

Postanowienia art.24 i 25 stosują się analogicznie do członków magistratu.
W ~~razie/~~ czasie zawieszenia w urzędowaniu członka magistratu czynności jego ~~aż do czasu zniesienia zawieszenia~~ sprawuje zastępca.Gdy zawieszenie w urzędowaniu zawodowego członka magistratu trwa dłużej niż 1 rok,rada miejska może w miejsce zawieszonego wybrać nowego członka.
Jeżeli członek magistratu utraci urząd z powodu jednej z przyczyn wymienionych w art.25,przyczem w miejsce ustępu ~~1~~-go tegoż artykułu wchodzi odmowa złożenia przysięgi urzędowej /art.50/, rada miejska obowiązana jest dokonać w jego miejsce wyboru uzupełniającego.Tak samo postąpi rada miejska w wypadku uznania urzędu członka magistratu za opróżniony /art.55/ lub w razie złożenia go z urzędu /art.105/.

Ławnicy niezawodowi ~~Honorowi członkowie magistratu~~ tracą urząd z samego prawa w razie rozwiązania rady miejskiej /art.105/,która ich wybrała.

Osoba, powołana na miejsce ubywającego ławnika niezawodowego ~~Wybrany w miejsce ubyłego honorowego członka magistratu~~ urzęduje tylko do końca bieżącego okresu wyborczego,zaś zawodowy członek magistratu do końca czasokresu,na który został wybrany.

Art. 50.

Członkowie magistratu,tak niezawodowi ~~honorowi~~ jak i zawodowi składają przed objęciem swego urzędowania do rąk przełożonego lub delegata władzy,która ich wybór zatwierdza /art.103/ przysięgę urzędową,której tekst ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 51.

W wykonywaniu czynności urzędowych przysługuje członkom magistratu ta sama ochrona prawna jak urzędnikom państwowym.

Art. 52.

Magistrat załatwia sprawy należące do jego zakresu działania kolegjalnie.

Posiedzenia magistratu odbywają się w miarę potrzeby; magistrat może ustanowić regularne dni posiedzeń.

Posiedzenia magistratu nie są publiczne.

Po-za-tem sposób urzędowania magistratu określi uchwalony przez niego regulamin,który może przewidzieć odbywanie posiedzeń magistratu w sekcjach fachowych /np.dla spraw administracyjnych,technicznych,sanitarnych i t.p./ obok posiedzeń plenarnych.

Art. 53.

a/ Posiedzenie magistratu zwołuje,porządek dzienny ustala i przewodniczy obradom jego przełożony,a w razie przeszkody jego zastępca.

Na przewodniczącym magistratu ciąży obowiązek starania się o utrzymanie porządku w czasie obrad i sprawności działania magistratu.

W tym celu ma przewodniczący prawo przydzielania członkom magistratu pracy,udzielania wskazówek i żądania sprawozdania z wykonania czynności poruczonych.

b/ Przełożony magistratu może ławnikom niezawodowym ~~honorowym~~ przydzielać poszczególne zadania,wchodzące w zakres działania magistratu, lecz nie może ich używać do stałego urzędowania w wydziałach, urzędach lub zakładach miejskich.

c/ W wypadkach,wymagających bezzwłocznego załatwienia, może przełożony magistratu sprawy zastrzeżone magistratowi załatwić sam lub polecić ich załatwienie jednemu z członków magistratu według jego zleceń.O takich załatwieniach winien przewodniczący zawiadomić magistrat na najbliższem posiedzeniu,który albo przyjmie je do zatwierdzającej wiadomości lub po-weźmie inną uchwałę.

Art. 54.

a/ Do powzięcia ważnych uchwał na posiedzeniach magistratu lub jego sekcji potrzebna jest obecność przełożonego oraz najmniej połowy ogólnej ilości członków magistratu lub przydzielonych do jego sekcji.

W miejsce ławnika niezawodowego, ~~honorowego,~~ który nie może przybyć na posiedzenie należy zaprosić jego zastępcę.

129
93

Ławnika zawodowego zastępuje z głosem doradczym urzędnik magistratu, sprawujący w wydziale kierowanym przez ławnika zawodowego obowiązki jego zastępcy.

Każdemu członkowi magistratu przysługuje na posiedzeniach prawo głosu stanowczego.

Członek magistratu nie głosuje nad sprawą przez siebie przedstawioną.

b/ Prawo głosu doradczego względnie złożenia oświadczenia, wyrażenia swej opinji lub udzielenia wyjaśnień na posiedzeniu magistratu posiadają zaproszeni przez przełożonego magistratu radni lub obywatele miejscy.

Pozatem nie przysługuje radnym prawo brania udziału w posiedzeniach magistratu.

c/ Uchwały na posiedzeniach magistratu zapadają zwykłą większością głosów obecnych. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu.

W razie równości głosów za uchwalony uważa się wniosek, za którym głosuje przewodniczący.

Art. 55.

Postanowienie art.36 stosuje się również do członków magistratu z tą zmianą, że o istnieniu przeszkody decyduje uchwała magistratu. Gdyby w następstwie tej uchwały nie mógł się zebrać przepisany komplet /art.53/ przełożony magistratu lub jego zastępca rozstrzygają sprawę sami, a gdy i oni są zainteresowani prawo decyzji przechodzi na władzę nadzorczą.

Art. 56.

Opuszczenie przez ławnika bez usprawiedliwienia trzech posiedzeń magistratu - bez względu na ich kolejność uważane będzie za odmowę dalszego sprawowania swego urzędu.

O wypadkach takich obowiązany jest przełożony magistratu bezzwłocznie zawiadomić radę miejską, która po uznaniu faktu stwierdzi swą uchwałą opróżnienie urzędu ławnika magistratu i zarządzi przygotowanie wyboru następcy.

Od uchwały rady miejskiej, uznającej urząd ławnika za opróżniony służy temuż prawo wniesienia odwołania do władzy nadzorczej, która decyduje ostatecznie.

Art. 57.

Przełożony i inni członkowie magistratu powinni być obecni na posiedzeniach rady miejskiej i mają prawo zabierać głos i udzielać wyjaśnień w każdym czasie poza koleją mówców.

Na zlecenie przełożonego magistratu mogą udzielać wyjaśnień także i urzędnicy magistratu.

Art. 58.

Magistrat ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie uchwały, powziętej przez radę miejską, która według jego zdania sprzeciwia się ustawom albo szkodzi interesom gminy lub dobru publicznemu.

Uchwałę swoją zaopatrzoną w motywa, magistrat poda w terminie 30-dniowym do wiadomości rady miejskiej, a gdyby ta trwała przy pierwotnej swej uchwale, przedłoży sprawę władzy nadzorczej do rozstrzygnięcia.

To samo prawo i obowiązek ma przełożony magistratu w stosunku do jego uchwał. O zawieszeniu uchwały winien przełożony zawiadomić magistrat na najbliższem posiedzeniu, a gdyby ten był odmiennego zdania należy sprawę przedłożyć do rozstrzygnięcia radzie miejskiej względnie władzy nadzorczej

~~130~~ 94

Art. 59.

Magistrat może powierzać przygotowywanie swych decyzji lub wykonywanie zadań, należących do jego zakresu działania, względnie nadzór instytucji lub zakładów i przedsiębiorstw miejskich, według jego uchwał lub wskazówek bądź poszczególnym swoim członkom, bądź powołanym przez siebie komisjom, którym w zasadzie przewodniczą członkowie magistratu.

Komisje mogą być także w charakterze organów doradczych ustanowione przy poszczególnych wydziałach magistratu, nie służy im jednak prawo kontroli urzędowania wydziałów.

Komisje wpowyższe, do których powoływać można także i posiadających prawo wybieralności do rady miejskiej obywateli miejskich względnie zapraszać radnych, zaliczają się do pomocniczych administracyjnych urzędów miejskich, podległych magistratowi a ich członkom przysługuje w czasie urzędowania ochrona prawna na równi z funkcjonarjuszami państwowemi.

Członkom komisji dla opracowania budżetu, sprawdzenia zamknięć rachunkowych oraz dla wymiaru miejskich podatków i opłat może rada miejska przyznać odpowiednie wynagrodzenie, wyznaczone w postaci djet za posiedzenie.

Komisje powołane przez magistrat nie mogą powziąć obowiązujących uchwał w zastępstwie magistratu.

Wnioski i opinje komisji uznane przez magistrat, mogą uzyskać moc obowiązującą tylko w postaci uchwał magistratu.

Upoważnienie komisji do powzięcia obowiązujących uchwał w zastępstwie magistratu, objęcie przez magistrat swoim zakresem działania nowych zadań i powołanie do ich wykonywania osobnych komisji - może być dokonane tylko na mocy uchwały rady miejskiej na wniosek lub po wysłuchaniu zdania magistratu.

Zakres działania i sposób urzędowania komisji określi regulamin, uchwalony przez magistrat.

Art. 60.

Obszar wielkich miast może być na podstawie statutu miejscowego dla celów ułatwienia administracji podzielony na okręgi administracyjne, których zarząd może być utworzony według tych samych zasad jak ustrój magistratu ze stosunkowem uwzględnieniem obszaru i liczby mieszkańców albo może być złożony tylko z delegowanych funkcjonarjuszów i pracowników magistratu z ławnikiem zawodowym na czele.

Zarządowi okręgowemu mogą być przyznane prawa miejscowej władzy administracyjnej przez zatwierdzenie ze strony władzy nadzorczej odnośnego statutu miejskiego, a drogą uchwały Rady Ministrów prawa ~~władzy administracyjnej I-ej instancji~~ samodzielnego powiatu miejskiego /art. 3 p.6/.

Ponadto mogą być ustanowione dla okręgów administracyjnych rady dzielnicowe, których członkowie mają być wybierani z pośród obywateli danego okręgu według tych samych zasad jak i radni miejscy.

Zakres działania rad dzielnicowych, ich stosunek do centralnej rady miejskiej oraz zakres działania zarządów okręgowych - / filji magistratu, magistratów okręgowych/ i stosunek ich do centralnego magistratu - określi statut miejscowy.

Przepisy odnoszące się do sposobu działania rady miejskiej i do jej członków jakoteż do sposobu działania magistratu i do jego członków, mają zastosowanie i do rad dzielnicowych, oraz do zarządów okręgów miejskich i ich członków.

~~Zasady podziału miasta, wydzielonego z województwa na okręgi administracyjne, określone są w art. 107-116.~~

/.

T y t u ł IV.

Funkcjonarjusze i pracownicy miejscy.

Art. 61.

Gminy miejskie są obowiązane przydać do pomocy magistratowi odpowiednią liczbę urzędników, niższych funkcjonarjuszy i innych pracowników, płatnych z funduszów gminy, a potrzebnych dla prawidłowego załatwiania spraw gminy miejskiej.

Kwalifikacje funkcjonarjuszy i pracowników miejskich, o ile nie są wymagane przez ustawy, określą statuty miejskie.

~~Stosunki prawne urzędników i niższych funkcjonarjuszów miejskich ureguluje osobna ustawa.~~

Stosunki prawne pracowników kontraktowych i innych pracowników miejskich reguluje zawarta z niemi umowa lub wydany statut miejski.

Art. 62.

Przy obsadzie posad w zakresie państwowej administracji wewnętrznej przysługuje urzędnikom miejskim w razie równości kwalifikacji pierwszeństwo przed innymi kandydatami, nie będącemi urzędnikami państwowemi.

Podobne pierwszeństwo przysługuje kwalifikowanym urzędnikom państwowym przy obsadzie posad w służbie gmin miejskich.

~~Art. 63.~~

T y t u ł V.

Statuty miejskie /miejscowe przepisy prawne/.

Art. 63.

W drodze statutów miejskich /art.14/ mogą być regulowane tylko takie sprawy gminy oraz tylko takie wobec niej prawa i obowiązki jej członków, jakie ustawy nakazują lub zezwalają regulować w ten sposób.

Statut miejski nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom i statutom związków komunalnych wyższego stopnia tego samego powiatu i województwa.

Art.64.

Statut miejski może zawierać postanowienia, zagrażające karami za wykroczenia przeciw jego przepisom; w tym przypadku powinien on wskazać zarazem organ, uprawniony do nakładania i wykonania tych kar.

Minister Spraw Wewnętrznych ustali drogą rozporządzenia w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości wysokość i rodzaj kar, które wolno nakładać za przekroczenia przeciw postanowieniom statutów miejskich.

Art.65.

Postanowienia statutu miejskiego utracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane lub z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw lub miejscowych statutów, które sprawy nim objęte w sposób odmienny regulują.

Art.66.

Statut miejski, jego zmiana lub uzupełnienie, wymaga zatwierdzenia przez władzę nadzorczą.

Art.67.

Zatwierdzony statut miejski należy podać do publicznej wiadomości, w sposób w mieście przyjęty.

Zatwierdzony statut miejski wchodzi w życie z dniem ogłoszenia go, o ile nie przewidziano w nim innego terminu.

T y t u ł VI.

Zarząd majątkowy i gospodarczy.

Art.68.

Majątek zakładowy gminy miejskiej tworzą wszelkie należące do niej wartości, nie przeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Art.69.

Gmina miejska ma obowiązek zachować swój majątek, o ile możności w stanie nieuszczuplonym.

Zbycia części ~~składowej~~ zakładowego majątku ~~wolno dokonać~~ nastąpić może tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia władzy nadzorczej.

Art.70.

Majątkiem zakładowym gminy należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile na to natura pozwala jego pozwala.

W braku odnośnych postanowień dochód z majątku winien być w pierwszym rzędzie użyty na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków gminy miejskiej.

Bliższe przepisy według których majątek ma być zarządzany, wyda rada miejska. Przepisy powyższe mają objąć postanowienia, że wszelkie roboty i dostawy gminne, o ile je gmina nie jest w stanie wykonać własnemi siłami lub ze swego majątku, mają być z reguły rozdawane przedsiębiorcom prywatnym drogą przetargu publicznego.

Art.71.

a/ Przedsiębiorstwa przemysłowe gminy miejskiej należy prowadzić o ile możności według zasad kupieckich. P-rzedsiębiorstwa

przemysłowe powinny w każdym razie dać conajmniej dochód,wystarczający na pokrycie kosztów utrzymania,zabezpieczenia i prowadzenia przedsiębiorstwa na oprocentowanie i amortyzację kapitału zakładowego oraz na odnowienie urządzeń .

Czysty zysk /nadwyżkę / pozostały po pokryciu wspomnianych właśnie kosztów i wydatków przedsiębiorstwa przemysłowego należy użyć na pokrycie ogólnych wydatków gminy.

b/ Miejskie zakłady użyteczności publicznej /wodociąg,gazownia, elektrownia,tramwaj,rzeźnia i t.p./ mają być prowadzone w myśl zasady,aby zaspokojenie przez nie potrzeb mieszkańców miasta możliwie dogodnie i tanio było wykonywane.

Zakłady powyższe tylko z uwzględnieniem zasady poprzedniej mogą być uważane za źródła dochodów dla gminy.

c/ Gospodarczą działalność gminy nie może uszczuplać jej możności spełniania zadań,ciążących na niej z tytułu obowiązków publicznych .

Art.72.

Gminom miejskim wolno zaciągać pożyczki na cele,które im przyniosą trwały pożytek,a w szczególności na cele produkcyjne /inwestycyjne/,o ile wydatki na te cele nie dadzą się pokryć z bieżących wpływów bez przeciążenia płatników.Pożyczki na pokrycie bieżących potrzeb /zwyczajnych wydatków/ dozwolone są tylko wtedy ,gdy gmina znajdzie się w szczególnie ciężkiem położeniu.

Pożyczek w powyższem znaczeniu nie stanowią pożyczki krótkoterminowe na opędzenie wydatków,mających pokrycie w dochodach budżetowych,zaciągane w tym wypadku,gdy wpływy z odnośnych dochodów budżetowych spodziewane są dopiero w późniejszym okresie roku obrachunkowego.

Każda pożyczka musi być spłaconą według planu,który należy ustalić jeszcze przed jej zaciągnięciem.Plan ten,zabezpieczający spłatę ściw ściśle oznaczonym terminie,winien normować zarówno wysokość odsetek,jak i roczne sumy amortyzacyjne.

Art.73.

Każda gmina miejska obowiązaną jest prowadzić księgę inwentarza całego majątku,która winna dawać dokładny obraz czynnego i biernego majątku z końcem każdego roku obrachunkowego.

Art.74.

Magistrat układa corocznie preliminarz wszystkich przychodów i wydatków gminy miejskiej,spodziewanych w następnym roku obrachunkowym.Preliminarz ten winien magistrat sporządzić tak wcześnie,by rada miejska mogła go rozpatrzeć i ustalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Art.75.

Przynajmniej na 14 dni przed przedłożeniem radzie miejskiej należy preliminarz wyłożyć przez tydzień do przeglądu przez zainteresowanych,których o wyłożeniu należy zawiadomić publicznem ogłoszeniem.

Zainteresowanym wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do magistratu,który może je sam uwzględnić lub przedstawić radzie miejskiej z odpowiedniemi wnioskami.

Art.76.

Zatwierdziony względnie niezakwestjonowany preliminarz /budżet/ /art.103 / wskazuje granicę,w której winna się obracać gospodarka finansowa gminy miejskiej w oznaczonym okresie

obrachunkowym. Granic tych magistrat obowiązany jest ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku nieprzewidzianego wcale w ustalonym preliminarz przychodów i wydatków lub przewidzianego tam wprawdzie, ale w niewystarczającej wysokości, wówczas do uskutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego pozwolenia rady miejskiej. Rada miejska, udzielając zezwolenia powinna jednocześnie wskazać źródło pokrycia / budżet dodatkowy/.

W wypadkach, w których uskutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody, dla gminy lub wynika z jej ustawowego obowiązku, przełożony magistratu może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem radę miejską, celem zatwierdzenia wydatku.

Art. 77.

Wszystkie przychody i rozchody, pobrane względnie uskutecznione imieniem gminy miejskiej, magistrat obowiązany jest dokładnie zapisywać. Najpóźniej w 6 miesięcy po upływie roku obrachunkowego magistrat winien złożyć radzie miejskiej do rozpatrzenia rachunek roczny /sprawozdanie rachunkowe /z wykonania budżetu, jakoteż z wszelkich innych przychodów i rozchodów, celem uzyskania od rady gminnej uznania rachunku za rzetelny.

T y t u ł VIII.

Zakres działania organów gminy miejskiej w sprawach samorządowych.

Art. 78.

Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu ~~p~~ wydziałów wojewódzkich wyda bliższe przepisy:
1/ co do formy treści oraz sposobu prowadzenia księgi inwentarza majątkowego /art. 73.../, następnie.
2/ co do formy, sposobu i terminu sporządzania preliminarza /art. 74/..
3/ co do urządzenia rachunkowości i kasowości gminnej, a w szczególności co do składania rachunków rocznych, kontroli rachunkowej i uznawania rachunków za rzetelne /art 77/.

Art. 79.

Prawo gmin do żądania danin na cele gminy, regulują oddzielne ustawy.

Art. 80.

Rada miejska stanowi we wszystkich sprawach samorządowych, które nie są ustawowo zastrzeżone magistratowi lub jego przełożonemu.

Wolę swoją wyraża rada miejska w formie uchwał.

W miastach, stanowiących samodzielne powiaty miejskie, rada miejska pełni zarazem funkcje sejmiku powiatowego, a magistrat wydziału powiatowego.

Art. 81.

Do zakresu działania rady miejskiej należą w szczególności następujące sprawy:
1/ Wybór w miastach wydzielonych z powiatu prezesa rady miejskiej i jego zastępców /art. 32/ ;
niezawodowych/ ustalenie liczby ławników ~~honorowych~~ i zawodowych oraz w miastach stanowiących powiaty miejskie zastępców przełożonego magistratu /art. 1647/ ;
wybór członków magistratu i komisyj /art. 45,37/ :

135
99

2/ uchwalenie regulaminów czynności rady miejskiej i jej komisji /art.40/;
3/ uchwalanie i wymiar wynagrodzenia względnie uposażenia służbowego i emerytalnego dla członków magistratu oraz zaopatrzenia dla członków ich rodzin /art.48/;
4/ organizacja urzędu miejskiego i jego oddziałów pomocniczych /art.41/;
5/ ustalanie posad funkcjonarjuszy i pracowników miejskich oraz wysokości uposażenia, przywiązanego do poszczególnych posad, tudzież uchwalanie dla nich statutów służbowych i emerytalnych oraz zasad zaopatrzenia dla członków ich rodzin;
6/ stanowienie o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych /art.13.p.1/;
7/ wydawanie statutów miejscowych /miejscowych przepisów prawnych /art.14/;
8/ ustanawianie zasad zarządzania i sposobów użytkowania majątku gminy oraz wszelkich urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw gminy / art.70/;
9/ nabywanie, pozbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacyj;
10/ zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy;
11/ zaciąganie pożyczek /art.72/ i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki;
12/ uchwalanie świadczeń na pokrycie wydatków gminy /art.79/;
13/ uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków gminy /art.70/ oraz zezwalanie na wydatki budżetem nie przewidziane;
14/ sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych /art.77/;
15/ przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich, na zawieranie ugód w sporach prywatno-prawnych, jeśli w tej mierze rada miejska zastrzegła sobie decyzję, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych;
16/ powzięcie uchwał w sprawie zmiany granic gminy;
17/ uchwalanie planu regulacyjnego gminy i planu jej zabudowania oraz zmian w tych planach;
18/ zatwierdzanie umów w sprawie korzystania przez przedsiębiorstwa prywatne z ulic i placów miejskich;
19/ nadawanie prawa obywatelstwa honorowego;
20/ przekazywanie przełożonemu magistratu do osobistego załatwiania zadań, wchodzących w zakres działania magistratu a wykazanych w art.82 ust.8 i 11;
21/ wydawanie opinji, których zażąda władza nadzorcza;
22/ zwracanie się z petycjami do Sejmu Rzeczypospolitej lub władz państwowych i samorządowych w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych gminy i t.d.

Nad innemi sprawami nie wchodzącemi do samorządowego zakresu działania gminy, może rada miejska obradować tylko z mocy odpowiedniego postanowienia ustawowego lub na zlecenie władzy nadzorczej.

Art.82.

a/ Rada miejska sprawuje kontrolę nad działalnością magistratu, jego urzędów pomocniczych i zakładów miejskich przez jedną lub więcej komisyj, wybranych w tym celu ze swego grona. Do komisyj tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza grona rady miejskiej.

Rada miejska obowiązaną jest w szczególności sprawdzać, czy gospodarka miasta prowadzoną jest zgodnie z preliminarzem budżetowym, tudzież ma prawo przekonywania się o tem, czy uchwały jej są wykonywane oraz czy przychody miasta używane są zgodnie z przeznaczeniem. Wolno jest w tym celu sprawdzać stan kasy i

żądać od magistratu wszelkich potrzebnych wyjaśnień, aktów, ksiąg kasowych, i dowodów rachunkowych. Komisja kontrolująca powinna ze swych czynności złożyć sprawozdanie radzie miejskiej.

Rada miejska obowiązana jest w razie dostrzeżenia nieprawidłowości uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art. 83.

Do samorządowych zadań magistratu należy w szczególności:

1/ przygotowanie wniosków na posiedzenia rady miejskiej i wykonywanie jej uchwał;

2/ rozstrzyganie w razie wątpliwości o członkostwie gminnem oraz o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy;

3/ zarządzanie majątkiem gminy według zasad, ustanowionych przez radę miejską /art. 70/ i prowadzenie inwentarza majątku gminy; /art. 73/

~~4/ prowadzenie /art. 73/~~

4/ prowadzenie administracji urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw, nieposiadających własnego zarządu oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd; czuwanie nad należytem wykonaniem budowli i robót gminnych;

5/ sporządzanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków, przedkładanie radzie miejskiej wniosków w sprawie pokrycia wydatków, preliminarzem nie objętych /art. 74, 76/;

6/ przedstawianie radzie miejskiej rocznych zamknięć rachunkowych /art. 77/;

7/ wymiar i ściąganie danin na cele gminy, stosownie do obowiązujących przepisów prawnych /art. 79/;

8/ przyznawanie ulg w opłacaniu podatków i opłat, o ile rada miejska prawa tego w całości lub częściowo nie przyzna przełożonemu magistratu /art. 81, p. 20/;

9/ zarządzanie dochodami gminy, prowadzenie rachunkowości i kasowości gminnej /art. 76, 77/;

10/ wdawanie się w spory, jeśli ~~ono~~ do tego nie jest wymagane przyzwolenie rady ~~gminnej~~ miejskiej, a także w przypadkach nagłych, w których przyzwolenie takie jest zastrzeżone /art. 81 p. 15/ F – oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych do tych sporów;

F za następnem uzyskaniem zezwolenia.

11/ mianowanie funkcjonarjuszy gminnych, przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i nadzorowanie jednych i drugich, z wyłączeniem czynności z tego zakresu przekazanych przez radę miejską przełożonemu magistratu /art. 81, p. 20/;

12/ składanie radzie miejskiej rocznych sprawozdań z zarządu i stanu majątku, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw gminnych;

13/ udzielanie opinji, których zażąda władza nadzorcza i t. d.

Art. 84.

a/ W swym zakresie działania jest magistrat przedstawicielem gminy miejskiej na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych.

Pisma urzędowe i dokumenty podpisuje w imieniu gminy miejskiej przełożony magistratu.

b/ Dokumenty, mocą których gmina zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa do przyjmowania takich zobowiązań imieniem gminy /art. 81, p. 15 i art. 83, p. 10/ muszą być podpisane przez jednego ławnika oraz opatrzone pieczęcią gminy.

ponadto

b/ magistrat może na mocy upoważnienia ze strony rady miejskiej udzielić, aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów urzędowania albo zakładów i przedsiębiorstw gminnych prawo do zastępowania gminy miejskiej na zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienie do

./.

podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny gminy miejskiej.

W tym ostatnim wypadku koniecznym jest nadto podpis przełożonego magistratu.

c/ w samorządowym zakresie działania jest magistrat odpowiedzialny przed radą miejską i władzą nadzorczą.

Art.85.

Przełożony magistratu jest naczelnym kierownikiem miejskiego urzędu oraz jego oddziałów, tudzież zakładów i przedsiębiorstw miejskich oraz naczelnym zwierzchnikiem funkcjonarjuszy i pracowników gminy. Do niego należy kierownictwo urzędowania i działalności wpowyższych urzędów, zakładów i przedsiębiorstw miejskich, którego szczegóły nie są przedmiotem uchwał magistratu.

Sporne sprawy powyższego urzędowania rozstrzyga przełożony magistratu.

Ponadto należy do przełożonego magistratu :

1/ przygotowanie obrad magistratu ; rozdział czynności między członków magistratu ;

2/ wyznaczanie zastępstw za siebie i nieobecnych członków magistratu, udzielanie urlopu członkom magistratu ;

3/ czuwanie nad postępem w rozbudowie organizacji i sposobu urzędowania urzędów, zakładów oraz przedsiębiorstw miejskich;

4/ opracowywanie ogólnego planu gospodarstwa gminnego, czuwanie nad utrzymaniem równowagi między poszczególnemi jego działami;

5/ asygnowanie wydatków gminnych osobiście lub przez upoważnionego z pośród członków magistratu zastępcę w ramach budżetu miejskiego, a w wypadkach nagłych poza budżetem za następnem usprawiedliwieniem wydatku wobec rady miejskiej;

6/ przyjmowanie, posuwanie do wyższej kategorji, zwalnianie funkcjonarjuszy i pracowników miejskich w zakresie przez radę miasta przyznanym / art.81, p.20/;

7/ przyznawanie ulg w opłacaniu podatków i opłat w zakresie przez radę miejską przyznanym /art.81, p.20/ :,

8/ udzielanie urlopów, zaliczek na płacę i zapomóg funkcjonarjuszom i pracownikom miejskim w granicach funduszów na ten cel przez radę miejską przeznaczonych;

9. Upoważnianie zastępców z pośród członków magistratu do podpisywania aktów urzędowych i dokumentów gminnych oraz staranie o ich przechowanie.

10/ wykonywanie innych zadań niniejszą lub innemi ustawami przekazanych.

Art. 86.

Zastępcy przełożonego magistratu są obowiązani wspierać go w czynnościach urzędowych i wykonywać powierzone im przez niego zadania.

W razie przejęcie obowiązków w zastępstwie nieobecnego przełożonego magistratu wstępuje zastępca zarazem we wszystkie jego prawa.

T y t u ł VIII.

Zadania zlecone.

Art. 87.

Gminy miejskie obowiązane są załatwiać zadania zlecone /art.13 p.2/, w myśl ustaw i wydanych na ich podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ~~odpowi~~ ponoszą władze, które je wydały.

Art. 88.

a/ Sprawy zlecone załatwiają gminy miejskie przez organa w ustawie wskazane.

Organa gminy miejskiej są wykwykonywaniu zadań zleconych zastępcami władz i organów państwowych, udzielających zlecenia.

Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwianie spraw zleconych należy do magistratu.

b/ Do zakresu działania gmin miejskich wydzielonych z powiatu, należą wszystkie działy urzędowania starostw, dotyczące tychże gmin, z wyłączeniem działów zastrzeżonych do zawiadywania niemi wyłącznie przez organa rządowe. Zadania powyższe wykonywać będą magistraty same lub przez urząd miejski. Magistraty tych miast otrzymują ze względu na zlecony zakres działania stanowisko i uprawnienia władzy administracyjnej I instancji z nazwą starostwa grodzkiego, przełożonemu zaś magistratu tychże miast przysługuje tytuł starosty grodzkiego.

Magistrat oznaczy te sprawy zleconego zakresu działania, które mają być załatwiane kolegjalnie.

Rada Ministrów oznaczy na wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu te źródła dochodów, które po myśli art.69 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych /ust.z 11.VIII.1923 Dz.Ust.Nr.94, poz.747/ miastom, uznanym za samodzielne powiaty, zostaną przyznane za przejęcie przekazanego im zakresu działania starostw.

c/ Do działów urzędowania starostw zastrzeżonych do zawiadywania niemi przez organa rządowe zaliczają się zadania dotyczące utrzymania bezpieczeństwa spokoju i porządku.

W miastach wydzielonych z powiatu, w których jeszcze nie zostały zaprowadzone osobne państwowe administracyjne władze bezpieczeństwa I instancji mogą być prezydentowi miasta jako staroście grodzkiemu wobec organów policji państwowej przyznane uprawnienia, przysługujące starostom.

d/ Urzędnicy miejscy używani w magistratach, uznanych za starostwa grodzkie, do załatwiania spraw zleconego zakresu działania, powinni posiadać te same kwalifikacje jakie posiadają odpowiednie kategorje funkcjonarjuszów państwowych.

Art. 89.

Organa gminy są odpowiedzialne za czynności w zleconym zakresie działania przed władzami państwowemi, od których otrzymały zlecenie lub które im przekazały zadania państwowe wzgl. przez organa rządowe wykonywane /art.110/.

W braku odmiennych postanowień ustawowych władzą rządową sprawującą nadzór nad załatwianiem zadań zleconych jest dla miast niewydzielonych z powiatu starosta, dla miast wydzielonych z powiatu wojewoda, a dla miasta ~~wydzielonego z województwa~~ stołecznego Warszawy Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 90.

Sprawowanie policji miejscowej należy do zleconego gminie zakresu działania.

Kierownictwo policji miejscowej sprawuje przełożony magistratu.

Zadania policji miejscowej oraz prawa i obowiązki gmin względnie ich organów, związane z działalności policji miejscowej, określi osobna ustawa.

Art. 91.

Wydatki względnie świadczenia połączone z załatwianiem zadań zleconych obciążają gminę miejską, o ile odnośne ustawy przekazujące nie włożą tych wydatków względnie świadczeń na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków obciążających gminy miejskie z tytułu załatwiania zadań zleconych oraz o ponoszeniu innych świadczeń na te cele wchodzi w zakres samorządowych spraw gminy miejskiej.

Art. 92.

Przełożone w zleconych zakresie działania władze rządowe względnie określone w art. 119 niniejszej ustawy władze przekazujące, ostatnie odnośnie do działów urzędowania gminom przekazanych, uprawnione są w wypadku, gdy gminy miejskie mimo dwukrotnego upomnienia właściwej władzy wadliwie wykonują zadania zlecone - do odebrania tymże gminom danego działu urzędowania i przekazania go odpowiednim organom rządowym albo do powierzenia wszystkich lub części tych zadań na koszt gminy organowi umyślnie w tym celu ustanowionemu.

Organ ten wstępuje w zakresie powierzonych mu zadań zleconych we wszystkie prawa i obowiązki dotychczasowego organu gminy.

Tytuł IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art. 93.

Od zarządzeń organów wykonawczych gminy miejskiej, w sprawach związanych ze spełnieniem zadań samorządowych, służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej /art. 95/, każdemu kto twierdzi, że zarządzenie narusza bezpośrednio jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to nie stosuje się do wypadków, w których zainteresowanym ustawa przyznaje inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art. 94.

Postanowienia art. 3 - 7 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych /Dz. Ust. Nr. 91, poz. 712/ mają odpowiednie zastosowanie do odwołań wnoszonych na zasadzie art. 93. Zarząd miejski obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art. 95.

Odwołanie wniesione w terminie do władzy nadzorczej, wstrzymuje w braku odmiennych postanowień ustawowych samo przez x/ wykonanie zaczepionego zarządzenia. Wyjątek stanowią wypadki, w których odroczenie wykonania według uznania władzy, wydającej zarządzenie, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

x/ się

Tytuł X

O nadzorze państwowym

Art. 96.

Nadzór nad działalnością gmin miejskich w zakresie spraw samorządowych, w braku odmiennych postanowień ustawowych sprawuje:

1/ wydział powiatowy nad działalnością miast niewydzielonych z powiatu;

2/ wydział wojewódzki nad działalnością miast niewydzielonych z powiatu, które jego nadzorowi zostaną poddane / art. 3/ oraz nad działalnością miast wydzielonych z powiatu;

3/ Minister Spraw Wewnętrznych nad działalnością miasta stołecznego Warszawy.

O ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia określone w niniejszej ustawie.

Art. 97.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:

1/ aby gminy miejskie nie działały wbrew ustawom oraz

2/ by administracja sprawowana przez gminy miejskie miała bieg prawidłowy.

W powyższym celu władza nadzorcza ma prawo informować się o stosunkach i działalności tych gmin, żądać od nich każdego czasu udzielenia sobie ich uchwał, aktów do wglądu oraz potrzebnych wyjaśnień zwiedzać zakłady i urządzenia tych gmin, prowadzić dochodzenia na miejscu, dokonywać rewizji ksiąg i kas oraz przedsiębrać wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Władzy nadzorczej przysługuje prawo wysłania na posiedzenia rady miejskiej swego delegata, celem złożenia oświadczenia lub udzielenia wyjaśnień. Delegatowi przysługuje prawo głosu doradczego poza koleją mówców.

Art. 98.

Uchwały rady miejskiej lub magistratu oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy, władza nadzorcza winna uchylić, o ile na zasadzie art. 58 niniejszej ustawy nie zostały przedtem już zawieszone przez magistrat lub jego przełożonego.

Art. 99.

Jeżeli gmina miejska zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek / kredyt/, potrzebny do prawidłowego spełniania ciążącego na niej obowiązku albo też, jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się pełnienia innego rodzaju za-

rządzenia, zarząd gminy niema prawidłowego biegu, władza nadzorcza obowiązana jest zwrócić uwagę gminy na dostrzeżone braki. Jeśli zaś gmina mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braku, natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek gminy do wydania potrzebnych zarządzeń.

Art. 100.

Jeżeli gmina miejska wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek prawomocnie ustalony / art. 99/ albo wykonuje uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne / art. 98/ lub takie, których czasowo wykonywać niewolno / art. 102/ natenczas władza nadzorcza ma prawo wydać za gminę i na jej koszt potrzebne zarządzenia.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć gminę miejską przez wstawienie potrzebnego wydatku do budżetu miejskiego, lub przez nakaz pokrycia go poza budżetem. W obu tych przypadkach należy jednocześnie wskazać sposób pokrycia wydatków.

Art. 101.

Jeżeli utrzymanie lub przywrócenie prawidłowego biegu administracji miejskiej nie da się inną drogą osiągnąć, władza nadzorcza może ustanawiać na czas oznaczony w delegacji lub aż do odwołania komisarzy na koszt gminy dla zawiadywania poszczególnemi działami zarządu gminy miejskiej.

Komisarz wstępuje w zakresie powierzonego mu działu administracji gminnej we wszystkie prawa i obowiązki magistratu

Art. 102.

Oprócz spraw, w których według postanowień niniejszej ustawy / art. 66/ lub innych specjalnych ustaw uchwały rady miejskiej wymagają zatwierdzenia władzy nadzorczej, podlegają jeszcze zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

1/ zatwierdzania budżetów w miastach niewydzielonych z powiatu oraz budżetów dodatkowych;

Preliminarz ma być po raz pierwszy przesłany władzy nadzorczej równocześnie z przedłożeniem go radzie miejskiej, a po raz drugi bezzwłocznie po uchwaleniu go przez radę miejską.

Zatwierdzenie budżetu winno nastąpić w ciągu dni 30, licząc od dnia otrzymania przez władzę nadzorczą; gdy do tego czasu zatwierdzenie nie nastąpi budżet wchodzi w zastosowanie.

Inne miasta obowiązane są przesyłać do wiadomości władzy nadzorczej w tych samych terminach preliminarz i budżet. W miastach tych może władza nadzorcza w ciągu 30 dni od dnia otrzymania budżetu zakwestjonować prawność lub celowość budżetu względnie jego części, żądać bliższych wyjaśnień lub dokonania zmian według umotywowanego zlecenia. Niezakwestjonowane działy i pozycje budżetu wchodzą bezzwłocznie w zastosowanie, zakwestjonowane zaś dopiero po ich uznanem wyjaśnieniu lub po dokonaniu wymaganych zmian.

Władza nadzorcza może przed upływem 30-dniowego terminu oświadczyć, że budżetu nie kwestjonuje; brak oświadczenia w ciągu dni 30 uważa się za zgodę.

~~142~~
106

2/ zaciągania pożyczek,o ile zaciągnąć się mająca pożyczka sama lub łącznie z innemi już zaciągniętemi przewyższa sumę dochodów, objętych ostatnim budżetem gminy;
3/ zaciągania innych zobowiązań,które mają gminę wiązać dłużej niż niż trzy lata;
4/ pozbycia albo rzeczowego obciążenia własności gruntowej lub praw z własnością tą pod względem prawnym na równi stojących.

Uchwały w powyższych sprawach stają się ważnemi dopiero z chwilą zatwierdzenia lub pod warunkami,powyżej w p.1 podanemi.

Art.103.

Wybór przełożonych magistratu ich zastępców i ławników musi być zatwierdzony przez władzę nadzorczą,do której należy państwowy nadzór nad samorządem miejskim,~~albo przez inne władze poniżej wykazane~~.

Przez zatwierdzenie wyboru otrzymują członkowie magistratu prawo władzy wykonawczej i do przekazywania jej funkcjonarjuszom mianowanym oraz prawo do zastępywania władz względnie organów rządowych.

W miastach niewydzielonych z powiatu wybór burmistrzów i ich zastępców oraz ławników zatwierdza wydział powiatowy, a wybór starszych burmistrzów i ich zastępców oraz ławników zatwierdza wydział wojewódzki.

W miastach,wydzielonych z powiatu, wybór prezedentów i starszych prezydentów oraz ich zast,pców zatwierdza Minister Spraw Wewnętrznych,a ławników wydział wojewódzki.

~~Wybór starszego prezydenta i jego zastępców w mieście~~ stołecznem Warszawie zatwierdza ~~Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów,zaś wybór~~ innych członków magistratu ~~zatwierdza Minister Spraw Wewnętrznych~~..

W razie odmowy zatwierdzenia wyboru kandydata należy dokonać ponownego wyboru.Jeżeli także kandydat,wybrany przytym ponownym wyborze nie uzyska zatwierdzenia,natenczas władza zatwierdzająca dokona na koszt gminy miejskiej mianowania na niezajęte stanowisko.

Władzy zatwierdzającej służy prawo mianowania także w tym przypadku,gdy rada miejska mimo przypomnienia jej o obowiązku dokonania wyboru i zakreślenia jej terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi zwleka lub odmawia wyboru.

Mianowani sprawują swój urząd aż do czasu,gdy kandydaci wybrani przez radę miejską na te urzędy uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art.104.

a/ Właściwa władza,której przysługuje prawo zatwierdzenia wyboru członka magistratu,ma prawo złożyć z urzędu każdego członka magistratu, jeśli narusza obowiązki swego urzędu lub przez swe zachowanie się w urzędzie albo poza nim staje się niegodny zaufania i poważania,jakiego wymaga piastowany urząd.

Złożonego z urzędu można na okres 4-ch lat uznać za niezdolnego do piastowania urzędu członka magistratu.

Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie przeprowadzone przez władzę nadzorczą w czasie którego obwinionemu należy dać możność obrony.

Równocześnie z wszczęciem dochodzenia może być członek magistratu zawieszony w urzędowaniu.

Pobory zawieszonego w urzędzie zawodowego członka magistratu wyznacza na czas zawieszenia władza nadzorcza w porozumieniu z radą miejską.

Wniosek o wdrożenie dochodzenia przeciw członkowi magistratu może wyjść także od rady miejskiej.

b/ Właściwe władze nadzorcze mogą wdrożyć postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym funkcjonarjuszom magistratu w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa funkcjonarjusza nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych.

Art.105.

a/ Wydziałowi wojewódzkiemu przysługuje prawo na wniosek wydziału powiatowego lub po zasięgnięciu jego opinji rozwiązania rady miejskiej miasta niewydzielonego z powiatu.

Minister Spraw Wewnętrznych może na wniosek wydziału wojewódzkiego lub na podstawie jego opinji rozwiązać radę miejską miast, stanowiących samodzielne powiaty administracyjne. Rada miejska miast, w których przełożonym magistratu jest starszy prezydent miasta, może być rozwiązana tylko na mocy uchwały Rady Ministrów powziętej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

~~Radę miejską miasta stołecznego Warszawy może rozwiązać tylko Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów.~~

W orzeczeniu rozwiązującem radę miejską mają być podane powody rozwiązania.

b/ Nowe wybory do rady miejskiej należy zarządzić w terminie 3-miesięcy, licząc od dnia rozwiązania rady miejskiej. Powyższy okres 3-miesięczny może być na podstawie orzeczenia władzy rozwiązującej przedłużony.

c/ Dopóki rada miejska nie ukonstytuuje się w nowym składzie, wszystkie jej funkcje spełnia magistrat, ograniczając się do załatwiania spraw bieżących.

W czasie powyższym nie może magistrat zbywać i zamieniać nieruchomości miejskich, zaś zaciągnięcie jakichkolwiek pożyczek wymaga zatwierdzenia ze strony władzy nadzorczej.

Art.106.

Na wypadek równoczesnego rozwiązania rady miejskiej i złożenia z urzędu przełożonego magistratu tudzież większej części lub wszystkich innych jego członków oraz na wypadek, gdyby przy wyborach do rady miejskiej nie została komisji wyborczej przedłożona żadna lista kandydatów, władza nadzorcza może mianować komisarza rządowego dla zarządu sprawami miejskiemi.

Komisarz rządowy któremu przysługują uprawnienia rady miejskiej i magistratu, urzęduje przy pomocy rady przybocznej jako ciała doradczego w skład którego wejść mają przedewszystkiem pozostali członkowie magistratu. Skład i listę członków rady przybocznej zatwierdza na wniosek komisarza rządowego mianująca go władza nadzorcza. Urzędowanie komisarza rządowego trwa, aż do odwołania. Na trzy miesiące przed odwołaniem komisarza rządowego mają być zarządzone nowe wybory do rady miejskiej. Koszta komisarycznego zarządu miasta ponosi gmina; koszta powyższe zatwierdza władza nadzorcza.

Art.107.

Od zarządzeń władz nadzorczych w przypadkach, przewidzianych w art. 98-104 niniejszej ustawy, służy gminie oraz osobom zainteresowanym prawo odwołania do władzy nadzorczej bezpośrednio wyższej instancji w terminie przewidzianym w art.94.

~~Od zarządzeń i decyzji wydanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej / art.103 / niema odwołania.~~

W przypadkach, o których mowa w art.100 wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej.

144
108

Do art. 109.

b/ Do czasu wydania ustawy, określającej ustrój i zakres działania organów gminnych miasta stoł. Warszawy, funkcje organów powyższych sprawować będą : a/ rada miejska i b/ magistrat.
W skład rady miejskiej wchodzi 100 radnych a przełożonym magistratu jest starszy prezydent miasta i 3 zastępców, z których jednemu przysługuje tytuł prezydenta a dwóm innym wiceprezydentów.
Wybór starszego prezydenta miasta stoł. Warszawy zatwierdza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, zaś wybór innych członków magistratu zatwierdza Minister spraw wewnętrznych.
Od odmowy zatwierdzenia wyboru starszego prezydenta ze strony Prezydenta Rzeczypospolitej nie służy żaden środek prawny.
Rada miasta stoł. Warszawy może być rozwiązaną tylko przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów.
Szczególne przepisy niniejszej ustawy i ustawy o miejskiej ordynacji wyborczej odnoszące się do rad miejskich i magistratów oraz do członków magistratów miast wydzielonych z powiatu mają także zastosowanie do rady miejskiej i magistratu oraz do członków magistratu miasta stoł. Warszawy.-

Tytuł XI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 108.

Ustawa niniejsza będzie mieć zastosowanie do wszystkich gmin, które do czasu wejścia w życie niniejszej ustawy rządziły się statutami lub ustawami miejskiemi względnie dekretami albo rozporządzeniami posiadającemi moc ustawy, a stanowiącemi o samorządzie miejskim.

Przed ukończeniem pierwszego czteroletniego okresu urzędowania rad miejskich, wybranych na podstawie niniejszej ustawy, oznaczą ustawy wojewódzkie te gminy, z pośród rządzących się w pierwszem czteroleciu niniejszą ustawą, które jej nadal podlegać mają.

Art. 109.

a/ Miasta, które otrzymały prawo uzyskania dla siebie osobnej państwowej ustawy miejskiej i, rządzić się mają, aż do czasu jej wydania niniejszą ustawą i przepisami ustawy w przedmiocie miejskiej ordynacji wyborczej.

oraz ordynacji wyborczej

b/. na dołączonej kartce.

Art. 110.

a/ Rada Ministrów, o ile to nie jest już przewidziane w poszczególnych ustawach, uprawnioną jest do oznaczenia drogą swej uchwały, powziętej na wniosek właściwego Ministra, działającego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, tych działów względnie zadań administracji wewnętrznej wchodzących w zakres działania administracji państwowej lub zawiadywanych obecnie przez organa rządowe, które będą mogły być przekazywane gminom miejskim, celem ich wykonywania przez organa tychże gmin i do określenia zarazem warunków, pod jakiemi gminy powyższe będą mogły zadania te przejąć do zakresu urzędowania swoich organów.

b/ Zasadniczym warunkiem przejęcia przez gminę miejską zadań, określonych w poprzednim ustępie jest zobowiązanie się jej do wykonywania tych zadań przez funkcjonarjuszy, posiadających kwalifikacje wymagane od odpowiednich funkcjonarjuszy rządowych.

Radzie Ministrów przysługuje prawo odstępowania od warunku powyższego przez wyznaczenie okresu ulgowego.

c/ Podstawą wystąpienia gminy miejskiej o przekazanie jej jednego w ustępie a/ niniejszego artykułu określonego działu urzędowania jest uchwała rady miejskiej tejże gminy, którą przez władzę nadzorczą przesłać należy do właściwego Ministra. Władza nadzorcza wydaje opinję o uchwale gminnej. Władzą przekazującą jest właściwy Minister, który wykonuje przekazanie przez władzę sprawującą nadzór nad zleconym zakresem działania organów gminy miejskiej.

Gmina miejska, która w ten sposób przejęła nowe obowiązki w zleconym zakresie działania, nie może się z nich samowolnie zrzucić.

d/ Rada Ministrów uprawnioną jest zarazem w wykonaniu zadań, objętych niniejszym artykułem oraz w zastosowaniu przepisu objętego artykułem 69 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych /ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747/ do oznaczenia na wniosek Ministra Skarbu, postawiony w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, jakie nowe źródła dochodów lub części dochodów państwowych zostaną odstąpione dla tych gmin miejskich, które przejmą w swe zawiadywanie działy urzędowania wykazane w ustępie a/ niniejszego artykułu, przyczem miara korzystania z odnośnych źródeł dochodów powinna uwzględniać ilość i ważność zadań przejętych przez gminy miejskie i oszczędności, wypływające stąd dla Skarbu Państwa.

Art. 111

Gminy miejskie wydzielone z powiatu obejmą w całości swe zadania w zleconym zakresie działania zaraz po upływie pierwszego roku, licząc od dnia uznania danego miasta za powiat miejski.

W tym samym terminie obejmie miasto stoł. Warszawa zadania zlecone przyznane jej w zakresie działania Starostwa i nadal zawiadywać będzie zadaniami, przekazanemi jej dotychczas z zakresu działania władz administracyjnych II instancji.

~~146~~ 110

Art. 112.

Do czasu ujednostajnienia ustawodawstwa sądowo-karnego w całej Rzeczypospolitej Polskiej ulegają zawieszeniu w czynnościach radnego w myśl art. 24 niniejszej ustawy:

1/ na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego osoby przeciwko którym rozpoczęto postępowanie główne z powodu zbrodni lub występku, mogących pociągnąć za sobą pozbawienie honorowych praw obywatelskich, tudzież osoby na które nałożono areszt śledczy, aż do czasu wstrzymania postępowania karnego;

2/ na obszarze województw: białostockiego , kieleckiego, lubelskiego łódzkiego, poleskiego, nowogródzkiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej oddani pod sąd za zbrodnię lub występek do czasu umorzenia lub zawieszenia postępowania karnego wzgl. uprawomocnienia się wyroku uwalniającego;

3/ na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego osoby, pozostające w śledztwie o zbrodnie, przez czas śledztwa.

Art.113.

a/ zawodowi / płatni/ członkowie magistratu w miastach na obszarze województw: pomorskiego i poznańskiego, zatrzymują swój urząd do końca czasokresu na który zostali wybrani.

Po upływie tego czasokresu lub wcześniej w razie popadnięcia w niezdolność do pracy albo w razie ich ponownego niewybrania na zajmowane lub inne płatne stanowiska w magistracie nabywają prawo do zastrzeżonego im ewentualnie uposażenia emerytalnego;

b/ lata służby spędzone w charakterze członka magistratu, lub zwierzchności gminnej, mianowanego lub wybranego przez radę miejską w jednem z miast lub innych gmin rządzących się ustawą miejską na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego poleskiego, nowogródzkiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej i ~~woj~~ na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego mają być w razie wyboru tych samych osób na zawodowych członków magistratu przez radę miejską tego samego miasta, a pochodzącą z wyborów przeprowadzonych na podstawie przepisów niniejszej ustawy i wydanej do niej ustawy o miejskiej ordynacji wyborczej, wliczone do lat służby uzasadniających ich prawo do emerytury.

W razie wyboru powyższych osób na zawodowego członka magistratu w innem mieście o policzalności lat służby, spędzonych w charakterze członka magistratu lub zwierzchności gminnej miejscowości rządzącej się ustawą miejską, decyduje zawarta umowa, wzgl. statut wydany przez radę miejską gminy przyjmującej do służby.

a c/ zanim ustawy wojewódzkie określą bliżej kwalifikacje członków magistratów do tego czasu o ich kwalifikacjach i o ich prawie do emerytury, tudzież o policzeniu poprzednich lat służby spędzonych na innem stanowisku stanowi statut miejski lub zawarta z niemi i przez radę miejską zatwierdzona umowa.

Art. 114.

Aż do nowego uregulowania stosunków prawnych funkcjonarjuszy i pracowników komunalnych , ~~przewidzianego w art. 62 niniejszej ustawy~~, pozostają nadal w mocy dotychczasowe odnośne przepisy prawne lub uchwalone statuty miejskie wzgl. już powzięte uchwały rad miejskich. Tam gdzie brak takich przepisów stosunek służbowy między gminą miejską a zainteresowanymi funkcjonarjuszami lub pracownikami należy regulować na podstawie tymczasowego statutu miejskiego, który ma uchwalić rada miejska, lub drogą umowy, wzorując się, o ile możności na przepisach ustaw o państwowej służbie cywilnej oraz o organizacji władz dyscyplinarnych i o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym.

~~147~~
111

Prawa nabyte przez funkcjonarjuszów i pracowników dotychczasowych gmin miejskich w zakresie ich zaopatrzenia emerytalnego względnie ich członków rodziny pozostają nienaruszone.

Art. 115.

Do czasu rozwinięcia ustroju sądownictwa administracyjnego w niższych instancjach pozostaje w mocy zakres działania wydziałów miejskich w miastach, stanowiących powiaty miejskie w województwach pomorskiem i poznańskiem, tak w sprawach załatwianych przez powzięcie uchwał, jak i załatwianych w drodze postępowania spornego.

Art. 116.

Do czasu ustawowego uregulowania sprawy zawiadywania miejscową policją administracyjną zakres działania w tej dziedzinie przełożonych magistratu względnie na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego przełożonych zwierzchności gminnych w miasteczkach lub w miejscowościach rządzących się ustawą z dn. 3 lipca 1896r. /Dz.U.Kr.Nr. 57 / pozostaje bez zmiany w dotychczasowym wymiarze.

Art. 117.

Do czasu wydania postanowień o zasadach i sposobie przymusowego przeprowadzania orzeczeń magistratu, obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, uprawnione są zarządy miast tak w samorządowym, jak i w zleconym zakresie działania stosować nadal przepisy dla nich w tym względzie dotąd obowiązujące, a w razie ich braku posługiwać się odnośnemi przepisami, wydanemi dla państwowych władz administracyjnych.

Art. 118.

Aż do uregulowania przez jednolitą, na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązującą, ustawę przemysłową sprawy ustanawiania taks za korzystanie w obrębie miast z dorożek i innych publicznych, lecz nie miejskich środków komunikacyjnych, przysługiwać będzie magistratom gmin miejskich prawo ustanawiania powyższych taks z obowiązkiem podania ich do wiadomości radzie miejskiej, której służy prawo czynienia zmian w projektowanej wysokości ~~w~~ poszczególnych pozycji.

Art. 119.

Do czasu wydania przepisów o urządzeniu rachunkowości i kasowości gmin miejskich, przewidzianych w art. 78 niniejszej ustawy, pozostają w mocy wydane przez rady miejskie przepisy i regulaminy.

Art. 120.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art. 121.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Z dniem wejścia ~~jej~~ z niniejszej ustawy w życie tracą moc obowiązującą ~~wszystkie sprzeczne z nią~~ przepisy prawne, wydane w przedmiocie, unormowanym tą ustawą.

Art. 122.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

U S T A W A

z dnia...........1923 r.

Ordynacja wyborcza dla gmin miejskich.

D z i a ł I.

Wybory do Rady Miejskiej.

Zasady wyborcze.

Art. 1.

Wybory do rad miejskich odbywają się na podstawie powszechnego, tajnego i bezpośredniego systemu głosowania oraz stosunkowego rozdziału mandatów.

Art.2.

Każdy wyborca ma w zasadzie prawo do oddania jednego głosu.

Ponadto każdy wyborca ma prawo do oddania głosu dodatkowego, jeżeli posiada następujące warunki:

~~a/ ukończył 40-ty rok życia,~~

a/ żyje w prawnie zawartym związku małżeńskim lub w stanie wdowim, a posiada czworo albo więcej dzieci własnych lub przysposobionych,

b/ zajmuje w państwowej lub samorządowej administracji stanowisko z wyboru lub nominacji,

c/ brał udział w kampanji wojennej w polskiej armji regularnej lub w formacjach ochotniczych albo został zaliczony do weteranów polskich względnie utracił w polskich formacjach wojskowych małżonka lub dziecko,

~~e/ otrzymał polski order lub krzyż zasługi względnie inne podobne odznaczenie cywilne lub wojskowe,~~

~~f/ ukończył szkołę średnią ogólno-kształcącą lub jej równorzędną,~~

~~g/ ukończył wyższy zakład naukowy.~~

d/ włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Warunki wymienione w każdym z powyższych punktów uzasadniają prawo do jednego głosu dodatkowego z tem ograniczeniem, że wyborca mimo posiadania większej ilości warunków ma prawo do oddania razem z głosem zasadniczym najwięcej ~~pięć~~ czterech głosów.

Art.3.

Prawo wybierania może być wykonane tylko w jednej gminie i osobiście.

Art.4.

Każda gmina miejska stanowi jeden terytorjalny okręg wyborczy oprócz przypadku przewidzianego w art.73.

Dla ułatwienia oddawania głosu magistrat może podzielić miasto na obwody głosowania.

JCO.

Zarządzenie wyborów.

Art.5.

Wybory do rady miejskiej zarządza się w dniu 15 sierpnia ostatniego roku urzędowania rady miejskiej.

Zarządzenie wyborów należy do władzy nadzorczej I-ej instancji, właściwej dla danej kategorji miast.

Władza, zarządzająca wybory do rady miejskiej, wyznacza jednocześnie komisarza wyborczego, jego zastępcę oraz liczbę radnych, którą należy wybrać zgodnie z art.17 ustawy o gminie miejskiej.

Komisarzem wyborczym ma być z reguły przełożony magistratu, lub jego zastępca. W razie rozwiązania magistratu lub zawieszenia w urzędowaniu jego przełożonych, władza nadzorcza powołuje na komisarza wyborczego inną osobę.

Komisje wyborcze.

Art.6.

Dla przeprowadzenia wyboru ma być utworzona w każdej miejscowości główna komisja wyborcza, w tych wypadkach, gdy miasto zostało podzielone na obwody głosowania /art.4/, należy utworzyć również miejscowe komisje wyborcze.

Organizacja Głównej Komisji Wyborczej.

Art.7.

Główną komisję wyborczą organizuje w ciągu 8-iu dni po zarządzeniu wyborów komisarz wyborczy /art.5/.

Komisja ta składa się, oprócz przewodniczącego:

a/ z 4 członków w miastach liczących do 40-tu tysięcy mieszkańców,
b/ z 6-ciu członków " " do " " -120-tu tysięcy mieszkańców,
c/ z 8-miu członków w innych miastach.

Przewodniczącym głównej komisji wyborczej jest komisarz wyborczy względnie jego zastępca.

Połowę członków komisji wyborczej i zastępców dla każdego z nich powołuje większością głosów rada miejska, drugą połowę powołuje komisarz wyborczy z pośród mieszkańców miasta, posiadających prawo obieralności.

Art.8.

Godność członka głównej komisji wyborczej jest honorowa, od przyjęcia której nikt nie może się uchylać bez dostatecznie ważnej przyczyny. Członkowie komisji, którzy bez sprawiedliwej przyczyny uchylają się od swych obowiązków ulegają grzywnie, której wysokość oznaczy władza nadzorcza, zarządzająca wybory, a ponadto usunięciu ze składu komisji. Kary nakłada przewodniczący głównej komisji wyborczej, który również orzeka, czy uchylanie się członka komisji od swych obowiązków jest usprawiedliwione. Od tego zarządzenia przewodniczącego prawo odwołania nie przysługuje.

Grzywna wpływa do kasy miejskiej i przeznacza się na cele opieki społecznej, a egzekwuje ją magistrat.

Przewodniczący i członkowie głównej komisji wyborczej pobierają za dnie rzeczywistej pracy djety, których wysokość ustanowi odpowiednio do miejscowych warunków rada miejska na pierwszem posiedzeniu po zarządzeniu wyborów.

Art.9.

Do powzięcia uchwał głównej komisji wyborczej potrzebna jest obecność oprócz przewodniczącego przynajmniej połowy członków komisji. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości głosów przyjęty jest wniosek, za którym głosuje przewodniczący.

Zastępca przewodniczącego i zastępcy innych członków komisji biorą udział w głosowaniu na posiedzeniach komisji tylko w razie nieobecności osoby, którą zastępują.

Organizacja Miejscowych Komisji Wyborczych.

Art.10.

W razie podziału miasta na obwody głosowania, główna komisja wyborcza powołuje najpóźniej dwunastego dnia po zarządzeniu wyborów miejscowe komisje wyborcze dla każdego obwodu.

Komisje te składają się z 5-ciu członków, wyznaczonych przez główną komisję wyborczą w porozumieniu z burmistrzem, względnie prezydentem z pośród mieszkańców miasta, posiadających prawo obieralności.

Dla każdej komisji winni być powołani zastępcy członków komisji w ilości, równej liczbie członków.

Główna komisja wyborcza wyznacza z pośród członków każdej komisji przewodniczącego i jego zastępcę.

Postanowienia art.8 i 9 niniejszej ustawy mają zastosowanie również do miejscowych komisji wyborczych, za wyjątkiem ostatniego ustępu art.9, który nie ma zastosowania do zastępcy przewodniczącego miejscowej komisji wyborczej.

Listy wyborców.

Art.11.

Magistrat utrzymuje stale w ewidencji spisy członków gminy, którym stosownie do art.18 ustawy miejskiej przysługuje prawo wybierania do rady miejskiej.

W listach należy pisać wyborców w porządku alfabetycznym i wyszczególnić dla każdego wyborcy w odnośnych rubrykach: nazwisko, imię, dzień, miesiąc i rok urodzenia, a względnie wiek, adres, następnie przysługujący wyborcy w myśl art.2 głos zasadniczy oraz głosy dodatkowe z wyszczególnieniem tytułu, uzasadniającego prawo do głosu dodatkowego, a wreszcie łączną sumę głosów przysługujących wyborcy.

Art.12.

Wszelkie władze obowiązane są udzielać magistratowi na żądanie posiadane przez nie dane, potrzebne do ułożenia listy wyborców.

Ogłoszenie o wyborach, wyłożenie i ustalenie list wyborców.

Art.13.

Najpóźniej 10 dnia po zarządzeniu wyborów magistrat dorecza głównej komisji wyborczej sporządzone osobno dla każdego obwodu głosowania i podpisane przez burmistrza względnie prezydent listy wyborców w 2-ch egzemplarzach, zachowując 3-ci egzemplarz dla siebie, tudzież przesyła wykaz lokali, oddanych do rozporządzenia wszystkich komisji wyborczych.

Główna komisja wyborcza przesyła następnego dnia [illegible] listy wyborców miejscowym komisjom wyborczym.

Art.14.

Do dnia 14 po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza ogłosi w sposób, używany w mieście do publicznych ogłoszeń, o zarządzeniu wyborów do rady miejskiej.

Ogłoszenie to winno zawierać:

a/ skład wszystkich komisji wyborczych,
b/ lokale i godziny urzędowania komisji,
c/ termin wyłożenia list i wnoszenia reklamacji /art.15/
d/ liczbę radnych, którą należy wybrać,
e/ treść art.19-go niniejszej ordynacji wyborczej.

W ogłoszeniu winno być zaznaczone, że po upływie przepisanego terminu reklamacje nie będą przyjmowane oraz, że głosować będą mogły osoby, wpisane na ustalonej ostatecznie liście wyborców.

Art.15.

Listy wyborców mają być wyłożone do przeglądu w lokalu głównej komisji wyborczej, a gdzie zostały utworzone miejscowe komisje- w lokalach tych komisji, najpóźniej od dnia 15-go po zarządzeniu wyborów przez dni 8, najmniej przez 8 godzin dziennie.

W czasie wyłożenia list każdy mieszkaniec miasta ma prawo wnieść reklamację przeciw pominięciu jego samego lub kogokolwiek innego w liście wyborców jak również przeciw wpisaniu na listę wyborców osoby, która prawa wybierania nie posiada, oraz przeciw wielokrotności jej głosów. Reklamacje należy zgłaszać pisemnie lub ustnie do protokółów. Reklamacje bezimienne nie będą przyjmowane względnie rozpatrywane.

Art.16.

Główna, względnie miejscowa komisja wyborcza winna najpóźniej następnego dnia po wniesieniu reklamacji zawiadomić osobę, umieszczenie której na liście wyborców zostało zakwestjonowane z pouczeniem, że przysługuje jej prawo wnieść do komisji w ciągu 2-ch dni po doręczeniu zatwierdzenia obronę na piśmie lub ustnie.

Art.17.

Do dnia 26-go po zarządzeniu wyborów miejscowe komisje wyborcze rozpatrują wniesione reklamacje i przesyłają listy wyborców wraz ze zgłoszonemi reklamacjami i wszystkimi dokumentami, tudzież ze swemi wnioskami do głównej komisji wyborczej.

Art.18.

Do dnia 33-go po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza winna rozpatrzeć wszystkie reklamacje i wnioski miejscowych komisji i ustalić listy wyborców.

Dalsze zmiany w listach wyborców nie mogą mieć miejsca, wolno wykreślać tylko osoby zmarłe za przedłożeniem urzędowego świadectwa zgonu, które będzie dołączone do akt wyborczych.

Po ustaleniu list wyborców główna komisja wyborcza winna w ciągu 3-ch dni zawiadomić osoby interesowane o decyzji co do wniesionych reklamacji. Od tej decyzji głównej komisji wyborczej prawo odwołania nie przysługuje.

Na zgłoszone w magistracie najpóźniej do dnia 10-go po zarządzeniu wyborów żądanie wyborców oraz na ich koszt winny im być doręczone odpisy list wyborczych.

Ustalone listy wyborców główna komisja wyborcza przesyła w 2-ch egzemplarzach miejscowym komisjom wyborczym.

Lista kandydatów.

Art.19.

Wyborcy mają prawo zgłaszać najpóźniej do dnia 24-go włącznie po zarządzeniu wyborów na ręce przewodniczącego do głównej komisji wyborczej listy kandydatów na radnych.

Kandydaci na radnych winni posiadać prawo wybieralności /art.20 proj.ust.miejskiej/. Liczba kandydatów w listach nie jest ograniczona, winna wszakże wynosić najmniej 2 razy tyle kandydatów ile wynosi liczba radnych, mających być wybranymi.

Art.20.

W zgłoszonych listach kandydatów należy podać imię, nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania każdego kandydata oraz inne dane odróżniające, aby nie było wątpliwości co do jego osoby.

Nazwiska kandydatów winny być znaczone kolejnemi numerami, poczynając od pierwszego w porządku pierwszeństwa do otrzymania mandatu.

Art.21.

Każda lista kandydatów musi być podpisana łącznie conajmniej przez wskazaną niżej liczbę wyborców mianowicie przez:

30 wyborców w miastach liczących do 6.000 mieszkańców
40 " " " od 6.000 -do 30.000 mieszkańców
50 " " " " 30.000 -" 60.000 "
70 " " " " 60.000 -" 120.000 "
100 w innych miastach.

Podpisujący listę winni podać swoje adresy.

Jeden z podpisanych wyborców winien być wskazany jako pełnomocnik wyłącznie uprawniony do porozumienia się z główną komisją wyborczą w sprawie tej listy. O ile pełnomocnik nie zostanie wskazany należy uważać za pełnomocnika osobę, która pierwsza podpisała daną listę kandydatów.

Listy kandydatów nie mogą być oznaczane w sposób zdolny wprowadzić wyborców w błąd.

Zgłaszane listy otrzymują numery porządkowe w kolej[i] ich składania, poczynając od 1. Żadna lista nie może być oznaczona numerem 9.

Art.22.

Pełnomocnik listy winien złożyć na ręce przewodniczącego głównej komisji wyborczej pisemne oświadczenie każdego kandydata lub wszystkich razem, stwierdzone podpisem, że zgadzają się na umieszczenie swego nazwiska w danej liście.

W razie nie-złożenia wymaganego oświadczenia w przepisanym terminie, nazwisko kandydata winno być z listy kandydatów wykreślone.

Art.23.

Przewodniczący głównej komisji wyborczej winien na żądanie pisemnie poświadczyć odbiór listy kandydatów i oświadczeń zgody kandydatów na umieszczenie ich na danej liście.

Art.24.

Przewodniczący głównej komisji wyborczej bada, czy zgłoszone listy kandydatów oraz wymienione w nich kandydatury odpowiadają przepisom niniejszej ustawy, a o dostrzeżonych brakach zawiadamia pełnomocnika listy.

Jeżeli wskazane wady i braki nie zostaną przez pełnomocnika usunięte w ciągu 3-ch dni po otrzymaniu zawiadomienia, główna komisja wyborcza stwierdza nieważność całej listy kandydatów względnie nieważność poszczególnych kandydatur i zawiadamia o decyzji pełnomocnika.

Od tej decyzji głównej komisji wyborczej niema odwołania.

Art.25.

Pełnomocnicy list mogą najpóźniej do dnia 30-tego po zarządzeniu wyborów złożyć w okręgowej komisji wyborczej wspólne oświadczenie, że listy ich są ze sobą związane.

Listy związane w stosunku do innych list uważane są tylko przy rozdziale mandatów za jedną listę, poza-tem jednak, w szczególności przy głosowaniu, zachowują całkowitą odrębność.

Art.26.

Najpóźniej 39-go dnia po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza ustala ostatecznie listy kandydatów. Po tym terminie listy kandydatów nie mogą być zmieniane. Natomiast można je wycofać, dopóki nie zostaną ogłoszone /art.27/.

Ogłoszenie list kandydatów i oznaczenie dnia głosowania.

Art.27.

Najpóźniej 39-go dnia po zarządzeniu wyborów, główna komisja wyborcza ogłasza w sposób przyjęty w mieście dla publicznych ogłoszeń:

a/ ważne listy kandydatów /bez podpisów zgłaszających/ pod numerami, jakie im przysługują,

b/ dzień i czas trwania głosowania /art.18/,

c/ lokale, w których głosowanie będzie się odbywać,

d/ treść art.30-go, 34-go i 42-go niniejszej ustawy.

Art.28.

Dzień głosowania oznacza główna komisja wyborcza. Głosowanie winno się odbyć w pierwszą niedzielę po upływie niemniej 7 dni od dnia ogłoszenia o wyborach /art.27/.

Głosowanie.

Art.29.

Głosowanie odbywa się w lokalu głównej komisji wyborczej ,a w razie podziału miasta na obwody głosowania, w lokalach miejscowych komisji wyborczych i trwa bez przerwy od godziny 9-ej rano do godz.7-ej wieczór.

Od chwili rozpoczęcia głosowania ,aż do chwili obliczenia głosów w lokalu wyborczym powinni być obecni bez przerwy przewodniczący wzgl.jego zastępca i conajmniej 2-ch członków komisji wzgl.ich zastępców.

Gdyby brakowało członków do tego kompletu, przewodniczący powołuje osoby piśmienne z pośród obecnych wyborców.

Stale przebywać w lokalu wyborczym mogą także mężowie zaufania wyborców, zgłoszeni przez pełnomocników po jednym dla każdej komisji, tudzież ich zastępcy.

Art.30.

W czasie głosowania nie wolno, ani w lokalu wyborczym ani w budynku, w którym się ten lokal znajduje, ani też na ulicy i na placu przed wejściem do budynku w promieniu 100 metrów wygłaszać przemówień do wyborców, rozdawać karty do głosowania i w jakikolwiek sposób agitować.

Winni naruszenia powyższego postanowienia ulegną karze aresztu od 24 godzin do 1 miesiąca lub grzywny do 1 miljona mk. Wymierzenie kary należy do właściwości sądu.

Art.31.

Przewodniczący komisji czuwa nad porządkiem w czasie wyborów zarówno w lokalu wyborczym, jak i przed tym lokalem. Z tego tytułu może przewodniczący wydawać stosowne zarządzenia, co do usunięcia z lokalu wyborczego osób, które zakłócają spokój lub naruszają przepisy art.31-go oraz, co do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego lub do urny wyborczej. Żaden jednak z wyborców nie może być przez przewodniczącego pozbawiony prawa oddania głosu.

Mąż zaufania może być w razie bezskuteczności upomnienia ze strony przewodniczącego komisji wydalony z lokalu wyborczego na podstawie uchwały komisji, wniesionej do protokółu.

Art.32.

W celu zapewnienia wykonania zarządzeń komisji, wzgl.jej przewodniczącego, magistrat odda do rozporządzenia komisji odpowiednią straż.

Właściwa komenda policji państwowej winna na żądanie magistratu wyznaczyć do rozporządzenia komisji posterunki policyjne.

Art.33.

Stół, przy którym urzęduje komisja wyborcza, należy ustawić tak, aby był ze wszystkich stron widoczny. Mężowie zaufania zasiadają przy stole komisji. Na stole należy ustawić urnę wyborczą, która winna być tak sporządzoną, żeby nie można było bez otwierania urny wydobyć z niej kart do głosowania.

Egzemplarz niniejszej ordynacji wyborczej powinien znajdować się do publicznego użytku w lokalu wyborczym na dostępnem dla wszystkich miejscu.

Przed rozpoczęciem głosowania komisja wraz z mężami zaufania winna stwierdzić, że urna jest próżna, poczem należy urnę zamknąć. Od tej chwili, aż do ukończenia głosowania urny w żadnym wypadku otwierać nie wolno.

Art.34.

Głosowanie odbywa się za-pomocą kart do głosowania.

Karty do głosowania winny być koloru białego i zawierać jedynie wyrażony słowami lub cyframi numer listy kandydatów, na którą wyborca oddaje głos. Numer może być odbity mechanicznie lub pisany.

Art.35.

Karty do głosowania będą wrzucane do urny w kopertach ostemplowanych pieczęcią głównej komisji wyborczej pod kontrolą jej przewodniczącego.

Wszystkie koperty, przeznaczone dla jednego obwodu, mają być jednakowej barwy i jednakowego formatu. Pozatem koperty nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

Ostemplowane koperty dostarczą wszystkim komisjom przewodniczący głównej komisji wyborczej.

Art.36.

Głosowanie odbywa się w następujący sposób: Wyborca podszedłszy do stołu, przy którym siedzi komisja wyborcza, wymienia swe imię, nazwisko i adres zamieszkania.

Po sprawdzeniu, że wymienione imię i nazwisko znajduje się na liście wyborców, wyborca otrzymuje tyle stemplowanych kopert do głosowania ile głosów przysługuje mu łącznie według ustalonej listy wyborców, poczem wkłada w każdą kopertę jedną kartkę do głosowania i wręcza przewodniczącemu komisji, który sprawdza stempel na kopercie i wrzuca ją do urny wyborczej. Jednocześnie członkowie komisji czynią w obu egzemplarzach listy obok nazwiska wyborcy adnotację o złożeniu głosu.

Wyborca może oddać głos tylko na jedną z ogłoszonych list kandydatów.

Art.37.

Przewodniczący komisji wyborczej wzgl. członkowie komisji mogą zażądać ustalenia tożsamości osoby głosującej. Oprócz tego może każdy członek komisji i każdy mąż zaufania lub jego zastępca wystąpić z zarzutem co do tożsamości osoby wyborcy. Zarzuty te mogą być czynione tylko dopóty, dopóki osoba o którą chodzi nie oddała głosu.

Wyborca, nie posiadający dokumentów uznanych przez komisję za wystarczające, może się powołać na świadectwo dwu wiarogodnych świadków. Nazwiska tych świadków będą zaznaczone w protokóle komisji. Od decyzji komisji w sprawie tożsamości wyborcy nie-ma odwołania.

Art.38.

Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby wskutek siły wyższej czynności wyborcze były wręcz uniemożliwione, komisja wyborcza może przedłużyć głosowanie lub odroczyć je do dnia na-

stępnego. Zarządzenie takie musi być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób w danem mieście używany.

W razie przerwania głosowania komisja wyborcza opieczętuje akta i urnę wyborczą i odda je na przechowanie przewodniczącemu pod jego osobistą odpowiedzialnością.

Po ponownem podjęciu głosowania należy protokólarnie stwierdzić, że pieczęcie były nie naruszone.

Art.39.

Z uderzeniem godziny 7-ej wieczorem, przewodniczący nakazuje zamknięcie lokalu wyborczego. Odtąd mogą głosować tylko ci wyborcy, którzy w chwili zamknięcia lokalu wyborczego znaleźli się w nim.

Jeżeli wszyscy wyborcy wpisani do listy wyborców oddali swój głos, może komisja także przed godziną 7-mą uznać głosowanie za ukończone.

Obliczenie i ustalenie wyniku głosowania.

Art.40.

Obliczenia oddanych głosów dokonywa komisja wyborcza zaraz po ukończeniu głosowania. W tym celu przewodniczący otwiera urnę wyborczą, poczem liczy koperty w niej złożone, nie-otwierając ich. Jednocześnie ustala się na podstawie notatek na liście wyborców liczbę wyborców, którzy głosowali.

Gdyby lista głosujących różniła się od liczby kopert wyjętych z urny, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę powyższej niezgodności.

Art.41.

Po ukończeniu tej czynności komisja przystępuje niezwłocznie do obliczenia głosów oddanych na poszczególne listy kandydatów.

W tym celu jeden z członków komisji otwiera koperty, wyjmuje z nich karty i podaje przewodniczącemu. Przewodniczący odczytuje głośno treść karty, poczem oddaje ją wraz z kopertą jednemu z członków komisji do przechowania, aż do ukończenia obliczenia.

Art.42.

Nieważne są:

a/ karty do głosowania, włożone do koperty, urzędownie nieostemplowanej,
b/ karty do głosowania puste,
c/ karty do głosowania, zawierające wbrew przepisom art.35 dopiski tudzież karty koloru innego niż biały z ewentualnemi jego odcieniami,
d/ karty do głosowania, nie-wskazujące na jedną z ważnych list kandydatów.

Z kilku znalezionych w kopercie prawidłowo wypełnionych i opiewających na jedną i tę samą listę kandydatów kart głosowania należy uznać za ważną tylko jedną kartę.

Jeżeli zaś w kopercie znaleziono dwie lub więcej kart głosowania, opiewających na różne listy kandydatów, należy wszystkie znajdujące się w kopercie karty uznać za nieważne.

Art.43.

Karty do głosowania, o których nieważności orzekła komisja należy oznaczyć numerami porządkowemi i dołączyć do protokółu. W protokóle należy podać krótko powody, dla których karta została uznaną za nieważną. Jeżeliby powodem unieważnienia karty była wadliwość koperty, należy dołączyć także kopertę, oznaczywszy ją numerem porządkowym odnośnej karty.

Art.44.

Dwaj członkowie komisji prowadzą każdy z osobna listę obliczenia głosów, do której wpisuje się głosy, oddane na poszczególne listy kandydatów, w miarę odczytywania treści kart przez przewodniczącego.

Prowadzący listy obliczają oddane głosy. Obie listy obliczenia muszą się ze sobą zgadzać i mają być po ukończeniu obliczenia podpisane przez wszystkich członków komisji i dołączone do protokółu.

Art.45.

Wszystkie oddane podczas głosowania karty, prócz wymienionych w art.43 winna komisja starannie zapakować i opieczętować. Po opieczętowaniu należy na opakowaniu umieścić napis wskazujący obwód głosowania, z którego karty pochodzą.

Osobno należy zapakować koperty, z wyjątkiem tych, o których mowa w art.43 niniejszej ustawy.

Art.46.

Z czynności swych i wyników obliczenia głosów komisja spisuje protokół, w którym należy uwidocznić nazwiska członków komisji wyborczej i mężów zaufania, godziny rozpoczęcia i ukończenia względnie przerwania głosowania, wszystkie uchwały komisji z krótkiem uzasadnieniem i ważniejsze okoliczności, dotyczące przebiegu głosowania. Ponadto w protokóle winna być podana:

a/ liczba osób, mających prawo wybierania według listy wyborczej,
b/ liczba wyborców głosujących,
c/ liczba oddanych nieważnych głosów,
d/ liczba oddanych ważnych głosów,
e/ liczba głosów ważnych, oddanych na poszczególne listy kandydatów.

Protokół podpisują wszyscy obecni członkowie komisji i mężowie zaufania. Każdy członek komisji i mąż zaufania, jeżeli uważa, że protokół nie jest zgodny z rzeczywistością ma prawo zażądać umieszczenia w protokóle swego oświadczenia w tej mierze lub złożyć go osobno.

Protokół i wszystkie akta wyborcze komisja oddaje na przechowanie przewodniczącemu, który najpóźniej następnego dnia odsyła je do głównej komisji wyborczej.

Art.47.

Główna komisja wyborcza sprawdza protokóły i obliczenia wyników głosowania wszystkich komisji, przyczem może wzywać przewodniczących miejscowych komisji wyborczych dla udzielenia wyjaśnień.

Główna komisja wyborcza może uchwalić sprostowanie decyzji miejscowej komisji co do nieważności głosów /art.43/ oraz poprawić widoczne błędy arytmetyczne.

Po ostatecznem ustaleniu wyników głosowania we wszystkich komisjach, główna komisja wyborcza ustala wynik głosowania w całem mieście, a mianowicie:

a/ liczbę osób, uprawnionych do głosowania,
b/ liczbę wszystkich oddanych głosów,
c/ liczbę oddanych nieważnych głosów, według uchwał miejscowych komisji,
d/ liczbę oddanych nieważnych głosów, ustaloną ostatecznie przez główną komisję wyborczą,
e/ ostateczną liczbę wszystkich oddanych ważnych głosów,
f/ liczbę głosów ważnych, oddanych na każdą ważną listę kandydatów.

Podział mandatów

Art.48.

Po dokonaniu czynności, przewidzianych w art.47 niniejszej ustawy, główna komisja wyborcza przystępuje do podziału mandatów między listy kandydatów.

W tym celu należy podzielić sumę wszystkich oddanych ważnych głosów, przez liczbę mandatów, przypadających na dane miasto.

Otrzymana w ten sposób liczba bez ułamka jest dzielnikiem wyborczym.

Następnie należy podzielić liczbę ważnych głosów, oddanych na każdą listę kandydatów, przez dzielnik wyborczy. Każda lista otrzymuje tyle mandatów ile razy dzielnik wyborczy mieści się w liczbie głosów, oddanych na daną listę bez uwzględnienia ułamka.

O ile nie wszystkie mandaty zostaną w ten sposób rozdzielone, pozostałe przyznaje się po jednym tym listom, których ilorazy mają największe ułamki.

U w a g a : Sposób rozdziału mandatów między listy kandydatów objaśnia przykład następujący:
Na wszystkie listy oddano razem 1500 ważnych głosów, z tego na listę 1- 100, na listę 2- 500 na listę 3 900 głosów. Miasto wybiera 12-tu radnych. Dzieli się 1500 przez 12 i otrzymuje się iloraz: 125.
Przez otrzymany iloraz /125/ dzieli się liczby 100, 500, 900.
Lista pierwsza mandatu nie otrzymuje, lista druga otrzymuje 4-ry mandaty, a 3-cia 7 mandatów.
Niezajęty jest 1 mandat. Mandat ten otrzymuje lista pierwsza, jako mająca największy ułamek /100/125/.

Art.49.

Związane listy kandydatów uważa się przy podziale mandatów za 1 listę kandydatów. Otrzymują one razem taką ilość mandatów, jaka odpowiada sumie głosów oddanych na wszystkie złączone listy. Po przydzieleniu wszystkich mandatów grupom kandydatów komisja wyborcza rozdziela pomiędzy poszczególne listy związane przydzielone im łącznie mandaty.

Mandaty te rozdziela komisja w myśl zasad przewidzianych w art.48.

Art.50.

Radnymi pozostaje tyle osób, umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów.

Kandydat wybrany jednocześnie z kilku list, winien oświadczyć z której listy mandat przyjmuje; z innych list wchodzą na jego miejsce kolejni kandydaci.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali są zastępcami radnych według kolejnego porządku nazwisk na liście.

Art.51.

Przy wykonaniu czynności głównej komisji wyborczej, przewidzianych w art.47 do 49 oraz 54 niniejszej ustawy mogą być obecni pełnomocnicy wszystkich list kandydatów i w tym celu przewodniczący obowiązany jest zawiadomić o posiedzeniu komisji.

Art.52.

W razie zgłoszenia w terminie przepisanym w art.19 niniejszej ustawy tylko jednej listy kandydatów, głosowanie nie odbywa się, a wszystkie mandaty przyznaje się danej liście.

Art.53.

W wypadkach, gdy ogólna liczba kandydatów na wszystkich ważnych listach nie przewyższa liczby radnych, którą należy wybrać, głosowanie również nie odbywa się, a radnymi zostają wszyscy kandydaci ze zgłoszonych ważnych list.

O ile ogólna liczba kandydatów ze wszystkich ważnych list jest mniejszą od liczby mandatów, wówczas brakującą liczbę radnych powołuje na wniosek głównej komisji wyborczej, działającej w porozumieniu z burmistrzem względnie prezydentem władza nadzorcza I-ej instancji, właściwa dla danej kategorji miast.

Art.54.

Po dokonaniu rozdziału mandatów komisja wyborcza spisuje protokół, w którym powinny być uwidocznione nazwiska członków komisji wyborczej i mężów zaufania, oraz wszystkie czynności przewidziane w art.47 i 48 oraz imiona, nazwiska, wiek i zawód wybranych radnych.

Protokół podpisują członkowie komisji i obecni pełnomocnicy. Każdy z nich może zażądać, jeśli uważa, że protokół nie jest zgodny z rzeczywistością, umieszczenia w protokóle swego oświadczenia w tej mierze lub złożyć je osobno.

Odpis protokółu tego komisja wyborcza winna bezzwłocznie przesłać władzy uprawnionej do rozpatrywania protestów wyborczych w I instancji /art.57/.

Art.55.

Najpóźniej w dni 7 po ukończeniu głosowania przewodniczący głównej komisji wyborczej ogłasza w sposób używany do publicznych ogłoszeń, rezultaty wyborów, podając:

a/ ogólną liczbę oddanych ważnych głosów,
b/ liczbę ważnych głosów, oddanych na poszczególne listy kandydatów,
c/ imiona, nazwiska i zawód radnych, wybranych z każdej listy,
d/ treść artykułu 57 niniejszej ustawy.

Nieważność wyborów i protesty wyborcze.

Art.56.

Wybory są nieważne:

a/ jeżeli dopuszczono się przy wyborach przekupstw, wymuszeń, fałszu lub jakichkolwiek podejść, w rozmiarach mogących zmienić wynik wyborów,

b/ jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

Art.57.

W ciągu 8-iu dni od dnia ogłoszenia wyniku wyborów każdy wyborca wnieść może protest wyborczy z żądaniem unieważnienia całych wyborów lub też wyboru poszczególnych radnych. Protesty wyborcze należy wnosić za pośrednictwem głównej komisji wyborczej do następujących władz:

do wydziału powiatowego dla miast, niewydzielonych z powiatu, do wydziału wojewódzkiego dla miast i gmin miejskich, będących uzdrowiskami o charakterze użyteczności publicznej, niewydzielonych z powiatu, które zostały poddane nadzorowi tegoż wydziału /art.3 ust.o gminie miejsk./, tudzież dla miast wydzielonych z powiatu, zaś do Ministra Spraw Wewnętrznych dla miast wydzielonych z województwa. Wniesienie protestu wyborczego, przeciw wyborowi poszczególnych osób, nie ma mocy wstrzymującej.

Art.58.

Przewodniczący głównej komisji wyborczej winien niezwłocznie ogłosić w sposób używany do publicznych ogłoszeń, o wniesieniu protestu wyborczego, wyznaczając 8-io dniowy termin od dnia ogłoszenia do wnoszenia zarzutów przeciwko treści protestu.

Przed upływem oznaczonego terminu wolno każdemu wyborcy przeglądać protest w lokalu komisji i czynić z niego odpisy.

Po upływie terminu wyznaczonego dla wnoszenia zarzutów przeciwko protestowi wyborczemu, przewodniczący głównej komisji wyborczej przesyła wszystkie akta sprawy wyborów do właściwej władzy /art.57/, dołączając wyjaśnienia głównej komisji.

Art.59.

Protest wyborczy winien być rozstrzygnięty przez władzę I-ej instancji nie-później jak w 60 dni po otrzymaniu przez nią tego protestu. W powyższym terminie winna być decyzja władzy I-ej instancji podana do wiadomości magistratu , który bezzwłocznie zawiadomi o tej decyzji interesowane strony pod wskazanym przez nie adresem z pouczeniem o sposobie wnoszenia odwołania.

Odwołanie należy wnosić za pośrednictwem tej władzy, która rozstrzyga protest w pierwszej instancji, w ciągu 6-ciu dni po doręczeniu stronom jej decyzji do następujących władz, jako II-ej -ej instancji:

od decyzji wydziału powiatowego do wydziału wojewódzkiego, od decyzji wydziału wojewódzkiego, jako I-ej instancji do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Decyzja władzy II-ej instancji jest ostateczna.

Dla miast, wydzielonych z województwa, decyduje w I-ej i ostatniej instancji Minister Spraw Wewnętrznych.

Art.60.

W razie unieważnienia wyborów poszczególnych radnych wstępują w ich miejsce kolejni kandydaci z tych samych list kandydatów.

W razie unieważnienia całych wyborów do rady miejskiej należy bezzwłocznie zarządzić nowe wybory. Ponowne wybory odbywają się na podstawie tych samych list wyborców , przyczem listy te mogą być przez główną komisję wyborczą zmieniane na skutek uzasadnionych reklamacji.

Rozwiązanie komisji wyborczych.

Art.61.

W razie nie-wniesienia protestu wyborczego w przepisanym terminie, wszystkie akta wyborcze przekazuje główna komisja wyborcza burmistrzowi względnie prezydentowi dla zachowania w miejscowych aktach.

Po przekazaniu akt, względnie przesłaniu ich do właściwej władzy /art.58/ wszystkie komisje wyborcze rozwiązują się.

Ukonstytuowanie się rady miejskiej.

Art.62.

Nowowybrana rada miejska winna ukonstytuować się w ciągu 7-iu dni po pierwszym stycznia najbliższego roku po wyborach. O ile do tego czasu nie zostanie ostatecznie rozstrzygnięta sprawa protestu wyborczego, a został zakwestjonowany wybór więcej niż 1/3 części radnych, władza II-ej instancji winna zarządzić wstrzymanie ukonstytuowania się rady miejskiej do czasu wydania ostatecznej decyzji, nie-dłużej jednak, niż do 1-go lutego tegoż roku.

Zarządzenie o wstrzymaniu ukonstytuowania się rady miejskiej winno być podane do wiadomości burmistrza, względnie prezydenta przed 1-ym stycznia nowego roku.

Sposób ukonstytuowania się rady miejskiej ustali regulamin rady miejskiej przy uwzględnianiu przepisów z art.32 ustęp 2 ogólnej ustawy miejskiej.

Art.63.

O ile wybory rady miejskiej zostały dokonane po 1-szym grudnia to rada miejska ukonstytuuje się w terminie, przepisanym w art.69 niniejszej ustawy.

Koszta wyborów.

Art.64.

Wszelkie koszta, związane z przeprowadzeniem wyborów, ponosi gmina miejska. Magistrat jest obowiązany dostarczyć komisjom wyborczym lokali i potrzebnych przyrządów oraz sił pomocniczych.

Art.65.

Osoby, winne świadomego pogwałcenia w czasie wyborów przepisów niniejszej ustawy lub też winne dopuszczenia się przy wyborach przekupstwa, wymuszeń, fałszu lub jakichkolwiek innych podejść, które spowodowały unieważnienie wyborów, mogą być zobowiązane przez właściwy sąd na skutek skargi magistratu do zwrotu gminie miejskiej całkowitych lub częściowych kosztów nowych wyborów, na miejsce unieważnionych.

Art.66.

Wszelkie pisma i dokumenty w sprawach wyborczych są wolne od opłat stemplowych.

Wybory całej rady miejskiej w razie rozwiązania lub ustąpienia poprzedniej rady.

Art.67

W razie rozwiązania rady miejskiej w ostatnim roku jej urzędowania, władza wskazana w art.5 niniejszej ustawy, zarządza w terminie przewidzianym w art.105 ogólnej ustawy miejskiej wybory całej rady miejskiej .

Art.68.

Wybory nowej rady miejskiej w wypadku, przewidzianym w art.67 oraz w razie ustąpienia poprzedniej rady przed ukończeniem jej okresu wyborczego, przeprowadza się na podstawie przepisów art.1 włącznie do 67 niniejszej ustawy.

Termin zarządzenia wyborów, podany w art.5 w danym wypadku może jednak nie być stosowany.

Art.69.

Nowowybrana rada miejska obejmuje urzędowanie w razie niezaskarżenia wyborów bezzwłocznie po upływie terminu dla wnoszenia protestów wyborczych .

W razie zaskarżenia wyborów rada miejska ukonstytuuje się po upływie 70 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów, o ile wcześniej nie zapadnie prawomocna decyzja w sprawie unieważnienia wyborów.

W wypadku unieważnienia przez władze I-ej instancji wyborów więcej niż 1/3 radnych i wniesienia odwołania władza II-ej instancji winna wstrzymać ukonstytuowanie się rady miejskiej w po-

wyższym terminie do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy nie na dłużej jednak niż na przeciąg jednego miesiąca.

Art.70.

Rada miejska, wybrana wskutek ustąpienia poprzedniej rady przed ukończeniem jej okresu wyborczego, urzęduje tylko do końca tego okresu, oprócz wypadku przewidzianego w art.67.

Art.71.

Rada miejska, wybrana wskutek rozwiązania poprzedniej rady /art.67/,lub wskutek ustąpienia poprzedniej rady w ostatnim roku jej okresu wyborczego, urzęduje do końca tego roku i przez cały następny okres wyborczy.

Okręgi wyborcze.

Art.72.

Na wniosek rady miejskiej miasto może być podzielone na okręgi wyborcze. Decyzja w tej sprawie oraz wyznaczenie po wysłuchaniu opinji rady miejskiej granic okręgów wyborczych należy do władz nadzorczych, uprawnionych do zarządzenia wyborów /art.5/.

Zarządzenie podziału miasta na okręgi wyborcze i wyznaczenie granic okręgu oraz określenie ilości radnych, jaka ma być wybrana w poszczególnych okręgach, winno nastąpić równocześnie z zarządzeniem wyborów.

Art.73.

Liczbę radnych, jaka ma być wybrana w poszczególnych okręgach, określi władza nadzorcza zarządzająca wybory w następujący sposób: Ogólną liczbę ludności cywilnej w całej gminie należy podzielić przez ogólną liczbę mandatów, przypadającą gminie w myśl art.17 ustawy o gminie miejskiej. Przez otrzymany w ten sposób iloraz należy podzielić liczbę ludności cywilnej każdego okręgu wyborczego. Uzyskany iloraz bez ułamka wskaże liczbę radnych, jaka ma być wybrana w okręgu. O ileby w ten sposób nie wszystkie mandaty zostały podzielone, ~~a~~ pozostałe jeszcze mandaty rozdziela się po jednym między te okręgi wyborcze, których ilorazy mają najwyższe ułamki.

Gdyby kilka okręgów miało jednakowe prawa do tego samego mandatu, rozstrzyga los.

U w a g a : Sposób podziału mandatu między okręgi wyborcze objaśnia przykład następujący: miasto wybiera w trzech okręgach 36 radnych. Ogólna ilość mieszkańców w mieście wynosi 20.000 głów, z czego w okręgu I- ym- 5.000, II-im-7.000 i III-im- 8.000.
Liczbę 20.000 należy podzielić przez 36, a przez otrzymany iloraz 555 należy podzielić liczbę 5.000,7.000 i 8.000 Pierwszy okręg otrzyma 9 mandatów, drugi 13 /12+ 1/,trzeci 14.

Art.74.

W gminach miejskich, podzielonych na okręgi wyborcze, przeprowadza się wybory w myśl przepisów art.1-71 niniejszej ustawy, ze zmianami i uzupełnieniami, zawartemi w artykułach 75- 82.

Art.75.

Komisarz wyborczy /art.5/ powołuje dla każdego okręgu w terminie i w sposób przewidziany dla utworzenia głównej komisji wyborczej okręgową komisję wyborczą w składzie 5 członków i wyznacza z pośród członków komisji przewodniczącego i jego zastępcę. ~~Jedno-~~

168
126

Jednocześnie z powołaniem członków komisji należy powołać zastępców w liczbie, równej liczbie członków.

Postanowienia art.8 i 9 niniejszej ustawy mają zastosowanie do komisji okręgowych, oprócz przepisu ostatniego ustępu art.9, który do zastępcy przewodniczącego okręgowej komisji nie stosuje się.

Art.76.

Okręg wyborczy może być podzielony na obwody głosowania /art.4/. W tym wypadku mają zastosowanie przepisy niniejszej ustawy o miejscowych komisjach wyborczych.

Art.77.

Zadania głównej komisji wyborczej, względnie jej przewodniczącego, określone w art.15, 16, 19- 27 włącznie i 29 niniejszej ustawy, przejmuje i wykonuje dla każdego okręgu okręgowa komisja wyborcza, względnie jej przewodniczący.

Okręgowa komisja wyborcza pośredniczy w przesyłaniu i otrzymywaniu przez główną komisję od miejscowych komisji wyborczych list wyborców i akt w wypadkach, przewidzianych w art.13,17 niniejszej ustawy.

Art.78.

Listy kandydatów w każdym okręgu wyborczym mogą zgłaszać wyborcy tylko danego okręgu.

Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej oznaczają listy kandydatów numerami porządkowemi /art.21/ i literą odróżniającą listy jednego okręgu od list kandydatów innych okręgów /np. okręg pierwszy listy kandydatów A1, A2, A3, okręg B1, B2, B3 i t.d.

Oznaczenie okręgów literami należy do przewodniczącego głównej komisji wyborczej.

Art.79.

W każdym okręgu wyborczym można oddawać głos na należycie ogłoszoną listę kandydatów danego okręgu.

Karty do głosowania winny zawierać, oprócz numerów list kandydatów /art.34/, pisaną lub odbitą mechanicznie literę, którą zostały oznaczone listy kandydatów danego okręgu /art.78/.

Karty do głosowania, wypełnione w sposób niezupełny /ustęp 2 niniejszego artykułu/, tudzież karty, opiewające na listy kandydatów innego okręgu, są nieważne.

Art.80.

Protokół i akta wyborcze przewidziane w końcowym ustępie art.46 przewodniczący komisji miejscowej przesyła okręgowej komisji wyborczej, która po wykonaniu czynności przewidzianych w art.47- 54 przesyła wszystkie akta wyborcze głównej komisji wyborczej.

Główna komisja wyborcza sprawdza protokóły, obliczenia wyniku głosowania i podział mandatów między listy kandydatów, prostuje w razie dostrzeżonych uchybień decyzje miejscowych względnie okręgowych komisji wyborczych i poprawia widoczne błędy arytmetyczne a następnie ogłasza wynik wyborów w całej gminie w myśl przepisów art.55.

Z czynności tych główna komisja wyborcza spisuje protokół.

Art.81.

Radny, wybrany w kilku okręgach, winien oświadczyć w którym okręgu mandat przyjmuje. W okręgach, w których mandatu nie przyjmie, wchodzi na jego miejsce kolejny kandydat z odnośnej listy.

Art.82.

W razie zgłoszenia w okręgu wyborczym tylko jednej listy kandydatów głosowanie nie odbywa się a radnemi zostają zgłoszeni na liście kandydaci w ilości mandatów przypadających na okręg.

W wypadku niezgłoszenia w okręgu wyborczym w przepisanym terminie żadnej listy kandydatów, mandaty zostają rozdzielone stosunkowo między pozostałe okręgi wyborcze.

D z i a ł II.

Wybory do zarządu miejskiego.

P r z e p i s y o g ó l n e

Art.83.

Zebranie nowowybranej rady miejskiej celem wyboru członków magistratu winno się odbyć najpóźniej do dni 14 po ukonstytuowaniu się.

Art.84.

Do ważności wyborów konieczną jest obecność conajmniej 2/3 ustawowej liczby radnych.

Członek rady miejskiej, który bez dostatecznego usprawiedliwienia się nie przybędzie na posiedzenie, na którem ma być dokonany wybór przełożonego magistratu traci mandat a w jego miejsce wstępuje kolejny kandydat z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny.

Art.85.

Przeprowadzeniem wyborów kieruje komisja wyborcza, składająca się z przewodniczącego rady oraz z 2-ch radnych powołanych przez przewodniczącego.

Głosowanie jest tajne i odbywa się za pomocą kart do głosowania.

Wybór przełożonego magistratu.

Art.86.

Rada miejska wybiera najpierw przełożonego magistratu Kandydatów na przełożonego magistratu należy wezwać drogą rozpisania konkursu.

Wybranym na przełożonego magistratu jest kandydat posiadający prawo obieralności i wymagane warunki przez art.46 ustawy o gminie miejskiej, na którego głosowało więcej niż połowa ustawowej liczby radnych.

Gdyby żaden z kandydatów nie otrzymał wymaganej większości głosów przewodniczący zarządza powtórne głosowanie a jeżeli i przy tem głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyska potrzebnej większości głosów przewodniczący zarządzi ściślejsze głosowanie między tymi dwoma kandydatami, którzy przy powtórnem głosowaniu uzyskali najwięcej głosów. Przy ściślejszem głosowaniu za wybranego uznać należy tego kandydata, który uzyskał większą ilość głosów. Głosy oddane na kandydata nie przeznaczonego do ściślejszego głosowania są nieważne.

W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybór zastępcy przełożonego magistratu.

Art.87.

Po wybraniu przełożonego magistratu rada przystępuje do wyboru zastępcy przełożonego.

W razie ustanowienia dwóch lub więcej zastępców przełożonego magistratu rada miejska głosuje osobno na każdego zastępcę przełożonego.

Wybranym jest kandydat, który otrzymał więcej niż połowę głosów radnych obecnych na posiedzeniu. W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybory ławników.

Art.88.

Wybory ławników ~~honorowych~~ niezawodowych odbywają się na podstawie list kandydatów.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący wyjaśnia przepisy dotyczące wyboru ławników ~~honorowych~~ niezawodowych, a następnie wzywa radnych do składania list kandydatów. Lista kandydatów zawierać ma podwójną ilość kandydatów w stosunku do liczby ławników, których należy wybrać. W liście należy wymienić nazwisko, imię, zawód i adres kandydatów posiadających prawo obieralności /art.46 ust.o gminie miejskiej/, przyczem nazwiska winny być oznaczone kolejnemi numerami, poczynając od 1.

Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na ławnika lub jego zastępcę wybór przyjmie.

Art.89.

Poszczególne grupy radnych mogą zgłosić przewodniczącemu, że listy ich są ze sobą związane. Listy związane zachowują przy głosowaniu całkowitą odrębność, jednakże przy podziale mandatów uważa się je za jedną listę.

Art.90.

Listy kandydatów, zgłoszone w czasie wyznaczonym przez przewodniczącego, komisja sprawdza i unieważnia z nich te, które nie odpowiadają przepisom ustawy. Listy, uznane za ważne, przewodniczący zaopatruje kolejnymi numerami, a następnie wystawia je do wglądu radnych w miejscu dla nich widocznem i łatwo dostępnem, poczem wzywa radnych do oddania głosu za pomocą kartki na jedną z list wyłożonych.

Kartka oprócz numeru nic więcej zawierać nie może pod rygorem nieważności.

Art.91.

Jeden z członków komisji odczytuje wykaz radnych w porządku alfabetycznym; radni w miarę wywołania nazwisk wrzucają kolejno do urny zwinięte karty do głosowania, równocześnie zaś drugi członek komisji czyni na liście radnych przy nazwisku głosującego adnotację o oddaniu głosu.

Po ukończeniu głosowania komisja wyjmuje kartki z urny rozwija je i liczy. Ilość kartek winna się zgadzać z liczbą radnych, którzy oddali głos.

Art.92.

Mandaty ławników (niezawodowych) rozdziela się między zgłoszone listy kandydatów w stosunku do ilości głosów oddanych na każdą listę.

Podział mandatów odbywa się w myśl przepisów art.48 względnie 49 niniejszej ordynacji wyborczej.

Art.93.

Ławnikami (niezawodowemi) zostaje tyle osób umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów. Kandydat wybrany jednocześnie z dwóch lub więcej list winien oświadczyć, z której listy mandat przyjmuje. Z list, z których mandatu nie przyjmie, zostaje skreślony, przyczem z listy takiej wchodzi do rady następny z kolei kandydat.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali, są zastępcami ławników według kolejnego porządku nazwisk na liście.

Art.94.

Kandydatów na ławników zawodowych przedstawia radzie miejskiej magistrat. Kandydatów tych uzyskuje magistrat w drodze rozpisanego konkursu.

Rada miejska głosuje osobno na każde stanowisko ławnika.

Wybranym na ławnika zawodowego zostaje kandydat, który otrzyma więcej niż połowę głosów radnych, obecnych na posiedzeniu. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art.95.

Przewodniczący komisji ogłasza bezpośrednio po ustaleniu wyniku wyborów imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania /adres/ wybranych członków magistratu.

Art.96.

Z czynności wyborczej spisuje się protokół zawierający wszystkie istotne momenty wyborów; protokół winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej i przechowany w aktach magistratu wraz z listami kandydatów zarówno ważnemi jak i nieważnemi, oraz z aktami do głosowania.

Odpis protokółu należy bezzwłocznie przesłać władzy nadzorczej I-ej instancji, właściwej dla danej kategorji miast.

Art.97.

W razie przeprowadzenia wyborów do magistratu niezgodnie z obowiązującemi przepisami, właściwa władza nadzorcza /art.95 ust.miej./ unieważnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych członków.

Jeżeli unieważniono całe wybory rada miejska przeprowadza ponowne wybory.

W razie unieważnienia wyborów poszczególnych osób należy o ile unieważnienie dotyczy wyboru przełożonego magistratu, jego zastępcy i ławnika zawodowego przeprowadzić w ich miejsce ponowne wybory, o ile zaś unieważniono wybór ławnika honorowego, powołać kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny- przyczem w razie wyczerpania listy kandydatów z której ma być powołany ławnik ~~honorowy~~ niezawodowy, rada miejska zarządza wybór na wakujące miejsce większością głosów radnych, obecnych na zwołanem w tym celu posiedzeniu rady miejskiej.

Jeżeli unieważniono wybory dwóch lub więcej ławników honorowych, a brak zastępców, należy bezzwłocznie przeprowadzić nowe wybory na opróżnione miejsca w myśl przepisów art.88- 93 niniejszej ustawy.

~~Wybory wydziału wojewódzkiego w województwach grodzkich.~~

~~Art.98.~~

~~Wybory miejskiego wydziału wojewódzkiego w miastach, stanowiących~~ województwa grodzkie, odbywają się przy odpowiednim zastosowaniu ~~przepisów~~ art.83- 97 z tą jednakże zmianą, że wszędzie tam, gdzie powołane ~~przepisy mówią~~ o radzie miejskiej, o magistracie przełożonym magistratu, jego ~~zastępcy~~, ławnikach honorowych i o ławnikach zawodowych należy rozumieć miejski ~~sejmik~~ wojewódzki, miejski wydział wojewódzki starszego prezydenta, jego ~~zastępcę i starszych ławników honorowych i zawodowych.~~

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art.98.

Wszystkie organy współdziałające w przeprowadzeniu wyborów winny działać z możliwie największym pośpiechem i przestrzegać terminów przewidzianych w niniejszej ustawie.

Ewentualne przekroczenie tych terminów wynikłe z przyczyn niezależnych od właściwych organów nie powoduje nieważności wyborów.

Art.99.

Terminy, w których mają być zarządzone po raz pierwszy wybory na podstawie niniejszej ustawy, oraz terminy następnych ogólnych wyborów do rad miejskich wyznaczy Minister Spraw Wewnętrznych.

Wybrane po raz pierwszy rady miejskie obejmują urzędowanie w terminie oznaczonym art.69.

Art.100.

W miastach, w których rada miejska nie istnieje lub została rozwiązana, obowiązki rady, wynikające z niniejszej ustawy, wykonywa magistrat względnie tymczasowy zarząd gminy.

Art.101.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art.102.

Wykonanie tej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

U s t a w a

o powiatowych związkach komunalnych

z dnia............................192..r.

T y t u ł I.

Powiatowy związek komunalny, jego obszar, członkowie, zadania i organy.

Art. 1.

Każdy powiat stanowi korporację terytorjalną /powiatowy związek komunalny/, powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie, ustawą przepisanym.

Powiatowy związek komunalny może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywanym.

Art. 2.

Obszar każdego powiatowego związku komunalnego pokrywa się z obszarem powiatu, jako jednostki administracji państwowej. Każda zmiana granic powiatu powoduje równocześnie taką samą zmianę granic obszaru danego powiatowego związku komunalnego.

Obszar poszczególnych powiatów administracyjnych, jak również warunki i tryb postępowania przy dokonywaniu zmiany granic tych powiatów, określą ~~ustawa~~ przepisy o administracyjnym podziale Państwa.

Art. 3.

Członkami powiatowego związku komunalnego są członkowie tych gmin wiejskich i miast, niewydzielonych z powiatu, których terytorja wchodzą w skład obszaru powiatowego związku komunalnego.

Art. 4.

W braku odmiennych przepisów ustawowych, wszyscy członkowie powiatowego związku komunalnego mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych urządzeń i zakładów związku. Mają oni również obowiązek ponoszenia publicznych świadczeń na rzecz powiatowego związku komunalnego w myśl obowiązujących ustaw.

Prawo wybierania regulują art.9 i 10 niniejszej ustawy.

Prawo wybieralności do reprezentacji powiatowej oraz prawo sprawowania w powiatowym związku komunalnym urzędu z wyboru, służy tylko tym członkom powiatowego związku komunalnego, którzy posiadają warunki, przewidziane niniejszą ustawą /art.12 i 35/.

Art. 5.

Zadania powiatowego związku komunalnego w zakresie administracji publicznej /art.1/ są:

a/ samorządowe, t.j. te samodzielnie i we własnem imieniu spełniane zadania, które niniejsza lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności powiatowego związku komunalnego lub które tenże związek - w braku ~~wyraźnego~~ prawnego zastrzeżenia ich ~~komu innemu~~ innym związkom prawno-publicznym - uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności, jako nadający się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu powiatowego związku komunalnego;

b/ zlecone, t.j. te powiatowemu związkowi komunalnemu ustawami przekazane zadania państwowe, które on spełnia, jako organ wykonawczy Państwa.

Art. 6.

W zakresie dobrowolnych zadań samorządowych /art.5 punkt a/ powiatowe związki komunalne mają prawo podejmować takie czynności, które wychodzą poza granice interesu jednej lub kilku gmin, lub też takie, którym poszczególne gminy nie mogą sprostać jużto z tego

/.

powodu, że przekraczają ich możność finansową, już też dlatego, że gmina nie rozporządza odpowiedniemi organami i siłami fachowemi.

Czynności te obejmować mogą w szczególności:

a/ popieranie rolnictwa, przemysłu i handlu tudzież wszelkiego rodzaju wytwórczości gospodarczej;
b/ staranie o rozwój i utrzymanie komunikacyj;
c/ podnoszenie oświaty, wydoskonalenie zawodowego i poziomu kulturalnego tudzież ochrona tradycyj i zabytków;
d/ ochronę i zachowanie zdrowia publicznego;
e/ zapobieganie klęskom elementarnym lub powszechnym tudzież łagodzenie ich następstw;
f/ rozwój ruchu spółdzielczego, samopomocy gospodarczej tudzież ułatwianie ludności pomocy kredytowej i zaspakajania potrzeb codziennych;
g/ tworzenie, nabywanie i utrzymywanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych, służących na cele wyżej wskazane.

Art. 7.

W ramach, zakreślonych ustawami, powiatowe związki komunalne mają prawo wydawania na obszar powiatu statutów miejscowych /statutów powiatowych - art. 48 - 52/.

Art. 8.

Powiatowy związek komunalny spełnia zadania, wchodzące w jego zakres działania, zapomocą utworzonych w tym celu organów.

Organami temi są:

a/ sejmik powiatowy, jako organ stanowiący i kontrolujący, będący reprezentacją powiatowego związku komunalnego, tudzież
b/ wydział powiatowy, jako organ wykonawczy i zarządzający.

Tytuł II.

Sejmik powiatowy.

Art. 9.

Sejmik powiatowy składa się z przepisanej niniejszą ustawą liczby członków pod przewodnictwem starosty powiatowego lub jego zastępcy.

Członków sejmiku powiatowego i ich zastępców wybierają członkowie rad gmin miejskich, niewydzielonych ze związku powiatowego, oraz członkowie rad gmin wiejskich w powiecie.

Członków sejmiku powiatowego i ich zastępców nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, a w szczególności przy głosowaniu, kierować się jedynie względami na dobro związku i Państwa.

Art. 10.

Liczba członków sejmiku powiatowego w poszczególnych powiatach wynosi, zależnie od liczby mieszkańców, 16-28. Członkowie rady gmin miejskich, niewydzielonych z powiatu, oraz członkowie rad gmin wiejskich /art. 9/ wybierają ~~mianowicie~~ w powiatach, liczących:

do 50.000 mieszkańców	16	członków sejm. pow.
od 50.001 do 75.000 mieszkańców	20	" " "
" 75.001 " 100.000 "	24	" " "
ponad 100.000 mieszkańców	28	" " "

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Art. 11.

W celu dokonania wyborów do sejmiku powiatowego dzieli się obszar każdego powiatu ziemskiego na okręgi wyborcze, wybierające conajmniej po 2 członków.

Miasta powinny tworzyć wedle możności specjalne okręgi z przydziałem mandatów, odpowiadającym stosunkowi liczby mieszkańców

/.

miast do ogółu ludności w powiecie.
Podziału na okręgi wyborcze dokonywa wojewoda na wniosek wydziału powiatowego przy uwzględnieniu ostatniego powszechnego spisu ludności.

Art. 12.

Prawo wybieralności do sejmiku powiatowego ma każdy członek powiatowego związku komunalnego, który ma prawo wybierania do rady gminnej w miejscu swego zamieszkania w powiecie, w dniu zarządzenia wyborów do sejmiku powiatowego liczy conajmniej 25 lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Art. 13.

Na członków sejmiku powiatowego wybrani być nie mogą:
a/ płatni funkcjonarjusze i kontraktowi pracownicy powiatowego związku komunalnego i gmin w powiecie,
b/ członkowie tego wydziału wojewódzkiego, zapomocą którego Państwo sprawuje nadzór nad powiatowym związkiem komunalnym,
c/ funkcjonarjusze władz nadzorczych oraz
~~d/ członkowie rozwiązanego sejmiku powiatowego /art.88/ złożeni z urzędu członkowie wydziału powiatowego /art.87 i 8./ przez przeciąg lat czterech od czasu rozwiązania sejmiku względnie złożenia z urzędu.~~

Art. 14.

Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzenia wyborów określi osobna ustawa o wyborach do sejmików powiatowych.
Wybranym członkom sejmiku powiatowego wyda starosta powiatowy odpowiednie listy wierzytelne.

Art. 15.

Członków sejmiku powiatowego i ich zastępców wybiera się na lat cztery.
Wybrani sprawują swe czynności - z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art.88 - do czasu ostatecznego ukonstytuowania się nowowybranego sejmiku powiatowego.

Art. 16.

Wybrany członek sejmiku powiatowego ulega z samego prawa zawieszeniu w czynnościach :
a/ w przypadku odbywania służby wojskowej na czas tej służby,
b/ w przypadkach, przewidzianych w art.96 tudzież w przypadkach upadłości aż do ostatecznego ukończenia odnośnego postępowania,
c/ gdy wchodzi w stosunki prawne z powiatowym związkiem komunalnym, jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca, dopóki trwa wymieniony stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające nie będą ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne, wynikające z najmu pomieszczeń od powiatowego związku komunalnego dla własnych celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych oraz z dzierżawy drobnych parcel od związku, nie większych, niż pół hektara.

Art. 17.

Poza przypadkami, przewidzianemi art.23,36 i 88, członek sejmiku powiatowego traci mandat:
a/ wskutek przyjęcia przez sejmik powiatowy pisemnego zrzeczenia się mandatu,
b/ wskutek utraty prawa wybieralności,
c/ wskutek odmowy złożenia przyrzeczenia przepisanego w art.19.

Art. 18.

W miejsce wybranego członka sejmiku powiatowego, zawieszonego w czynnościach urzędowych /art.16/ powoła przewodniczący sejmiku powiatowego zgodnie z art.25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych zastępcę na czas zawieszenia w urzędowaniu.

Jeżeli wybrany na członka sejmiku powiatowego względnie zastępcę umrze lub utraci mandat wskutek jednego ze wskazanych art.17 powodów, mają również odpowiednie zastosowanie postanowienia art.25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych.

Zastępca członka, powołany lub wybrany w miejsce członka sejmiku powiatowego, który uległ zawieszeniu w czynnościach, sprawuje czynności członka do czasu ustania przyczyny zawieszenia, lecz nie dłużej, jak do końca bieżącego okresu wyborczego. Do końca tego okresu piastuje również mandat członek sejmiku powiatowego, powołany lub wybrany z innych przyczyn w czasie bieżącego okresu wyborczego /art.15/.

Art. 19.

Przed objęciem czynności składają nowowybrani członkowie wobec sejmiku powiatowego do rąk przewodniczącego przyrzeczenie, że będą gorliwie, sumiennie i zgodnie z ustawami spełniać obowiązki, związane z piastowaniem mandatu, i kierować się przytem dobrem Rzeczypospolitej Polskiej i interesem powiatowego związku komunalnego.

Rotę przyrzeczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 20.

Członek sejmiku powiatowego sprawuje swe czynności bezpłatnie.

Poszczególnym członkom sejmiku powiatowego można jednak na żądanie przyznać prawo do dziennych djet za czas, w którym biorą udział w posiedzeniach sejmiku lub jego komisjach oraz zwrot kosztów podróży, podjętych w wykonywaniu czynności, związanych z mandatem. Bliższe postanowienia w tej mierze wyda sejmik powiatowy.

Art. 21.

Posiedzenia sejmiku powiatowego zwołuje przewodniczący, a w razie przeszkody jego zastępca, w miarę potrzeby, conajmniej jednak raz na trzy miesiące.

Sejmik powiatowy musi być nadto zwołany na żądanie władzy nadzorczej lub na pisemny umotywowany wniosek jednej czwartej ustawowej liczby członków sejmiku powiatowego. Wniosek ten złożyć należy na ręce przewodniczącego sejmiku powiatowego.

Zwołanie sejmiku powiatowego - poza przypadkami nagłemi - nastąpić powinno conajmniej na 14 dni przed terminem posiedzenia zapomocą pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad.

Art. 22.

Członkowie sejmiku powiatowego są obowiązani regularnie uczęszczać na posiedzenia sejmiku powiatowego.

Członek sejmiku powiatowego, który bez usprawiedliwienia opuści pięć, choćby niekolejnych, posiedzeń sejmiku, traci mandat z mocy uchwały sejmiku powiatowego; od tej uchwały niema odwołania.

Art. 23.

Posiedzenia sejmiku powiatowego są publiczne na wniosek przewodniczącego lub conajmniej 1/4 obecnych członków sejmik powiatowy może uchwalić tajność obrad.

Posiedzenia sejmiku powiatowego, na których przedmiotem obrad jest preliminarz budżetowy lub sprawozdanie z wykonania budżetu, muszą być w każdym razie publiczne.

Art. 24.

Przewodniczący, a w razie przeszkody jego zastępca otwiera i zamyka posiedzenia, kieruje obradami i przestrzega porządku i spoko-

ju na posiedzeniu. Ma on prawo i obowiązek zarządzić usunięcie z lokalu posiedzenia poszczególnych lub wszystkich osób z publiczności, jeśli mimo upomnienia zakłócają spokój posiedzenia.

Art. 25.

Sejmik powiatowy zdolny jest do powzięcia uchwał oraz do dokonywania wyboru, jeżeli na posiedzeniu obecną jest więcej, niż połowa ustawowej liczby członków sejmiku /art.10/, nie licząc przewodniczącego.

Wyjątek od powyższej zasady zachodzi:
a/ gdy sejmik powiatowy już raz z braku kompletu nie mógł w pewnej sprawie powziąć uchwały i do obrad nad tą samą sprawą zostanie zwołany po raz drugi - lub
b/ gdy chodzi o powzięcie uchwał w sprawie pozbycia nieruchomości lub zaciągnięcia pożyczki, której umarzanie ma potrwać dłużej, niż lat 5.

W przypadku pod a/ sejmik powiatowy może powziąć uchwałę bez względu na liczbę obecnych, o ile na ten skutek prawny przy powtórnem zwoływaniu sejmiku powiatowego wyraźnie wskazano; w przypadku zaś pod b/ do powzięcia uchwały wymagana jest w każdym razie obecność conajmniej 2/3 części ustawowej liczby członków sejmiku powiatowego.

Art. 26.

Uchwały sejmiku powiatowego zapadają zwykłą większością głosów.

Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych, lecz nie uwzględnia przy ustalaniu wyniku głosowania. Przewodniczący nie głosuje.

W razie równości głosów wniosek upada; w razie równości głosów przy wyborach rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 27.

Głosowanie jest jawne. Na żądanie 1/3 obecnych musi być zarządzone głosowanie tajne. Na żądanie więcej, niż połowy obecnych, odbywa się głosowanie imienne.

Przy wyborach głosowanie jest tajne; w przypadkach przewidywanej jednomyślności dozwolone jest, na wniosek przewodniczącego, dokonanie wyboru przez podniesienie ręki.

Art. 28.

Członek sejmiku powiatowego nie może w rozprawach i głosowaniu nad sprawami, które dotyczą interesu prywatnego jego własnego, jego małżonka, krewnych lub powinowatych do trzeciego stopnia włącznie.

O tem, czy okoliczności takie zachodzą rozstrzyga ostatecznie sejmik powiatowy poza porządkiem dziennym.

Jeżeli sejmik powiatowy z powyższego powodu stanie się niezdolnym do powzięcia uchwał, natenczas uchwałę sejmiku powiatowego zastąpi postanowienie władzy nadzorczej.

Art. 29.

Sejmik powiatowy może w razie potrzeby wybrać ze swego grona specjalne komisje do przygotowywania swych uchwał.

Przewodniczącym tych komisji jest przewodniczący sejmiku lub jego zastępca z wyjątkiem przypadków, gdy wymienieni zrzekną się przewodnictwa lub gdy chodzi o komisję, przewidziane w art.67 niniejszej ustawy. W obu tych przypadkach komisja wybiera przewodniczącego ze swojego grona.

Art. 30.

Z każdego posiedzenia sejmiku powiatowego spisuje się protokół.

Do protokółu wpisuje się nazwiska obecnych na posiedzeniu: przewodniczącego, sekretarza, członków sejmiku i wydziału powiatowego, porządek dzienny, zgłoszone wnioski i powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu, z podaniem liczby głosów "za" i "przeciw" oraz liczbę

wstrzymujących się od głosowania,a przy wyborach - liczby głosów, oddanych na poszczególnych kandydatów,wreszcie nazwiska członków sejmiku powiatowego,którzy nie usprawiedliwili swego nieprzybycia na posiedzenie.

Protokół,który sporządza się najpóźniej w ciągu 8-u dni po posiedzeniu powinien być podpisany przez przewodniczącego,sekretarza oraz 2 członków sejmiku powiatowego,którzy byli obecni na posiedzeniu.

Członkowie sejmiku powiatowego mają prawo przeglądać protokół.

Art. 31.

Uchwały sejmiku powiatowego powzięte na posiedzeniu jawnem, należypodać do publicznej wiadomości w sposób w powiecie przyjęty.

Art. 32.

Sejmik powiatowy ma prawo uchwalić regulamin,określający bliżej,w granicach ustaw,sposób załatwiania czynności zarówno przez sejmik powiatowy,jak i przez wyłonione przezeń komisje.

W regulaminie można w szczególności przewidzieć:

a/ nakładanie przez sejmik powiatowy lub przewodniczącego kar pieniężnych członków sejmiku powiatowego za spóźnianie się na posiedzenia i za nieusprawiedliwione opuszczanie posiedzeń przed ich zamknięciem,oraz

b/ wykluczenie mocą uchwały sejmiku powiatowego na 1 - 3 posiedzeń członka,który - mimo kilkakrotnego przywołania go do porządku przez przewodniczącego - zakłóca obrady lub zachowuje się w sposób,nie odpowiadający godności sejmiku powiatowego.

Przeciw nałożeniu kary pieniężnej wzgl.wykluczeniu żaden środek prawny nie służy.

Tytuł III.

Wydział powiatowy.

Art. 33.

Wydział powiatowy składa się ze starosty powiatowego lub jego zastępcy,jako przewodniczącego,oraz z 6 -ciu innych,drogą wyboru powołanych członków.

Art. 34.

Członków wydziału powiatowego,powoływanych drogą wyboru,wybiera sejmik powiatowy na lat cztery.Tym samym aktem wyborczym należy dokonać wyboru zastępców,mających wstąpić do sejmiku w razie ubytku wybranych członków wydziału powiatowego.

Członków wydziału powiatowego,powoływanych drogą wyboru i ich zastępców wybiera się tak,jak członków sejmiku powiatowego w gminach, stanowiących osobny okręg wyborczy.

Wyboru należy dokonać zaraz po objęciu czynności przez nowowybrany sejmik powiatowy.

Wybrani,o ile co do nich nie zajdzie w międzyczasie żaden z przypadków,wskazanych w art.36 sprawują swój urząd aż do czasu objęcia go przez następców z upływem własnego okresu urzędowania.

Art. 35.

Prawo wybieralności do wydziału powiatowego ma każdy,kto posiada prawo wybieralności do sejmiku powiatowego /art.12/.

Członek sejmiku powiatowego,wybrany na członka wydziału powiatowego,w razie przyjęcia wyboru traci mandat członka sejmiku powiatowego.

Funkcjonarjusze policji państwowej,członkowie rad i zarządów gmin wiejskich i miejskich wpowiecie oraz osoby,wymienione pod a/-c/ w art.13 mogą objąć urząd członka wydziału powiatowego z wyboru, gdy zrezygnują z zajmowanego dotąd stanowiska.

Art. 36.

Ustanowienia art.16 i 18 stosują się odpowiednio do członków wydziału powiatowego. To samo dotyczy art.17 z tą jednak uwagą, że przyrzeczenie, o którem mowa w p.3/ tego artykułu należy zastąpić przysięgą, przewidzianą w art.37.

Postanowienia art.25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych mają odpowiednie zastosowanie również w przypadkach opróżnienia się urzędu członka wydziału powiatowego.

Wybrany względnie powołany w miejsce ubywającego członka wydziału powiatowego urzęduje, o ile co do jego osoby nie zajdzie w międzyczasie żaden z przypadków, przewidzianych w powyższych przepisach, - tylko do końca bieżącego okresu wyborczego /art.36/.

Art. 37.

Członkowie wydziału powiatowego składają przed objęciem urzędu przysięgę służbową, którą od nich odbiera starosta powiatowy lub jego zastępca na publicznem posiedzeniu sejmiku powiatowego.

Rotę przysięgi ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 38.

Wydział powiatowy załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, w obradach kolegjalnych.

Posiedzenia wydziału powiatowego nie są publiczne.

Do powzięcia uchwały potrzebna jest oprócz przewodniczącego obecność przynajmniej połowy ustawowej liczby /art.33/ wybranych członków wydziału powiatowego.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Sposób urzędowania wydziału powiatowego określi bliżej instrukcja, którą wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 39.

Starosta powiatowy, a w razie przeszkody jego zastępca, zwołuje jako przewodniczący wydział powiatowy w miarę potrzeby, kieruje i czuwa nad biegiem jego czynności oraz rozdziela je pomiędzy poszczególnych członków wydziału powiatowego.

Starosta powiatowy załatwia samodzielnie za wydział powiatowy wszystkie sprawy bieżące. Jakie sprawy należy uważa za bieżące, określa instrukcja /art.38/.

Starosta powiatowy jest obowiązany również załatwiać pod własną odpowiedzialnością wszystkie te sprawy, podlegające uchwale kolegjum, w których powzięcie uchwały z powodów niecierpiących zwłoki, jest nie możliwe. Sprawy te powinien jednakże przedstawić na najbliższem posiedzeniu wydziałowi powiatowemu do wyrażenia zgody lub odmiennego postanowienia, o ile to jeszcze jest możliwe.

Art. 40.

Postanowienia art.28 stosują się również do członków wydziału powiatowego z tą zmianą, że o istnieniu lub nieistnieniu przeszkody rozstrzyga ostatecznie wydział powiatowy.

Gdyby w następstwie tej przeszkody nie mógł się zebrać przepisany komplet /art.38/, starosta powiatowy lub jego zastępca rozstrzyga sprawy sam. Jeżeli także i oni są zainteresowani, prawo decyzji przechodzi na władzę nadzorczą.

Art. 41.

Każdy członek wydziału powiatowego obowiązany jest regularnie uczęszczać na posiedzenia wydziału powiatowego.

Opuszczenie przez członka z wyboru trzech, chociażby niekolejnych posiedzeń bez usprawiedliwienia należy uważać za odmowę dalszego sprawowania urzędu.

O zaistnieniu takiego przypadku przewodniczący wydziału powiatowego zawiadamia na najbliższem posiedzeniu sejmik powiatowy, który po stwierdzeniu faktu uznaje urząd za opróżniony.

Pozatem mają w powyższym przypadku odpowiednie zastosowanie postanowienia ust.2 i 3 art.36.

Art.42.

Oprócz starosty powiatowego, który na zasadzie art.9,21,24 i t.d. jest obecny na posiedzeniach sejmiku powiatowego, obowiązani są brać udział w tych posiedzeniach także wszyscy inni członkowie wydziału powiatowego.

W tym charakterze służy im na posiedzeniach sejmiku powiatowego prawo głosu doradczego oraz prawo zabierania głosu w każdym czasie poza koleją zgłoszonych mówców.

Art. 43.

Wydział powiatowy ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie uchwały, powziętej przez sejmik powiatowy, która, według jego zdania, sprzeciwia się ustawom lub szkodzi interesom powiatowego związku komunalnego lub dobru publicznemu.

Uchwałę swoją, zaopatrzoną w motywy, wydział powiatowy poda w terminie 30-dniowym do wiadomości sejmiku powiatowego, a gdyby ten ostatni trwał przy pierwotnej swej uchwale, przedłoży sprawę władzy nadzorczej do rozstrzygnięcia.

To samo prawo i obowiązek ma starosta powiatowy w stosunku do uchwał wydziału powiatowego z tą zmianą, że zawieszenie uchwały powinien podać do wiadomości wydziału powiatowego na najbliższem jego posiedzeniu.

Art. 44.

Urząd członka wydziału powiatowego jest bezpłatny.

Członkom wydziału powiatowego można jednak przyznać djety za dnie udziału w posiedzeniach lub w innych czynnościach urzędowych, oraz zwrot kosztów podróży, poniesionych w wykonywaniu czynności urzędowych.

Wydział powiatowy może postanowić, że zamiast powyższych djet i kosztów podróży członkowie wydziału mają pobierać pewną zgóry określoną ryczałtową kwotę.

Prawo członków wydziału powiatowego do djet, do zwrotu kosztów podróży oraz do ewentualnych kwot ryczałtowych, jak niemniej wysokość i sposób obliczania tychże ureguluje statut powiatowego związku komunalnego.

Art. 45.

Staroście powiatowemu, jako przewodniczącemu wydziału powiatowego, należy się z funduszów powiatowego związku komunalnego dodatek reprezentacyjny, płatny miesięcznie zgóry.

Ewentualne świadczenia w naturze może pobierać starosta powiatowy od powiatowego związku komunalnego za zezwoleniem Ministra Spraw Wewnętrznych. Rzeczywista wartość tych świadczeń, wyrażona w gotówce nie może przewyższać wysokości dodatku reprezentacyjnego i winna być zeń potrącana.

Ponadto przysługuje staroście powiatowemu z tytułu czynności urzędowych, podejmowanych poza zwykłem miejscem służbowem we wyłącznym interesie powiatowego związku komunalnego, zwrot kosztów podróży i djety z funduszów powiatowych w granicach norm, obowiązujących każdocześnie dla urzędników państwowych.

Przepisy powyższe mają analogiczne zastosowanie do zastępcy starosty powiatowego w granicach sprawowanych faktycznie czynności przewodniczącego wydziału powiatowego.

Wysokość dodatku reprezentacyjnego tudzież zaliczek, które powiatowy związek komunalny powinien wpłacać zgóry do Kasy Państwowej na należności w gotówce, przysługujące staroście powiatowemu względnie jego zastępcy w myśl powyższych ustępów, oraz sposób i warunki wszelkich wypłat i rozliczeń z powyższych tytułów określa na oznaczony naprzód przeciąg czasu Minister Spraw Wewnętrznych po zasięgnięciu opinji właściwych wydziałów wojewódzkich.

T y t u ł IV.

Urzędnicy i słudzy powiatowych związków komunalnych.

Art. 46.

Powiatowe związki komunalne obowiązane są ustanowić odpowiednią ilość posad służbowych urzędników i sług, potrzebnych do prawidłowego załatwiania spraw powiatowego związku komunalnego.

Art. 47.

Stosunki prawne urzędników i sług powiatowego związku komunalnego ~~u~~regulują osobn~~a~~e ~~ustawa~~ przepisy prawne.

T y t u ł V.

Statuty powiatowe.

Art. 48.

W drodze statutów powiatowych /art.7/ mogą być regulowane tylko takie sprawy powiatowego związku komunalnego oraz tylko takie wobec niego prawa i obowiązki jego członków, które ustawy wyraźnie nakazują lub zezwalają regulować w ten sposób.

Statut powiatowy nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom państwowym ani też ustawom wojewódzkim, obowiązującym na obszarze powiatowego związku komunalnego, wydającego statut.

Art. 49.

Statut powiatowy może zawierać postanowienia, zagrażające karami za wykroczenie przeciwko jego przepisom; w tym przypadku powinien on wskazać zarazem organ, upoważniony do nakładania i wykonywania tych kar.

Wysokość i rodzaj kar, które wolno nakładać za wykroczenia przeciw przepisom statutów powiatowych, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 50.

Postanowienia statutu powiatowego tracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane, lub też z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw państwowych lub wojewódzkich /art.48/ lub późniejszych statutów powiatowych, które sprawy nim objęte regulują w sposób odmienny.

Art. 51.

Statut powiatowy, jego zmiana lub uzupełnienie wymaga zatwierdzenia przez władzę nadzorczą.

Art. 52.

Statut powiatowy zatwierdzony przez władzę nadzorczą, należy podać do publicznej wiadomości w sposób, w powiecie przyjęty.

Statut powiatowy wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu ogłoszenia, jeśli w nim innego terminu nie przewidziano.

Tytuł VI.

Majątek i gospodarka powiatowego związku komunalnego.

Art. 53.

Majątek zakładowy powiatowego związku komunalnego tworzą wszelkie należące do tego związku wartości, nieprzeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Powiatowy związek komunalny ma obowiązek zachować swój majątek zakładowy ile możności, w stanie nieuszczuplonym,.

Art. 54.

Zbycie części ~~składowej~~ majątku zakładowego powiatowego związku komunalnego nastąpić może tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia władzy nadzorczej.

Art. 55.

Majątkiem zakładowym powiatowego związku komunalnego należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile na to natura jego pozwala.

W braku odmiennych postanowień dochód, z majątku zakładowego powinien być przedewszystkiem obrócony na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków powiatowego związku komunalnego.

Art. 56.

Przedsiębiorstwa przemysłowe powiatowego związku komunalnego, pozostające w jego własnym zarządzie, należy prowadzić, o ile możności według zasad kupieckich. Przedsiębiorstwa te powinny w każdym razie dać co najmnie dochód, wystarczający na pokrycie kosztów utrzymania, zabezpieczenia i prowadzenia przedsiębiorstwa, na oprocentowanie i umorzenie kapitału zakładowego przedsiębiorstwa oraz na odnowienie urządzeń.

Nadwyżkę dochodu, pozostałą po pokryciu wspomnianych kosztów i wydatków przedsiębiorstwa przemysłowego, obraca się na pokrycie ogólnych wydatków powiatowego związku komunalnego.

Art. 57.

Powiatowym związkom komunalnym wolno zaciągać pożyczki na cele, które tym związkom przyniosą trwały pożytek, a w szczególności na cele wytwórcze i inwestycyjne, o ile nakłady na te cele nie dadzą się pokryć z bieżących wpływów bez przeciążenia płatników. Pożyczki na pokrycie wydatków zwyczajnych dozwolone są jedynie, gdy powiatowy związek komunalny znajdzie się w szczególnie ciężkiem położeniu.

Pożyczek w powyższem znaczeniu nie stanowią pożyczki krótkoterminowe na opędzer wydatków, mających pokrycie w dochodach budżetowych, zaciąga na poczet dochodów budżetowych, które wpłyną dopiero w późniejszym okresie roku obrachunkowego.

Każda pożyczka musi być spłacona według planu, ustalonego przed jej zaciągnięciem, a zabezpieczającego spłatę w ściśle oznaczonym terminie i określającego zarówno wysokość odsetek, jak i roczne raty umorzenia.

Art. 58.

Powiatowy związek komunalny jest obowiązany prowadzić księgę inwentarza swego majątku, która powinna dawać dokładny obraz czynnego i biernego majątku związku z końcem każdego roku obrachunkowego.

./.

Art. 59.

Wydział powiatowy układa corocznie preliminarz wszystkich przychodów i wydatków powiatowego związku komunalnego, spodziewanych w następnym roku obrachunkowym. Wydział powiatowy powinien sporządzić preliminarz ten tak wcześnie, by sejmik powiatowy mógł go rozpatrzeć i uchwalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Art. 60.

Przynajmniej na 14 dni przed przedstawieniem preliminarza sejmikowi powiatowemu należy wyłożyć go przez tydzień do przeglądu przez zainteresowanych, których o wyłożeniu należy zawiadomić publicznem ogłoszeniem.

Zainteresowanym wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do wydziału powiatowego, który może je sam uwzględnić lub przedstawić sejmikowi powiatowemu z odpowiedniemi wnioskami.

Art. 61.

Zatwierdzony / art. 85 punkt a/ preliminarz /budżet/ wskazuje granice, w których ma się obracać gospodarka finansowa powiatowego związku komunalnego w oznaczonym okresie obrachunkowym. Granic tych wydział powiatowy jest obowiązany ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku, nieprzewidzianego w zatwierdzonym preliminarzu lub przewidzianego tam w niewystarczającej wysokości, wówczas do uskutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego przyzwolenia sejmiku powiatowego. Sejmik powiatowy, udzielając przyzwolenia, powinien jednocześnie wskazać źródło pokrycia.

W przypadkach, w których uskutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody dla powiatowego związku komunalnego lub wynika z ustawowego jego obowiązku, wydział powiatowy może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem sejmik powiatowy celem uzyskania odeń zatwierdzenia wydatku.

Art. 62.

Wszystkie przychody i rozchody powiatowego związku komunalnego wydział powiatowy jest obowiązany dokładnie zapisywać. Najpóźniej w trzy miesiące po upływie roku obrachunkowego wydział powiatowy powinien złożyć sejmikowi powiatowemu do rozpatrzenia rachunek roczny / sprawozdanie rachunkowe/, z wykonania budżetu, jako też z wszelkich innych przychodów i rozchodów celem uzyskania od sejmiku powiatowego uznania rachunku za rzetelny.

Art. 63.

Bliższe przepisy co do zawiadywania majątkiem powiatowego związku komunalnego wyda sejmik powiatowy.

Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu wydziałów wojewódzkich wyda bliższe przepisy co do formy, treści oraz sposobu prowadzenia inwentarza majątkowego / art. 58/, następnie co do sposobu i terminu sporządzania preliminarza / art.59/, wreszcie co do urządzenia rachunkowości i kasowości powiatowych związków komunalnych, a w szczególności co do składania rachunków rocznych, kontroli rachunkowej i uznawania rachunków za rzetelne / art. 62/.

Art. 64.

Prawo powiatowych związków komunalnych do żądania danin na cele powiatowego związku komunalnego regulują oddzielne ustawy.

T y t u ł VII.

Zakres działania sejmiku i wydziału powiatowego w sprawach samorządowych.

Art. 65.

Sejmik powiatowy stanowi / art. 8/ we wszystkich sprawach, związanych ze samorządowemi zadaniami powiatowego związku komunalnego, niezastrzeżonemi ustawowo wydziałowi lub staroście powiatowemu, jako przewodniczącemu tego wydziału.
Wolę swoją wyraża sejmik powiatowy w formie uchwał.

Art. 66.

Do zakresu działania sejmiku powiatowego należą w szczególności:
a/ stanowienie o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych / art. 5 punkt a, art. 6/,
b/ uchwalanie statutów powiatowych / art. 7, 48 - 52 /,
c/ uchwalanie regulaminów czynności sejmiku powiatowego i jego komisyj / art. 32, 67 /,
d/ wybór członków wydziału powiatowego i komisyj / art. 34,67/,
e/ ustalanie posad urzędników i sług powiatowego związku komunalnego/art. 46/ oraz wysokości uposażenia, przywiązanego do poszczególnych posad,
f/ nabywanie, zbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacyj,
g/ zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego / art. 56 /,
h/ zaciąganie pożyczek / art. 57/ i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki,
i/ uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków /art. 59/ oraz przyzwalanie na wydatki, budżetem nie przewidziane / art. 61/,
j/ sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych / art. 62,63 /,
k/ ustanawianie zasad co do sposobu zarządzania i użytkowania majątku oraz wszelkich urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego / art. 63/,
l/ uchwalanie danin na cele powiatowego związku komunalnego / art. 64/,
m/ przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich, na zawieranie ugód w sporach prywatno-prawnych, jeśli w tym kierunku sejmik powiatowy zastrzegł sobie decyzję, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych,
n/ wydawanie opinji, których zażąda władza nadzorcza,
o/ zwracanie się w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych powiatowego związku komunalnego z petycjami do organów wojewódzkiego związku komunalnego, władz rządowych oraz Sejmu i Senatu.

Art. 67.

Sejmik powiatowy sprawuje kontrolę / art. 8 punkt a/ nad administracją spraw, związanych z zadaniami samorządowemi powiatowego związku komunalnego, przez jedną lub więcej komisyj, wybranych w tym celu ze swego grona. Do komisyj tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza grona sejmiku powiatowego.
Sejmik powiatowy ma w szczególności prawo i obowiązek sprawdzać, czy gospodarka powiatowego związku komunalnego prowadzona jest zgodnie z budżetem, czy uchwały jego są wykonywane oraz czy przychody powiatowego związku komunalnego są używane zgodnie z przeznaczeniem. Wolno mu żądać w tym celu od wydziału powiatowego lub jego przewodniczącego wszelkich potrzebnych wyjaśnień aktów, ksiąg kasowych i dowodów.

Ze swych czynności komisja kontrolująca powinna złożyć sprawozdanie sejmikowi powiatowemu.

W razie dostrzeżenia nieprawidłowości sejmik powiatowy jest obowiązany uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art. 68.

Do zakresu działania wydziału powiatowego / art. 8 punkt b/ należy w szczególności:

a/ przygotowywanie wniosków na posiedzenia sejmiku powiatowego i wykonywanie jego uchwał,

b/ rozstrzyganie o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urządzeń lub zakładów powiatowego związku komunalnego / art. 4 /,

c/ mianowanie urzędników i sług powiatowego związku komunalnego / art. 46 /, przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i nadzorowanie ich wszystkich w granicach zastrzeżonej w tym względzie kompetencji wydziału powiatowego /art, 71/,

d/ zarządzanie majątkiem powiatowego związku komunalnego według zasad, ustanowionych przez sejmik powiatowy / art. 63 /, i prowadzenie inwentarza majątku powiatowego związku komunalnego / art. 58, 63 /,

e/ prowadzenie administracji urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw powiatowego związku komunalnego, nieposiadających własnego zarządu, oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd, czuwanie nad należytem wykonywaniem budowli i robót powiatowego związku komunalnego,

f/ sporządzanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków / art. 59/, przedkładanie sejmikowi powiatowemu wniosków w sprawie pokrycia wydatków, budżetem nie objętych /art.61/,

g/ asygnowanie dochodów i wydatków powiatowego związku komunalnego / art. 61 /,

h/ przedstawianie sejmikowi powiatowemu rocznych zamknięć rachunkowych / art. 62/,

i/ prowadzenie rachunkowości i kasowości powiatowego związku komunalnego / art. 63 /,

j/ wymiar i ściąganie danin na cele powiatowego związku komunalnego stosownie do obowiązujących przepisów prawnych/art.64/,

k/ wdawanie się w spory, jeśli ono nie wymaga zezwolenia sejmiku powiatowego, a w przypadkach nagłych także tam,gdzie przyzwolenie takie jest zastrzeżone/ art. 66 punkt m/, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych do tych sporów,

l/ składanie sejmikowi powiatowemu rocznych sprawozdań ze stanu majątku, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego,

m/ udzielanie wyjaśnień i opinji, których zażąda władza nadzorcza.

Art. 69.

Powiatowy związek komunalny ma prawo w załatwianiu spraw związku na obszarze gmin wiejskich, tudzież niewydzielonych ze związku powiatowego gmin miejskich, położonych w jego granicach, posługiwać się organami tych gmin.

Art. 70

Wydział powiatowy zastępuje powiatowy związek komunalny na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych i prowadzi w imieniu tego związku korespondencję.

Przewodniczący wydziału powiatowego podpisuje za powiatowy związek komunalny pisma i dokumenty.

Dokumenty, mocą których powiatowy związek komunalny zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa /art. 66 punkt m i art. 68 punkt k/, upoważniające do przyjmo-

./.

wania takich zobowiązań imieniem powiatowego związku komunalnego, muszą być oprócz tego podpisane przez jednego członka wydziału powiatowego oraz opatrzone pieczęcią powiatowego związku komunalnego.

Na zasadzie uchwały sejmiku powiatowego wydział powiatowy może aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów zarządu powiatowego związku komunalnego, jego zakładów, lub przedsiębiorstw przemysłowych udzielić prawa do zastępowania powiatowego związku komunalnego na zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienie do podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny powiatowego związku komunalnego. W tym ostatnim przypadku koniecznym jest nadto podpis przewodniczącego wydziału powiatowego.

Art. 71.

W braku odmiennych postanowień /art.68 punkt c/ przewodniczący wydziału powiatowego mianuje i zwalnia urzędników i sługi powiatowego związku komunalnego po wysłuchaniu opinji wydziału powiatowego tudzież przyjmuje i zwalnia pracowników kontraktowych powiatowego związku komunalnego.

Przewodniczący wydziału powiatowego jest bezpośrednim przełożonym członków wydziału powiatowego, a pośrednim wszystkich urzędników i sług tudzież kontraktowych pracowników powiatowego związku komunalnego i sprawuje, jako taki, nad nimi wszystkimi bezpośredni nadzór służbowy.

Art. 72.

Jeżeli przewodniczący wydziału powiatowego nie może z powodu choroby, nieobecności lub jakiejkolwiek innej przyczyny spełniać czynności swego urzędu, zastępuje go we wszystkich jego prawach i obowiązkach jego urzędowy zastępca.

T y t u ł VIII.

Zadania zlecone.

Art. 73.

Powiatowe związki komunalne obowiązane są spełniać zadania zlecone /art. 5 punkt b/ w myśl ustaw, i wydanych na ich podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały.

Art. 74.

Sprawy, związane ze spełnianiem zadań zleconych załatwiają powiatowe związki komunalne przez organy, w ustawie wskazane.

Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwianie tych spraw należy do wydziału powiatowego.

Art. 75.

Do zadań zleconych powiatowego związku komunalnego należy zgodnie z art. 70 ustawy z dnia 17 marca 1921 r. o Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej /Dz.Ust.R.P. Nr.44, poz. 267/, obowiązek sprawowania nadzoru państwowego nad działalnością gmin i gromad wiejskich oraz tych gmin miejskich, niewydzielonych z powiatu, które na podstawie ustawy o gminie miejskiej zostały wyjęte z pod nadzoru wydziału powiatowego.

Art. 76.

Wydatki względnie świadczenia, połączone ze spełnianiem zadań zleconych, obciążają powiatowy związek komunalny, o ile odnośne ustawy przekazujące nie włożą tych wydatków względnie świadczeń na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków, obciążających powiatowe związki komunalne z tytułu spełniania zadań zleconych, oraz o ponoszeniu innych świadczeń z majątku lub zakładów związku na cele związane ze spełnianiem tych zadań, wchodzi w zakres spraw, należących do samorządowych zadań powiatowego związku komunalnego.

Tytuł IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania

Art. 77.

Od zarządzeń organów powiatowego związku komunalnego w sprawach, związanych ze spełnianiem zadań samorządowych, służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej / art. 80/ każdemu, kto twierdzi, że zarządzenie narusza bezpośrednio jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to nie ma zastosowania w przypadkach, w których zainteresowanym służy inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art. 78.

Postanowienia art. 3 - 7 ustawy z dn. 1 sierpnia 1923r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych / Dz.U.R.P.Nr.91, poz. 712/ mają odpowiednie zastosowanie do odwołań, wnoszonych na zasadzie art. 77.

Wydział powiatowy obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art. 79.

Odwołanie, wniesione w terminie do władzy nadzorczej, wstrzymuje - w braku odmiennych postanowień ustawowych - samo przez się wykonanie zaczepionego zarządzenia.

Wyjątek stanowią przypadki, K w których odroczenie wykonania według uznania władzy, wydającej zarządzenie, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

Tytuł X.

Nadzór państwowy.

Art. 80.

Nadzór nad działalnością powiatowych związków komunalnych w zakresie zadań samorządowych sprawuje, w braku odmiennych postanowień wydział wojewódzki.

O ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia, określone w niniejszej ustawie.

Art. 81.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:
a/ by powiatowe związki komunalne nie działały wbrew ustawom,
b/ by administracja, sprawowana przez powiatowe związki komunalne, miała bieg prawidłowy.

We wykonaniu powyższego zadania, władza nadzorcza ma prawo żądać od powiatowych związków komunalnych wszelkich wyjaśnień w szczególności przedłożenia uchwał, aktów i t.p., oraz przedsiębrać wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Art. 82.

Uchwały sejmiku lub wydziału powiatowego oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy/art.81 p.a/,

władza nadzorcza powinna uchylić lub ogłosić za nieważne, o ile na zasadzie art. 43 niniejszej ustawy nie zostały przedtem zawieszone przez wydział powiatowy względnie starostę powiatowego.

Art. 83.

Jeżeli powiatowy związek komunalny zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek / kredyt /, potrzebny do prawidłowego spełniania ciążącego na nim obowiązku, albo też, jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się wydania innego rodzaju zarządzeń administracja powiatowego związku komunalnego pozbawiona jest prawidłowego biegu, władza nadzorcza obowiązana jest zwrócić uwagę powiatowego związku komunalnego na dostrzeżone braki. Jeśli zaś powiatowy związek komunalny mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braków, natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek powiatowego związku komunalnego do wydania potrzebnych zarządzeń.

Art. 84.

Jeżeli powiatowy związek komunalny wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek, prawomocnie ustalony / art. 83 /, albo wykonuje uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne / art.82/, lub takie, których chwilowo wykonać nie wolno /art. 85/, władza nadzorcza ma prawo wydać za powiatowy związek komunalny i na jego koszt potrzebne zarządzenia.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć powiatowy związek komunalny przez wstawienie potrzebnego wydatku do budżetu związku lub przez nakaz pokrycia tego wydatku poza budżetem; w obu tych wypadkach należy jednocześnie wskazać sposób pokrycia wydatku.

Art. 85.

Oprócz spraw, w których w myśl postanowień niniejszej / art. 51/ lub innych specjalnych ustaw uchwały sejmiku powiatowego wymagają zatwierdzenia przez władzę nadzorczą, podlegają zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

1/ corocznego preliminarza przychodów i wydatków powiatowego związku komunalnego oraz preliminarzy dodatkowych,
2/ zaciągania pożyczek / art. 57/,
3/ zaciąganie innych zobowiązań, które mają wiązać powiatowy związek komunalny dłużej, niż trzy lata,
4/ zbycia lub rzeczowego obciążenia własności nieruchomej lub praw z własnością tą pod względem prawnym na równi stojących.

Uchwały w powyższych sprawach nabierają mocy prawnej dopiero z chwilą zatwierdzenia.

Art. 86.

Wybrani do wydziału powiatowego obejmują urząd członka tego wydziału dopiero po zatwierdzeniu ich w tym charakterze przez wydział wojewódzki.

W razie odmówienia zatwierdzenia wyboru na członka wydziału powiatowego mają odpowiednie zastosowania postanowienia art. 25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych.

Wydziałowi wojewódzkiemu służy prawo mianowania członków wydziału powiatowego w tym przypadku, gdy sejmik powiatowy - mimo przypomnienia mu obowiązku dokonania wyboru członków wydziału powiatowego i zakreślenia mu terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi - zwleka z wyborem lub odmawia dokonania wyboru.

Mianowani członkowie wydziału powiatowego sprawują swój urząd do czasu, aż kandydaci na członków, wybrani przez sejmik powiatowy, uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art. 87.

Wydział wojewódzki może:

a/ złożyć z zajmowanego urzędu każdego wybranego członka wydziału powiatowego, jeśli narusza obowiązki swego urzędu lub przez swoje zachowanie się w urzędzie lub poza nim staje się niegodnym zaufania i poważania, jakiego wymaga piastowany urząd. Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie, w czasie którego członkowi wydziału powiatowego należy dać możność wypowiedzenia się co do uczynionych mu zarzutów. Złożonego z urzędu można na okres czterech lat uznać za niezdatnego do piastowania urzędu członka wydziału powiatowego.

b/ wdrożyć za powiatowy związek komunalny postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym urzędnikom i sługom powiatowego związku komunalnego w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych pomimo uzasadnionego przypuszczenia, że w danym przypadku popełnionem zostało przestępstwo służbowe.

Art. 88.

Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo na wniosek wydziału wojewódzkiego rozwiązać sejmik powiatowy przy równoczesnem pozostawieniu lub złożeniu z urzędu wszystkich honorowych członków wydziału powiatowego.

W terminie trzechmiesięcznym licząc od dnia zawiadomienia o rozwiązaniu sejmiku powiatowego, muszą być zarządzone nowe wybory.

Do czasu dokonania wyboru nowego sejmiku powiatowego i zatwierdzenia na urzędzie wybranych do nowego wydziału powiatowego członków tego wydziału, wydział wojewódzki załatwianie spraw, należących do zakresu działania sejmiku powiatowego powierzy gronu osób, powołanemu przezeń z pośród posiadających prawo wybieralności członków powiatowego związku komunalnego, załatwianie zaś spraw wydziału powiatowego w razie złożenia z urzędu jego członków staroście powiatowemu.

Liczba osób wspomnianego grona powinna wynosić conajmniej połowę ustawowej liczby członków rozwiązanego sejmiku powiatowego.

Art. 89.

Od zarządzeń władz nadzorczych w przypadkach przewidzianych w art. 81 - 88 niniejszej ustawy , służy powiatowemu związkowi komunalnemu oraz osobom zainteresowanym prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej w terminie, przewidzianym w ustawie z dnia 1 sierpnia 1923r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych / Dz.U.R.P.Nr.91 poz. 712/.

W przypadkach , o których mowa w art. 84 , wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej.

T y t u ł XI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art.90.

Aż do czasu ~~wejścia w życie ustawy o~~ ostatecznego ustawowego uregulowania sprawy podziału administracyjnego ~~podziale~~ Państwa zawiesza się moc obowiązującą ustępu 1-ego art.2 niniejszej ustawy i pozostawia w mocy dotychczasowe przepisy w przedmiocie określenia i zmiany granic powiatowych związków komunalnych na obszarze województwa białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogrodzkiego, poleskiego, pomorskiego, poznańskiego, warszawskiego i wołyńskiego tudzież na obszarze Ziemi Wileńskiej oraz związków powiatowych na obszarze województwa krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.

W miejsce wszystkich wyżej wskazanych powiatowych związków komunalnych względnie związków powiatowych wchodzą powiatowe związki komunalne zorganizowane na zasadach niniejszej ustawy.

W przedmiocie wydzielania gmin miejskich z powiatowych związków komunalnych miarodajne są odnośne przepisy ustawy o gminie miejskiej.

Art.91.

Czteroletni okres wyborczy nowowybranych sejmików powiatowych liczy się od dnia.........a kończy się z dniem..............

Art.92.

Pierwsze wybory do sejmików powiatowych z okręgów gmin wiejskich i niewydzielonych z powiatu gmin miejskich zarządzi właściwy Wojewoda natychmiast po ukonstytuowaniu się w tych gminach rad gminnych, wybranych zgodnie z przepisami ustawy o gminie wiejskiej i ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich względnie ustawy o gminie miejskiej i ordynacji wyborczej dla gmin miejskich.

Pierwsze posiedzenie sejmiku powiatowego, wybranego w myśl niniejszej ustawy, odbyć się powinno najpóźniej w ciągu dwóch tygodni po przeprowadzeniu wyborów.

Art.93.

Wydział powiatowy, wybrany przez sejmik powiatowy na zasadzie niniejszej ustawy, powinien objąć swe czynności urzędowe niezwłocznie po zatwierdzeniu względnie zamianowaniu w myśl ustępu 1 art. 86 niniejszej ustawy kandydatów na członków wydziału powiatowego.

Z chwilą objęcia czynności przez nowoukonstytuowany wydział powiatowy wygasają mandaty członków do dotychczasowego sejmiku powiatowego oraz tracą urząd członkowie dotychczasowego wydziału powiatowego.

Art.94.

Do czasu objęcia czynności przez nowo-ukonstytuowany wydział powiatowy zadania, należące do jego zakresu działania, spełnia dotychczasowy wydział powiatowy z zachowaniem przepisów niniejszej ustawy.

W województwach krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem, i tarnopolskiem dotychczasowy wydział powiatowy spełnia te czynności przy współudziale starosty powiatowego lub jego zastępcy, który uczestniczy w obradach wydziału powiatowego z głosem doradczym.

Art.95.

Aż do nowego ustawowego uregulowania stosunków prawnych urzędników i sług powiatowych związków komunalnych, ~~przewidzianego art.47 niniejszej ustawy,~~ pozostają na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego nadal w mocy obowiązujące tam dotychczas przepisy o prawach i obowiązkach urzędników komunalnych.

Powiatowe związki komunalne na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, na którym obowiązywać będzie niniejsza ustawa, mogą do czasu wejścia w życie przewidzianej w art.44, ustawy wydać dla swych urzędników i sług tymczasowe przepisy służbowe, wzorowane, - o ile możności,- na przepisach ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej /D.U.R.P. Nr.21,poz.164/,ustawy z dn.17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym /Dz.Ust.Nr.21,poz.165/ - oraz ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dn.17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym /Dz.U.R.P.Nr.65,poz.582/.

W braku odpowiednich przepisów stosunki służbowe urzędników i sług powiatowych związków komunalnych określają zawarte z niemi umowy.

Prawa nabyte przez urzędników i sługi dotychczasowych powiatowych związków komunalnych na obszarze województwa białostockiego, kieleckiego,lubelskiego,łódzkiego,nowogródzkiego,poleskiego,pomorskiego,poznańskiego,[illegible],warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej oraz związków powiatowych na obszarze województw: krakowskiego,lwowskiego,stanisławowskiego i tarnopolskiego w zakresie zaopatrzenia emerytalnego tych urzędników i sług względnie zaopatrzenia członków ich rodzin,pozostają nienaruszone.

Art.96.

Do czasu ujednostajnienia ustawodawstwa sądowo-karnego w całej Rzeczypospolitej Polskiej ulegają zawieszeniu w czynnościach członka sejmiku wzgl.wydziału powiatowego w myśl art.16 wzgl.36 niniejszej ustawy:

a/ na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego osoby, przeciwko którym rozpoczęto postępowanie główne z powodu zbrodni lub występków, mogących pociągnąć za sobą pozbawienie honorowych praw obywatelskich, tudzież osoby, na które nałożono areszt śledczy aż do czasu wstrzymania postępowania karnego;

b/ na obszarze województwa białostockiego,kieleckiego, lubelskiego,łódzkiego,nowogródzkiego,poleskiego,warszawskiego, i wołyńskiego oraz w Ziemi Wileńskiej,oddani pod sąd za zbrodnię lub występek do czasu umorzenia lub zawieszenia postępowania karnego wzgl.uprawomocnienia się wyroku uwalniającego;

c/ na obszarze województw: krakowskiego,lwowskiego,stanisławowskiego i tarnopolskiego osoby,pozostające w śledztwie o zbrodnie,przez czas śledztwa.

Art.97.

Majątek b.ziemstw powiatowych w okręgu województwa białostockiego,nowogrodzkiego,poleskiego i wołyńskiego oraz w Ziemi Wileńskiej przechodzi na własność tych dotychczasowych powiatowych związków komunalnych, na których obszarze się znajduje. Rozliczeń, jakieby się z tego powodu okazały potrzebnemi dokonać winny zainteresowane powiatowe związki komunalne. W razie niedojścia do skutku ugody, rozliczenia dokona Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek władzy nadzorczej.

Majątek dotychczasowych związków komunalnych w okręgu województw poznańskiego i pomorskiego oraz w okręgu województwa

białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogrodzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego, jakoteż w Ziemi Wileńskiej tudzież majątki dotychczasowych związków powiatowych w okręgu województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego przechodzi na własność tych powiatowych związków komunalnych z niniejszej ustawy, które ze wspomnianemi związkami dotychczasowemi w tych województwach mają obszar identyczny.

Art. 98.

W okręgu województw poznańskiego i pomorskiego zachowują moc prawną dotychczas tam obowiązujące postanowienia co do działalności wydziału powiatowego, jako władzy uchwałowej i sądu administracyjnego, o ile nie pozostają w sprzeczności z przepisami niniejszej ustawy.

Kompetencje odnośne przechodzą w tych województwach na wydziały powiatowe, działające z mocy niniejszej ustawy.

Art. 99.

Aż do utworzenia sądownictwa administracyjnego niższego stopnia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zastrzega się istniejącemu w województwach pomorskiem i poznańskiem sądownictwu administracyjnemu /orzecznictwu w postępowaniu sporno-administracyjnem/ rozstrzyganie skarg na zarządzenia organów powiatowego związku komunalnego, wydane na zasadzie niniejszej ustawy, w sprawie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów związku /art. 4 i p. 8 art. 68/, w sprawie ponoszenia ~~ciężarów i~~ świadczeń publicznych na rzecz związku /art. 4/, w sprawie praw i obowiązków, wynikających z podjęcia przez powiatowy związek komunalny pewnych spraw gminnych /art. 6/, w sprawie zawieszenia w czynnościach /art. 16/ lub utraty mandatu członka sejmiku powiatowego /art. 17/ względnie w sprawie zawieszenia w urzędowaniu /art. 36/ lub utraty urzędu członka wydziału powiatowego /art. 36/, w sprawie obowiązków nałożonych na podstawie przepisów statutu powiatowego /art. 48-52/.

Art. 100.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy przechodzą na przewodniczących sejmiku i wydziału powiatowego, pełniących czynności na zasadzie niniejszej ustawy, wszystkie te prawa i obowiązki dotychczasowych przewodniczących sejmiku i wydziału powiatowego w powiatowych związkach komunalnych na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego oraz na obszarze województwa białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego, jakoteż na obszarze Ziemi Wileńskiej tudzież wszystkie te prawa i obowiązki dotychczasowych prezesów rad i wydziałów powiatowych na obszarze województwa krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, które nie są wykluczone odmiennemi przepisami niniejszej ustawy.

Art. 101.

Z dniem wyboru sejmików powiatowych rozwiązuje się:

a/ w województwach pomorskiem i poznańskiem dotychczasowe sejmiki powiatowe, wybrane na mocy rozporządzenia Ministra b. dzielnicy pruskiej z dn. 12 sierpnia 1921 r. o wyborach do sejmików powiatowych /Dz.U.R.P. Nr. 71, poz. 492/;

b/ w województwach białostockiem, kieleckiem, lubelskiem, łódzkiem i warszawskiem dotychczasowe sejmiki powiatowe, wybrane na mocy dekretu z dn. 5 grudnia 1918 r. o tymczasowej ordynacji wyborczej do sejmików powiatowych /Dz.U.R.P. Nr. 19, poz. 51/ ze zmianami wprowadzonemi przez ustawę z dn. 3 lutego

1921 r. /Dz.U.R.P. Nr.18,poz.99/;

c/ w województwach nowogródzkiem,poleskiem i wołyńskiem oraz w powiatach grodzieńskim i wołkowyskim województwa białostockiego dotychczasowe sejmiki powiatowe, wybrane na mocy ustawy z dn.4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze w dniu 12 października 1920 r. /Dz.Ust.Nr.16,poz.13/ i rozporządzenia Rady Ministrów z 10.VIII 1922 r. /Dz.Ust.R.P.Nr.72,poz. 651/;

d/ w Ziemi Wileńskiej dotychczasowe Sejmiki powiatowe wybrane na mocy ustawy z dn.6 kwietnia 1923 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską /Dz.Ust.R.P.Nr.26, poz.217/ i rozporządzenia Rady Ministrów z dn.10.VIII.1922 r. /Dz. Ust.R.P.Nr.72,poz.652/;

e/ w województwach krakowskiem,lwowskiem,stanisławowskiem i tarnopolskiem dotychczasowe Rady powiatowe, wybrane na mocy ustawy z dn.12.VIII 1866 r. o reprezentacji powiatowej i o ordynacji wyborczej powiatowej /Dz.Ust.Kraj. Nr.21/.

Art.102.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem Województwa Śląskiego.

Art.103.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą ~~wszystkie sprzeczne z nią~~ przepisy prawne, wydane w przedmiocie, unormowanym tą ustawą.

Art.104.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

U s t a w a

o wyborach do sejmików powiatowych.

T y t u ł I.

PRZEPISY OGOLNE.

Art.1.

Wybory do sejmików powiatowych zarządza Wojewoda.
Wyboru członków sejmiku powiatowego tudzież ich zastępców dokonywa się równocześnie tym samym aktem wyborczym.

Art.2.

W tych gminach wiejskich oraz niewydzielonych ze związku powiatowego gminach miejskich, które stanowią osobny okręg wyborczy, dokonują wyboru członkowie rad gminnych w siedzibie tych gmin na jawnem posiedzeniu w obecności conajmniej połowy ogólnej liczby członków rady gminnej.

Jeżeli kilka gmin wiejskich wzgl. miejskich połączono w jeden okręg wyborczy, wyboru dokonują przewodniczący i członkowie rad tych gmin na wspólnem posiedzeniu w miejscu, wyznaczonem przez wojewodę, w obecności conajmniej połowy ogólnej liczby członków wszystkich rad tych gmin wiejskich wzgl. miejskich, które w dany okręg wyborczy połączono.

Jeżeli z powodu braku dostatecznej liczby członków /ust.1 i 2 wybory odbyć się nie mogły, wyboru dokonać należy na następnem posiedzeniu bez względu na liczbę obecnych. W zaproszeniu na to wtór posiedzenie należy wyraźnie powołać niniejszy przepis.

Art.3.

Uprawnionym do głosowania na posiedzeniu, mającem dokonać wyboru do sejmiku powiatowego, jest każdy obecny członek rady gminnej, mający w danej radzie głos stanowczy.

Każdemu z uprawnionych przysługuje przy głosowaniu na posiedzeniu wyborczem tylko głos jeden i to - o ile rozchodzi się o posiedzenie wspólne /art.2, ust.2/ - bez względu na liczbę mieszkańców gmin, należących do okręgu wyborczego, - a zarazem - o ile zresztą przepisany komplet /art.2/ się zebrał - bez względu na liczbę obecnych na posiedzeniu wyborczem członków rady danej gminy.

Art.4.

Zwyczajne wybory do sejmiku powiatowego odbyć się muszą conajmniej na 30 dni przed upływem czasu, na który sejmik powiatowy został wybrany.

O ile ukonstytuowanie się nowej rady tej gminy wiejskiej wzgl. miejskiej, która stanowi osobny okręg wyborczy nie zostało do tego czasu dokonane, wybory odbyć się muszą na pierwszem posiedzeniu nowoutworzonej rady tej gminy.

W razie gdyby rada jednej z gmin wiejskich wzgl. miejskich, połączonych w jeden okręg wyborczy nie była ukonstytuowana, posiedzenie wspólne /art.2, ust.2/ w celu dokonania wyboru zwołać należy najpóźniej 7-go dnia po jej utworzeniu.

Art.5.

Wybory są tajne.

Art.6.

Wybory przeprowadza komisja wyborcza.

W gminach wiejskich i miejskich stanowiących osobny okręg wyborczy, komisja wyborcza składa się z przewodniczącego rady gminnej, jako przewodniczącego oraz z trzech asesorów powołanych przez przewodniczącego z grona uprawnionych do głoso-

wania /art.3/,obecnych na posiedzeniu.

W razie połączenia kilku gmin w jeden okręg wyborczy, komisja wyborcza składa się z przewodniczącego rady gminy o największej liczbie ludności,jako przewodniczącego oraz z trzech asesorów,powołanych z grona uprawnionych do głosowania /art.3/,obecnych na posiedzeniu przez przewodniczącego komisji. W razie połączenia w jeden okręg wyborczy gmin wiejskich z miejskiemi,przewodniczącym komisji wyborczej jest przewodniczący rady gminy miejskiej o największej liczbie ludności.

Jednemu z asesorów jako sekretarzowi powierza przewodniczący prowadzenie protokółu.

Rozstrzygnięcia komisji wyborczej zapadają większością głosów.Przewodniczący komisji wogóle nie głosuje.

Tytuł II.

PRZYGOTOWANIE WYBORÓW.

Art.7.

O zarządzeniu wyborów zawiadamia starosta członków kolegjum wyborczego za pośrednictwem wójta,a w miastach burmistrza,przynajmniej na 2 tygodnie przed dniem wyborów,oznaczając dzień i miejsce wyborów,godzinę głosowania,tudzież tę liczbę członków sejmiku powiatowego oraz ich zastępców,jaka przypada na dany okręg wyborczy.

Art.8.

W gminach,stanowiących osobny okręg wyborczy,otwiera przewodniczący rady gminnej,wiejskiej wzgl.miejskiej,w oznaczonym przez starostę dniu,godzinie i miejscu /art.7/ posiedzenie wyborcze,objaśniając cel,dla którego posiedzenie zwołano, poczem tworzy komisję wyborczą /art.6/ i stwierdza liczbę uprawnionych do głosowania obecnych na posiedzeniu.

Posiedzenie wspólne rad gmin wiejskich wzgl.miejskich,złączonych w jeden okręg wyborczy,otwiera najstarszy wiekiem z pomiędzy obecnych na miejscu uprawnionych do głosowania /art.3/.Oznajmiwszy cel zwołania posiedzenia,powołuje on w myśl postanowień ust.3 art.6 przewodniczącego komisji wyborczej,który obejmuje od tej chwili przewodnictwo posiedzenia wyborczego.Przewodniczący komisji wyborczej powołuje asesorów zgodnie z art.6 niniejszej ustawy i stwierdza liczbę uprawnionych do głosowania,obecnych na posiedzeniu wyborczem.

Art.9.

Stół,przy którym urzęduje komisja wyborcza,należy ustawić tak,aby był ze wszystkich stron widoczny.Na stole należy ustawić urnę wyborczą,która powinna być tak zbudowana, aby bez otwierania nie było można wydobywać z niej kart do głosowania.

Egzemplarz niniejszej ustawy powinien znajdować się na stole komisji wyborczej do publicznego użytku.

Przed rozpoczęciem głosowania komisja wyborcza winna się przekonać,czy urna jest próżna.Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Na osobnym stoliku znajdować się winna dostateczna ilość kart do głosowania /art.16/.

Przewodniczący komisji wyborczej winien mieć przed sobą odpowiednią ilość kopert,opatrzonych urzędowym stemplem gminy,wzgl.magistratu.

Tytuł III.

USTALENIE KANDYDATÓW.

Art.10.

Przekonawszy się,że wszystko do głosowania jest przygotowane,przewodniczący komisji wyborczej wzywa do składania

list kandydatów.

Każdy z uprawnionych do głosowania /art.3/, obecny na posiedzeniu wyborczem, ma prawo zgłosić jedną listę kandydatów. Lista ta ma być podpisana własnoręcznie przez zgłaszającego oraz przynajmniej przez dwie osoby z pomiędzy obecnych na posiedzeniu wyborczem uprawnionych do głosowania.

Zgłaszający listę kandydatów obowiązany jest na żądanie komisji wyborczej udzielać wyjaśnień, dokonywać w niej zmian i uzupełnień listy. W braku innego oznaczenia za zgłaszającego uważa się osobę, podpisaną na pierwszem miejscu na liście.

Art.11.

Lista kandydatów zawierać winna poczwórną liczbę nazwisk w stosunku do liczby członków sejmiku powiatowego, których należy wybrać w danym okręgu.

W liście kandydatów należy wymienić kandydatów jednego pod drugim, podając przy każdym, jego imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania.

Nazwiska kandydatów opatrzone być muszą numerem porządkowym.

Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na członka sejmiku powiatowego lub zastępcę wybór przyjmie.

Art.12.

Nazwiska kandydatów, zachodzące kilkakrotnie w tej samej liście, uważa się za raz tylko podane.

Jeżeli jednego i tego samego kandydata podano w kilku listach kandydatów, wtedy uważa się go za kandydata tej listy, do której dołączono oświadczenie, przewidziane w art.11 jeżeli zaś oświadczenie takie dołączono do kilku list kandydatów, uważa się go wtedy za kandydata tej listy, która otrzymała niższy numer porządkowy. Kandydata tego skreśla się z tych list innych, do których on w myśl postanowienia niniejszego nie należy.

Art.13.

W listach kandydatów skreśla się nadto nazwiska kandydatów:

1/ którym nie przysługuje prawo obieralności,
2/ których istnienia nie można stwierdzić,
3/ którzy nie złożyli oświadczenia, przepisanego w art.11.

O skreśleniu kandydata decyduje komisja wyborcza.

Art.14.

Dozwolone jest łączenie i rozłączanie już złączonych list kandydatów.

Złączone listy kandydatów uważa się za jedną listę kandydatów. Otrzymują one razem tę ilość wybranych, jaka odpowiada sumie głosów, oddanych na każdą ze złączonych list kandydatów.

Art.15.

Wpływające listy kandydatów bada komisja wyborcza, zarządza w miarę potrzeby zmiany, poprawki i uzupełnienia, poczem oznacza je według kolejności ich zgłaszania numerami porządkowemi. Przewodniczący komisji wyborczej ogłasza te listy, które przez komisję wyborczą uznane zostały za ważne, podając równocześnie numery, jakiemi zostały oznaczone i zarządza głosowanie.

Tytuł IV.

GŁOSOWANIE.

Art.16.

Głosuje się na listę kandydatów.

Głosować można tylko osobiście za pomocą kartok /art.5/.

Kartki do głosowania muszą być z białego papieru i nie mogą być opatrzone żadnym znakiem odróżniającym.

Kartka do głosowania zawierać winna tylko numer porządkowy, jakim oznaczoną została lista kandydatów, na którą uprawniony do głosowania głos swój oddać zamierza /art.15/.

Art.17.

Jeden z członków komisji wyborczej wywołuje obecnych z listy uprawnionych do głosowania w porządku alfabetycznym. Każdy uprawniony do głosowania po wywołaniu go podchodzi do przewodniczącego komisji wyborczej i odbiera od niego kopertę, oznaczoną stemplem urzędowym /art.9/, poczem wkłada do niej na uboczu kartkę do głosowania i oddaje przewodniczącemu, który ją wrzuca do urny.

Równocześnie protokólant czyni na liście uprawnionych do głosowania przy nazwisku oddającego głos adnotację o oddaniu głosu.

Uprawniony do głosowania, który na powtórne wezwanie kartki oddać nie chce, traci prawo głosu.

Art.18.

Gdy już wszyscy obecni posiadający prawo głosu, głosy swe oddali, oddają swe głosy członkowie komisji wyborczej, powołani z pomiędzy uprawnionych do głosowania /art.3 i 6/, poczem przewodniczący zarządza zamknięcie głosowania.

Tytuł V.

STWIERDZENIE WYNIKU WYBORÓW.

Art.19.

Po zamknięciu głosowania przewodniczący komisji wyborczej wydobywa z urny oddane koperty i zlicza je, nie otwierając, przyczem członek komisji wyborczej ustala na podstawie notatek w liście uprawnionych do głosowania ilość oddanych głosów.

Gdyby ilość oddanych kopert różniła się od ilości głosów, obliczonych na podstawie listy uprawnionych do głosowania, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie przewodniczący komisji wyborczej otwiera każdą kopertę i stwierdza ważność oddanych głosów.

Art.20.

Nie ważne są kartki do głosowania, które:
1/ nie są oddane w kopercie urzędowej,
2/ nie są z białego papieru,
3/ są nieczytelne,
4/ są oznaczone znakiem odróżniającym,
5/ nie zawierają jednego z numerów, którymi oznaczono listy kandydatów,
6/ zawierają zastrzeżenia,
7/ zawierają coś więcej, niż jeden tylko numer.

Kilka równobrzmiących kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos.

Kilka różnobrzmiących kartek w jednej kopercie powoduje nieważność głosu.

O ważności kartek do głosowania wzgl. głosów decyduje komisja wyborcza.

Art. 21.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów przewodniczący komisji wyborczej oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, poczem dokonuje rozdziału ważnych głosów na poszczególne listy kandydatów.

Art. 22.

Stwierdzenie ostatecznego wyniku wyborów odbywa się w sposób następujący:

1/ na osobnym arkuszu robi się tyle rubryk, ile jest list kandydatów; dla złączonych list kandydatów robi się jedną rubrykę;
2/ poszczególne rubryki oznacza się tymi samymi numerami, jakimi oznaczono listy kandydatów /art. 15/;
3/ na czele każdej rubryki wypisuje się ilość głosów, jaka padła na tę listę kandydatów, dla której rubryka jest przeznaczona;
4/ liczby, wypisane na czele każdej rubryki, stosownie do przepisów podanych pod 3/, dzieli się najpierw przez 2, następnie przez 3, potem przez 4 i t.d. w miarę potrzeby, podpisując ilorazy jeden pod drugim,
5/ następnie podkreśla się tyle kolejno po sobie następujących najwyższych cyfr wszystkich rubryk, ilu członków sejmiku powiatowego i ich zastępców w danym okręgu wyborczym wybrać należy. Podkreślanie rozpoczyna się od góry, a przy otrzymaniu równych cyfr podkreśla się najpierw cyfrę wyższego szeregu;
6/ jeżeli na kilka list kandydatów padły równe ilości głosów, a ilość mandatów do podziału jest mniejszą od ilości tych list, natenczas los, wyciągnięty ręką przewodniczącego komisji wyborczej, rozstrzyga, której z nich przypadnie wybrany członek sejmiku powiatowego wzgl. zastępca;
7/ ilość wybranych, przypadająca na złączone listy kandydatów rozdziela się na każdą ze złączonych list w sposób, określony powyżej przepisany pod 1/ - 6/.

Przykład.

Następujący przykład objaśnia sposób stwierdzenia wyniku wyborów:

W danym okręgu wyborczym wybiera się 3-ch członków sejmiku powiatowego oraz 3-ch zastępców.

List kandydatów wpłynęło 4. Z tych:

na listę I padło 12 głosów
" " II " 7 "
" " III " 8 "
" " IV " 5 "

Ponieważ listę II i III złączono /art. 14/, przeto ustawia się tylko 3 rubryki, które oznacza się na czele numerami, odpowiadającymi numerom list kandydatów.

Następnie, dzieląc wypisaną w każdej rubryce ilość głosów w sposób, określony wyżej pod 4/, otrzymuje się szereg cyfr, które kolejno poczynając od najwyższej się podkreśla:

/.

283
157

Dzielnik	Lista I	Lista II i III	Lista IV.
1	2/ 12	1/ 15	5/ 5
2	4/ 6	3/ 7,5	2,5
3	4	6/ 5,6	1,6
4	3	3,7	1,2.
	1 członek sejmiku pow. i 1 zastępca	2 członków sejm. pow. i 1 zastępca	1 zastępca

Cyfry, podane przy poszczególnych liczbach u góry, oznaczają następstwo, w jakiem podkreśla się najwyższe cyfry.

Cyfry, podkreślone dwa razy, oznaczają członkó-w sejmiku powiatowego, cyfry raz podkreślone oznaczają zastępców.

Na złączone listy kandydatów II i III przypadło 2-ch członków sejmiku powiatowego i 1 zastępca. Ilu wybranych przypadło na każdą z tych złączonych list, stwierdza się jak następuje:

Dzielnik	Lista II	Lista IIII
1	2/ 7	1/ 8
2	3,5	3/ 4
3	2,3	2,6
	1 członek sejm. powiatow.	1 członek sejm. pow. i 1 zastępca.

Art.23.

Z ilości cyfr, podkreślonych w myśl przepisów art.22 pierwsza kolejna część, odpowiadająca liczbie mandatów w danym okręgu, oznacza członków sejmiku powiatowego, druga w tej samej liczbie - zastępców.

Członkami sejmiku powiatowego wzgl. ich zastępcami wybrani są kandydaci danej listy w takiej ilości, jaka na nie przypadła. Najpierw ustala się członków sejmiku powiatowego, a potem zastępców, przyczem kandydat wyżej wymieniony ma pierszeństwo przed kandydatem, wymienionym po nim.

Art.24.

Jeżeli wpłynęła jedna tylko ważna lista kandydatów, natenczas nie należy przeprowadzać głosowania. Wybrani są wtedy kandydaci tej listy w takiej ilości, jaka odpowiada ilości członków sejmiku powiatowego x/ poczem kandydat wyżej wymieniony ma pierszeństwo przed kandydatem wymienionym po nim.

Komisja wyborcza spisuje w takim wypadku protokół, stwierdzający, że wpłynęła jedna tylko ważna lista kandydatów i że głosowania nie było, ustalając zarazem, którzy kandydaci zostali w ten sposób wybrani na członków sejmiku powiatowego, a którzy na ich zastępców.

x/ i ich zastępców, których się ma wybrać. Najpierw ustala się członków sejmiku powiatowego a potem i zastępców,

Art.25.

W razie potrzeby zastąpienia członków sejmiku powiatowego powołuje się przedewszystkiem kolejno zastępców, wybranych x/ z list kandydatów, które otrzymały mniejsze ilości głosów i uzyskały zastępców, a dopiero gdyby i takich nie było, powołuje się zastępców z list, które otrzymały większe ilości głosów.

x/ z tej samej listy kandydatów a w braku takich powołuje się kolejno zastępców, wybranych

Tytuł VI.

ZAKONCZENIE WYBORÓW.

Art.26.

Z czynności swoich spisuje komisja wyborcza protokół, zawierający wszystkie istotne momenty wyborów.

Protokół ten winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej, a następnie przesłany wraz z aktami wyborczymi staroście.

Art.27.

Gdyby ten sam kandydat wybrany został równocześnie w kilku okręgach wyborczych, należy wezwać go, by w ciągu dwóch tygodni złożył oświadczenie, w którym okręgu wyborczym wybór przyjmuje.

W razie, gdy złoży oświadczenie, że przyjmuje wybór w innym okręgu wyborczym, lub w razie, gdy w zakreślonym terminie oświadczenia nie złoży, wchodzi w miejsce jego następny z kolei kandydat z tej listy kandydatów, z której wybrany został ubywający, a w miejsce tego następny z kolei i t.d. dopóki nie zostanie odpowiednio przesunięty ostatni z wybranych tej listy.

Art.28.

Wynik wyborów ogłosi starosta w organie prasy używanym do publikacji w powiecie.

Tytuł VII.

PROTESTY WYBORCZE.

Art.29.

W ciągu dni 14-tu, licząc od dnia następującego po dniu ogłoszenia wyniku wyborów, każdy członek odnośnego kolegjum wyborczego oraz każdy członek powiatowego związku komunalnego, który posiada prawo obieralności do sejmiku powiatowego, może wnieść na ręce przewodniczącego komisji wyborczej protest przeciwko wyborom.

Wniesione protesty przewodniczący przedkłada wydziałowi powiatowemu do rozstrzygnięcia.

Przeciw rozstrzygnięciom wydziału powiatowego służy w ciągu dalszych dni 14-tu licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia rozstrzygnięcia, prawo odwołania do wydziału wojewódzkiego, który rozstrzyga ostatecznie.

Niezależnie od tego bada sejmik powiatowy z urzędu prawo obieralności swych członków i w razie zakwestjonowania mandatu przekazuje sprawę drogą odpowiedniej uchwały wydziałowi wojewódzkiemu do rozstrzygnięcia.

Do czasu rozstrzygnięcia protestów względnie sprawy przekazanej wydziałowi wojewódzkiemu uchwałą sejmiku, służy wybranym członkom sejmiku powiatowego, zaopatrzonym w listy wierzytelne, prawo udziału w pracach sejmiku.

Art.30.

Wydział powiatowy wzgl. wydział wojewódzki unieważni wybory w całości:

1/ jeżeli zostanie stwierdzonem, że w danym okręgu wyborczym dopuszczono się przy wyborach przekupstw, wymuszeń lub fałszu w rozmiarach, mogących zmienić wynik wyborów;

2/ jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy, a uchybienia popełnione mogły wpłynąć na wynik wyborów.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych członków sejmiku powiatowego wzgl. ich zastępców mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art.27.

Art.31.

W razie rozwiązania sejmiku powiatowego przed upływem jego okresu urzędowania /art.86 ustawy o powiatowych związkach komunalnych /odbywają się wybory nadzwyczajne.

Do wyborów nadzwyczajnych stosują się wszelkie powyższe przepisy o wyborach zwyczajnych z wyjątkiem przepisu ustępu 1 art.4 niniejszej ustawy.

T y t u ł VIII.

PRZEPISY KONCOWE.

Art.32.

Koszty wyboru do sejmików powiatowych w gminach, stanowiących osobny okręg wyborczy, pokrywa dana gmina wiejska wzgl. miejska.

W razie połączenia kilku gmin wiejskich względnie miejskich w jeden okręg wyborczy, koszty wyborów ponoszą wszystkie połączone gminy w równych częściach.

Art.33.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem Województwa Śląskiego.

Art.34.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art.35.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

------0000------

U S T A W A

z dnia ....1923 r.

o wyborach do sejmików i wydziałów powiatowych.

T Y T U Ł I.

WYBORY DO SEJMIKOW POWIATOWYCH

R o z d z i a ł 1.

P r a wo w y b i e r a n i e.

Art. 1.

Uprawnienie do wybierania.

Członków sejmiku powiatowego, jacy powoływani być mają przez wybór do wspomnianego organu ziemskiej gminy powiatowej wybierają wszystkie niesamodzielne gminy wiejskie i miejskie ziemskiego powiatu administracyjnego.

W szczególności każda samodzielna gmina wiejska czy miejska w ziemskim w ziemskim powiecie administracyjnym, licząca do 6000 mieszkańców wybiera po 1 c złonku sejmiku powiatowego;
od 6.001 do 10.000 mieszkańców wybiera po 2 członków sejm.powiatow.
" 10.001 " 15.000 " " " 3 " " "
" 15.001 " 20.000 " " " 4 " " "
ponad 20.000 mieszkańców wybiera po 5 członków sejmiku powiatowego.

Oprócz tego każda gmina miejska czy wiejska równocześnie wybiera do sejmiku powiatowego co trzy lata taką samą liczbę zastępców, ile członków na nią przypada w myśl poprzedniego ustępu.

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Art. 2.

Ciała wyborcze.

Z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art. 32 niniejszej ustawy, wyboru członków sejmiku powiatowego i ich zastępców dokonują w gminach:

a/ wiejskich - członkowie rady gminnej wraz z ławnikami na wspólnem posiedzeniu wyborczem pod przewodnictwem wójta;

b/ miejskich - członkowie rady miejskiej i magistratu na wspólnem posiedzeniu wyborczem pod przewodnictwem burmistrza.

Każdemu członkowi rady gminnej w iejskiej czy miejskiej, ławnikowi, członkowi magistratu, wójtowi, względnie burmistrzowi przysługuje głos jeden.

W przedmiocie przeprowadzenia wyboru członków sejmiku powiatowego i ich zastępców miarodajne są przepisy art. 10 - 40 niniejszej ustawy.

R o z d z i a ł 2.

Przysposobienie wyborów.

Art. 3.

Wylosowanie ustępujących członków.

W przedostatnim świerśroczu pierwszego trzechlecia urzędowania sejmiku powiatowego należy na posiedzeniu sejmiku powiatowego dokonać ~~wykazania~~ wylosowania tych członków sejmiku, którzy mają ustąpić za pierwszym razem / art. 70 ust.2,3 i 4/ ustawy o samorządzie powiatowym . O ile wylosawanie w powyszym terminie jeszcze nie dokonano, natenczas starosta, jako przewodniczący sejmiku powiatowego, wyznacza w celu dokonania losowania nowe posiedzenie

U S T A W A

z dnia ....1923 r.

o wyborach do sejmików i wydziałów powiatowych.

T Y T U Ł I.

WYBORY DO SEJMIKÓW POWIATOWYCH

R o z d z i a ł 1.

P r a w o   w y b i e r a n i e.

Art. 1.

Uprawnienie do wybierania.

Członków sejmiku powiatowego, jacy powoływani być mają przez wybór do wspomnianego organu ziemskiej gminy powiatowej wybierają wszystkie niesamodzielne gminy wiejskie i miejskie ziemskiego powiatu administracyjnego.

W szczególności każda samodzielna gmina wiejska czy miejska w ziemskim powiecie administracyjnym, licząca do 6000 mieszkańców wybiera po 1 członku sejmiku powiatowego;
od 6.001 do 10.000 mieszkańców wybiera po 2 członków sejm.powiatow.
" 10.001 " 15.000 " " " 3 " "
" 15.001 " 20.000 " " " 4 " "
ponad 20.000 mieszkańców wybiera po 5 członków sejmiku powiatowego.

Oprócz tego każda gmina miejska czy wiejska równocześnie wybiera do sejmiku powiatowego co trzy lata taką samą liczbę zastępców, a ile członków na nią przypada w myśl poprzedniego ustępu.

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Art. 2.

Ciała wyborcze.

Z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art. 32 niniejszej ustawy, wyboru członków sejmiku powiatowego i ich zastępców dokonują w gminach:

a) wiejskich - członkowie rady gminnej wraz z ławnikami na wspólnem posiedzeniu wyborczem pod przewodnictwem wójta;

b/ miejskich - członkowie rady miejskiej i magistratu na wspólnem posiedzeniu wyborczem pod przewodnictwem burmistrza.

Każdemu członkowi rady gminnej w wiejskiej czy miejskiej, ławnikowi, członkowi magistratu, wójtowi, względnie burmistrzowi przysługuje głos jeden.

W przedmiocie przeprowadzenia wyboru członków sejmiku powiatowego i ich zastępców miarodajne są przepisy art. 10 - 40 niniejszej ustawy.

R o z d z i a ł 2.

Przysposobienie wyborów.

Art. 3.

Wylosowanie ustępujących członków.

W przedostatnim ćwierćroczu pierwszego trzechlecia urzędowania sejmiku powiatowego należy na posiedzeniu sejmiku powiatowego dokonać wylosowania tych członków sejmiku, którzy mają ustąpić za pierwszym razem / art. 70 ust.2,3 i 4/ ustawy o samorządzie powiatowym. O ile wylosowanie w powyższym terminie jeszcze nie dokonano, natenczas starosta, jako przewodniczący sejmiku powiatowego, wyznacza w celu dokonania losowania nowe posiedzenie

sejmiku powiatowego, które się winno odbyć w przeciągu dni 14 po upływie przedostatniego ćwiwmrx ćwierćtocza pierszego trzechlecia urzędowania sejmiku powiatowego.

Losowanie odbywa się wtedy w oznaczonym lokalu i czasie w przytomności przybyłych na posiedzenie członków sejmiku z przyzwaniem obecnych na miejscu członków wydziału powiatowego w obecności conajmniej 8 osób, licząc w to przewodniczącego sejmiku powiatowego.

Losy ciągnie przewodniczący lub wyznaczona przezeń jedna z obecnych osób.

Art. 4.

Rozpisanie i termin wyborów.

Wybory do sejmików powiatowych rozpisuje edę po uprzedniem porozumieniu się z odnośnymi starostami właściwy wojewoda, wskazując w obwieszczeniu powiaty administracyjne, w których mają być dokonane wybory członków i zastępców równocześnie, a w których tylko wybory jedynie samych zastępców.

Wybory należy rozpisać conajmniej na 75 dni, a ukończyć najpóźniej na 30 dni przed upływem okresu urzędowania tej części członków sejmiku, która ustępuje w czasie z kolei najbliższym.

Art. 5.

Polecenie przeprowadzenia wyborów.

Niezwłocznie pomrozpisaniu wyborów do sejmików powiatowych winien starosta wezwać wójtów tych gmin wiejskich, względnie burmistrzów tych gmin miejskich w swoim powiecie administracyjnym, które wybrały ustępujących właśnie członków i zastępców członków, aby zwołali posiedzenie wyborcze i poczynili odpowiednie zarządzenia każdy w swej gminie celem dokonania nowych wyborów.

Rzeczą wójta, względnie burmistrza jest postarać się, aby wybory te ukończone zostały w terminie, zakreślonym w ust.2-im artykułu poprzedniego.

TYTUŁ II.

WYBORY DO WYDZIAŁOW POWIATOWYCH

Rozdział 1.

Prawo wybierania.

Art. 6.

Sejmik jako ciało wyborcze.

Z wyjątkiem starosty powiatowego i jego urzędowego zastępcy wszyscy inni członkowie wydziału powiatowego wybierani są przez sejmik powiatowy, o ile nie zajdzie przypadek wyboru przez komisję wyborczą, przewidziany w art. 32 niniejszej ustawy, lub też przypadek mianowania członka, przewidziany w art. 41 niniejszej ustawy.

Każdym razem równocześnie z wyborem nowych członków wydziału powiatowego w miejsce członków ustępujących należy dokonać także wyboru w miejsce ustępujących zxkx zastępców.

Art. 7.

Sposób wybierania.

Wyboru członków wydziału powiatowego i ich zastępców dokonywa sejmik powiatowy pod przewodnictwem starosty powiatowego lub jego zastępcy.

W przedmiocie przeprowadzenia wyboru członków wydziału powiatowego i ich zastępców miarodajne są przepisy art. 10-40 niniejszej ustawy.

162
161

sejmiku powiatowego, które się winno odbyć w przeciągu dni 14 po upływie przedostatniego ~~czwarx~~ ćwierćrocza pierwszego trzechlecia urzędowania sejmiku powiatowego.

Losowanie odbywa się wtedy w oznaczonym lokalu i czasie w przytomności przybyłych na posiedzenie członków sejmiku z przyzwaniem obecnych na miejscu członków wydziału powiatowego w obecności conajmniej 8 osób, licząc w to przewodniczącego sejmiku powiatowego.

Losy ciągnie przewodniczący lub wyznaczona przezeń jedna z obecnych osób.

Art. 4.

Rozpisanie i termin wyborów.

Wybory do sejmików powiatowych rozpisuje się po uprzedniem porozumieniu się z odnośnymi starostami właściwy wojewoda, wskazując w obwieszczeniu powiaty administracyjne, w których mają być dokonane wybory członków i zastępców równocześnie, a w których tylko wybory jedynie samych zastępców.

Wybory należy rozpisać conajmniej na 75 dni, a ukończyć najpóźniej na 30 dni przed upływem okresu urzędowania tej części członków sejmiku, która ustępuje w czasie z kolei najbliższym.

Art. 5.

Polecenie przeprowadzenia wyborów.

Niezwłocznie po rozpisaniu wyborów do sejmików powiatowych winien starosta wezwać wójtów tych gmin wiejskich, względnie burmistrzów tych gmin miejskich w swoim powiecie administracyjnym, które wybrały ustępujących właśnie członków i zastępców członków, aby zwołali posiedzenie i poczynili odpowiednie zarządzenia każdy w swej gminie celem dokonania nowych wyborów.

Rzeczą wójta, względnie burmistrza jest postarać się, aby wybory te ukończone zostały w terminie, zakreślonym w ust.2-im artykułu poprzedniego.

TYTUŁ II.

WYBORY DO WYDZIAŁÓW POWIATOWYCH

Rozdział I.

Prawo wybierania.

Art. 6.

Sejmik jako ciało wyborcze.

Z wyjątkiem starosty powiatowego i jego urzędowego zastępcy wszyscy inni członkowie wydziału powiatowego wybierani są przez sejmik powiatowy, o ile nie zajdzie przypadek wyboru przez komisję wyborczą, przewidziany w art. 32 niniejszej ustawy, lub też przypadek mianowania członka, przewidziany w art. 41 niniejszej ustawy.

Każdym razem równocześnie z wyborem nowych członków wydziału powiatowego w miejsce członków ustępujących należy dokonać także wyboru w miejsce ustępujących ~~zzkx~~ zastępców.

Art. 7.

Sposób wybierania.

Wyboru członków wydziału powiatowego i ich zastępców dokonywa sejmik powiatowy pod przewodnictwem starosty powiatowego lub jego zastępcy.

W przedmiocie przeprowadzenia wyboru członków wydziału powiatowego i ich zastępców miarodajne są przepisy art. 10-40 niniejszej ustawy.

R o z d z i a ł 2.

Przysposobienie wyborów.

Art. 8.

Wylosowanie ustępujących członków.

Najpóźniej na 30 dni przed upływem pierwszego trzechlecie urzędowania wydziału powiatowrgo należy na posiedzeniu sejmiku powiatowego dokonać wylosowania tych członków wydziału powiatowego, którzy mają ustąpić za pierwszym razem / art. 90 ust. 2,3 i 4 ustawy o samorządzie powiatowym, O ile wylosowania w powyższym terminie jeszcze nie dokonano, natenczas starosta, jako przewodniczący sejmiku powiatowego, wyznacza w celu dokonania losowania nowe posiedzenie sejmiku powiatowego, które się winno odbyć najpóźniej na dni 14 przed upływem odnośnego trzechlecia.

Losowanie odbywa się wtedy w oznaczonym lokalu i czasie w przy tomności przybyłych na posiedzenie członków sejmiku z przyzwaniem obecnych na miejscu członków wydziału powiatowego w obecności conajmniej 8-miu osób, licząc w to przewodniczącego sejmiku powiatowego.

Losy ciągnie przewodniczący lub wyznaczona przezeń jedna z obecnych osób.

Art. 9.

Termin wyboru.

Najpóźniej 10-go dnia po rozpoczęciu się okresu urzędowania nowo-wstępującej części członków sejmiku lub nowego sejmiku powiatowego / art. 71 in87 ustawy o samorządzie powiatowym/ zwołuje starosta powiatowy - jako przewodniczący - sejmik powiatowy w nowym składzie członków celem wyboru przypadającej na nowy okres urzędowania liczby członków wydziału powiatowego i ich zastępców.

Wyborów tych winien sejmik powiatowy dokonać w każdym razie najpóźniej do nid 30, po rozpocząciu się okresum urzędowania nowowstępującej części członków sejmiku powiatowego, względnie po rozpoczęciu urzędowania przez nowy sejmik powiatowy.

T Y T U Ł III.

Przeprowadzenie wyborów.

R o z d z i a ł 1.

Przygotowanie aktu wyborczego.

Art. 10.

Konieczna liczba obecnych.

Na posiedzeniu wyborczem, zwołanem w celu wyboru członków, względnie zastępców członków do zwyczajnych organów kolegjalnych gminy powiatowej konieczna jest obecność conajmniej połowy ogólnej liczby osób, uprawnionych do wybierania w myśl niniejszej ustawy.

Jeżeli pierwsze posiedzenie wyborcze nie mogło się odbyć z powodu niedostatecznej liczby osób, uprawnionych do wynierania, to następne posiedzenie, które odbyć się winno w przeciągu 3 - 6 dni po dniu, naznaczonym dla pierwszego i które zwołanem być winno z wyraźnem zaznaczeniem jako d r u g i e posiedzenie celem wyboru do odnośnego organu gminy powiatowej, zdolne jest do dokonania wyborów bez względu na liczbę obecnych.

Art. 11.

Wezwanie na posiedzenie.

Wezwania do wzięcia udziału w posiedzeniu wyborczem winien

103
162

R o z d z i a ł 2.

Przysposobienie wyborów.

Art. 8.

Wylosowanie ustępujących członków.

Najpóźniej na 30 dni przed upływem pierwszego trzechlecia urzędowania wydziału powiatowego należy na posiedzeniu sejmiku powiatowego dokonać wylosowania tych członków wydziału powiatowego, którzy mają ustąpić za pierwszym razem / art. 90 ust. 2, 3 i 4 ustawy o samorządzie powiatowym. O ile wylosowania w powyższym terminie jeszcze nie dokonano, natenczas starosta, jako przewodniczący sejmiku powiatowego, wyznacza w celu dokonania losowania nowe posiedzenie sejmiku powiatowego, które się winno odbyć najpóźniej na dni 14 przed upływem odnośnego trzechlecia.

Losowanie odbywa się wtedy w oznaczonym lokalu i czasie w przytomności przybyłych na posiedzenie członków sejmiku z przyzwaniem obecnych na miejscu członków wydziału powiatowego w obecności conajmniej 8-miu osób, licząc w to przewodniczącego wx sejmiku powiatowego.

Losy ciągnie przewodniczący lub wyznaczona przezeń jedna z obecnych osób.

Art. 9.

Termin wyboru.

Najpóźniej 10-go dnia po rozpoczęciu się okresu urzędowania nowo-wstępującej części członków sejmiku lub nowego sejmiku powiatowego / art. 71 i 87 ustawy o samorządzie powiatowym/ zwołuje starosta powiatowy - jako przewodniczący - sejmik powiatowy w nowym składzie członków celem wyboru przypadającej na nowy okres urzędowania liczby członków wydziału powiatowego i ich zastępców.

Wyborów tych winien sejmik powiatowy dokonać w każdym czasie najpóźniej do dnia 30. po rozpoczęciu się okresu urzędowania nowowstępującej części członków sejmiku powiatowego, względnie po rozpoczęciu urzędowania przez nowy sejmik powiatowy.

T Y T U Ł III.

Przeprowadzenie wyborów.

R o z d z i a ł 1.

Przygotowanie aktu wyborczego.

Art. 10.

Konieczna liczba obecnych.

Na posiedzeniu wyborczem, zwołanem w celu wyboru członków, względnie zastępców członków do zwyczajnych organów kolegjalnych gminy powiatowej konieczna jest obecność conajmniej połowy ogólnej liczby osób, uprawnionych do wybierania w myśl niniejszej ustawy.

Jeżeli pierwsze posiedzenie wyborcze nie mogło się odbyć z powodu niedostatecznej liczby osób, uprawnionych do wybierania, to następne posiedzenie, które odbyć się winno w przeciągu 3 - 6 dni po dniu, naznaczonym dla pierwszego i które zwołanem być winno z wyraźnem zaznaczeniem jako d r u g i e posiedzenie celem wyboru do odnośnego organu gminy powiatowej, zdolne jest do dokonania wyborów bez względu na liczbę obecnych.

Art. 11.

Wezwanie na posiedzenie.

Wezwania do pxwzięcia udziału w posiedzeniu wyborczem winien

204
163

przewodniczący rozesłać uprawnionym do wybierania najpóźniej na 2 dni naprzód przed dniem odbycia się posiedzenia wyborczego.
Ma to zastosowanie i w tym przypadku, gdy odbyć się mające właśnie posiedzenie wyznaczonem zostało ustnie na poprzednim posiedzeniu, a rozchodzi się o przesłanie wezwań tym uprawnionym do wybierania, którzy nie byli obecni na posiedzeniu poprzedniem.

Art. 12.

Rozpoczęcie posiedzenia.

Otwarcie posiedzenia wyborczego nastąpić może dopiero po stwierdzeniu obecności koniecznej liczby uprawnionych do wyboru uczestników i po nadejściu godziny, jaka z góry oznaczona była dla rozpoczęcia się posiedzenia.
Przed nadejściem oznaczonej godziny nawet w razie obecności koniecznej liczby uprawnionych do wybierania nie wolno przedsiębrać żadnych czynności wyborczych, a przedsięwzięte tak czynności są nieważne i nie mogą być uwzględniane w akcie wyborczym.
Wyborcy, przybyli w toku głosowania już po odczytaniu ich nazwisk, nie mogą już brać udziału w odnośnem głosowaniu i nie liczą się za obecnych przy stwierdzaniu wyników tego głosowania.

Art. 13.

Skład komisji wyborczej.

Zaraz po otwarciu posiedzenia wyborczego winien przewodniczący przeprowadzić w przepisany sposób utworzenie i ukonstytuowanie się komisji wyborczej.
Komisja wyborcza składa się z przewodniczącego i trzech wybieranych przez ciało wyborcze skrutatorów, z których jeden pełni funkcje sekretarza, o ile za zgodą większości uczestników posiedzenia wyborczego nie powołano sekretarza z grona urzędników gminy; sekretarz tak powołany nie wchodzi w skład komisji wyborczej.
Przewodniczący posiedzenia wyborczego jest równocześnie przewodniczącym komisji wyborczej; on kieruje zarówno czynnościami członków komisji wyborczej, jak i wogóle całym aktem wyborczym. W razie przeszkody zaszłej co do osoby przewodniczącego obejmuje jego urzędowy zastępca przewodnictwo posiedzeń wyborczych i komisji wyborczej.
Zadaniem skrutatorów jest rozdawnictwo kart głosowania, zbieranie, stwierdzenie i zliczenie głosów, jakoteż pomoc w przeprowadzaniu całego aktu wyborczego.
Zadaniem sekretarza jest służyć przewodniczącemu pomocą w pracach pisemnych, prowadzić protokół z przebiegu wyborów i wogóle współdziałać w porządkowaniu i zestawieniu wyniku głosowania.

Art. 14.

Wybór skrutatorów.

Wybór skrutatorów zarządza przewodniczący zaraz po otwarciu posiedzenia z pomiędzy obecnych uczestników posiedzenia. Osób, umieszczonych na spisie kandydatów, nie można wybierać skrutatorami.
Celem przeprowadzenia wyboru skrutatorów przewodniczący wzywa uczestników do wskazania z pomiędzy siebie odpowiednich kandydatów. Może i sam takich kandydatów wskazać. Wskazanych wypisuje na liście którą odczytuje zebranym, poczem zarządza imienne głosowanie. Każdy z uczestników wymienia jednego kandydata z listy.
Trzech kandydatów z listy, którzy w jednorazowem imiennem głosowaniu otrzymali z kolei po sobie największe ilości głosów, powołuje przewodniczący na skutatorów.

Art. 15.

Rozstrzyganie sprzeciwów i wątpliwości.

Sprzeciwy, wniesione przez uczestników posiedzenia oraz wątpliwości w ciągu aktu wyborczego rozstrzyga komisja większością głosów. W razie równości głosów przeważa to zdanie, za którem

oświadczył się przewodniczący.
Rozstrzygnięcie komisji, jakoteż vota mniejszości, zgłaszane przez poszczególnych jej członków, zapisuje się w protokóle posiedzenia wyborczego.

Art. 16.

Przedstawianie wypisu kandydatów.

Każdy uprawniony do wybierania ma prawo przedłożyć przewodniczącemu przed odbyciem się posiedzenia wyborczego wypis kandydatów, proponowanych do wybrania na członka, względnie na zastępcę członka odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej.
W wypisie należy zamieszczać tylko kandydatów, mających prawo wybieralności, a wykazanych własnoręcznie podpisanem oświadczeniem, że ewentualny wybór przyjmą.

Art. 17.

Spis kandydatów.

Z wykazów, przedłożonych przed odbyciem się posiedzenia sporządza przewodniczący przed otwarciem posiedzenia wyborczego abecadłowy spis kandydatów, w którym wolno mu też umieścić kandydatów przez siebie propnowanych, o ile ci złożyli własnoręcznie podpisane oświadczenia, że ewentualny wybór przyjmą.
Spis ten osobno uwzględniać powinien najpierw kandydatów na członków odnośnego organu gminy powiatowejM, a następnie osobno kandydatów na zastępców, podając przy każdym kandydacie jego imię i nazwisko , ewentualny przydomek, zawód i miejsce zamieszkania, oraz nazwisko tej osoby, uprawnionej do wyboru, przez którą odnośny kandydat został zaproponowany.
W spisie zamieszczać należy tylko kandydatów, mających prawo wybieralności / art. 43 ustawy o samorządzie powiatowym/, a wykazanych własnotęcznie podpisanem oświadczeniem, że ewentualny wybór przyjmą. Osób pomieszczonych na spisie kandydatów nie wolno wybierać na członków komisji wyborczej.

Art. 18.

Odczytanie i uzupełnienie spisu.

Zaraz po utworzeniu się komisji wyborczej przewodniczący odczytuje na posiedzeniu wyborczem spis kandydatów na członków i na zastępców członków odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej.
Po odczytaniu spisu wzywa przewodniczący uczestników posiedzenia wyborczego do przedstawienia dalszych kandydatów, Przedstawionych w ten sposób kandydatów zamieszcza się w dalszym ciągu na spisie według kolei ich przedstawienia, o ile kandydaci ci mają prawo wybieralności i o ile co do każdego z nich istnieje własnoręcznie lub osobiście na posiedzeniu wyborczem oznajmione oświadczenie, że ewentualny wybór przyjmą.

Art. 19.

Wykończenie spisu kandydatów.

Obecnych na posiedzeniu wyborczem kandydatów ze spisu,o ile co do nich brakuje wspomnianego w artykule poprzednim oświadczenia, winien przewodniczący zapytać, czy ewentualny wybór przyjmą. Nieprzyjmujących należy wykreślić ze spisu. Dłosy, oddane na kandydatów wykreślonych, są nieważne.
Osoby ze spisu kandydatów na członków mogą równocześnie figurować też na liście kandydatów na zastępców, o ile kandydaturę tę też przetem przyjmą. W razie wybrania ich członkami skreśla się ich z listy kandydatów na zastępców.

oświadczył się przewodniczący.

Rozstrzygnięcie komisji, jakoteż vota mniejszości, zgłaszane przez poszczególnych jej członków, zapisuje się w protokóle posiedzenia wyborczego.

Art. 16.

Przedstawianie wypisu kandydatów.

Każdy uprawniony do wybierania ma prawo przedłożyć przewodniczącemu przed odbyciem się posiedzenia wyborczego wypis kandydatów, proponowanych do wybrania na członka, względnie na zastępcę członka odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej.

W wypisie należy zamieszczać tylko kandydatów, mających prawo wybieralności, a wykazanych własnoręcznie podpisanem oświadczeniem, że ewentualny wybór przyjmą.

Art. 17.

Spis kandydatów.

Z wykazów, przedłożonych przed odbyciem się posiedzenia sporządza przewodniczący przed otwarciem posiedzenia wyborczego abecadłowy spis kandydatów, w którym wolno mu też umieścić kandydatów przez siebie proponowanych, o ile ci złożyli własnoręcznie podpisane oświadczenia, że ewentualny wybór przyjmą.

Spis ten osobno uwzględniać powinien najpierw kandydatów na członków odnośnego organu gminy powiatowejM, a następnie osobno kandydatów na zastępców, podając przy każdym kandydacie jego imię i nazwisko , ewentualny przydomek, zawód i miejsce zamieszkania, oraz nazwisko tej osoby, uprawnionej do wyboru, przez którą odnośny kandydat został zaproponowany.

W spisie zamieszczać należy tylko kandydatów, mających prawo wybieralności / art. 43 ustawy o samorządzie powiatowym/, a wykazanych własnoręcznie podpisanem oświadczeniem, że ewentualny wybór przyjmą. Osób pomieszczonych na spisie kandydatów nie wolno wybierać na członków komisji wyborczej.

Art. 18.

Odczytanie i uzupełnienie spisu.

Zaraz po utworzeniu się komisji wyborczej przewodniczący odczytuje na posiedzeniu wyborczem spis kandydatów na członków i na zastępców członków odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej.

Po odczytaniu spisu wzywa przewodniczący uczestników posiedzenia wyborczego do przedstawienia dalszych kandydatów. Przedstawionych w ten sposób kandydatów zamieszcza się w dalszym ciągu na spisie według kolei ich przedstawienia, o ile kandydaci ci mają prawo wybieralności i o ile co do każdego z nich istnieje własnoręcznie lub osobiście na posiedzeniu wyborczem oznajmione oświadczenie, że ewentualny wybór przyjmą.

Art. 19.

Wykończenie spisu kandydatów.

Obecnych na posiedzeniu wyborczem kandydatów ze spisu,o ile co do nich brakuje wspomnianego w artykule poprzednim oświadczenia, winien przewodniczący zapytać, czy ewentualny wybór przyjmą. Nieprzyjmujących należy wykreślić ze spisu. Głosy, oddane na kandydatów wykreślonych, są nieważne.

Osoby ze spisu kandydatów na członków mogą równocześnie figurować też na liście kandydatów na zastępców, o ile kandydaturę tę też przetem przyjmą. W razie wybrania ich członkami skreśla się ich z listy kandydatów na zastępców.

Art. 20.

Zamknięcie spisu kandydatów.

Jeżeli nikt dalszych kandydatów nie przedstawia, przewodniczący odczytuje raz jeszcze spis kandydatów i w razie niewnoszenia sprzeciwu ze strony uczestników posiedzenia ogłasza ten spis za zamknięty.

Zamknięty spis służy za podstawę głosowania i ma być z podpisem przewodniczącego dołączony do protokółu posiedzenia wyborczego.

Niezamieszczenie przedstawionego kandydata na spisie nie pociąga za sobą nieważności aktu wyborczego, o ile żaden uczestnik sprzeciwu w tym względzie nie wniósł przed zamknięciem spisu, względnie o ile po wniesieniu nieuwzględnionego przez komisję wyborczą sprzeciwu nie żażądał równocześnie zapisania tego faktu do protokółu posiedzenia wyborczego.

Rozdział 2.

Głosowanie

Art. 21.

Porządek głosowania.

Głosować można tylko osobiście.

Do składania głosów wywołuje uprawnionych sekretarz w abecadłowym porządku ich nazwisk.

Wypełnione i zamknięte kartki oddaje uprawniony z odliczeniem ich liczby wyznaczonemu do tego celu członkowi komisji wyborczej lub też w oczach komisji wrzuca je sam do urny, odbierając każdą pojedyńczo.

Wyborcy, chcący uchodzić za wstrzymujących się od głosowania, winni wszystkie kartki zwrócić przewodniczącemu z odpowiedniem oświadczeniem, nie wrzucając ich do urny.

Art. 22.

Stwierdzenie głosów.

Po dokonaniu głosowania następuje stwierdzenie głosów przez członków komisji wyborczej.

Jeden ze skrutatorów wyciąga kartki głosowania pojedyńczo z urny, rozwija każdą i podaje przewodniczącemu, który po porozumieniu się z nim i z drugim skrutatorem odczytuje je głośno, o ile głos uznano za ważny. Drugi skrutator odbiera od przewodniczącego odczytaną kartkę, opatruje ją numerem porządkowym wyjęcia i składa na stos osobny do kartek z głosami na tego samego kandydata, o ile już takie były i zostały za ważne uznane.

Numer porządkowy wyjęcia zaznacza w spisie kandydatów z prawej strony przy nazwisku odnośnego kandydata.

Karty nieważne ze względów formalnych lub innych / np. karty niewskazujące niewątpliwie wybieranego kandydata lub oddane na kandydata bez prawa wybieralności albo też na niezamieszczonego na spisie kandydatów i t.p./ tudzież kartki puste numerować, zbierać, zapisywać i składać należy osobno, podobnie, jak kartki z ważnym głosem.

W celu zapisywania kart nieważnych i pustych należy u spodu spisu kandydatów dodać dwie osobne rubryki p.t."kartki nieważne" i "kartki puste". Kart bez pieczęci nie należy brać wogóle w rachubę.

Art. 23.

Zliczanie głosów.

Po wyciągnięciu z urny i odczytaniu wszystkich kart głosowania należy dokonać zleczenia głosów.

Zliczenia dokonywa się dodając, ile osobnych numerów porządkowych zapisano w spisie kandydatów po prawej stronie przy każdem nazwisku kandydata względnie w rubrykach kart nieważnych i kart pustych. Każdy numer porządkowy liczy się jako jednostkę.

Wyniki tego dodawania należy wyszczególniać na lewo przed nazwiskiem odnośnego kandydata, względnie przed rubryką kart nieważnych i kart pustych. Zliczenie wszystkich tych wyników powinno dać ogólną sumę oddanych głosów ważnych i nieważnych, która się powinna zgadzać z ogólną sumą wyciągniętych z urny kart z pieczęciami.

Art. 24.

Zestawienie wyniku.

Po zliczeniu głosów w każdej rubryce spisu kandydatów, należy nazwiska tych kandydatów na których padły ważne głosy, wypisać na osobnej liście zestawczej kolejno po sobie podług liczby głosów, jaką każdy z tych kandydatów otrzymał, poczynając od nazwiska tego kandydata, który dostał największą liczbę głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej. Przy wyszczególnianiu na liście zestawczej kandydatów o równej ilości głosów rozstrzyga porządek abecadłowy nazwisk kandydatów.

Wygotowaną listę zestawczą wręcza sekretarz przewodniczącemu, który ją sprawdza przy pomocy skrutatorów i głosowania w razie potrzeby. Lista zestawcza winna być dołączona do protokółu z posiedzenia wyborczego.

Art. 20.

Zamknięcie spisu kandydatów.

Jeżeli nikt dalszych kandydatów nie przedstawia, przewodniczący odczytuje raz jeszcze spis kandydatów i w razie niewnoszenia sprzeciwu ze strony uczestników posiedzenia ogłasza ten spis za zamknięty.

Zamknięty spis służy za podstawę głosowania i ma być z podpisem przewodniczącego dołączony do protokółu posiedzenia wyborczego.

Niezamieszczenie przedstawionego kandydata na spisie nie pociąga za sobą nieważności aktu wyborczego, o ile żaden uczestnik sprzeciwu w tym względzie nie wniósł przed zamknięciem spisu, względnie o ile po wniesieniu nieuwzględnionego przez komisję wyborczą sprzeciwu nie zażądał równocześnie zapisania tego faktu do protokółu posiedzenia wyborczego.

Rozdział 2.

Głosowanie

Art. 21.

Porządek głosowania.

Głosować można tylko osobiście.

Do składania głosów wywołuje uprawnionych sekretarz w abecadłowym porządku ich nazwisk.

Wypełnione i zamknięte kartki oddaje uprawniony z odliczeniem ich liczby wyznaczonemu do tego celu członkowi komisji wyborczej lub też w oczach komisji wrzuca je sam do urny, odbierając każdą pojedyńczo.

Wyborcy, chcący uchodzić za wstrzymujących się od głosowania, winni wszystkie kartki zwrócić przewodniczącemu z odpowiednim oświadczeniem, nie wrzucając ich do urny.

Art. 22.

Stwierdzenie głosów.

Po dokonaniu głosowania następuje stwierdzenie głosów przez członków komisji wyborczej.

Jeden ze skrutatorów wyciąga kartki głosowania pojedyńczo z urny, rozwija każdą i podaje przewodniczącemu, który w porozumieniu się z nim i z drugim skrutatorem odczytuje je głośno, o ile głos uznano za ważny. Drugi skrutator odbiera od przewodniczącego odczytaną kartkę, opatruje ją numerem porządkowym wyjęcia i składa na stos osobny do kartek z głosami na tego samego kandydata, o ile już takie były i zostały za ważne uznane.

Numer porządkowy wyjęcia zaznacza w spisie kandydatów z prawej strony przy nazwisku odnośnego kandydata.

Karty nieważne ze względów formalnych lub innych / np.karty niewskazujące niewątpliwie wybieranego kandydata lub oddane na kandydata bez prawa wybieralności albo też na niezamieszczonego na spisie kandydatów i t.p./ tudzież kartki puste numerować, zbierać, zapisywać i składać należy osobno, podobnie, jak kartki z ważnym głosem.

W celu zapisywania kart nieważnych i pustych należy u spodu spisu kandydatów dodać dwie osobne rubryki p.t."kartki nieważne" i "kartki puste". Kart bez pieczęci nie należy brać wogóle w rachubę.

Art. 23.

Zliczanie głosów.

Po wyciągnięciu z urny i odczytaniu wszystkich kart głosowania należy dokonać zliczenia głosów.

Zliczenia dokonywa się dodając, ile osobnych numerów porządkowych zapisano w spisie kandydatów po prawej stronie przy każdem nazwisku kandydata względnie w rubrykach kart nieważnych i kart pustych. Każdy numer porządkowy liczy się jako jednostkę.

Wyniki tego dodawania należy wyszczególniać na lewo przed nazwiskiem odnośnego kandydata, względnie przed rubryką kart nieważnych i kart pustych. Zliczenie wszystkich tych wyników powinno dać ogólną sumę oddanych głosów ważnych i nieważnych, która się powinna zgadzać z ogólną sumą wyciągniętych z urny kart z pieczęciami.

Art. 24.

Zestawienie wyniku.

Po zliczeniu głosów w każdej rubryce spisu kandydatów, należy nazwiska tych kandydatów na których padły ważne głosy, wypisać na osobnej liście zestawczej kolejno po sobie podług liczby głosów, jaką każdy z tych kandydatów otrzymał, poczynając od nazwiska tego kandydata, który dostał największą liczbę głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej. Przy wyszczególnianiu na liście zestawczej kandydatów o równej ilości głosów rozstrzyga porządek abecadłowy nazwisk kandydatów.

Wygotowaną listę zestawczą wręcza sekretarz przewodniczącemu, który ją sprawdza przy pomocy skrutatorów i głosowania w razie potrzeby.

Lista zestawcza winna być dołączona do protokółu z posiedzenia wyborczego.

R o z d z i a ł 3.

Dokonywanie wyboru .

Art. 25.

Głosowanie zasadnicze .

Na wszystkie te stanowiska członków i ich zastępców w odnośnym organie gminy powiatowej , jakie mają być właśnie obsadzone drogą wyboru przez właściwe ciała wyborcze dokonywa się wyboru równocześnie, a mianowicie odrazu jednem głosowaniem członków a osobno jednem na zastępców .

O ile do wybrania jest tylko jeden członek odnośnego względnie zastępca członka odnośnego organu gminy powiatowej, natenczas zostaje obrany członkiem względnie zastępcą członka ten kandydat mający prawo wybieralności, który przy pierwszem głosowaniu skupi na siebie większość głosów obecnych na posiedzeniu wyborczem. Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych .

O ile więcej członków względnie zastępców członków jest do wybrania, natenczas z pomiędzy kandydatów, którzy przy pierwszem głosowaniu otrzymali kolejne po sobie największą ilość głosów, uznaje się taką liczbę za wybranych, jaką liczba członków względnie zastępców miała być wybraną do odnośnego organu gminy powiatowej .

Przy wyborach do wydziału powiatowego, o ileby między osobami wyznaczalnemi w sposób powyższy do uznania za wybranych nie było conajmniej dwuch osób, będących członkami niesamodzielnych gmin miejskich w powiecie, należy uznać za wybranych tylko tych z odnośnych kandydatów, aby umożliwić uzupełnienie członków wydziału z gmin miejskich do liczby dwuch przy głosowaniu wtórem. Jeśli przy większej liczbie wybieranych członków względnie zastępców otrzyma dwuch lub więcej kandydatów równą ilość głosów - tak, że w razie uwzględnienia wszystkich kandydatów z równą ilością głosów przekroczoną by została liczba wybieranych, natenczas los rozstrzyga , który względnie którzy z pomiędzy kandydatów o równej ilości głosów mają być uznani za wybranych .

Od losowania należy odstąpić, o ileby którykolwiek z powyższych kandydatów o równej ilości głosów był członkiem gminy miejskiej w powiecie i o ile uznanie go za wybranego ograniczałoby potrzebę uzupełnienia liczby przedstawicieli u tych gmin w wydziale powiatowym przy głosowaniu wtórem .

Art. 26.

Stwierdzanie wyniku i toku wyborów .

Po głosowaniu ogłasza przewodniczący jego wynik obecnym uczestnikom wspólnego posiedzenia wyborczego, gdy tylko zestawienie wyniku zostanie dokonanem .

Zarazem oznajmia przewodniczący obecnym uczestnikom, czy akt wyborczy został już w całości dokonany, czy też i w jakim celu trwa dalej .

Art. 27.

Wybór zastępców .

Przeprowadzenie wyborów na zastępców członków odbywa się w podobny sposób, jak przeprowadzenie wyborów na członków .

Wybory na zastępców członków przeprowadzić należy natychmiast po dokonaniu wyboru członków do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej .

Art. 28.

Głosowanie wtóre.

O ile liczba kandydatów, na których padły ważne głosy w pierwszem głosowaniu i którzy wobec tego zostali wybrani jest mniejszą

Rozdział 3.

Dokonywanie wyboru.

Art. 25.

Głosowanie zasadnicze.

Na wszystkie te stanowiska członków i ich zastępców w odnośnym organie gminy powiatowej, jakie mają być właśnie obsadzone drogą wyboru przez właściwe ciała wyborcze dokonywa się wyboru równocześnie, z mianowicie odrazu jednem głosowaniem członków a osobno jednem na zastępców.

O ile do wybrania jest tylko jeden członek odnośnego względnie zastępca członka odnośnego organu gminy powiatowej, natenczas zostaje obrany członkiem względnie zastępca członka ten kandydat mający prawo wybieralności, który przy pierwszem głosowaniu skupi na siebie większość głosów obecnych na posiedzeniu wyborczem. Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych.

O ile więcej członków względnie zastępców członków jest do wybrania, natenczas z pomiędzy kandydatów, którzy przy pierwszem głosowaniu otrzymali kolejne po sobie największą ilość głosów, uznaje się taką liczbę za wybranych, jaka liczba członków względnie zastępców miała być wybrana do odnośnego organu gminy powiatowej.

Przy wyborach do wydziału powiatowego, o ileby między osobami wyznaczalnemi w sposób powyższy do uznania za wybranych nie było conajmniej dwuch osób, będących członkami niesamodzielnych gmin miejskich w powiecie, należy uznać za wybranych tylko tych z odnośnych kandydatów, aby umożliwić uzupełnienie członków wydziału z gmin miejskich do liczby dwuch przy głosowaniu wtórem. Jeśli przy większej liczbie wybieranych członków względnie zastępców otrzyma dwuch lub więcej kandydatów równą ilość głosów - tak, że w razie uwzględnienia wszystkich kandydatów z równą ilością głosów przekroczona by została liczba wybieranych, natenczas los rozstrzyga, który względnie którzy z pomiędzy kandydatów o równej ilości głosów mają być uznani za wybranych.

Od losowania należy odstąpić, o ileby którykolwiek z powyższych kandydatów o równej ilości głosów był członkiem gminy miejs~~kie~~skiej w powiecie i o ile uznanie go za wybranego ograniczałoby potrzebę uzupełnienia liczby przedstawicieli u tych gmin w wydziale powiatowym przy głosowaniu wtórem.

Art. 26.

Stwierdzanie wyniku i toku wyborów.

Po głosowaniu ogłasza przewodniczący jego wynik obecnym uczestnikom wspólnego posiedzenia wyborczego, gdy tylko zestawienie wyniku zostanie dokonanem.

Zarazem oznajmia przewodniczący obecnym uczestnikom, czy akt wyborczy został już w całości dokonany, czy też i w jakim celu trwa dalej.

Art. 27.

Wybór zastępców.

Przeprowadzenie wyborów na zastępców członków odbywa się w podobny sposób, jak przeprowadzenie wyborów na członków.

Wybory na zastępców członków przeprowadzić należy natychmiast po dokonaniu wyboru członków do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej.

Art. 28.

Głosowanie wtóre.

O ile liczba kandydatów, na których padły ważne głosy w pierwszem głosowaniu i którzy wobec tego zostali wybrani jest mniejsza

od liczby członków, względnie zastępców, jaka miała być wybraną do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej, natenczas przewodniczący zarządza głosowanie wtóre.

Głosowanie które zarządza przewodniczący także wtedy, gdy liczba członków, względnie zastępców, wybranych w pierwszem zasadniczem głosowaniu, zmniejszy się z jakichkolwiek bądź powodów /np. patrz art.43,44 i 47 ustawy o samorządzie powiatowym,art.25 i 34 niniejszej ustawy i t.d./ jeszcze przed upływem terminu dla obuczenia wyborów a na liście zestawczej z pierwszego głosowania brak takich dalszych kandydatów, coby otrzymali ważne głosy.

Art. 29.

Spis kandydatów przy głosowaniu wtórem.

Dotychczasowy spis kandydatów można przed głosowaniem wtórem bądź to uzupełnić przez wciągnięcie doń zgłoszeń nowych kandydatów, bądź też - jeśli stał się już bezprzedmiotowym - zastąpić spisem nowym, sporządzonym na podstawie nowych zgłoszeń.

W przedmiocie sporządzania odczytywania, uzupełniania, wykończania i zamknięcia tego spisu miarodajne ~~six~~ są przepisy, wypowidziane wyżej w art.16 - 20 niniejszej ustawy.

Art. 30.

Przeprowadzanie głosowania wtórego.

Głosowanie wtóre zarządza przewodniczący na tem samem posiedzeniu wyborczem albo też na wtórem posiedzeniu wyborczem z zachowaniem obowiązujących w tym względzie przepisów /art........ niniejszej ustawy/.

Przeprowadzenie wyborów przy głosowaniu wtórem odbywa się tak samo, jak przy głosowaniu pierwszem, że liczba wybieranych ogranicza się do tych tylko stanowisk, które nie zostały obsadzone przy głosowaniu pierwszem lub, które zawakowały zaraz po pierwszem głosowaniu, a jeszcze przed upływem terminu, wyznaczonego dla ukończenia wyborów.

Art. 31.

Wtóre posiedzenie wyborcze.

Dla braku odpowiednich kandydatów, dla przeprowadzenia wtórego głosowania /art.29 ustawy ustęp 1 niniejszej ustawy/ lub z innych ważnych względów przewodniczący za zgodą 3/4 liczby obecnych może przed ukończeniem wyborów zamknąć posiedzenie wyborcze i wyznaczyć po porozumieniu się z obecnymi wtóre posiedzenie wyborcze na inny dzień.

Posiedzenie wtóre odbyć się winno najpóźniej do 8 dni po posiedzeniu pierwszem, a w każdym razie na 14 dni przed terminem ukończenia wyborów. Ustalony dzień wtórego posiedzenia wyborczego poda przewodniczący ustnie do wiadomości obecnych na pierwszem posiedzeniu uczestników. Nieobecnych należy powiadomić o tym dniu osobnemi wezwaniami /art.11 ust. 2 niniejszej ustawy/.

Zarządzenie którego posiedzenia wyborczego nie unieważnia czynności, dokonanych na posiedzeniu pierwszem. Rozpoczęte już poprzednio wybory winny zostać dokonane, względnie ukończone i to bez względu na ~~la~~ liczbę uprawnionych do wybierania, obecnych na zebraniu.

Skład komisji wyborczej może pozostać ten sam lub za uchwałą 3/4 liczby obecnych uleć zmianie co do osób skrutatorów; nowych skrutatorów wybiera się zgodnie z obowiązującemi w tym względzie ~~xx~~ przepisami /art.14 niniejszej ustawy/.

Art. 32.

Wybory przez komisję wyborczą.

Jeśli wtóre posiedzenie wyborcze /art.31/ wyborów nie dokona, wzgl. nie ukończy, natenczas obowiązek dokonania, wzgl. ukończenia wyborów przechodzi na komisję wyborczą w jej ostatnim składzie. Innym członkom rady gminnej, miejskiej czy miejskiej, ławnikom

208
167

od liczby członków, względnie zastępców , jaka miała być wybraną do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej, natenczas przewodniczący zarządza głosowanie wtóre .

Głosowanie wtóre zarządza przewodniczący także wtedy, gdy liczba członków, względnie zastępców, wybranych w pierwszem zasadniczem głosowaniu, zmniejszy się z jakichkolwiek bądź powodów /np. patrz art.43, 44 i 47 ustawy o samorządzie powiatowym, art.25 i 34 niniejszej ustawy i t.d./ jeszcze przed upływem terminu dla ukończenia wyborów a na liście zestawionej z pierwszego głosowania brak takich dalszych kandydatów , coby otrzymali ważne głosy .

Art. 29.

Spis kandydatów przy głosowaniu wtórem .

Dotychczasowy spis kandydatów można przed głosowaniem wtórem bądź to uzupełnić przez wciągnięcie doń zgłoszeń nowych kandydatów, bądź też - jeśli stał się już bezprzedmiotowym - zastąpić spisem nowym, sporządzonym na podstawie nowych zgłoszeń.

W przedmiocie sporządzenia odczytywania, uzupełniania, wykończania i zamknięcia tego spisu miarodajne six są przepisy , wypowidziane wyżej w art.16 - 20 niniejszej ustawy .

Art. 30.

Przeprowadzanie głosowania wtórego .

Głosowanie wtóre zarządza przewodniczący na tem samem posiedzeniu wyborczem albo też na wtórem posiedzeniu wyborczem z zachowaniem obowiązujących w tym względzie przepisów /art.-..... niniejszej ustawy/ .

Przeprowadzenie wyborów przy głosowaniu wtórem odbywa się tak samo , jak przy głosowaniu pierwszem, że liczba wybieranych ogranicza się do tych tylko stanowisk , które nie zostały obsadzone przy głosowaniu pierwszem lub, które zawakowały zaraz po pierwszem głosowaniu, a jeszcze przed upływem terminu, wyznaczonego dla ukończenia wyborów .

Art. 31.

Wtóre posiedzenie wyborcze .

Dla braku odpowiednich kandydatów, dla przeprowadzenia wtórego głosowania /art.29 ustawy ustęp 1 niniejszej ustawy/ lub z innych ważnych względów przewodniczący za zgodą 3/4 liczby obecnych może przed ukończeniem wyborów zamknąć posiedzenie wyborcze i wyznaczyć po porozumieniu się z obecnymi wtóre posiedzenie wyborcze na inny dzień .

Posiedzenie wtóre odbyć się winno najpóźniej do 8 dni po posiedzeniu pierwszem , a w każdym razie na 14 dni przed terminem ukończenia wyborów . Ustalony dzień wtórego posiedzenia wyborczego poda przewodniczący ustnie do wiadomości obecnych na pierwszem posiedzeniu uczestników . Nieobecnych należy powiadomić o tym dniu osobnemi wezwaniami /art.11 ust. 2 niniejszej ustawy/ .

Zarządzenie którego posiedzenia wyborczego nie unieważnia czynności, dokonanych na posiedzeniu pierwszem. Rozpoczęte już poprzednio wybory winny zostać dokonane, względnie ukończone i to bez względu na za liczbę uprawnionych do wybierania, obecnych na zebraniu .

Skład komisji wyborczej może pozostać ten sam lub za uchwałą 3/4 liczby obecnych ulec zmianie co do osób skrutatorów; nowych skrutatorów wybiera się zgodnie z obowiązującemi w tym względzie px przepisami /art.14 niniejszej ustawy/ .

Art. 32.

Wybory przez komisję wyborczą .

Jeśli wtóre posiedzenie wyborcze /art.31/ wyborów nie dokona, wzgl. nie ukończy, natenczas obowiązek dokonania, wzgl. ukończenia wyborów przechodzi na komisję wyborczą w jej ostatnim składzie. Innym członkom rady gminnej, wiejskiej czy miejskiej , ławnikom

lub członkom mag istratów wolno być obecnymi na posiedzeniu wyborczem komisji .

Kandydatówxxx może proponować każdy z obecnych. Członkowie komisji wyborczej w przypadku dokonywania lub kończenia wyborów w myśl poprzedniego ustępu , wyłączeni są od wybieralności .

Komisja wybiera większością głosów swych członków , o ile rozchodzi się o obsadę jednego tylko stanowiska. W razie równej liczby głosów przeważa głos tej strony, za którą oświadczył się przewodniczący. O ile rozchodzi się o obsadę większej liczby stanowisk, miarodajne są przepisy art.25 ustępu 3 niniejszej ustawy. W podobny sposób dokonywa się też komisja wyboru zastępców członków do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej .

Art. 33.

Ustalenie wyniku wyborów .

Z chwilą ukończenia wyborów zamyka przewodniczący posiedzenie wyborcze, względnie posiedzenie komisji, a tę ostatnią ogłasza za rozwiązaną .

Przed zamknięciem posiedzenia ogłasza przewodniczący zebranym wynik wyborów i ustala go w protokóle .

R o z d z i a ł 4.

Uzupełnienie wyborów .

Art. 34.

Przyjęcie lub nieprzyjęcie wyboru .

Wybrany na członka, wzgl. na zastępcę członka odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej winien do 6 dni po dokonaniu jego wyboru oświadczyć przewodniczącemu, czy wybór przyjmuje, o ile już poprzednio , jako obecny na posiedzeniu wyborczem nie złożył przed dokonywaniem wyborów oświadczenia, że kandydaturę na odnośne stanowisko przyjmuje /art.19 niniejszej ustawy/ .

Niezłożenie przepisanego oświadczenia w czasie wyżej wskazanym uważać należy za odmowę przyjęcia wyboru .

Art. 35.

Powoływanie innych wybrańców z listy zestawczej.

Jeśli liczba wybranych członków względnie zastępców członków odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej zmniejszy się z jakiegokolwiek bądź powodu /np.patrz art.34,44 i 47 ustawy o samorządzie powiatowym,art.25 i 34 niniejszej ustawy i t.d./ jeszcze przed upływem terminu, wyznaczonego dla ukończenia wyborów natenczas z tej samej listy zestawczej , na której figurował ubyły członek względnie zastępca członka odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej , powołuje właściwy przewodniczący tego kandydata na członka względnie na zastępcę, który bezpośrednio po wybranym już z tej listy otrzymał z kolei największą ilość ważnych głosów .

W braku takiego kandydata na liście zestawczej pierwszego głosowania , powołuje przewodniczący kandydata w podobnej kolei głosów z listy zestawczej głosowania wtórego , zaś w braku z tej listy kandydata z listy zestawczej wyboru , dokonywanego przez komisję wyborczą .

Art. 36.

Dodatkowe posiedzenia wyborcze .

O ile na żadnej z list zestawczych, wspomnianych w artykule poprzednim , nie figuruje kandydat odpowiedni , a termin dla ukończenia wyborów jeszcze nie upłynął , natenczas winien przewodniczący zwołać niezwłocznie dodatkowe wspólne posiedzenie wyborcze

lub członkom magistratów wolno być obecnymi na posiedzeniu wyborczem komisji.

Kandydatów może proponować każdy z obecnych. Członkowie komisji wyborczej w przypadku dokonywania lub kończenia wyborów w myśl poprzedniego ustępu, wyłączeni są od wybieralności.

Komisja wybiera większością głosów swych członków; o ile rozchodzi się o obsadę jednego tylko stanowiska. W razie równej liczby głosów przeważa głos tej strony, za którą oświadczył się przewodniczący. O ile rozchodzi się o obsadę większej liczby stanowisk, miarodajne są przepisy art.25 ustępu 3 niniejszej ustawy.

W podobny sposób dokonywa się też komisja wyboru zastępców członków do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej.

Art. 33.

Ustalenie wyniku wyborów.

Z chwilą ukończenia wyborów zamyka przewodniczący posiedzenie wyborcze, względnie posiedzenie komisji, a te ostatnia ogłasza za rozwiązane.

Przed zamknięciem posiedzenia ogłasza przewodniczący zebranym wynik wyborów i ustala go w protokóle.

Rozdział 4.

Uzupełnienie wyborów.

Art. 34.

Przyjęcie lub nieprzyjęcie wyboru.

Wybrany na członka, wzgl. na zastępcę członka odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej winien do 6 dni po dokonaniu jego wyboru oświadczyć przewodniczącemu, czy wybór przyjmuje, o ile już poprzednio, jako obecny na posiedzeniu wyborczem nie złożył przed dokonywaniem wyborów oświadczenia, że kandydaturę na odnośne stanowisko przyjmuje /art.19 niniejszej ustawy/.

Niezłożenie przepisanego oświadczenia w czasie wyżej wskazanym uważać należy za odmowę przyjęcia wyboru.

Art. 35.

Powoływanie innych wybranców z listy zestawczej.

Jeśli liczba wybranych członków względnie zastępców członków odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej zmniejszy się z jakiegokolwiek bądź powodu /np. patrz art.34,44 i 47 ustawy o samorządzie powiatowym, art.25 i 34 niniejszej ustawy i t.d./ jeszcze przed upływem terminu, wyznaczonego dla ukończenia wyborów natenczas z tej samej listy zestawczej, na której figurował ubyły członek względnie zastępca członka odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego gminy powiatowej, powołuje właściwy przewodniczący tego kandydata na członka względnie na zastępcę, który bezpośrednio po wybranym już z tej listy otrzymał z kolei największą ilość ważnych głosów.

W braku takiego kandydata na liście zestawczej pierwszego głosowania, powołuje przewodniczący kandydata w podobnej kolei głosów z listy zestawczej głosowania wtórego, zaś w braku z tej listy kandydata z listy zestawczej wyboru, dokonywanego przez komisję wyborczą.

Art. 36.

Dodatkowe posiedzenia wyborcze.

O ile na żadnej z list zestawczych, wspomnianych w artykule poprzednim, nie figuruje kandydat odpowiedni, a termin dla ukończenia wyborów jeszcze nie upłynął, natenczas winien przewodniczący zwołać niezwłocznie dodatkowe wspólne posiedzenie wyborcze

celem wyboru innego członka , względnie zastępcy członka w miejsce tego , który ubył .
Posiedzenie to winno się odbyć z zachowaniem powyżej przepisanego toku postępowania w ciągu dni 14 po ostatniem posiedzeniu wyborczem , jakie się odbyło w terminie, wyznaczonym dla przeprowadzenia wyborów, a w każdym razie przed upływem tego terminu .

Art. 37.

Protokół z przebiegu wyborów .

Z przebiegu wyborów sporządza się szczegółowy protokół, który powinien zawierać listę obecnych, nazwiska członków komisji wyborczej , spis kandydatów, liczbę głosujących , wyniki głosowania wraz z ~~xxxx~~ listą zestawczą i ostateczny wynik wyborów, o ile że na odnośnem posiedzeniu zostały w zupełności ukończone .
Protokół podpisują wszyscy członkowie komisji wyborczej .
Trzy odpisy protokółu wyborów do sejmiku powiatowego przedłożyć należy do dni 8-iu właściwemu starostwu powiat., które jeden z tych odpisów zachowuje dla siebie. Starostwo przesyła po dwa odpisy protokółu wyborów do sejmiku i wydziału powiatowego w dniach 14-tu po przeprowadzeniu wyborów do każdego z tych organów sprawozdaniem przełożonemu urzędowi wojewódzkiemu , skąd po jednym egzemplarzu z tego protokółu wysłać należy niezwłocznie na ręce Ministerstwa Spraw Wewnętrznych .

Art. 38.

Oznajmienie wyniku wyborów władzom i publiczności .

Przesyłając odnośne protokóły względnie ich odpisy, należy oznajmić równocześnie władzy przełożonej wynik ~~przeprow~~ przeprowadzonych wyborów .
Wynik wszystkich wyborów do sejmiku powiatowego w całym powiecie administracyjnym oraz wykaz członków sejmiku powiatowego w nowym składzie z wyszczególnieniem gmin , z których wyboru ci członkowie pochodzą, jak również wynik wyborów do wydziału powiatowego, należy ogłosić w dniach 8-iu po dokonaniu odnośnych wyborów w urzędowym dzienniku powiatowym a w braku tegoż w innym organie prasy perjodycznej , wychodzącym w powiecie . Równocześnie należy te wyniki i wykazy wybranych podać do wiadomości przełożonemu urzędowi wojewódzkiemu dla zamieszczenia w schemacie województwa.

Art. 39.

Wybory uzupełniające .

Na miejsce członka sejmiku powiatowego, opróżnione już po ukończeniu wyborów, należy powołać zastępcę tylko z tej gminy, z której ów członek pochodził . W braku podobnych zastępców starosta powiatowy w dniach 14 po opróżnieniu się odnośnego stanowiska zarządza we właściwej gminie wybory uzupełniające na wakujące stanowiska członków i zastępców , naznaczając termin dni 30 do przeprowadzenia tych wyborów .
Podobnież w razie opróżnienia się stanowiska członka wydziału powiatowego i w razie niemożności powołania zastępcy z braku odnośnych zastępców winien starosta powiatowy w ciągu dni 30 od opróżnienia się wspomnianego stanowiska zarządzić wybory uzupełniające celem obsadzenia opróżnionego stanowiska członka, oraz wakujących stanowisk zastępców członków wydziału powiatowego .

Art. 40.

Przeprowadzenie wyborów uzupełniających .

Przepisy niniejszej ustawy w sprawie przygotowania aktu wyborczego głosowania , dokonywania, i uzupełniania wyborów do zwyczajnych organów kolegjalnych ziemskiej gminy powiatowej /art.10-38/ mają także zastosowanie w odniesieniu do wyborów uzupełniających /~~xx~~ art.39/ .

Przy wyborze uzupełniającym na członka sejmiku powiatowego należy równocześnie dokonać także uzupełniającego wyboru przypadającej na gminę liczby zastępców .

Art. 41.

Mianowanie członków .

Gdyby uprawnione ciało wyborcze /art.2 i 6 niniejszej ustawy/ nie dokonało wyboru członków odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej w terminie przepisanym /art.4 ust.2 art.5 ust.2 i art.9 ust.2 niniejszej ustawy/, obowiązany jest wojewoda zamianować z listy kandydatów, przedstawionej mu przez odnośny Wydział Wojewódzki po porozumieniu się z właściwym starostą powiatowym lub jego urzędowym zastępcą , taką liczbę członków ziemskiej gminy powiatowej członkami odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego , jaka miała być wybrana przez opieszałe ciało wyborcze . Mianowani w ten sposób członkowie odnośnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej sprawują swe czynności przez rok, o ile mianowanie nastąpiło po raz pierwszy w stosunku do odnośnego ciała wyborczego .

Opieszałe ciało wyborcze obowiązane jest dokonać wyboru członków odnośnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej na miejsce mianowanych przed upływem okresu urzędowania tych ostatnich. Gdyby dotyczące ciało wyborcze obowiązku tego w powyższym terminie nie wykonało , wojewoda we wskazany powyżej sposób mianuje te same co poprzednio, lub nowe osoby na wakujące miejsca członkami odnośnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej na lat 2, a - po bezskutecznym upływie tego ostatniego czasokresu - te same lub nowe osoby członkami odnośnego organu gminy powiatowej na lat 3 .

W razie gdyby właściwe ciało wyborcze w międzyczasie dokonało wyboru w miejsce mianowanych, sprawują przecież mianowani swe czynności do końca swego okresu urzędowania nowo-wybranych skraca się o okresy urzędowania członków , którzy zajmowali przedtem ich miejsce z tytułu mianowania przez wojewodę .

Mianowani członkowie mają być traktowani przez cały okres swego urzędowania na równi z członkami wybranymi .

TYTUŁ IV.

POSTANOWIENIA DODATKOWE .

Rozdział 1:

Protosty i unieważnienie wyborów .

Art. 42.

Przepis ogólny do do zaskarżenia .

Każdy uprawniony do głosowania w odnośnem ciele wyborczem może w dniach 6 od ogłoszenia wyborów względnie od dokonania losowania , wnieść protest przeciw wyboru względnie losowaniu na ręce przewodniczącego w odnośnem ciele wyborczem .

Uprawniony do głosowania uczestnik posiedzenia dokonywującego wyboru lub losowań winien odnośny protest zgłosić na posiedzeniu wyborczem bezpośrednio do protokółu , o ile szczegóły uzasadniające ten protest, mogły mu już w czasie odbywania posiedzenia być wiadome .

Protest winien być poparty należytemi dowodami. O orzeczeniu w przedmiocie protestu względnie rozstrzygnięciu odwołania od takiego orzeczenia należy zawiadomić wnoszącego protest względnie odwołania oraz przewodniczącego odnośnego ciała wyborczego .

Art. 43.

Protest przeciw wyborom do sejmiku powiatowego.

Protest przeciw wyborom do sejmiku powiatowego lub przeciw

Przy wyborze uzupełniającym na członka sejmiku powiatowego należy równocześnie dokonać także uzupełniającego wyboru przypadającą na gminę liczby zastępców.

Art. 41.

Mianowanie członków.

Gdyby uprawnione ciało wyborcze /art.2 i 6 niniejszej ustawy/ nie dokonało wyboru członków odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej w terminie przepisanym /art.4 ust.2 art.5 ust.2 i art.9 ust.2 niniejszej ustawy/, obowiązany jest wojewoda zamianować z listy kandydatów, przedstawionej mu przez odnośny Wydział Wojewódzki po porozumieniu się z właściwym starostą powiatowym lub jego urzędowym zastępcą, taką liczbę członków ziemskiej gminy powiatowej członkami odnośnego zwyczajnego organu kolegjalnego, jaka miała być wybrana przez opieszałe ciało wyborcze. Mianowani w ten sposób członkowie odnośnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej sprawują swe czynności przez rok, o ile mianowanie nastąpiło po raz pierwszy w stosunku do odnośnego ciała wyborczego.

Opieszałe ciało wyborcze obowiązane jest dokonać wyboru członków odnośnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej na miejsce mianowanych przed upływem okresu urzędowania tych ostatnich. Gdyby dotyczące ciało wyborcze obowiązku tego w powyższym terminie nie wykonało, wojewoda we wskazany powyżej sposób mianuje te same co poprzednio, lub nowe osoby na wakujące miejsca członkami odnośnego organu kolegjalnego ziemskiej gminy powiatowej na lat 2, a - po bezskutecznym upływie tego ostatniego czasokresu - te same lub nowe osoby członkami odnośnego organu gminy powiatowej na lat 3.

W razie gdyby właściwe ciało wyborcze w międzyczasie dokonało wyboru w miejsce mianowanych, sprawują przecież mianowani swe czynności do końca swego okresu urzędowania nowo-wybranych skraca się o okresy urzędowania członków, którzy zajmowali przedtem ich miejsce z tytułu mianowania przez wojewodę.

Mianowani członkowie mają być traktowani przez cały okres swego urzędowania na równi z członkami wybranymi.

T Y T U Ł IV.

POSTANOWIENIA DODATKOWE.

R o z d z i a ł I.

Protesty i unieważnienie wyborów.

Art. 42.

Przepis ogólny co do zaskarżenia.

Każdy uprawniony do głosowania w odnośnem ciele wyborczem może w dniach 6 od ogłoszenia wyborów względnie od dokonania losowania, wnieść protest przeciw wyboru względnie losowaniu na ręce przewodniczącego w odnośnem ciele wyborczem.

Uprawniony do głosowania uczestnik posiedzenia dokonywującego wyboru lub losowania winien odnośny protest zgłosić na posiedzeniu wyborczem bezpośrednio do protokółu, o ile szczegóły uzasadniające ten protest, mogły mu już w czasie odbywania posiedzenia być wiadome.

Protest winien być poparty należytemi dowodami. O orzeczeniu w przedmiocie protestu względnie rozstrzygnięcia odwołania od takiego orzeczenia należy zawiadomić wnoszącego protest względnie odwołania oraz przewodniczącego odnośnego ciała wyborczego.

Art. 43.

Protest przeciw wyborom do sejmiku powiatowego.

Protest przeciw wyborom do sejmiku powiatowego lub przeciw

losowaniom, których dokonanie należało w zasadzie do posiedzenia sejmiku powiatowego /art.71 i 88 , art.2 i dalsze ustawy o samorządzie powiatowym oraz art.25 ust.3 niniejszej ustawy/ należy złożyć na ręce starosty powiatowego jako przewodniczącego sejmiku powiatowego .

Starosta powiatowy przedkłada otrzymany lub do protokółu zgłoszony protest w ciągu dni 3-ch wydziałowi wojewódzkiemu, który winien rozstrzygnąć do w pierwszej instancji .

Od orzeczenia wydziału wojewódzkiego w I instancji służy w ciągu dni 8-iu od doręczenia orzeczenia odwołanie do Trybunału Administracyjnego , który rozstrzyga ostatecznie .

Art. 45.

Okoliczności uzasadniające unieważnienie wyboru .

Wybór należy unieważnić, jeśli zostanie stwierdzonem : że przy dotyczącym akcie wyboru dopuszczono się oszustwa, przekupstwa, wymuszenia lub fałszu , wykluczającego swobodę lub tajność wyboru albo też mogącego zmienić jego wynik , że wybór przeprowadzono niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy i że popełnione uchylenia mogły wpłynąć na jego wynik .

Art. 46.

Unieważnienie wyborów .

W razie unieważnienia wyborów przez orzeczenie I instancji , które w międzyczasie uzyskało prawomocność , względnie przez ostateczne orzeczenie II instancji zarządza nowe wybory w przypadku art 43 - starosta powiatowy , a w przypadku art.44 - wojewoda .

W przedmiocie przeprowadzenia nowych wyborów obowiązują te same przepisy niniejszej ustawy, które miarodajne były dla przeprowadzenia wyborów pierwszych .

Art. 47.

Nowe wybory .

Wybory nowe winny być przeprowadzone i ukończone do dni 14-tu po dniu osiągnięcia prawomocności przez orzeczenie I instancji , względnie po dniu doręczenia orzeczenia II instancji .

W razie niedokonania nowych wyborów przez właściwe ciało wyborcze /art.2 i art.6 i art.32 niniejszej ustawy/ w przepisanym terminie mianuje nowych członków na przedstawienie starosty wojewoda, o ile rozchodziło się o niedokonanie wyboru członków do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej przez dotyczące ciało wyborcze. Co do okresu urzędowania mianowanych , względnie później w ich miejsce wybranych członków i wogóle co do całego trybu postępowania przy mianowaniach na wypadek opieszałości dotyczących ciał wyborczych mają w niniejszym przypadku odpowiednie zastosowanie postanowienia art.41 niniejszej ustawy .

Rozdział 2.

Koszty.

Art. 48.

Koszty wyborów .

Wszelkie koszty , związane z przeprowadzeniem wyborów do zwyczajnych organów kolegjalnych ziemskiej gminy powiatowej ponoszą w przypadku wyborów :

a/ do sejmiku powiatowego odnośne niesamodzielne gminy miejskie lub wiejskie ,

b/ do wydziału powiatowego odnośna ziemska gmina powiatowa.

Koszty nieuwzględnionych protestów i odwołań ponosi strona wnosząca odnośny protest względnie odwołanie .

losowaniom, których dokonanie należało w zasadzie do posiedzenia sejmiku powiatowego /art.71 i 88 , art.2 i dalsze ustawy o samorządzie powiatowym oraz art.25 ust.3 niniejszej ustawy/ należy złożyć na ręce starosty powiatowego jako przewodniczącego sejmiku powiatowego.

Starosta powiatowy przedkłada otrzymany lub do protokółu zgłoszony protest w ciągu dni 3-ch wydziałowi wojewódzkiemu, który winien rozstrzygnąć do w pierwszej instancji .

Od orzeczenia wydziału wojewódzkiego w I instancji służy w ciągu dni 8-iu od doręczenia orzeczenia odwołanie do Trybunału Administracyjnego , który rozstrzyga ostatecznie .

Art. 45.

Okoliczności uzasadniające unieważnienie wyboru .

Wybór należy unieważnić, jeśli zostanie stwierdzonem : że przy dotyczącym akcie wyboru dopuszczono się oszustwa, przekupstwa, wymuszenia lub fałszu , wykluczającego swobodę lub tajność wyboru albo też mogącego zmienić jego wynik , że wybór przeprowadzono niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy i że popełnione uchylenia mogły wpłynąć na jego wynik .

Art. 46.

Unieważnienie wyborów .

W razie unieważnienia wyborów przez orzeczenie I instancji , które w międzyczasie uzyskało prawomocność , względnie przez ostatteczne orzeczenie II instancji zarządza nowe wybory w przypadku art 43 - starosta powiatowy , a w przypadku art.44 - wojewoda .

W przedmiocie przeprowadzenia nowych wyborów obowiązują te same przepisy niniejszej ustawy, które miarodajne były dla przeprowadzenia wyborów pierwszych .

Art. 47.

Nowe wybory .

Wybory nowe winny być przeprowadzone i ukończone do dni 14-tu po dniu osiągnięcia prawomocności przez orzeczenie I instancji , względnie po dniu doręczenia orzeczenia II instancji .

W razie niedokonania nowych wyborów przez właściwe ciało wyborcze /art.2 i art.6 i art.32 niniejszej ustawy/ w przepisanym terminie mianuje nowych członków na przedstawienie starosty wojewoda, o ile rozchodziło się o niedokonanie wyboru członków do odnośnego organu kolegjalnego gminy powiatowej przez dotyczące ciało wyborcze. Co do okresu urzędowania mianowanych , względnie późniejszych w ich miejsce wybranych członków i wogóle co do całego trybu postępowania przy mianowaniach na wypadek opieszałości dotyczących ciał wyborczych mają w niniejszym przypadku odpowiednie zastosowanie postanowienia art.41 niniejszej ustawy .

R o z d z i a ł 2.

K o s z t y .

Art. 48.

Koszty wyborów .

Wszelkie koszty , związane z przeprowadzeniem wyborów do zwyczajnych organów kolegjalnych ziemskiej gminy powiatowej ponoszą w przypadku wyborów :

a/ do sejmiku powiatowego odnośne niesamodzielne gminy miejskie lub wiejskie ,

b/ do wydziału powiatowego odnośna ziemska gmina powiatowa.

Koszty nieuwzględnionych protestów i odwołań ponosi strona wnosząca odnośny protest względnie odwołanie .

Art. 49.

Koszty pism i potwierdzeń .

Wszelkie pisma i potwierdzenia w sprawach wyboru do zwyczajnych organów kolegjalnych ziemskiej gminy powiatowej są wolne od opłat stemplowych .

Art. 50.

Bieg trzechleci .

Pierwsze trzechlecie urzędowania /art.71 i 88 ustawy o samorządzie powiatowym/ ustępującej przez wylosowanie liczby członków z sejmików iwydziałów powiatowych na obszarze b.zaboru rosyjskiego i austrjackiego rozpoczyna się z dniem 1 stycznia 1923 r. a kończy z dniem 31 grudnia 1925 roku .

Drugie trzechlecie z pierwszego sześciolecia urzędowania ustępującej z kolei liczby członków sejmików i wydziałów powiatowych na obszarze b.zaboru ~~xxxjx~~ rosyjskiego i austrjackiego, a pierwsze trzechlecie urzędowania ustępującej przez wylosowanie liczby członków sejmików i wydziałów powiatowych na onszarze województwa poznańskiego i pomorskiego rozpoczyna się dnia 1 stycznia 1926 r., a kończy z dniem 31 grudnia 1928 r.

Począwszy od 1 stycznia 1929 r. trzechlecia , a co drugie trzechlecie sześciolecia urządowania ustępującej z kolei liczby członków sejmików iwydziałów powiatowych biegną na całym obszarze Rzeczypospolitej regularnie po sobie .

Art. 51.

Ordynacje wyborcze ciał wyborczych .

Członków ~~sejmikáxxpx~~ sejmiku powiatowego i ich zastępców wybierają po myśli art.2 niniejszej ustawy na obszarze b.zaboru rosyjskiego i austrjackiego na okres urzędowania od 1 stycznia 1923 roku, a na obszarze województwa poznańskiego o pomorskiego na okres urzędowania od 1 stycznia 1926 roku.

a/ w gminach wiejskich członkowie rad gminnych, ławnicy i wójtowie wybrani na zasadzie ustawy z dnia .... 1922 r. w przedmiocie gminnej ordynacji wyborczej ;

b/ w gminach miejskich członkowie rad miejskich, magistratów i burmistrze , wybrani względnie powołani na zasadzie ustawy z dn.... .... 1922 r. w przedmiocie ordynacji wyborczej do rad miejskich , względnie ustawy z dnia .... 1922 r. o samorządzie miejskim .

Wybory członków sejmików powiatowego i ich zastępców na wskazanych w ust.1-ym obszarach oraz w myśl podanych w tymże ustępie przepisów winny być rozpisane przez właściwych wojewodów co do odnośnych powiatów administracyjnych conajmniej na 75 dni , a ukończone conajmniej na 30 dni przed wskazanemi w tymże ustępie terminami rozpoczęcia się okresu urzędowania sejmików powiatowych .

Dotychczasowe sejmiki /rady/ i wydziały powiatowe urzędują aż do czasu rozpoczęcia urzędowania przez sejmiki i wydziały powiatowe, wybrane na zasadzie niniejszej ustawy .

Art. 52.

Obszar obowiązywania ustawy .

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyłączeniem Województwa Śląskiego i Wileńskiego.

Art. 53.

Uchylenie odmiennych przepisów poprzednich.

W 75-ym dniu, jaki nastąpi po dniu rozpisania na obszarze b.zaboru rosyjskiego i austrjackiego , jakoteż na obszarze województwa

poznańskiego i pomorskiego wyborów na zasadzie przepisów niniejszej ustawy /art.60 i 61/, tracą moc obowiązującą na odnośnych obszarach następujące przepisy :

1/ art.19 i 20 austrjackiej państwowej ustawy gminnej z 5 marca 1862 roku Dz.Pr.P.Nr.18 ;
2/ z ustawy z dnia 12 sierpnia 1866 r. Dz.Ust.Kr.Nr.21, obowiązującej w b.Królestwie Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem :
   A. przepisy §§ 5-13 włącznie, §§ 15,17 i 18 ustawy o reprezentacji powiatowej - § 14 w brzmieniu ustalonem ustawą z dnia 2 stycznia 1884 r. Dz.Ust.Kr.Nr.9, § 16 w brzmieniu ustalonem ustawą z dnia 9 lipca 1907 r. Dz.Ust.Kr.Nr.79 i § 19 w brzmieniu ustalonem ustawą z dn.12 lipca 1905 r. Dz.Ust.Kr. Nr.89 .
   B. wszystkie przepisy ordynacji wyborczej powiatowej.
3/ art.11-15 włącznie oraz art.33 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej dla obszarów Polski b.zaboru rosyjskiego z dn.4 lutego 1919 r. Dz.Pr.P.Nr.13,poz.141 ;
4/ § 1 przepisów wykonawczych Ministra Spraw Wewnętrznych z 22 maja 1919 r. Dz.Pr.P.Nr.14,poz.164 do dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej dla obszarów Polski b.zaboru rosyjskiego z dn. 4 lutego 1919 r. Dz.Pr.P.Nr.13,poz.141;
5/ dekret o tymczasowej ordynacji wyborczej do sejmików powiatowych z dnia 5 grudnia 1918 r. Dz.Pr.P. Nr.19,poz.51 ;
6/ przepisy wykonawcze z dnia 15 stycznia 1919 r. do dekretu o tymczasowej ordynacji wyborczej do sejmików powiatowych ;
7/ ustawa z dnia 3 lutego 1921 r. Dz.Ust.R.P. Nr.18,poz.99 w sprawie delegatów od miast w sejmikach powiatowych ;
8/ §§ 1-17 włącznie rozporządzenia Ministra b.Dzielnicy Pruskiej z dnia 12 sierpnia 1921 r. Dz.Ust.R.P. Nr.71,poz. 492 o wyborach do sejmików powiatowych na obszarze b. dzielnicy pruskiej ;
9/ wszelkie inne przepisy, przeciwne postanowieniom niniejszej ustawy .

Art. 54.

Wykonanie ustawy .

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych .-

Art. 55.

Termin obowiązywania .

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem jej ogłoszenia .-

~~271~~ 174

Odpis.

P R O J E K T

Ustawy o Samorządzie Wojewódzkim.

z dnia ....roku
o Samorządzie Wojewódzkim.

1. Przepisy ogólne.

Art. 1.

Przewidziane w art. 3 Konstytucji udział przedstawicielstwa Samorządu terytorjalnego w ustawodawstwie przekazuje się reprezentacjom wojewódzkich związków samorządowych, które zarazem w granicach zakreślonych w art. 65 i 67 Konstytucji powołane są do pełnienia właściwych czynności wykonawczych Samorządu. Reprezentacje te składają się z sejmiku wojewódzkiego i rady wojewódzkiej.

Obszar i ustrój Województwa Śląskiego określa ustawa Konstytucyjna z 15 lipca 1920 r. zawierająca statut organiczny tegoż województwa /Dz.U. Nr. 73 poz. 497/ oraz uzupełniające ją ustawy.

Art. 2.

Zmiana granic województwa następuje w drodze ustawy.

Zmiana granic gminnych, stanowiących zarazem granicę województwa, powoduje z mocy samego prawa zmianę granicy wojewódzkiej. Każda taka zmiana ma być ogłaszaną w dziennikach ustaw interesowanych województw.

Art. 3.

Sejmik wojewódzki i rada wojewódzka urzędują w mieście, stanowiącem siedzibę wojewody i urzędu wojewódzkiego.

Art. 4.

W sprawach przekazanych Samorządowi /art.9/ decydują sejmik i rada wojewódzka, stosownie do przepisów tej ustawy, w sprawach zaś należących do do administracji państwowej współdziałają w sposób określony w osobnych ustawach.

8732

Odpis.

P R O J E K T

Ustawy o Samorządzie Wojewódzkim.

z dnia ....roku

o Samorządzie Wojewódzkim.

I. Przepisy ogólne.

Art. 1.

Przewidziane w art. 3 Konstytucji udział przedstawicielstwa Samorządu terytorjalnego w ustawodawstwie przekazuje się reprezentacjom wojewódzkich związków samorządowych, które zarazem w granicach zakreślonych w art. 65 i 67 Konstytucji powołane są do pełnienia właściwych czynności wykonawczych Samorządu. Reprezentacje te składają się z sejmiku wojewódzkiego i rady wojewódzkiej.

Obszar i ustrój Województwa Śląskiego określa ustawa Konstytucyjna z 15 lipca 1920 r. zawierająca statut organiczny tegoż województwa /Dz.U. Nr. 73 poz. 497/ oraz uzupełniające ją ustawy.

Art. 2.

Zmiana granic województwa następuje w drodze ustawy.

Zmiana granic gminnych, stanowiących zarazem granicę województwa, powoduje z mocy samego prawa zmianę granicy wojewódzkiej. Każda taka zmiana ma być ogłaszaną w dziennikach ustaw interesowanych województw.

Art. 3.

Sejmik wojewódzki i rada wojewódzka urzędują w mieście, stanowiącem siedzibę wojewody i urzędu wojewódzkiego.

Art. 4.

W sprawach przekazanych Samorządowi /art.9/ decydują sejmik i rada wojewódzka, stosownie do przepisów tej ustawy, w sprawach zaś należących do administracji państwowej współdziałają w sposób określony w osobnych ustawach.

Art. 5.

Związek Samorządowy wojewódzki jest osobą prawną w dziedzinie prawa publicznego i prywatnego.

Majątek nieruchomy tego związku wpisuje się do ksiąg publicznych na rzecz "Funduszu Wojewódzkiego".

Art. 6.

Związki Samorządu Wojewódzkiego mogą się łączyć dla wspólnego przeprowadzenia poszczególnych zadań ich zakresu działania. Połączenia te jednak mogą uzyskać osobowość prawną jedynie w mocy osobnej ustawy państwowej /art. 65 Konstytucji/.

Art. 7.

ą Znajdującysię pod zarządem Tymczasowego Wydziału Samorządowego cały ruchomy i nieruchomy majątek b. Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, wraz z wszelkiemi prawami i przynależnościami staje się własnością związków samorządu wojewódzkiego / sekcji narodowościowej/, które będą utworzone na terenie b. Galicji.

Podział tego majątku na podstawie klucza opartego o stounki ludnościowe i podatkowe interesowanych samorządów wojewódzkich przeprowadzi Tymczasowy Wydział Samorządowy, za zgodą Ministra Skarbu. Zakłady użyteczności publicznych, których podział nie jest możliwy lub pożądany, będą stanowiły nadal wspólną własność wspomnianych wyżej województw i będą na rachunek wspólny administrowane przez to województwo, w obrębie którego leżą. Zobowiązania i długi tego kraju ciążą solidarnie na majątku wszystkich samorządów wojewódzkich, utworzonych na terenie b. Galicji, będą one administrowane aż do ostatecznej ich likwidacji, przez radę wojewódzką Lwowską na rachunek wszystkich zainteresowanych Samorządów wojewódzkich. Przypadające do umorzenia raty roczne, oraz procenty będą pokrywane przez interesowane związki samorządu wojewódzkiego, w stosunku do ustalonego przez Ministra Skarbu klucza, opartego na ilości ludności i sile podatkowej tych województw.

Wynikające stąd kwoty będą wstawiane z urzędu do budżetowych samorządów wojewódzkich, oraz mają być wpłacone przez nie do kasy Województwa Lwowskiego, w terminach oznaczonych przez Ministra Skarbu.

Spory wynikające z podziału majątku między poszczególnemi samorządami wojewódzkiemi podlegają orzecznictwu Najwyższego Trybunału Administracyjnego a względnie do jego ustanowienia Sądu Najwyższego. Aż do przeprowadzenia tego podziału Tymczasowy Wydział Samorządowy pozostaje w urzędzie zachowując jednak tylko zakres działania odnoszącycsię do spraw z tym podziałem majątku związanych.

Art. 8.

Majątek ruchomy i nieruchomy b. prowincjonalnych związków komunalnych poznańskiego i zachodnio-pruskiego, a względnie majątek funduszy i zakładów, pozostających przedtem pod zwierzchnim zarządem sejmów i wydziałów prowincjonalnych w Poznaniu i Gdańsku, przechodzi na własność samorządowych funduszów wojewódzkich, województw poznańskiego i pomorskiego. Fundusze te obejmują nawzajem zobowiązania i długi wymienionych związków komunalnych, przypadające na przyznane Państwu Polskiemu części b. prowincji poznańskiej i zachodnio-pruskiej.

II. Zakres działania samorządu.

wojewódzkiego względnie sejmiku wojewódzkiego.

Art. 9.

Do zakresu działania samorządu wojewódzkiego a szczególnie sejmików wojewódzkich należą:

A/ Z zakresu ustawodawstwa

w granicach ustaw państwowych.

1/ ustawodawstwo w sprawie monopolów, podatków i opłat na rzecz funduszu wojewódzkiego.

2/ ustawodawstwo w sprawie zakładów i urządzeń wojewódzkich użyteczności publicznej.

3/ ustawodawstwo w sprawie ustroju wojewódzkiego, w sprawach nieobjętych niniejszą ustawą, w zakresie organizacji i wynagrodzeń wykonawczych organów, zakładów i instytucji samorządu wojewódzkiego, względnie przez ten samorząd administrowanych.

4/ ustawodawstwo w sprawie popierania przemysłu i rękodzieła.

5/ ustawodawstwo we wszystkich sprawach, których przedmiotem jest ustawo-

wowa organizacja zawodowa rolnicza, organizacja kredytu rolniczego, komasacja gruntów, wytwórczość rolnicza i leśna, oraz uprawianie i używanie przeznaczonych nanie obszarów, jako to: leśnictwo, polowanie, rybołówstwo chów bydła, ochrona pól /policja polowa/ i zarządzenia celem tępienia szkodników rolnych i leśnych.

6/ ustawodawstwo o przeprowadzaniu i popieraniu meljoracji rolnych, zabudowań dzikich potoków, oraz budowli wodnych, służących regulacji rzek, lub celom gospodarczym.

7/ ustawodawstwo o policji budowlanej, ogniowej, drogowej, oraz o utrzymywaniu i budowie państwowych dróg, mostów i przewozów.

8/ ustawodawstwo o gminnej pomocy lekarskiej i akuszerskiej, o zakładaniu i utrzymywaniu szpitali publicznych, domów dla obłąkanych i dla nieuleczalnych, oraz o obowiązkach ponoszenia kosztów leczenia ubogich,

9/ ustawodawstwo o zaopatrzeniu ubogich, o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa oraz o zakładaniu przytulisk, domów pracy i poprawy, domów kalek i t.p.

10/ ustawodawstwo o kolejach lokalnych, oraz o komunikacjach elektrycznych i motorowych,

11/ ustawodawstwo o zakresie popierania interesów kulturalnych województwa, tudzież i ponoszenia kosztów rzeczowych szkolnictwa powszechnego, średniego i zawodowego, oraz oświadczenia się co do typów szkół zawodowych średnich i niższych.

12/ ustawodawstwo o kosztach rzeczowych w zakresie spraw wyznaniowych, jak w sprawach kosztów budowy i utrzymania budynków i urządzeń kościelnych, kosztów budowy i utrzymania budynków i urządzeń parafialnych i plebańskich, oraz kaplic, w sprawach kosztów duszpasterstwa i utrzymania duchowieństwa.

W obrębie sekcji narodowościowych tworzą członkowie sejmiku o innych wyznaniach poza wyznaniem rzymsko względnie grecko-katolickim osobne wyznaniowe grupy dla załatwienia swoich spraw wyznaniowych, w myśl powyższego przepisu z mocą uchwalenia równą uchwałom sekcji.

13/ ustawodawstwo w sprawie budowy i utrzymania pomieszczeń dla policji państwowej.

wowa organizacja zawodowa rolnicza, organizacja kredytu rolniczego, komasacja gruntów, wytwórczość rolnicza i leśna, oraz uprawianie i używanie przeznaczonych nanie obszarów, jako to: leśnictwo, polowanie, rybołówstwo chów bydła, ochrona pól /policja polowa/ i urządzenia celem tępienia szkodników rolnych i leśnych.

6/ ustawodawstwo o przeprowadzaniu i popieraniu meljoracji rolnych, zabudowań dzikich potoków, oraz budowli wodnych, służących regulacji rzek, lub celom gospodarczym.

7/ ustawodawstwo o policji budowlanej, ogniowej, drogowej, oraz o utrzymywaniu i budowie państwowych dróg, mostów i przewozów.

8/ ustawodawstwo o gminnej pomocy lekarskiej i akuszerskiej, o zakładaniu i utrzymywaniu szpitali publicznych, domów dla obłąkanych i dla nieuleczalnych, oraz o obowiązkach ponoszenia kosztów leczenia ubogich.

9/ ustawodawstwo o zaopatrzeniu ubogich, o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa oraz o zakładaniu przytulisk, domów pracy i poprawy, domów kalek i t.p.

10/ ustawodawstwo o kolejach lokalnych, oraz o komunikacjach elektrycznych i motorowych.

11/ ustawodawstwo o zakresie popierania interesów kulturalnych województwa, tudzież i ponoszenia kosztów rzeczowych szkolnictwa powszechnego, średniego i zawodowego, oraz oświadczenia się co do typów szkół zawodowych średnich i niższych.

12/ ustawodawstwo o kosztach rzeczowych w zakresie spraw wyznaniowych, jak w sprawach kosztów budowy i utrzymania budynków i urządzeń kościelnych, kosztów budowy i utrzymania budynków i urządzeń parafialnych i plebańskich, oraz kaplic, w sprawach kosztów duszpasterstwa i utrzymania duchowieństwa.

W obrębie sekcji narodowościowych tworzą członkowie sejmiku o innych wyznaniach poza wyznaniem rzymsko względnie grecko-katolickim osobne wyznaniowe grupy dla załatwienia swoich spraw wyznaniowych, w myśl powyższego przepisu z mocą uchwalenia równą uchwałom sekcji.

13/ ustawodawstwo w sprawie budowy i utrzymania pomieszczeń dla policji państwowej.

B. Dalej należą do zakresu samorządu wojewódzkiego.

14/ Uchwalanie budżetu funduszu wojewódzkiego, funduszu sekcji narodowościowych, oraz funduszów administracyjnych przez samorząd wojewódzki.

15/ uchwalanie zamknięć rachunkowych powyższych /pod 14/ funduszów, kontrola gospodarki finansowej funduszami samorządu wojewódzkiego bądź też przez ten samorząd administrowanemi, oraz uchwalanie "absolutorjum" dla rady wojewódzkiej.

16/ zezwalanie na zaciąganie pożyczek wojewódzkich, zbywanie, zamianę, lub obciążanie nieruchomego majątku wojewódzkiego, względnie funduszów przez samorząd wojewódzki administrowanych, przyjmowanie gwarancji finansowych, tudzież na wydzierżawianie majątków nieruchomych tych funduszów na czas dłuższy niż lat 12.

17/ tworzenie i dotowanie instytucji finasowych, kredytowych i asekuracyjnych województwa.

18/ sprawdzanie niezaprotestowanych wyborów członków sejmików.

19/ zwracanie się z wnioskami do rządu i do Sejmu w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych województwa, oraz udzielanie opinji na żądanie rządu.

20/ wybory rady wojewódzkiej i części członków komisji finansowej.

Stosunek Samorządu wojewódzkiego do samorządu powiatowego i gminnego oraz zakres działania sejmiku wojewódzkiego w tej dziedzinie określą ustawy państwowe.

Art. 10.

W sprawach zastrzeżonych ustawodawstwu wojewódzkiemu, mogą ustawy wojewódzkie zawierać także przepisy administracyjno-karne, niezbędne dla unormowania sprawy, oraz określać jakie związki samorządowe mają ponosić koszta, wynikające z przeprowadzenia tych ustaw. To ostatnie postanowienie nie może się odnosić do ustaw uchwalanych przez sekcje narodowościowe sejmików wojewódzkich.

Art. 11.

Wydane na podstawie art. 9 i 10 ustawy wojewódzkie mogą być każdocześnie zmienione lub zniesione ustawami państwowemi, Jak długo to nie nastąpi moc obowiązująca ustaw wojewódzkich jest równą mocy ustaw państwowych. Ustawy wojewódzkie nie mogą jednak zawierać postanowień sprzecznych z obowiązującemi ustawami państwowemi.

B. Dalej należą do zakresu samorządu wojewódzkiego.

14/ Uchwalanie budżetu funduszu wojewódzkiego, funduszu sekcji narodowościowych, oraz funduszów administracyjnych przez samorząd wojewódzki.

15/ uchwalanie zamknięć rachunkowych powyższych /pod 14/ funduszów, kontrola gospodarki finansowej funduszami samorządu wojewódzkiego bądź też przez ten samorząd administrowanemi, oraz uchwalanie "absolutorjum" dla rady wojewódzkiej.

16/ zezwalanie na zaciąganie pożyczek wojewódzkich, zbywanie, zamiany, lub obciążanie nieruchomego majątku wojewódzkiego, względnie funduszów przez samorząd wojewódzki administrowanych, przyjmowanie gwarancji finansowych, tudzież na wydzierżawianie majątków nieruchomych tych funduszów na czas dłuższy niż lat 12.

17/ tworzenie i dotowanie instytucji finansowych, kredytowych i asekuracyjnych województwa.

18/ sprawdzanie niezaprotestowanych wyborów członków sejmików.

19/ zwracanie się z wnioskami do rządu i do Sejmu w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych województwa, oraz udzielanie opinji na żądanie rządu.

20/ wybory rady wojewódzkiej i części członków komisji finansowej.

Stosunek Samorządu wojewódzkiego do samorządu powiatowego i gminnego oraz zakres działania sejmiku wojewódzkiego w tej dziedzinie określą ustawy państwowe.

Art. 10.

W sprawach zastrzeżonych ustawodawstwu wojewódzkiemu, mogą ustawy wojewódzkie zawierać także przepisy administracyjno-karne, niezbędne dla unormowania sprawy, oraz określać jakie związki samorządowe mają ponosić koszta, wynikające z przeprowadzenia tych ustaw. To ostatnie postanowienie nie może się odnosić do ustaw uchwalanych przez sekcje narodowościowe sejmików wojewódzkich.

Art. 11.

Wydane na podstawie art. 9 i 10 ustawy wojewódzkie mogą być każdocześnie zmienione lub zniesione ustawami państwowemi. Jak długo to nie nastąpi moc obowiązująca ustaw wojewódzkich jest równą mocy ustaw państwowych. Ustawy wojewódzkie nie mogą jednak zawierać postanowień sprzecznych z obowiązującemi ustawami państwowemi.

Art. 12.

W zakresie czynności wykonawczych służy Sejmikowi wojewódzkiemu w obrębie Województwa Krakowskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego, o ile ustawy państwowe inaczej nie postanawiają zakres działania b. Galicyjskiego Sejmu krajowego, zaś Radzie Wojewódzkiej zakres dzia' działania b. Galicyjskiego Wydziału krajowego względnie Tymczasowego Wydziału Samorządowego.

W obrębie dzielnicy pruskiej należy do reprezentacji wojewódzkich zakres działania prowincjonalnych związków komunalnych. Sejmik wojewódzki wykonuje w szczególności prawa i obowiązki przysługujące według ustaw pruskich i niemieckich, o ile one jeszcze obowiązują, sejmowi prowincjonalnemu, zaś rada wojewódzka wstępuje w samych granicach w prawa i obowiązki wydziału prowincjonalnego, rady prowincjonalnej i wydziału rejencyjnego, jako władzy uchwalającej .

Art. 13.

W Województwach Lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem stanowią sprawy w art. 9 pod poz. 9.11 i 12 wymienione, oraz sprawy budżetowe, finansowe i administracyjne dotyczące tych działów, względnie zakładów, majątków i przedsiębiorstw, służących celom pod 9. 11 i 12 art. 9 wymienionych, jak niemniej czynności wynikające z poz. 19 tegoż artykułu, w sprawach określonych poz. 9.11 i 12, a wreszcie czynności wynikające z poz. 20 art. 9 specjalny zakres działania i uchwalania sekcji narodowościowych sejmików tych województw. Natomiast wszelkie inne sprawy wynikające z art 9 stanowią zakres wspólny działania i uchwalania pełnego sejmiku wojewódzkiego. Budżet wojewódzki tych samorządów wojewódzkich obejmować będzie wydatki i przychody, wspólnego zakresu ustawodawczego sejmików, zaś wydatki i przychody specjalnego zakresu sekcji narodowościowych objęte będą osobnemi budżetami oddzielnie dla każdej sekcji. Uchwały sekcji narodowościowych tych sejmików w przyznanym im wyżej zakresie działania, mają moc prawną ustaw wojewódzkich dla obywateli odnośnej narodowości w województwie t.j. dla należących do grupy podatników właściwej narodowości, a to pod warunkami zastrzeżonemi w tej ustawie dla ustaw wojewódzkich.

Art. 14

Sejmik wojewódzki jest reprezentantem wszelkich interesów administracyjnych i gospodarczych województwa i może także w sprawach administracji

Art. 12.

W zakresie czynności wykonawczych służy Sejmikowi wojewódzkiemu w obrębie Województwa Krakowskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego, o ile ustawy państwowe inaczej nie postanawiają zakres działania b. Galicyjskiego Sejmu krajowego, zaś Radzie Wojewódzkiej zakres działania b. Galicyjskiego Wydziału krajowego względnie Tymczasowego Wydziału Samorządowego.

W obrębie dzielnicy pruskiej należy do reprezentacji wojewódzkich zakres działania prowincjonalnych związków komunalnych. Sejmik wojewódzki wykonuje w szczególności prawa i obowiązki przysługujące według ustaw pruskich i niemieckich, o ile one jeszcze obowiązują, sejmowi prowincjonalnemu, zaś rada wojewódzka wstępuje w samych granicach w prawa i obowiązki wydziału prowincjonalnego, rady prowincjonalnej i wydziału rejencyjnego, jako władzy uchwalającej.

Art. 13.

W Województwach Lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem stanowią sprawy w art. 9 pod poz. 9.11 i 12 wymienione, oraz sprawy budżetowe, finansowe i administracyjne dotyczące tych działów, względnie zakładów, majątków i przedsiębiorstw, służących celom pod 9. 11 i 12 art. 9 wymienionych, jak niemniej czynności wynikające z poz. 19 tegoż artykułu, w sprawach określonych poz. 9.11 i 12, a wreszcie czynności wynikające z poz. 20 art. 9 specjalny zakres działania i uchwalania sekcji narodowościowych sejmików tych województw. Natomiast wszelkie inne sprawy wynikające z art 9 stanowią zakres wspólny działania i uchwalania pełnego sejmiku wojewódzkiego. Budżet wojewódzki tych samorządów wojewódzkich obejmować będzie wydatki i przychody, wspólnego zakresu ustawodawczego sejmików, zaś wydatki i przychody specjalnego zakresu sekcji narodowościowych objęte będą osobnemi budżetami oddzielnie dla każdej sekcji. Uchwały sekcji narodowościowych tych sejmików w przyznanym im wyżej zakresie działania, mają moc prawną ustaw wojewódzkich dla obywateli odnośnej narodowości w województwie t.j. dla należących do grupy podatników właściwej narodowości, a to pod warunkami zastrzeżonemi w tej ustawie dla ustaw wojewódzkich.

Art. 14

Sejmik wojewódzki jest reprezentantem wszelkich interesów administracyjnych i gospodarczych województwa i może także w sprawach administracji

ogólnej kierować do wojewody zapytania i zażalenia, dotyczące województwa lub poszczególnych jego części.

Art. 15.

Sejmik, względnie Rada Wojewódzka wydaje opinję co do projektów ustaw państwowych i innych spraw, przekazanych przez Sejm, rząd, Ministów, lub przez wojewodę.

Art. 16.

Sejmik, ani też jego sekcja narodowościowa, nie ma prawa obradowania, ani podejmowania uchwał w sprawach politycznych, jako nienależących do zakresu działania samorządu wojewódzkiego.

III, Sejmik Wojewódzki.

Art. 17.

Każde województwo składa się z tylu okręgów wyborczych, ile posiada powiatów, oraz miast z ludnością ponad 25.000 mieszkańców /miasta wydzielone/.

We wszystkich okręgach przypada jeden członek sejmiku na każdych 25.000 ludności. Natomiast miasta będące siedzibą województwa /miasta wojewódzkie/ wybierają po 1 członku sejmiku na każdych 15.000 ludności

Alternatywa I. Wybory odbywają się przy zastosowaniu powszechnego równego, bezpośredniego, tajnego i proporcjonalnego prawa wyborczego Czynne prawo wyborcze służy wszystkim obywatelom polskim bez różnicy płci, posiadającym prawo wyborcze do Sejmu, mieszkającym w okręgu wyborczym od przedednia rozpisania wyborów.

Alternatywa II. W okręgach powiatowych wybierają członkowie sejmiku wojewódzkiego, sejmiki powiatowe, zaś w okręgach miejskich rady miejskie. Głosowanie jest tajne, a jeśli ma być wybranych więcej niż 2 członków wybory następują przy zastosowaniu proporcjonalności.

W województwach Lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem mniejszości narodowe /polskie lub ruskie/ wynoszące według ostatniego spisu ludności więcej niż 10% ludności okręgu, otrzymują jeden mandat do sejmiku wojewódzkiego.

Rozkład mandatów w poszczególnych okręgach wyborczych podaje załączona tabela, która ulega rewizji przez Sejm, co lat 10.

ogólnej kierować do wojewody zapytania i zażalenia, dotyczące województwa lub poszczególnych jego części.

Art. 15.

Sejmik, względnie Rada Wojewódzka wydaje opinję co do projektów ustaw państwowych i innych spraw, przekazanych przez Sejm, rząd, Ministrów, lub przez wojewodę.

Art. 16.

Sejmik, ani też jego sekcja narodowościowa, nie ma prawa obradowania, ani podejmowania uchwał w sprawach politycznych, jako nienależących do zakresu działania samorządu wojewódzkiego.

<u>III. Sejmik Wojewódzki.</u>

Art. 17.

Każde województwo składa się z tylu okręgów wyborczych, ile posiada powiatów, oraz miast z ludnością ponad 25.000 mieszkańców /miasta wydzielone/.

We wszystkich okręgach przypada jeden członek sejmiku na każdych 25.000 ludności. Natomiast miasta będące siedzibą województwa /miasta wojewódzkie/ wybierają po 1 członku sejmiku na każdych 15.000 ludności

<u>Alternatywa I.</u> Wybory odbywają się przy zastosowaniu powszechnego równego, bezpośredniego, tajnego i proporcjonalnego prawa wyborczego Czynne prawo wyborcze służy wszystkim obywatelom polskim bez różnicy płci, posiadającym prawo wyborcze do Sejmu, mieszkającym w okręgu wyborczym od przedednia rozpisania wyborów.

<u>Alternatywa II.</u> W okręgach powiatowych wybierają członkowie sejmiku wojewódzkiego, sejmiki powiatowe, zaś w okręgach miejskich rady miejskie. Głosowanie jest tajne, a jeśli ma być wybranych więcej niż 2 członków wybory następują przy zastosowaniu proporcjonalności.

W województwach lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem mniejszości narodowe /polskie lub ruskie/ wynoszące według ostatniego spisu ludności więcej niż 10% ludności okręgu, otrzymują jeden mandat do sejmiku wojewódzkiego.

Rozkład mandatów w poszczególnych okręgach wyborczych podaje załączona tabela, która ulega rewizji przez Sejm, co lat 10.

Alternatywa I. W celu przeprowadzenia wyborów kandydatów większości i mniejszości w tych trzech województwach stwarza się w każdym okręgu osobno kataster narodowy wyborców polskich, a osobno ruskich na podstawie ostatniego spisu ludności.

Wyborcy innej narodowości mogą przystąpić do jednego z tych dwóch katastrów, inaczej tracą prawo głosowania. Przeciwko wpisaniu do katastru dopuszczalne jest postępowanie reklamacyjne, określone w ordynacji wyborczej.

Wyborcy zapisani w tych dwóch katastrach głosują oddzielnie wybierając przypadającą na nich, według poprzedniego ustępu, ilość członków sejmiku.

Alternatywa II. W okręgach powiatowych tych trzech województw wybierają kandydatów większości i mniejszości odnośne sekcje narodowościowe /polska i ruska/ sejmików powiatowych. W okręgach miejskich dokonują wyboru osobno radni należący do każdej z dwu narodowości.

Radni i członkowie sejmiku powiatowego nie przyznający się do żadnej z dwu narodowości muszą przyłączyć się do jednej/z 2 grup wyborczych rady czy sejmiku t.j. polskiej lub ruskiej. Gdyby mniejszość nie była reprezentowana w sejmiku powiatowym, lub radzie miejskiej przynajmniej przez trzech członków, kandydata mniejszości wybiorą ci wszyscy obywatele, bez różnicy płci pełnoletnich osiedli w okręgu od przedednia rozpisania wyborów, a nie pozbawieni praw wyborczych, którzy zgłoszą się jako przynależni do danej narodowości i zostaną wpisani przez starostwo / o ile chodzi o okręg powiatowy/, względnie przez magistrat/ w okręgach miejskich/ do osobnej listy narodowej okręgu.

Przeciwko wyborowi na członka sejmiku wojewódzkiego w tych trzech województwach osoby nienależącej do narodowości, której mandat ta osoba uzyskała może wnieść zażalenie bądź wojewoda z urzędu bądź 100 pełnoletnich obywateli tej narodowości w okręgu, a to do administracyjnego sądu wojewódzkiego, względnie do czasu ich utworzenia do Sądu Najwyższego. W terminie 14-to dniowym od ogłoszenia wyniku wyborów. Sąd unieważni taki mandat, jeśli stwierdzi, że wybrana osoba, w ostatnim spisie ludności podała narodowość polską a została wybrana w grupie ruskiej, lub naodwrót.

Art. 18.

Członków sejmiku wojewódzkiego wybiera się na lat 6. Pierwsze jednak wybory według tej ustawy odbędą się tylko na okres trzyletni.

<u>Alternatywa I.</u> W celu przeprowadzenia wyborów kandydatów większości i mniejszości w tych trzech województwach stwarza się w każdym okręgu osobno kataster narodowy wyborców polskich, a osobno ruskich na podstawie ostatniego spisu ludności.

Wyborcy innej narodowości mogą przystąpić do jednego z tych dwóch katastrów, inaczej tracą prawo głosowania. Przeciwko wpisaniu do katastru dopuszczalne jest postępowanie reklamacyjne, określone w ordynacji wyborczej.

Wyborcy zapisani w tych dwóch katastrach głosują oddzielnie wybierając przypadającą na nich, według poprzedniego ustępu, ilość członków sejmiku.

<u>Alternatywa II.</u> W okręgach powiatowych tych trzech województw wybierają kandydatów większości i mniejszości odnośne sekcje narodowościowe /polska i ruska/ sejmików powiatowych. W okręgach miejskich dokonują wyboru osobno radni należący do każdej z dwu narodowości.

Radni i członkowie sejmiku powiatowego nie przyznający się do żadnej z dwu narodowości muszą przyłączyć się do jednej/z 2 grup wyborczych rady czy sejmiku t.j. polskiej lub ruskiej. Gdyby mniejszość nie była reprezentowana w sejmiku powiatowym, lub radzie miejskiej przynajmniej przez trzech członków, kandydata mniejszości wybiorą ci wszyscy obywatele, bez różnicy płci pełnoletni osiedli w okręgu od przedednia rozpisania wyborów, a nie pozbawieni praw wyborczych, którzy zgłoszą się jako przynależni do danej narodowości i zostaną wpisani przez starostwo / o ile chodzi o okręg powiatowy/, względnie przez magistrat/ w okręgach miejskich/ do osobnej listy narodowej okręgu.

Przeciwko wyborowi na członka sejmiku wojewódzkiego w tych trzech województwach osoby nienależącej do narodowości, której mandat ta osoba uzyskała może wnieść zażalenie bądź wojewoda z urzędu bądź 100 pełnoletnich obywateli tej narodowości w okręgu, a to do administracyjnego sądu wojewódzkiego, względnie do czasu ich utworzenia do Sądu Najwyższego. W terminie 14-to dniowym od ogłoszenia wyniku wyborów. Sąd unieważni taki mandat, jeśli stwierdzi, że wybrana osoba, w ostatnim spisie ludności podała narodowość polską a została wybrana w grupie ruskiej, lub naodwrót.

Art. 18.

Członków sejmiku wojewódzkiego wybiera się na lat 6. Pierwsze jednak wybory według tej ustawy odbędą się tylko na okres trzyletni.

Ordynację wyborczą w granicach tej ustawy wyda Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Rady Ministrów.

Art. 19.

Zarządzenie wyborów winno być ogłoszone w Dz.Ust. i Rozp. wojewódzkich. Dzień ogłoszenia wyborów w tym dzienniku uważa się za dzień zarządzenia wyborów.

Art. 20.

Wybierani do Sejmiku Wojewódzkiego są wszyscy obywatele /obywatelki/ posiadający prawo wyborcze do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej o ile skończyli lat 25 życia, umieją czytać i pisać po polsku i są zamieszkali w okręgu wyborczym przynajmniej od roku przed ~~xxxxxxxxxxxx~~ rozpisaniem wyborów. Dalsze ograniczenia prawa wybieralności mogą być wprowadzone w drodze ustawodawstwa wojewódzkiego.

Art. 21.

Wybory do Sejmiku wojewódzkiego będą zarządzone przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych na 60 dni przed upływem kadencji wyborczej. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może na wniosek Rady Ministrów rozwiązać sejmik wojewódzki w każdym czasie z tem, że nowe wybory mają być zarządzone w terminie do dni 45. W zarządzeniu wyborów należy oznaczyć dzień głosowania, na który należy wybrać niedzielę lub święto.

Głosowanie odbywa się w jednym dniu w całem województwie.

Na wniosek wojewody może być oznaczony w każdem województwie osobny termin dla wyborów z powiatów, a osobny dla wyborów z miast.

Między dniem zarządzenia wyborów, a dniem głosowania nie może upłynąć więcej niż 120 dni.

Art. 22.

Dostarczenie urny, lokalu, sprzętów i przyborów do pisania dla Komisji wyborczej jest rzeczą gminy, w obrębie której Komisja urzęduje. Inne wydatki połączone z wyborami ponosi fundusz wojewódzki.

Art.23.

Ważność wyborów niezaprotestowanych sprawdza sejmik wojewódzki, zaś zaprotestowanych Najwyższy Trybunał Administracyjny aż do jego zaś ustanowienia Sąd Najwyższy. Termin wnoszenia protestów wyborczych wynosi 14 dni.

Art.24.

O wybieralności do Sejmiku wojewódzkiego z wyjątkiem wypadku w art.17 ust.ostatni przewidzianego rozstrzyga sam Sejmik. /sekcja/ jeżeli zaś wybór został zaprotestowany Najwyższy Trybunał Administracyjny, a względnie Sąd Najwyższy /art.23/. Gdyby się okazało w czasie kadencji sejmiku, iż członek nie był wybieralny lub też prawo wybieralności utracił, orzeka o utracie członkostwa sejmik /względnie w województwie Lwowskiem, Stanisławowskiem lub Tarnopolskiem odnośna sekcja narodowościowa/. Członkowi wolno jednak od decyzji odwołać się do sądu powyżej ~~od~~ oznaczonego.

Art.25.

Jeżeli wybrany członek przestał być członkiem sejmiku wskutek śmierci, zrzeczenia się, utraty wybieralności /art.17 ustęp ostatni/ lub unieważnienia jego wyboru.

Alternatywa I. powołuje wojewoda w jego miejsce na resztę kadencji sejmiku jego następcę.

Alternatywa II. zarządza wojewoda wybór uzupełniający, przy zastosowaniu przepisów art.17, 19 i 21 ustęp ostatni.

Jeżeli nastąpiło unieważnienie wyborów w pewnym okręgu wyborczym przez sąd oznaczony w art.23 zarządza wojewoda wybór ponowny na resztę kadencji, a to w ciągu 45 dni od dnia prawomocności unieważnienia.

Art.26.

Sejmik wojewódzki zbiera się co roku w dniu 3 listopada /a o ileby termin ten przypadł na niedzielę, to w dniu 4 listopada /na sesję zwyczajną, celem uchwalenia budżetu wojewódzkiego /względnie i sekcji narodowościowej/ i załatwienia innych spraw bieżących. Wojewoda może zwołać sejmik w każdym czasie na sesję zwyczajną, winien zaś to uczynić w ciągu dni 14 na żądanie rady wojewódzkiej, lub na żądanie conajmniej 1/3 członków sejmiku.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej - na wniosek Rady Ministrów może odroczyć sejmik na przeciąg najwyżej 3 miesięcy.

Art.23.

Ważność wyborów niezaprotestowanych sprawdza sejmik wojewódzki, zaś zaprotestowanych Najwyższy Trybunał Administracyjny, aż do jego zaś ustanowienia Sąd Najwyższy. Termin wnoszenia protestów wyborczych wynosi 14 dni.

Art.24.

O wybieralności do Sejmiku wojewódzkiego z wyjątkiem wypadku w art.17 ust.ostatni przewidzianego rozstrzyga sam Sejmik /sekcja/ jeżeli zaś wybór został zaprotestowany Najwyższy Trybunał Administracyjny, a względnie Sąd Najwyższy /art.23/. Gdyby się okazało w czasie kadencji sejmiku, iż członek nie był wybieralny lub też prawo wybieralności utracił, orzeka o utracie członkostwa sejmik /względnie w województwie Lwowskiem, Stanisławowskiem lub Tarnopolskiem odnośna sekcja narodowościowa/. Członkowi wolno jednak od decyzji odwołać się do sądu powyżej oznaczonego.

Art.25.

Jeżeli wybrany członek przestał być członkiem sejmiku wskutek śmierci, zrzeczenia się, utraty wybieralności /art.17 ustęp ostatni/ lub unieważnienia jego wyboru.

Alternatywa I. powołuje wojewoda w jego miejsce na resztę kadencji sejmiku jego następcę.

Alternatywa II. zarządza wojewoda wybór uzupełniający, przy zastosowaniu przepisów art.17, 19 i 21 ustęp ostatni.

Jeżeli nastąpiło unieważnienie wyborów w pewnym okręgu wyborczym przez sąd oznaczony w art.23 zarządza wojewoda wybór ponowny na resztę kadencji, a to w ciągu 45 dni od dnia prawomocności unieważnienia.

Art.26.

Sejmik wojewódzki zbiera się co roku w dniu 3 listopada /a o ileby termin ten przypadł na niedzielę, to w dniu 4 listopada /na sesję zwyczajną, celem uchwalenia budżetu wojewódzkiego /względnie i sekcji narodowościowej/ i załatwienia innych spraw bieżących. Wojewoda może zwołać sejmik w każdym czasie na sesję zwyczajną, winien zaś to uczynić w ciągu dni 14 na żądanie rady wojewódzkiej, lub na żądanie conajmniej 1/3 członków sejmiku.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej - na wniosek Rady Ministrów może odroczyć sejmik na przeciąg najwyżej 3 miesięcy.

Art.27.

Posiedzeniom sejmiku, oraz posiedzeniom każdej sekcji narodowościowej sejmików Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego, przewodniczy wojewoda/lub jego zastępca/. Sejmik uchwała swój regulamin, określający sposób i porządek obrad sejmiku, rodzaj i ilość Komisji tudzież ilości i zakres działania sekretarzy.

Sejmiki województwa Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego załatwiają sprawy wspólne na zebraniach pełnego sejmiku /i jego komisji/ zaś sprawy specjalne /art.13/ na sekcjach narodowościowych polskiej i ruskiej, składających się jedynie z członków, wybranych przez wyborców danej grupy narodowościowej/stosownie do art.17/ Sekcje te uchwalają sobie osobno regulaminy.

Art.28.

Posiedzenia sejmiku i sekcji są jawne. Na wniosek wojewody /zastępcy/rady wojewódzkiej, lub 6 członków sejmiku /sekcji/ może być uchwalona tajność posiedzeń.

Rozprawy nad budżetem i rachunkami muszą być jawne.

Art.29.

Do prawomocności uchwał wymaga się obecności przynajmniej 2/3 członków sejmiku /względnie sekcji/, uchwały zaś zapadają absolutną większością głosów.

Art.30.

Prawo inicjatywy ustawodawczej przysługuje wojewodzie, radzie wojewódzkiej i poszczególnym członkom sejmiku /w sekcji zaś członkom sekcji/ w liczbie oznaczonej w regulaminie.

Art.31.

Uchwalone przez sejmik, względnie sekcję narodowościową ustawy wojewódzkie mają być ogłoszone w dzienniku ustaw wojewódzkich po zatwierdzeniu i podpisaniu ich przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Prezydent odmówi zatwierdzenia, gdy ustawa jest sprzeczną z ustawami państw. lub przekracza zakres ustawodawczy samorządu wojewódzkiego, Jedynie uchwały sejmiku z art.55 us ostatni nie wymagają zatwierdzenia i stają się ustawami, o ile nie zostały zawieszone /art.34/ Ustawy te mają również być ogłoszone w dzienniku ustaw wojewódzkich Ustawy wojewódzkie zaczynają obowiązywać z początkiem dnia 15 po upływie dnia, w którym zostały ogłoszone , o ile odnośna ustawa wyraźnie nic innego nie stanowi

Ustawy te mają również być ogłoszone w dzienniku ustaw wojewódzkich

Art.32.

Porządek dzienny obrad sejmiku, czy sekcji ustala wojewoda /względnie zastępca/, jako przewodniczący sejmiku i ogłasza go conajmniej na 12 godzin przed posiedzeniem. Sprawy nie umieszczone na porządku dziennym mogą być przedmiotem obrad tylko za uchwałą sejmiku, względnie sekcji, powziętą większością conajmniej 2/3 głosów obecnych. Sprawy przedkładane przez wojewodę lub radę wojewódzką mają być brane pod obrady przed innymi przedmiotami obrad.

Art.33.

Członkowie rady wojewódzkiej i delegowani przez władze centralne, wojewodę, lub radę wojewódzką urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach sejmiku, sekcji narodowościowych lub Komisji i przemawiać poza koleją mówców, zapisanych do głosu.

W głosowaniach biorą ~~xxxxx~~ oni udział o ile są członkami sekcji lub sejmiku.

Sejmik względnie sekcja mogą żądać obecności członków Rady wojewódzkiej, lub urzędników wojewódzkich na posiedzeniu.

Art.34.

Wojewoda może zakazać obradowania sejmiku i sekcji, nad sprawami, nienależącemi do ich zakresu działania. Również przysługuje wojewodzie prawo zawieszenia uchwały sejmiku lub sekcji, jeśli ta uchwała przekracza ich zakres działania lub narusza obowiązujące ustawy. Zakaz lub zawieszenie uchwał ma skutek wstrzymujący. Przeciwko zakazowi obradowania, lub zawieszenia uchwał, służy prawo odwołania w ciągu dni 14 do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, a względnie do Sądu Najwyższego, który rozstrzyga ostatecznie.

Art.35.

Jeżeliby członek sejmiku, lub publiczność przeszkadzała obradom sejmiku, lub sekcji, winien przewodniczący /wojewoda lub zastępca/ zarządzić przymusowo wydalenie przeszkadzającego z sali posiedzeń i ewentualnie zarządzić przeciw wydalonemu dochodzenia karne.

Art.36.

Rozprawy sejmiku i sekcji należy protokułować.

Protokuł ma być podpisany przez wojewodę /zastępcę/, przez sekretarza i 2 weryfikatorów, wybranych przez sejmik, czy sekcję. Protokuły mają być podawane do wiadomości Ministra Spraw Wewnętrznych.

IV. Rada Wojewódzka.

Art.37.

Rada wojewódzka składa się z wojewody, jego zastępcy i z 5 członków wybranych przez sejmik w głosowaniu stosunkowem.

Zastępcą wojewody jest jego każdoczesny zastępca w urzędzie, któremu przysługują te same prawa wobec sejmiku, sekcji i rady wojewódzkiej co wojewodzie, w razie przeszkody po stronie wojewody w wykonaniu przewodnictwa wyboru członków Rady Wojewódzkiej dokonuje sejmik na drugiem posiedzeniu po wyborach powszechnych. Równocześnie z wyborem członków rady wojewódzkiej wybiera sejmik dla każdego członka, jego zastępcę.

Członków i ich zastępców wybiera się na całą kadencję sejmiku, pełnią oni jednak swe funkcje do wyboru nowej rady.

Ustępujący mogą być wybrani ponownie. W województwie Lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem składa się Rada wojewódzka prócz wojewody i jego zastępcy z 3 członków i tyluż zastępców wybranych w głosowaniu stosunkowem przez sekcję narodowościowej

Art.34.

Wojewoda może zakazać obradowania sejmiku i sekcji, nad sprawami, nienależącemi do ich zakresu działania. Również przysługuje wojewodzie prawo zawieszenia uchwały sejmiku lub sekcji, jeśli ta uchwała przekracza ich zakres działania lub narusza obowiązujące ustawy. Zakaz lub zawieszenie uchwał ma skutek wstrzymujący. Przeciwko zakazowi obradowania, lub zawieszenia uchwał, służy prawo odwołania w ciągu dni 14 do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, a względnie do Sądu Najwyższego, który rozstrzyga ostatecznie.

Art.35.

Jeżeliby członek sejmiku, lub publiczność przeszkadzała obradom sejmiku, lub sekcji, winien przewodniczący /wojewoda lub zastępca/ zarządzić przymusowe wydalenie przeszkadzającego z sali posiedzeń i ewentualnie zarządzić przeciw wydalonemu dochodzenia karne.

Art.36.

Rozprawy sejmiku i sekcji należy protokułować.

Protokuł ma być podpisany przez wojewodę /zastępcę/, przez sekretarza i 2 weryfikatorów, wybranych przez sejmik, czy sekcję. Protokuły mają być podawane do wiadomości Ministra Spraw Wewnętrznych.

IV. Rada Wojewódzka.

Art.37.

Rada wojewódzka składa się z wojewody, jego zastępcy i z 5 członków wybranych przez sejmik w głosowaniu stosunkowem.

Zastępca wojewody jest jego każdoczesny zastępca w urzędzie, któremu przysługują te same prawa wobec sejmiku, sekcji i rady wojewódzkiej co wojewodzie, w razie przeszkody po stronie wojewody w wykonaniu przewodnictwa wyboru członków Rady Wojewódzkiej dokonuje sejmik na drugiem posiedzeniu po wyborach powszechnych. Równocześnie z wyborem członków rady wojewódzkiej wybiera sejmik dla każdego członka, jego zastępcę.

Członków i ich zastępców wybiera się na całą kadencję sejmiku, pełnią oni jednak swe funkcje do wyboru nowej rady.

Ustępujący mogą być wybrani ponownie. W województwie lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem składa się Rada wojewódzka prócz wojewody i jego zastępcy z 3 członków i tyluż zastępców wybranych w głosowaniu stosunkowem przez sekcję narodowościowej

większości, oraz z 2 członków i tyluż zastępców wybranych w tenże sposób przez sekcję mniejszości. Inne postanowienia tego artykułu mają zastosowanie i do tych województw.

Art.38.

Członkiem Rady wojewódzkiej może być wybrany każdy obywatel, posiadający bierne prawo wyborcze do sejmiku, o ile ukończył 30 lat życia i umie czytać i pisać po polsku.

Art.39.

Jeżeli wybrany członek Rady wojewódzkiej umrze, zrezygnuje utraci prawo wybieralności wskutek orzeczenia sądowego lub utraty ogólnych praw obywatelskich, wreszcie jeżeli dozna przeszkody w wykonaniu swego urzędu, natenczas wstępuje w jego miejsce jego zastępca.

Art.40.

Członkowie Rady wojewódzkiej otrzymują stałą płacę z funduszów województwa w wysokości oznaczonej przez sejmik. Urzędnicy powołani w skład rady wojewódzkiej dostają z urzędu urlop na czas trwania mandatu.

Art.41.

Rada wojewódzka obraduje i uchwala kolegjalnie.

Do ważności uchwał Rady wojewódzkiej potrzeba obecności przewodniczącego i conajmniej 3 członków, pochodzących z wyborów. Uchwały Rady zapadają zwykłą większością głosów. W razie równości rozstrzyga głos przewodniczącego.

Art.42.

Przewodniczącym Rady jest wojewoda, a względnie jego zastępca.

Art.43.

Wojewoda względnie zastępca zwołuje posiedzenie rady wojewódzkiej conajmniej raz na tydzień, a winien je zwołać na żądanie przynajmniej 2 członków rady.

Art.44.

Regulamin Rady wojewódzkiej ma być ustalony ustawą wojewódzką, jak długo zaś tej ustawy brak uchwala go rada wojewódzka.

Udział Rady wojewódzkiej w administracji państwowej, wraz z odnośnym regulaminem, oraz określeniem stosunków służbowych i dyscyplinarnych członków rady wojewódzkiej ustali ustawa państwowa.

V. Organizacja administracji wojewódzkiej w sprawach wojewódzkich.

Art.45.

Członek sejmiku lub Rady nie może być obecny przy rozważaniu sprawy i głosowaniu nad nią, jeżeli jest w niej interesowany on sam, jego żona, względnie krewni i powinowaci pierwszych 3 stopni.

To samo odnosi się do członków Rady, będących prawnymi zastępcami, pełnomocnikami lub członkami zarządu spółek akcyjnych i innych, jeżeli w przedmiocie obrad zainteresowana jest materjalnie zastępowana przez nich osoba prawna czy fizyczna.

Art.46.

Za czynności przedsiębrane w interesie województwa - na podstawie uchwały sejmiku, sekcji czy rady wojewódzkiej - należy się członkom Rady wojewódzkiej, względnie sejmiku zwrot tylko istotnych wydatków w gotówce. Nie mogą oni w sprawach przeciwko reprezentacji wojewódzkiej udzielać opinji prawnych. Nie mogą oni też bezpośrednio lub pośrednio brać udziału w dostawach lub robotach, wykonywanych na koszt funduszu wojewódzkiego, względnie zakładów lub przedsiębiorstw wojewódzkich.

Art.47.

W sprawach wojewódzkich jest sejmik wojewódzki względnie sekcja narodowościowa władzą uchwalającą i kontrolującą, Rada zaś wojewódzka przygotowuje i wykonuje ich uchwały i załatwia bieżące sprawy samorządu wojewódzkiego.

Art. 48.

Przy każdej reprezentacji wojewódzkiej ustanawia się finansową komisję wojewódzką, powoływaną na kadencję sejmiku.-

Ustawa wojewódzka określi skład, sposób wyboru i regulamin komisji, z tem, że liczba jej członków nie może przekraczać 6.Conajmniej 2 członków Komisji mianuje Minister Skarbu, innych wybiera sejmik z reguły z poza swego łona. Przewodniczącego wybiera Komisja ze swego łona.

W Województwie Lwowskiem ,Stanisławowskiem i Tarnopolskiem mianuje trzech członków tej Komisji Minister Skarbu, 2 członków wybiera sekcja narodowościowa większości, a 1 sekcja narodowościowa mniejszości.Ten skład Komisji nie może być zmieniony ustawą wojewódzką.Komisja finansowa kontroluje całą gospodarkę finansową województwa i przedkłada sejmikowi względnie jego sekcjom, oraz radzie wojewódzkiej sprawozdanie i wnioski w sprawie tej gospodarki.

Art. 49

Rada wojewódzka przygotowuje na każdy rok administracyjny budżet wojewódzki, wykazujący wszelkie dochody i wydatki wojewódzkie.Projekt budżetu przedłoży wojewoda komisji finansowej, która ma go zbadać i przedłożyć swe uwagi w ciągu 14 dni , o ile ze szczególnych powodów nie udzielono jej dłuższego terminu.

Uwagi Komisji finansowej przedkłada rada wojewódzka wraz z projektem budżetu i własnemi uwagami sejmikowi wojewódzkiemu /względnie sekcjom narodowościowym sejmiku/ w celu ostatecznego uchwalenia budżetu wojewódzkiego. W Województwie Lwowskiem,Stanisławowskiem i Tarnopolskiem sporządzi rada wojewódzka, w sposób wyżej wskazany osobny budżet ogólny województwa, oraz osobno budżety specjalne każdej sekcji narodowościowej. Po zbadaniu budżetów tych przez komisję finansową - w myśl powyżej podanych przepisów - mają te budżety być przedłożone bądź pełnemu sejmikowi o ile chodzi o budżet ogólny, bądź też interesowanym sekcjom narodowościowym, o ile chodzi o budżety specjalnie sekcji.

Projekt budżetu ma być przedłożony sejmikowi /względnie sekcjom/ najpóźniej w drugi wtorek listopada.

Uchwalony przez Sejmik /względnie sekcję/ budżet ma być opublikowany z reguły przed końcem grudnia w dzienniku ustaw wojewódzkich.Rok administracyjny samorządu wojewódzkiego rozpoczyna się z dniem 1 stycznia każdego roku.

Art. 48.

Przy każdej reprezentacji wojewódzkiej ustanawia się finansową Komisję wojewódzką, powoływaną na kadencję sejmiku.-

Ustawa wojewódzka określi skład, sposób wyboru i regulamin komisji, z tem, że liczba jej członków nie może przekraczać 6. Conajmniej 2 członków Komisji mianuje Minister Skarbu, innych wybiera sejmik z reguły z poza swego grona. Przewodniczącego wybiera Komisja ze swego łona.

W Województwie Lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem mianuje trzech członków tej Komisji Minister Skarbu, 2 członków wybiera sekcja narodowościowa większości, a 1 sekcja narodowościowa mniejszości. Ten skład Komisji nie może być zmieniony ustawą wojewódzką. Komisja finansowa kontroluje całą gospodarkę finansową województwa i przedkłada sejmikowi względnie jego sekcjom, oraz radzie wojewódzkiej sprawozdanie i wnioski w sprawie tej gospodarki.

Art. 49

Rada wojewódzka przygotowuje na każdy rok administracyjny budżet wojewódzki, wykazujący wszelkie dochody i wydatki wojewódzkie. Projekt budżetu przedłoży wojewoda komisji finansowej, która ma go zbadać i przedłożyć swe uwagi w ciągu 14 dni, o ile ze szczególnych powodów nie udzielono jej dłuższego terminu.

Uwagi Komisji finansowej przedkłada rada wojewódzka wraz z projektem budżetu i własnemi uwagami sejmikowi wojewódzkiemu /względnie sekcjom narodowościowym sejmiku/ w celu ostatecznego uchwalenia budżetu wojewódzkiego. W Województwie Lwowskiem, Stanisławowskiem i Tarnopolskiem sporządzi rada wojewódzka, w sposób wyżej wskazany osobny budżet ogólny województwa, oraz osobno budżety specjalne każdej sekcji narodowościowej. Po zbadaniu budżetów tych przez komisję finansową - w myśl powyżej podanych przepisów - mają te budżety być przedłożone bądź pełnemu sejmikowi o ile chodzi o budżet ogólny, bądź też interesowanym sekcjom narodowściowym, o ile chodzi o budżety specjalnie sekcji.

Projekt budżetu ma być przedłożony sejmikowi /względnie sekcjom/ najpóźniej w drugi wtorek listopada.

Uchwalony przez Sejmik /względnie sekcję/ budżet ma być opublikowany z reguły przed końcem grudnia w dzienniku ustaw wojewódzkich. Rok administracyjny samorządu wojewódzkiego rozpoczyna się z dniem 1 stycznia każdego roku.

Art. 50

Równocześnie z budżetem przedkłada Rada Wojewódzka sejmikowi /względnie sekcji/ wojewódzkiej wyczerpujące sprawozdanie z swej działalności w ubiegłmy roku administracyjnym tudzież o stanie administracji samorządowej wojewódzkiej. Jeżeli rada wojewódzka projektuje w budżecie wprowadzenie nowych stałych urządzeń, winna uzasadnić szczegółowo ich potrzeby wynikające koszta i sposób ich pokrycia.

Art. 51.

Rada wojewódzka prowadzi administrację w sprawach wojewódzkich w ramach uchwalonych budżetów.

Nowe wydatki, nie mające pokrycia w budżecie może rada czynić tylko za zgodą sejmiku wojewódzkiego /względnie sekcji/ Sejmik /względnie sekcja/ może uchwalić takie wydatki tylko po wysłuchaniu opinji Komisji Finansowej i to pod warunkiem równoczesnego uchwalenia wystarczającego pokrycia.

Przepis ten odnosi się także do obniżenia lub określenia przewidzianego w budżecie dochodu.-

Ustawa wojewódzka może upoważnić radę wojewódzką dla wypadków nagłych i nieprzewidzianych - do czynienia wydatków nie mających pokrycia w budżecie.

Uchwały odnośne rady wojewódzkiej muszą jednak zapaść 2/3 głosów i wymagają zatwierdzenia przez sejmik względnie interesowaną sekcję narodowościową na najbliższej sesji.

Art. 52

Rada wojewódzka ma najpóźniej w ciągu pierwszych 5 miesięcy zestawić zamknięcia rachunkowe funduszu wojewódzkiego /przyczem oddzielnie mają b[y] zestawione zamknięcia funduszów sekcji narodowościowych/ za rok ubiegły i przedłożyć je komisji finansowej, celem skontrolowania. Komisja przedkła[d]a zamknięcia te sejmikowi względnie sekcji narodowościowej, wraz ze swemi uwagami w ciągu najbliższej sesji.

Art. 53.

Rada wojewódzka zarządza majątkiem województwa i sekcji narodowościowej, tudzież majątkiem zakładów pozostających w zarządzie województwa, czy sekcji, przestrzegając przytem uchwał sejmiku wojewódzkiego /względnie jego sekcji narodowościowej/

Rada wojewódzka może w tych czynnościach posługiwać się pomocą członków wydziałów powiatowych, urzędujących w obrębie województw.

Art. 50

Równocześnie z budżetem przedkłada Rada Wojewódzka sejmikowi /względnie sekcji/ wojewódzkiej wyczerpujące sprawozdanie z swej działalności w ubiegłym roku administracyjnym tudzież o stanie administracji samorządowej wojewódzkiej. Jeżeli rada wojewódzka projektuje w budżecie wprowadzenie nowych stałych urządzeń, winna uzasadnić szczegółowo ich potrzeby wynikające koszta i sposób ich pokrycia.

Art. 51.

Rada wojewódzka prowadzi administrację w sprawach wojewódzkich w ramach uchwalonych budżetów.

Nowe wydatki, nie mające pokrycia w budżecie może rada czynić tylko za zgodą sejmiku wojewódzkiego /względnie sekcji/ Sejmik /względnie sekcja/ może uchwalić takie wydatki tylko po wysłuchaniu opinji Komisji Finansowej i to pod warunkiem równoczesnego uchwalenia wystarczającego pokrycia.

Przepis ten odnosi się także do obniżenia lub określenia przewidzianego w budżecie dochodu.-

Ustawa wojewódzka może upoważnić radę wojewódzką dla wypadków nagłych i nieprzewidzianych - do czynienia wydatków nie mających pokrycia w budżecie.

Uchwały odnośne rady wojewódzkiej muszą jednak zapaść 2/3 głosów i wymagają zatwierdzenia przez sejmik względnie interesowaną sekcję narodowościową na najbliższej sesji.

Art. 52

Rada wojewódzka ma najpóźniej w ciągu pierwszych 5 miesięcy sestawić zamknięcia rachunkowe funduszu wojewódzkiego /przyczem oddzielnie mają b[yć] zestawione zamknięcia funduszów sekcji narodowościowych/ za rok ubiegły i przedłożyć je komisji finansowej, celem skontrolowania. Komisja przedkła[da] zamknięcia te sejmikowi względnie sekcji narodowościowej, wraz ze swemi uwagami w ciągu najbliższej sesji.

Art. 53.

Rada wojewódzka zarządza majątkiem województwa i sekcji narodowościowej, tudzież majątkiem zakładów pozostających w zarządzie województwa, czy sekcji, przestrzegając przytem uchwał sejmiku wojewódzkiego /względnie jego sekcji narodowościowej/

Rada wojewódzka może w tych czynnościach posługiwać się pomocą członków wydziałów powiatowych, urzędujących w obrębie województwa.

Art. 54.

Przepisy art. 49,50 i 52 dotyczą także zakładów i przedsiębiorstw wojewódzkich /względnie sekcji narodowościowych/ lub przez województwa administrowanych.

Art. 55.

Sejmik może uchwalić w drodze ustawy wojewódzkiej podatki na cele wojewódzkie, a to bądź jako dodatki do pobieranych w województwie państwowych podatków bezpośrednich i konsumpcyjnych ,obciążających miejscową konsumpcję, bądź też w postaci samoistnych podatków wojewódzkich.

Odnośna uchwała wojewódzka wymaga zatwierdzenia przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.Tylko ustawy nakładające dodatki wojewódzkie do podatków bezpośrednich, wynoszących mniej niż 100% tych podatków, nie wymagają tego zatwierdzenia.

Art. 56.

W województwach Lwowskiem,Stanisławowskiem i Tarnopolskiem koszta samorządu sekcji narodowościowych pokrywane będą przedewszystkiem z własnego majątku znajdującego się w rozporządzalności każdej z tych sekcji narodowościowych.Gdyby zaś ten majątek nie wystarczał na potrzeby sekcji,może każda sekcja nakładać w swym specjalnym budżecie dodatki do ogólnych podatków,opłat względnie dodatków wojewódzkich,przypadające do uiszczenia przez podatników narodowości reprezentowanej przez odnośną sekcję. W tym celu zakłada się osobny kataster podatkowy polski i ruski na podstawie ostatniego spisu ludności, względnie na podstawie katastru narodowego wyborczego.Osoby które nie podały przy spisie narodowości polskiej lub ruskiej, ani też w katastrze narodowym wyborczym nie wpisały się do żadnej z obu grup narodowościowych, oraz osoby prawne, będą wezwane z urzędu w terminie prekluzyjnym 14 dni do zdeklarowania się do jednej z obu grup podatkowych.Osoby prawne mogą albo przystąpić w całości do grupy podatników jednej z 2 narodowości, albo też deklarować stosunkowo do obu grup.

W razie nierówności stopy podatków narodowościowych,opłacają powyższe osoby prawne 1/2 ze średniej między stopą podatków obu narodowości na rzecz funduszu każdej sekcji narodowościowej.

Osoby fizyczne i prawne, które nie wniosą żadnych deklaracji, opłacać będą podatki i opłaty, nałożone przez obie sekcje narodowościowe w całości.

Wszelkie inne przepisy odnoszące się do podatków, dodatków i opłat na rzecz samorządu wojewódzkiego, zawarte w tej ustawie, mają zastosowanie i do tych 3 województw.

Art. 57.

Dodatki krajowe do podatków, oraz wszelkie opłaty krajowe, przewidziane w ustawach dotychczas obowiązujących w byłe j Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem będą pobu[q]rane nadal aż do wejścia w życie pierwszego budżetu województw /oraz sekcji narodowościowych/ powstałych na terenie b.Galicji. Będą one wpływały na rzecz funduszu wojwódzkiego tego województwa z obrębu którego zostały pobrane. Bliższe przepisy w tej mierze wyda Minister Skarbu.

Art. 58.

O ile ustawa niniejsza nic innego nie ustanowi, mają w województwach poznańskiem i pomorskiem zastosowanie przepisy, obowiązujące dotąd w dzielnicy pruskiej, w sprawie podatków prowincjonalnych.

Art. 59.

Podatki wojewódzkie mogą być pobierane tylko o tyle, o ile celem pokrycia wydatków nie wystarczają inne dochody wojewódzkie, jak np. dochody z majątku województwa i przedsiębiorstw wojewódzkich z opłat datków konkurencyjnych, świadczeń w naturze, dotacji państwowych itp.

Art. 60.

Jeżeli prawne urządzenie wojewódzkie wychodzą na wyłączną korzyść tylko niektórych powiatów, może sejmik wojewódzki większością 2/3 głosujących uchwalić, iż koszta tych urządzeń mają obciążać wyłącznie odnośne powiaty, względnie pociągać te powiaty w/wyższym stopniu do pokrycia tych kosztów.

Art. 61

Przedsiębiorstwa wojewódzkie i sekcje mają tak administrowane, by dochody przedsiębiorstwa pokrywały conajmniej wszystkie wydatki, łącznie ze stosownem oprocentowaniem i amortyzacją kapitału zakładowego. Wyjątki od tych zasad mogą zachodzić, tylko ze względu na wymogi interesu publicznego

Art.62.-

Opłaty mogą być pobierane za używanie urządzeń wojewódzkich / zakładaów przedsiębiorst i.tp/ utrzymywanych w interesie publicznym i oddanych do używania na zasadach publiczno-prawnych.

Wymiar opłat może być stopniowy, zależnie od zdolności płatniczej. Niezamożni mogą być uwolnieni od opłat.-

Art.63.-

Datki konkurencyjne mogą być pobierane, celem pokrycia kosztów założenia i utrzymania urządzeń wojewódzkich, potrzebnych w interesie publicznym, od tych właścicieli gruntów, względnie przemysłowców którym te urządzenia przysparzają szczególnych korzyści gospodarczych. Odnośne uchwały Sejmiku/względnie sekcji/ są ważne tylko wtedy, jeśli się za niemi oświadczyło 2/3 głosów sejmiku / lub sekcji / Wysokość datku winna być dostosowana do korzyści, wynikających z urządzenia dla konkurującego.-

Datki te mogą być ~~zastosowane~~ zastąpione przez świadczenia w naturze według zasad uchwalonych przez sejmik / sekcje /.

Kosztorys i plany urządzeń, pokrywanych przez datki konkurencyjne należy przynajmniej przez 14 dni wystawić w lokalu wojewódzkim do publicznego wglądu, co należy podać zawczasu do publicznej wiadomości w Dzienniku Ustaw wojewódzkich.-

.//.

- 20 -

Art.62.-

Opłaty mogą być pobierane za używanie urządzeń wojewódzkich / zakładów przedsiębiorstw i.t.p/ utrzymywanych w interesie publicznym i oddanych do używania na zasadach publiczno-prawnych.

Wymiar opłat może być stopniowy, zależnie od zdolności płatniczej. Niezamożni mogą być uwolnieni od opłat.-

Art.63.-

Datki konkurencyjne mogą być pobierane, celem pokrycia kosztów założenia i utrzymania urządzeń wojewódzkich, potrzebnych w interesie publicznym, od tych właścicieli gruntów, względnie przemysłowców którym te urządzenia przysparzają szczególnych korzyści gospodarczych. Odnośne uchwały Sejmiku/względnie sekcji/ są ważne tylko wtedy, jeśli się za niemi oświadczyło 2/3 głosów sejmiku / lub sekcji / Wysokość datku winna być dostosowana do korzyści, wynikających z urządzenia dla konkurującego.-

Datki te mogą być zastąpione przez świadczenia w naturze według zasad uchwalonych przez sejmik / sekcję /.

Kosztorys i plany urządzeń, pokrywanych przez datki konkurencyjne należy przynajmniej przez 14 dni wystawić w lokalu wojewódzkim do publicznego wglądu, co należy podać zawczasu do publicznej wiadomości w Dzienniku Ustaw wojewódzkich.-

.//.

Art. 64.

Swiadczenia w naturze mają być oszacowane i zależy od woli zobowiązaneg czy chce świadczenia uiścić w naturze sam lub przez zdolnych zastępców, albo też zapłacić oszacowaną równowartość.

Art. 65.

Szczegółowe przepisy o poborze podatków wojewódzkich opłat, datków konkurencyjnych i świadczeń w naturze mają być zawarte w ustawach wojewódzkich, o ile ustawa taka nie zlecimwydania przepisów radzie wojewódzkiej. Ustawy te mogą zawierać przepisy skarbowo-karne, zagrażające grzywnami do 100.000 Mkp. i aresztem od 6 godzin do 6 miesięcy.

O ile ustawa wojewódzka nic innego nie stanowi mają być podatki wojewódzkie /lub sekcji narodowościowych/ opłaty, datki konkurencyjne i świadczenia w naturze ściągane przez te organa i w sposób, jak podatki państwowe. W tych wypadkach wymaga ustawa wojewódzka zatwierdzenia przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych,

Art. 66.

Urzędnicy przydzieleni dla załatwienia spraw samorządu wojewódzkiego są urzędnikami państwowymi.

Przeznacza ich wojewoda, który jest też przełożonym tych urzędników.

W b.Galicji i b.dzielnicy pruskiej winni wojewodowie przy pierwszych przydzieleniach uwzględnić przedewszystkiem urzędników b.Wydziału krajowego, względnie poznańskiego i pomorskiego, starostwa krajowego.

Stasunki służbowe i dyscyplinarne tych urzędników i służby określa pragmatyka służbowa dla funkcjonarjuszy państwowych.

Art. 67.

Co do urzędników poszczególnych zakładów wojewódzkiej i specjalnych urządzeń wojewódzkich, czy sekcji narodowościowych zawierać będzie statut, budżet, względnie regilamin tych zakładów, lub urządzeń szczegółowe przepisy o liczbie posad urzędniczych, uposażeniu służbowem, sposobie mianowania i innych stosunkach służbowych tych funkcjonarjuszy.

Art. 68.

Dla zarządu lub nadzoru poszczególnych zakładów wojewódzkich i załatwienia pewnych spraw wojewódzkich mogą być ustanawiane osobne komisje, względnie komisarze wojewódzcy.

Postanowienia w tej mierze uchwala sejmik wojewódzki /względnie sekcja narodowościowa/. Członków Komisji oznacza rada wojewódzka o ile sej-

Art. 64.

Świadczenia w naturze mają być oszacowane i zależy od woli zobowiązanego czy chce świadczenia uiścić w naturze sam lub przez zdolnych zastępców, albo też zapłacić oszacowaną równowartość.

Art. 65.

Szczegółowe przepisy o poborze podatków wojewódzkich opłat, datków konkurencyjnych i świadczeń w naturze mają być zawarte w ustawach wojewódzkich, o ile ustawa taka nie zleci wydania przepisów radzie wojewódzkiej. Ustawy te mogą zawierać przepisy skarbowo-karne, zagrażające grzywnami do 100.000 Mkp. i aresztem od 6 godzin do 6 miesięcy.

O ile ustawa wojewódzka nic innego nie stanowi mają być podatki wojewódzkie /lub sekcji narodowościowych/ opłaty, datki konkurencyjne i świadczenia w naturze ściągane przez te organa i w sposób, jak podatki państwowe. W tych wypadkach wymaga ustawa wojewódzka zatwierdzenia przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 66.

Urzędnicy przydzieleni dla załatwienia spraw samorządu wojewódzkiego są urzędnikami państwowymi.

Przeznacza ich wojewoda, który jest też przełożonym tych urzędników.

W b.Galicji i b.dzielnicy pruskiej winni wojewodowie przy pierwszych przydzieleniach uwzględnić przedewszystkiem urzędników b.Wydziału krajowego, względnie poznańskiego i pomorskiego, starostwa krajowego.

Stosunki służbowe i dyscyplinarne tych urzędników i służby określa pragmatyka służbowa dla funkcjonarjuszy państwowych.

Art. 67.

Co do urzędników poszczególnych zakładów wojewódzkiej i specjalnych urządzeń wojewódzkich, czy sekcji narodowościowych zawierać będzie statut, budżet, względnie regulamin tych zakładów, lub urządzeń szczegółowe przepisy o liczbie posad urzędniczych, uposażeniu służbowem, sposobie mianowania i innych stosunkach służbowych tych funkcjonarjuszy.

Art. 68.

Dla zarządu lub nadzoru poszczególnych zakładów wojewódzkich i załatwienia pewnych spraw wojewódzkich mogą być ustanawiane osobne komisje, względnie komisarze wojewódzcy.

Postanowienia w tej mierze uchwala sejmik wojewódzki /względnie sekcja narodowościowa/. Członków Komisji oznacza rada wojewódzka o ile sej-

mik lub sekcja nie zastrzegły sobie tego prawa - ona też daje im instrukcje i kontroluje ich działalność.

Art. 69.

Wojewoda zastępuje na zewnątrz samorząd wojewódzki.

Art. 70.

Dokumenty jednak powodujące zobowiązania dla funduszu wojewódzkiego /lub sekcji narodowościowej/ wobec osób trzecich, tudzież pełnomocnictwa, muszą zawierać tekst odnośnej uchwały sejmiku /sekcji/, a względnie rady wojewódzkiej, oraz muszą być podpisane przez wojewodę /jego zastępcę/ i 3 członków rady a zaopatrzone pieczęcią wojewódzką.

Dla uproszczenia urzędowania może sejmik /sekcja/ w drodze ustawy wojewódzkiej wydać dla poszczególnych gałęzi administracyjnych czy zakładów, odrębne przepisy i podpisywaniu dokumentów i pełnomocnictw.

Art. 71.

Rada wojewódzka może przy załatwianiu spraw używać pomocy władz powiatowych i gminnych.

VI. <u>Nadzór państwowy nad samorządem wojewódzkim.</u>

Art. 72.

Wojewoda, a w drugiej instancji Minister Spraw Wewnętrznych przestrzegają za pomocą środków w tej ustawie określonych, by administracja w sprawach samorządu wojewódzkiego była prowadzona zgodnie z ustawami i w sposób odpowiedni.

Art. 73.

Wojewoda, a względnie Minister Spraw Wewnętrznych żądać mogą wszelkich informacji w zakresie administracji samorządu wojewódzkiego wglądu do aktów, budżetów i zamknięć rachunkowych, zarządzić rewizje biurowe i kasowe.

Art. 74.

Uchwały sejmiku Wojewódzkiego, sekcji norodowościowej /art.34/ rady wojewódzkiej i Komisji wojewódzkiej przekraczające ich zakres działania, czy sprzeczne z ustawą ma wojewoda z własnej inicjatywy lub nakazu Ministra Spraw Wewnętrznych zawiesić z podaniem powodów. Zawieszenie ma skutek wstrzymujący. Sejmik wojewódzki, sekcja narodowościowa, lub rada wojewódzka mają prawo odwołania się od takiego zawieszenia do Najwyższego Trybunału Administracyjnego /względnie sądu Najwyższego/, a to w ciągu 14 dni

od zawiadomienia o zawieszeniu.

Art. 75.

Od uchwały Rady wojewódzkiej, przekraczających jej zakres działania lub sprzecznych z ustawą służy stronie, której prawa lub prawnie ochronione interesy zostały uchwałą tą naruszone, prawo odwołania się w ciągu 14 dni do administracyjnego sądu wojewódzkiego /względnie do czasu ich utworzenia do Sądu Najwyższego/.

Odwołanie ma skutek wstrzymujący, jeżeli rada wojewódzka - za zgodą wojewody - nie oświadczy, że interes publiczny wymaga natychmiastowego wykonania uchwały.

Art. 76.

Gdyby sejmik wojewódzki, względnie sekcja narodowościowa nie umieściły w swym budżecie, względnie w dodatkowej uchwale budżetowej wydatku na świadczenia, do których odnośny fundusz jest obowiązany z mocy ustaw i które zostały przez właściwą władzę ustalone, ma wojewoda - z przytoczeniem powodów zarządzić przymusowe umieszczenie wydatku w budżecie, względnie w uzupełnieniu budżetowem. Przeciwko zarządzeniu wojewody służy sejmikowi /sekcji narodowościowej/ prawo odwołania się do Najwyższego Trybunału Administracyjnego /względnie Sądu Najwyższego/, w ciągu dni 14 od zawiadomienia o zarządzeniu.

VII. Przepisy końcowe

Art. 77.

Czas wejścia w życie niniejszej ustawy w poszczególnych województwach oznaczy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Rady Ministrów - co do każdego z województw z osobna.

Art. 78.

W ciągu 45 dni od wejścia w życie niniejszej ustawy, zarządzi Prezydent Rzeczypospolitej - na wniosek Rady Ministrów - pierwsze wybory do Sejmiku. Wybory te muszą być dokonane w ciągu dalszych 120 dni.

Art. 79.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i właściwymi Ministrami przedłoży najpóźniej w 6 miesięcy po wejściu ustawy w życie w każdem z województw, do wiadomości Sejmu Rzeczypospolitej spis zakładów i urządzeń, przechodzących na mocy przepisów rozdziału II. tej ustawy z administracji państwowej do rąk samorządu administracji odnośnego województwa.

od zawiadomienia o zawieszeniu.

Art. 75.

Od uchwały Rady wojewódzkiej, przekraczających jej zakres działania lub sprzecznych z ustawą służy stronie, której prawa lub prawnie ochronione interesy zostały uchwałą tą naruszone, prawo odwołania się w ciągu 14 dni do administracyjnego sądu wojewódzkiego /względnie do czasu ich utworzenia do Sądu Najwyższego/.

Odwołanie ma skutek wstrzymujący, jeżeli rada wojewódzka - za zgodą wojewody - nie oświadczy, że interes publiczny wymaga natychmiastowego wykonania uchwały.

Art. 76.

Gdyby sejmik wojewódzki, względnie sekcja narodowościowa nie umieściły w swym budżecie, względnie w dodatkowej uchwale budżetowej wydatku na świadczenia, do których odnośny fundusz jest obowiązany z mocy ustaw i które zostały przez właściwą władzę ustalone, ma wojewoda - z przytoczeniem powodów zarządzić przymusowe umieszczenie wydatku w budżecie, względnie w uzupełnieniu budżetowem. Przeciwko zarządzeniu wojewody służy sejmikowi /sekcji narodowościowej/ prawo odwołania się do Najwyższego Trybunału Administracyjnego /względnie Sądu Najwyższego/, w ciągu dni 14 od zawiadomienia o zarządzeniu.

VII. Przepisy końcowe

Art. 77.

Czas wejścia w życie niniejszej ustawy w poszczególnych województwach oznaczy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Rady Ministrów - co do każdego z województw z osobna.

Art. 78.

W ciągu 45 dni od wejścia w życie niniejszej ustawy, zarządzi Prezydent Rzeczypospolitej - na wniosek Rady Ministrów - pierwsze wybory do Sejmiku. Wybory te muszą być dokonane w ciągu dalszych 120 dni.

Art. 79.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i właściwymi Ministrami przedłoży najpóźniej w 6 miesięcy po wejściu ustawy w życie w każdem z województw, do wiadomości Sejmu Rzeczypospolitej spis zakładów i urzędów, przechodzących na mocy przepisów rozdziału II. tej ustawy z administracji państwowej do rąk samorządu administracji odnośnego województwa.

Art. 80.

Minister Spraw Wewnętrznych opracowuje wzór regulaminu obrad dla sejmików wojewódzkich i sekcji narodowościowych i przedłoży go na pierwszem posiedzeniu sejmikowi, względnie sekcji narodowościowej.

Regulamin ten obowiązuje tak długo, dokąd nie zostanie przez sejmik /czy sekcję/ zmieniony.

Art. 81.

Ustawa niniejsza znosi wszelkie przepisy sprzeczne z jej treścią w danem województwie z chwilą zebrania się pierwszej rady wojewódzkiej.

Art. 82.

Ustawa niniejsza nie ogranicza w niczem praw ustawodawstwa lub samorządu śląskiego, określony w artykułach 1, 4, 12, 13, 33, 36, 42, i 44 statutu organicznego województwa Śląskiego, względnie w uzupełniających ten statut ustawach.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze województwa śląskiego tylko o tyle, o ile nadaje Sejmowi i radzie wojewódzkiej prawa dalej idące, aniżeli je posiada Sejm Śląski i rada wojewódzka śląska na mocy powyżej wskazanych ustaw.

Art. 83.

Z wyjątkiem, wnikającym z artykułu 83 obowiązuje ustawa niniejsza na całem obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 84.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

101
198

PREZYDJUM
RADY MINISTRÓW

do Nr. 498/T.

WARSZAWA, DN. 13 grudnia 1924 R.

Do

Pana Dr.Prof.Michała Bobrzyńskiego

w Garbach

p.Sulęcin Woj.Poznańskie

W ślad pisma z dnia 4 grudnia b.r. L.498/Taj. - Prezydjum Rady Ministrów przesyła dodatkowo Pan Profesorowi tekst rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lutego 1924 r. dz.Nr.21/225 w przedmiocie organizacji władz administracyjnych II instancji, oraz okólnik Prezesa Rady Ministrów wraz z uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 listopada b.r. zawierającą przepisy wykonawcze w tej sprawie.

Z p. PREZESA RADY MINISTRÓW:

[signature]

PODSEKRETARZ STANU

zał.

8733

Sygnum Nr. 8. 25.VI.24. 8000.
Drukarnia Państwowa. Nr. 24984.

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

8 marca | № 21. | Rok 1924.

Treść:

223.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 12 lutego 1924 r.

w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dn. 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową.

Art. 1. W ustawie z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin, oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (Dz. U. R. P. № 32 poz. 195), wprowadza się następujące zmiany:

1) Tytuł ustawy otrzymuje brzmienie następujące:

„Ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych lub zaginionych bez własnej winy, których śmierć, względnie zaginięcie, pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową".

2) W art. 1 ustawy wstawia się jako ostatni ustęp:

„c) pozostali po zaginionych bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych, których

zaginięcie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową".

3) Po art. 3 ustawy wstawia się nowe artykuły:

„Art. 3a). Za zaginionego bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych ma być uważany tylko ten, kto na żądanie pozostałych po nim (art. 3) po przeprowadzeniu osobnego postępowania orzeczeniem władzy wojskowej za takiego uznany zostanie. Przepisy o postępowaniu w sprawach o uznanie za zaginionego bez własnej winy, oraz o tem, które władze wojskowe powołane są do przeprowadzenia tego postępowania i orzekania, wyda Minister Spraw Wojskowych drogą rozporządzenia. Ogłoszenie o wdrożeniu postępowania w sprawie uznania za zaginionego bez własnej winy zamieszczone będzie w gazecie rządowej bezpłatnie.

Art. 3b). Sądy powiatowe, względnie sądy pokoju, obowiązane są na żądanie władz wojskowych przesłuchiwać świadków pod przysięgą:

a) na stwierdzenie związku przyczynowego między uszkodzeniem zdrowia lub okaleczeniem, względnie śmiercią, a służbą wojskową;
b) w postępowaniu o uznanie za zaginionego bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych".

4) Po art. 25 ustawy wstawia się nowy artykuł:

„Art. 25a). Uprawnienie do zaopatrzenia tymczasowego pozostałych po zaginionych bez własnej winy na terenie i w czasie działań wojennych rozpoczyna się od dnia 1 października 1923 r., uprawnienie zaś do zaopatrzenia stałego rozpoczyna się od daty wydania orzeczenia odnośnej władzy wojskowej o uznaniu za zaginionego, natomiast gaśnie:

a) jeżeli zaginiony odnajdzie się;
b) po upływie 3 lat, licząc od chwili wniesienia podania o uznanie za zaginionego, jeżeli w ciągu tego czasu nie przedłożono metryki jego śmierci, względnie nie uzyskano orzeczenia sądowego, uznającego zaginionego za zmarłego".

5) Po art. 57 ustawy wstawia się nowy artykuł:

„Art. 57a). Wszelkie prawa i ograniczenia, odnoszące się w ustawie do wdów i osób, wymienionych w art. 3, odnoszą się do żony i osób, pozostałych po zaginionych".

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych, Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej, Ministrowi Skarbu i Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 3. Niniejsza ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Minister Spraw Wojskowych: *Sikorski*

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej: *G. Simon*

Minister Sprawiedliwości: *Wł. Wyganowski*

224.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 13 lutego 1924 roku

w przedmiocie stosowania na obszarze województwa śląskiego ustaw, dotyczących państwowej służby cywilnej.

Art. 1. Na obszar górnośląskiej części województwa śląskiego rozciąga się moc obowiązującą:

1) ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. № 21 poz. 164);
2) ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. № 67 poz. 606);
3) ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. № 21 poz. 165);
4) ustawy z dnia 30 marca 1922 r. w przedmiocie zmiany terminu wejścia w życie ustawy z 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. № 22 poz. 181);
5) ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. № 65 poz. 582).

W cieszyńskiej części województwa śląskiego pozostają powyższe ustawy nadal w mocy obowiązującej ze zmianami, przewidzianemi w niniejszej ustawie.

Art. 2. Lata służby funkcjonarjuszów państwowych w województwie śląskiem obliczane będą według następujących zasad:

Oprócz służby państwowej polskiej w województwie śląskiem, względnie na innym obszarze Państwa Polskiego, będzie mogła być zaliczona:

1) praca w organizacjach, mających na celu przyłączenie ziem województwa śląskiego do Państwa Polskiego, nie wyłączając organizacji wojskowych, nie wcześniej jednak niż od 1 listopada 1918 r.;
2) służba państwowa lub samorządowa w państwach zaborczych;
3) służba wojskowa, z wyjątkiem normalnej powszechnej powinności wojskowej oraz służby, pełnionej równocześnie z państwową służbą cywilną;
4) praca zawodowa, o ile praca ta dała kwalifikacje i doświadczenie, uzdalniające funkcjonarjusza do obecnie pełnionej służby państwowej.

Praca, wymieniona w punkcie 1, będzie mogła być zaliczona w całości, służba zaś i praca zawodowa, wymieniona w punktach 2, 3 i 4, w ilości, zależnej od uznania komisji weryfikacyjnej. Zaliczyć będzie można w ten sposób najwyżej lat 20.

Praca, wymieniona w punkcie 1, nie może być zaliczona, o ile miała miejsce w czasie służby lub pracy zawodowej, wymienionych w punkcie 2, 3 i 4, które zostały już zaliczone.

Celem ustalenia lat służby w myśl punktów 1 do 4 niniejszego artykułu utworzona zostanie przy śląskim urzędzie wojewódzkim komisja weryfikacyjna.

Rada Ministrów ustali tryb postępowania i skład tej komisji.

Orzeczenia komisji weryfikacyjnej pozostają w mocy w razie przeniesienia funkcjonarjusza do służby państwowej poza województwem śląskiem.

Przy obliczaniu lat służby funkcjonarjuszów, którzy przed przyjęciem do służby państwowej w województwie śląskiem pełnili służbę państwową na innym obszarze Państwa Polskiego, jest miarodajne zaliczenie, w czasie tej służby dokonane.

Art. 3. Uchyla się postanowienia art. 26 ustęp 2 i art. 33 ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 73 poz. 497), oraz art. 1 B) ustawy z dnia 8 marca 1921 r., dotyczącej uzupełnienia ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 26 poz. 146).

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 5. Z chwilą ogłoszenia niniejszej ustawy tracą na górnośląskiej części województwa śląskiego moc obowiązującą wszelkie przepisy prawne, normujące sprawy, które są przedmiotem ustaw, wymienionych w niniejszej ustawie.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, uzyskuje zaś moc obowiązującą na obszarze województwa śląskiego z chwilą ogłoszenia zgody na nią Sejmu Śląskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: *W. Grabski*

225.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 11 lutego 1924 r.

w przedmiocie organizacji władz administracyjnych II instancji.

Na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. (Dz. P. P. P. № 65, poz. 395) art. 2 i 4 ustawy z dnia 3 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. № 117, poz. 768) i art. 2 i 10 ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. (Dz. U. R. P. № 16, poz. 93), nie naruszając na przyszłość prawa zastrzeżonego Ministrowi Spraw Wewnętrznych w art. 9 pierwszej z powołanych ustaw Rada Ministrów zarządza co następuje:

Stanowisko wojewody jako reprezentanta Rządu.

§ 1. Wojewoda jest na obszarze Województwa przedstawicielem Rządu Centralnego sprawującym z jego ramienia władzę państwową.

Wojewoda posiada wyłączne prawo reprezentowania Rządu przy uroczystych wystąpieniach, o ile Rząd nie wyśle specjalnego delegata.

§ 2. W celu uzgadniania działalności poszczególnych działów administracji państwowej w myśl zasadniczej linji polityki Rządu reprezentowanej przez Wojewodę Naczelnicy Władz II instancji, wyłączonych z pod zwierzchnictwa Wojewody względnie wyznaczeni przez nich zastępcy oraz przedstawiciele Prokuratury odbywają pod przewodnictwem Wojewody perjodyczne zebrania. Zebrania te nie obejmują Prezesów sądów.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami wyda regulamin tych zebrań.

§ 3. We wszystkich działach administracji państwowej, niezespolonych z władzami administracji ogólnej, z wyjątkiem administracji wojskowej, mianowanie urzędników na stanowiska samoistne, lub kierownicze może nastąpić po uprzedniem zasięgnięciu opinji właściwego Wojewody.

To samo odnosi się do wniosków nominacyjnych, przedkładanych władzom centralnym odnośnie do tych urzędników, których nominacja należy do władz centralnych.

W razie ujemnej opinji Wojewody nominacja dokonana być może dopiero na skutek decyzji właściwego Ministra.

W zakresie sądownictwa przepis niniejszego paragrafu odnosi się jedynie do stanowisk niesędziowskich.

§ 4. Każda władza właściwa jest obowiązana rozpatrzeć bezzwłocznie skierowany do niej i należycie umotywowany wniosek właściwego Wojewody, dotyczący usunięcia, lub przeniesienia na inne miejsce służbowe, podległego tej władzy urzędnika. O ile odnośna władza uważa wniosek Wojewody za nieuzasadniony, winna przedłożyć sprawę resortowemu Ministrowi, który decyduje ostatecznie.

§ 5. Wszelkie odznaczenia osób cywilnych (ordery, krzyże, medale) z wyjątkiem orderów i odznaczeń za wysługi wojskowe będą nadawane po zasięgnięciu opinji właściwego Wojewody.

Stosunek służbowy i zastępstwo Wojewody.

§ 6. Wojewoda podlega pod względem osobowym Ministrowi Spraw Wewnętrznych, służbowo zaś Ministrom właściwym dla danego działu administracji państwowej.

§ 7. Zastępcą Wojewody jest Wice-wojewoda, a w razie zachodzącej u niego przeszkody jeden z naczelników wydziałów z resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wyznaczony przez Wojewodę.

Pełnienie funkcji Wice-wojewody porucza na wniosek Wojewody Minister Spraw Wewnętrznych jednemu z Naczelników Wydziałów z resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wojewoda oznacza zakres działania swego zastępcy. W razie niemożności pełnienia przez wojewodę obowiązków służbowych przechodzą na zastępcę w okresie zastępstwa wszystkie prawa i obowiązki Wojewody.

Organizacja urzędu wojewódzkiego.

§ 8. Urząd Wojewódzki składa się z Wydziałów, względnie samoistnych oddziałów.

Wszystkie sprawy osobowe urzędników Urzędu Wojewódzkiego i urzędów Wojewodzie podległych załatwia Wydział Prezydjalny, który odnośnie do urzędników, pozostających na etacie poszczególnych Ministerstw resortowych zasięga opinji tego Naczelnika Wydziału względnie samoistnego Oddziału, któremu urzędnik służbowo podlega.

Sprawy budżetowe, rachunkowo-kasowe i finansowo-gospodarcze całego Urzędu Wojewódzkiego załatwia Wydział Budżetowo-Gospodarczy. Wydział ten załatwia również sprawy personalne niższych funkcjonarjuszów Urzędu Wojewódzkiego i Urzędów Wojewodzie podległych, z wyjątkiem funkcjonarjuszów technicznych, których sprawy personalne załatwia Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych.

Poza sprawami, o których mowa w ustępach poprzednich, podział Urzędu Wojewódzkiego na Wydziały względnie samoistne oddziały, oraz przydział czynności z zakresu poszczególnych resortów ustala Wojewoda na podstawie decyzji właściwego Ministra za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych.

§ 9. Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych wchodzi w skład Urzędu Wojewódzkiego, jako jeden z Wydziałów i załatwia sprawy, należące do jej zakresu działania z wyjątkiem spraw administracyjno-prawnych, których załatwienie Wojewoda przekaże właściwemu Wydziałowi.

§ 10. Wydziały Urzędu Wojewódzkiego dzielą się w miarę koniecznej potrzeby na Oddziały.

Poszczególne Wydziały mogą posiadać odrębne kancelarje; Ekspedytura i Archiwum Główne są wspólne.

§ 11. Urzędnicy referendarscy, podreferendarscy, rachunkowi i kancelaryjni Urzędu Wojewódzkiego znajdują się na etacie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z wyjątkiem urzędników referendarskich i podreferendarskich, powołanych w miarę potrzeby przez właściwych Ministrów do załatwiania spraw, opartych na zawodowej wiedzy fachowej poszczególnych resortów (inżynierowie, agronomowie, lekarze weterynarji, leśnicy i t. p.), a przydzielonych do Urzędu Wojewódzkiego z etatu właściwego Ministerstwa.

Etat tych urzędników ustalają właściwi Ministrowie w porozumieniu z Ministrem Skarbu na wniosek Wojewody.

Minister Spraw Wewnętrznych przeprowadzi w porozumieniu z właściwymi Ministrami oraz Ministrem Skarbu przeniesienie urzędników z wyjątkiem urzędników powołanych przez właściwych Ministrów do załatwiania spraw, opartych na zawodowej wiedzy fachowej, o których mowa w ustępie 1-ym, na etat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

§ 12. Wszystkie wydatki osobowe i rzeczowe Urzędu Wojewódzkiego obciążają budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wyjątek stanowią wydatki osobowe i koszta podróży urzędników fachowych, o których mowa w pierwszym ustępie § 11, oraz wydatki rzeczowe tych urzędników, potrzebne w zakresie ich specjalności (instrumenta techniczne, preparaty i t. d.), które to wydatki ponosi budżet właściwego resortowego Ministerstwa.

§ 13. Naczelnicy Wydziałów ponoszą wobec Wojewody odpowiedzialność za prawidłowy tok czynności Wydziału i są bezpośrednimi służbowymi zwierzchnikami dodanego im personelu.

Wojewoda przekaże stosownie do instrukcji, wydanych przez poszczególnych Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych Naczelnikom Wydziałów, względnie oddziałów resortowych spełnianie czynności, opartych wyłącznie na zawodowej wiedzy. Za czynności te ponoszą wyłączną odpowiedzialność odnośni Naczelnicy Wydziałów, względnie kierownicy oddziałów resortowych.

Powyższy przepis odnosi się analogicznie do czynności opartych na fachowej wiedzy rachunkowo-kasowej.

§ 14. Poszczególne Wydziały nie mogą występować na zewnątrz jako organa samoistne, lecz wyłącznie z ramienia Wojewody i w jego imieniu. Wszelkie pisma, wychodzące z Urzędu Wojewódzkiego, oraz wszelkie asygnaty pieniężne podpisuje Wojewoda, względnie urzędnicy przez niego upoważnieni.

§ 15. Organa poszczególnych resortów, których okręgi obejmują dwa lub więcej Województw, podlegają pod względem osobowym, temu Wojewodzie, w którego okręgu mają swoją siedzibę urzędową, zaś pod względem rzeczowym wszystkim terytorjalnie właściwym Wojewodom.

W tych wypadkach w drodze osobnych instrukcji, wydanych przez właściwych Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, będzie zapewniony wszystkim interesowanym Wojewodom odpowiedni wpływ na sprawy osobowe, budżetowe i gospodarcze tych organów, względnie organów im podległych, oraz określony sposób załatwiania spraw należących do zakresu działania tych organów.

Minister Robót Publicznych przydzieli w razie potrzeby do poszczególnych Urzędów Wojewódzkich, znajdujących się poza siedzibą Dyrekcji niezbędne siły techniczne.

§ 16. Poszczególni Ministrowie mogą przeprowadzać przez swoich delegatów lustrację czynności urzędników pozostających na ich etacie oraz czynności poszczególnych Wydziałów i Oddziałów w zakresie spraw odnośnego resortu. Tak o rozpoczęciu lustracji jak i jej wyniku delegat zawiadomi Wojewodę.

§ 17. Urząd Wojewódzki wydaje Dziennik Wojewódzki.

Postanowienia końcowe.

§ 18. Znosi się postanowienia:

artykułów 1—4, oraz 39—42 rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1919 r. do ustawy tymczasowej z dnia 2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji (Dz. U. R. P. № 90 poz. 490);

§§ 1—4 i 31—38 rozporządzenia Rady Ministrów z 14 marca 1921 r. do ustawy z dnia 3 grudnia 1920 r. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji (Województw na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem, oraz Spisza i Orawy (Dz. U. R. P. № 39 poz. 234);

§§ 1—4 i 32—37 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 marca 1921 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy i preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanym w Rydze (Dz. U. R. P. № 39 poz. 235);

§ 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 1921 r. w przedmiocie zmiany art. 37 i 38 rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji (Dz. U. R. P. № 39 poz. 236);

wszelkie inne przepisy sprzeczne z postanowieniami niniejszego rozporządzenia.

§ 19. Instrukcje, wydane na podstawie rozporządzeń Rady Ministrów wyszczególnionych w § 18 przez właściwych Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych dla poszczególnych Wydziałów i organów resortowych tracą moc obowiązującą, o ile są niezgodne z niniejszem rozporządzeniem.

§ 20. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sołtan*

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

Minister Reform Rolnych: *Z. Ludkiewicz*

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych: *Janicki*

Minister Sprawiedliwości: *Wł. Wyganowski*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *Miklaszewski*

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych: *Rybczyński*

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:
G. Simon

226.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 18 lutego 1924 r.

o służbie przygotowawczej i o egzaminie sanitarnym dla kandydatów na stanowiska administracyjnych urzędników lekarskich i farmaceutycznych I kategorji w państwowej służbie zdrowia.

Na zasadzie art. 11 i 12 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. № 21, poz. 164) zarządza się co następuje:

§ 1. Kandydaci na stanowiska administracyjnych urzędników lekarskich i farmaceutycznych I kategorji w państwowej służbie zdrowia winni odbyć służbę przygotowawczą (praktykę), przewidzianą w art. 12 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. № 21, poz. 164) o państwowej służbie cywilnej i złożyć egzamin, przepisany niniejszem rozporządzeniem.

§ 2. Do służby przygotowawczej w państwowej służbie zdrowia dopuszczani być mogą kandydaci, którzy odpowiadają warunkom, określonym w art. 6 i 7 ustawy o państwowej służbie cywilnej, jeżeli wykażą się:

A. kandydaci na lekarzy urzędowych:

1) dowodem uprawnienia do wykonywania praktyki lekarskiej po myśli art. 2 ustawy z dnia 2 grudnia 1921 r. (Dz. U. R. P. № 105, poz. 762) o wykonywaniu praktyki lekarskiej.

B. kandydaci na stanowiska farmaceutów urzędowych:

1) dowodem ukończenia studjów farmaceutycznych w jednej z wyższych uczelni polskich,
2) dowodem o przysługującem kandydatowi prawie do samodzielnego prowadzenia aptek.

§ 3. Prośby o dopuszczenie do służby przygotowawczej należy wnosić do władzy administracyjnej II instancji, w której okręgu kandydat ma miejsce zamieszkania.

Do prośby mają być dołączone: metryka urodzenia, dowód obywatelstwa polskiego, dowód ukończenia wymaganych studjów, świadectwo zdrowia, wydane przez lekarza urzędowego, oraz dokładny własnoręcznie napisany życiorys.

§ 4. O dopuszczeniu kandydata do służby przygotowawczej decyduje Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 5. Służba przygotowawcza trwa zasadniczo jeden rok, z czego 6 miesięcy winien kandydat spędzić na służbie w jednej z władz administracyjno-sanitarnych, zaś 6 miesięcy:

lekarze:

a) na kursie wyszkolenia w Państwowym Zakładzie Hygieny i
b) na specjalnym kursie praktycznym medycyny sądowej według przepisów, które wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

farmaceuci:

na kursie wyszkolenia w Państwowym Instytucie Farmaceutycznym.

Kurs wyszkolenia może być rozpoczęty najwcześniej po odbyciu 3-miesięcznej służby w jednej z władz administracyjno-sanitarnych.

§ 6. O wyniku służby przygotowawczej orzeka na podstawie opinji właściwej Komisji Kwalifikacyjnej władza, powołana do mianowania.

Orzeczenie to winno zawierać ocenę uzdolnienia i pilności kandydata oraz jego zachowania się w służbie i poza służbą.

W razie ujemnego wyniku służby przygotowawczej może władza, powołana do mianowania, zwolnić kandydata ze służby lub orzec przedłużenie służby przygotowawczej, jednak najwyżej na przeciąg dalszych dwuch lat.

Jeżeli ponowna ocena wypadnie ujemnie, należy kandydata zwolnić ze służby.

§ 7. Po ukończeniu 1-go, a przed upływem 3-go roku służby przygotowawczej z dodatnim wynikiem, winien kandydat poddać się egzaminowi sanitarnemu.

Podania o dopuszczenie do egzaminu należy wnosić w drodze służbowej do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Do podania należy dołączyć:

dla lekarzy:

1) świadectwo Państwowego Zakładu Hygieny o ukończeniu z pomyślnym wynikiem kursu wyszkolenia,
2) dowód przesłuchania dwuch trimestrów w klinice psychjatrycznej, albo dowód odbycia conajmniej trzymiesięcznej praktyki w jednym z krajowych zakładów psychjatrycznych w czasie trwania studjów uniwersyteckich, lub też po ich ukończeniu,
3) dowód z odbycia specjalnego kursu medycyny sądowej;

dla farmaceutów:

świadectwo Państwowego Instytutu Farmaceutycznego o ukończeniu z pomyślnym wynikiem kursu wyszkolenia.

O dopuszczeniu do egzaminu decyduje Minister Spraw Wewnętrznych, oznaczając zarazem termin egzaminu.

§ 8. Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo skrócić czas służby przygotowawczej, lub dozwolić na dopuszczenie do egzaminu sanitarnego bez odbycia służby przygotowawczej w części, lub w całości.

W wyjątkowych wypadkach Minister Spraw Wewnętrznych może, za zgodą Prezesa Rady Ministrów, zwolnić kandydata od obowiązku składania egzaminu sanitarnego w całości, lub od poszczególnych przedmiotów egzaminu.

§ 9. Dla odbywania egzaminów sanitarnych ustanawia się Komisję egzaminacyjną przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Komisja egzaminacyjna składa się z przewodniczącego, jego zastępcy i odpowiedniej liczby komisarzy egzaminacyjnych, mianowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych z grona podległych mu urzędników o wyższem wykształceniu zawodowem, członków Państwowej Rady Zdrowia, profesorów szkół akademickich, za zgodą Senatu danej uczelni, z grona wykładających Szkoły Hygieny przy Państwowym Zakładzie Hygieny i funkcjonarjuszów Państwowego Instytutu Farmaceutycznego.

Przewodniczącego, jego zastępcę i komisarzy egzaminacyjnych ustanawia Minister Spraw Wewnętrznych z końcem każdego roku kalendarzowego na rok następny.

Przewodniczący Komisji egzaminacyjnej winien mieć ukończone studja prawnicze lub dyplom lekarski. Jeżeli przewodniczącym Komisji jest lekarz, to jeden z egzaminatorów musi mieć studja prawnicze.

Przewodniczącemu służy prawo egzaminowania. Kolejność egzaminowania wyznacza przewodniczący.

§ 10. Komisja egzaminuje w składzie przewodniczącego lub jego zastępcy oraz czterech komisarzy egzaminacyjnych, wyznaczonych przez przewodniczącego.

§ 11. Egzamin sanitarny jest pisemny i ustny. Egzamin ustny winien odbyć się najpóźniej w trzy dni po pisemnym.

§ 12. Egzamin pisemny polega na opracowaniu różnych tematów z tej gałęzi państwowej służby zdrowia, w której kandydat odbywał praktykę, wybranych przez Komisję egzaminacyjną, na wniosek poszczególnych komisarzy egzaminacyjnych.

Przy wyborze tematów winna Komisja baczyć na to, aby kandydat o zwykłem uzdolnieniu mógł opracować zadanie w przeciągu 6 godzin. Egzamin nie może w żadnym razie trwać dłużej niż 8 godzin.

Egzamin pisemny odbywa się w lokalu urzędowym pod nadzorem jednego z członków Komisji egzaminacyjnej, lub urzędnika, wyznaczonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Kandydatowi należy dać możność korzystania ze zbioru ustaw i rozporządzeń; wszelka inna pomoc, a w szczególności porozumiewanie się kandydatów między sobą lub innemi osobami jest niedozwolone.

Kandydat, po ukończeniu opracowania, przed opuszczeniem lokalu urzędowego, oddaje je urzędnikowi, sprawującemu nadzór, który stwierdza na wypracowaniu czas rozpoczęcia i ukończenia pracy i zabezpiecza wypracowanie przez opieczętowanie przed ewentualnemi zmianami.

§ 13. Przedmiotem egzaminu ustnego dla wszystkich kandydatów jest:

a) znajomość ustawy konstytucyjnej i przepisów o państwowej służbie cywilnej,
b) ogólne zasady nauki administracji, prawa administracyjnego, oraz postępowania administracyjnego;

ponadto I. dla lekarzy:

a) prawodawstwo sanitarne,
b) medycyna społeczna, epidemjologja i zasady statystyki sanitarnej,
c) medycyna sądowa,
d) psychjatrja sądowa.

II. dla farmaceutów:

a) znajomość prawodawstwa sanitarnego, a w szczególności ustawodawstwo, dotyczące wyrobu i obrotu środków leczniczych, opatrunkowych i kosmetycznych, oraz trucizn,
b) rozpoznawanie tożsamości i dobroci artykułów leczniczych i opatrunkowych metodami chemicznemi, biologicznemi, makro i mikroskopowemi.

Prócz tego winien kandydat przy egzaminie ustnym uzasadnić załatwienie tematów egzaminu pisemnego.

Komisja egzaminacyjna winna zwrócić przedewszystkiem uwagę, czy i w jakim stopniu kandydat posiada zdolność pojmowania i praktycznego zastosowania obowiązujących ustaw i przepisów.

Egzamin ustny odbywa się z każdym z kandydatów z osobna i nie może trwać dłużej, niż dwie godziny.

§ 14. Jeżeli Komisja egzaminacyjna uzna wypracowanie pisemne jednomyślnie za nieudałe, uważa się egzamin za niezłożony i bez egzaminu ustnego oddala się kandydata ze stopniem „niedostatecznym".

W przeciwnym razie po odbyciu egzaminu ustnego stwierdza się wynik z równomiernym uwzględnieniem pisemnego i ustnego egzaminu.

Wynik egzaminu oznacza się stopniami:

1) „bardzo dobry", jeżeli kandydat wykazał wybitną i bardzo dokładną znajomość przedmiotów egzaminacyjnych,
2) „dobry"—jeżeli kandydat wykazał dokładną znajomość przedmiotów egzaminacyjnych,
3) „dostateczny"—jeżeli wiadomości kandydata są wystarczające,
4) „niedostateczny" — jeżeli wiadomości kandydata nie są wystarczające.

W razie niedostatecznego wyniku egzaminu, Komisja wyznacza termin powtórzenia egzaminu. Termin ten nie może być krótszy, niż pół roku, nie dłuższy zaś, niż rok.

W razie ponownego niedostatecznego wyniku, egzaminu powtarzać nie wolno.

Uchwały Komisji egzaminacyjnej zapadają większością głosów i są ostateczne. Egzaminatorzy głosują według kolejności, w jakiej egzaminowali, poczem ostatni daje głos przewodniczący.

§ 15. Z przebiegu egzaminu sporządza się protokół, do którego wpisuje się skład Komisji egzaminacyjnej, tematy egzaminu pisemnego i ocenę wypracowań, pytania egzaminu ustnego i ocenę poszczególnych odpowiedzi, tudzież uchwały Komisji co do wyniku egzaminu.

§ 16. Na dowód poddania się egzaminowi otrzymuje kandydat świadectwo urzędowe, wystawione przez Komisję według dołączonego wzoru.

Świadectwo ma być podpisane przez przewodniczącego Komisji i komisarzy egzaminacyjnych, oraz zaopatrzone pieczęcią z godłem państwowem o treści następującej: „Komisja egzaminacyjna dla egzaminu sanitarnego przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych" (dla lekarzy, dla farmaceutów).

§ 17. Kandydatom, którzy pełnią służbę nie w siedzibie Komisji egzaminacyjnej i poddają się po raz pierwszy egzaminowi, należą się normalne djety i zwrot kosztów podróży.

§ 18. Z pośród urzędników, piastujących obecnie stanowiska kategorji I państwowej służby zdrowia, zwolnieni są od obowiązku złożenia egzaminu:

1) urzędnicy, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej pozostawali na stanowiskach, równających się referendarskim, w dziale państwowej służby zdrowia w jednym z b. państw zaborczych i uczynili zadość wymogom, stawianym w tych państwach do uzyskania stałej posady, w szczególności złożyli obowiązujący tam egzamin praktyczny oraz ci urzędnicy, którzy rozpoczęli służbę w Państwie Polskiem i złożyli egzamin praktyczny na podstawie obowiązujących jeszcze ustaw byłych państw zaborczych,

2) urzędnicy IV, V, VI i VII stopnia służbowego, którzy posiadają pełne wyższe wykształcenie fachowe, pozostają bez przerwy przynajmniej od lat dwóch w państwowej służbie zdrowia i mają dobrą kwalifikację, stwierdzoną, o ile chodzi o urzędników do VI stopnia służbowego włącznie, przez Komisję kwalifikacyjną, o ile zaś chodzi o urzędników IV, V i wyższych stopni, przez Ministra Spraw Wewnętrznych,

3) w wyjątkowych wypadkach może Rada Ministrów, na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, zwolnić od egzaminu sanitarnego urzędników nie posiadających wymogów, określonych w pp. 1 i 2.

Wszyscy inni urzędnicy, zajęci w państwowej służbie zdrowia, winni poddać się egzaminowi przepisanemu niniejszem rozporządzeniem w terminie, określonym osobnem rozporządzeniem Rady Ministrów.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą dotychczasowe przepisy, wydane w przedmiocie, unormowanym niniejszem rozporządzeniem.

Prezes Rady Ministrów: *W. Grabski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sołtan*

Wzór do § 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 lutego 1924 r. poz. 226.

L. protokółu egzaminacyjnego..........

Świadectwo.

Pan ....

(charakter służbowy)

....

poddał się w dniach ....

na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia ....

egzaminowi sanitarnemu dla kandydatów na stanowiska administracyjnych urzędników lekarskich (farmaceutycznych) I kategorji w państwowej służbie zdrowia i złożył go z wynikiem ....

Warszawa, dnia .... 192..... r.

(pieczęć)

Komisja egzaminacyjna dla egzaminu sanitarnego przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (dla lekarzy, dla farmaceutów).

Przewodniczący Komisji:

Komisarze egzaminacyjni:

227.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 3 marca 1924 r.

w sprawie zastosowania stałej jednostki do kosztów postępowania przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym.

Na podstawie art. 5 lit. b), 6 i 7 ustawy z dnia 6 grudnia 1923 r. o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, niektórych innych dochodów publicznych oraz kredytów, udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe (Dz. U. R. P. № 127 poz. 1044) zarządza się co następuje:

§ 1. Kwoty pieniężne, zawarte w ustawie z dnia 22 września 1922 r. o kosztach postępowania przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym (Dz. U. R. P. № 89 poz. 800) przelicza się franki złote, uwzględniając przy przeliczaniu przeciętną wartość franka złotego z miesięcy: lipca, sierpnia i września 1922 r. i stosując niezbędne zaokrąglenie.

Wartość ta wynosi 1358,1 mk. p. a zatem kwotę 20.000 mk. p. przelicza się na 15 fr. zł.

„	8.000 „ „ „ „	6 „
„	4.000 „ „ „ „	3 „
„	200 „ „ „ „	0,2 „
„	100 „ „ „ „	0,1 „
„	50 „ „ „ „	0,05 „

§ 2. O ile uiszczenie opłaty względnie kaucji, ustalonych w § 1 rozporządzenia niniejszego we frankach złotych, następuje bez decyzji Najwyższego Trybunału Administracyjnego (art. 2, 4 ustęp pierwszy i art. 5 ustawy z dnia 22 września 1922 r. Dz. U. R. P. № 89 poz. 800), to należności te mają być uiszczone w tej sumie marek polskich, jaka wynika z pomnożenia należnej kwoty franków złotych przez kurs franka złotego, obowiązujący w dniu, w którym opłata lub kaucja staje się płatną.

Opłaty dodatkowe (art. 3 ustęp drugi i trzeci i art. 4 ustęp drugi powołanej ustawy) wymierza się we frankach złotych.

Wymiar opłaty dodatkowej nie może zawierać ułamków franka złotego mniejszych niż dziesiąta część franka złotego.

W przypadkach, gdy w myśl art. 4 ustęp drugi powołanej ustawy Najwyższy Trybunał Administracyjny uzna za właściwe rozpoznać podanie za dodatkowem pobraniem należnej opłaty, a suma opłat, które mają być pobrane dodatkowo, określona we frankach złotych, zawiera ułamki franka złotego o więcej niż jednem miejscu dziesiętnem, to setne części franka złotego wynoszące 5 lub więcej zaokrągla się w decyzji Najwyższego Trybunału Administracyjnego wzwyż do pełnych dziesiątych części franka złotego; ułamki franka złotego niższe niż 5 setnych—opuszcza się.

§ 3. W przypadkach, gdy opłata lub kaucja uiszczoną zostaje przed ustawowym terminem jej płatności, dokonuje się przeliczenia na marki polskie wedle kursu franka złotego w dniu faktycznego jej uiszczenia tak wówczas, gdy uiszczenie następuje przez naklejenie odpowiedniej wartości znaczków stemplowych, jak i wówczas, gdy uiszczenie następuje gotówką w Kasie Skarbowej lub w Pocztowej Kasie Oszczędności.

§ 4. Jeśli z przeliczenia należnej sumy franków złotych na marki polskie przy uiszczaniu opłaty wyniknie kwota marek polskich niepodzielna przez 10.000, a zarazem cztery ostatnie cyfry tworzą liczbę 5000 lub więcej, to zaokrągla się ją wzwyż do pełnych 10.000 mkp.; jeśli ostatnie cztery cyfry tworzą liczbę niższą niż 5000 mkp. to cyfry te zastępuje się zerami.

§ 5. Zwrot kaucji, przewidzianej w art. 3 ustęp pierwszy i trzeci powołanej ustawy, następuje w tej sumie marek polskich jaka została faktycznie wpłaconą.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 8 dni po ogłoszeniu i z tą chwilą przestaje obowiązywać rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1923 r. w przedmiocie podwyższenia kosztów postępowania przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym (Dz. U. R. P. № 126 poz. 1020).

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

228.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 23 lutego 1924 r.

w przedmiocie zwolnienia od cła surowic i szczepionek, używanych w lecznictwie i stosowanych do celów weterynaryjnych.

Na zasadzie art. 20 rozporządzenia Ministrów: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 4 listopada 1919 r. o taryfie celnej (Dz. U. R. P. № 95, poz. 510) i w myśl p. 3, poz. 44 taryfy celnej, ogłoszonej w powyższem rozporządzeniu zarządza się w porozumieniu ze Służbą Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych co następuje:

§ 1. Ustala się następujący wykaz surowic i szczepionek, wolnych od cła:

A) Surowice używane w lecznictwie:

1) przeciw cholerze,
2) „ dżumie,
3) „ jadowi kiełbasianemu (serum anti-botulinum),
4) przeciw jadowi wężów,
5) „ gorączce siennej (Heufieber),
6) „ wąglikowi,
7) „ pneumokokom;

B) Surowice i szczepionki do celów weterynaryjnych:

1) przeciw zołzom u koni,
2) „ wąglikowi,
3) „ pomorowi świń.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie inne przepisy dotyczące surowic i szczepionek, wolnych od cła.

Minister Skarbu: *W. Grabski*

229.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 28 lutego 1924 r.

w przedmiocie wypuszczenia serji I. premjowej pożyczki dolarowej.

Na podstawie §§ 1 i 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 stycznia 1924 r.,

w przedmiocie wypuszczenia serji I. premjowej pożyczki dolarowej (Dz. U. R. P. № 12 poz. 103) zarządza się co następuje:

§ 1. Z dniem 1 marca 1924 r. wypuszcza się serję I. premjowej pożyczki dolarowej z terminem płatności w dniu 1 marca 1926 r. w obligacjach na okaziciela, w odcinkach po 5 dolarów Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej na łączną sumę 5 miljonów dolarów Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

§ 2. Obligacje serji I. premjowej pożyczki dolarowej będą sprzedawane:

a) za monety złote, które będą obliczane podług równi monetarnej w stosunku do dolara Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, a zatem: 100 dolarów Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej = 518 frankom unji łacińskiej = 419.79 markom niemieckim = 194.34 rublom rosyjskim = 493.52 koronom austrjackim = 248.78 guldenom holenderskim = 373.15 koronom skandynawskim = 20.55 funtom szterlingom.

Monety winny być nieuszkodzone i niestarte.

b) za złoto w sztabach, opatrzone próbą Głównego Urzędu Probierczego, przyczem 1 kilogram czystego złota przyjmuje się jako 664,54 dolarów Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej,

c) za dolary Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz dewizy na New-York, płatne w instytucjach bankowych o niewątpliwej zdolności płatniczej,

d) za następujące waluty i dewizy płatne w instytucjach bankowych o niewątpliwej zdolności płatniczej: dolary kanadyjskie, franki francuskie, belgijskie i szwajcarskie, funty szterlingi, liry włoskie, guldeny holenderskie, korony duńskie, szwedzkie, norweskie, czeskie i niemiecko-austrjackie.

Waluty te i dewizy będą przeliczane na dolary Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej podług kursu dnia na podstawie notowań giełd zagranicznych.

§ 3. Cena emisyjna serji I. premjowej pożyczki dolarowej będzie ustalana według uznania Ministra Skarbu z zastrzeżeniem jednakże, że:

a) w okresie $1^1/_2$ miesięcznym przed datą każdego losowania cena emisyjna nie może być wyższą od 105% wartości imiennej,

b) w okresie $1^1/_2$ miesięcznym po dacie każdego losowania cena emisyjna nie może być niższą od 95% wartości imiennej.

Minister Skarbu będzie podawać cenę emisyjną w formie obwieszczeń ogłaszanych w Monitorze Polskim.

Wykup obligacji serji I. premjowej pożyczki dolarowej przed terminem ich płatności dokonywany będzie po cenie emisyjnej obowiązującej na dany dzień.

§ 4. Procenty od obligacji serji I. premjowej pożyczki dolarowej w wysokości 5 od sta rocznie płacone będą zdołu w terminach półrocznych.

Obligacje serji I. premjowej pożyczki dolarowej, zaopatrzone będą w cztery kupony półroczne, płatne dnia 15 sierpnia 1924 r., 15 lutego i 15 sierpnia 1925 r. oraz 15 lutego 1926 r.

§ 5. Obligacje serji I. premjowej pożyczki dolarowej sprzedawane będą według ich ceny emisyjnej z doliczeniem wartości dziennej bieżącego kuponu za czas do dnia sprzedaży.

§ 6. Losowanie premji odbywać się będzie w następujących terminach:

a) w dniach 1 kwietnia i 1 lipca 1924 r. oraz 1 kwietnia i 1 lipca 1925 r., wylosowane będą w każdym z powyższych terminów następujące premje:

1 premja w wysokości 40 tysięcy dolarów,
2 premja po 8 tysięcy dolarów,
2 premje po 3 tysiące dolarów,
10 premji po 1 tysiąc dolarów i
30 premji po 100 dolarów.

Ogółem zostanie wylosowanych w każdym z powyższych terminów 45 premji na ogólną sumę 75 tysięcy dolarów.

b) w dniach 1 października 1924 r., 1 stycznia i 1 października 1925 r. oraz 1 stycznia 1926 r. wylosowane będą w każdym z powyższych terminów następujące premje:

1 premja w wysokości 8 tysięcy dolarów,
1 premja w wysokości 3 tysięcy dolarów,
10 premji po tysiąc dolarów,
40 premji po 100 dolarów.

Ogółem wylosowanych zostanie w każdym z powyższych terminów 52 premje na ogólną sumę 25 tysięcy dolarów.

§ 7. Losowanie wygranych będzie dokonywane publicznie przez komisję rządową, złożoną z dwuch przedstawicieli Ministerstwa Skarbu, notarjusza i dwuch obywateli wyznaczonych przez Prezydenta miasta stołecznego Warszawy przy współudziale koniecznych sił technicznych.

Obligacja, oznaczona numerem 1.000.000 nie zostanie wypuszczona w obieg, wobec czego najwyższym numerem, na który może paść wygrana będzie 999.999.

Wygrane będą losowane poczynając od najwyższych kwot wygranych.

Losowanie każdej wygranej składa się z dwuch ciągnień, dokonanych w następujący sposób: do każdej z dwuch urn, oznaczonych numerami 1 i 2 wrzuca się przed rozpoczęciem losowania zwitki z kolejnemi cyframi od 000 do 999. Po zmieszaniu zwitków w obu urnach wyciąga się z urny numer 1 jeden zwitek; następnie z urny numer 2 wyciąga się również jeden zwitek; wylosowane z obu urn cyfry zestawione obok siebie w porządku, w jaki zostały wyciągnięte, oznaczają numer obligacji, na którą padła wygrana.

Przedstawiciel Ministerstwa Skarbu odczytuje każdorazowo wyciągniętą liczbę, okazując równocześnie zwitek publiczności, po wylosowaniu zaś dwuch kolejnych cyfr z urn numer 1 i 2 ogłasza numer obligacji, na którą padła wygrana.

Po każdem wyciągnięciu z urn numer 1 i 2 zwitków z numerami przewodniczący losowania niezwłocznie wypełni urny nowemi zwitkami z temi samemi numerami. W tym celu komisja posiadać

będzie czyste kartki, które wypełni się odpowiedniemi cyframi. Kartki te muszą odpowiadać ściśle formie zwitków, znajdujących się w urnach.

Mieszania i ciągnienia zwitków dokonują publicznie sieroty z ochron, utrzymywanych przez Warszawskie Towarzystwo Dobroczynności.

Zamiast urn można przy losowaniu używać dwuch kół loteryjnych.

O ile w jednem losowaniu będą wyciągnięte z obydwuch urn same zera, wówczas powtarza się ciągnienie z urny numer 2, przyczem wyciągnięta z urny tej liczba oznacza numer obligacji, na którą padła wygrana.

O ile wygrana padnie na numer, który już wylosowano w bieżącym dniu, wówczas zarządza się ponowne losowanie.

Dzień, miejsce i godzinę losowania, skład komisji, ilość złożonych do każdej urny (koła) zwitków numery obligacji, na które padły wygrane, zarządzenie powtórnego ciągnienia, przewidzianego w ustępach 9—10 niniejszego paragrafu i jego wynik notuje się w protokóle, który podpisują wszyscy członkowie komisji.

§ 8. Obligacje, na które padły wygrane w poprzednich ciągnieniach, nie tracą praw do dalszych losowań z zachowaniem jednakże ograniczeń, przewidzianych w ustępie 10 § 7 niniejszego rozporządzenia.

§ 9. Ułamki dolara będą wpłacane i wypłacane w sposób przewidziany w ustępie 2 § 8 niniejszego rozporządzenia.

§ 10. Sprzedaż, wykup przedterminowy oraz w terminie płatności obligacji serji I. premjowej pożyczki dolarowej oraz opłata kuponów uskuteczniana będzie w Oddziałach Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej względnie w Banku Polskim jak również w innych instytucjach upoważnionych przez Ministra Skarbu.

Wypłata wygranej od obligacji serji I. premjowej pożyczki dolarowej dokonywana będzie jedynie przez Oddział Główny Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej względnie Oddział Główny Banku Polskiego.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu: *W. Grabski*

230.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 3 marca 1924 r.

w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej oraz Sprawiedliwości w przedmiocie zastosowania stałej jednostki do opłat za odpisy ustalonych rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości z dnia 3 lipca 1923 r.

Na podstawie art. 1, 5 lit. b, 7 i 11 ustawy z dnia 6 grudnia 1923 r. o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, niektórych innych dochodów publicznych oraz kredytów, udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe (Dz. U. R. P. № 127 poz. 1044) zarządza się co następuje:

§ 1. Kwota 2000 marek, przewidziana § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości z dnia 3 lipca 1923 r. w sprawie zmiany § 5 rozporządzenia z dnia 4 grudnia 1920 r. w przedmiocie załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi w brzmieniu ustalonem rozporządzeniem z dn. 8 października 1921 r. (Dz. U. R. P. № 63 poz. 534), przelicza się na podstawie przeciętnego kursu franka złotego za miesiące: czerwiec, maj i kwiecień, poprzedzające miesiąc ogłoszenia powyższego rozporządzenia (1 frank złoty = 113693) na 0,2 franka złotego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu: *W. Grabski*

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej: *G. Simon*

Minister Sprawiedliwości: *Wł. Wyganowski*

231.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 3 marca 1924 r.

zmieniające stawki opłat od kart łowieckich.

Na podstawie art. 6 i 7 ustawy z dnia 7 kwietnia 1922 r. w przedmiocie podwyższenia i zrównania stawek przy niektórych opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. № 38, poz. 315), przedłużonej ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r. tyczącą się przedłużenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 7 kwietnia 1922 r. (Dz. U R. P. № 134, poz. 1109), zarządza się co następuje:

§ 1. Stawki opłat stemplowych od kart łowieckich, przewidziane w pozycji 31 taryfy stemplowej pruskiej, podwyższone w § 8 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 29 grudnia 1923 r. w przedmiocie zmiany przepisów o opłatach stemplowych i pokrewnych daninach publicznych, obowiązujących na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. z 1924 r. № 1, poz. 6), rozciąga się na resztę obszaru Rzeczypospolitej w wysokości, ustalonej w § 2 p. 5 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 18 lutego 1924 r. w sprawie zmiany stawek opłat stemplowych i pokrewnych danin publicznych, obowiązujących na górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 19, poz. 195), obowiązującego na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego.

§ 2. Wskutek tego § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 21 stycznia 1924 r. w przedmiocie opłat stemplowych od kart łowieckich (Dz. U. R. P. № 8, poz. 82), otrzymuje brzmienie następujące:

„§ 2. Od kart łowieckich pobierane będą zamiast opłaty, przewidzianej w poz. 20 taryfy opłat stemplowych, załączonej do ustawy z dnia 24 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. № 44, poz. 296) — opłaty stemplowe w wysokości następującej:

1) od kart, wydawanych osobom, które bądź są obywatelami polskimi bądź mają zamieszkanie na obszarze Rzeczypospolitej:

a) od kart rocznych . . . . . . 16.800.000 mk.
b) „ „ jednodniowych . . . 3.360.000 „

2) od kart wydawanych innym osobom:

a) od kart rocznych . . . . . . 112.000.000 mk.
b) „ „ jednodniowych . . . 22.400.000 „

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu: *W. Grabski*

232.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej

z dnia 28 lutego 1924 r.

w przedmiocie dodatków drożyźnianych do świadczeń, zapewnionych ustawą o ubezpieczeniu pensyjnem funkcjonarjuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonarjuszy w służbie publicznej.

Na podstawie art. 53 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 59, poz. 370) w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnem funkcjonarjuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonarjuszy w służbie publicznej (Austrj. Dz. U. P. № 1 z 1907) w brzmieniu, ustalonem rozporządzeniem cesarskiem z dn. 25 czerwca 1914 r. o ubezpieczeniu pensyjnem (Austr. Dz. U. P. № 138) zarządza się co następuje:

§ 1. Osoby, pobierające świadczenia z tytułu ubezpieczenia pensyjnego w Zakładzie Pensyjnym dla funkcjonarjuszy lub w instytucji zastępczej, otrzymują począwszy od dnia 1 marca 1924 r. aż do odwołania — prócz świadczeń ustawowych — dodatki drożyźniane do tych świadczeń w wysokości, oznaczonej poniżej.

Wyłącza się jednakże od dodatków drożyźnianych odprawy z powodu stałego zamieszkania zagranicą i zwroty premji (§§ 21, 25 ustawy pensyjnej).

§ 2. Podstawę wymiaru dodatku drożyźnianego stanowi świadczenie, przysługujące na podstawie ustawy o ubezpieczeniu pensyjnem funkcjonarjuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonarjuszy w służbie publicznej w ten sposób, że poszczególne części świadczenia, obliczone na podstawie poborów, zaliczonych do ubezpieczenia w każdym z wymienionych niżej okresów, mnoży się przez mnożniki, ustalone dla danego okresu w § 3 niniejszego rozporządzenia.

Suma tych części, pomnożonych przez odnośne mnożniki, stanowi dodatek drożyźniany.

§ 3. Jako mnożnik ustala się dla okresu:

a) do dnia 31 lipca 1921 r. 95999
b) od dnia 1 sierpnia 1921 r. do dnia 31 października 1922 r. 3199
c) od dnia 1 listopada 1922 r. do dnia 30 czerwca 1923 r. 159
d) od dnia 1 lipca 1923 r. do dnia 30 listopada 1923 r. 31
e) od dnia 1 grudnia 1923 r. do dnia 29 lutego 1924 r. 1

Obliczoną w sposób wyżej wskazany kwotę należnych dodatków drożyźnianych łącznie ze świadczeniami ustawowemi przelicza się na franki złote według kursu franka złotego równego 88.482 mkp.

§ 4. Dodatki drożyźniane łącznie ze świadczeniami z tytułu ubezpieczenia pensyjnego, obliczone w myśl postanowień niniejszego rozporządzenia, nie mogą wynosić mniej od kwot, poniżej wyszczególnionych, a to:

1) renta starcza i renta niezdolności . . . . 28 fr. zł. miesięcznie
2) renta wdowia . . . . . 14 „ „ „
3) dodatek dla sieroty niezupełnej . . . . 7 „ „ „
4) dodatek dla sieroty zupełnej 14 „ „ „
5) jednorazowa odprawa:
   a) dla wdowy . . . . 100 franków złotych
   b) dla jednego z rodziców 50 „ „

Dodatek drożyźniany do odprawy dla wdowy z powodu zamążpójścia (§ 14 ustawy pensyjnej) nie może wynosić więcej niż pięciokrotna kwota, wymieniona w punkcie 2 tego paragrafu.

§ 5. Ubezpieczeni zastępczo mają prawo do dodatków drożyźnianych przynajmniej w takiej wysokości, jakaby im należała się w analogicznym wypadku od Zakładu Pensyjnego dla funkcjonarjuszy.

§ 6. Przeliczone na franki złote, świadczenia wraz z dodatkami drożyźnianemi zaokrągla się do 10 ct. zł., od 5 ct. zł. począwszy, zaś kwot niższych od 5 ct zł. nie uwzględnia się.

§ 7. Dodatki drożyźniane do świadczeń ustawowych płatne są wraz ze świadczeniem miesięcznie z góry — w markach polskich według kursu franka złotego w dniu ich płatności, ustalanego przez Ministra Skarbu na podstawie art. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 127, poz. 1044).

Przypadające do wypłaty miesięcznej sumy marek polskich zaokrągla się do 10.000 mk. w ten sposób, że kwoty, wynoszące przynajmniej 5.000 mk., zaokrągla się do 10.000, zaś kwot niższych od 5.000 nie uwzględnia się.

§ 8. Na pokrycie dodatków drożyźnianych pobiera Zakład Pensyjny 20% dodatek do premji stałych (§ 33 ustawy pensyjnej w brzmieniu, obowiązującem w dniu płatności premji), zaś instytucje zastępcze same oznaczą wysokość dodatków do premji stałych.

§ 9. Środki potrzebne na wypłatę dodatków drożyźnianych czerpie Zakład Pensyjny oraz instytucje zastępcze zaliczkowo z własnych funduszów.

Zaliczki, na ten cel pobrane, należy zwracać w najkrótszym czasie z funduszu, wymienionego

w poprzednim paragrafie, wraz z odsetkami w wysokości każdoczesnej stopy procentowej.

§ 10. Zakład Pensyjny i instytucje zastępcze mają przedkładać Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej szczegółowe sprawozdanie ze stanu funduszu, oznaczonego w § 8 niniejszego rozporządzenia, w ciągu miesiąca po upływie każdego kwartału roku kalendarzowego.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 24 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. № 121, poz. 983).

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:
G. Simon

233.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej

z dnia 29 lutego 1924 r.

w przedmiocie dodatków drożyźnianych do rent, zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ustawą o ubezpieczeniu urzędników prywatnych.

Na mocy art. 4 ustawy z dnia 22 września 1922 r. (Dz. U. R. P. № 89, poz. 804) w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników prywatnych (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 989) zarządza się co następuje:

§ 1. Osoby, pobierające renty, zapewnione obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ustawą o ubezpieczeniu urzędników prywatnych, otrzymywać będą od 1 marca 1924 r. aż do odwołania, prócz świadczeń ustawowych, dodatki drożyźniane do tychże świadczeń w wysokości, oznaczonej poniżej.

§ 2. Dodatek drożyźniany oblicza się w ten sam sposób, jak świadczenia z tą różnicą, że składki, służące za podstawę obliczenia, mnoży się, zależnie od terminu ich płatności, w okresie:

a) do 1 kwietnia 1923 r. . . . przez 95.999
b) od 1 kwietnia 1923 r. do 1 grudnia 1923 r. . . . . . . „ 63
c) od 1 grudnia 1923 r. do 1 marca 1924 r. . . . . „ 1

Obliczoną w ten sposób kwotę należnych dodatków drożyźnianych łącznie ze świadczeniami ustawowemi przelicza się na franki złote według kursu franka złotego równego 88.482 mkp.

§ 3. Dodatki drożyźniane łącznie ze świadczeniami z tytułu ubezpieczenia urzędników prywatnych, obliczone w myśl postanowień § 2 niniejszego rozporządzenia nie mogą wynosić mniej od kwot poniżej wyszczególnionych, a to:

1) renta inwalidzka i starcza . 28 fr. zł. miesięcznie
2) „ wdowia . . . . . 14 „ „ „
3) dodatek dla sieroty niezupełnej . . . . 7 „ „ „
4) dodatek dla sieroty zupełnej 14 „ „ „

Osoby, pobierające świadczenia z instytucji zastępczych, mają prawo do dodatków drożyźnianych przynajmniej w takiej wysokości, w jakiejby im one należały się w analogicznym wypadku od Ubezpieczalni Krajowej.

§ 4. Osoby, pobierające dodatki drożyźniane do świadczeń, przyznanych na podstawie Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej, mają prawo tylko do kwoty, o jaką większe są dodatki drożyźniane, przyznane niniejszem rozporządzeniem, od dodatków drożyźnianych do świadczeń, należnych na podstawie Ordynacji Ubezpieczeniowej.

§ 5. Przeliczone na franki złote świadczenia wraz z dodatkami drożyźnianemi zaokrągla się do 10 ct. zł., od 5 ct. zł. począwszy, zaś kwot niższych od 5 ct. zł. nie uwzględnia się.

§ 6. Dodatki drożyźniane do świadczeń ustawowych płatne są wraz ze świadczeniem miesięcznie z góry — w markach polskich według kursu franka złotego w dniu ich płatności, ustalanego przez Ministra Skarbu na podstawie art. 3 ustawy od 6 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 127, poz. 1044).

Przypadające do wypłaty miesięcznej sumy marek polskich zaokrągla się do 10.000 mk. w ten sposób, że kwoty, wynoszące przynajmniej 5.000 mk. zaokrągla się do 10.000, zaś kwot niższych niż 5.000 nie uwzględnia się.

§ 7. Na pokrycie dodatków drożyźnianych, przewidzianych niniejszem rozporządzeniem, pobierać będzie Ubezpieczalnia Krajowa 20% dodatek do składek ubezpieczeniowych (§ 172 ustawy o ubezpieczeniu urzędników prywatnych), który uiszczają pracodawcy i ubezpieczeni po połowie w sposób, przewidziany dla opłaty miesięcznych składek ubezpieczeniowych.

Ze stanu funduszu, zebranego w myśl przepisów ustępu pierwszego tego paragrafu — który prowadzony będzie oddzielnie — winna Ubezpieczalnia Krajowa przedkładać Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej sprawozdanie kwartalne w ciągu następującego miesiąca po upływie kwartału.

W sprawozdaniu powyższem powinny być uwzględnione poszczególne rodzaje świadczeń (renty inwalidzkie i starcze, renty wdowie i dodatki dla sierot niezupełnych względnie zupełnych) i kwota wypłaconych dodatków drożyźnianych do poszczególnych rodzajów świadczeń, łączna suma wypłaconych dodatków drożyźnianych i ostateczny stan funduszu.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od dnia ogłoszenia i z tą chwilą traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 24 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. № 121, poz. 982).

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:
G. Simon

Warszawa. Tłoczono w Drukarni Państwowej z polecenia Ministra Sprawiedliwości. 23935 P

Konto czekowe Pocztowej Kasy Oszczędności № 30130.

205
448

PREZYDJUM
RADY MINISTRÓW

WARSZAWA, DN. 2 grudnia 1924 R.

Okólnik Nr.124.

Nr.17043.

Sprawa reorganizacji administracji państwowej.

Do

Pana Ministra (Wojny)

w Warszawie.

Na posiedzeniu w dniu 14 listopada 1924 r. przyjęła Rada Ministrów wniosek Pana Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie reorganizacji administracji państwowej. Przesyłając odpis uchwały Rady Ministrów w brzmieniu uzgodnionem na konferencji międzyministerjalnej, odbytej na skutek uzupełniających wniosków poszczególnych Pp.Ministrów w Prezydjum Rady Ministrów w dniu 19 listopada 1924 r., wraz z odpisami załączników tej uchwały, proszę Pana Ministra o bezzwłoczne wydanie potrzebnych zarządzeń, wynikających z postanowień uchwały, przyczem zwracam szczególną uwagę Pana Ministra na postanowienia p.VI uchwały.-

PREZES RADY MINISTRÓW
Wł. Grabski

zał.

8133

Sygnum Nr. 8. 25.VI.24. 8000.
Drukarnia Państwowa. Nr. 24984.

206

17

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW
z dnia 14 listopada 1924 roku

w sprawie reorganizacji administracji państwowej.

I. Interesowani Pp.Ministrowie wydadzą bezzwłocznie wszystkie potrzebne zarządzenia w celu wprowadzenia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z 11 lutego 1924 roku o organizacji władz administracyjnych II instancji /Dz.Ust. Nr.21 poz.225/.

II. Wspomniane w § 3 tego rozporządzenia stanowiska samoistne lub

Zał.I. kierownicze obejmują stanowiska wymienione w załączniku A.

III. Co do wszystkich spraw wynikających z § 3 należy zwracać się o opinję do tego Wojewody, który jest terytorjalnie właściwy dla siedziby stanowiska mającego być obsadzonem. Brak odpowiedzi Wojewody w ciągu 2 tygodni od chwili zawiadomienia go uważa się za równoznaczne wyrażeniu przychylnej opinji.

IV. Odnośnie § 6 i § 11 rozporządzenia z 11 lutego 1924 r. przyjmuje się następujące zasady:

a/ w administracji wyznań:

Osobne Wydziały Wyznaniowe w województwach małopolskich zostaną skasowane.

Na obszarze całej Rzeczypospolitej będą sprawy wyznaniowe załatwiane we władzach administracyjnych II i I instancji przez urzędników pozostających na etacie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

b/ w administracji rolnictwa i dóbr państwowych

W urzędach wojewódzkich zostają utrzymane w dalszym ciągu osobne wydziały dla spraw rolnictwa, rybactwa, weterynarji i leśnictwa. Wydziały te mogą być za zgodą Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych rozwiązane i w ich miejsce utworzone samoistne oddziały dla spraw poszczególnych kategorji, jako to: rolnictwa, weterynarji i leśnictwa. W wydziałach tych względnie oddziałach pracować będą i załatwiać sprawy kategorji wyżej wymienionych wyłącznie urzędnicy fachowi z etatu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Wszyscy urzędnicy kancelaryjni, rachunkowi i administracyjno-prawni przechodzą na etat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

c/ w administracji przemysłowej:

Kasuje się osobne wydziały przemysłowe w województwach poleskim,

8133

wołyńskiem, nowogródzkiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem zastępując je przez osobne oddziały przemysłowe w wydziałach administracyjnych.

Wszyscy urzędnicy kancelaryjni, rachunkowi i administracyjno-prawni przechodzą na etat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z wyjątkiem Instruktorów Stowarzyszeń Rzemieślniczych, oraz tych Naczelników Wydziałów, względnie kierowników oddziałów przemysłowych w urzędach wojewódzkich w Małopolsce z wykształceniem prawniczem, którzy obecnie znajdują się na etacie Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

d/ administracja Robót Publicznych:

Wszyscy urzędnicy kancelaryjni, rachunkowi i administracyjno-prawni Okręgowych Dyrekcji Robót Publicznych przechodzą na etat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Sprawy rachunkowe z zakresu budowli i innych robót publicznych będą załatwiane przez osobne biuro, należące organizacyjnie do ogólnego oddziału rachunkowego urzędu wojewódzkiego, oddane jednak do dyspozycji Okręgowego Dyrektora Robót Publicznych i poddane jego ostatecznej aprobacie, o ile ta nie jest zastrzeżoną Wojewodzie. Również urzędnicy kancelaryjni zajęci operatami technicznemi oddani są do dyspozycji Dyrektora Robót Publicznych. Wydatki osobowe powyższych urzędników mogą być refundowane budżetowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z odnośnych funduszów budowlanych, o ile oni są opłacani z funduszów budowlanych nie ściśle państwowych. Przyjęcie urzędników rachunkowych i kancelaryjnych na etat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych nie odnosi się do urzędników przyjmowanych czasowo za kontraktem do poszczególnych robót budowlanych i płaconych z tychże kredytów.

Sprawy personalne z wyjątkiem niższego personelu technicznego będą załatwiane przez Wydział Prezydjalny po zasięgnięciu opinji względnie wniosku Dyrektora Robót Publicznych, któremu Wojewoda może porucyć także przygotowanie referatów w tych sprawach, zwłaszcza odnośnie do tych Dyrekcji, których zakres działania rozciąga się na kilka województw.

e/ administracja pracy i opieki społecznej:

Osobne wydziały pracy i opieki społecznej zostaną skasowane, z wyjątkiem tych urzędów wojewódzkich, w których Minister Pracy i Opieki Społecznej ze względu na rozmiar agend, uzna utrzymanie osobnych wydziałów za niezbędne.

Wszyscy urzędnicy Wydziałów Pracy i Opieki Społecznej z wyjątkiem Naczelników Wydziałów, względnie w razie ich skasowania kierowników oddziałów, przechodzą na etat Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

V. Interesowani Pp.Ministrowie wydadzą bezzwłocznie potrzebne zarządzenia w celu wprowadzenia w życie,o ile się to dotąd nie stało, tych uchwał Rady Ministrów z dnia 6, 9 i 13 sierpnia, które nie znalazły wyrazu w postanowieniach rozporządzenia Rady Ministrów z 11 lutego 1924 roku /Dz.Ust.Nr.21 poz.225/. Równocześnie do powyższych uchwał wprowadza się następujące zmiany względnie uzupełnienia.

1/ zasada ogólna Nr.1 dotyczy jedynie tych rozporządzeń, które zawierają zmiany w podziale administracyjnym, oraz tyczą się współdziałania władz administracyjnych I i II instancji względnie organów samorządowych.

2/ w wykonaniu zasady ogólnej Nr.4 należy zwracać się o opinję do tego wojewody, który jest właściwy dla siedziby stanowiska mającego być obsadzonym. Brak odpowiedzi wojewody w ciągu miesiąca od chwili zawiadomienia go uważa się za równoznaczne z wyrażeniem przychylnej opinji.

3/ w zasadach szczegółowych dotyczących <u>administracji skarbowej</u> skreśla się p.b/, e/, f/, oraz g/. W punkcie c/ zamiast sprawozdań "perjodycznych" wprowadza się "rocznych". Punkt d/ dotyczy prawa zwracania uwagi władz skarbowych II instancji na niewłaściwości dostrzeżone w zachowaniu się wymienionych w tym punkcie urzędników, sprzecznych z powagą władzy i interesem państwowym.

4/ w zasadach szczegółowych dotyczących <u>administracji reform rolnych</u>:

W punkcie b/ skreśla się słowa: "i prawo odwołania się od orzeczenia Komisji do Głównej Komisji Ziemskiej". Pan Minister Reform Rolnych zarządzi jednak ażeby na uzasadniony należycie wniosek właściwego wojewody, odwołania takie były wnoszone przez Prezesów Okręgowych Komisji Ziemskich.

Punkt c/ dotyczy odpisów sprawozdań przedkładanych przez O.U.Z. Ministrowi Reform Rolnych.

W punkcie d/ zamiast prawa żądania usunięcia spostrzeżonych usterek, wprowadza się prawo zwracania się do Prezesów O.U.Z. w przedmiocie usunięcia spostrzeżonych usterek.

209
100

Ostatni ustęp dotyczący stosunku powiatowych organów ziemskich do starostów skreśla się.

Pan Minister Reform Rolnych zarządzi, ażeby perjodyczne programy działalności organów reform rolnych ustalane były na pewne zgóry określone okresy czasu, w porozumieniu z właściwymi terytorjalnie Wojewodami.

5/ w zasadach szczegółowych dotyczących administracji szkolnej.

Punkt c/ dotyczy prawa otrzymania przez Wojewodów odpisów perjodycznych sprawozdań z administracyjnej działalności kuratorjum okręgu szkolnego, przedkładanym Ministerstwu W.R. i O.P. Analogiczne uprawnienia starostów w stosunku do inspektorów szkolnych kasuje się.

6/ w zasadach szczegółowych dotyczących administracji rolnictwa i dóbr państwowych :

Punkt 1 kasuje się. Pan Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych w granicach uprawnień wynikających w §§ 4 i 6 statutu przedsiębiorstwa państwowego Polskich Lasów Państwowych, wyda zarządzenia w celu zapewnienia właściwym terytorjalnie Wojewodom wglądu w gospodarkę leśną i przedsiębiorstwa lasów państwowych oraz możności przedkładania w tym względzie wniosków i opinji Panu Ministrowi, zwłaszcza o ile to pozostawać będzie w łączności ze sprawą zaopatrzenia ludności oraz szkół i urzędów w drzewo budulcowe i opałowe. Upoważnienie powyższe będzie udzielone wojewodom do ściśle osobistego wykonania i nie może być przeniesione na inne osoby.

7/ w zasadach szczegółowych dotyczących administracji Pracy i Opieki Społecznej.

Pan Minister P. i O.Sp. wyda bezzwłocznie zarządzenia mające na celu zapewnienie ściślego kontaktu organów inspekcji pracy z władzami administracyjnemi I i II instancji w sprawach dotyczących zatargów zbiorowych.

VI. Pp.Ministrowie przedkładać będą Prezydjum Rady Ministrów miesięczne zawiadomienia z postępu wykonania niniejszych uchwał Rady Ministrów.

Ostatni ustęp dotyczący stosunku powiatowych organów ziemskich do starostów skreśla się.

Pan Minister Reform Rolnych zarządzi, aby periodyczne programy działalności organów reform rolnych ustalane były na pewne okresy określone, w porozumieniu z właściwymi terytorjalnie Wojewodami.

5/ w zasadach szczegółowych dotyczących administracji szkolnej.

Punkt c/ dotyczący prawa otrzymania przez Wojewodów odpisów periodycznych sprawozdań z administracyjnej działalności kuratorjum okręgu szkolnego, przedkładanych Ministerstwu W.R. i O.P. Analogiczne uprawnienia starostów w stosunku do inspektorów szkolnych skreśla się.

6/ w zasadach szczegółowych dotyczących administracji rolnictwa i dóbr państwowych:

Punkt 1 skreśla się. Pan Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych w granicach uprawnień wynikających w §§ 4 i 6 statutu przedsiębiorstwa państwowego Polskich Lasów Państwowych, wyda zarządzenia w celu zapewnienia właściwym terytorjalnie Wojewodom wglądu w gospodarkę leśną i przedsiębiorstwa lasów państwowych oraz możności przedkładania w tym względzie wniosków i opinji Panu Ministrowi, zwłaszcza o ile to pozostawać będzie w łączności ze sprawą zaopatrzenia ludności oraz szkół i urzędów w drzewo budulcowe i opałowe. Upoważnienie powyższe będzie udzielone Wojewodom do ściśle osobistego wykonania i nie może być przenoszone na inne osoby.

7/ w zasadach szczegółowych dotyczących administracji Pracy i Opieki Społecznej.

Pan Minister P. i O.Sp. wyda bezzwłocznie zarządzenia mające na celu zapewnienie ścisłego kontaktu organów inspekcji pracy z władzami administracyjnemi I i II instancji w sprawach dotyczących zatargów zbiorowych.

VI. Pp.Ministrowie przedkładać będą Prezydjum Rady Ministrów miesięczne zawiadomienia o postępie wykonania niniejszych uchwał Rady Ministrów.

O D P I S

ŚCISLE POUFNE !

Złożony Panu Ministrowi

S p r a w   W e w n ę t r z n y c h

w dniu 1 marca 1923

Z a r y s   P r o g r a m u

zadań i prac państwowybh na Polesiu.-

WOJEWODA POLESKI
Brześć n/B.

do L.I.277 pf.ex 23

dnia 28/II 1923 r.

Zarys Programu
zadań i prac państwowych na Polesiu

Tak zwane Kresy wschodnie nie są jednolite pod względem swego charakteru.

Jednym z zasadniczych a często spotykanych błędów jest szablonowe traktowanie tak zwanych Kresów wschodnich jako całości, bez zdawania sobie sprawy z różnic, jakie zachodzą w charakterze poszczególnych ich części.-

Wołyń, Polesie, Wileńszczyzna - każde z tych pojęć przedstawia zupełnie inny obraz pod względem krajobrazu, charakteru i warunków życia gospodarczego, stosunków etnograficznych i życia politycznego. Szczególnie w wytworzonych dziś stosunkach, po deprecjacji, jakiej uległo Wilno, sprowadzone do roli wojewódzkiego miasta, ważnem jest zdanie sobie dokładnie sprawy z charakteru indywidualnego każdego z wschodnich województw, związanych bezpośrednio z Warszawą. Należy sobie zdać jasno sprawę, że dziś, przy obecnej konstrukcji Państwa, nie istnieje dla Polski problem "Kresów Wschodnich" na wzór dawnego problemu W.Ks.Litewskiego, którego ośrodkiem, duszą i wyrazem było Wilno. Dziś każda z części składowych tych Kresów, zależnie od swojego indywidualnego charakteru, przedstawia osobny problem i osobne zadanie do rozwiązania.

Należy umiejętnie i celowo podzielić je na województwa.-

Z tego, co wyżej powiedziano, wynika pierwsze ważne zadanie: należytego podziału "wschodnich Kresów", t.j. należytego ustalenia granic poszczególnych województw wschodnich. Nie może to być podział mechaniczny czy geometryczny, którego podstawą miałyby być ilości kwadratowych kilometrów powierzchni. O podziale decydować muszą warunki i stosunki gospodarcze z jednej, a stosunki etnograficzne-polityczne z drugiej strony.

Trzeba zabezpieczyć przynależność ich do Polski.

Pod jednym wszakże względem t.zw. Kresy wschodnie przedstawiają dla Państwa Polskiego problem jednolity: wrogowie Państwa Polsk ego, a przedewszystkiem Rosja, wytrwale dążyć będą do oderwania ich od Polski. Zabezpieczenie się od tego niebezpieczeństwa jest naczelnem zadaniem państwowej polityki polskiej. Techniczne środki obrony nie wystarczą jednak bez naturalnych silnych więzów, łączących trwale wschodnie połacie Rzeczypospolitej z resztą Państwa. Umiejętna i przewidująca polityka gospodarcza może wytworzyć niemałego a może i pierwszorzędnego znaczenia więzy ekonomiczne. I te jednak nie wystarczą w epoce emancypacyjnych ruchów narodowych i wybujałego nacjonalizmu, od którego się nie potrafił uchronić młody organizm państwowy Polski.

Mając kreślić program działania, musimy przedewszystkiem zdać sobie jasno sprawę z sytuacji. A sytuacja i stosunki, w porównaniu z przedrozbiorowemi, uległy zasadniczym przeobrażeniom. Z tak przemożnej Polskiej lub spolonizowanej szlachty pozostały szczątki, z jej roli i wpływów - mniej jeszcze. Kościół katolicki poza Wileńszczyzną prawie nie istnieje. Ważkim i niemal decydującym czynnikiem staje się chłopska masa. W trzech województwach przeważnie prawosławna i niepolska, wychowywana od stu kilkudziesięciu lat w wrogim dla Polski duchu. Na szczęście dla nas w tym wypadku masa ta jest naogół bierna, mało uświadomiona, a co najważniejsza - niejednolita. Okoliczności te można i należy wykorzystać, ale trzeba je sobie jasno uświadomić i do nich zastosować politykę państwową, unikając sprzecznego z życiem szablonu w traktowaniu zarówno poszczególnych dzielnic Państwa, jak i poszczególnych części "Kresów Wschodnich".

Ruchy ukraiński i białoruski.

Dwa posiadamy ruchy narodowościowe na wschodzie: poważniejszy, silniej rozbudzony i rozwinięty - ukraiński na południu, i łagodniejszy, rozwinięty słabo, ale niesłusznie zdaniem mojem lekceważony - białoruski na północy. Nie z wygasaniem, ale raczej z rozwojem obu liczyć się musi przewidująca myśl państwowa polska. Rozwojowi temu

sprzyjać będą: 1/ charakter epoki, w której żyjemy, 2/ podniety ze strony wrogów Polski - Rosji w pierwszym rzędzie, 3/ nacjonalizm polski, wywierający wciąż przemożny wpływ na kształtowanie się współczesnej myśli polskiej. życia państwowego Polski, oraz na samą strukturę Państwa Polskiego.

Konsekwencje granic ustalonych Traktatem Ryskim, oraz sytuacja i rola dzisiejszego Wilna.-

W tych warunkach, skoro małodusznie cofnęliśmy się przed rozwiązywaniem w wielkim stylu zagadnień nie tylko ukraińskiego, ale i białoruskiego i w konsekwencji tego zrezygnowaliśmy dobrowolnie z przedrozbiorowych granic Polski, musimy być dziś konsekwentni w stosunku do już dokonanych faktów i wytworzonej przez nie sytuacji. Nie możemy więc tego ułamka ziem dawnego W.Ks.Litewskiego, jakie przyłączyliśmy do Polski, uważać za jednolitą całość, albowiem z żadnego punktu widzenia żadnej całości one nie przedstawiają. Nie możemy liczyć na Wilno i jego promieniowanie, ba, co więcej, liczyć się musimy z faktem, że Wilno znalazło się dziś w korytarzu, na który przeć będą dwie masy: rosyjska ze wschodu i pruska przez Kowieńszczyznę od zachodu. Zdać sobie musimy sprawę, że Wilno nie tylko dziś nie może stanowić klucza do panowania polskiego na wschodzie i oddziaływania Polski na wschód, ale że samo znalazło się w sytuacji miasta zagrożonego, że sprawy i dolegliwości z tym stanem związane, oraz sprawa własnego bezpieczeństwa, nękać odtąd i całkowicie absorbować je będą. Zresztą, jak już wyżej wspomniałem Wilno jest już dziś tylko wojewódzkiem miastem, postawione na równi z Nowogródkiem, Brześciem i Łuckiem.

Ziemie położone na południe od Wileńszczyzny.

W wytworzonej dziś sytuacji fakt, że ziemie położone na południe od Wileńszczyzny, nie stanowią ani pod względem gospodarczym, ani etnograficzno-politycznym jednolitego typu, należy uważać za korzystny z polskiego narodowego i państwowego punktu widzenia. Istniejące różnice należy podtrzymać, utrwalić i wykorzystać.

Polesie jako przyszły korytarz polski między białoru-

Polesie w szczególności wykorzystać należy w tym kierunku, ażeby wbić polski klin między czynniki białoruski od północy i ukraiński od południa. Byłoby karygodnym

ską północą i ukraińskiem południem.

brakiem przewidywania i zaniedbaniem z naszej strony, a wysoce dla Państwa Polskiego niebezpiecznem, gdyby czynniki białoruski i ukraiński zdołały podać sobie ręce nad Prypecią. Tego dotąd niema, ale jest niewątpliwie do tego dążność z obu stron, do tego też niewątpliwie dąży i dążyć będzie trzeci, a ryczej obok polskiego białoruskiego i ukraińskiego czwarty czynnik - rosyjski, którego włsane siły na miejscu są zbyt słabe i nie mają warunków bezpośredniego rozwoju.

Województwo Poleskie jego charakter, potrzeby i rola.-

Województwo Poleskie, obejmujące ponad 40.000 km. kw. posiada niespełna miljon ludności, a więc około 20 mieszkańców na 1 km.^{2} w przecięciu. Cyfra ta według spisu ludności z r. 1921 urasta w powiecie Prużańskim, najgęściej zaludnionym, do 29, natomiast w powiecie Łuninieckim spada do 15, a w Kosowskim do 14 mieszkańców na km.^{2}. Obszar Województwa Poleskiego posiada zaledwie 18% użytków rolnych, około 20% pastwisk i łąk kwaśnych, około 36% lasów i około 16% zupełnych nieużytków. Całe Województwo posiada zaledwie 750 km.szos, a drogi gruntowe są w bardzo złym stanie. Ludność prawosławna, stanowiąca około 70% ogółu ludności, jest z małymi wyjątkami pozbawiona jakiegokolwiek uświadomienia narodowego i nietrudna zdaniem mojem do pozyskania dla rządu, który z jednej strony mieć będzie konsekwentną i zdecydowaną wolę, oraz mocną rękę, a z drugiej poprawi warunki życia gospodarczego i podniesie dobrobyt kraju. Na Polesiu n i e p o t r z e b a w i ę k s z e g o w y s i ł k u p o l i t y c z n e g o ze strony polskiej, natomiast potrzebny jest i konieczny w i e l k i w y s i ł e k f i n a n s o w y i g o s p o d a r c z y. Budowa dróg, odbudowa osiedli ludzkich, regulacja i kanalizacja rzek, osuszenie łąk, meljoracja i komasacja gruntów, uregulowanie spraw serwitutowych, wreszcie rozbudowa i podniesienie miast poleskich, oto zadania, których spełnienie pozwoli nie tylko wydobyć bogactwa z jałowych dziś błot poleskich, nie tylko pozwoli nasycić ziemią ludność miejscową, ale da możność szeroko kolo-

nizować Polesie ludnością polską i w rezultacie S t w o r z y ć z P o l e s i a n o w y k l u c z p o d s t a w ę d o p o l s k i e g o p a n o w a n i a n a w s c h o d z i e i p o l s k i c h n a w s c h ó d w p ł y w ó w.

Warunki pod jakiemi Polesie może rolę swą spełnicć.-

Ażeby Polesie mogło tę doniosłą swą rolę dla Polski spełnić, niezbędne są następujące warunki:

1. Należyte, bardzo rozważne wykreślenie granic Województwa Poleskiego;

2. możliwe zabezpieczenie Polesia przed białoruszczeniem z północy i ukrainizacją z południa,

3. wytworzenie na miejscu zwartej, stojącej na wysokości zadania i obdarzonej istotną władzą administracji państwowej, oraz prowadzenie celowej, konsekwentnej państwowej polityki, a usunięcie rozbieżności w działaniu nie tylko rządowych, ale i sejmowych polskich czynników.

4. należyte obsadzenie urzędów duchownych obu wyznań chrześcijańskich, oraz należyte współdziałanie obu kościołów i duchowieństwa z Rządem na rzecz polskiej idei państwowej;

5. wyłączenie Województwa Polskiego z oszczędnościowego systemu polityki państwowej, a przeciwnie, rozpoczęcie tu od zaraz wytężonej, planowej gospodarki inwestytcejnej,

6. odbudowa, rozbudowa i polonizacja miast poleskich

7. uporządkowanie stosunków gospodarczych miejscowej ludności wiejskiej, a następnie systematyczna, planowa kolonizacja polska.

Przechodzę do kolejnego omówienia wyliczonych tu punktów.

Województwa wschodnie i ich granice, oraz zabezpieczenie Polesia przed białoruszczeniem i ukrainizacją.-

Całe t.zw.Kresy wschodnie podzielić należy na trzy województwa: Wileńskie, Poleskie i Wołyńskie. Granicę między województwem Wileńskiem a Województwem Poleskiem należy przeprowadzić w ten sposób, ażeby powiaty, odbiegające w swym charakterze od typu poleskiego, posiadające większą gęstość zaludnienia i różne od poleskich

stosunki gospodarcze, a przedewszystkiem posiadające ludność, wśród której uświadomienie białoruskie poczyniło znaczniejsze postępy - przyłączyć do Województwa Wileńskiego. Fakt, że wówczas Województwo Wileńskie obejmować będzie wielki obszar, nie może być argumentem przeciw. Raczej w myśl tego, co wyżej o Wilnie i jego historycznej roli powiedziałem, przyjąć należy, że im większy obszar złączymy bezpośrednio z Wilnem, im większy teren poddamy wpływom Wilna, tem więcej korzyści osiągniemy z narodowego i państwowego punktu widzenia polskiego. Związanie terenów białoruskich z Wilnem będzie miało też niemały a korzystny wpływ na powodzenie naszej polityki na Polesiu/obóz białoruski i nielicznych białoruskich działaczy Wilno będzie absorbowało na tyle że trudno im będzie myśleć równocześnie o rozszerzeniu swych wpływów na południe i o nowych w sąsiedniem województwie podbojach.

Z tego, co wyżej powiedziałem, wynika, że nie uważam za szczęśliwą myśli, ażeby przy likwidacji Województwa Nowogródzkiego rozparcelować jego powiaty między województwa Wileńskie i Poleskie /Białostockie/ tak, że do Poleskiego Województwa miałyby być przyłączone powiaty Baranowicki, Nieświeski i Stołpecki, oraz część Słonimskiego. Argumenty o równowadze mas i względach komunikacyjnych, jakie słyszałem dla uzasadnienia tego projektu, który równocześnie przewiduje wyłączenie z Poleskiego i przyłączenie do Wołyńskiego Wpjewództwa powiatów Sarneńskiego i Kamieńkoszyrskiego, co najmniej nie mogą wystarczyć, jeżeli choć część tego wszystkiego, co tu starałem się przedstawić, jest słuszne i znajdzie aprobatę Rządu. Toteż wypowiadam się p r z e c i w przyłączaniu do Województwa Poleskiego całych powiatów Baranowickiego, Bieswieskiego i Stołpeckiego, natomiast jestem zdania, że całą dzisiejszą północną granicę Województwa należy zrewidować i w szczegółach poprawić.

Równie starannie ustalić należy p o ł u d n i o w ą granicę Województwa Poleskiego. Wołyń niewątpliwie jest

i pozostanie w sferze wpływów i działań ukraińskich. Rozszerzenie terenu tych wpływów nie leży w interesie Państwa Polskiego; przeciwnie, interes polski nakazuje sprowadzenie tego terenu do granic najmniejszych. Dlatego też nic z tego, co znajduje się dziś w granicach Województwa Poleskiego, a przedstawia mało zaludnioną i mało dostępną pustkę o ludności rzadkiej i mało uświadomionej, nie należy odłączać od Polesia i przyłączać do Wołynia, ale przeciwnie należy odłączyć od Wołynia i przyłączyć do Polesia wszystko to, co wchodzi w skład Wołyńskiego Województwa, a ma charakter poleski, jak północne częścipowiatu Kowelskiego i Lubomlskiego. Projektowane wyłączenie z Polesia czy to powiatu Kamieńkoszyrskiego, posiadającego 22 mieszkańców na 1 km^2, czy Sarneńskiego o zaludnieniu 24 głów na 1 km^2, nie jest celowe i ze swej strony z całem przekonaniem wypowiadam się przeciw temu wyłączeniu. Oba te powiaty nie tylko mają charakter poleski, ale coraz bardziej przyswajają się i wiążą pod każdym względem z resztą Województwa Poleskiego, pomimo, że poprzednio należały do Wołynia i wciąż jeszcze posiadają bardzo złą z Brześciem i Pińskiem komunikację.

Precyzja w ustaleniu granicy południowej Województwa powinna być jeszcze większa niż na północy; celem zabezpieczenia się od wpływów ukraińskich i ukraińskiej agitacji należy wykorzystać przy ustalaniu granicy szczególne trudności terenowe i szczególnie złe komunikacje na południe Polesia i jego pogranicza z Wołyniem. Komunikacji tych w tem miejscu nie należy też poprawiać do czasu, kiedy polityka, zmierzająca do przyswojenia i polonizacji Polesia, osiągnie poważniejsze wyniki. Sądzę zresztą, że ukraiński żywioł z żyznego Wołynia nie będzie miał tendencji ku błotom na północ położonym, jeżeli nie będzie miał z tą północą więzów naturalnych, jakie niewątpliwie stanowi wspólna administracja.

System rządów i Administracja.-

Kilkakrotnie zmieniały się na Polesiu podczas wojny rządy i systemy rządów.. Ludność, przyzwyczajona do ciągłych zmian, obserwując obecne polskie rządy, nie ma

poczucia ani ich siły, ani trwałości. Nie tylko zewnętrznie podnięty i wroga Polsce agitacja jest tego przyczyną. Ciekawym na Polesiu objawem jest fakt, że rządami najbardziej szanowanemi i najlepiej przez ludność wspominanemi są tak bardzo uciążliwe okupacyjne rządy niemieckie. Liberalizm polskich rządów, polskie swobody konstytucyjne, brak doraźnej egzekutywy i bezkarność wrogiej Rządowi akcji, są poczytywane za słabość polskiej władzy. Wielorakość polskich władz, niezależnych od siebie, a więc nieharmonizowanych należycie, często kroczących różnemi torami, ba nawet nieraz dezawuujących się nawzajem, stwarza poczucie braku jednolitej i zdecydowanej woli Rządu, z którą należałoby się liczyć, i wywołuje lekceważenie polskiej władzy.

W przeciwstawieniu do wszystkich znanych sobie dotychczas rządów, a więc carskiego, niemieckiego, czy choćby bolszewickiego, ludność nie uświadamia sobie i nie czuje nie tylko zdecydowanej woli, ale nawet określonego systemu, czy choćby stylu polskich rządów. Sam zresztą polski Rząd zmienił kilkakrotnie swój system i organizację dezawuując za każdym razem poprzedni system i organizację poprzednią. Mam tu na myśli Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich. Zarząd Terenów Przyfrontowych i Etapowych wreszcie Województwa. Nie miały tu miejsca ewolucyjny rozwój i doskonalenie stwarzanego przez Polskę aparatu organizacji państwowej, ale raczej przekreślanie organizacji jednej i wytwarzanie ab ovo drugiej, nie zawsze lepszej i sprawniejszej niż poprzednia. Konsekwentny postęp ujawniał się i niestety w dalszym ciągu ujawnia się tylko w jednym kierunku, a to w systematycznem osłabianiu arsenału środków egzekutywy władzy administracyjnej. Przenoszenie coraz bardziej punktu ciężkości egzekutywy państwowej z władz administracyjnych na władze sądowe, w czasie i miejscu, gdzie aparat sądowy stoi bezwzględnie niżej od administracyjnego pod względem wystarczalności, sprawności, kwalifikacji fachowych i

prawomyślności państwowej, uzależnianie przez Polskę całą duszą oddanego jej starosty w jego za wszystko odpowiedzialnej roli od sędziego rosjanina, na terenie zamieszkałym w większości przez ludność niepolską, wszystko to wytwarza wśród tej ludności tylko lekceważenie dla polskich urządzeń, polskiego Rządu i niestety dla Polski samej.

S t a b i l i z a c j a f o r m, jak najdalej idąca r e a l i z a c j a art. 66 K o n s t y t u c j i d o b ó r l u d z i o najwyższych kwalifikacjach i w zupełności p o d w z g l ę d e m p o l i t y c z n y m p e w n y c h, a więc bezwzględne u s u n i ę c i e ze stanowisk urzędowych wszystkich n i e p o l a k ó w i p ó ł - p o l a k ó w, związanych pokrewieństwem lub sympatjami z taką czy inną Rosją, p o d n i e s i e n i e l i c z e b n o ś c i i p o z i o m u, a temsamem sprawności, oraz bezwzględna p o l o n i z a c j a s ą d o w n i c t w a, wreszcie w z m o c n i e n i e władzy organów a d m i n i s t r a c j i państwowej, a przedewszystkiem w o j e w o d y i s t a r o s t y przez uzbrojenie ich w atrybuty naprawdę wykonawczej władzy, są to warunki powodzenia naszego na tak zwanych wschodnich Kresach wogóle, a na Polesiu w szczególności.

Za bezwzględnie s z k o d l i w ą dla miejscowych stosunków uważać należy mechaniczną i bezkrytyczną u n i f i k a c j ę, stosowaną w całem Państwie. Unifikacja formalna iść winna w parze z faktyczną. Narazie różnica między Pińskiem z jednej strony, a Warszawą, Poznaniem, czy Krakowem z drugiej jest tak wieloraka i głęboka, że indywidualizacja systemów i form rządzenia, polityki ogólnej, gospodarczej i t.d. jest nieodzowna i to na długi jeszcze okres czasu. Nawiązując do tego, co wyżej powiedziałem o polityce, dodać mi wypada, że na terenie naogół apolitycznego Polesia, z punktu widzenia zasadniczej polityki państwowej, byłoby pożądanem, o ile

możności, n i e b u d z i ć t u ż y c i a p o l i t y c z n e g o, przenosząc punkt ciężkości nie tylko polityki rządowej, ale i życia ludności miejscowej n a s p r a w y i z a g a d n i e n i a g o s p o d a r c z e. To też wydaje mi się koniecznem, ażeby polskie stronnictwa polityczne chciały również uznać to i w działaności swej, przynajmniej tu na Polesiu, dostosować dię do zasadniczych wytycznych państwowej polityki Rządu, a także, ażeby zechciały powstrzymać się od krytyki polskich urzędów, Rządu Polskiego i jego organów wobec ciemnej, obcoplemiennej ludności Polesia, a przynajmniej zachować w tej krytyce miarę.

Kościół i duchowieństwo.

Poważny wpływ na ludność wywiera kościół i duchowieństwo obu chrześcijańskich wyznań. Jest to niewątpliwie objaw korzystny, zwłaszcza wobec sąsiedztwa bolszewickiej Rosji, która usiłuje ugruntować swe wpływy w Polsce, a zwłaszcza na wschodnich jej połaciach. Autorytet i wpływ kościoła i duchowieństwa należy podtrzymać, a nawet podnieść bacząc wszakże, by działały one na korzyść polskiej państwowości, a nie przeciw niej.

K o ś c i ó ł k a t o l i c k i został w znacznym stopniu wyparty przez rządy rosyjskie z terenów nie tylko dzisiejszego Poleskiego Województwa. Kościołów pozostała nie wielka ilość. Należy ich l i c z b ę p o w i ę k s z y ć, budować je przedewszystkiem po miastach, które w pierwszym rzędzie stać się winny ośrodkami polskiej i wogóle zachodniej kultury. Najważniejszą jednak rzeczą w tym wypadku jest należyty dobór duchowieństwa katolickiego, którego poziom dziś jest w wielu wypadkach o wiele za niski w stosunku do zadań, jakie duchowieństwo ma do spełnienia na terenie, gdzie ludność przeważnie prawosławna identyfikuje katolicyzm z polskością, a nieliczny katolicki żywioł polski stanowić powinien główną podstawę dla państwowej polityki polskiej. Niezbędne jest w tym kierunku porozumienie Rządu z episkopatem polskim, apprzy zawrzyć się mającym Konkordacie ze Stolicą Apostolcką z a p e w n i e n i a R z ą d o w i n a l e ż y t e g o w p ł y w u n a o b s a d ę

u r z ę d ó w d u c h o w n y c h.

Za konieczne wreszcie uważałbym zmianę granic djecezji, tak, ażeby pokrywały się one o ile możności z granicami województw. Stan dziasiejszy jak n.p. na Polesiu, podzielonym między trzy djecezje, utrudnia porozumienie i tak bardzo potrzebny stały kontakt między wojewodą i Kurją biskupią. Inaczej rzecz przedstawiać się będzie, gdy Kurja Biskupia znajdzie się na terenie Województwa, a więc blizko, i gdy cały teren Województwa podlegać będzie jurysdykcji jednego biskupa. Jako miejsce rezydencji biskupa przyszłej Djecezji Poleskiej uważam raczej Brześć n/B. - obecną siedzibę władz wojewódzkich, niż Pińsk, gdzie rezyduje już biskup prawosławny. Umieszczenie w Pińsku rezydencji obu biskupów mogłoby wywołać wzajemne obu Kurji nieporozumienia, których należy unikać.

K o ś c i ó ł p r a w o s ł a w n y w Polsce znalazł o p i e k ę Rządu, a stosunek wzajemny znalazł na razie wyraz w "Tymczasowych przepisach o stosunku Rządu do kościoła prawosławnego w Polsce". Przepisy tymczasowe będą musiały z czasem ustąpić miejsca przepisom stałym. Z tem przejściem do norm stałych należy zaczekać do czasu, gdy autokefalja kościoła prawosławnego w Polsce stanie się nie tylko formalną, ale istotną i gdy Rząd przy pomocy Tymczasowych przepisów zdoła osiągnąć taką obsadę wyższych i niższych urzędów duchownych, która gwarantować będzie, że urzędy te nie będą placówkami wrogiej Polsce agitacji.

Pozatem drogę, na którą Rząd Polski wkroczył od początku w stosunku do prawosławia, uważam za jedynie wskazaną w Interesie Państwa i po tej drodze nadal kroczyć należy. Mianowicie szanując uczucia religijne ludności prawosławnej w Polsce, Państwo nie ogranicza się do tolerancji, ale otacza kościół prawosławny swą opieką, wzamian jednak żąda, by kościół ten zerwał łączący go organizacyjny stosunek z Rosją, by p r z e s t a ł b y ć f i l j ą r o s y j k i e g o k o ś c i o ł a prawosławnego, a stał się n a p r a w d ę a u t o k e f a l i c z n y m kościołem polskim, by autokefaliczność ta

znalazła wyraz nie tylko w organizacyjnych formach, ale wniknęła w ducha samego kościoła, wniknęła w treść myśli i uczuć prawosławnych duszpasterzy. To też Rząd ma prawo i obowiązek bezwzględnie usuwać tych duchownych prawosławnych, którzy nie chcą pogodzić się z istniejącym stanem rzeczy i wciąż jeszcze zwracają tęskny wzrok na wschód., ale jednocześnie nie powinien zbyt wiele w tym kierunku oczekiwać od obecnego pokolenia duchownych, których odziedziczył po Rosji i dlatego należy otoczyć szczególną o p i e k ą p r a w o s ł a w n e s e m i n a r j a d u c h o w n e, wychowujące przyszłych kapłanów. Zupełnie zadawalający stan rzeczy osiągnąć się da zapewne jeszcze nie w następnem pokoleniu, ale w pokoleniach dalszych.

Naogół skład dzisiejszego duchowieństwa prawosławnego należy uznać za więcej niż niepewny i stan ten przy wielkiej czujności i zapobiegliwości Rządu stopniowo tylko i powoli poprawiać się będzie. Koniecznem jest współdziałanie w tym kierunku z Rządem biskupów prawosławnych, których staranny dobór i pozyskanie jest też dzisiaj najważniejsze. Wychodząc z tego założenia, należałoby znacznie lepiej uposażyć prawosławne Kurje biskupie w osobach samych biskupów w pierwszym rzędzie, oraz członków konsystorzy i najbliższego otoczenia biskupów. Silniejsze uzależnienie tych paru Kurji biskupich od Rządu, a uniezależnienie ich od dziekanów i proboszczów jest dyktowane tak doniosłym interesem Państwa, że względy oszczędnościowej polityki powinny tu - sądzę - ustąpić zwłaszcza, że idzie o wydatek stosunkowo dla wielkiego państwa nieznaczny.

Polityka gospodarcza, inwestycje i oszczędności.

Przechodzę do n a j w a ż n i e j s z e j dla Polesia sprawy, do p o l i t y k i g o s p o d a r c z e j Państwa, a więc do i n w e s t y c j i z jednej a o s z c z ę d n o ś c i z drugiej strony.

Śmiem twierdzić, że Polskę nie stać na stosowanie systemu oszczędnościowego na tej części Kresów wschodnich,

którą dopiero przyswoić polskości i Państwu Polskiemu należy. Brak inwestycji, zastój w rozwoju życia gospodarczego i ciężkie warunki życia w rdzennie polskich połaciach Państwa mogą wywołać niezadowolenie Rządu, ale nie skierują ludności przeciwko Państwu, przeciw Polsce. Na terenach, gdzie ludność polska nie dosięga nieraz 20% ogółu ludności stosowany dotąd system oszczędności może w konsekwencji zadecydować o odpadnięciu tych terenów od Państwa, a temsamem zachwiać całym bytem Państwa. Z całych Kresów system oszczędności i zaniedbania najdotkliwiej bodaj odbił się dotąd na Polesiu. Jest to niewątpliwie n a j b i e d n i e j s z a część Państwa, najbardziej bodaj przez wojnę zniszczona, a więc najbardziej pomocy i opieki choćby z tych względów potrzebująca. Tymczasem, jak dotąd, jeżeli wogóle nie było w Warszawie należytego zrozumienia dla t.zw. wschodnich kresów i ich znaczenia dla Polski, to tego zrozumienia najmniej doznało i doznaje nadal Polesie. Dość wskazać, że najniższy w całem Państwie procent w zakresie odbudowy zniszczonych osiedli wykazuje właśnie Województwo Poleskie. W zakresie inwestycji nie zrobiono dotąd nic a w zakresie odbudowy zniszczonych dróg lądowych i wodnych, oraz tak niesłychanie dla Polesia ważnych urządzeń meljoracyjnych - prawie nic. Skutki tego dały się szczególnie we znaki w roku bieżącym, kiedy naprawdę bardzo pracowita ludność przy zachęcie ze strony władz i korzystając z suchej wiosny, pokosiła prawie całe siano, ale następnie wskutek mokrego lata i braku mrozu w zimie nie potrafiła tego siana wywieść z zatopionych łąk. I dziś Polesie, kraj stworzony do hodowli bydła na bardzo szeroką skalę, stoi przed klęską braku nabiału i mięsa, gdy przed wojną Polesie było głównym dostawcą tych produktów dla miast b.Kongresówki.

Jeżeli słuszny jest nakreślony tu przezemnie program polityki państwowej na Polesiu, jeżeli program ten znajdzie aprobatę Rządu, to pierwszym warunkiem jego urzeczywistnienia jest, jak powiedziałem, wyłączenie Województwa Poleskiego z ogólnego systemu polityki oszczędnościowej w Pań-

stwie, przeznaczenie wydatnych kredytów na odbudowę i szerokie inwestycje w zakresie poprawy i budowy dróg, poprawnie stosunków wodnych, a temsamem poprawienie stanu łąk, wzmożenie i poprawienie gospodarki hodowlanej, poprawienie stanu gospodarstw rolnych i zmniejszenie ilości nieużytków. Za rzecz pierwszorzędnej wagi uważam też sprawę komasacji gruntów i uregulowanie serwitutów pastwiskowych. Takiej szachownicy jaką się spotyka na Polesiu, niema zapewne nigdzie na całym obszarze Państwa. Istniejące serwituty w lasach utrudniają racjonalną w nich gospodarkę i są z jednym z powodów pożarów, które najbardziej lasy niszczą. Uregulowanie obu tych spraw unormuje nadto stosunki społeczne, gdyż to są główne źródła ustawicznych i coraz ostrzejszych zatargów między właścicielami większych i małych obszarów, oraz terenem burzącej spokój publiczny agitacji.

Wszystkie te prace wymagają nie tylko dużego nakładu kapitału i pracy, ale również czasu. Tem bardziej nie można ich odkładać, lecz przystąpić do nich należy niezwłocznie. Sam fakt przystąpienia do nich będzie miał wpływ polityczny, albowiem ludność zacznie wierzyć w trwałość rządu, który z nakładem kosztów i pracy przystępuje do urządzeń, obliczonych na przyszłość. Zresztą liczyć się trzeba z psychologją wytrzymałej i cierpliwej ludności, zahartowanej przez wojnę, która wytrzyma jeszcze i nadal to złe, często bardzo złe dziś, jeżeli zobaczy perspektywę lepszego jutra. Obawiać się natomiast należy, że w braku tej perspektywy, może stać się narzędziem czynników Polsce wrogich.

Odbudowa i rozbudowa i polonizacja miast.

Za sprawę najaktualniejszą a zarazem mogącą dać najszybciej pozytywne wyniki, uważam sprawę o d b u d o w y i r o z b u d o w y miast poleskich. Wiemy z doświadczenia, jaką rolę odgrywają współcześnie ośrodki miejskie, w szczególności świadomi jesteśmy roli Wilna i innych miast Wileńszczyzny, oraz Lwowa i innych miast na Rusi Czerwonej. Musimy sobie jasno powiedzieć, że

na Polesiu nie mamy ani jednego polskiego miasta. Brześć, Pińsk, Kobryń, Prużana, Łuniniec, Sarny, Kosów i kilka jeszcze ośrodków, są to miasta i miasteczka żydowskie z niewielką stosunkowo domieszką polaków i rosjan, którzy częściowo udają dziś ukraińców i białorusinów. Drohiczyn i Kamień Koszyrski są dziś zwyczajne wsie. W siedzibach władz wojewódzkich i powiatowych procent ludności polskiej podnieśli urzędnicy - /jednak/ żywioł jak dotąd przejściowy, choćby dlatego, że bezdomny. Sam fakt budowy gmachów państwowych dla umieszczenia urzędów z jednej strony ulży miastom, zwalniając zajęte pod urzędy budynki prywatne, z drugiej strony zaświadczy o trwałości władz i urzędów polskich.

Odbudowa i rozbudowa miast pozwoli w pierwszym rzędzie na należyte rozmieszczenie urzędników, co bezpośrednio odbije się na ich wartości, powiększając zarazem ilość stałej ludności polskiej w miastach. Urzędnik, zdobywszy odpowiadający jego potrzebom kulturalnym mieszkanie i urządziwszy się w niem, mając możność i warunki wychowywania dzieci na miejscu, przestanie traktować swój pobyt "na Kresach" jako czasowy, dbać będzie o piastowany urząd, interesować się będzie miastem, które stanie się stałą jego i rodziny siedzibą.

W jeszcze gorszem położeniu niż urzędnicy, korzystający z prawa do rekwizycji mieszkań, znajdują się polscy przedsiębiorcy, kupcy, rzemieślnicy, inżynierowie, lekarze, adwokaci i t.d., wreszcie instytucje polskie, pragnące przybyć i pracować na terenie Polesia. Znalezienie mieszkania staje się dla nich niemożliwością, zastój w życiu utrudnia im zakładanie warsztatów pracy, wymagających większego nakładu kosztów, jak choćby budowa własnego domu. Pozatem każda wogóle budowy, czy tworzenie jakiegokolwiek przemysłu, połączone są z niesłychanemi trudnościami, wypływającemi z braku wykwalifikowanych rzemieślników. Na miejscu są prawie wyłącznie rzemieślnicy żydzi, o bardzo niskim stopniu kwalifikacji fachowych, sprowadzenie rzemieślników sezonowych jest nie tylko bardzo kosztowne, ale

znów prawie niemożliwe z powodu braku pomieszczeń. Sprowadzenie do miast na Polesiu i osadzenie tam rzemieślników polskich uważam za pierwszy warunek, ażeby w zakresie odbudowy i rozbudowy miast można było ruszyć z miejsca. Rzemieślnicy ci w większym jeszcze stopniu niż urzędnicy przyczynią się do polonizacji miast poleskich i zmiany dzisiejszego ich charakteru.

Szczególną opieką otoczyć winno Państwo s a m o r z ą d y   m i a s t   p o l e s k i c h, które będąc dziś postawione pod względem uprawnień podatkowych na równi z zasobnemi miastami zachodu o wysokiej kulturze, nie mają w rezultacie środków na opędzenie codziennych, niezbędnych potrzeb gospodarki miejskiej, nie mówiąc o potrzebach nadzwyczajnych, związanych z odbudową zniszczeń i potrzebą wprowadzania kulturalnych urządzeń zachodu.

Osadnictwo i kolonizacja miast i wsi.

Osadnictwo miejskie na wzór cywilnego i wojskowego osadnictwa po wsiach będzie i łatwiejsze i bardziej do celu wiodące niż dotychczasowe wiejskie osadnictwo, które, jak dotąd, znacznie więcej wywołało złej krwi u miejscowej ludności i narzekań na Polskę, niż oddziałało na charakter wsi poleskiej. Nie setki i nie tysiące nawet osadników, których mało znać na obszarach Polesia, ale dziesiątki i setki tysięcy kolonistów mogą dopiero ten charakter zmienić. Wymaga to czasu, ale jest możliwe w razie przyjęcia i realizowania przedstawionego tu programu. Narazie trzeba kolonizować i polonizować miasta, które są również ośrodkami życia wsi i przemożny na kulturę wsi wpływ wywierają. Prowadząc osadnictwo miejskie wypierać będziemy żyda, a nie wejdziemy w żaden konflikt z miejscowym chłopem.

Eksterminacyjna polityka Rządu Polskiego w stosunku do miejscowej ludności po wsiach nie jest wskazana. Jeżeli przyszłość naszą jako państwa tu na Polesiu oprzeć mamy nie tylko na przyszłych kolonistach polskich, którym dopiero przez podniesienie kultury kraju miejsce i możność pracy tworzyć mamy, ale jeżeli pozyskać mamy najpierw, czego nie uważam za trudne miejscową poleszucką ludność, to kolonizacji wiejskiej nie tylko nie należy na razie forsować, ale iść ona

powinna dopiero w ślad za zaspokojeniem potrzeb i uregulowaniem stosunków gospodarczych ludności tubylczej.

Wszelkie choćby największe ofiary ze Skarbu Państwa w kierunku polonizacji miast i uporządkowania stosunków wsi sowicie i wielostronnie opłacą się Państwu. Pomoc i opieka ze strony Rządu, szkoła polska i polskie ośrodki miejskie pozyskają niewątpliwie chłopa poleskiego dla polskiej kultury i państwowości polskiej, wytworzą grunt i atmosferę, które usuną a co najmniej złagodzą antagonizm między nim a przyszłym kolonistą polskim z zachodu, któremu miejsce zrobią meljoracyjne prace, przeprowadzone przez Polski Rząd.

Wszystkie niemal punkty niniejszego zarysu wymagać będą opracowania i przedstawienia w szczegółach, o ile w zasadzie znajdą aprobatę Rządu.

Streszczenie i wywód końcowy.

Streszczam cały mój wywód.

Sytuacja Polski wskrzeszonej w stosunku do przedrozbiorowej pozostaje na wschodzie bez zmiany pod jednym tylko względem - sąsiedztwa z chorą dziś wprawdzie, ale zawsze potężną i groźną Rosją. Poza tem wszystko uległo zmianie: granica o wiele bliższa, zamiast W.Ks. Litewskiego - tak zwane Kresy wschodnie całkowicie do Polski wcielone i podzielone na równorzędne województwa, dwa czynniki, na których Polska głównie swe panowanie i wpływy na wschodzie opierała - Wilno i szlachta zdepresjonowane, trzeci czynnik - kościół katolicki - na całym prawie obszarze poza Wileńszczyzną wyparty, a ludność pozyskana dla prawosławia i Rosji.

W tych warunkach musi Polska tworzyć i szukać nowych podstaw i nowego klucza do utrwalenia swojego na wschodzie panowania i swoich na wschód wpływów. Podstawą taką w dzisiejszych warunkach stanowią przedewszystkiem s z e r o k i e   w a r s t w y   l u d o w e. Te naogół poza Wileńszczyzną są raczej nieprzyjaźnie dla Polski usposobione, a pozyskać je nie wszędzie zwłaszcza prędko i łatwo da się. Najłatwiejszą do pozyskania

jest niewątpliwie ludność, zamieszkująca Polesie, które równocześnie ma ludności najmniej i które zarówno z politycznego jak i społecznego punktu widzenia najłatwiej bé bez bólu dla kogokolwiek i bez czyjejkolwiek krzywdy, może być kolonizowane przez ludność polską. Kolonizacja ta w danym wypadku prowadzona być może nie przez eksterminacyjną względem kogokolwiek politykę, ale przez gospodarczy i finansowy ze strony Polski wysiłek, który podniesie kulturę kraju, wartość i wydajność ziemi, powiększy zdatny do użytku obszar.-

Przez polską kolonizację Polesia wytworzyć można szeroki p o l s k i k o r y t a r z na wschód, stworzyć nad Prypecią zwarty obszar polski pomiędzy białoruskim z północy i ukraińskim z południa, rozdzielić je i nie dopuścić do połączenia, a przeciwnie stworzyć nowe źródło wpływu polskiego na obydwa.

Jeżeli do powyższego dodamy s t r a t e g i c z n e z n a c z e n i e P o l e s i a dla współczesnej Polski, to przyjść musimy do wniosku, że Polesie może i powinno stać się tym nowym kluczem do utrwalenia polskich rządów na "wschodnich Kresach" i polskich wpływów na wschód. Jeżeli zaś dalej stwierdzimy, że Polska choćby ze względu na swoje geograficzne położenie nie może być małem państewkiem, że grozi jej upadek, o ile nie utrzyma się jako mocarstwo, a niewątpliwie mocarstwem przestałaby być, gdyby utraciła swoje Kresy wschodnie i dała się zepchnąć za Bug, to zdać sobie trzeba sprawę, że problem poleski wiąże się ściśle z zasadniczym problemem bytu Polski jako państwa.

Z powyższego wynika, że wyjątkowa rola Polesia wymaga też wyjątkowego traktowania go. Wszelki szablon tu stosowany, szablonowe zwłaszcza stosowanie systemu oszczędnościowego względem Polesia byłoby karygodnem krótkowidztwem i brakiem przewidywania.

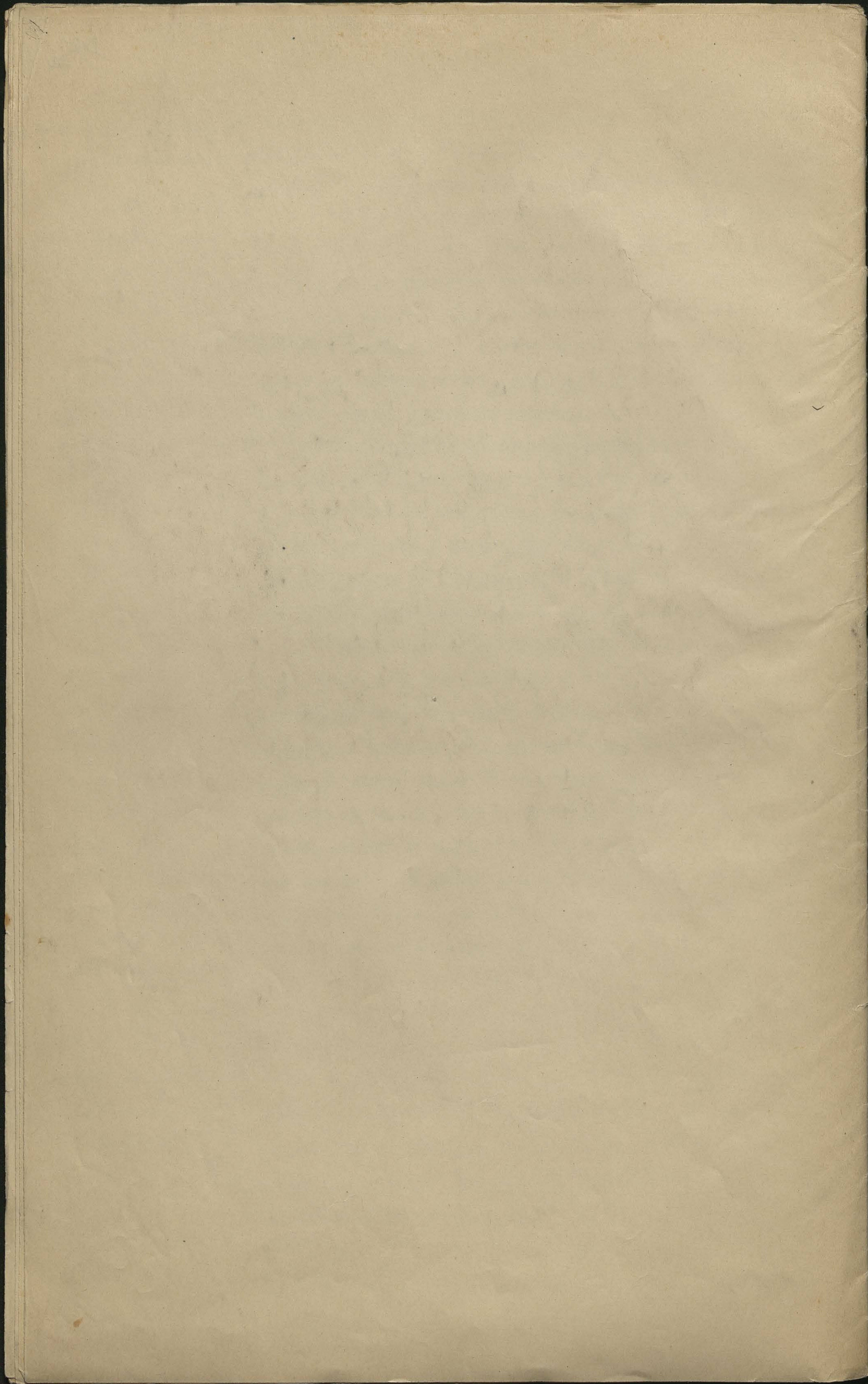
Śmiem twierdzić, że niema zbyt wielkich wysiłków i ofiar, na które bez zwłoki winna się zdobyć Polska dla przeprowadzenia na Polesiu szerokiego programu gos-

podarczego, który nie tylko sowicie się opłaci, ale zabezpieczy olbrzymie zdobycze narodowe i polityczne i zabezpieczy sam byt Polskiego Państwa.-

W O J E W O D A   P O L E S K I :

/-/ St. DOWNAROWICZ

Za zgodność:

Konsygnacja.

1/ Samorząd.

a/ ustawa z 26/IX.1922 r. o zasadach powszechnego samorządu wojewódzkiego, a w szczególności województwa lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego. Dz.U.90 poz.829 z r.1922.

b/ wniesiony do Sejmu przez Rząd projekt ustawy o gminie wiejskiej. Druk sejmowy Nr.977.

c/ wniesiony do Sejmu przez Rząd projekt ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich. Druk sejm.Nr.978.

d/ wniesiony do Sejmu przez Rząd projekt ustawy o gminie miejskiej. Druk Nr.973.

e/ wniesiony do Sejmu przez Rząd projekt ordynacji wyborczej dla gmin miejskich. Druk Nr.974.

f/ wniesiony do Sejmu przez Rząd projekt ustawy o powiatowych związkach komunalnych. Druk Nr.976.

g/ wniesiony do Sejmu przez Rząd projekt ustawy o wyborach do sejmików powiatowych. Druk Nr.975.

h/ nierozpatrywany jeszcze przez Rząd, opracowany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, przedprojekt ustawy o wojewódzkich związkach komunalnych.

i/ nierozpatrywany jeszcze przez Rząd, opracowany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, przedprojekt ustawy o wyborach do sejmików wojewódzkich.

2/ Sprawy językowe.

a/ ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych. D.U. Nr.73 poz.724 z r.1924.
Przylega egzemplarz wniesionego do Sejmu przez Rząd projektu tej ustawy z uzasadnieniem.

b/ rozporządzenie wykonawcze Rady Ministrów z dnia 24 września 1924 do powyższej ustawy. D.U.Nr.85 poz.820 z r.1924.

c/ okólnik Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 października L.15577 w przedmiocie napisów na urzędach państwowych.

d/ projekt zasad w przedmiocie uregulowania kwestji językowych w komunikacji pocztowo-telegr..Projekt ten jest obecnie w stadjum rozpatrywania przez Rząd.

e/ projekt zarządzenia Ministra Kolei do Dyrekcji kolejowych we Lwowie i Stanisławowie w sprawach językowych /pismo Ministra Kolei z 19/XII.1924 L.T.1411 z załącznikiem/.

f/ wydany przez Ministra Kolei okólnik do dyrekcji kolejowych w sprawie porozumiewania się ustnego urzędów kolejowych z publicznością. Uwagi Ministra Kolei /pismo Min.Kolei z 18/IX.1924 L.I.13321/2/.

g/ ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. o języku urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu. D.U.Nr.78 poz.757 z r.1924.

Przylega egzemplarz wniesionego przez Rząd do Sejmu projektu tej ustawy z motywami.

3/. Szkolnictwo.

a/ ustawa z 31 lipca 1924 zawierająca niektóre postanowienia o organizacji szkolnictwa. D.U.Nr.79 poz.766 z.r.1924.

b/ wygotowany przez Ministerstwo Wyznań Rel. i O.P. projekt rozporządzenia wykonawczego do powyższej ustawy.

4/. Protokół obrad zjazdu wojewodów województw wschodnich w dniu 1 grudnia 1924 r..

brak

Włączone do spr.

S E J M
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Druk Nr 977.

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

Nr Pr. 1401.

12

Warszawa, dnia 6 lutego 1924 r.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 4/II r. b. mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 34 Regulaminu Obrad Sejmowych, **projekt ustawy o gminie wiejskiej**, z prośbą o przedłożenie go Sejmowi.

Minister.
Sołtan.

Do Pana Marszałka
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

USTAWA
O GMINIE WIEJSKIEJ.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

TYTUŁ I.

Gmina wiejska, jej obszar, członkowie, zadania i organy.

Art. 1.

Gmina wiejska stanowi korporację terytorjalną, powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie, ustawą przepisanym.

Gmina wiejska może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywaną.

Art. 2.

Gminy wiejskie składają się z jednej lub kilku graniczących ze sobą gromad (art. 101, 102).

Każda gromada musi należeć do gminy wiejskiej.

Większe gromady mogą same dla siebie tworzyć gminę wiejską.

Art. 3.

Obszar poszczególnych gmin wiejskich, jak również warunki i tryb postępowania przy dokonywaniu zmiany granic gmin wiejskich określają przepisy o podziale administracyjnym Państwa.

Art. 4.

Członkami gminy są obywatele Rzeczypospolitej, którzy w granicach gminy mają miejsce zamieszkania.

Miejscem zamieszkania w rozumieniu niniejszej ustawy jest gmina, w której obywatel ma faktycznie mieszkanie (czynnik przedmiotowy) wśród

okoliczności, wskazujących na zamiar zachowania tego mieszkania na stałe (czynnik podmiotowy).

Brak jednego z tych czynników pociąga za sobą utratę członkostwa gminnego.

Art. 5.

Żona dzieli członkostwo gminne męża. To ustawowe członkostwo gminne żony ustaje w razie śmierci męża, w razie unieważnienia małżeństwa, rozwodu, rozłączenia małżonków od stołu i łoża, albo sądowego rozwiązania wspólnoty małżeńskiej. W każdym z tych przypadków miarodajnym dla oceny członkostwa gminnego żony staje się przepis art. 4 niniejszej ustawy.

Art. 6.

Do czasu dojścia do pełnoletności lub uzyskania własnowolności dzieci ślubne dzielą członkostwo gminne — ojca, nieślubne — matki, a przysposobione—przysposabiającego.

Z dojściem do pełnoletności lub z uzyskaniem własnowolności zatrzymują powyższe członkostwo do czasu, aż go prawnie (art. 4) nie utracą.

Art. 7.

Członkostwo gminne chorych lub niedorozwiniętych umysłowo osób pełnoletnich zależy od miejsca, w którem faktycznie mają mieszkanie, wyznaczone im na stałe przez ustawowego lub sądowego ich zastępcę.

Osoby umysłowo chore i niedorozwinięte umysłowo, umieszczone w specjalnych zakładach leczniczych lub retencyjnych, zachowują na czas pobytu w zakładzie członkostwo gminne, które im przysługiwało przed umieszczeniem w zakładzie.

Art. 8.

Funkcjonarjusze państwowi i samorządowi, tudzież wojskowi zawodowi stają się członkami tej gminy, w której mają miejsce stałej służby lub stałego przydziału.

Wojskowi, którzy służą w wojsku w wypełnieniu powinności wojskowej, zachowują członkostwo, które im przysługiwało przed rozpoczęciem służby wojskowej, do czasu, aż go prawnie (art. 4) nie utracą.

Art. 9.

Członek gminy, który faktyczne swe mieszkanie w gminie utraci wskutek pożaru, powodzi, działań wojennych lub innych wydarzeń nadzwyczajnych, zachowuje dotychczasowe członkostwo gminne do czasu, aż go prawnie (art. 4) nie utraci.

Art. 10.

W braku odmiennych przepisów ustawowych, wszyscy członkowie gminy wiejskiej mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych urządzeń i zakładów gminy wiejskiej. Mają oni również obowiązek ponoszenia publicznych świadczeń na rzecz gminy w myśl obowiązujących ustaw.

Prawo wybierania i wybieralności do reprezentacji gminnej oraz prawo sprawowania w gminie urzędu z wyboru służy tylko tym członkom gminy wiejskiej, którzy posiadają warunki, przewidziane niniejszą ustawą (art. 20—22, 44).

Art. 11.

Każdy członek gminy, posiadający prawo wybieralności, jest obowiązany przyjąć bezpłatny urząd z wyboru w gminie i sprawować go conajmniej przez lat cztery.

Od obowiązku przyjęcia lub dalszego sprawowania urzędu zwalnia:

a) wiek ponad lat 60,

b) długotrwała choroba,

c) zajęcie, połączone z częstem lub dłuższem wydalaniem się z gminy,

d) sprawowanie w gminie urzędu z wyboru w ostatnio ubiegłem czteroleciu,

e) sprawowanie obowiązku opiekuna,

f) u kobiet wychowywanie więcej niż dwojga dzieci, lub prowadzenie większego gospodarstwa domowego,

g) inne ważne powody, które rada gminna uzna za usprawiedliwiające.

Istnienie warunków, zwalniających od przyjęcia lub sprawowania urzędu w gminie, stwierdza rada gminna.

Od uchwały rady gminnej w powyższym względzie służy zainteresowanym prawo wniesienia w terminie 14-dniowym odwołania do władzy nadzorczej.

Kto bez powodu, uznanego za usprawiedliwiający, wzbrania się przyjąć urząd, lub przyjęty dalej sprawować, może być pociągnięty do świadczeń pieniężnych na rzecz gminnej opieki społecznej na czas od 1 — 4 lat do wysokości $^1/_5$ bezpośrednich podatków komunalnych, przypadających od niego na rzecz odnośnej gminy. W razie ponownego uchylenia się członka gminy od przyjęcia lub sprawowania urzędu gminnego może być pozbawiony na takiż okres czasu prawa wybierania i wybieralności do organów gminnych.

O wysokości powyższych świadczeń, jako też o pozbawieniu praw wyborczych orzeka ostatecznie rada gminna lub organ, przez nią do tego upoważniony.

Art. 12.

Zadania gminy wiejskiej w zakresie administracji publicznej (art. 1) są:

a) samorządowe, t. j. te samodzielnie i we we własnem imieniu spełniane zadania, które niniejsza lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności gminy wiejskiej, lub które gmina wiejska, w braku wyraźnego zastrzeżenia ich innym związkom prawa publicznego, uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności, jako nadające się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu gminy,

b) zlecone, t. j. te gminie ustawami przekazane zadania państwowe, które ona spełnia, jako organ wykonawczy Państwa.

Art. 13.

W ramach. zakreślonych ustawami, gminy wiejskie mają prawo wydawania na obszar gminy statutów miejscowych (miejscowych przepisów prawnych) (art 56—60).

Art. 14.

Gmina wiejska może przyjąć poszczególne lub wszystkie zadania gromad na części lub całym swoim obszarze; zadania w ten sposób przejęte stają się w odniesieniu do gromad, od których je przejęto, zadaniami ustawowo zastrzeżonemi gminie (art. 12 p. a).

Przeciw odnośnej uchwale gminy wiejskiej służy zainteresowanej gromadzie prawo wniesienia w 14-dniowym terminie odwołania do władzy nadzorczej.

Koszty, związane z przejęciem zadań przez gminę wiejską, ponoszą tylko te gromady, od których je przejęto.

Art. 15.

Gmina wiejska musi przejąć zadanie gromady, jeżeli władza nadzorcza po wysłuchaniu gminy wiejskiej i zainteresowanej gromady ustali, że przejęcie tej sprawy na całym obszarze gminy wiejskiej lub jego części wskazane jest ze względów dobra publicznego.

Przeciw zarządzeniu ustalającemu władzy nadzorczej służy zarówno gminie, jak i każdej zainteresowanej gromadzie, prawo wniesienia w terminie 14-dniowym odwołania do wydziału wojewódzkiego.

Art. 16.

W zakresie zadań, przejętych od gromad w myśl art. 14 i 15, wstępują gminy wiejskie w prawa i obowiązki gromad. Stosunki, wypływające z tych praw i obowiązków, reguluje władza nadzorcza. Jeśli zainteresowane związki komunalne zawarły w tej mierze pomiędzy sobą umowę, władza nadzorcza może nie uznać tej umowy jedynie ze względów dobra publicznego.

Art. 17.

Zadania swoje gmina wiejska spełnia za pomocą utworzonych w tym celu organów.

Organami temi są: a) rada gminna, jako organ stanowiący, będący reprezentacją gminy wiejskiej, tudzież b) zarząd gminy jako organ wykonawczy i zarządzający.

TYTUŁ II.

Rada gminna (reprezentacja gminna).

Art. 18.

Rada gminna składa się z radnych, wybieranych przez uprawnionych do wybierania członków gminy.

Wybranych członków rady gminnej nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, kierować się jedynie względami na dobro gminy i Państwa.

Art. 19.

Liczba radnych w poszczególnych gminach wynosi, zależnie od liczby mieszkańców, 12 — 24. Wybierają mianowicie:

gminy liczące		do	5,000 miesz.	12	radnych
„	„ od	5,000 „	8,000 „	16	„
„	„ od	8,000 „	10,000 „	20	„
„	„ponad	10,000	„	24	„

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Art. 20.

Prawo wybierania do rady gminnej ma—z wyjątkiem osób, pozostających w czynnej służbie wojskowej — każdy członek gminy bez różnicy płci, który w dniu zarządzenia wyborów liczy conajmniej 21 lat życia, ma w gminie przynajmniej od roku miejsce zamieszkania (art. 4—9) i nie utracił prawa wybierania, w myśl ordynacji wyborczej do Sejmu.

Członek gminy wiejskiej, mający w dniu zarządzenia wyborów w kilku gminach przynajmniej od roku miejsce zamieszkania, może wykonać swe prawo wybierania na dany okres wyborczy tylko w jednej z nich, według własnego wyboru.

Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzenia wyborów określa ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

Art. 21.

Prawo wybieralności do rady gminnej ma każdy członek gminy, który ma prawo wybierania i w dniu zarządzenia wyborów liczy conajmniej 25 lat życia.

Art. 22.

Na radnych wybrani być nie mogą:

a) płatni urzędnicy, słudzy i kontraktowi pracownicy gminy,

b) członkowie wydziałów (art. 87), za pomocą których Państwo sprawuje nadzór nad gminą, oraz

c) urzędnicy tychże władz nadzorczych.

Art. 23.

Radnych wybiera się na lat cztery.

Wybrani sprawują swoje czynności — z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art. 98 do czasu ostatecznego ukonstytuowania się nowo-wybranej rady gminnej.

Art. 24.

Radny ulega z samego prawa zawieszeniu w czynnościach:

a) w przypadku odbywania służby wojskowej, na czas tej służby,

b) w przypadkach, przewidzianych w art. 131, tudzież w przypadkach upadłości, aż do ostatecznego ukończenia odnośnego postępowania,

c) gdy wchodzi w stosunki prawne z gminą, jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca, dopóki trwa wymieniony stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające nie będą ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne, wynikające z najmu pomieszczeń gminnych dla własnych celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych, oraz z dzierżawy drobnych parcel gminnych, nie większych niż pół ha.

Art. 25.

Oprócz przypadków, przewidzianych w art. 30, 45 i 99, radny traci mandat:

a) wskutek przyjęcia przez radę gminną pisemnego zrzeczenia się mandatu,

b) wskutek utraty prawa wybieralności,

c) wskutek odmowy złożenia przyrzeczenia przepisanego w art. 27.

Art. 26.

W miejsce radnego, który uległ zawieszeniu w czynnościach (art. 24) lub utracił mandat (art. 25), jak również w razie śmierci radnego, przewodniczący rady gminnej powoła kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny.

W razie zupełnego wyczerpania listy kandydatów, z której ma być powołany zastępca, rada gminna wybiera niezwłocznie zastępcę zwykłą większością głosów z pośród członków gminy, posiadających prawo wybieralności (art. 34). W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Zastępca radnego, powołany lub wybrany w miejsce radnego, który uległ zawieszeniu w czynnościach, sprawuje je do czasu ustania przyczyny zawieszenia, lecz nie dłużej niż do końca bieżącego okresu wyborczego. Do końca tego okresu piastuje również mandat radny, powołany lub wybrany z innych przyczyn, w czasie bieżącego okresu wyborczego (art. 23).

Art. 27.

Radni składają do rąk wójta przyrzeczenie, że będą gorliwie, sumiennie i zgodnie z ustawami spełniać obowiązki związane z piastowanym mandatem i kierować się przytem dobrem Rzeczypospolitej Polskiej i interesem gminy.

Rotę przyrzeczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 28.

Radni sprawują swe czynności bezpłatnie.

Radnym służy prawo żądania od gminy zwrotu wydatków, poniesionych w sprawach gminy wskutek zlecenia rady gminnej.

Normy tych wydatków określa rada gminna.

Art. 29.

Posiedzenia rady gminnej zwołuje wójt, a w razie przeszkody jego zastępca, w miarę potrzeby, conajmniej jednak raz na trzy miesiące.

Rada gminna musi być nadto zwołana na żądanie władzy nadzorczej lub na pisemny umotywowany wniosek $1/4$ ustawowej liczby radnych.

Zwołanie rady gminnej—poza przypadkami nagłemi—nastąpić powinno conajmniej na 7 dni przed terminem posiedzenia za pomocą pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad.

Art. 30.

Radni są obowiązani regularnie uczęszczać na posiedzenia rady gminnej.

Radny, który bez usprawiedliwienia opuścił pięć, choćby niekolejnych posiedzeń rady gminnej, traci mandat z mocy uchwały rady gminnej; od tej uchwały niema odwołania.

Art. 31.

Posiedzenia rady gminnej są publiczne. Na wniosek przewodniczącego lub conajmniej $1/4$ obecnych radnych, rada gminna może uchwalić tajność obrad.

Posiedzenia rady gminnej, na których przedmiotem obrad jest preliminarz budżetowy lub sprawozdanie z wykonania budżetu, muszą być w każdym razie publiczne.

Art. 32.

Posiedzeniom rady gminnej przewodniczy wójt, a w razie przeszkody jego zastępca.

Przewodniczący otwiera i zamyka posiedzenia, kieruje obradami i przestrzega porządku i spokoju na posiedzeniu. Ma on prawo i obowiązek zarządzić usunięcie z lokalu posiedzeń poszczególnych lub wszystkich osób z publiczności, jeśli mimo upomnienia zakłócają spokój posiedzenia.

Art. 33.

Rada gminna zdolna jest do powzięcia uchwał oraz do dokonywania wyboru jeżeli na posiedzeniu obecna jest więcej, niż połowa ustawowej liczby radnych.

Wyjątek od powyższej zasady zachodzi:

a) gdy rada gminna już raz z braku kompletu nie mogła w pewnej sprawie powziąć uchwały i do obrad nad tą samą sprawą zostanie zwołana po raz drugi, lub

b) gdy chodzi o powzięcie uchwał w sprawie zbycia nieruchomości lub zaciągnięcia pożyczki, której umarzanie ma potrwać dłużej, niż lat pięć.

W przypadku pod a) rada gminna może powziąć uchwałę bez względu na liczbę obecnych, o ile na ten skutek prawny przy powtórnem zwołaniu rady gminnej wyraźnie wskazano; w przypadku zaś pod b) do powzięcia uchwały wymagana jest w każdym razie obecność conajmniej $2/3$ części ustawowej liczby radnych.

Art. 34.

Uchwały rady gminnej zapadają zwykłą większością głosów.

Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych, lecz nie uwzględnia przy ustalaniu wyniku głosowania.

Przewodniczący nie głosuje.

W razie równości głosów wniosek upada; w razie równości głosów przy wyborach, rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 35.

Głosowanie jest jawne. Na żądanie $1/_3$ obecnych musi być zarządzone głosowanie tajne. Na żądanie wiącej niż połowy obecnych odbywa się głosowanie imienne.

Przy wyborach głosowanie jest tajne; w przypadkach przewidywanej jednomyślności dozwolone jest, na wniosek przewodniczącego, dokonanie wyborów przez podniesienie rąk.

Art. 36.

Radny nie może uczestniczyć w rozprawach i głosowaniu nad sprawami, które dotyczą interesu prywatnego jego własnego, jego małżonka, krewnych lub powinowatych do 3-go stopnia włącznie.

O tem, czy okoliczności takie zachodzą, rozstrzyga ostatecznie rada gminna poza porządkiem dziennym.

Jeżeli rada gminna z powyższego powodu stanie się niezdolną do powzięcia uchwał, natenczas uchwałę rady gminnej zastąpi postanowienie władzy nadzorczej.

Art. 37.

Rada gminna może w razie potrzeby wybrać ze swego grona specjalne komisje do przygotowywania swych uchwał.

Na posiedzeniach tych komisji przewodniczy wójt gminy lub jego zastępca, z wyjątkiem przypadków, gdy wymienieni zrzekną się przewodnictwa, lub gdy chodzi o komisje przewidziane w art. 75. W obu tych przypadkach komisja wybiera przewodniczącego ze swojego grona.

Art. 38.

Z każdego posiedzenia rady gminnej spisuje się protokół.

Do protokółu wpisuje się nazwiska obecnych na posiedzeniu: przewodniczącego, sekretarza, radnych i ławników; porządek dzienny, zgłoszone wnioski i powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu, z podaniem liczby głosów „za" i „przeciw" oraz liczbę wstrzymujących się od głosowania, a przy wyborach liczbę głosów, oddanych na poszczególnych kandydatów, wreszcie nazwiska radnych, którzy nie usprawiedliwili swego nieprzybycia na posiedzenie.

Protokół, który sporządza się najpóźniej w ciągu 8 dni po posiedzeniu, powinien być podpisany przez przewodniczącego, sekretarza oraz dwóch radnych, którzy byli obecni na posiedzeniu.

Radni mają prawo przeglądać protokół.

Art. 39.

Rada gminna ma prawo uchwalić regulamin, określający w granicach ustaw bliżej sposób załatwiania czynności zarówno przez radę gminną, jak i wyłonione przez nią komisje.

W regulaminie można w szczególności przewidzieć:

a) nakładanie przez radę gminną lub przewodniczącego kar pieniężnych na radnych za spóźnianie się na posiedzenia i za nieusprawiedliwione opuszczanie posiedzeń przed ich zamknięciem, oraz

b) wykluczenie mocą uchwały rady gminnej na 1—3 posiedzeń radnego, który, mimo kilkakrotnego przywołania go do porządku przez przewodniczącego, zakłóca obrady lub zachowuje się w sposób, nie odpowiadający godności rady gminnej.

Przeciw nałożeniu kary pieniężnej, względnie wykluczeniu, żaden środek pawny nie służy.

TYTUŁ III.

Zarząd gminy.

Art. 40.

Zarząd gminy stanowi wójt.

Do pomocy wójtowi w załatwianiu spraw urzędowych oraz do zastępowania go w razie przeszkody rada gminna wybiera jednego lub kilku ławników.

Liczbę ławników ustala ustawa wojewódzka.

W gminach wiejskich, w których wybiera się kilku ławników, rada gminna wyznacza z pośród nich drogą oddzielnego głosowania zastępcę wójta.

Art. 41.

Wójta oraz ławników wybiera się na lat cztery.

Sposób dokonywania wyborów określa ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

Wybrani sprawują swój urząd do czasu objęcia go przez ich następców.

Art. 42.

Urząd wójta i ławników jest bezpłatny.

Art. 43.

Za spełnianie czynności, związanych z urzędem wójta, rada gminna jest obowiązana przyznać mu stałe odszkodowanie, odpowiednie do straty czasu i nakładu pracy.

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, rada gminna może przyznać odszkodowanie także ławnikom, powinna zaś przyznać im je za każde dłuższe zastępowanie wójta.

W sprawach powyższego odszkodowania rozstrzyga ostatecznie władza nadzorcza.

Prawo wójta i ławników do djet i zwrotu kosztów podróży, poniesionych w wykonywaniu czynności urzędowych, jak niemniej normy tych djet i kosztów określi statut miejscowy.

Art. 44.

Prawo wybieralności na urząd wójta lub ławnika ma każdy członek gminy, który ma prawo wybierania do rady gminnej, liczy conajmniej dwadzieścia pięć lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Art. 45.

Radny, wybrany na urząd wójta lub ławnika, w razie przyjęcia wyboru traci mandat radnego.

Funkcjonarjusze policji państwowej oraz osoby, wymienione w art. 22, mogą objąć urząd wójta lub ławnika, po opuszczeniu zajmowanego dotąd stanowiska.

Art. 46.

Postanowienia art. 24 stosują się odpowiednio do wójta i ławników. To samo dotyczy punktów b i c art. 25 z tą jednak zmianą, że przyrzeczenie, o którem mowa w p. 3 tego artykułu, zastępuje przysięga, przewidziana w art. 47.

Gdy zawieszenie wójta lub ławnika w czynnościach trwa dłużej, niż trzy miesiące, rada gminna może w miejsce tego, który uległ zawieszeniu, wybrać nowego wójta lub ławnika.

Na opróżniony urząd wójta lub zastępcy, rada gminna obowiązana jest dokonać wyboru uzupełniającego w myśl przepisów art. 59—68, ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich. Na opróżniony urząd ławnika przewodniczący rady gminnej powoła kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodził ów ławnik, przyczem w razie wyczerpania odnośnej listy kandydatów, stosuje się odpowiednio przepis art. 26 ust. 2.

Powołany drogą wyboru uzupełniającego urzęduje tylko do końca bieżącego okresu wyborczego (art. 41).

Art. 47.

Wójt i ławnicy składają przed objęciem urzędu przysięgę służbową, którą od nich odbiera starosta lub jego zastępca. Rotę przysięgi ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 48.

Sprawy, należące do zakresu działania zarządu gminy, załatwia wójt samodzielnie.

W razie przeszkody wszystkie prawa i obowiązki wójta przechodzą na zastępcę.

Art. 49.

Jeżeli pewna sprawa dotyczy prywatnego interesu wójta, jego małżonki lub krewnych do trzeciego stopnia włącznie, wówczas wójt gminy powinien załatwienie tej sprawy powierzyć jednemu z ławników.

Gdyby z tych samych powodów żaden z ławników nie mógł wójta zastąpić, rada gminna dla załatwienia tej sprawy wyznacza specjalnego zastępcę.

Art. 50.

Oprócz wójta, który na zasadzie art. 32 jest obecny na posiedzeniach rady gminnej, mogą brać udział w tych posiedzeniach także wszyscy ławnicy, którzy w charakterze doradczym mają prawo zabierania głosu w każdym czasie poza koleją mówców, ale w głosowaniu nie uczestniczą.

Art. 51.

Wójt ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie powziętej przez radę gminną uchwały, gdy ta, jego zdaniem, sprzeciwia się ustawom, albo szkodzi interesom gminy lub dobru Państwa.

Zarządzenie swoje w tej mierze, zaopatrzone w motywy, wójt gminy poda w terminie 30-dniowym do wiadomości rady gminnej, a gdyby ta trwała przy swojej uchwale, przedłoży sprawę do rozstrzygnięcia władzy nadzorczej.

Art. 52.

Sejmik wojewódzki może w drodze ustawy ustanowić we wszystkich lub w poszczególnych gminach wiejskich na obszarze wojewódzkiego związku komunalnego urząd wójta zawodowego, wybieranego na lat ośm lub więcej.

Wójt zawodowy może nie być członkiem gminy, w której ma urząd sprawować. Musi on liczyć conajmniej dwadzieścia pięć lat życia, władać językiem polskim w słowie i piśmie, a nadto posiadać kwalifikacje, potrzebne do spełniania powierzonych mu zadań. Kwalifikacje te określi ustawa wojewódzka.

Wójt zawodowy pobiera stałe uposażenie służbowe, określone ustawą wojewódzką, a nadto ma prawo do djet i zwrotu kosztów podróży służbowych.

Ustawa wojewódzka określi warunki, pod jakiemi gminy mogą przyznawać wójtowi zawodowemu uposażenie emerytalne w razie przeniesienia go w stan spoczynku z powodu niezdolności, czy to fizycznej, czy umysłowej, albo zaopatrzenie w razie niewybrania go ponownie lub w razie odmówienia ponownego zatwierdzenia go na zawodowego wójta po upływie poprzedniego okresu urzędowania. Ustawa ta określi również prawo do zaopatrzenia, jakie może być przyznawane w razie śmierci zawodowego wójta, pozostałym po nim wdowie i sierotom.

Art. 53.

Sejmik wojewódzki może w drodze ustawy wojewódzkiej ustanowić na całym obszarze wojewódzkiego związku komunalnego lub jego części w miejsce jedno-osobowego zarządu gminy zarząd kolegjalny.

Zarząd kolegialny składa się z wójta i ławników, z grona których rada gminna wyznacza zastępcę wójta. Wójt może być także zawodowym.

Ustawa ta określi również liczbę ławników, sposób wybierania członków zarządu gminy, ich prawa i obowiązki, jak również sposób załatwiania spraw przez zarząd gminy.

TYTUŁ IV.

Urzędnicy i słudzy gminy.

Art. 54.

Gminy wiejskie obowiązane są ustanowić odpowiednią ilość posad urzędników i sług, potrzebnych do prawidłowego załatwiania spraw gminy.

Art. 55.

Stosunki prawne urzędników i sług gminy regulują osobne przepisy prawne.

TYTUŁ V.

Statuty miejscowe.

Art. 56.

W drodze statutów miejscowych (art. 13) mogą być regulowane tylko takie sprawy gminy oraz tylko takie wobec niej prawa i obowiązki jej członków, jakie ustawy nakazują, lub zezwalają w ten sposób regulować.

Statut miejscowy nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom, ani statutom związków komunalnych wyższego stopnia tego samego powiatu i województwa.

Art. 57.

Statut miejscowy gminy może zawierać postanowienia, zagrażające karami za wykroczenia przeciwko jego przepisom; w tym przypadku powinien on wskazać zarazem organ, upoważniony do nakładania i wykonywania tych kar.

Wysokość i rodzaj kar, które wolno nakładać za wykroczenia przeciw przepisom statutów miejscowych, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 58.

Postanowienia statutu miejscowego gminy tracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane lub z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw lub miejscowych statutów, które sprawy, nim objęte, regulują w sposób odmienny.

Art. 59.

Statut miejscowy gminy, jego zmiana lub uzupełnienie wymaga zatwierdzenia przez władzę nadzorczą.

Art. 60.

Statut miejscowy gminy, zatwierdzony przez władzę nadzorczą, podaje się do publicznej wiadomości, w sposób w gminie przyjęty.

Statut miejscowy gminy wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu ogłoszenia, jeśli w nim innego terminu nie przewidziano.

TYTUŁ VI.

Majątek i gospodarka gminy wiejskiej.

Art. 61.

Majątek zakładowy gminy wiejskiej tworzą wszelkie, należące do niej wartości, nie przeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Gmina wiejska ma obowiązek zachować swój majątek zakładowy, ile możności, w stanie nieuszczuplonym.

Art. 62.

Zbycie części składowej majątku zakładowego gminy nastąpić może tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia władzy nadzorczej.

Art. 63.

Majątkiem zakładowym gminy należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile na to natura jego pozwala.

W braku odmiennych postanowień, dochód z majątku zakładowego powinien być przedwszystkiem obrócony na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków gminy wiejskiej.

Art. 64.

Przedsiębiorstwo przemysłowe gminy, pozostające w jej własnym zarządzie, należy prowadzić, ile możności, według zasad kupieckich. Przedsiębiorstwa te powinny w każdym razie dać conajmniej dochód, wystarczający na pokrycie kosztów utrzymania, zabezpieczenia i prowadzenia przedsiębiorstwa, na oprocentowanie i amortyzację kapitału zakładowego oraz na odnowienie urządzeń.

Nadwyżkę dochodu, pozostałą po pokryciu wspomnianych kosztów i wydatków przedsiębiorstwa przemysłowego, obraca się na pokrycie ogólnych wydatków gminy wiejskiej.

Art. 65.

Gminom wiejskim wolno zaciągać pożyczki na cele, które im przyniosą trwały pożytek, a w szczególności na cele wytwórcze lub inwestycyjne, o ile nakłady na te cele nie dadzą się pokryć z bieżących wpływów bez przeciążenia płatników. Pożyczki na pokrycie wydatków zwyczajnych są dozwolone jedynie, gdy gmina znajdzie się w szczególnie ciężkiem położeniu.

Pożyczek w powyższem znaczeniu nie stanowią pożyczki krótkoterminowe na opędzenie wydatków, mających pokrycie w dochodach budżetowych, zaciągane na poczet dochodów budżetowych, które wpłyną dopiero w późniejszym okresie roku obrachunkowego.

Każda pożyczka musi być spłacana według planu ustalonego przed jej zaciągnięciem, a zabezpieczającego jej spłatę w ściśle oznaczonym terminie i określającego zarówno wysokość odsetek, jak i roczne raty umorzenia.

Art. 66.

Gmina wiejska jest obowiązana prowadzić księgę inwentarza swego majątku, która powinna dawać dokładny obraz czynnego i biernego majątku gminy z końcem każdego roku obrachunkowego.

Art. 67.

Zarząd gminy wiejskiej układa corocznie preliminarz wszystkich przychodów i wydatków gminy wiejskiej, spodziewanych w następnym roku obrachunkowym. Preliminarz ten zarząd gminy powinien sporządzić tak wcześnie, by rada gminna mogła go rozpatrzeć i uchwalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Art. 68.

Przynajmniej na 14 dni przed przedstawieniem preliminarza radzie gminnej należy wyłożyć go przez tydzień do przeglądu przez zainteresowanych, których o wyłożeniu należy zawiadomić publicznem ogłoszeniem.

Zainteresowanym wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do zarządu gminy, który może je sam uwzględnić lub przedstawić radzie gminnej z odpowiedniemi wnioskami.

Art. 69.

Zatwierdzony (art. 95 p. a) preliminarz (budżet) wskazuje granice, w których ma się obracać gospodarka finansowa gminy wiejskiej w oznaczonym okresie obrachunkowym. Granic tych zarząd gminy jest obowiązany ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku, nieprzewidzianego w zatwierdzonym preliminarzu, lub przewidzianego tam w niewystarczającej wysokości, wówczas do uskutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego przyzwolenia rady gminnej. Rada gminna, udzielając przyzwolenia, powinna jednocześnie wskazać źródło pokrycia.

W przypadkach, w których uskutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody dla gminy lub wynika z ustawowego jej obowiązku, zarząd gminy może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem radę gminną celem uzyskania od niej zatwierdzenia wydatku.

Art. 70.

Wszystkie przychody i rozchody gminy wiejskiej zarząd gminy jest obowiązany dokładnie zapisywać. Najpóźniej w 3 miesiące po upływie roku obrachunkowego zarząd gminy powinien złożyć radzie gminnej do rozpatrzenia rachunek roczny (sprawozdanie rachunkowe) z wykonania budżetu, jakoteż z wszelkich innych przychodów i rozchodów, celem uzyskania od rady gminnej uznania rachunku za rzetelny.

Art. 71.

Bliższe przepisy, co do zawiadywania majątkiem gminy, wyda rada gminna. Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu wydziałów wojewódzkich wyda: bliższe przepisy co do formy, treści oraz sposobu prowadzenia księgi inwentarza majątkowego (art. 66), następnie co do formy, sposobu i terminu sporządzania preliminarza (art. 67), wreszcie co do urządzenia rachunkowości i kasowości gminnej, a w szczególności co do składania rachunków rocznych, kontroli rachunkowej i uznawania rachunków za rzetelne (art. 70).

Art. 72.

Prawo gmin do żądania danin na cele gminy regulują oddzielne ustawy.

TYTUŁ VII.

Zakres działania rady gminnej i zarządu gminy.

Art. 73.

Rada gminna stanowi (art. 17) we wszystkich sprawach, związanych z samorządowemi zadaniami gminy, niezastrzeżonemi ustawowo zarządowi gminy.

Wolę swoją wyraża rada gminna w formie uchwał.

Art. 74.

Do zakresu działania rady gminnej należą w szczególności:

a) stanowienia o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych (art. 12, p. a),

b) uchwalanie statutów miejscowych (art. 13),

c) stanowienie o przejęciu części lub wszystkich zadań gromad (art. 14),

d) uchwalanie regulaminów czynności rady gminnej i jej komisji (art. 39 i 75),

e) wybór wójta i ławników (art. 40 i 41),

f) ustalanie posad urzędników i sług gminy (art. 54) oraz wysokości uposażenia, przywiązanego do poszczególnych posad,

g) nabywanie, zbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacji,

h) zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy (art. 64),

i) zaciąganie pożyczek, (art. 65) i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki,

j) uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków (art. 67) oraz przyzwalanie na wydatki budżetem nieprzewidziane (art. 69),

k) sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych (art. 69, 70),

l) ustanawianie zasad, co do sposobu zawiadywania i użytkowania majątku gminy oraz wszelkich ich urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy (art. 71),

m) uchwalanie danin na cele gminy (art. 72),

n) przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich, na zawieranie ugód w sporach prywatno-prawnych, jeśli w tej mierze rada gminna zastrzegła sobie decyzję oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych,

o) wydawanie opinji, których od nich zażąda władza nadzorcza,

p) zwracanie się z petycjami do Sejmu Rzeczypospolitej lub władz państwowych i samorządowych w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych gminy.

Art. 75.

Rada gminna sprawuje kontrolę nad administracją spraw związanych z zadaniami samorządowemi gminy, przez jedną lub więcej komisji, wybranychw tym celu ze swego grona. Do komisji tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza rady gminnej.

Rada gminna ma w szczególności prawo i obowiązek sprawdzać, czy gospodarka gminy prowadzona jest zgodnie z budżetem, czy uchwały jej są wykonywane, oraz czy przychody gminy używane są zgodnie z przeznaczeniem. Wolno jej żądać w tym celu od zarządu gminnego wszelkich potrzebnych wyjaśnień, aktów, ksiąg kasowych i dowodów.

Ze swych czynności komisja kontrolująca powinna złożyć sprawozdanie radzie gminnej.

W razie dostrzeżenia nieprawidłowości rada gminna jest obowiązana uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art. 76.

Do zakresu działania zarządu gminy (art. 17) należy w szczególności:

a) przygotowywanie wniosków na posiedzenia rady gminnej i wykonywanie jej uchwał,

b) rozstrzyganie o członkostwie gminnem oraz o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy,

c) mianowanie urzędników i sług gminy (art. 54), przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i nadzorowanie ich wszystkich,

d) zarządzanie majątkiem gminy według zasad, ustanowionych przez radę gminną (art. 71), i prowadzenie inwentarza majątku gminy (art. 66, 71),

e) prowadzenie administracji urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw, nie posiadających własnego zarządu oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd, czuwanie nad należytem wykonaniem budowli i robót gminnych,

f) sporządzanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków (art. 67), przedkładanie radzie gminnej wniosków w sprawie pokrycia wydatków, budżetem nie objętych (art. 69),

g) asygnowanie dochodów i wydatków gminnych (art. 69),

h) przedstawianie radzie gminnej rocznych zamknięć rachunkowych (art. 70),

i) prowadzenie rachunkowości i kasowości gminnej (art. 70, 71),

j) wymiar i ściąganie danin na cele gminy stosownie do obowiązujących przepisów prawnych (art.72),

k) wdawanie się w spory, jeśli ono nie wymaga przyzwolenia rady gminnej, a w przypadkach nagłych także tam, gdzie przyzwolenie (art. 74 p. 14) takie jest zastrzeżone, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych do tych sporów,

l) składanie radzie gminnej rocznych sprawozdań z zarządu i stanu majątku, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy.

Art. 77.

Gmina wiejska ma prawo w załatwianiu spraw gminnych na obszarze gromady posługiwać się organami gromad, położonych w jej granicach.

Art. 78.

Zarząd gminy zastępuje gminę wiejską na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych, prowadzi w jej imieniu korespondencję, podpisuje za nią pisma i dokumenty.

Dokumenty, mocą których gmina zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa (art. 74 — p. n. i art. 76 p. k.), upoważniające do przyjmowania takich zobowiązań imieniem gminy, muszą być oprócz tego podpisane przez jednego ławnika oraz opatrzone pieczęcią gminy.

Na zasadzie uchwały rady gminnej zarząd gminy może aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów zarządu gminy, jej zakładów lub przedsiębiorstw przemysłowych, udzielić prawa do zastępowania gminy na zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienie do podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny gminy wiejskiej. W tym ostatnim przypadku konieczny jest nadto podpis wójta.

Art. 79.

Wójt gminy jest przełożonym ławników, jakoteż urzędników, sług i pracowników kontraktowych gminy i jako taki sprawuje nad nimi wszystkimi nadzór służbowy.

TYTUŁ. VIII.

Zadania zlecone.

Art. 80.

Gminy wiejskie są obowiązane spełniać zadania zlecone (art. 12, p. b.) w myśl ustaw i wydanych na ich podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały.

Art. 81.

Sprawy, związane ze spełnianiem zadań zleconych, załatwiają gminy wiejskie przez organy, w ustawie wskazane.

Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwianie tych spraw należy do zarządu gminy.

Art. 82.

Do zadań zleconych gminy wiejskiej należy w szczególności obowiązek sprawowania policji miejscowej.

Zadania policji miejscowej oraz prawa i obowiązki gmin, wzgl. ich organów, związane ze sprawowaniem policji miejscowej, określają oddzielne ustawy.

Art. 83.

W przypadku nieprawidłowego lub nienależytego biegu administracji spraw, związanych ze spełnianiem zadań gminie zleconych, może starosta powiatowy powierzyć administrację tych spraw na koszt gminy organowi, ustanowionemu umyślnie w tym celu.

W zakresie powierzonych sobie zadań ustanowiony organ wchodzi aż do odwołania go we wszystkie prawa i obowiązki organu gminy, który dotąd spełniał te zadania.

Art. 84.

Niezależnie od postanowień art. 83 może starosta powiatowy do należytego wykonywania obowiązków, związanych ze spełnianiem zadań gminie zleconych, przymusić wójta przez udzielanie napomnień i nakładanie na niego kar porządkowych do wysokości 100 zł. Prawa te służą staroście powiatowemu także względem członków kolegjalnego zarządu gminy, winnych nienależytego wykonywania obowiązków.

Przeciw zarządzeniu starosty, którem udzielono napomnienia lub nałożono karę porządkową, służy wójtowi względnie członkowi zarządu prawo żalenia się do wojewody, co nie wstrzymuje wykonania kary. Wojewoda rozstrzyga ostatecznie.

Art. 85.

W spełnianiu zadań zleconych na obszarze gromad, wchodzących w skład gminy wiejskiej, organem zarządu gminy jest sołtys.

Art. 86.

Wydatki, względnie świadczenia, połączone ze spełnianiem zadań zleconych obciążają gminę wiejską, o ile odnośne ustawy przekazujące nie włożą tych wydatków, względnie świadczeń, na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków, obciążających gminy wiejskie z tytułu spełniania zadań zleconych, oraz o ponoszeniu innych świadczeń z majątku lub z zakładów gminy wiejskiej na cele, związane ze spełnianiem tych zadań, wchodzi w zakres spraw, należących do samorządowych zadań gminy wiejskiej.

TYTUŁ IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art. 87.

Od zarządzeń organów gminy wiejskiej w sprawach związanych ze spełnianiem zadań samorządowych, służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej (art. 90) każdemu, kto twierdzi, że zarządzenie narusza jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to nie ma zastosowania w przypadkach, w których zainteresowanym służy inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art. 88.

Postanowienia art. 3—7 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. N. 91, poz. 712) mają odpowiednie zastosowanie do odwołań, wnoszonych na zasadzie art. 87.

Zarząd gminy obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art. 89.

Odwołania, wniesione w terminie do władzy nadzorczej, wstrzymuje w braku odmiennych postanowień ustawowych samo przez się wykonanie zaczepionego zarządzenia.

Wyjątek stanowią przypadki, w których odroczenie wykonania według uznania władzy, wydającej zarządzenie, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

TYTUŁ X.

O nadzorze państwowym.

Art. 90.

Nadzór nad działalnością gminy wiejskiej w zakresie zadań samorządowych sprawuje, w braku odmiennych postanowień, wydział powiatowy.

O ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia, określone w niniejszej ustawie.

Art. 91.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:

a) by gminy wiejskie nie działały wbrew ustawom,

b) by administacja sprawowana przez gminy wiejskie miała bieg prawidłowy.

W wykonaniu powyższego zadania, władza nadzorcza ma prawo za pośrednictwem swoich delegatów brać udział w posiedzeniach i obradach organów gminy wiejskiej, żądać od gmin wszelkich wyjaśnień, w szczególności uchwał, aktów i t. p. oraz przedsiębrać wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Art. 92.

Uchwały rady gminnej lub zarządu gminy oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy (art. 91 p. a) władza nadzorcza powinna uchylić, o ile na zasadzie art. 51 niniejszej ustawy nie zostaje przedtem zawieszone przez zarząd gminy.

Art. 93.

Jeżeli gmina wiejska zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek (kredyt), potrzebny do prawidłowego spełnienia ciążącego na niej obowiązku, albo też, jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się wydania innego rodzaju zarządzeń, administracja gminna pozbawiona jest prawidłowego biegu, władza nadzorcza jest obowiązana zwrócić uwagę gminy na dostrzeżone braki. Jeżeli zaś gmina mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braków, natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek gminy do wydania potrzebnych zarządzeń.

Art. 94.

Jeżeli gmina wiejska wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek, prawomocnie ustalony (art. 93) albo wykonywa uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne (art. 92) lub takie, których narazie wykonać nie wolno (art. 95), władza nadzorcza ma prawo wydać za gminę i na jej koszt potrzebne zarządzenia.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć gminę wiejską przez wstawienie potrzebnego wydatku do budżetu, lub przez nakaz pokrycia go po za budżetem. W obu tych przypadkach należy jednocześnie wskazać sposób pokrycia wydatku.

Art. 95.

Oprócz spraw, w których w myśl postanowień niniejszej lub innych specjalnych ustaw uchwały rady gminnej wymagają zatwierdzenia przez władzę nadzorczą, podlegają zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

a) corocznego preliminarza dochodów i wydatków gminy oraz preliminarzy dodatkowych,

b) zaciąganie pożyczek (art. 65),

c) zaciąganie innych zobowiązań, które mają wiązać gminę dłużej niż lat trzy,

d) zbycia lub rzeczowego obciążenia własności nieruchomej lub praw z własnością tą pod względem prawnym narówni stojących.

Uchwały w powyższych sprawach nabierają mocy prawnej z chwilą zatwierdzenia.

Art. 96.

Wybrani do zarządu gminy obejmują urząd dopiero po zatwierdzeniu ich przez władzę nadzorczą.

W razie odmówienia zatwierdzenia wyboru wójta albo zastępcy wójta należy przeprowadzić ponowny wybór w myśl art... ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich, w przypadku zaś odmówienia zatwierdzenia wyboru ławnika, przewodniczący rady gminnej powoła kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny ławnik, przyczem w razie wyczerpania listy kandydatów, z której ma być powołany ławnik, stosuje się odpowiednio przepis art. 26 ust. 2 niniejszej ustawy.

Władzy nadzorczej służy prawo powołania zarządu gminy drogą nominacji w tym przypadku, gdy rada gminna mimo przypomnienia jej obowiązku dokonania wyboru zarządu i zakreślenia jej terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi zwleka z wyborem lub odmawia dokonania wyboru.

Mianowany zarząd gminy sprawuje swoje czynności do czasu, aż wybrani przez radę gminną do zarządu uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art. 97.

Władza nadzorcza może:

a) złożyć wójta lub ławników z urzędu, jeśli naruszają obowiązki swego urzędu lub przez swoje zachowanie się w urzędzie, albo poza nim, stają się niegodnymi zaufania i poważania, jakiego wymaga piastowany urząd. Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie, w czasie którego obwinionemu należy dać możność wypowiedzenia się co do uczynionych mu zarzutów. Złożonego z urzędu można na okres 4 lat uznać za niezdolnego do piastowania urzędu w zarządzie gminy;

b) wdrożyć za gminę postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym urzędnikom i sługom gminy w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych, pomimo uzasadnionego przypuszczenia, że w danym przypadku popełnione zostało przestępstwo służbowe.

Art. 98.

Władza nadzorcza w przypadku, gdy prawidłowy bieg pewnego działu administracji gminnej nie da się w inny sposób osiągnąć, ma prawo powierzyć aż do odwołania administrację odnośnego działu komisarzowi, mianowanemu przez nią na koszt gminy.

Komisarz wstępuje w zakresie powierzonego mu działu administracji gminnej we wszystkie prawa i obowiązki zarządu gminy.

Art. 99.

Wydział wojewódzki może rozwiązać radę gminną przy równoczesnem pozostawieniu lub złożeniu z urzędu wójta i ławników.

W terminie 3-miesięcznym, licząc od dnia zawiadomienia o rozwiązaniu, muszą być zarządzone nowe wybory.

Do czasu dokonania wyboru nowej rady gminnej i zatwierdzenia wyboru nowego zarządu gminy, wydział wojewódzki załatwianie spraw, należących do zakresu działania rady gminnej, powierzy gronu osób, powołanemu przezeń zpośród członków gminy, w razie złożenia z urzędu wójta i ławników powierzy załatwianie spraw zarządu gminy na koszt gminy mianowanemu przez się komisarzowi.

Liczba osób wspomnianego grona powinna wynosić conajmniej połowę ustawowej liczby członków rozwiązanej rady gminnej.

Art. 100.

Od zarządzeń władz nadzorczych w przypadkach, przewidzianych w art. 92—98 niniejszej ustawy, służy gminie oraz osobom zainteresowanym prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej w terminie przewidzianym w ustawie z dnia 1. VIII 1923 r. w sprawie środków prawnych orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 99 poz. 712).

W przypadkach, o których mowa w art 94, wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej.

CZĘŚĆ DRUGA.

Gromada, jej obszar, członkowie, zadania i organy.

Art. 101.

Gromada stanowi korporację terytorjalną, powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie ustawą przepisanym.

Gromada może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywaną.

Art. 102.

Obszar gromady tworzy ogół tych nieruchomości gruntowych, które w czasie wejścia w życie niniejszej ustawy, położone były w granicach osiedli (osad, wsi, kolonji, zaścianków, folwarków i t. p.), uznanych prawnie na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego oraz na obszarze Ziemi Wileńskiej za gromady, a na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego za gminy (wiejskie, małe).

Każda nieruchomość gruntowa, niewchodząca w skład gminy miejskiej, musi należeć do obszaru gromady.

Art. 103.

Zmiany granic poszczególnych gromad, o ile one nie pociągają jednocześnie zmiany granic gmin, dokonać można w drodze ustawy wojewódzkiej.

Ustawa ta w razie potrzeby w związku ze zmianą granic postanowi również o rozdziale majątku i wyrównaniu interesów publicznych pomiędzy zainteresowanemi gromadami.

Art. 104.

Członkami gromady są członkowie gminy, mający w granicach gromady miejsce zamieszkania (art. 4).

Art. 105.

W braku odmiennych przepisów ustawowych wszyscy członkowie gromady mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych urządzeń i zakładów gromady. Mają oni również obowiązek ponoszenia publicznych świadczeń na rzecz gromady w myśl ustaw.

Art. 106.

Członkom gromady posiadającym warunki, przepisane niniejszą ustawą służy prawo wybierania i wybieralności do reprezentacji gromadzkiej oraz prawo sprawowania w gromadzie urzędu z wyboru.

Art. 107.

Zadania gromady w zakresie administracji publicznej są wyłącznie samorządowe (art. 12 pkt. a).

Art. 108.

Zadania swoje gromada spełnia za pomocą utworzonych w tym celu organów.

Organami temi są: a) rada gromadzka, jako organ stanowiący, będący reprezentacją gromady, tudzież b) zarząd gromady, jako organ wykonawczy i zarządzający.

W gromadach, w których liczba członków uprawnionych do wybierania nie przenosi 50-ciu, organem stanowiącym jest zebranie gromadzkie.

TYTUŁ XII.

Rada gromadzka.

Art. 109.

Rada gromadzka składa się z radnych, wybieranych przez uprawnionych do wybierania członków gromady.

Wybranych członków rady gromadzkiej nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, kierować się jedynie względami na dobro gromady, gminy i Państwa.

Art. 110.

Gromady liczące do 500 mieszkańców wybierają sześciu radnych gromadzkich, gromady liczące ponad 500 mieszkańców wybierają ponadto po 1 radnym na każde rozpoczęte 250 mieszkańców.

Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzenia wyborów określa ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

Art. 111.

W miesiącu grudniu każdego roku sołtys układa listę członków gromady, posiadających prawo wybierania do rady gromadzkiej, względnie prawo udziału w zebraniu gromadzkiem, którzy do dnia 31 grudnia bieżącego roku ukończą 21 lat życia i wystawia tę listę na przeciąg dni ośmiu do publicznego wglądu.

W przeciągu tego czasu może każdy członek gromady wnieść na ręce sołtysa sprzeciw przeciw nieumieszczeniu na liście jego lub kogo innego, względnie przeciw umieszczeniu na niej osoby, nie posiadającej praw wymienionych w ustępie pierwszym.

O sprzeciwach rozstrzyga sołtys w ciągu dni 3 i zawiadamia tych, którzy wnieśli sprzeciwy o rozstrzygnięciu.

Przeciw rozstrzygnięciu sołtysa służy w ciągu dni siedmiu odwołanie do władzy nadzorczej, która rozstrzyga ostatecznie.

Niezależnie od corocznego układania listy, powinien sołtys sporządzoną listę prostować i uzupełniać w ciągu roku.

Art. 112.

Prawo wybierania do rady gromadzkiej służy członkom gromady, którzy posiadają warunki, przewidziane w art. 20 niniejszej ustawy.

Art. 113.

Prawo wybieralności do rady gromadzkiej ma każdy członek gromady, posiadający warunki, przewidziane w art. 21 niniejszej ustawy.

Art. 114.

Do rady gromadzkiej i radnych gromadzkich mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art. 22—28 z tą zmianą, że tam, gdzie mowa o radnych gminnych, rozumieć należy radnych gromadzkich.

Art. 115,

Rada gromadzka przy załatwianiu swoich czynności kieruje się odpowiednio postanowieniami, zawartemi w art. 29—39 z tą zmianą, że zwołanie rady gromadzkiej nastąpić musi na żądanie 1/3 części radnych gromadzkich, tudzież że radę należy zwoływać na trzy dni przed terminem posiedzenia w sposób przez radę gromadzką ustalony.

Wszędzie tam, gdzie powołane wyżej postanowienia mówią o radzie gminnej, radnych i wójcie należy rozumieć radę gromadzką, radnych gromadzkich i sołtysa.

Art. 116.

Zebranie gromadzkie (art. 108 ust. 3) tworzą wszyscy członkowie gromady (art. 104), którym przysługuje prawo wybierania w gminie (art. 20) i którzy objęci są spisem osób, uprawnionych do brania udziału w zebraniu gromadzkiem (art. 111).

Art. 117.

W zebraniu gromadzkiem udziału brać nie mogą urzędnicy i słudzy gromady, dopóki z zajmowanego stanowiska nie zostaną ostatecznie zwolnieni.

Art. 118.

Zebranie gromadzkie zwołuje sołtys, a w razie przeszkody jego zastępca w miarę zachodzącej potrzeby, najmniej jednak dwa razy do roku. Sposób zwoływania ustali uchwała zebrania gromadzkiego. Przepis ustępu drugiego art. 29 ma zastosowanie także do zebrania gromadzkiego.

Art. 119.

Zebranie gromadzkie może dla kontrolowania czynności sołtysa w sprawach gromady wybrać specjalną komisję kontrolującą, złożoną z członków zebrania gromadzkiego.

Prawa i obowiązki komisji, sposób załatwiania jej czynności oraz sposób jej wyboru ustali uchwała zebrania gromadzkiego.

TYTUŁ XIII.

Zarząd gromady.

Art. 120.

Zarząd gromady stanowi sołtys.

Do pomocy sołtysowi w załatwianiu spraw urzędowych oraz do zastępowania go w razie przeszkody rada gromadzka (zebranie gromadzkie) wybiera jednego lub kilku zastępców.

W razie wybrania dwóch lub więcej zastępców sołtysa, uchwała rady gromadzkiej określi porządek, w jakim wybrani mają zastępować sołtysa.

Art. 121.

Sołtysa i jego zastępców wybiera się na lat 4.

Sposób dokonywania wyborów określi ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

Wybrani sprawują swój urząd do czasu objęcia go przez ich zastępców.

Art. 122.

Na sołtysa lub zastępcę sołtysa może być wybrany każdy członek gromady, który ma prawo wybieralności do rady gromadzkiej, liczy conajmniej 25 lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Władza nadzorcza może w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, zwolnić od ostatnio wymienionego warunku.

Na urząd sołtysa lub zastępcy sołtysa nie mogą być wybrani członkowie wydziału powiatowego, za pomocą którego Państwo sprawuje nadzór nad gromadą.

Członek rady gromadzkiej, wybrany na urząd sołtysa lub zastępcy sołtysa, z chwilą przyjęcia tego urzędu traci mandat radnego.

Art. 123.

Sołtys i jego zastępcy składają przed objęciem urzędu przyrzeczenie, że będą przestrzegali ustaw oraz gorliwie i sumiennie spełniali swe obowiązki.

Przyrzeczenie odbiera od nich przewodniczący wydziału powiatowego lub jego zastępca.

Art. 124.

Postanowienia art. 43 oraz art. 51 niniejszej ustawy stosują się odpowiednio także do odnośnych organów gromady.

TYTUŁ XIV.

Urzędnicy i słudzy gromady, majątek i gospodarka gromady, zakres działania rady gromadzkiej (zebrania gromadzkiego) i zarządu gromady, prawo odwołania i tryb postępowania (nadzór państwowy).

Art. 125.

Do gromad stosują się pozatem odpowiednio postanowienia niniejszej ustawy, pomieszczone w tytułach: IV, VI, VII, IX i X z opuszczeniem w art. 74 p. b. i c. oraz art. 77 w całości.

Zatwierdzanie, usuwanie oraz składanie z urzędu (art. 96, 97 p. a) i 99), stosuje się do sołtysa i zastępców sołtysa, rozwiązanie zaś, o którem mowa w art. 99, tylko do tych gromad, które posiadają rady gromadzkie.

CZĘŚĆ TRZECIA.

TYTUŁ XV.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 126.

Do czasu ustalenia liczby ławników w drodze, przepisanej w art. 40 niniejszej ustawy, oraz dokonania ich wyboru, każda rada gminna wybiera tymczasowo 2 ławników.

Art. 127.

Zarząd gminy niezwłocznie po swojem zatwierdzeniu lub zamianowaniu go powinien objąć czynności urzędowe. Z chwilą objęcia czynności przez zarząd wygasają mandaty dotychczasowych radnych oraz tracą urząd dotychczasowy wójt i ławnicy.

Postanowienie powyższe stosuje się odpowiednio do gromad, z zastrzeżeniem, że przepis o wygaśnięciu mandatów nie dotyczy gromad, których organem stanowiącym jest zebranie gromadzkie.

Art. 128.

Czteroletni okres wyborczy nowowybranych rad gminnych i gromadzkich liczy się od dnia . . . . i kończy się z dn. . . . . . .

Art. 129.

Zawodowi (płatni) sołtysi i ławnicy w dotychczasowych gminach na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego zatrzymują swój urząd do końca okresu, na który zostali wybrani. Po upływie tego okresu nabywają prawo do zastrzeżonego im ewentualnie uposażenia emerytalnego.

Art. 130.

Aż do nowego ustawowego uregulowania stosunków prawnych urzędników i sług gmin, względnie gromad, pozostają w mocy dotychczasowe przepisy prawne, gdzie zaś brak takich przepisów, tam stosunek służbowy pomiędzy gminą lub gromadą, a ich pracownikami należy regulować drogą umowy.

Prawa emerytalne nabyte przez dotychczasowych urzędników i sługi gmin na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego oraz co do zaopatrzenia członków ich rodzin, pozostają niewzruszone.

Art. 131.

Do czasu ujednostajnienia ustawodawstwa sądowo-karnego w całej Rzeczypospolitej Polskiej ulegają zawieszeniu w czynnościach radnego w myśl art. 124:

a) na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego osoby, przeciwko którym rozpoczęto postępowanie główne z powodu zbrodni lub występków, mogących pociągnąć za sobą pozbawienie honorowych praw obywatelskich, tudzież osoby, na które nałożono areszt śledczy, aż do czasu wstrzymania postępowania karnego,

b) na obszarze województw białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, nowogródzkiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej, oddanie pod sąd za zbrodnię lub występek do czasu umorzenia lub zawieszenia postępowania karnego, względnie uprawomocnienia się wyroku uwalniającego,

c) na obszarze województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, osoby pozostające w śledztwie o zbrodnie, przez czas śledztwa.

Art. 132.

Do czasu ujednostajnienia przepisów co do prawa i miary udziału w pożytkach dobra gminnego (gromadzkiego), względnie majątku klasowo-gminnego, jak niemniej zarządzania tem dobrem i majątkiem, pozostają nadal w mocy przepisy prawne, obowiązujące w tej mierze na obszarze poszczególnych województw.

Moc obowiązującą zachowują również w województwach krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem z wyjątkiem Spisza i Orawy, przepisy działu VI (§§ 89 — 94) ustawy z dnia 12 sierpnia 1866 r. o urządzeniu gmin (Dz. Ust. Kraj. Nr 19).

Art. 133.

Do czasu utworzenia sądownictwa administracyjnego niższego stopnia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zastrzega się istniejącemu na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego sądownictwu administracyjnemu (orzecznictwu w postępowaniu sporno-administracyjnem) rozstrzyganie skarg na zarządzenia organów gminnych w sprawie członkostwa gminnego (art. 4 — 9 i art. 76 p. b) w sprawie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy (art. 10 ust. 1 i art. 76 p. b.) w sprawie praw i obowiązków, wynikających z przejęcia przez gminę pewnych żądań gromady (art. 14—16), w sprawie obowiązku nałożonego na podstawie przepisów statutu gminnego (art. 56 do 60), niniejszej ustawy przez organy gminne, wreszcie skarg gminy wiejskiej na zarządzenia władz nadzorczych, uchylające uchwały rady gminnej i zarządzeń zarządu gminy (art. 92), tudzież w sprawie ustalenia przez władze nadzorcze obowiązku gminy wiejskiej, o którem mowa w ostatniem zdaniu art. 93.

Art. 134.

Z chwilą wprowadzenia niniejszej ustawy na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego prawa i obowiązki dotychczasowych wójtów, urzędujących na obszarze województwa pomorskiego, oraz komisarzy obwodowych, urzędujących na obszarze województwa poznańskiego, przechodzą na wójtów, wybranych w myśl przepisów niniejszej ustawy.

Art. 135.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art. 136.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 137.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, warszawskiego z dniem jej ogłoszenia. Termin jej wprowadzenia na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, nowogródzkiego, poleskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, wołyńskiego oraz na obszarze ziemi wileńskiej ustali rozporządzenie Rady Min. na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą przepisy prawne, wydane w przedmocie unormowanym tą ustawą.

DRUKARNIA STOŁECZNA
RYSZARD BELKE I S-KA
WARSZAWA, WOLSKA 16
:-: TELEFON 88 - 67 :-:

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

OKRES I.

Druk № 978.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

Nr. Pr. 1402.

Warszawa, dnia 6 lutego 1924 r.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 4 lutego 1924 roku, mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 34 Regulaminu Obrad Sejmowych, **projekt ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich** z prośbą o przedłożenie go Sejmowi.

Minister

Sołtan.

Do Pana Marszałka
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie

USTAWA

Ordynacja wyborcza dla gmin wiejskich.

DZIAŁ I.

WYBORY DO RAD GMINNYCH.

Przepisy ogólne.

Art. 1.

Wybory do rad gminnych odbywają się na podstawie powszechnego, tajnego i bezpośredniego systemu głosowania oraz stosunkowego rozdziału mandatów.

Art. 2.

Każdy wyborca ma w zasadzie prawo do oddania jednego głosu.

Ponadto każdy wyborca ma prawo do oddania głosu dodatkowego, jeżeli posiada następujące warunki:

a) żyje w prawnie zawartym związku małżeńskim lub w stanie wdowim, a posiada czworo albo więcej dzieci własnych lub przysposobionych.

b) zajmuje w państwowej lub samorządowej administracji stanowisko z wyboru lub nominacji,

c) odbył w czasie wojny w polskich formacjach wojskowych służbę obowiązkową lub ochotniczą, albo został zaliczony do weteranów polskich, lub też utracił w polskich formacjach wojskowych małżonka lub dziecko,

d) włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Warunki, wymienione w każdym z powyższych punktów, uzasadniają prawo do jednego głosu dodatkowego z tem ograniczeniem, że wyborca mimo posiadania większej ilości warunków ma prawo do oddania razem z głosem zasadniczym najwięcej cztery głosy.

Art. 3.

Prawo wybierania może być wykonane tylko w jednej gminie i osobiście.

Art. 4.

Każda gmina wiejska stanowi jeden terytorjalny okręg wyborczy. Dla ułatwienia oddawania głosów

wydział powiatowy może podzielić gminę na obwody głosowania.

Zarządzenie wyborów.

Art. 5.

Wybory do rad gminnych zarządza wydział powiatowy.

Zarządzenie to winno nastąpić w takim terminie, aby głosowanie odbyło się na cztery miesiące przed upływem okresu wyborczego starej rady gminnej.

W akcie zarządzenia wyborów należy oznaczyć dzień kalendarzowy, który ma być uważany za dzień zarządzenia wyborów, a nadto wskazać liczbę radnych, przypadającą na daną gminę.

Komisje wyborcze.

Art. 6.

Dla przeprowadzenia wyborów ustanawia się gminną komisję wyborczą.

W wypadkach gdy gmina została podzielona na obwody głosowania (art. 4) należy również utworzyć dla każdego obwodu miejscową komisję wyborczą.

Art. 7.

1. Gminna komisja wyborcza składa się z przewodniczącego i czterech członków. Przewodniczącego, jego zastępcę oraz dwóch członków komisji i zastępców dla każdego z nich powołuje wydział powiatowy najpóźniej w 8 dni po zarządzeniu wyborów. Pozostałych dwóch członków komisji i zastępców dla każdego z nich powołuje w tym samym terminie rada gminna, zaś w razie rozwiązania rady gminnej organ, sprawujący tymczasowy zarząd gminny.

Wydział powiatowy może na przewodniczącego gminnej komisji wyborczej, względnie jego zastępcę, powołać wójta gminy, względnie jego zastępcę.

Wszyscy członkowie komisji winni posiadać prawo wybieralności w danej gminie.

2. Miejscowe komisje wyborcze, utworzone w razie podziału gminy na obwody głosowania, składają się z przewodniczącego i 4 członków powołanych najpóźniej w 12 dni po zarządzeniu wyborów przez gminną komisję wyborczą z pośród osób, posiadających w danej gminie prawo obieralności.

Dla każdej komisji należy powołać zastępcę przewodniczącego oraz zastępców członków komisji w ilości równej liczbie członków.

Art. 8.

Wydział powiatowy może delegować do komisji wyborczej swego przedstawiciela, który czuwa nad prawidłowem przeprowadzeniem wyborów.

Art. 9.

Do powzięcia uchwał komisji wyborczych niezbędna jest obecność łącznie z przewodniczącym przynajmniej 3 członków. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości przyjęty jest wniosek, za którym głosował przewodniczący.

Zastępca przewodniczącego i zastępcy członków komisji biorą udział w głosowaniu tylko w razie nieobecności członków komisji.

Komisje wyborcze mogą zależnie od samego uznania ustanowić sekretarzy do pomocy w pracach wyborczych w szczególności przy obliczeniu wyników głosowania.

Art. 10.

Godność członka komisji wyborczej jest honorowa, od przyjęcia której nikt nie może się uchylać bez dostatecznie ważnej przyczyny.

Członkowie, którzy uchylają się od przyjęcia lub spełnienia swych obowiązków bez usprawiedliwionej przyczyny, ulegają grzywnie, której wysokość oznaczy Wydział Powiatowy, a nadto usunięciu ze składu komisji. Kary nakłada przewodniczący gminnej komisji wyborczej, który również orzeka, czy uchylanie się członka komisji od obowiązku jest usprawiedliwione. Od tego zarządzenia przewodniczącego nie przysługuje prawo odwołania.

Grzywny wpływają do kasy gminnej na cele opieki społecznej, a egzekwuje je urząd gminy w trybie przepisanym do ściągnięcia należytości gminnych.

Przewodniczący i członkowie komisji wyborczych pobierają za dnie rzeczywistej pracy djety, których wysokość ustanowi odpowiednio do miejscowych warunków rada gminna na pierwszem posiedzeniu po zarządzeniu wyborów.

Listy wyborców.

Art. 11.

Wójt gminy utrzymuje stale w ewidencji spisy członków gminy, którym stosownie do art. 20 ustawy o gminie wiejskiej przysługuje prawo wybierania do rady gminnej.

W listach należy wpisać wyborców w porządku alfabetycznym i wyszczególnić dla każdego wyborcy w odnośnych rubrykach nazwisko, imię, zawód, dzień, miesiąc i rok urodzenia, a wzgl. wiek, adres, następnie przysługujący wyborcy w myśl art. 2 niniejszej ustawy głos zasadniczy oraz głosy dodatkowe, z wyszczególnieniem warunku, uzasadniającego prawo do głosu dodatkowego, a wreszcie łączną sumę głosów, przysługujących wyborcy.

Art. 12.

Najpóźniej dnia 12 po zarządzeniu wyborów wójt gminy doręcza gminnej komisji wyborczej listy wyborców w 3 egzemplarzach, sporządzone dla całej gminy, a w razie podziału gminy na obwody głosowania osobno dla każdego obwodu.

Równocześnie wójt wskazuje gminnej komisji lokale oddane do rozporządzenia wszystkich komisji wyborczych.

Gminna komisja wyborcza przesyła następnego dnia dwa egzemplarze list wyborców miejscowym komisjom wyborczym, zaś jeden egzemplarz zachowa dla siebie.

Ogłoszenie wyborów.

Art. 13.

Główna komisja wyborcza najpóźniej dnia 15 po zarządzeniu wyborów, ogłosi w gminie w sposób używany do publicznych ogłoszeń gminnych o zarzą-

dzeniu wyborów i równocześnie poda w ogłoszeniu do wiadomości:

a) skład osobowy komisji wyborczych,

b) lokale i godziny urzędowania komisji,

c) termin wyłożenia list wyborców i wnoszenia reklamacji (art. 14),

d) liczbę radnych , którą należy wybrać (art. 5),

e) termin przedkładania list kandydatów z oznaczeniem dnia kalendarzowego oraz postanowienia, dotyczące formy i treści list kandydatów (art. 17—19),

f) termin do zgłoszenia list związanych (art. 22).

W ogłoszeniu należy zaznaczyć, że głosować będą mogły tylko osoby wpisane do ustalonej ostatecznie listy wyborców (art. 16).

Wyłożenie list wyborców, reklamacje i ustalenie list wyborców.

Art. 14.

Lista wyborców będzie wyłożona do przejrzenia w lokalu gminnej komisji wyborczej, a gdzie zostały utworzone miejscowe komisje—w lokalach tych komisji najpóźniej od dnia 16 po zarządzeniu wyborów przez dni 8, najmniej przez 4 godziny dziennie.

W czasie wyłożenia każdy obywatel ma prawo wnieść reklamacje przeciw pominięciu jego samego lub kogokolwiek innego w spisie wyborców, jak również przeciw pominięciu przysługującego w myśl art. 2 głosu dodatkowego oraz wpisaniu osoby nieuprawnionej do głosowania. Reklamacje należy zgłosić w okręgowej komisji wyborczej pisemnie lub ustnie do protokółu. Reklamacje bezimienne nie będą przyjmowane, względnie rozpatrywane.

Gmina, wzgl. miejscowa komisja wyborcza, winna najpóźniej następnego dnia po wniesieniu reklamacji zawiadomić osobę, której prawo wybierania zostało zakwestjonowane, z pouczeniem, iż przysługuje jej prawo w ciągu 2 dni od dnia zawiadomienia wnieść do komisji ustnie lub na piśmie obronę, popierając ją dowodami.

Art. 15.

Najpóźniej do dnia 26 po zarządzeniu wyborów komisje miejscowe przesyłają zgłoszone reklamacje wraz ze swojemi uwagami i wnioskami, a po upływie tego terminu także 2 egzemplarze list wyborczych do gminnej komisji wyborczej.

Gminna komisja po zbadaniu przedłożonych jej, względnie przesłanych, przez komisje miejscowe reklamacji i dowodów, wzgl. po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń i ewentualnie zbadaniu akt gminnych, na których podstawie sporządzono listę wyborców, przesyła reklamacje ze swoim wnioskiem oraz z odnośnemi aktami w ciągu 48 godzin do wydziału powiatowego, który wydaje ostateczną decyzję do dni 10 po otrzymaniu reklamacji.

Art. 16.

Po rozstrzygnięciu reklamacji (art. 15) gminna komisja wyborcza niezwłocznie ustala ostatecznie listy wyborców i przesyła je w dwóch egzemplarzach komisjom miejscowym. Od tej chwili nie wolno umieszczać w spisie nowych wyborców, wykreślić z list zaś wolno tylko osoby zmarłe za przedłożeniem urzędowego świadectwa zgonu, które będzie dołączone do akt wyborczych.

Listy kandydatów.

Art. 17.

Wyborcy mają prawo zgłaszać najpóźniej do dnia 24 włącznie po zarządzeniu wyborów na ręce przewodniczącego gminnej komisji wyborczej listy kandydatów na radnych.

Liczba kandydatów w listach nie jest ograniczona, winna wszakże wynosić najmniej dwa razy tyle kandydatów, ile wynosi liczba radnych mających być wybranymi.

Art. 18.

Kandydaci na radnych winni posiadać prawo wybieralności (art. 21 ustawy o gminie wiejskiej) nadto zaś każdy z nich lub wszyscy razem winni przedłożyć oświadczenie, stwierdzone podpisem, że zgadzają się na zgłoszenie ich kandydatury na danej liście. W razie braku takiego oświadczenia należy wykreślić odnośnego kandydata z listy.

W zgłoszonych listach kandydatów należy podać nazwisko, imię i wiek, zawód i miejsce zamieszkania każdego kandydata, oraz inne dane odróżniające, aby nie mogło być wątpliwości, co do jego osoby. Nazwiska kandydatów winny być oznaczone kolejnemi numerami, poczynając od 1 w porządku pierwszeństwa do otrzymania mandatu.

Art. 19.

Zgłoszona lista kandydatów winna być podpisana łącznie conajmniej przez 20 wyborców z oznaczeniem ich zawodu i adresu.

Za pełnomocnika upoważnionego do porozumiewania się z komisją i składania w imieniu zgłaszających oświadczeń w sprawie wadliwości zgłoszenia, należy uważać pierwszego ze zgłaszających podpisanego na liście, zaś drugiego podpisanego za jego zastępcę.

Art. 20.

Przewodniczący gminnej komisji wyborczej wydaje na żądanie pisemne poświadczenie na fakt zgłoszenia listy kandydatów i złożenia oświadczenia się kandydatów, co do przyjęcia kandydatury.

Zgłaszane listy kandydatów otrzymują numery porządkowe w kolejności ich składania, poczynając od 1. Żadna lista nie może być oznaczona numerem 9.

Art. 21.

Przewodniczący gminnej komisji wyborczej bada, czy zgłoszone listy kandydatów odpowiadają przepisom ustawy, a o dostrzeżonych brakach i wadach zawiadamia pełnomocnika listy najpóźniej w 3 dni po zgłoszeniu tejże.

Jeżeli wskazane braki i wady nie zostaną przez pełnomocnika grupy usunięte w ciągu 3 dni od dnia zawiadomienia, komisja gminna stwierdza nieważność zgłoszenia w całości albo nieważność kandydatur, co do których stwierdzono braki i uchybienia i zawiadamia o swej decyzji pełnomocnika.

Art. 22.

Pełnomocnicy list mogą najpóźniej do dnia 30 po zarządzeniu wyborów złożyć w gminnej komisji wyborczej wspólne oświadczenie, że listy ich są ze sobą związane.

Listy związane w stosunku do innych list uważane są tylko przy rozdziale mandatów (art. 45) za jedną listę, pozatem jednak, w szczególności przy głosowaniu zachowują całkowitą odrębność.

Art. 23.

Do dnia 30 po zarządzeniu wyborów gminna komisja wyborcza ustala ostatecznie listy kandydatów. Po tym terminie listy kandydatów nie mogą być zmieniane, natomiast można je wycofać, dopóki nie zostaną ogłoszone.

Podział mandatów bez głosowania.

Art. 24.

W razie zgłoszenia w terminie przepisanym w art. 17 tylko jednej listy kandydatów, względnie w razie uznania za ważną tylko jednej listy kandydatów, głosowanie nie odbywa się, a wszystkie mandaty przyznaje się danej liście.

W wypadkach, gdy ogólna liczba wandydatów na wszystkich ważnych listach nie przewyższa liczby radnych, którą należy wybrać, głosowanie również nie odbywa się, a radnymi zostają wszyscy kandydaci ze zgłoszonych list.

O ile ogólna liczba kandydatów ze wszystkich ważnych list jest mniejsza, od liczby mandatów, wówczas brakującą liczbę radnych powołuje wydział powiatowy na wniosek gminnej komisji wyborczej.

Ogłoszenie wyniku wyborów odbywa się w myśl przepisów art. 51.

Ogłoszenie list kandydatów i termin głosowania.

Art. 25.

Przewodniczący gminnej komisji wyborczej najpóźniej 44 dnia po zarządzeniu wyborów ogłasza w sposób przyjęty w gminie dla publicznych obwieszczeń:

a) zgłoszone ważne listy kandydatów (bez podpisów zgłaszających) pod numerami, jakie im przysługują z uwzględnieniem kolejności zgłoszenia,

b) dzień i czas trwania głosowania (art. 26),

c) lokale, w których głosowanie będzie się odbywać,

d) treść art. 29, 33, 40 i 110 niniejszej ordynacji wyborczej.

Głosowanie.

Art. 26.

Dzień głosowania oznacza gminna komisja wyborcza, bacząc, aby głosowanie odbyło się w terminie od 5 do 8 dni włącznie od dnia ogłoszenia listy kandydatów i terminu głosowania (art. 25).

Art. 27.

Głosowanie odbywa się w lokalu w gminnej komisji wyborczej, a gdzie zostały utworzone miejscowe komisje — w lokalach tych komisji i trwa bez przerwy od godziny 8 rano do godziny 6 wieczorem.

Art. 28.

Od chwili rozpoczęcia głosowania, aż do chwili ukończenia go w lokalu wyborczym powinni być obecni bez przerwy conajmniej przewodniczący, względnie jego zastępca, i dwaj członkowie komisji wyborczej, względnie ich zastępcy.

Przewodniczący komisji i członek komisji wybrany do pisania protokółu nie mogą równocześnie oddalać się z lokalu wyborczego.

Stale przebywać w lokalu wyborczym mogą także mężowie zaufania grup wyborczych zgłoszeni przez pełnomocników z pośród miejscowych wyborców po jednym dla komisji tudzież ich zastępcy.

Art. 29.

W czasie głosowania nie wolno ani w lokalu wyborczym, ani w budynku, w którym się ten lokal znajduje, ani też na ulicy i na placu przed wejściem do budynku w promieniu 100 metrów wygłaszać przemówień do wyborców, rozdzielać kart do głosowania i w jakikolwiek sposób agitować.

Art. 30.

Przewodniczący komisji czuwa nad porządkiem w czasie wyborów zarówno w lokalu wyborczym, jak i przed tym lokalem. Z tego tytułu może przewodniczący wydawać stosowne zarządzenia co do usunięcia z lokalu wyborczego osób, które zakłócają spokój lub naruszają przepisy art. 29 oraz co do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego lub do urny wyborczej. Mąż zaufania może być w razie bezskutecznego upomnienia ze strony przewodniczącego komisji wydalony z lokalu wyborczego na podstawie uchwały komisji, wniesionej do protokółu.

Art. 31.

W celu zapewnienia wykonania zarządzeń komisji, względnie jej przewodniczącego, wójt odda do rozporządzenia komisji odpowiednią straż.

Właściwa komenda Policji Państwowej winna na żądanie wójta wyznaczyć do rozporządzenia komisji posterunki policyjne.

Art. 32.

Przed rozpoczęciem głosowania komisja i mężowie zaufania powinni sprawdzić, czy urna jest próżna, poczem należy urnę zamknąć. Od tej chwili, aż do ukończenia głosowania urny w żadnym wypadku otwierać nie wolno.

Egzemplarz niniejszej ordynacji wyborczej powinien znajdować się do publicznego użytku na stole komisji.

Art. 33.

Głosowanie odbywa się zapomocą kart do głosowania.

Karty do głosowania winny być koloru białego. Karta ma zawierać jedynie wyrażony słowami lub cyframi numer listy kandydatów, na którą wyborca oddaje głos.

Numer może być odbity mechanicznie lub pisany.

Art. 34.

Karty do głosowania będą wrzucane do urny w kopertach ostemplowanych pieczęcią gminną przez przewodniczącego gminnej komisji wyborczej.

Wszystkie koperty przeznaczone dla jednego obwodu głosowania winny być jednakowej barwy i jednakowego formatu.

Oprócz stempla nie będą koperty oznaczone żadnym znakiem odróżniającym. Ostemplowane koperty dostarcza wszystkim komisjom przewodniczący gminnej komisji wyborczej.

Art. 35.

Głosowanie odbywa się w następujący sposób: wyborca, podszedłszy do stołu, przy którym siedzi komisja wyborcza, wymienia swe imię, nazwisko i adres mieszkania.

Po sprawdzeniu przez członka prowadzącego protokół, czy imię i nazwisko wymienione znajduje się w spisie wyborców, wyborca otrzymuje tyle ostemplowanych kopert do głosowania, ile głosów przysługuje mu łącznie w myśl ustalonej listy wyborców (art. 11, 16), poczem wkłada w każdą kopertę jedną kartę do głosowania i wręcza przewodniczącemu komisji, który sprawdza stempel na kopertach i wrzuca je do urny wyborczej. Jednocześnie członkowie komisji obok nazwiska wyborcy czynią w obu egzemplarzach spisu adnotację, że tenże swój głos oddał.

Wyborca może oddać głos tylko na jedną z ogłoszonych przez komisję list kandydatów.

Art. 36.

Przewodniczący komisji wyborczej, a względnie członkowie komisji, mogą zażądać ustalenia tożsamości osoby głosującej. Oprócz tego może każdy członek komisji i każdy mąż zaufania, lub jego zastępca, wystąpić z zarzutem co do tożsamości osoby wyborcy. Zarzuty te mogą być czynione tylko dopóty, dopóki osoba, o którą chodzi, nie oddała głosu.

Wyborca, nieposiadający dokumentów, uznanych za wystarczające przez komisję, może się powołać na świadectwo dwóch świadków osobiście znanych choćby jednemu członkowi komisji. Nazwiska tych świadków i nazwisko członka komisji, znającego ich osobiście, będą zaznaczone w protokóle komisji.

Od decyzji komisji w sprawie tożsamości wyborcy niema odwołania.

Art. 37.

Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby wskutek siły wyższej czynności wyborcze były wręcz uniemożliwione, komisja wyborcza może przedłużyć głosowanie lub odroczyć je do dnia następnego. Zarządzenie takie musi być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób w danem miejscu używany.

W razie przerwania głosowania komisja wyborcza opieczętuje akta wyborcze i urnę wyborczą i przechowuje je pod osobistą odpowiedzialnością przewodniczącego. Po ponownem podjęciu głosowania należy protokólarnie stwierdzić, czy pieczęcie były nienaruszone.

Art. 38.

Z uderzeniem godziny 6 wieczorem przewodniczący nakazuje zamknięcie lokalu wyborczego. Odtąd mogą głosować tylko wyborcy, którzy znajdowali się w lokalu w chwili jego zamknięcia.

Jeżeli wszyscy wyborcy, wpisani do listy wyborców, oddali swój głos, może komisja także przed godziną 6 uznać głosowanie za ukończone.

Obliczenie wyniku głosowania.

Art. 39.

Obliczenie wyników wyborów dokonywa komisja zaraz po ukończeniu głosowania. Mężowie zaufania lub ich zastępcy mogą być obecni przy obliczaniu.

Przewodniczący otwiera urnę wyborczą, poczem liczy koperty w niej złożone, nie otwierając ich. Jednocześnie ustala się na podstawie notatek w spisie wyborców liczbę oddanych głosów.

Gdyby liczba ta różniła się od liczby kopert, wyjętych z urny, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności mogące wyjaśnić przyczynę powyższej niezgodności.

Po ukończeniu tej czynności komisja przystępuje niezwłocznie do obliczenia głosów, oddanych na poszczególne listy kandydatów. W tym celu otwiera jeden z członków komisji koperty, wyjmuje z nich karty do głosowania i podaje przewodniczącemu, który odczytuje głośno treść karty, poczem oddaje ją wraz z kopertą innemu członkowi komisji do przechowania aż do ukończenia obliczenia.

Art. 40.

Nieważne są:

a) karty głosowania, włożone do koperty urzędownie nieostmplowanej,

b) karty do głosowania puste,

c) karty do głosowania, zawierające wbrew przepisom art. 34 dopiski tudzież karty koloru innego niż biały,

d) karty do głosowania nieopiewające na jedną z ważnych list zgłoszonych w okręgu.

Z kilku znalezionych w kopercie prawidłowo wypełnionych i opiewających na jedną i tę samą listę kandydatów kart głosowania należy uznać za ważną tylko jedną kartę. Jeżeli zaś w kopercie znaleziono dwie lub więcej kart głosowania, opiewających na różne listy kandydatów, należy wszystkie znajdujące się w kopercie karty uznać za nieważne.

Art. 41.

Dwaj członkowie komisji prowadzą każdy z osobna listę obliczenia głosów, w której wpisuje się głosy oddane na poszczególne listy kandydatów w miarę odczytywania treści kart przez przewodniczącego.

Prowadzący listę zliczają oddane głosy. Obie listy obliczenia muszą się ze sobą zgodzić i mają być po ukończeniu obliczenia podpisane przez wszystkich członków komisji i dołączone do protokółu.

Art. 42.

Karty zakwestjonowane, o których ważności orzekała komisja, należy oznaczyć numerami porządko-

wemi i dołączyć do protokółu. W protokóle należy podać krótko powody, dla których karta została uznana za ważną lub nieważną. Jeżeliby powodem unieważnienia karty do głosowania była wadliwość koperty, należy dołączyć do protokółu także kopertę, zaznaczywszy ją numerem porządkowym odnośnej karty.

Art. 43.

Wszystkie oddane podczas głosowania karty głosowania, nie podpadające pod przepisy art. 42, powinna komisja zapakować i zapieczętować, a na opakowaniu umieścić napis, wskazujący okręg wyborczy, z którego pochodzą. Osobno należy zapakować koperty z wyjątkiem kopert, o których mowa w art. 42.

Art. 44.

W gminach, w których utworzono miejscowe komisje wyborcze, komisje te spisują z czynności przewidzianych w art. 27 do 43 protokół, w którym należy uwidocznić nazwiska członków komisji wyborczej i mężów zaufania, godziny rozpoczęcia i ukończenia, względnie przerwania głosowania, wszystkie uchwały komisji z krótkiem uzasadnieniem i ważniejsze okoliczności, dotyczące przebiegu głosowania. Ponadto w protokóle winna być podana:

a) liczba osób, mających prawo wybierania według listy wyborczej,

b) liczba wyborców głosujących,

c) liczba oddanych nieważnych głosów,

d) liczba oddanych ważnych głosów,

e) liczba głosów ważnych, oddanych na poszczególne listy kandydatów.

Protokół podpisują wszyscy obecni członkowie komisji i mężowie zaufania. Każdy członek komisji i mąż zaufania, jeżeli uważa, że protokół nie jest zgodny z rzeczywistością, ma prawo zażądać umieszczenia w protokóle swego oświadczenia w tej mierze lub złożyć go osobno.

Protokół i wszystkie akta wyborcze komisja oddaje w przechowanie przewodniczącemu, który najpóźniej następnego dnia odsyła je do gminnej komisji wyborczej.

Art. 45.

Gminna komisja wyborcza sprawdza protokóły i obliczenia wyników głosowania wszystkich komisji, przyczem może wzywać przewodniczących miejscowych komisji wyborczych dla udzielenia wyjaśnień.

Gminna komisja wyborcza może uchwalić sprostowania decyzji miejscowej komisji co do nieważności głosów (art. 42) oraz poprawić widoczne błędy arytmetyczne.

Po ostatecznem ustaleniu wyników głosowania we wszystkich komisjach, a w gminach nie podzielonych na obwody głosowania po dokonaniu czynności przewidzianych w art. 39 — 43, gminna komisja wyborcza ustala wynik głosowania w całej gminie, a mianowicie:

a) liczbę osób, uprawnionych do głosowania,

b) liczbę wszystkich oddanych głosów,

c) liczbę oddanych nieważnych głosów, według uchwał miejscowych komisji,

d) liczbę oddanych nieważnych głosów, ustaloną ostatecznie przez gminną komisję wyborczą,

e) ostateczną liczbę wszystkich oddanych ważnych głosów,

f) liczbę głosów ważnych, oddanych na każdą ważną listę kandydatów.

Podział mandatów.

Art. 46.

Po dokonaniu czynności, przewidzianych w art. 45, gminna komisja wyborcza przystępuje do podziału mandatów między listy kandydatów. W tym celu dzieli komisja sumę głosów ważnie oddanych razem na wszystkie ważne zgłoszone listy kandydatów przez liczbę mandatów, przypadających na daną gminę. Otrzymany w ten sposób iloraz bez ułamka jest dzielnikiem wyborczym. Następnie dzieli komisja liczbę głosów ważnie oddanych na każdą ważnie zgłoszoną listę kandydatów przez dzielnik wyborczy. Każda lista otrzymuje tyle mandatów, ile razy dzielnik wyborczy mieści się w liczbie głosów, oddanych na daną listę, nieuwzględniając ułamków. Jeżeli nie wszystkie mandaty zostaną w ten sposób rozdzielone, pozostałe przyznaje się po jednym tym listom, których ilorazy mają największe ułamki. Gdyby kilka list miało jednakowe prawo do tego samego mandatu rozstrzyga los.

Sposób podziału mandatów między poszczególne listy objaśnia następujący przykład:

Na wszystkie listy oddano razem 1.450 głosów ważnych, a w tem na listę 1 — 640, na listę 2 — 200, na listę 3 — 320, na listę 4 — 290. Okręg wybiera 5 radnych. Dzieli się 1.450 przez 5 i otrzymuje iloraz 290 (dzielnik wyborczy). Przez otrzymany iloraz dzieli się 640, 200, 320, 290. Lista 1 otrzymuje 2 mandaty, lista 2 mandatów nie otrzymuje, lista 3 i 4 otrzymują po 1 mandacie. Nie zajęty jest 1 mandat. Mandat ten otrzymuje lista 2, jako mająca największy ułamek (0.689).

Art. 47.

Związane listy kandydatów uważa się przy podziale mandatów za jedną listę kandydatów. Otrzymują one razem taką ilość mandatów, jaka odpowiada sumie głosów, oddnych na wszystkie związane listy. Po przydzieleniu wszystkich mandatów grupom kandydatów komisja wyborcza rozdziela między poszczególne listy związane przydzielone im łącznie mandaty. Mandaty te rodziela komisja w myśl zasad, przewidzianych w art. 46.

Art. 48.

Radnymi zostaje tyle osób, umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów.

Kandydat wybrany jednocześnie z dwóch lub więcej list winien oświadczyć, z której listy mandat przyjmuje. Z list, z których mandatu nie przyjmie, zostaje skreślony, przyczem z listy wchodzi do rady następny z kolei kandydat.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali, są zastępcami radnych według kolejnego porządku nazwisk na liście.

Art. 49.

Z czynności swoich spisuje gminna komisja wyborcza protokół, w którym powinny być uwidocznione

nazwiska wszystkich członków komisji, ewent. nazwisko przedstawiciela władzy nadzorczej, jak również wszystkie czynności, przewidziane w art. 45, 46 i 47 oraz imiona, nazwiska, wiek i zawód i miejsce zamieszkania wybranych radnych.

Art. 50.

Odpis protokółu gminnej komisji wyborczej oraz po 1 odpisie protokółu miejscowych komisji wyborczych należy opieczętować i przesłać bezzwłocznie do wydziału powiatowego.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 51.

Po ustaleniu wyników wyboru ogłasza przewodniczący gminnej komisji wyborczej, w sposób używany do publicznych ogłoszeń gminnych, imiona, nazwiska, zawód i miejsce zamieszkania wybranych radnych.

W ogłoszeniu należy podać do wiadomości, że w ciągu dni 8 po dniu ogłoszenia wyniku wyborów każdy wyborca może wnieść do wydziału wojewódzkiego protest przeciwko wyborom. Protest należy złożyć na ręce przewodniczącego gminnej komisji wyborczej i uzasadnić go należytemi dowodami.

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów z urzędu.

Art. 52.

Protesty wyborcze, wniesione w przepisanym terminie (art. 51) przewodniczący gminnej komisji wyborczej przesyła z wszystkiemi aktami wyborczemi wydziałowi powiatowemu z wyjaśnieniem podniesionych w nich zarzutów. Wydział powiatowy przeprowadza potrzebne dochodzenia i następnie przesyła akta sprawy wydziałowi wojewódzkiemu.

Art. 53.

Wydział wojewódzki w miarę wyniku dochodzeń (art. 54) unieważnia cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych osób.

W razie unieważnienia całych wyborów należy bezzwłocznie zarządzić nowe wybory na podstawie tych samych list wyborców, przyczem listy te mogą być przez gminną komisję wyborczą zmienione na skutek uzasadnionych reklamacji.

W razie unieważnienia wyborów poszczególnych osób wstępują w ich miejsce kolejni kandydaci z tych samych list kandydatów.

Jeżeli stwierdzono tylko omyłkę w obliczeniu wyników głosowania, wydział wojewódzki sprostuje ten wynik i zarządzi publiczne ogłoszenie w gminie tego sprostowania.

Wydział wojewódzki rozstrzyga odwołanie ostatecznie w ciągu 3 miesięcy od dnia wniesienia protestu.

Przekroczenie tego terminu może nastąpić tylko w wyjątkowych wypadkach z powodu konieczności przeprowadzenia, względnie uzupełnienia, potrzebnych dochodzeń. Powziętą decyzję należy za pośrednictwem wydziału powiatowego podać do wiadomości wójta i wnoszących protest.

Art. 54.

Wybory są nieważne:

1) jeżeli zostanie stwierdzone, że w danym okręgu wyborczym dopuszczono się przy wyborach przekupstw, wymuszeń lub fałszu w rozmiarach, mogących zmienić wynik wyborów,

2) jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszej ordynacji wyborczej, a popełnione uchylenia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

Art. 55.

Wydział wojewódzki może w razie stwierdzenia wadliwości, przewidzianych w art. 54, unieważnić z urzędu w ciągu dni 50 od dnia wyborów całe wybory lub wybór poszczególnych osób, przyczem w wypadku tym należy postąpić w myśl przepisów art. 53 ustęp 2 i 3.

Art. 56.

W razie niewniesienia protestu wyborczego w przepisanym terminie komisja wyborcza przekazuje wszystkie akta wyborcze wójtowi dla zachowania w aktach gminnych.

Po przekazaniu akt wójtowi, względnie w razie wniesienia protestu po przesłaniu akt wydziałowi powiatowemu (art. 52) wszystkie komisje wyborcze rozwiązują się.

DZIAŁ II.

WYBORY DO ZARZĄDU GMINNEGO.

Przepisy ogólne.

Art. 57.

Zebranie nowowybranej rady gminnej w celu wyboru wójta i ławników winno się odbyć najpóźniej do dni 14 po upływie okresu wyborczego poprzedniej rady, wzgl. w razie nierozstrzygnięcia do tego terminu wniesionych protestów najpóźniej do dni 14 po uprawomocnieniu się wyborów.

Radę gminną zwołuje oraz przewodniczy jej specjalny delegat, wyznaczony przez właściwego starostę z pośród członków odnośnej gminy.

Powyższe funkcje sprawuje delegat, aż do czasu ukonstytuowania się zarządu gminnego.

Art. 58.

Do ważności wyborów wójta i ławników konieczna jest obecność conajmniej połowy ustawowej liczby radnych.

Członek rady gminnej, który bez dostatecznego usprawiedliwienia nie przybędzie na posiedzenie, na którem ma być dokonany wybór wójta, traci mandat, a w jego miejsce wstępuje kolejny kandydat z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny.

Art. 59.

Przeprowadzeniem wyborów kieruje komisja, składająca się z wyznaczonego przez starostę delegata, jako przewodniczącego oraz z 2 radnych, powołanych przez przewodniczącego.

Przed rozpoczęciem wyborów przewodniczący

wyjaśnia przepisy, określające zasady i sposób przeprowadzenia wyborów.

Wybór wójta.

Art. 60.

Rada gminna wybiera najpierw wójta.

Art. 61.

Przewodniczący wzywa wyborców do przedstawienia na piśmie kandydatów. Każdy wyborca ma prawo zgłosić jednego kandydata, posiadającego prawo wybieralności (art. 44 ustawy o gminie wiejskiej). Wyborca, zgłaszający kandydata, winien wymienić jego imię, nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania, a ponadto przedłożyć podpisane przez kandydata oświadczenie, że w razie wybrania go wybór przyjmie.

Art. 62.

Przed przystąpieniem do głosowania komisja bada, czy zgłoszeni kandydaci posiadają prawo wybieralności i w razie potrzeby wzywa zgłaszających do usunięcia wadliwości, a w szczególności do zastąpienia kandydata, co do którego obieralności zachodzi wątpliwość.

Skreśleniu podlegają kandydaci:

a) którzy nie posiadają prawa wybieralności,

b) których osoba nie została oznaczona w sposób nie budzący wątpliwości,

c) co do których nie złożono oświadczenia, że przyjmą wybór.

Po ukończeniu badania komisja wyborcza ustala listę ważnie zgłoszonych kandydatów, którą przewodniczący wystawia do wglądu radnych w miejscu dla nich widocznem i łatwo dostępnem.

Art. 63.

Głosowanie na wójta odbywa się zapomocą kart do głosowania, które dostarcza radnym komisja wyborcza. Każda karta, którą się oddaje do głosowania, ma zawierać imię, nazwisko, zawód i adres tylko jednego kandydata z tych, których ogłosił przewodniczący (art. 62).

Głosowanie odbywa się w następujący sposób: jeden z członków komisji odczytuje listę wyborców w porządku alfabetycznym, radni w miarę wywoływania nazwisk wrzucają kolejno do urny, stojącej na stole prezydjalnym, zwiniętą kartę do głosowania. Jednocześnie inny członek komisji wyborczej obok nazwiska głosującego radnego zaznacza w liście, że tenże głos oddał.

Wyborca, który na powtórne wezwanie nie odda głosu, traci prawo głosu.

Art. 64.

Po zamknięciu głosowania przewodniczący wyjmuje karty do głosowania z urny i zlicza je, nie otwierając, przyczem inny członek komisji ustala na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów. Gdyby ilość oddanych kart różniła się od ilości oddanych głosów, obliczonej na podstawie listy wyborców, należy zaznaczyć to w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie jeden z członków komisji rozwija oddane kartki i podaje je kolejno przewodniczącemu, który stwierdza, czy kartka odpowiada przepisanym wymogom ważności (art. 65).

Art. 65.

Nieważne są kartki do głosowania:

a) nieokreślające w sposób nie budzący wątpliwości osoby kandydata,

b) wymieniające kandydata, który nie został umieszczony na ustalonej przez komisję i ogłoszonej liście kandydatów (art. 62).

W razie umieszczenia na karcie do głosowania kilku nazwisk, uwzględnia się tylko nazwisko pierwsze.

Art. 66.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów przewodniczący oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, przyczem odczytuje ważne kartki i oddaje je do sprawdzenia członkowi komisji wyborczej, podczas gdy drugi członek komisji czyni odpowiednie zapiski na arkuszu obliczeniowym.

Art. 67.

Po ukończeniu tej czynności przewodniczący zestawia na osobnej liście nazwiska kandydatów, na których padły ważne głosy, poczynając od kandydata, który otrzymał największą ilość głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej, poczem ogłasza wynik wyborów.

Art. 68.

Wybranym na wójta jest kandydat, na którego padło głosów więcej, niż wynosi połowa głosujących.

Gdyby żaden z kandydatów nie otrzymał wymaganej bezwzględnej większości głosów, przewodniczący komisji wyborczej zarządza powtórnie głosowanie, a jeżeli i przy tem głosowaniu żaden kandydat nie uzyska bezwzględnej większości, przewodniczący zarządza głosowanie ściślejsze między tymi dwoma kandydatami, którzy przy powtórnem głosowaniu uzyskali najwięcej głosów. Przy ściślejszem głosowaniu za wybranego uznać należy tego kandydata, który uzyskał większą ilość głosów. Głosy oddane na kandydata nieprzeznaczonego do ściślejszego wyboru są nieważne. W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybór ławników.

Art. 69.

Po wybraniu wójta rada gminna przystępuje do wyboru ławników.

W razie ustanowienia w gminie jednego ławnika postępowanie wyborcze odbywa się w myśl przepisów art. 61 do 67.

Wybranym na ławnika jest kandydat, który otrzymał największą ilość głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 70.

Jeżeli w gminie ustanowiono dwóch lub więcej ławników, zgłaszanie kandydatów na ławników i gło-

sowanie odbywa się przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art. 61 do 67 z następującemi zmianami: zmianami:

1) każdy wyborca ma prawo zgłosić tylu kandydatów, ilu ma być wybranych ławników,

2) każdy wyborca jest uprawniony do oddania tylu głosów, ilu należy wybrać ławników — przyczem głosy te może wyborca oddać na kilku kandydatów, lub tylko na jednego.

Ławnikami zostaje tylu kandydatów, posiadających kolejno największą ilość głosów, ilu należy wybrać ławników. Gdyby kilku kandydatów miało jednakowe prawo do mandatu, rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Ogłoszenie wyniku wyborów i protokół wyborczy.

Art. 71.

Przewodniczący komisji ogłasza bezpośrednio po ustaleniu wyniku wyborów imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania (adres) wybranych członków.

Art. 72.

Z czynności wyborczej należy spisać protokół, zawierający istotne momenty wyborów. Protokół ten winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej i przechowany w aktach urzędu gminnego wraz z listami obliczenia głosów, z listami kandydatów zarówno ważnemi, jak i nieważnemi, oraz kartami do głosowania.

Odpis protokółu należy bezzwłocznie przesłać właściwemu staroście.

Unieważnienie wyborów.

Art. 73.

W razie przeprowadzenia wyborów wójta i ławników niezgodnie z obowiązującemi przepisami, wydział powiatowy unieważnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych osób.

Jeżeli unieważniono całe wybory, należy przeprowadzić wybory ponowne.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych osób, rada gminna przeprowadza na wakujące miejsce ponowne wybory w myśl przepisów niniejszej ustawy.

DZIAŁ III.

WYBORY GROMADZKIE.

Wybory do rad gromadzkich.

Art. 74.

Wybory do rad gromadzkich zarządza wydział powiatowy, wskazując liczbę radnych, jaka ma być wybrana w danej gromadzie (art. 110 ust. o gminie wiejskiej). Zarządzenie to ogłosi w gromadzie wójt gminy w sposób używany do publicznych ogłoszeń, oznaczając: dzień, miejsce i czas wyborów.

Art. 75.

Wybory przeprowadza gromadzka komisja wyborcza, składająca się z przewodniczącego i 4 członków, powołanych przez wójta z pośród osób, posiadających prawo wybierania w gromadzie.

Do ważności uchwał komisji wymagana jest obecność przynajmniej 3 osób z przewodniczącym. Uchwały komisji zapadają większością głosów.

Przewodniczącym komisji może być także sołtys.

Art. 76.

Listy wyborców, sporządzone w myśl przepisów art. 111 ustawy o gminie wiejskiej, doręcza sołtys przewodniczącemu komisji wyborczej najpóźniej do dni 7 przed dniem głosowania.

Art. 77.

Członkowie gromady, posiadający prawo wybierania, składają na ręce przewodniczącego komisji wyborczej najpóźniej na 7 dni przed dniem głosowania listy kandydatów.

Lista kandydatów winna zawierać podwójną liczbę kandydatów w stosunku do liczby radnych, których należy wybrać. W liście należy wymienić nazwisko i imię, zawód i miejsce zamieszkania (adres) kandydatów, posiadających prawo wybieralności do rad gromadzkich (art. 113 ust. o gminie wiejskiej), przyczem nazwiska winny być oznaczone kolejnemi numerami, poczynając od 1.

Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na radnego lub jego zastępcę wybór przyjmie.

Art. 78.

Lista kandydatów winna być podpisana przynajmniej przez 10 wyborców. Pełnomocnikiem upoważnionym do udzielania komisji wyjaśnień, dokonywania zmian i uzupełnień list kandydatów jest pierwszy ze zgłaszających, podpisany na liście.

Nazwiska kandydatów, wpisane kilkakrotnie w tej samej liście, uważa się za raz tylko podane.

Art. 79.

Pełnomocnicy poszczególnych grup wyborców mogą zgłosić przewodniczącemu, że listy ich są ze sobą związane. Listy związane zachowują przy głosowaniu całkowitą odrębność, jednakże przy podziale mandatów uważa się je za jedną listę.

Art. 80.

Komisja wyborcza bada, czy zgłoszone listy kandydatów odpowiadają przepisom ustawy, zarządza w razie potrzeby zmiany i uzupełnienia, a następnie ogłasza w sposób używany do publicznych ogłoszeń gromadzkich te listy, które zostały przez komisję wyborczą uznane za ważne, podając równocześnie numery, jakiemi zostały oznaczone.

Art. 81.

Głosowanie odbywa się za pomocą kart do głosowania. Karty do głosowania winny być koloru białego i zawierać jedynie wyrażony słowami lub cyframi numer listy kandydatów, na którą wyborca głosuje. Wyborcy wrzucają kolejno do urny zwinięte karty do głosowania, równocześnie zaś jeden z członków komi-

sji czyni na liście wyborców przy nazwisku głosującego adnotację o oddaniu głosu. Po ukończeniu głosowania zlicza się karty, nie otwierając ich, i jednocześnie ustala się na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów, przyczem, gdyby ilość kart do głosowania różniła się od ilości oddanych głosów, obliczonej na podstawie listy wyborców, należy zaznaczyć to w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności. Po ukończeniu tej czynności komisja stwierdza ważność oddanych głosów.

Art. 82.

Nieważne są karty do głosowania: puste, zawierające dopiski lub znaki odróżniające, tudzież koloru innego niż biały, wreszcie nieopiewające na jedną z ważnych list kandydatów.

Art. 83.

Komisja oddziela karty ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, potem dokonywa podziału mandatów pomiędzy ważne listy. Podział mandatów na poszczególne listy kandydatów odbywa się na zasadach, przewidzianych w art. 46 i 47.

Radnymi gromadzkimi zostaje tyle osób, umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów.

Kandydat wybrany jednocześnie z dwóch lub więcej list winien oświadczyć, z której listy mandat przyjmuje. Z list, z których mandatu nie przyjmie, zostaje skreślony, przyczem z listy tej wchodzi do rady następny z kolei kandydat.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali są zastępcami radnych według kolejnego porządku.

Art. 84.

W razie zgłoszenia tylko jednej listy kandydatów głosowanie nie odbywa się, a wszystkie mandaty przyznaje się danej liście.

Art. 85.

Z czynności wyborczych należy spisać protokół, zawierający wszystkie istotne momenty wyborów, a w szczególności nazwiska członków komisji wyborczej, godzinę rozpoczęcia i ukończenia, względnie przerwania głosowania, wszystkie uchwały komisji z krótkiem uzasadnieniem ważniejszych okoliczności, dotyczących przebiegu głosowania, liczbę oddanych głosów ważnych, a wreszcie liczbę głosów ważnych, oddanych na poszczególne listy kandydatów, oraz imiona i nazwiska, wiek i zawód obranych radnych. Protokół ten winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej. Odpis protokółu wraz z listami obliczenia głosów oraz z kartkami do głosowania należy bezzwłocznie przesłać wójtowi gminy.

Art. 86.

Po ustaleniu wyniku wyborów przewodniczący komisji ogłasza w sposób używany do publicznych ogłoszeń gromadzkich imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania (adres) radnych gromadzkich.

Art. 87.

Odnośnie do spraw nieuregulowanych w przepisach art. 74 — 86 mają przy wyborach do rad gromadzkich odpowiednie zastosowanie analogiczne przepisy, dotyczące wyborów do rad gminnych.

DZIAŁ IV.

WYBORY DO ZARZĄDU GROMADY.

Zarządzenie wyborów.

Art. 88.

Posiedzenie nowowybranej rady gromadzkiej (zebrania gromady) w celu dokonania wyboru nowego sołtysa i jego zastępców, winno się odbyć najpóźniej do dni 14 po upływie okresu urzędowania poprzedniego zarządu gromady.

Posiedzenie to zwołuje i przewodniczy mu dotychczasowy sołtys.

Wybory do zarządu gromady przez radę gromadzką.

Art. 89.

Rada gromadzka wybiera najpierw sołtysa. Do ważności wyborów konieczna jest obecność conajmniej połowy ustawowej liczby radnych.

Przeprowadzeniem wyborów kieruje komisja, składająca się z przewodniczącego rady oraz 2 członków, powołanych przez przewodniczącego. Uchwały zapadają większością głosów.

Art. 90.

Zgłaszanie kandydatów i głosowanie odbywa się przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art. 61 do 67 z tą zmianą, że wszędzie tam, gdzie powołane postanowienia mówią o radzie gminnej, radnych i wójcie —należy rozumieć radę gromadzką, radnych gromadzkich i sołtysa oraz że kandydaci winni odpowiadać wymaganiom art. 122 ustawy o gminie wiejskiej.

Art. 91.

Wybranym na sołtysa jest kandydat, na którego padło głosów więcej, niż wynosi połowa głosujących.

Gdyby żaden z kandydatów nie uzyskał wymaganej bezwzględnie większości głosów, stosuje się odpowiednio przepis art. 68 ustęp 2 i 3.

Wybory zastępcy sołtysa.

Art. 92.

Po wybraniu sołtysa rada gromadzka przystępuje do wyboru zastępcy sołtysa.

Wybory na zastępcę sołtysa odbywają się w myśl przepisów przewidzianych dla wyborów sołtysa (art. 89 — 90) z tą zmianą, że zastępcą sołtysa zostaje kandydat, który otrzymał największą ilość głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 93.

W gromadach, w których ustanowiono dwóch lub więcej zastępców sołtysa, wybory odbywają się

przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art. 89 i 90 z następującemi zmianami:

1) każdy wyborca ma prawo zgłosić tylu kandydatów, ilu ma być wybranych zastępców sołtysa,

2) każdy wyborca jest uprawniony do oddania tylu głosów, ilu należy wybrać zastępców sołtysa — przyczem głosy te może wyborca oddać na kilku kandydatów lub tylko na jednego.

Zastępcami sołtysa zostaje tylu kandydatów posiadających kolejno największą ilość głosów, ilu należy wybrać ławników. Gdyby kilku kandydatów miało jednakowe prawo do mandatu, rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybory do zarządu gromady przez zebranie gromady.

Art. 94.

W gromadach, w których rada gromadzka nie została wprowadzona, wybiera nowego sołtysa i jego zastępcę zebranie gromady.

Dla przeprowadzenia wyborów tworzy się komisję wyborczą, składającą się z dotychczasowego sołtysa i 2 członków, powołanych przez sołtysa z pośród członków gromady.

Sołtys gminy dostarcza komisji wyborczej najpóźniej na 7 dni przed wyborami listę wyborców, sporządzoną w myśl przepisów art. 111 ustawy o gminie wiejskiej.

Art. 95.

W oznaczonym dniu i oznaczonej godzinie (art. 88) przewodniczący wzywa wyborców do przedstawienia na piśmie kandydatów. Każdy wyborca ma prawo zgłosić jednego kandydata, posiadającego prawo obieralności. Wyborca, zgłaszający kandydata, winien wymienić jego imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania, a ponadto przedłożyć podpisane przez kandydata oświadczenie, że w razie wybrania go mandat przyjmie.

Art. 96.

Przed przystąpieniem do głosowania komisja bada obieralność zgłoszonych kandydatów i w razie potrzeby wzywa zgłaszających do usunięcia wadliwości, a w szczególności do zastąpienia kandydatów, co do których obieralności zachodzi wątpliwość.

Art. 97.

Skreśleniu podlegają kandydaci:

a) którzy nie posiadają prawa obieralności (art. 122 ust. o gminie wiejskiej),

b) których osoba nie została oznaczona w sposób nie budzący wątpliwości,

c) co do których nie złożono oświadczenia, przewidzianego w art. 95.

Po ukończeniu badania komisja wyborcza ustala listę ważnie zgłoszonych kandydatów, którą przewodniczący głośno odczytuje.

Art. 98.

Głosowanie z reguły jest jawne. Na żądanie $^1/_4$ liczby obecnych musi być zastosowane głosowanie tajne.

Art. 99.

Głosowanie jawne odbywa się w następujący sposób: wyborca, podszedłszy do stołu, przy którym siedzi komisja wyborcza, wymienia swe imię i nazwisko. Po sprawdzeniu przez komisję, że zgłaszający się posiada prawo udziału w zebraniu gromady, wyborca wymienia wyraźnie imię i nazwisko jednego z ważnie zgłoszonych kandydatów, na którego głosuje, jeden z członków komisji oraz sekretarz zapisuje każdy z osobna nazwisko kandydatów, względnie każdy następny oddany głos w liście obliczenia głosów, jednocześnie inny członek komisji zaznacza przy nazwisku wyborcy w liście wyborców, że wyborca oddał głos. Listy obliczenia głosów mają być po ukończeniu obliczenia podpisane przez wszystkich członków komisji i dołączone do protokółu.

Art. 100.

Po ukończeniu tej czynności przewodniczący zestawi na osobnej liście nazwiska kandydatów, na których padły ważne głosy, poczynając od kandydata, który otrzymał największą ilość głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej, poczem ogłasza wynik wyborów.

Art. 101.

Wybranym na sołtysa jest kandydat, który otrzymał bezwzględną większość głosów. Gdyby żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości głosów stosuje się odpowiednio przepis art. 68 ustęp 2 i 3.

Art. 102.

Wybory zastępcy sołtysa odbywają się w myśl przepisów art. 94 — 100 z tą zmianą, że wybrany na zastępcę sołtysa jest kandydat, który otrzymał największą ilość głosów.

Art. 103.

W razie ustanowienia dwóch lub więcej zastępców sołtysa, wybory odbywają się przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art. 94 — 101 z tą zmianą, że wyborcy zgłaszają tylu kandydatów i na tylu jednocześnie głosują, ilu ma być wybranych zastępców sołtysa.

Wybrani na zastępców sołtysa są kandydaci, którzy otrzymali największą ilość głosów.

Art. 104.

Przewodniczący komisji wyborczej może zarządzić uproszczenie głosowania jawnego przez rozstąpienie się wyborców na dwie strony, lub przez zwykłe podniesienie rąk, o ile nie sprzeciwia się temu przynajmniej $^1/_4$ obecnych wyborców, w tym wypadku jednak przewodniczący komisji zarządzi przedtem usunięcie z lokalu wyborczego osób, nie posiadających prawa wybierania.

Przy głosowaniu uproszczonem głosuje się osobno na sołtysa i na każdego zastępcę sołtysa.

Wybrany na sołtysa jest kandydat, który otrzymał bezwzględną większość głosów. Gdyby żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości — ma odpowiednie zastosowanie przepis art. 68 ustęp 2 i 3.

Zastępcą sołtysa zostaje kandydat, który otrzyma

największą ilość głosów, w razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 105.

Głosowanie tajne odbywa się przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów art. 89 — 93, z tą zmianą, że czynności rady gromadzkiej spełnia zebranie gromady.

Art. 106.

Z czynności wyborczych należy spisać protokół, zawierający wszystkie istotne momenty wyborów. Odpis z protokółu wraz z wszystkiemi aktami wyborczemi należy bezzwłocznie przesłać wydziałowi powiatowemu za pośrednictwem wójta.

Art. 107.

Bezpośrednio po ustaleniu wyniku wyborów przewodniczący komisji ogłasza imiona i nazwiska oraz zawód i adres wybranych na sołtysa i jego zastępców.

Unieważnienie wyborów.

Art. 108.

W razie przeprowadzenia wyborów do rad gromadzkich, wyboru sołtysa i jego zastępców niezgodnie z obowiązującemi przepisami, wydział powiatowy unieważnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych osób.

Jeżeli unieważniono całe wybory, przeprowadza się wybory ponowne.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych osób należy, o ile unieważnienie dotyczy wyboru sołtysa i jego zastępców, zarządzić w ich miejsce nowe wybory, o ile zaś unieważniono wybór członka rady gromadzkiej — powołać kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny — przyczem w razie wyczerpania kandydatów z odnośnej listy rada przeprowadza wybór na wakujące miejsce większością głosów radnych, obecnych na zwołanem w tym celu posiedzeniu.

Przepisy końcowe i przejściowe.

Art. 109.

Wszystkie organy współdziałające w przeprowadzeniu wyborów winny działać z możliwie największym pośpiechem i przestrzegać terminów, przewidzianych w niniejszej ustawie.

Ewentualne przekroczenie tych terminów, wynikłe z przyczyn niezależnych od właściwych organów, nie powoduje nieważności wyborów.

Art. 110.

Osoby winne naruszenia przepisów art. 29, jak niemniej świadomego pogwałcenia w czasie wyborów innych przepisów ordynacji, lub też winni dopuszczenia się przy wyborach przekupstwa, wymuszenia, fałszu lub jakichkolwiek innych podejść — ulegną karze aresztu od dni 7 do 2 miesięcy, o ile czyny te według ustaw karnych nie podlegają surowszej karze.

Wymierzenie kary należy do właściwości sądów.

Art. 111.

Wszelkie koszta, związane z przeprowadzeniem wyboru, ponosi gmina.

Wszystkie pisma i potwierdzenia w sprawach wyborczych wolne są od opłat stemplowych.

Art. 112.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 113.

Terminy, w których mają być zarządzone pierwsze wybory na podstawie niniejszej ustawy wyznaczy Minister Spraw Wewnętrznych.

Drukarnia Stołeczna, Warszawa, Wolska 16.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

OKRES I.

MINISTERSTWO
Spraw Wewnętrznych
Nr 1400.

Druk Nr 973.

Warszawa, dnia 6 lutego 1924 r.

1d

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 4.II r. b. mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 34 Regulaminu Obrad Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, **projekt ustawy o gminie miejskiej**, z prośbą o przedłożenie go Sejmowi.

Minister:
Sołtan

Do
Pana Marszałka Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

USTAWA
o gminie miejskiej.

TYTUŁ I.

Gmina miejska, jej obszar, członkowie, zadania i organy.

Art. 1.

a) Gmina miejska stanowi korporację terytorjalną, powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie, przepisanym ustawami.

Gmina miejska może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywaną.

b) Przepisy niniejszej ustawy obowiązują te gminy, które ustawy wojewódzkie uznają za gminy miejskie.

c) Wszystkie inne gminy (miasteczka, osady) rządzą się ustawą o gminie wiejskiej.

Art. 2.

a) Każda nieruchomość gruntowa, która nie wchodzi w skład gminy wiejskiej, musi należeć do gminy miejskiej.

b) Obszar poszczególnych gmin miejskich, jak również warunki i tryb postępowania przy dokonywaniu zmian granic tych gmin—określają przepisy ustawy o administracyjnym podziale Państwa.

Art. 3.

A) **Rozróżnia się gminy miejskie:**

1. niewydzielone z powiatu:

Wśród miast tej kategorji rozróżnia się:

a) miasta, których władzą nadzorczą jest wydział powiatowy (art. 95),

b) miasta, których władzą nadzorczą jest wydział wojewódzki (art. 95).

Do ostatniej kategorji mogą być zaliczone miasta, liczące ponad 15,000 mieszkańców, oraz gminy miejskie, będące uzdrowiskami o charakterze użyteczności publicznej.

2. Wydzielone z powiatu:

Miasta tej kategorji tworzą samodzielne okręgi powiatowe tak dla administracji państwowej, jak i samorządowej.

3. Miasto stołeczne Warszawa:

Miasto stołeczne Warszawa tworzy samodzielny okrąg wojewódzki tak dla administracji państwowej, jak i samorządowej.

B) Miasto stołeczne Warszawa ma prawo do uzyskania osobnej państwowej ustawy miejskiej oraz ordynacji wyborczej w granicach przepisów niniejszej ustawy. To samo prawo przysługuje miastom:

Lwów, Łódź, Kraków, Poznań i Wilno. Wszystkie inne miasta, które zostaną wydzielone z powiatu, mają prawo do uzyskania osobnej, wspólnej dla nich wszystkich państwowej ustawy miejskiej — w granicach przepisów niniejszej ustawy.

C) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane na wniosek wydziału wojewódzkiego, oznaczy te miasta niewydzielone z powiatu oraz gminy miejskie, będące uzdrowiskami o charakterze użyteczności publicznej, które podlegać będą władzy nadzorczej wydziału wojewódzkiego.

Uznanie miasta za samodzielny powiat miejski następuje na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 4.

Członkami gminy miejskiej są obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, którzy w granicach gminy miejskiej mają miejsce zamieszkania.

Miejscem zamieszkania w rozumieniu niniejszej ustawy jest ta gmina miejska, w której obywatel ma faktycznie mieszkanie wśród okoliczności, wskazujących na zamiar zachowania tego mieszkania na stałe.

Brak jednego z wymienionych czynników, pociąga za sobą utratę członkostwa gminy miejskiej.

Art. 5.

Żona dzieli członkostwo gminne męża. To ustawowe członkostwo gminne żony ustaje w razie śmierci męża, w razie unieważnienia małżeństwa, rozwodu, rozłączenia małżonków od stołu i łoża, albo sądowego rozwiązania wspólnoty małżeńskiej. W każdym z tych przypadków miarodajnem dla oceny członkostwa gminnego żony staje się przepis art. 4 niniejszej ustawy.

Art. 6.

Do czasu dojścia do pełnoletności lub uzyskania własnowolności dzieci ślubne dzielą członkostwo gminne ojca, nieślubne matki a przysposobione przysposabiającego. Z dojściem do pełnoletności lub uzyskaniem własnowolności zatrzymują powyższe członkostwo do czasu aż go prawnie nie utracą (art. 4).

Art. 7.

Członkostwo gminne chorych lub niedorozwiniętych umysłowo osób pełnoletnich zależy od miejsca, w którem faktycznie mają mieszkanie, wyznaczone im na stałe przez ustawowego lub sądowego ich zastępcę.

Osoby umysłowo chore i niedorozwinięte umysłowo, umieszczone w specjalnych zakładach leczniczych lub retencyjnych, zachowują na czas pobytu w zakładzie członkostwo gminne, które im przysługiwało przed umieszczeniem w zakładzie.

Art. 8.

Funkcjonarjusze państwowi i samorządowi tudzież wojskowi zawodowi stają się członkami tej gminy, w której mają miejsce stałej służby lub stałego przydziału.

Wojskowi, którzy służą w wojsku w wypełnieniu powinności wojskowej, zachowują członkostwo, które im przysługiwało przed rozpoczęciem służby wojskowej do czasu, aż go prawnie nie utracą (art. 4)

Art. 9.

Członek gminy, który swe mieszkanie w gminie utraci wskutek pożaru, powodzi, działań wojennych lub innych wydarzeń nadzwyczajnych, zachowują dotychczasowe członkostwo gminne do czasu, aż go prawnie nie utraci.

Art. 10.

a) W braku odmiennych przepisów ustawowych wszyscy członkowie gminy miejskiej mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych zakładów i urządzeń gminy miejskiej. Mają oni również obowiązek ponoszenia świadczeń na rzecz gminy miejskiej w myśl obowiązujących ustaw.

b) Członkom gminy miejskiej, posiadadającym warunki, przepisane niniejszą ustawą, służy prawo wybierania i wybieralności do przedstawicielstwa miejskiego (art. 18, 20), jak niemniej prawo sprawowania urzędu z wyboru w zarządzie miejskim.

Członkowie gminy miejskiej, posiadający prawo wybierania, są obywatelami miejskimi, a przysługujące im prawa stanowią miejskie prawo obywatelskie.

Art. 11.

Każdy członek gminy, posiadający prawo wybieralności, jest obowiązany przyjąć bezpłatny urząd z wyboru w gminie i sprawować go conajmniej przez lat cztery.

Od obowiązku przyjęcia lub dalszego sprawowania urzędu zwalnia:

1) wiek ponad lat 60,
2) długotrwała choroba,
3) zajęcie połączone z częstem lub dłuższem wydalaniem się z gminy,

4) sprawowanie w gminie urzędu z wyboru w ostatnio ubiegłem czteroleciu,

5) sprawowanie obowiązku opiekuna,

6) u kobiet wychowywanie więcej niż dwojga dzieci, lub prowadzenie większego gospodarstwa domowego,

7) inne ważne powody, uznane przez radę miejską za usprawiedliwiające.

Istnienie warunków, zwalniających od przyjęcia lub sprawowania urzędu w gminie, stwierdza rada miejska lub organ przez nią do tego upoważniony.

Od uchwały rady miejskiej w powyższym względzie służy zainteresowanym prawo wniesienia w terminie czternastodniowym odwołania do władzy nadzorczej.

Kto bez powodu uznanego za usprawiedliwiający wzbrania się przyjąć urząd lub przyjęty dalej sprawować, może być pociągnięty do świadczeń pieniężnych na rzecz gminnej opieki społecznej na czas od 1 — 4 lat do wysokości 1/5 bezpośrednich podatków komunalnych, przypadających od niego na rzecz odnośnej gminy. W razie ponownego uchylenia się członka gminy od powyższych obowiązków może być pozbawiony na takiż okres czasu prawa wybierania i wybieralności do organów gminnych.

O wysokości powyższych świadczeń, jakoteż o pozbawieniu praw wyborczych orzeka ostatecznie rada gminna lub organ, przez nią do tego upoważniony.

Art. 12.

Gmina miejska może zasłużonym wobec gminy osobom nadać prawo obywatelstwa honorowego, które na obdarzonego niem nie nakłada z tego tytułu osobnych obowiązków wobec gminy.

Art. 13.

Zadania gminy miejskiej w zakresie administracji publicznej (art. 1) są:

1) samorządowe, t. j. te samodzielnie i we własnem imieniu spełniane zadania, które niniejsza lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności gminy miejskiej, lub które gmina miejska w braku prawnego zastrzeżenia ich innym związkom prawno-publicznym uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności jako nadające się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu miasta;

2) zlecone, t. j. te gminie ustawami przekazane zadania państwowe, które ona spełnia jako organ wykonawczy Państwa.

Art. 14.

W ramach, zakreślonych ustawami, gminy miejskie mają prawo wydawania miejscowych przepisów prawnych na obszar miasta, zwanych statutami miejskiemi (art. 64 — 68).

Art. 15.

Zadania swoje gminy miejskie spełniają za pomocą utworzonych w tym celu organów.

a) Organami temi są:

w miastach, wykazanych w art. 3 ust. A. 1 i 2 niniejszej ustawy,

1) Rada miejska jako organ stanowiący i kontrolujący, będący przedstawicielem gminy miejskiej,

2) Magistrat, jako organ zarządzający i wykonawczy.

b) Ustrój i zakres działania organów miejskich w mieście stołecznem Warszawie określony zostanie osobną ustawą.

c) Ustrój i zakres działania organów gminy miejskiej, będącej uzdrowiskiem o charakterze użyteczności publicznej, określają przepisy niniejszej ustawy oraz ustawy o uzdrowiskach z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. Rz. P. Nr 31, poz. 254).

TYTUŁ II.

Rada miejska

Art. 16.

Radnych wybierają obywatele miasta (art. 10).

Radnych nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Powinni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, kierować się jedynie względami na dobro miasta i Państwa.

Art. 17.

W skład rady miejskiej wchodzi w poszczególnych gminach miejskich zależnie od liczby mieszkańców 12—100 radnych. W szczególności składa się rada miejska;

w miastach	licząc.	do	2.000		mieszk.	z	12	radnych
„	„	„ od	2 000	do	5.000	„	15	„
„	„	„ „	5 000	„	10 000	„	18	„
„	„	„ „	10 000	„	15 000	„	21	„
„	„	„ „	15 000	„	20.000	„	24	„
„	„	„ „	20.000	„	30.000	„	30	„
„	„	„ „	30.000	„	50 000	„	36	„
„	„	„ „	50.000	„	75 000	„	42	„
„	„	„ „	75.000	„	100 000	„	48	„
„	„	„ „	100 000	„	120.000	„	54	„
„	„	„ „	120.000	„	150 000	„	60	„

Na każde dalsze pełne 15.000 mieszkańców dodaje się do liczby 60 dalszych trzech radnych. Ogólna liczba radnych nie może jednak przewyższać 75 osób.

W Łodzi w skład rady miejskiej wchodzi 80 radnych, we Lwowie i Krakowie po 75.

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Podwyższenie liczby radnych usprawiedliwione zwiększoną liczbą mieszkańców miasta, nastąpić może tylko przy nowym wyborze rady miejskiej. Przepis powyższy niema zastosowania w razie zwiększania się liczby mieszkańców wskutek przyłączenia do miasta innej gminy.

Art. 18.

Prawo wybierania do rady miejskiej ma z wyjątkiem osób, pozostających w czynnej służ-

bie wojskowej, każdy członek gminy miejskiej, bez różnicy płci, który w dniu zarządzenia wyboru ukończył 21 rok życia, ma w gminie przynajmniej od roku miejsce zamieszkania i co do którego nie zachodzi żaden z wypadków, pociągających za sobą utratę prawa wybierania w myśl ordynacji wyborczej do Sejmu.

Członek gminy miejskiej, mający w dniu zarządzenia wyborów przynajmniej od roku w kilku gminach miejsce zamieszkania, może wykonać prawo wybierania na dany okres wyborczy tylko w jednej z nich, wedle własnego wyboru.

Art. 19.

Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzenia wyboru określa miejska ordynacja wyborcza.

Art. 20.

Prawo wybieralności do rady miejskiej ma każdy obywatel miasta, który w dniu zarządzenia wyborów liczy conajmniej 25 lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Podjęcie się obowiązków radnego jest dobrowolne. Zrzec się mandatu radnego można tylko za zgodą rady miasta z przyczyn, podanych w art. 11 niniejszej ustawy.

Art. 21.

Na radnych wybierani być nie mogą:

1) członkowie wydziałów samorządowych i kierownicy urzędów państwowych, sprawujących bezpośredni nadzór nad gminą miejską,

2) urzędnicy władz wyżej po 1) wymienionych.

Art. 22.

a) Radny nie może równocześnie zajmować stanowiska członka magistratu, urzędnika, niższego funkcjonarjusza albo pracownika miejskiego.

b) Urzędnicy, niżsi funkcjonarjusze i pracownicy miejscy, wybrani do rady miejskiej, otrzymują z urzędów bezpłatny urlop na czas pozostawiania w radzie.

Lata pracy przebyte w charakterze radnego liczą się do lat służby powyższych urzędników, niższych funkcjonarjuszy i pracowników miejskich.

Art. 23.

Radnych wybiera się na lat 4. Wybrani sprawują swoje czynności z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art. 105, aż do objęcia ich przez następców.

Art. 24.

Radny ulega z samego prawa zawieszeniu w czynnościach związanych z piastowanym mandatem:

1) w przypadku odbywania ćwiczeń wojskowych, na czas tej służby;

2) w przypadkach przewidzianych w art. 112 niniejszej ustawy, tudzież w przypadkach upadłości, aż do ukończenia postępowania;

3) gdy wchodzi w stosunki prawne z gminą jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca, dopóki trwa wymieniony stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające nie będą ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne, wynikające z najmu pomieszczeń gminnych dla celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych oraz z dzierżawy drobnych parcel gminnych nie większych niż $^{1}/_{2}$ ha.

Art. 25.

Poza przypadkami, przewidzianemi w art. 22 p. a, 30, 105, radny traci mandat:

1) wskutek pisemnego zrzeczenia się mandatu i po przyjęciu zrzeczenia ze strony rady miejskiej (art. 20),

2) wskutek utraty prawa wybieralności,

3) wskutek odmowy złożenia przyrzeczenia radzieckiego (art. 27).

Art. 26.

W miejsce radnego, który uległ zawieszeniu w czynnościach (art. 24) lub utracił mandat (art. 25) oraz na opróżnione przez śmierć miejsce radnego przewodniczący rady miejskiej powoła kolejno kandydata z tej listy kandydatów, z której wybrany został odnośny radny.

Jeżeli lista kandydatów, z której ma być powołany zastępca, jest wyczerpana, rada miejska wybiera bezzwłocznie zastępcę zwyczajną większością głosów z pośród członków gminy, posiadających prawo wybieralności (art. 34). W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Zastępca radnego, powołany lub wybrany w miejsce radnego, ktory uległ zawieszeniu w czynnościch, sprawuje je do czasu ustania przyczyny zawieszenia, jednak nie dłużej, niż do końca bieżącego okresu wyborczego rady miejskiej. Do końca tego okresu piastuje również mandat radnego zastępca, powołany lub wybrany z innych przyczyn w czasie bieżącego czterolecia.

Art. 27.

Radni składają do rąk przewodniczącego rady miejskiej przyrzeczenie, że będą gorliwie, sumiennie i zgodnie z ustawami spełniać obowiązki, związane z piastowaniem mandatu i kierować się przytem dobrem Rzeczypospolitej Polskiej i interesem gminy.

Rotę przyrzeczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 28.

Radni sprawują swe czynności bezpłatnie.

Radnym służy prawo żądania od gminy zwrotu wydatków, poniesionych w sprawach miasta wskutek zlecenia rady miejskiej.

Bliższe określenie wysokości i sposobu zwracania tych wydatków ustali rada miejska.

Art. 29.

Posiedzenia rady miejskiej zwołuje jej przewodniczący w miarę potrzeby, conajmniej jednak raz na miesiąc.

Rada miejska musi być nadto zwołana na żądanie władzy nadzorczej lub przewodniczącego magistratu, tudzież na pisemny umotywowany wniosek 1/4 ustawowej liczby radnych.

Zwołanie rady miejskiej, poza wypadkami nagłemi, nastąpić powinno conajmniej na dwa dni przed posiedzeniem zapomocą pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad.

Art. 30.

Radni obowiązani są regularnie uczęszczać na posiedzenia rady miejskiej. Nieobecność musi być usprawiedliwiona.

Radny, który bez usprawiedliwienia nie bierze udziału w pięciu posiedzeniach rady, traci mandat bez względu na kolejność opuszczonych posiedzeń. O utracie mandatu stanowi uchwała rady miejskiej; od tej uchwały nie ma odwołania.

Art. 31.

Posiedzenia rady miejskiej są publiczne. Na wniosek przewodniczącego zarządu miejskiego lub conajmniej 1/5 obecnych członków może rada miejska uchwalić większością głosów tajność obrad.

Posiedzenią rady miejskiej, których przedmiotem obrad jest budżet, sprawozdanie z wykonania budżetu lub obciążenie gminy, względnie jej mieszkańców, muszą być publiczne.

Art. 32.

Przewodniczącym rady miejskiej w miastach niewydzielonych z powiatu jest burmistrz, względnie starszy barmistrz, w innych miastach wybrany przez radę miejską na okres urzędowania rady miejskiej prezes lub jeden z jego zastępców.

Pierwsze posiedzenie nowowybranej rady miejskiej zwołuje przełożony magistratu, a przewodniczy na niem do chwili dokonania wyboru burmistrza lub prezesa rady miejskiej najstarszy wiekiem radny.

Przewodniczący rady miejskiej, a w razie przeszkody jego zastępca, otwiera i zamyka posiedzenie rady miejskiej, kieruje obradami, przestrzega na nich spokoju i porządku. Może on zarządzić usunięcie publiczności z sali obrad, w razie zakłócenia przez nią spokoju lub niestosowania się do jego zarządzeń.

Art. 33.

Do powzięcia uchwał przez radę miejską potrzebna jest obecność conajmniej połowy ustawowej liczby radnych, stwierdzona przed rozpoczęciem posiedzenia.

Do powzięcia uchwał o zaciąganiu pożyczek, których amortyzacja przewidziana jest na okres dłuższy niż lat 5 i o zbywaniu lub zamianie nieruchomości, wchodzących w skład majątku gminy, potrzebna jest obecność conajmniej 2|3 części ustawowej liczby radnych.

Jeżeli z powodu braku wymaganego kompletu radnych rada miejska nie jest zdolna do powzięcia ważnych uchwał, to na następnem posiedzeniu, zwołanem z tym samem porządkiem dziennym, lecz w innym dniu niż ten, w którym posiedzenie do skutku nie doszło, rada miejska zdolna jest do powzięcia uchwał bez względu na liczbę obecnych radnych.

Przy powtórnem zwołaniu należy na to postanowienie wyraźnie zwrócić uwagę.

Art. 34.

Uchwały rady miejskiej zapadają zwykłą większąścią głosów. W razie równości głosów wniosek upada.

Przewodniczący rady miejskiej w miastach niewydzielonych z powiatu nie ma prawa głosowania, prezesowi rady miejskiej prawo to przysługuje.

W razie równości głosów przy wyborach rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Głosowanie odbywa się przez oświadczenie się obcych za wnioskiem lub przeciw.

Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych, lecz nie uwzględnia przy ustalaniu wyniku głosowania.

Art. 35.

Głosowanie jest jawne. Na żądanie 1/3 obecnych musi być zarządzone głosowanie tajne. Na żądanie więcej niż połowy obecnych odbywa się głosowanie imienne.

Przy wyborach głosowanie jest tajne, jednakże w przypadkach przewidywanej jednomyślności dozwolone jest dokonanie wyboru na wniosek przewodniczącego przez podniesienie rąk.

Art. 36.

Radny nie może uczestniczyć w rozprawach i głosowaniu nad sprawami, które dotyczą interesu prywatnego jego własnego lub jego małżonki, krewnych lub powinowatych do trzeciego stopnia włącznie.

O tem, czy okoliczności takie zachodzą, rozstrzyga ostatecznie rada miejska poza porządkiem dziennym.

Jeżeli rada miejska z powyższego powodu stanie się niezdolną do powzięcia ważnych uchwał, natenczas uchwałę rady miejskiej zastąpi postanowienie władzy nadzorczej.

Art. 37.

Rada miejska może powierzać uprzednie rozpatrywanie spraw, a także ostateczne ich roz-

strzygnięcie stałym lub doraźnym komisjom. Do komisji mogą być powołani członkowie gminy, posiadający prawo wybieralności do rady miejskiej w charakterze rzeczoznawców z głosem doradczym. Na posiedzenia komisji mogą być zaproszeni członkowie magistratu.

Na posiedzeniach tych komisji przewodniczy w miastach niewydzielonych z powiatu burmistru albo starszy burmistrz, zaś w innych miastach prezes rady mieskiej lub ich zastępcy.

Art. 38.

Z każdego posiedzenia rady miejskiej musi być spisany protokół.

Do protokółu wpisuje się nazwiska obecnych na posiedzeniu: przewodniczącego, radnych i ławników, sekretarza prowadzącego protokół, porządek dzienny i uchwalone zmiany porządku dziennego, zgłoszone wnioski, powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu z podaniem liczby głosów „za" i „przeciw" oraz liczbę wstrzymujących się od głosowania, a przy wyborach liczbę głosów oddanych na poszczególnych kandydatów, wreszcie nazwiska radnych, którzy nieusprawiedliwili swej nie obecności na posiedzeniu.

Protokół, który sporządza się najpóźniej w ciągu 8 dni po posiedzeniu, powinien być podpisany przez przewodniczącego, sekretarza oraz dwoch radnych, którzy byli obecni na posiedzeniu.

Radni mają prawo przeglądania protokółu.

Art. 39.

Uchwały rady miejskiej winny być przez magistrat podane do publicznej wiadomości w sposób przez radę miejską uchwalony i dostarczone w odpisie władzy nadzorczej wraz z odpowiedniemi załącznikami bezzwłocznie po podpisaniu protokółu.

Art. 40.

Rada miejska ma prawo uchwalić regulamin, określający w granicach ustaw bliżej sposób załatwiania czynności przez radę miejską, jak i przez jej komisje.

W regulaminie można w szczególności przewidzieć:

1) nakładanie przez radę gminną lub przewodniczącego kar pieniężnych na radnych za spóźnianie się na posiedzenia i nieusprawiedliwione opuszczenie ich przed zamknięciem posiedzenia;

2) wykluczenie mocą uchwały rady gminnej na 1 — 3 posiedzeń radnego, który mimo kilkakrotnego przywołania go do porządku przez przewodniczącego zakłóca obrady lub zachowuje się w sposób, nieodpowiadający godności radnego.

Przeciw nałożeniu kar pieniężnych, względnie wykluczeniu, nie służy żaden środek prawny.

TYTUŁ III.

Magistrat.

Art. 41.

Magistrat jest miejscową kolegjalną władzą administracyjną dla spełniania zadań tak samorządowych, jak i państwowych, oraz wykonawczym organem gminy miejskiej.

Magistrat wykonywa swe zadania zapomocą utworzonego przy nim miejskiego urzędu, złożonego z mianowanych funkcjonarjuszy i pracowników miejskich, przyjętych drogą umowy.

Art. 42.

Magistrat składa się z przełożonego i jednego lub kilku jego zastępców oraz z odpowiedniej ilości ławników.

Przełożonym magistratu jest:

1) w miastach wymienionych w art. 3 p. 1. a) burmistrz i jego zastępca,

2) w miastach wymienionych w art. 3 p. 1. b) starszy burmistrz i jego zastępca z tytułem burmistrza,

3) w miastach wymienionych w art. 3 p. 2 prezydent i 1—3 jego zastępców z tytułem wiceprezydentów.

W miastach: Lwów, Łódź, Kraków, Poznań i Wilno przysługuje prezydentowi tytuł starszego prezydenta miasta, a jednemu z jego zastępców tytuł prezydenta.

Inne miasta tej kategorji uzyskują prawo nadawania swym prezydentom tytułu starszego prezydenta, a jednemu z jego zastępców tytułu prezydenta, gdy liczba ich mieszkańców przekroczy 250.000 osób.

Ministrowi Spraw Wewnętrznych przysługuje prawo przyznania przełożonemu magistratu w uznaniu jego zasług tytułu przełożonego magistratu miasta wyższej kategorji.

Art. 43.

Członkowie magistratu dzielą się na zawodowych i niezawodowych.

Zawodowi członkowie magistratu urzędują stale, zaś honorowi pełnią funkcję rzeczoznawców interesów członków gminy na posiedzeniach magistratu i jego komisji.

Do zawodowych członków magistratu zaliczają się: burmistrz, starszy burmistrz, prezydent wzgl. starszy prezydent i ich zastępcy oraz ławnicy zawodowi; do niezawodowych członków magistratu zalicza się reszta ławników.

Art. 44.

Zajęcie zawodowego członka magistratu winno stanowić jego zawód główny.

Funkcjonarjusze państwowi lub samorządowi tudzież członkowie wydziałów lub innych zarządów samorządowych mogą objąć stanowisko

zawodowego członka magistratu dopiero po opuszczeniu zajmowanego dotąd stanowiska

Art. 45.

a) Członków magistratu wybiera rada miejska.

Niezawodowi ławnicy wybierani są na okres urzędowania rady miejskiej.

Zawodowi członkowie magistratu wybierani są na 8 lat.

b) Zasady i sposób dokonywania wyborów członków magistratu określi ordynacja wyborcza dla gmin miejskich.

c) Członkowie magistratu mogą być po ukończeniu urzędowania ponownie wybrani, czynności swe sprawować mają aż do objęcia urzędowania przez następców.

d) Przyjęcie obowiązków członka magistratu jest dobrowolne.

Art. 46.

Na ławnika niezawodowego może być wybrany każdy obywatel gminy miejskiej, który posiada prawo wybieralności na radnego.

Na zawodowego członka magistratu może być obrany każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, któremu w jednej z gmin, leżącej w granicach Rzeczypospolitej, przysługuje prawo wybieralności do rady gminnej i który ponadto posiada kwalifikacje do prowadzenia jednego lub kilku głównych działów urzędowania magistratu.

Od kandydatów na przełożonego magistratu lub jego zastępcę wymagane jest prócz ogólnych warunków, obowiązujących kandydatów na ławników zawodowych, posiadanie odpowiedniego wykształcenia i kwalifikacji do kierownictwa magistratem.

Kandydaci na przełożonego magistratu winni posiadać w miastach, wykazanych w art. 3 p. 1 a) wykształcenie ogólne conajmniej w zakresie szkoły powszechnej, zaś w miastach wykazanych w art. 3 punkt 1 b) conajmniej średnie, a w miastach, uznanych za samodzielne powiaty miejskie — wyższe.

Wykształcenie szkolne może być zastąpione wykształceniem prywatnem, ocenianem z poprzednich zajęć kandydata. Za posiadanie kwalifikacji do kierowania magistratem może być uznane zajmowanie przez dłuższy czas stanowiska członka magistratu.

Ustawa wojewódzka może określić bliższe kwalifikacje, potrzebne dla zawodwych członków magistratu.

Art. 47.

a) Ilość zastępców prezydenta albo starszego prezydenta w granicach, podanych w art. 42 punkt 3, oraz ilość ławników oznacza według potrzeby rada miejska.

Ilość ławników nie powinna przekraczać 10% ilości radnych, a ilość ławników niezawodowych ⅓ części członków magistratu. Przekroczenie powyższych granic wymaga zgody władzy nadzorczej (art. 95).

b) W miastach, w których przełożony i jego zastępca wystarczają do kierowania magistratem i sprawami miejskiemi, kolegjum magistratu stanowią burmistrz, jego zastępca i jeden ławnik niezawodowy.

Art. 48.

a) Ławnicy niezawodowi otrzymują za swe czynności odszkodowanie za uszczerbek w zajęciach lub zarobkowaniu prywatnem, wyznaczone dla wszystkich w tym samym wymiarze, którego zrzec się nie można.

Wymiar odszkodowania i jego rodzaj oznacza rada miejska.

b) Zawodowi członkowie magistratu otrzymują stałe uposażenie z funduszów gminnych, które ustala rada miejska sama lub w drodze umowy.

Ponadto mają zawodowi członkowie magistratu prawo do uposażenia emerytalnego po wysłużeniu okresu służbowego, dającego prawo do pełnego wymiaru emerytury oraz w przypadku niezdolności do pracy lub prawo do zaopatrzenia w razie ich ponownego niewybrania, a ich członkowie rodzin również mają prawo do otrzymania zaopatrzenia.

Wymiar emerytury, względnie zaopatrzenia, ma wynosić od 1/6 części bieżących poborów po 4 latach służby do pełnych bieżących poborów po 24 latach służby, dla przełożonych magistratu i ich zastępców, a po 30 latach służby dla zawodowych ławników. Wymiar zaopatrzenia dla członków rodziny zawodowego członka magistratu może wynosić do 75% jego emerytury lub zaopatrzenia. Rada miejska może w uznaniu zasług wobec gminy przyznać członkowi magistratu, względnie jego rodzinie, emeryturę lub zaopatrzenie w wyższym wymiarze.

Lata służby, spędzone na stanowisku urzędnika państwowego lub samorządowego, policza się członkowi magistratu w stosunku do lat służby, dających na powyższych stanowiskach prawo do pełnego uposażenia emerytalnego.

Tak samo policzalne są lata służby, przebyte na stanowisku zawodowego ławnika, przy obliczeniu uposażenia emerytalnego przełożonego magistratu.

Zasady powyższe mogą doznać odchyleń w drodze umowy.

Gdy zawodowy członek magistratu popadnie w niezdolność do pracy przed upływem 4-letniego okresu urzędowania, ma on prawo tylko do uzyskania odpowiedniej odprawy. To samo prawo przysługuje w takim wypadku wdowie i sierotom po zawodowym członku magistratu.

Bliższe szczegóły co do wymiaru uposażenia emerytalnego, zaopatrzenia lub odprawy dla zawodowych członków magistratu, względnie ich członków rodzin, oraz warunki poboru, redukcji lub wstrzymania poboru przyznanych emerytur lub zaopatrzeń określi ustawa wojewódzka.

c) Ponadto mają członkowie magistratu prawo do zwrotu wydatków, poniesionych w inte-

resie gminy według norm przez radę miejską ustalonych.

Art. 49.

Postanowienia art. 24 i 25 stosują się analogicznie do członków magistratu.

W czasie zawieszenia w urzędowaniu członka magistratu czynności jego sprawuje zastępca. Gdy zawieszenie w urzędowaniu zawodowego członka magistratu trwa dłużej niż 1 rok, rada miejska może w miejsce zawieszonego wybrać nowego członka.

Jeżeli członek magistratu utraci urząd z powodu jednej z przyczyn, wymienionych w art. 25, przyczem w miejsce ustępu 3 tegoż artykułu wchodzi odmowa złożenia przysięgi urzędowej (art. 50), rada miejska obowiązana jest dokonać w jego miejsce wyboru uzupełniającego. Tak samo postąpi rada miejska w wypadku uznania urzędu członka magistratu za opróżniony (art. 55) lub w razie złożenia go z urzędu (art. 105).

Honorowi członkowie magistratu tracą urząd z samego prawa w razie rozwiązania rady miejskiej (art. 105), która ich wybrała.

Osoba, powołana w miejsce ubywającego ławnika niezawodowego, urzęduje tylko do końca bieżącego okresu wyborczego, zaś zawodowy członek magistratu do końca czasokresu, na który został wybrany.

Art. 50.

Członkowie magistratu, tak niezawodowi, jak i zawodowi składają przed objęciem swego urzędowania do rąk przełożonego lub delegata władzy, która ich wybór zatwierdza (art. 103) przysięgę urzędową, której tekst ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 51.

W wykonywaniu czynności urzędowych przysługuje członkom magistratu ta sama ochrona prawna jak urzędnikom państwowym.

Art. 52.

Magistrat załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, kolegjalnie.

Posiedzenia magistratu odbywają się w miarę potrzeby; magistrat może ustanowić regularne dni posiedzeń.

Posiedzenia magistratu nie są publiczne.

Po-za tem sposób urzędowania magistratu określi uchwalony przez niego regulamin, który może przewidzieć odbywanie posiedzeń magistratu w sekcjach fachowych (np. dla spraw administracyjnych, technicznych, sanitarnych i t. p.) obok posiedzeń plenarnych.

Art. 53.

a) Posiedzenie magistratu zwołuje, porządek dzienny ustala i przewodniczy obradom jego przełożony, a w razie przeszkody jego zastępca.

Na przewodniczącym magistratu ciąży obowiązek starania się o utrzymanie porządku w czasie obrad i sprawności działania magistratu.

W tym celu ma przewodniczący prawo przydzielania członkom magistratu pracy, udzielania wskazówek i żądania sprawozdania z wykonania czynności poruczonych.

b) Przełożony magistratu może ławnikom niezawodowym przydzielać poszczególne zadania, wchodzące w zakres działania magistratu, lecz nie może ich używać do stałego urzędowania w wydziałach, urzędach lub zakładach miejskich.

c) W wypadkach, wymagających bezzwłocznego załatwienia, może przełożony magistratu sprawy zastrzeżone magistratowi załatwić sam lub polecić ich załatwienie jednemu z członków magistratu według jego zleceń. O takich załatwieniach winien przewodniczący zawiadomić magistrat na najbliższem posiedzeniu, który albo przyjmie je do zatwierdzającej wiadomości lub poweźmie inną uchwałę.

Art. 54.

a) Do powzięcia ważnych uchwał na posiedzeniach magistratu lub jego sekcji potrzebna jest obecność przełożonego oraz najmniej połowy ogólnej ilości członków magistratu lub przydzielonych do jego sekcji.

W miejsce ławnika niezawodowego, który nie może przybyć na posiedzenie, należy zaprosić jego zastępcę.

Ławnika zawodowego zastępuje z głosem doradczym urzędnik magistratu, sprawujący w wydziale kierowanym przez ławnika zawodowego obowiązki jego zastępcy.

Każdemu członkowi magistratu przysługuje na posiedzeniach prawo głosu stanowczego.

Członek magistratu nie głosuje nad sprawą przez siebie przedstawioną.

b) Prawo głosu doradczego, względnie złożenia oświadczenia, wyrażenia swej opinji lub udzielenia wyjaśnień na posiedzeniu magistratu posiadają zaproszeni przez przełożonego magistratu radni lub obywatele miejscy.

Pozatem nie przysługuje radnym prawo brania udziału w posiedzeniach magistratu.

c) Uchwały na posiedzeniach magistratu zapadają zwykłą większością głosów obecnych. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu.

W razie równości głosów za uchwalony uważa się wniosek, za którym głosuje przewodniczący.

Art. 55.

Postanowienie art. 36 stosuje się również do członków magistratu z tą zmianą, że o istnieniu przeszkody decyduje uchwała magistratu. Gdyby w następstwie tej uchwały nie mógł się zebrać przepisany komplet (art. 53) przełożony magistratu lub jego zastępca rozstrzygają sprawę sami, a gdy i oni są zainteresowani — prawo decyzji przechodzi na władzę nadzorczą.

Art. 56.

Opuszczenie przez ławnika bez usprawiedliwienia trzech posiedzeń magistratu — bez względu na ich kolejność—uważane będzie za odmowę dalszego sprawowania swego urzędu.

O wypadkach takich obowiązany jest przełożony magistratu bezzwłocznie zawiadomić radę miejską, która po uznaniu faktu stwierdzi swą uchwałą opróżnienie urzędu ławnika magistratu i zarządzi przygotowanie wyboru następcy.

Od uchwały rady miejskiej, uznającej urząd ławnika za opróżniony, służy temu prawo wniesienia odwołania do władzy nadzorczej, która decyduje ostatecznie.

Art. 57.

Przełożony i inni członkowie magistratu powinni być obecni na posiedzeniach rady miejskiej i mają prawo zabierać głos i udzielać wyjaśnień w każdym czasie poza koleją mówców.

Na zlecenie przełożonego magistratu mogą udzielać wyjaśnień także i urzędnicy magistratu.

Art. 58.

Magistrat ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie uchwały, powziętej przez radę miejską, która, według zdania magistratu sprzeciwia się ustawom albo szkodzi interesom gminy lub dobru publicznemu.

Uchwałę swoją, zaopatrzoną w motywy, magistrat poda w terminie 30-dniowym do wiadomości rady miejskiej, a gdyby ta trwała przy pierwotnej swej uchwale — przedłoży sprawę władzy nadzorczej do rozstrzygnięcia.

To samo prawo i obowiązek ma przełożony magistratu w stosunku do jego uchwał. O zawieszeniu uchwały winien przełożony zawiadomić magistrat na najbliższem posiedzeniu, a gdyby ten był odmiennego zdania — należy sprawę przełożyć do rozstrzygnięcia radzie miejskiej, względnie władzy nadzorczej.

Art. 59.

Magistrat może powierzać przygotowywanie swych decyzji lub wykonywanie zadań, należących do jego zakresu działania, względnie nadzór instytucji lub zakładów i przedsiębiorstw miejskich, według jego uchwał lub wskazówek bądź poszczególnym swoim członkom, bądź powołanym przez siebie komisjom, którym w zasadzie przewodniczą członkowie magistratu.

Komisje mogą być także w charakterze organów doradczych ustanowione przy poszczególnych wydziałach magistratu, nie służy im jednak prawo kontroli urzędowania wydziałów.

Komisje powyższe, do których można powoływać także i posiadających prawo wybieralności do rady miejskiej obywateli miejskich, względnie zapraszać radnych, zaliczają się do pomocniczych administracyjnych urzędów miejskich, podległych magistratowi, a ich członkom przysługuje w czasie urzędowania ochrona praw na równi z funkcjonarjuszami państwowymi.

Członkom komisji dla opracowania budżetu, sprawdzenia zamknięć rachunkowych oraz dla wymiaru miejskich podatków i opłat może rada miejska przyznać odpowiednie wynagrodzenie, wyznaczone w postaci djet za posiedzenie.

Komisje, powołane przez magistrat, nie mogą powziąć obowiązujących uchwał w zastępstwie magistratu.

Wnioski i opinje komisji, uznane przez magistrat, mogą uzyskać moc obowiązującą tylko w postaci uchwał magistratu.

Upoważnienie komisji do powzięcia obowiązujących uchwał w zastępstwie magistratu, objęcie przez magistrat swoim zakresem działania nowych zadań i powołanie do ich wykonywania osobnych komisji — może być dokonane tylko na mocy uchwały rady miejskiej na wniosek lub po wysłuchaniu zdania magistratu.

Zakres działania i sposób urzędowania komisji określi regulamin, uchwalony przez magistrat.

Art. 60.

Obszar wielkich miast może być na podstawie statutu miejscowego dla celów ułatwienia administracji podzielony na okręgi administracyjne, których zarząd może być utworzony według tych samych zasad, jak ustrój magistratu, ze stosunkowem uwzględnieniem obszaru i liczby mieszkańców, albo może być złożony tylko z delegowanych funkcjonarjuszów i pracowników magistratu z ławnikiem zawodowym na czele.

Zarządowi okręgowemu mogą być przyznane prawa miejscowej władzy administracyjnej przez zatwierdzenie ze strony władzy nadzorczej odnośnego statutu miejskiego, a drogą uchwały Rady Ministrów prawa samodzielnego powiatu miejskiego (art. 3 p. a).

Ponadto mogą być ustanowione dla okręgów administracyjnych rady dzielnicowe, których członkowie mają być wybierani z pośród obywateli danego okręgu według tych samych zasad, jak i radni miejscy.

Zakres działania rad dzielnicowych, ich stosunek do centralnej rady miejskiej oraz zakres działania zarządów okręgowych — (filji magistratu, magistratów okręgowych) i stosunek ich do centralnego magistratu — określi statut miejscowy.

Przepisy odnoszące się do sposobu działania rady miejskiej i do jej członków, jakoteż do sposobu działania magistratu i do jego członków, mają zastosowanie i do rad dzielnicowych, oraz do zarządów okręgów miejskich i ich członków.

TYTUŁ IV.

Funkcjonarjusze i pracownicy miejscy.

Art. 61.

Gminy miejskie są obowiązane przydać do pomocy magistraowi odpowiednią liczbę urzędni-

ków, niższych funkcjonarjuszy i innych pracowników, płatnych z funduszów gminy, a potrzebnych dla prawidłowego załatwiania spraw gminy miejskiej.

Kwalifikacje funkcjonarjuszy i pracowników miejskich, o ile nie są wymagane przez ustawy, określą statuty miejskie.

Stosunki prawne pracowników kontraktowych i innych pracowników miejskich reguluje zawarta z niemi umowa lub wydany statut miejski.

Art. 62.

Przy obsadzie posad w zakresie państwowej administracji wewnętrznej przysługuje urzędnikom miejskim w razie równości kwalifikacji pierwszeństwo przed innymi kandydatami, nie będącymi urzędnikami państwowymi.

Podobne pierwszeństwo przysługuje kwalifikowanym urzędnikom państwowym przy obsadzie posad w służbie gmin miejskich.

TYTUŁ V.

Statuty miejskie (miejscowe przepisy prawne).

Art. 63.

W drodze statutów miejskich (art. 14) mogą być uregulowane tylko takie sprawy gminy oraz tylko takie wobec niej prawa i obowiązki jej członków, jakie ustawy nakazują lub zezwalają regulować w ten sposób.

Statut miejski nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom i statutom związków komunalnych wyższego stopnia tego samego powiatu i województwa.

Art. 64.

Statut miejski może zawierać postanowienia zagrażające karami za wykroczenia przeciw jego przepisom; w tym przypadku powinien on wskazać zarazem organ, uprawniony do nakładania i wykonania tych kar.

Minister Spraw Wewnętrznych ustali drogą rozporządzenia w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości wysokość i rodzaj kar, które wolno nakładać za przekroczenia przeciw postanowieniom statutów miejskich.

Art. 65.

Postanowienia statutu miejskiego tracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane, lub z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw lub miejscowych statutów, które sprawy nim objęte w sposób odmienny regulują.

Art. 66.

Statut miejski, jego zmiana lub uzupełnienie, wymaga zatwierdzenia przez władzę nadzorczą.

Art. 67.

Zatwierdzony statut miejski należy podać do publicznej wiadomości, w sposób w mieście przyjęty.

Zatwierdzony statut miejski wchodzi w życie z dniem ogłoszenia go, o ile nie przewidziano w nim innego terminu.

TYTUŁ VI.

Zarząd majątkowy i gospodarczy.

Art. 68.

Majątek zakładowy gminy miejskiej tworzą wszelkie należące do niej wartości, nie przeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Art. 69.

Gmina miejska ma obowiązek zachować swój majątek, o ile możności w stanie nieuszczuplonym.

Zbycie części majątku zakładowego nastąpić może tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia władzy nadzorczej.

Art. 70.

Majątkiem zakładowym gminy należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile natura jego pozwala.

W braku odnośnych postanowień dochód z majątku winien być w pierwszym rzędzie użyty na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków gminy miejskiej.

Bliższe przepisy, według których majątek ma być zarządzany, wyda rada miejska. Przepisy powyższe mają objąć postanowienia, że wszelkie roboty i dostawy gminne, o ile ich gmina nie jest w stanie wykonać własnemi siłami lub ze swego majątku, mają być z reguły rozdawane przedsiębiorcom prywatnym drogą przetargu publicznego.

Art. 71.

a) Przedsiębiorstwa przemysłowe gminy miejskiej należy prowadzić o ile możności według zasad kupieckich. Przedsiębiorstwa przemysłowe powinny w każdym razie dać conajmniej dochód, wystarczający na pokrycie kosztów utrzymania, zabezpieczenia i prowadzenia przedsiębiorstwa na oprocentowanie i amortyzację kapitału zakładowego oraz na odnowienie urządzeń.

Czysty zysk (nadwyżkę) pozostały po pokryciu wspomnianych właśnie kosztów i wydatków przedsiębiorstwa przemysłowego należy użyć na pokrycie ogólnych wydatków gminy.

b) Miejskie zakłady użyteczności publicznej (wodociąg, gazownia, elektrownia, tramwaj, rzeźnia i t. p.) mają być prowadzone w myśl za-

sady, aby zaspokojenie przez nie potrzeb mieszkańców miasta możliwie dogodnie i tanio było wykonywane.

Zakłady powyższe tylko z uwzględnieniem zasady poprzedniej mogą być uważane za źródła dochodów dla gminy.

c) Gospodarcza działalność gminy nie może uszczuplać jej możności spełnienia zadań, ciążących na niej z tytułu obowiązków publicznych.

Art. 72.

Gminom miejskim wolno zaciągać pożyczki na cele, które im przyniosą trwały pożytek, a w szczególności na cele produkcyjne (inwestycyjne), o ile wydatki na te cele nie dadzą się pokryć z bieżących wpływów bez przeciążenia płatników. Pożyczki na pokrycie bieżących potrzeb (zwyczajnych wydatków) dozwolone są tylko wtedy, gdy gmina znajdzie się w szczególnie ciężkiem położeniu.

Pożyczek w powyższem znaczeniu nie stanowią pożyczki krótkoterminowe na opędzenie wydatków, mających pokrycie w dochodach budżetowych, zaciągane w tym wypadku, gdy wpływy z odnośnych dochodów budżetowych spodziewawane są dopiero w późniejszym okresie roku obrachunkowego.

Każda pożyczka musi być spłacona według planu, który należy ustalić jeszcze przed jej zaciągnięciem. Plan ten, zabezpieczający spłatę w ściśle oznaczonym terminie, winien normować zarówno wysokość odsetek, jak i roczne sumy amortyzacyjne.

Art. 73.

Każda gmina miejska obowiązana jest prowadzić księgę inwentarza swego majątku, która powinna dawać dokładny obraz czynnego i biernego majątku z końcem każdego roku obrachunkowego.

Art. 74.

Magistrat układa corocznie preliminarz wszystkich przychodów i wydatków gminy miejskiej, spodziewanych w następnym roku obrachunkowym. Preliminarz ten winien magistrat sporządzić tak wcześnie, by rada miejska mogła go rozpatrzeć i ustalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Art. 75.

Przynajmniej na 14 dni przed przedłożeniem radzie miejskiej należy preliminarz wyłożyć przez tydzień do przeglądu przez zainteresowanych, których o wyłożeniu należy zawiadomić publicznem ogłoszeniem.

Zainteresowanym wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do magistratu, który może je sam uwzględnić lub przedstawić radzie miejskiej z odpowiedniemi wnioskami.

Art. 76.

Zatwierdzony, względnie niezakwestjonowany, preliminarz (budżet) (art. 103) wskazuje granicę, w której winna się obracać gospodarka finansowa gminy miejskiej w oznaczonym okresie obrachunkowym. Granic tych magistrat obowiązany jest ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku nieprzewidzianego wcale w ustalonym preliminarzu przychodów i wydatków lub przewidzianego tam wprawdzie, ale w niewystarczającej wysokości, wówczas do uskutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego pozwolenia rady miejskiej. Rada miejska, udzielając zezwolenia, powinna jednocześnie wskazać źródło pokrycia (budżet dodatkowy).

W wypadkach, w których uskutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody dla gminy, lub wynika z jej ustawowego obowiązku, przełożony magistratu może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem radę miejską, celem zatwierdzenia wydatku.

Art. 77.

Wszystkie przychody i rozchody, pobrane, względnie uskutecznione, imieniem gminy miejskiej, magistrat obowiązany jest dokładnie zapisywać. Najpóźniej w 6 miesięcy po upływie roku obrachunkowego magistrat winien złożyć radzie miejskiej do rozpatrzenia rachnek roczny (sprawozdanie rachunkowe) z wykonania budżetu, jakoteż z wszelkich innych przychodów i rozchodów, celem uzyskania od rady gminnej uznania rachunku za rzetelny.

Art. 78.

Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu wydziałów wojewódzkich wyda bliższe przepisy:

1) co do formy treści oraz sposobu prowadzenia księgi inwentarza majątkowego (art. 73), następnie,

2) co do formy, sposobu i terminu sporządzania preliminarza (art. 74),

3) co do urządzenia rachunkowości i kasowości gminnej, a w szczególności co do składania rachunków rocznych, kontroli rachunkowej i uznawania rachunków za rzetelne (art. 77).

Art. 79.

Prawo gmin do żądania danin na cele gminy, regulują oddzielne ustawy.

TYTUŁ VIII.

Zakres działania organów gminy miejskiej w sprawch samorządowych.

Art. 80.

Rada miejska stanowi we wszystkich sprawach samorządowych, które nie są ustawowo zastrzeżone magistratowi lub jego przełożonemu.

Wolę swoją wyraża rada miejska w formie uchwał.

W miastach, stanowiących samodzielne powiaty miejskie, rada miejska pełni zarazem funkcje sejmiku powiatowego, a magistrat wydziału powiatowego.

Art. 81.

Do zakresu działania rady miejskiej należą w szczególności następujące sprawy:

1) wybór w miastach, wydzielonych z powiatu, prezesa rady miejskiej i jego zastępców (art. 32);

ustalenie liczby ławników niezawodowych i zawodowych oraz w miastach, stanowiących powiaty miejskie, zastępców przełożonego magistratu (art. 46, 47);

wybór członków magistratu i komisji (art. 45, 37);

2) uchwalenie regulaminów czynności rady miejskiej i jej komisji (art. 40);

3) uchwalanie i wymiar wynagrodzenia, względnie uposażenia służbowego i emerytalnego dla członków magistratu oraz zaopatrzenia dla członków ich rodzin (art. 48);

4) organizacja urzędu miejskiego i jego oddziałów pomocniczych (art. 41);

5) ustalanie posad funkcjonarjuszy i pracowników miejskich oraz wysokości uposażenia, przywiązanego do poszczególnych posad, tudzież uchwalania dla nich statutów służbowych i emerytalnych oraz zasad zaopatrzenia dla członków ich rodzin;

6) stanowienie o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych (art. 13 p. l);

7) wydawanie statutów miejscowych (miejscowych przepisów prawnych (art. 14);

8) ustanawianie zasad zarządzenia i sposobów użytkowania majątku gminy oraz wszelkich urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw gminy (art. 70);

9) nabywanie, pozbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacji;

10) zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych gminy;

11) zaciąganie pożyczek (art. 72) i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki;

12) uchwalanie świadczeń na pokrycie wydatków gminy (art. 79);

13) uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków gminy (art. 74) oraz zezwalanie na wydatki budżetem nie przewidziane;

14) sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych (art. 77);

15) przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich, na zawieranie ugód w sporach prywatno-prawnych, jeśli w tej mierze rada miejska zastrzegła sobie decyzję, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych;

16) powzięcie uchwał w sprawie zmiany granic gminy;

17) uchwalanie planu regulacyjnego gminy i planu jej zabudowania oraz zmian w tych planach;

18) zatwierdzanie umów w sprawie korzystania przez przedsiębiorstwa prywatne z ulic i placów miejskich;

19) nadawanie prawa obywatelstwa honorowego;

20) przekazywanie przełożonemu magistratu do osobistego załatwiania zadań, wchodzących w zakres działania magistratu, a wykazanych w art. 82 ust. 8 i 11;

21) wydawanie opinji, których zażąda władza nadzorcza;

22) zwracanie się z petycjami do Sejmu Rzeczypospolitej lub władz państwowych i samorządowych w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturanych gminy i t d.

Nad innemi sprawami nie wchodzącemi do samorządowego zakresu działania gminy, może rada miejska obradować tylko z mocy odpowiedniego postanowienia ustawowego lub na zlecenie władzy nadzorczej.

Art. 82.

a) Rada miejska sprawuje kontrolę nad działalnością magistratu, jego urzędów pomocniczych i zakładów miejskich przez jedną lub więcej komisji, wybranych w tym celu ze swego grona. Do komisji tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza grona rady miejskiej.

Rada miejska obowiązana jest w szczególności sprawdzać, czy gospodarka miasta prowadzona jest zgodnie z preliminarzem budżetowym, tudzież ma prawo przekonywania się o tem, czy uchwały jej są wykonywane oraz czy przychody miasta używane są zgodnie z przeznaczeniem. Wolno jest w tym celu sprawdzać stan kasy i żądać od magistratu wszelkich potrzebnych wyjaśnień, aktów, ksiąg kasowych i dowodów rachunkowych. Komisja kontrolująca powinna ze swych czynności złożyć sprawozdanie radzie miejskiej.

Rada miejska obowiązana jest w razie dostrzeżenia nieprawidłowości uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art. 83.

Do samorządowych zadań magistratu należy w szczególności:

1) przygotowanie wniosków na posiedzenia rady miejskiej i wykonywanie jej uchwał;

2) rozstrzyganie w razie wątpliwości o członkostwie gminnem oraz o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów gminy;

3) zarządzanie majątkiem gminy według zasad, ustanowionych przez radę miejską (art. 70) i prowadzenie inwentarza majątku gminy (art. 73);

4) prowadzenie administracji urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw, nieposiadających własnego zarządu, oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd; czuwanie nad należytem wykonaniem budowli i robót gminnych;

5) sporządzanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków, przedkładanie radzie miejskiej wniosków w sprawie pokrycia wydatków, preliminarzem nie objętych (art. 74, 76);

6) przedstawianie radzie miejskiej rocznych zamknięć rachunkowych (art. 77);

7) wymiar i ściąganie danin na cele gminy, (stosownie do obowiązujących przepisów prawnych art. 79);

8) przyznawanie ulg w opłacaniu podatków i opłat, o ile rada miejska prawa tego w całości lub częściowo nie przyzna przełożonemu magistratu (art. 81, p. 20);

9) zarządzanie dochodami gminy, prowadzenie rachunkowości i kasowości gminnej (art. 76, 77);

10) wdawanie się w spory, jeśli do tego nie jest wymagane przyzwolenie rady miejskiej, a także w przypadkach nagłych, w których przyzwolenie takie jest zastrzeżone (art. 81 p. 15) za następnem uzyskaniem zezwolenia oraz ustanawienie w razie potrzeby zastępców prawnych do tych sporów;

11) mianowanie funkcjonarjuszy gminnych, przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i nadzorowanie jednych i drugich, z wyłączeniem czynności z tego zakresu przekazanych przez radę miejską przełożonemu magistratu (art. 81, p. 20);

12) składanie radzie miejskiej rocznych sprawozdań z zarządu i stanu majątku, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw gminnych;

13) udzielanie opinji, których zażąda władza nadzorcza i t. d.

Art. 84.

a) W swym zakresie działania jest magistrat przedstawicielem gminy miejskiej na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych.

Pisma urzędowe i dokumenty podpisuje w imieniu gminy miejskiej przełożony magistratu.

b) Dokumenty, których mocą gmina zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa do przyjmowania takich zobowiązań imieniem gminy (art. 81, p. 15 i art. 83, p. 10) muszą być ponadto podpisane przez jednego ławnika oraz opatrzone pieczęcią gminy.

c) Magistrat może na mocy upoważnienia ze strony rady miejskiej udzielić aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów urzędowania albo zakładów i przedsiębiorstw gminnych prawo do zastępowania gminy miejskiej na zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienie do podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny gminy miejskiej.

W tym ostatnim wypadku konieczny jest nadto podpis przełożonego magistratu.

d) W samorządowym zakresie działania jest magistrat odpowiedzialny przed radą miejską i władzą nadzorczą.

Art. 85.

Przełożony magistratu jest naczelnym kierownikiem miejskiego urzędu oraz jego oddziałów, tudzież zakładów i przedsiębiorstw miejskich oraz naczelnym zwierzchnikiem funkcjonarjuszy i pracowników gminy. Do niego należy kierownictwo urzędowania i działalności powyższych urzędów, zakładów i przedsiębiorstw miejskich, którego szczegóły nie są przedmiotem uchwał magistratu.

Sporne sprawy powyższego urzędowania rozstrzyga przełożony magistratu.

Ponadto należy do przełożonego magistratu:

1) przygotowanie obrad magistratu; rozdział czynności między członków magistratu;

2) wyznaczanie zastępstw za siebie i nieobecnych członków magistratu, udzielanie urlopu członkom magistratu;

3) czuwanie nad postępem w rozbudowie organizacji i sposobu urzędowania urzędów, zakładów oraz przedsiębiorstw miejskich;

4) opracowywanie ogólnego planu gospodarstwa gminnego, czuwanie nad utrzymaniem równowagi między poszczególnemi jego działami;

5) asygnowanie wydatków gminnych osobiście lub przez upoważnionego z pośród członków magistratu zastępcę w ramach budżetu miejskiego, a w wypadkach nagłych poza budżetem za następnem usprawiedliwieniem wydatku wobec rady miejskiej;

6) przyjmowanie, posuwanie do wyższej kategorji, zwalnianie funkcjonarjuszy i pracowników miejskich w zakresie przez radę miasta przyznanym (art. 81, p. 20);

7) przyznawanie ulg w opłacaniu podatków i opłat w zakresie przez radę miejską przyznanym (art. 81, p. 20);

8) udzielanie urlopów, zaliczek na płacę i zapomóg funkcjonarjuszom i pracownikom miejskim w granicach funduszów na ten cel przez radę miejską przeznaczonych;

9) upoważnianie zastępców z pośród członków magistratu do podpisywania aktów urzędowych i dokumentów gminnych oraz staranie o ich przechowanie;

10) wykonywanie innych zadań niniejszą lub innemi ustawami przekazanych.

Art. 86.

Zastępcy przełożonego magistratu są obowiązani wspierać go w czynnościach urzędowych i wykonywać powierzone im przez niego zadania.

W razie przejęcia obowiązków w zastępstwie nieobecnego przełożonego magistratu wstępuje zastępca zarazem we wszystkie jego prawa.

TYTUŁ VIII.

Zadania zlecone.

Art. 87.

Gminy miejskie obowiązane są załatwiać zadania zlecone (art. 13 p. 2) w myśl ustaw i wydanych na ich podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały.

Art. 88.

a) Sprawy zlecone załatwiają gminy miejskie przez organa w ustawie wskazane.

Organa gminy miejskiej są w wykonywaniu zadań zleconych zastępcami władz i organów państwowych, udzielających zlecenia.

Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwianie spraw zleconych należy do magistratu.

b) Do zakresu działania gmin miejskich, wydzielonych z powiatu, należą wszystkie działy urzędowania starostw, dotyczące tychże gmin, z wyłączeniem działów zastrzeżonych do zawiadywania niemi wyłącznie przez organa rządowe. Zadania powyższe wykonywać będą magistraty same lub przez urząd miejski. Magistraty tych miast otrzymują ze względu na zlecony zakres działania stanowisko i uprawnienia władzy administracyjnej I instancji z nazwą starostwa grodzkiego, przełożonemu zaś magistratu tychże miast przysługuje tytuł starosty grodzkiego.

Magistrat oznaczy te sprawy zleconego zakresu działania, które mają być załatwiane kolegjalnie.

Rada Ministrów oznaczy na wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu te źródła dochodów, które w myśl art. 69 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (ust. z 11.VIII 1923 roku Dz. Ust. Nr 94, poz. 747) miastom, uznanym za samodzielne powiaty, zostaną przyznane za przejęcie przekazanego im zakresu działania starostw.

c) Do działów urzędowania starostw, zastrzeżonych do zawiadywania niemi przez organa rządowe, zaliczają się zadania dotyczące utrzymania bezpieczeństwa spokoju i porządku.

W miastach wydzielonych z powiatu, w których jeszcze nie zostały zaprowadzone osobne państwowe administracyjne władze bezpieczeństwa I instancji, mogą być prezydentowi miasta jako staroście grodzkiemu wobec organów policji państwowej przyznane uprawnienia, przysługujące starostom.

d) Urzędnicy miejscy, używani w magistratach, uznanych za starostwa grodzkie, do załatwiania spraw zleconego zakresu działania, powinni posiadać te same kwalifikacje, jakie posiadają odpowiednie kategorje funkcjonarjuszów państwowych.

Art. 89.

Organa gminy są odpowiedzialne za czynności w zleconym zakresie działania przed władzami państwowemi, od których otrzymały zlecenie, lub które im przekazały zadania państwowe względnie przez organa rządowe wykonywane (art. 110).

W braku odmiennych postanowień ustawowych władzą rządową, sprawującą nadzór nad załatwianiem zadań zleconych, jest dla miast niewydzielonych z powiatu starosta, dla miast wydzielonych z powiatu—wojewoda, a dla miasta stołecznego Warszawy — Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 90.

Sprawowanie policji miejscowej należy do zleconego gminie zakresu działania.

Kierownictwo policji miejscowej sprawuje przełożony magistratu.

Zadania policji miejscowej oraz prawa i obowiązki gmin, względnie ich organów, związane z działalnością policji miejscowej, określi osobna ustawa.

Art. 91.

Wydatki, względnie świadczenia, połączone z załatwianiem zadań zleconych, obciążają gminę miejską, o ile odnośne ustawy przekazujące nie włożą tych wydatków, względnie świadczeń, na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości, sposobie pokrycia wydatków obciążających gminy miejskie z tytułu załatwiania zadań zleconych oraz o ponoszeniu innych świadczeń na te cele wchodzi w zakres zamorządowych spraw gminy wiejskiej.

Art. 92.

Przełożone w zleconym zakresie działania władze rządowe, względnie określone w art. 119 niniejszej ustawy władze przekazujące, ostatnie odnośnie do działów urzędowania gminom przekazanych, uprawnione są w wypadku, gdy gminy miejskie mimo dwukrotnego upomnienia właściwej władzy wadliwie wykonywają zadania zlecone — do odebrania tymże gminom danego działu urzędowania i przekazania go odpowiednim organom rządowym, albo do powierzenia wszystkich lub części tych zadań na koszt gminy organowi umyślnie w tym celu ustanowionemu.

Organ ten wstępuje w zakresie powierzonych mu zadań zleconych we wszystkie prawa i obowiązki dotychczasowego organu gminy.

Tytuł IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art. 93.

Od zarządzeń organów wykonawczych gminy miejskiej, w sprawach związanych ze spełnieniem zadań samorządowych, służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej (art. 95) każdemu, kto twierdzi, że zarządzenie narusza bezpośrednio jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to nie stosuje się do wypadków, w których zainteresowanym ustawa przyznaje inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art. 94.

Postanowienia art. 3—7 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. Ust. Nr 91, poz. 712) mają odpowiednie zastosowanie do odwołań wnoszonych na zasadzie art. 93. Zarząd miejski obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art. 95

Odwołanie, wniesione w terminie do władzy nadzorczej, wstrzymuje w braku odmiennych postanowień ustawowych samo przez się wykonanie zaczepionego zarządzenia. Wyjątek stanowią wypadki, w których odroczenie wykonania według uznania włady, wydającej zarządzenie, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

TYTUŁ X.

O nadzorze państwowym.

Art. 96.

Nadzór nad działalnością gmin miejskich w zakresie spraw samorządowych, w braku odmiennych postanowień ustawowych, sprawuje:

1) wydział powiatowy nad działalnością miast niewydzielonych z powiatu;

2) wydział wojewódzki nad działalnością miast niewydzielonych z powiatu, które jego nadzorowi zostaną poddane (art. 3) oraz nad działalnością miast wydzielonych z powiatu;

3) Minister Spraw Wewnętrznych nad działalnością miasta stołecznego Warszawy.

O ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia określone w niniejszej ustawie.

Art. 97.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:

1) aby gminy miejskie nie działały wbrew ustawom oraz

2) by administracja sprawowana przez gminy miejskie miała bieg prawidłowy.

W powyższym celu władza nadzorcza ma prawo informować się o stosunkach i działalności tych gmin, żądać od nich każdego czasu udzielenia sobie ich uchwał, aktów do wglądu oraz potrzebnych wyjaśnień, zwiedzać zakłady i urządzenia tych gmin, prowadzić dochodzenia na miejscu, dokonywać rewizji ksiąg i kas oraz przedsiębrać wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Władzy nadzorczej przysługuje prawo wysłania na posiedzenie rady miejskiej swego delegata, celem złożenia oświadczenia lub udzielenia wyjaśnień. Delegatowi przysługuje prawo głosu doradczego poza koleją mówców.

Art. 98.

Uchwały rady miejskiej lub magistratu oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy, władza nadzorcza winna uchylić, o ile na zasadzie art. 58 niniejszej ustawy nie zostały przedtem już zawieszone przez magistrat lub jego przełożonego.

Art. 99.

Jeżeli gmina miejska zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek (kredyt), potrzebny do prawidłowego spełnienia ciążącego na niej obowiązku, albo też jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się pełnienia innego rodzaju zarządzenia, zarząd gminy niema prawidłowego biegu, władza nadzorcza obowiązana jest zwrócić uwagę gminy na dostrzeżone braki. Jeśli zaś gmina mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braku natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek gminy do wydania potrzebnych zarządzeń.

Art. 100.

Jeżeli gmina miejska wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek prawomocnie ustalony (art. 99) albo wykonywa uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne (art. 98) lub takie, których czasowo wykonywać nie wolno (art. 102), natenczas władza nadzorcza ma prawo wydać za gminę i na jej koszt potrzebne zarządzenia.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć gminę miejską przez wstawienie potrzebnego wydatku do budżetu miejskiego, lub przez nakaz pokrycia go poza budżetem. W obu tych przydadkach należy jednocześnie wskazać sposób pokrycia wydatków.

Art. 101.

Jeżeli utrzymanie lub przywrócenie prawidłowego biegu administracji miejskiej nie da się inną drogą osiągnąć, władza nadzorcza może ustanawiać na czas oznaczony w delegacji lub aż do odwołania komisarzy na koszt gminy dla zawiadywania poszczególnemi działami zarządu gminy miejskiej.

Komisarz wstępuje w zakresie powierzonego mu działu administracji gminnej we wszystkie prawa i obowiązki magistratu.

Art. 102.

Oprócz spraw, w których według postanowień niniejszej ustawy (art. 66) lub innych specjalnych ustaw uchwały rady miejskiej wymagają zatwierdzenia władzy nadzorczej, podlegają jeszcze zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

1) zatwierdzania budżetów, oraz budżetów dodatkowych w miastach niewydzielonych z powiatu.

Preliminarz ma być poraz pierwszy przesłany władzy nadzorczej równocześnie z przedłożeniem go radzie miejskiej, a poraz drugi bezwłocznie po uchwaleniu go przez radę miejską.

Zatwierdzenie budżetu winno nastąpić w ciągu dni 30, licząc od dnia otrzymania przez władzę nadzorczą; gdy do tego czasu zatwierdzenie nie nastąpi, budżet wchodzi w zastosowanie.

Inne miasta obowiązane są przesyłać do wiadomości władzy nadzorczej w tych samych terminach preliminarz i budżet. W miastach tych może władza nadzorcza ciągu 30 dni od dnia otrzymania budżetu zakwestjonować prawność lub celowość budżetu, względnie jego części, żą-

dać bliższych wyjaśnień lub dokonania zmian według umotywowanego zlecenia. Niezakwestjonowane działy i pozycje budżetu wchodzą bezzwłocznie w zastosowanie, zakwestjonowane zaś dopiero po ich uznanem wyjaśnieniu lub po dokonaniu wymaganych zmian.

Władza nadzorcza może przed upływem 30-dniowym terminu oświadczyć, że budżetu nie kwestjonuje; brak oświadczenia w ciągu dni 30 uważa się za zgodę.

2) zaciągania pożyczek, o ile zaciągnąć się mająca pożyczka sama lub łącznie z innemi już zaciągniętemi przewyższa sumę dochodów, objętych ostatnim budżetem gminy;

3) zaciągania innych zobowiązań, które mają gminę wiązać dłużej niż trzy lata;

4) pozbycia albo rzeczowego obciążenia własności gruntowej lub praw z własnością tą pod względem prawnym na równi stojących.

Uchwały w powyższych sprawach stają się ważnemi dopiero z chwilą zatwierdzenia lub pod warunkami, powyżej w p. 1 podanemi.

Art. 103.

Wybór przełożonych magistratu, ich zastępców i ławników musi być zatwierdzony przez władzę nadzorczą, do której należy państwowy nadzór nad samorządem miejskim.

Przez zatwierdzenie wyboru otrzymują członkowie magistratu prawo władzy wykonawczej i do przekazywania jej funkcjonarjuszom mianowanym oraz prawo do zastępywania władz, względnie organów rządowych.

W miastach, niewydzielonych z powiatu, wybór burmistrzów i ich zastępców oraz ławników zatwierdza wydział powiatowy, a wybór starszych burmistrzów i ich zastępców oraz ławników zatwierdza wydział wojewódzki.

W mistach, wydzielonych z powiatu, wybór prezydentów i starszych prezydentów oraz ich zastępców zatwierdza Minister Spraw Wewnętrznych, a ławników wydział wojewódzki.

W razie odmowy zatwierdzenia wyboru kandydata należy dokonać ponownego wyboru. Jeżeli także kandydat, wybrany przy tym ponownym wyborze nie uzyska zatwierdzenia, natenczas władza zatwierdzająca dokona na koszt gminy miejskiej mianowania na niezajęte stanowisko.

Władzy zatwierdzającej służy prawo mianowania także w tym przypadku, gdy rada miejska mimo przypomnienia jej o obowiązku dokonania wyboru i zakreślenia jej terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi zwleka lub odmawia wyboru.

Mianowani sprawują swój urząd aż do czasu, gdy kandydaci, wybrani przez radę miejską na te urzędy, uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art. 104.

a) Właściwa władza, której przysługuję prawo zatwierdzenia wyboru członka magistratu, ma prawo złożyć z urzędu każdego członka magistratu, jeśli narusza obowiązki swego urzędu lub przez swe zachowanie się w urzędzie albo poza nim staje się niegodny zaufania i poważania, jakiego wymaga piastowany urząd.

Złożonego z urzędu można na okres 4 lat uznać za niezdolnego do piastowania urzędu członka magistratu.

Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie, przeprowadzone przez władzę nadzorczą, w czasie którego obwinionemu należy dać możność obrony.

Równocześnie z wszczęciem dochodzenia może być członek magistratu zawieszony w urzędowaniu.

Pobory zawieszonego w urzędzie zawodowego członka magistratu wyznacza na czas zawieszenia władza nadzorcza w porozumieniu z radą miejską.

Wniosek o wdrożenie dochodzenia przeciw członkowi magistratu może wyjść także od rady miejskiej.

b) Właściwe władze nadzorcze mogą wdrożyć postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym funkcjonarjuszom magistratu w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa funkcjonarjusza nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych.

Art. 105.

a) Wydziałowi wojewódzkiemu przysługuje prawo na wniosek wydziału powiatowego lub po zasięgnięciu jego opinji rozwiązania rady miejskiej miasta niewydzielonego z powiatu.

Minister Spraw Wewnętrznych może na wniosek wydziału wojewódzkiego lub na podstawie jego opinji rozwiązać radę miejską miast, stanowiących samodzielne powiaty administracyjne. Rada miejska miast, w których przełożonym magistratu jest starszy prezydent miasta, może być rozwiązana tylko na mocy uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

W orzeczeniu, rozwiązującem radę miejską, mają być podane powody rozwiązania.

b) Nowe wybory do rady miejskiej należy zarządzić w terminie 3-miesięcy, licząc od dnia rozwiązania rady miejskiej. Powyższy okres 3-miesięczny może być na podstawie orzeczenia władzy rozwiązującej przedłużony,

c) Dopóki rada miejska nie ukonstytuuje się w nowym składzie, wszystkie jej funkcje spełnia magistrat, ograniczając się do załatwiania spraw bieżących.

W czasie powyższym nie może magistrat zbywać i zamieniać nieruchomości miejskich, zaś zaciągnięcie jakichkolwiek pożyczek wymaga zatwierdzenia ze strony władzy nadzorczej.

Art. 106.

Na wypadek równoczesnego rozwiązania rady miejskiej i złożenia z urzędu przełożonego magistratu tudzież większej części lub wszystkich innych jego członków oraz na wypadek gdyby przy wyborach do rady miejskiej nie została ko-

misji wyborczej przedłożona żadna lista kandydatów, władza nadzorcza może mianować komisarza rządowego dla zarządu sprawami miejskiemi.

Komisarz rządowy, któremu przysługują uprawnienia rady miejskiej i magistratu, urzęduje przy pomocy rady przybocznej jako ciała doradczego, w skład którego wejść mają przedewszystkiem pozostali członkowie magistratu. Skład i listę członków rady przybocznej zatwierdza na wniosek komisarza rządowego mianująca go władza nadzorcza. Urzędowanie komisarza rządowego trwa aż do odwołania. Na trzy miesiące przed odwołaniem komisarza rządowego, mają być zarządzone nowe wybory do rady miejskiej. Koszta komisarycznego zarządu miasta ponosi gmina; koszta powyższe zatwierdza władza nadzorcza.

Art. 107.

Od zarządzeń władz nadzorczych w przypadkach przewidzianych w art. 98 — 104 niniejszej ustawy służy gminie oraz osobom zainteresowanym prawo odwołania do władzy nadzorczej bezpośrednio wyższej instancji w terminie przewidzianym w art. 94.

W przypadkach, o których mowa w art. 100, wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej.

TYTUŁ XI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 108.

Ustawa niniejsza będzie mieć zastosowanie do wszystkich gmin, które do czasu wejścia w życie niniejszej ustawy rządziły się statutami lub ustawami miejskiemi, względnie dekretami albo rozporządzeniami posiadającemi moc ustawy, a stanowiącemi o samorządzie miejskim.

Przed ukończeniem pierwszego czteroletniego okresu urzędowania rad miejskich, wybranych na podstawie niniejszej ustawy, oznaczą ustawy wojewódzkie te gminy, z pośród rządzących się w pierwszem czteroleciu niniejszą ustawą, które jej nadal podlegać mają.

Art. 109.

a) Miasta, które otrzymały prawo uzyskania dla siebie osobnej państwowej ustawy miejskiej oraz ordynacji wyborczej, rządzić się mają aż do czasu jej wydania niniejszą ustawą i przepisami ustawy w przedmiocie miejskiej ordynacji wyborczej.

b) Do czasu wydania ustawy, określającej ustrój i zakres działania organów gminnych miasta stoł. Warszawy, funkcje organów powyższych sprawować będą: a) rada miejska i b) magistrat.

W skład rady miejskiej wchodzi 100 radnych a przełożonym magistratu jest starszy prezydent miasta i 3 zastępców, z których jednemu przysługuje tytuł prezydenta, a dwóm innym wiceprezydentów.

Wybór starszego prezydenta miasta stoł. Warszawy zatwierdza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, zaś wybór innych członków magistratu zatwierdza Minister Spraw Wewnętrznych.

Od odmowy zatwierdzenia wyboru starszego prezydenta ze strony Prezydenta Rzeczypospolitej nie służy żaden środek prawny.

Rada miasta stoł. Warszawy może być rozwiązana tylko przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów.

Szczególne przepisy niniejszej ustawy i ustawy o miejskiej ordynacji wyborczej, odnoszącej się do rad miejskich i magistratów oraz do członków magistratów miast, wydzielonych z powiatu, mają także zastosowanie do rady miejskiej i magistratu oraz do członków magistratu miasta stoł. Warszawy.

Art. 110.

a) Rada Ministrów, o ile to nie jest już przewidziane w poszczególnych ustawach, uprawniona jest do oznaczenia drogą swej uchwały, powziętej na wniosek właściwego Ministra, działającego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, tych działów, względnie zadań administracji wewnętrznej, wchodzących w zakres działania administracji państwowej lub zawiadywanych obecnie przez organa rządowe, które będą mogły być przekazywane gminom miejskim, celem ich wykonywania przez organa tychże gmin i do określenia zarazem warunków, pod jakiemi gminy powyższe będą mogły zadania te przejąć do zakresu urzędowania swoich organów.

b) Zasadniczym warunkiem przejęcia przez gminę miejską zadań, określonych w poprzednim ustępie, jest zobowiązanie się jej do wykonywania tych zadań przez funkcjonarjuszy, posiadających kwalifikacje, wymagane od odpowiednich funkcjonarjuszy rządowych.

Radzie Ministrów przysługuje prawo odstępowania od warunku powyższego przez wyznaczenie okresu ulgowego.

c) Podstawą wystąpienia gminy miejskiej o przekazanie jej jednego w ustępie a) niniejszego artykułu określonego działu urzędowania jest uchwała rady miejskiej tejże gminy, którą przez władzę nadzorczą przesłać należy do właściwego Ministra. Władza nadzorcza wydaje opinję o uchwale gminnej. Władzą przekazującą jest właściwy Minister, który wykonywa przekazanie przez władzę sprawującą nadzór nad zleconym zakresem działania organów gminy miejskiej.

Gmina miejska, która w ten sposób przejęła nowe obowiązki w zleconym zakresie działania, nie może się z nich samowolnie zrzucić.

d) Rada Ministrów uprawniona jest zarazem w wykonaniu zadań, objętych niniejszym artykułem oraz w zastosowaniu przepisu objętego artykułu 69 ustawy o tymczasowem uregulowaniu fi-

nansów komunalnych (ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. Dz. Ust. Nr 94, poz. 747) do oznaczenia na wniosek Ministra Skarbu, postawiony w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, jakie nowe źródła dochodów lub części dochodów państwowych zostaną odstąpione dla tych gmin miejskich, które przejmą w swe zawiadywanie działy urzędowania, wykazane w ustępie a) niniejszego artykułu, przyczem miara korzystania z odnośnych źródeł dochodów powinna uwzględniać ilość i ważność zadań przejętych przez gminy miejskie i oszczędności, wypływające ztąd dla Skarbu Państwa.

Art. 111.

Gminy miejskie, wydzielone z powiatu, obejmą w całości swe zadania w zleconym zakresie działania zaraz po upływie pierwszego roku, licząc od dnia uznania danego miasta za powiat miejski.

W tym samym terminie obejmie miasto stoł. Warszawa zadania zlecone, przyznane jej w zakresie działania Starostwa, i nadal zawiadywać będzie zadaniami, przekazanemi jej dotych- z zakresu działania władz administracyjnych II instancji.

Art. 112.

Do czasu ujednostajnienia ustawodawstwa sądowo-karnego w całej Rzczeczypospolitej Polskiej ulegają zawieszeniu w czynnościach radnego w myśl art. niniejszej ustawy;

1) na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego osoby, przeciwko którym rozpoczęto postępowanie główne z powodu zbrodni lub występku, mogących pociągnąć za sobą pozbawienie honorowych praw obywatelskich, tudzież osoby, na które nałożono areszt śledczy, aż do czasu wstrzymania postępowania karnego;

2) na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, nowogródzkiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej oddani pod sąd za zbrodnię lub występek do czasu umorzenia lub zawieszenia postępowania karnego, względnie uprawomocnienia się wyroku uwalniającego;

3) na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego osoby, pozostające w śledztwie o zbrodnie, przez czas śledztwa.

Art. 113.

a) zawodowi (płatni) członkowie magistratu w miastach na obszasze województw: pomorskiego i poznańskiego, zatrzymują swój urząd do końca czasokresu, na który zostali wybrani.

Po upływie tego czasokresu lub wcześniej w razie popadnięcia w niezdolność do płacy albo w razie ich ponownowego niewybrania na zajmowane lub inne płatne stanowiska w magistracie—nabywają prawo do zastrzeżonego im ewentualnie uposażenia emerytalnego;

b) lata służby, spędzone w charakterze członka magistratu, lub zwierzchności gminnej, mianowanego, lub wybranego przez radę miejską w jednem z miast, lub innych gmin rządzących się ustawą miejską na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego poleskiego, nowogródzkiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej i na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego—mają być w razie wyboru tych samych osób na zawodowych członków magistratu przez radę miejską tego samego miasta, a pochodzącą z wyborów przeprowadzonych na podstawie przepisów niniejszej ustawy i wydanej do niej ustawy o miejskiej ordynacji wyborczej, wliczone do lat służby, uzasadniających ich prawo do emerytury.

W razie wyboru powyższych osób na zawodowego członka magistratu w innem mieście o policzalności lat służby, spędzonych w charakterze członka magistratu lub zwierzności gminnej miejscowości rządzącej się ustawą miejską, decyduje zawarta umowa, wzgl. statut, wydany przez radę miejską gminy przyjmującej do służby.

c) zanim ustawy wojewódzkie określą bliżej kwalifikacje członków magistratów do tego czasu o ich kwalifikacjach i o ich prawie do emerytury, tudzież o policzeniu poprzednich lat służby spędzonych na innem stanowisku, stanowi statut miejski lub zawarta z niemi i przez radę miejską zatwierdzona umowa.

Art. 114.

Aż do nowego uregulowania stosunków prawnych funkcjonarjuszy i prawników komunalnych, pozostają nadal w mocy dotychczasowe odnośne przepisy prawne lub uchwalone statuty miejskie wzgl. już powzięte uchwały rad miejskich. Tam, gdzie brak takich przepisów, stosunek służbowy między gminą miejską a zainteresowanymi funkcjonarjuszami lub pracownikami należy regulować na podstawie tymczasowego statutu miejskiego, który ma uchwalić rada miejska, lub drogą umowy, wzorując się, o ile możności na przepisach ustaw o państwowej służbie cywilnej oraz o organizacji władz dyscyplinarnych i o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym.

Prawa nabyte przez funkcjonarjuszów i pracowników dotychczasowych gmin miejskich w zakresie ich zaopatrzenia emerytalnego, względnie ich członków rodziny, pozostają nienaruszone.

Art. 115.

Do czasu rozwinięcia ustroju sądownictwa administracyjnego w niższych instancjach pozostaje w mocy zakres działania wydziałów miejskich w miastach, stanowiących powiaty miejskie w województwach pomorskiem i poznańskiem, tak w sprawach załatwianych przez powzięcie uchwał, jak i załatwianych w drodze postępowania spornego.

Art. 116.

Do czasu ustawowego uregulowania sprawy zawiadywania miejscową policją administracyjną zakres działania w tej dziedzinie przełożonych magistratu, względnie na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, przełożonych zwierzchności gminnych w miasteczkach lub w miejscowościach rządzących się ustawą z dn. 3 lipca 1896 r. (Dz. U. Kr. Nr 57) pozostaje bez zmiany w dotychczasowym wymiarze.

Art. 117.

Do czasu wydania postanowień o zasadach i sposobie przymusowego przeprowadzenia orzeczeń magistratu, obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, uprawnione są zarządy miast tak w samorządowym, jak i w zleconym zakresie działania stosować nadal przepisy dla nich w tym względzie dotąd obowiązujące, a w razie ich braku posługiwać się odnośnemi przepisami, wydanemi dla państwowych władz administracyjnych.

Art. 118.

Aż do uregulowania przez jednolitą, na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązującą, ustawę przemysłową sprawy ustanawiania taks za korzystanie w obrębie miast z dorożek i innych publicznych, lecz nie miejskich środków komunikacyjnych, przysługiwać będzie magistratom gmin miejskich prawo ustanawiania powyższych taks z obowiązkiem podania ich do wiadomości radzie miejskiej, której służy prawo czynienia zmian w projektowanej wysokości poszczególnych pozycji.

Art. 119.

Do czasu wydania przepisów o urządzeniu rachunkowości i kasowości gmin miejskich, przewidzianych w art. 78 niniejszej ustawy, pozostają w mocy wydane przez rady miejskie przepisy i regulaminy.

Art. 120.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art. 121.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 122.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą przepisy prawne, wydane w przedmiocie, unormowanym tą ustawą.

Drukarnia
Społeczna
Stow. Robotników Chrz.
1914
TEL
205-60
WARSZAWA
PL. GRZYBOWSKI 3|5

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

OKRES I.

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
№ Pr. 1404

1e

Druk N-r 974.

Warszawa, dnia 6 lutego 1924 r.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 4/II r. b. mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 34 Regulaminu Obrad Sejmowych, **projekt ordynacji wyborczej dla gmin miejskich**, z prośbą o przedłożenie go Sejmowi.

Minister
Sołtan.

Do
Pana Marszałka Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

USTAWA

Ordynacja wyborcza dla gmin miejskich.

DZIAŁ I.

WYBORY DO RADY MIEJSKIEJ.

Zasady wyborcze.

Art. 1.

Wybory do rad miejskich odbywają się na podstawie powszechnego, tajnego i bezpośredniego systemu głosowania oraz stosunkowego rozdziału mandatów.

Art. 2.

Każdy wyborca ma w zasadzie prawo do oddania jednego głosu.

Ponadto każdy wyborca ma prawo do oddania głosu dodatkowego, jeżeli posiada następujące warunki:

a) żyje w prawnie zawartym związku małżeńskim lub w stanie wdowim, a posiada czworo albo więcej dzieci własnych lub przysposobionych,

b) zajmuje w państwowej lub samorządowej administracji stanowisko z wyboru lub nominacji,

c) brał udział w kampanji wojennej w polskiej armji regularnej lub w formacjach ochotniczych, albo został zaliczony do weteranów polskich, względnie utracił w polskich formacjach wojskowych małżonka lub dziecko,

d) włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Warunki, wymienione w każdym z powyższych punktów, uzasadniają prawo do jednego głosu dodatkowego z tem ograniczeniem, że wyborca mimo posiadania większej ilości warunków ma prawo do oddania razem z głosem zasadniczym najwięcej czterech głosów.

Art. 3.

Prawo wybierania może być wykonane tylko w jednej gminie i osobiście.

Art. 4.

Każda gmina miejska stanowi jeden terytorjalny okręg wyborczy oprócz przypadku przewidzianego w art. 73.

Dla ułatwienia oddawania głosu magistrat może podzielić miasto na obwody głosowania.

Zarządzenie wyborów.

Art. 5.

Wybory do rady miejskiej zarządza się w dniu 15 sierpnia ostatniego roku urzędowania rady miejskiej.

Zarządzenie wyborów należy do władzy nadzorczej I instancji, właściwej dla danej kategorji miast.

Władza, zarządzająca wybory do rady miejskiej, wyznacza jednocześnie komisarza wyborczego, jego zastępcę oraz liczbę radnych, którą należy wybrać zgodnie z art. 17 ustawy o gminie miejskiej.

Komisarzem wyborczym ma być z reguły przełożony magistratu, lub jego zastępca. W razie rozwiązania magistratu lub zawieszenia w urzędowaniu jego przełożonych, władza nadzorcza powołuje na komisarza wyborczego inną osobę.

Komisje wyborcze.

Art. 6.

Dla przeprowadzenia wyboru ma być utworzona w każdej miejscowości główna komisja wyborcza; w tych wypadkach, gdy miasto zostało podzielone na obwody głosowania (art. 4), należy utworzyć również miejscowe komisje wyborcze.

Organizacja Głównej Komisji Wyborczej.

Art. 7.

Główną komisję wyborczą organizuje w ciągą 8 dni po zarządzeniu wyborów komisarz wyborczy (art. 5).

Komisja ta składa się, oprócz przewodniczącego:

a) z czterech członków w miastach liczących do 40 tysięcy mieszkańców,

b) z 6 członków w miastach liczących do 120 tysięcy mieszkańców,

c) z 8 członków w innych miastach.

Przewodniczącym głównej komisji wyborczej jest komisarz wyborczy, względnie jego zastępca.

Połowę członków komisji wyborczej i zastępców dla każdego z nich powołuje większością głosów rada miejska, drugą połowę powołuje komisarz wyborczy z pośród mieszkańców miasta, posiadających prawo obieralności.

Art. 8.

Godność członka głównej komisji wyborczej jest honorowa, od przyjęcia której nikt nie może się uchylać bez dostatecznie ważnej przyczyny. Członkowie komisji, którzy bez sprawiedliwej przyczyny uchylają się od swych obowiązków, ulegają grzywnie, której wysokość oznaczy władza nadzorcza, zarządzająca wybory, a ponadto usunięciu ze składu komisji. Kary nakłada przewodniczący głównej komisji wyborczej, który również orzeka, czy uchylanie się członka komisji od swych obowiązków jest usprawiedliwione. Od tego zarządzenia przewodniczącego prawo odwołania nie przysługuje.

Grzywna wpływa do kasy miejskiej i przeznacza się na cele opieki społecznej, a egzekwuje ją magistrat.

Przewodniczący i członkowie głównej komisji wyborczej pobierają za dnie rzeczywistej pracy djety, których wysokość ustanowi odpowiednio do miejscowych warunków rada miejska na pierwszem posiedzeniu po zarządzeniu wyborów.

Art. 9.

Do powzięcia uchwał głównej komisji wyborczej potrzebna jest obecność oprócz przewodniczącego przynajmniej połowy członków komisji. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości głosów przyjęty jest wniosek, za którym głosuje przewodniczący.

Zastępca przewodniczącego i zastępcy innych członków komisji biorą udział w głosowaniu na posiedzeniach komisji tylko w razie nieobecności osoby, którą zastępują.

Organizacja Miejscowych Komisji Wyborczych.

Art. 10.

W razie podziału miasta na obwody głosowania, główna komisja wyborcza powołuje najpóźniej dwunastego dnia po zarządzeniu wyborów miejscowe komisje wyborcze dla każdego obwodu.

Komisje te składają się z 5 członków, wyznaczonych przez główną komisję wyborczą w porozumieniu z burmistrzem, względnie prezydentem z pośród mieszkańców miasta, posiadających prawo obieralności.

Dla każdej komisji winni być powołani zastępcy członków komisji w ilości, równej liczbie członków.

Główna komisja wyborcza wyznacza z pośród członków każdej komisji przewodniczącego i jego zastępcę.

Postanowienia art. 8 i 9 niniejszej ustawy mają zastosowanie również do miejscowych komisji wyborczych, z wyjątkiem ostatniego ustępu art. 9, który nie ma zastosowania do zastępcy przewodniczącego miejscowej komisji wyborczej.

Listy wyborców.

Art. 11.

Magistrat utrzymuje stale w ewidencji spisy członków gminy, którym stosownie do art. 18 ustawy miejskiej przysługuje prawo wybierania do rady miejskiej.

W listach należy pisać wyborców w porządku alfabetycznym i wyszczególnić dla każdego wyborcy w odnośnych rubrykach: nazwisko, imię, dzień, miesiąc i rok urodzenia, a względnie wiek, adres, następnie przysługujący wyborcy w myśl art. 2 głos zasadniczy oraz głosy dodatkowe

z wyszczególnieniem tytułu, uzasadniającego prawo do głosu dodatkowego, a wreszcie łączną sumę głosów przysługujących wyborcy.

Art. 12.

Wszelkie władze obowiązane są udzielać magistratowi na żądanie posiadane przez nie dane, potrzebne do ułożenia listy wyborców.

Ogłoszenie o wyborach, wyłożenie i ustalenie listy wyborców.

Art. 13.

Najpóźniej 10 dnia po zarządzeniu wyborów magistrat doręcza głównej komisji wyborczej sporządzone osobno dla każdego obwodu głosowania i podpisane przez burmistrza, względnie prezydenta listy wyborców w 2 egzemplarzach, zachowując 3 egzemplarz dla siebie, tudzież przesyła wykaz lokali, oddanych do rozporządzenia wszystkich komisji wyborczych.

Główna komisja wyborcza przesyła następnego dnia listy wyborców miejscowym komisjom wyborczym.

Art. 14.

Do dnia 14 po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza ogłosi w sposób, używany w mieście do publicznych ogłoszeń, o zarządzeniu wyborów do rady miejskiej.

Ogłoszenie to winno zawierać:

a) skład wszystkich komisji wyborczych,

b) lokale i godziny urzędowania komisji,

c) termin wyłożenia list i wnoszenia reklamacji (art. 15),

d) liczbę radnych, którą należy wybrać,

e) treść art. 19 niniejszej ordynacji wyborczej.

W ogłoszeniu winno być zaznaczone, że po upływie przepisanego terminu reklamacje nie będą przyjmowane oraz że głosować będą mogły osoby, wpisane na ustalonej ostatecznie liście wyborców.

Art. 15.

Listy wyborców mają być wyłożone do przeglądu w lokalu głównej komisji wyborczej, a gdzie zostały utworzone miejscowe komisje — w lokalach tych komisji, najpóźniej od dnia 15 po zarządzeniu wyborów przez dni 8, najmniej przez 8 godzin dziennie.

W czasie wyłożenia list każdy mieszkaniec miasta ma prawo wnieść reklamację przeciw pominięciu jego samego lub kogokolwiek innego w liście wyborców, jak również przeciw wpisaniu na listę wyborców osoby, która prawa wybierania nieposiada oraz przeciw wielokrotności jej głosów. Relamacje należy zgłaszać pisemnie lub ustnie do protokólów. Reklamacje bezimienne nie będą przyjmowane, względnie rozpatrywane.

Art. 16.

Główna, względnie miejscowa komisja wyborcza winna najpóźniej następnego dnia po wniesieniu reklamacji zawiadomić osobę, której umieszczenie na liście wyborców zostało zakwestjonowane, z pouczeniem, że przysługuje jej prawo wnieść do komisji w ciągu 2 dni po doręczeniu zatwierdzenia obronę na piśmie lub ustnie.

Art. 17.

Do dnia 26 po zarządzeniu wyborów miejscowe komisje wyborcze rozpatrują wniesione reklamacje i przesyłają listy wyborców wraz ze zgłoszonemi reklamacjami i wszystkiemi dokumentami, tudzież ze swemi wnioskami do głównej komisji wyborczej.

Art. 18.

Do dnia 33 po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza winna rozpatrzeć wszystkie reklamacje i wnioski miejscowych komisji i ustalić listy wyborców.

Dalsze zmiany w listach wyborców nie mogą mieć miejsca, wolno wykreślać tylko osoby zmarłe za przedłożeniem urzędowego świadectwa zgonu, które będzie dołączone do akt wyborczych.

Po ustaleniu list wyborców główna komisja wyborcza winna w ciągu 3 dni zawiadomić osoby interesowane o decyzji co do wniesionych reklamacji. Od tej decyzji głównej komisji wyborczej prawo odwołania nie przysługuje.

Na zgłoszone w magistracie najpóźniej do dnia 10 po zarządzeniu wyborów żądanie wyborców oraz na ich koszt powinny im być doręczone odpisy list wyborczych.

Ustalone listy wyborców główna komisja wyborcza przesyła w 2 egzemplarzach miejscowym komisjom wyborczym.

Lista kandydatów.

Art. 19.

Wyborcy mają prawo zgłaszać najpóźniej do dnia 24 włącznie po zarządzeniu wyborów na ręce przewodniczącego do głównej komisji wyborczej listy kandydatów na radnych.

Kandydaci na radnych winni posiadać prawo wybieralności (art. 20 proj. ust. miejskiej). Liczba kandydatów w listach nie jest ograniczona, winną wszakże wynosić najmniej 2 razy tyle kandydatów, ile wynosi liczba radnych, mających być wybranymi.

Art. 20.

W zgłoszonych listach kandydatów należy podać imię, nazwisko, wiek, zawód i miejsce zamieszkania każdego kandydata oraz inne dane odróżniające, aby nie było wątpliwości co do jego osoby.

Nazwiska kandydatów winny być znaczone kolejnemi numerami, poczynając od pierwszego w porządku pierwszeństwa do otrzymania mandatu.

Art. 21.

Każda lista kandydatów musi być podpisana łącznie conajmniej przez wskazaną niżej liczbę wyborców, mianowicie przez:

30 wybor. w miastach licz. do 6.000 mieszk.
40 „ „ „ od 6000 — do 30.000 mieszk.
50 „ „ „ „ 30.000 — „ 60.000 „
70 „ „ „ „ 60.000 — „ 120.000 „
100 w innych miastach.

Podpisujący listę winni podać swoje adresy. Jeden z podpisanych wyborców winien być wskazany jako pełnomocnik wyłącznie uprawniony do porozumienia się z główną komisją wyborczą w sprawie tej listy. O ile pełnomocnik nie zostanie wskazany, należy uważać za pełnomocnika osobę, która pierwsza podpisała daną listę kandydatów.

Listy kandydatów nie mogą być oznaczane w sposób zdolny wprowadzić wyborców w błąd.

Zgłaszane listy otrzymują numery porządkowe w kolei ich składania, poczynając od 1. Żadna lista nie może być oznaczona numerem 9.

Art. 22.

Pełnomocnik listy winien złożyć na ręce przewodniczącego głównej komisji wyborczej pisemne oświadczenie każdego kandydata lub wszystkich razem, stwierdzone podpisem, że zgadzają się na umieszczenie swego nazwiska w danej liście.

W razie nie-złożenia wymaganego oświadczenia w przepisanym terminie, nazwisko kandydata winno być z listy kandydatów wykreślone.

Art. 23.

Przewodniczący głównej komisji wyborczej winien na żądanie pisemne poświadczyć odbiór listy kandydatów i oświadczeń zgody kandydatów na umieszczenie ich na danej liście.

Art. 24.

Przewodniczący głównej komisji wyborczej bada, czy zgłoszone listy kandydatów oraz wymienione w nich kandydatury odpowiadają przepisom niniejszej ustawy, a o dostrzeżonych brakach zawiadamia pełnomocnika listy.

Jeżeli wskazane wady i braki nie zostaną przez pełnomocnika usunięte w ciągu 3 dni po otrzymaniu zawiadomienia główna komisja wyborcza stwierdza nieważność całej listy kandydatów wzgl. nieważność poszczególnych kandydatur i zawiadamia o decyzji pełnomocnika.

Od tej decyzji głównej komisji wyborczej niema odwołania.

Art. 25.

Pełnomocnicy list mogą najpóźniej do dnia 30 po zarządzeniu wyborów złożyć w okręgowej komisji wyborczej wspólne oświadczenie, że listy ich są ze sobą związane.

Listy związane w stosunku do innych list uważane są tylko przy rozdziale mandatów za jedną listę, poza-tem jednak w szczególności przy głosowaniu zachowują całkowitą odrębność.

Art. 26.

Najpóźniej 39 dnia po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza ustala ostatecznie listy kandydatów. Po tym terminie listy kandydatów nie mogą być zmieniane. Natomiast można je wycofać, dopóki nie zostaną ogłoszone (art. 27).

Ogłoszenie list kandydatów i oznaczenie dnia głosowania.

Art. 27.

Najpóźniej 39 dnia po zarządzeniu wyborów, główna komisja wyborcza ogłasza w sposób przyjęty w mieście dla publicznych ogłoszeń:

a) ważne listy kandydatów (bez podpisów zgłaszających) pod numerami, jakie im przysługują,

b) dzień i czas trwania głosowania (art. 18),

c) lokale, w których głosowanie będzie się odbywać,

d) treść art. 30, 34 i 42 niniejszej ustawy.

Art. 28.

Dzień głosowania oznacza główna komisja wyborcza. Głosowanie winno się odbyć w pierwszą niedzielę po upływie niemniej 7 dni od dnia ogłoszenia o wyborach (art. 27).

Głosowanie.

Art. 29.

Głosowanie odbywa się w lokalu głównej komisji wyborczej, a w razie podziału miasta na obwody głosowania, w lokalach miejscowych komisji wyborczych i trwa bez przerwy od godziny 9 rano do godz. 7 wieczór.

Od chwili rozpoczęcia głosowania, aż do chwili obliczenia głosów w lokalu wyborczym powinni być obecni bez przerwy przewodniczący, wzgl. jego zastępca, i conajmniej 2 członków komisji, wzgl. ich zastępców.

Gdyby brakowało członków do tego kompletu, przewodniczący powołuje osoby piśmienne z pośród obecnych wyborców.

Stale przebywać w lokalu wyborczym mogą także mężowie zaufania wyborców, zgłoszeni przez pełnomocników po jednym dla każdej komisji tudzież ich zastępcy.

Art. 30.

W czasie głosowania nie wolno ani w lokalu wyborczym, ani w budynku, w którym się ten lokal znajduje, ani też na ulicy i na placu przed wejściem do budynku w promieniu 100 metrów wygłaszać przemówień do wyborców, rozdawać kart do głosowania i w jakikolwiek sposób agitować.

Winni naruszenia powyższego postanowienia ulegną karze aresztu od 24 godzin do 1 miesiąca lub grzywny do 1 miljona mk. Wymierzenie kary należy do właściwości sądu.

Art. 31.

Przewodniczący komisji czuwa nad porządkiem w czasie wyborów zarówno w lokalu wyborczym, jak i przed tym lokalem. Z tego tytułu może przewodniczący wydawać stosowne zarządzenia, co do usunięcia z lokalu wyborczego osób, które zakłócają spokój, lub naruszają przepisy art. 31 oraz co do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego lub do urny wyborczej. Żaden jednak z wyborców nie może być przez przewodniczącego pozbawiony prawa oddania głosu.

Mąż zaufania może być w razie bezskuteczności upomnienia ze strony przewodniczącego komisji wydalony z lokalu wyborczego na podstawie uchwały konisji, wniesionej do protokółu.

Art. 32.

W celu zapewnienia wykonania zarządzeń komisji, wzgl. jej przewodniczącego, magistrat odda do rozporządzenia komisji odpowiednią straż.

Właściwa komenda policji państwowej winna na żądanie magistratu wyznaczyć do rozporządzenia komisji posterunki policyjne.

Art. 33.

Stół, przy którym urzęduje komisja wyborcza, należy ustawić tak, aby był ze wszystkich stron widoczny. Mężowie zaufania zasiadają przy stole komisji. Na stole należy ustawić urnę wyborczą, która winna być tak sporządzona, żeby nie można było bez otwierania urny wydobyć z niej kart do głosowania.

Egzemplarz niniejszy ordynacji wyborczej powinien znajdować się do publicznego użytku w lokalu wyborczym na dostępnem dla wszystkich miejscu.

Przed rozpoczęciem głosowania komisja wraz z mężami zaufania winna stwierdzić, że urna jest próżna, poczem należy urnę zamknąć. Od tej chwili, aż do ukończenia głosowania urny w żadnym wypadku otwierać nie wolno.

Art. 34.

Głosowanie odbywa się za pomocą kart do głosowania.

Karty do głosowania winny być koloru białego i zawierać jedynie wyrażony słowami lub cyframi numer listy kandydatów, na którą wyborca oddaje głos. Numer może być odbity mechanicznie lub pisany.

Art. 35.

Karty do głosowania będą wrzucane do urny w kopertach ostemplowanych pieczęcią głównej komisji wyborczej pod kontrolą jej przewodniczącego.

Wszystkie koperty, przeznaczone dla jednego obwodu, mają być jednakowej barwy i jednakowego formatu. Pozatem koperty nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

Ostemplowane koperty dostarczą wszystkim komisjom przewodniczący głównej komisji wyborczej.

Art. 36.

Głosowanie odbywa się w następujący sposób.

Wyborca, podszedłszy do stołu, przy którym siedzi komisja wyborcza, wymienia swe imię, nazwisko i adres zamieszkania.

Po sprawdzeniu, że wymienione imię i nazwisko znajduje się na liście wyborców, wyborca otrzymuje tyle stemplowanych kopert do głosowania, ile głosów przysługuje mu łącznie według ustalonej listy wyborców, poczem wkłada w każdą kopertę jedną kartkę do głosowania i wręcza przewodniczącemu komisji, który sprawdza stempel na kopercie i wrzuca ją do urny wyborczej. Jednocześnie członkowie komisji czynią w obu egzemplarzach listy obok nazwiska wyborcy adnotację o złożeniu głosu.

Wyborca może oddać głos tylko na jedną z ogłoszonych list kandydatów.

Art. 37.

Przewodniczący komisji wyborczej, względnie członkowie komisji, mogą zażądać ustalenia tożsamości osoby głosującej. Oprócz tego może każdy członek komisji i każdy mąż zaufania lub jego zastępca wystąpić z zarzutem co do tożsamości osoby wyborcy. Zarzuty te mogą być czynione tylko dopóty, dopóki osoba, o którą chodzi, nie oddała głosu.

Wyborca, nie posiadający dokumentów uznanych przez komisję za wystarczające, może się powołać na świadectwo dwu wiarogodnych świadków. Nazwiska tych świadków będą zaznaczone w protokóle komisji. Od decyzji komisji w sprawie tożsamości wyborcy niema odwołania.

Art. 38.

Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby wskutek siły wyższej czynności wyborcze były wręcz uniemożliwione, komisja wyborcza może przedłużyć głosowanie lub odroczyć je do dnia następnego. Zarządzenie takie musi być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób w danem mieście używany.

W razie przerwania głosowania komisja wyborcza opieczętuje akta i urnę wyborczą i odda je na przechowanie przewodniczącemu pod jego osobistą odpowiedzialnością.

Po ponownem podjęciu głosowania należy protokólarnie stwierdzić, że pieczęcie były nie naruszone.

Art. 39.

Z uderzeniem godziny 7 wieczorem, przewodniczący nakazuje zamknięcie lokalu wybor-

czego. Odtąd mogą głosować tylko ci wyborcy, którzy w chwili zamknięcia lokalu wyborczego znaleźli się w nim.

Jeśli wszyscy wyborcy, wpisani do listy wyborców, oddali swój głos, może komisja także przed godziną 7 uznać głosowanie za ukończone.

Obliczenie i ustalenie wyniku głosowania.

Art. 40.

Obliczenia oddanych głosów dokonywa komisja wyborcza zaraz po ukończeniu głosowania. W tym celu przewodniczący otwiera urnę wyborczą, poczem liczy koperty w niej złożone, nieotwierając ich. Jednocześnie ustala się na podstawie notatek na liście wyborców liczbę wyborców, którzy głosowali.

Gdyby lista głosujących różniła się od liczby kopert wyjętych z urny, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę powyższej niezgodności.

Art. 41.

Po ukończeniu tej czynności komisja przyprzystępuje niezwłocznie do obliczenia głosów oddanych na poszczególne listy kandydatów.

W tym celu jeden z członków komisji otwiera koperty, wyjmuje z nich karty i podaje przewodniczącemu. Przewodniczący odczytuje głośno treść karty, poczem oddaje ją wraz z kopertą jednemu z członków komisji do przechowania, aż do ukończenia obliczenia.

Art. 42.

Nieważne są:

a) karty do głosowania, włożone do koperty, urzędownie nieostemplowanej;

b) karty do głosowania puste;

c) karty do głosowania, zawierające wbrew przepisom art. 35 dopiski tudzież karty koloru innego niż biały z ewentualnemi jego odcieniami;

d) karty do głosowania, nie wskazujące na jedną z ważnych list kandydatów.

Z kilku znalezionych w kopercie prawidłowo wypełnionych i opiewających na jedną i tę samą listę kandydatów kart głosowania należy uznać za ważną tylko jedną kartę.

Jeżeli zaś w kopercie znaleziono dwie lub więcej kart głosowania, opiewających na różne listy kandydatów, należy wszystkie znajdujące się w kopercie karty uznać za nieważne.

Art. 43.

Karty do głosowania, o których nieważności orzekła komisja, należy oznaczyć numerami porządkowemi i dołączyć do protokółu. W protokóle należy podać krótko powody, dla których karta została uznana za nieważną. Jeżeliby powodem unieważnienia karty była wadliwość koperty, należy dołączyć także kopertę, oznaczywszy ją numerem porządkowym odnośnej karty.

Art. 44.

Dwaj członkowie komisji prowadzą każdy z osobna listę obliczenia głosów, do której wpisuje się głosy, oddane na poszczególne listy kandytatów, w miarę, odczytywania treści kart przez przewodniczącego.

Prowadzący listy obliczają oddane głosy. Obie listy obliczenia muszą się ze sobą zgadzać i mają być po ukończeniu obliczenia podpisane przez wszystkich członków komisji i dołączone do protokółu.

Art. 45.

Wszystkie oddane podczas głosowania karty, prócz wymienionych w art. 43, winna komisja starannie zapakować i opieczętować. Po opieczętowaniu należy na opakowaniu umieścić napis wskazujący obwód głosowania, z którego karty pochodzą.

Osobno należy zapakować koperty, z wyjątkiem tych, o których mowa w art. 43 niniejszej ustawy.

Art. 46.

Z czynności swych i wyników obliczenia głosów komisja spisuje protokół, w którym należy uwidocznić nazwiska członków komisji wyborczej i mężów zaufania, godziny rozpoczęcia i ukończenia, względnie przerwania głosowania, wszystkie uchwały komisji z krótkiem uzasadnieniem i ważniejsze okoliczności, dotyczące przebiegu głosowania. Ponadto w protokóle winna być podana:

a) liczba osób, mających prawo wybierania według listy wyborczej,

b) liczba wyborców głosujących,

c) liczba oddanych nieważnych głosów,

d) liczba oddanych ważnych głosów,

e) liczba głosów ważnych, oddanych na poszczególne listy kandydatów.

Protokół podpisują wszyscy obecni członkowie komisji i mężowie zaufania. Każdy członek komisji i mąż zaufania, jeżeli uważa, że protokół nie jest zgodny z rzeczywistością, ma prawo zażądać umieszczenia w protokóle swego oświadczenia w tej mierze lub złożyć go osobno.

Protokół i wszystkie akta wyborcze komisja oddaje na przechowanie przewodniczącemu, który najpóźniej następnego dnia odsyła je do głównej komisji wyborczej.

Art. 47.

Główna komisja wyborcza sprawdza protokóły i obliczenia wyników głosowania wszystkich komisji, przyczem może wzywać przewodniczących miejscowych komisji wyborczych dla udzielenia wyjaśnień.

Główna komisja wyborcza może uchwalić sprostowanie decyzji miejscowej komisji co do

nieważności głosów (art. 43) oraz poprawić widoczne błędy arytmetyczne.

Po ostatecznem ustaleniu wyników głosowania we wszystkich komisjach, główna komisja wyborcza ustala wynik głosowania w całem mieście, a mianowicie:

a) liczbę osób uprawnionych do głosowania,

b) liczbę wszystkich oddanych głosów,

c) liczbę oddanych nieważnych głosów, według uchwał miejscowych komisji,

d) liczbę oddanych nieważnych głosów, ustaloną ostatecznie przez główną komisję wyborczą,

e) ostateczną liczbę wszystkich oddanych ważnych głosów,

f) liczbę głosów ważnych, oddanych na każdą ważną listę kandydatów.

Podział mandatów.

Art. 48.

Po dokonaniu czynności, przewidzianych w art. 47 niniejszej ustawy, główna komisja wyborcza przystępuje do podziału mandatów między listy kandydatów.

W tym celu należy podzielić sumę wszystkich oddanych ważnych głosów, przez liczbę mandatów, przypadających na dane miasto.

Otrzymana w ten sposób liczba bez ułamka jest dzielnikiem wyborczym.

Następnie należy podzielić liczbę ważnych głosów, oddanych na każdą listę kandydatów, przez dzielnik wyborczy. Każda lista otrzymuje tyle mandatów, ile razy dzielnik wyborczy mieści się w liczbie głosów, oddanych na daną listę bez uwzględnienia ułamka.

O ile nie wszystkie mandaty zostaną w ten sposób rozdzielone, pozostałe przyznaje się po jednym tym listom, których ilorazy mają największe ułamki.

UWAGA: Sposób rozdziału mandatów między listy kandydatów objaśnia przykład następujący:

Na wszystkie listy oddano razem 1500 ważnych głosów, z tego na listę 1 — 100, na listę 2 — 500, na listę 3 — 900 głosów. Miasto wybiera 12 radnych. Dzieli się 1500 przez 12 i otrzymuje się iloraz: 125.

Przez otrzymany iloraz (125) dzieli się liczby 100, 500, 900.

Lista pierwsza mandatu nie otrzymuje, lista druga otrzymuje 4 mandaty, a trzecia 7 mandatów.

Niezajęty jest 1 mandat. Mandat ten otrzymuje lista pierwsza, jako mająca największy ułamek (100,125).

Art. 49.

Związane listy kandydatów uważa się przy podziale mandatów za I listę kandydatów. Otrzymują one razem taką ilość mandatów, jaka odpowiada sumie głosów, oddanych na wszystkie złączone listy. Po przydzieleniu wszystkich mandatów grupom kandydatów komisja wyborcza rozdziela pomiędzy poszczególne listy związane przydzielone im łącznie mandaty.

Mandaty te rozdziela komisja w myśl zasad przewidzianych w art. 48.

Art. 50.

Radnymi pozostaje tyle osób, umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów.

Kandydat wybrany jednocześnie z kilku list, winien oświadczyć z której listy mandat przyjmuje; z innych list wchodzą na jego miejsce kolejni kandydaci.

Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali, są zastępcami radnych według kolejnego porządku nazwisk na liście.

Art. 51.

Przy wykonaniu czynności głównej komisji wyborczej, przewidzianych w art. 47 do 49 oraz 54 niniejszej ustawy, mogą być obecni pełnomocnicy wszystkich list kandydatów i w tym celu przewodniczący obowiązany jest zawiadomić o posiedzeniu komisji.

Art. 52.

W razie zgłoszenia w terminie przepisanym w art. 19 niniejszej ustawy tylko jednej listy kandydatów, głosowanie nie odbywa się, a wszystkie mandaty przyznaje się danej liście.

Art. 53.

W wypadkach, gdy ogólna liczba kandydatów na wszystkich ważnych listach nie przewyższa liczby radnych, którą należy wybrać, głosowanie również nie odbywa się, a radnymi zostają wszyscy kandydaci ze zgłoszonych ważnych list.

O ile ogólna liczba kandydatów ze wszystkich ważnych list jest mniejsza od liczby mandatów, wówczas brakującą liczbę radnych powołuje na wniosek głównej komisji wyborczej, działającej w porozumieniu z burmistrzem, względnie prezydentem, władza nadzorcza I instancji, właściwa dla danej kategorji miast.

Art. 54.

Po dokonaniu rozdziału mandatów komisja wyborcza spisuje protokół, w którym powinny być uwidocznione nazwiska członków komisji wyborczej i mężów zaufania, oraz wszystkie czynności, przewidziane w art. 47 i 48, oraz imiona, nazwiska, wiek i zawód wybranych radnych.

Protokół podpisują członkowie komisji i obecni pełnomocnicy. Każdy z nich może zażądać, jeśli uważa, że protokół nie jest zgodny

z rzeczywistością, umieszczenia w protokóle swego oświadczenia w tej mierze lub złożyć je osobno. Odpis protokółu tego komisja wyborcza winna bezzwłocznie przesłać władzy uprawnionej do rozpatrywania protestów wyborczych w I instancji (art. 57).

Art. 55.

Najpóźniej w dni 7 po ukończeniu głosowania przewodniczący głównej komisji wyborczej ogłasza w sposób używany do publicznych ogłoszeń, rezultaty wyborów, podając:

a) ogólną liczbę oddanych ważnych głosów,

b) liczbę ważnych głosów, oddanych na poszczególne listy kandydatów,

c) imiona, nazwiska i zawód radnych, wybranych z każdej listy.

d) treść artykułu 57 niniejszej ustawy.

Nieważność wyborów i protesty wyborcze.

Art. 56.

Wybory są nieważne:

a) jeżeli dopuszczono się przy wyborach przekupstw, wymuszeń, fałszu lub jakichkolwiek podejść, w rozmiarach mogących zmienić wynik wyborów,

b) jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

Art. 57.

W ciągu 8 dni od dnia ogłoszenia wyniku wyborów każdy wyborca wnieść może protest wyborczy z żądaniem unieważnienia całych wyborów lub też wyboru poszczególnych radnych. Protesty wyborcze należy wnosić za pośrednictwem głównej komisji wyborczej do następujących władz: do wydziału powiatowego dla miast, niewydzielonych z powiatu, do wydziału wojewódzkiego dla miast i gmin miejskich, będących uzdrowiskami o charakterze użyteczności publicznej, niewydzielonych z powiatu, które zostały poddane nadzorowi tegoż wydziału (art. 3 ust. o gminie miejskiej), tudzież dla miast wydzielonych z powiatu, zaś do Ministra Spraw Wewnętrznych dla miast wydzielonych z województwa. Wniesienie protestu wyborczego przeciw wyborowi poszczególnych osób nie ma mocy wstrzymującej.

Art. 58.

Przewodniczący głównej komisji wyborczej winien niezwłocznie ogłosić, w sposób używany do publicznych ogłoszeń, o wniesieniu protestu wyborczego, wyznaczając 8-dniowy termin od dnia ogłoszenia do wnoszenia zarzutów przeciwko treści protestu.

Przed upływem oznaczonego terminu wolno każdemu wyborcy przeglądać protest w lokalu komisji i czynić z niego odpisy.

Po upływie terminu, wyznaczonego dla wnoszenia zarzutów przeciwko protestowi wyborczemu, przewodniczący głównej komisji wyborczej przesyła wszystkie akta sprawy wyborów do właściwej władzy (art. 57), dołączając wyjaśnienia głównej komisji.

Art. 59.

Protest wyborczy winien być rozstrzygnięty przez władze I instancji nie-później niż w 60 dni po otrzymaniu przez nią tego protestu. W powyższym terminie winna być decyzja władzy I instancji podana do wiadomości magistratu, który bezzwłocznie zawiadomi o tej decyzji interesowne strony pod wskazanym przez nie adresem z pouczeniem o sposobie wnoszenia odwołania.

Odwołanie należy wnosić za pośrednictwem tej władzy, która rostrzyga protest w pierwszej instancji, w ciągu 6 dni podoręczeniu stronom jej decyzji do następujących władz, jako II instancji:

od decyżji wydziału powiatowego do wydziału wojewódzkiego, od decyzji wydziału wojewódzkiego, jako I instancji, do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Decyzja władzy II instancji jest ostateczna.

Dla miast, wydzielonych z województwa, decyduje w I i ostatniej instancji Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 60.

W razie unieważnienia wyborów poszczególnych radnych wstępują w ich miejsce kolejni kandydaci z tych samych list kandydatów.

W razie unieważnienia całych wyborów do rady miejskiej należy bezzwłocznie zarządzić nowe wybory. Ponowne wybory odbywają się na podstawie tych samych list wyborców, przyczem listy te mogą być przez główną komisję wyborczą zmieniane na skutek uzasadnionych reklamacji.

Rozwiązanie komisji wyborczych.

Art. 61.

W razie nie-wniesienia protestu wyborczego w przepisanym terminie, wszystkie akta wyborcze przekazuje główna komisja wyborcza burmistrzowi, względnie prezydentowi, dla zachowania w miejscowych aktach.

Po przekazaniu akt, względnie przesłaniu ich do właściwej władzy (art. 58) wszystkie komisje wyborcze rozwiązują się.

Ukonstytuowanie się rady miejskiej.

Art. 62.

Nowowybrana rada miejska winna ukonstytuować się w ciągu 7 dni po pierwszym stycznia najbliższego roku po wyborach. O ile do tego czasu nie zostanie ostatecznie roztrzygnięta sprawa protestu wyborczego, a został zakwestjonowany

wybór więcej niż 1/3 części radnych, władza II instcji winna zarządzić wstrzymanie ukonstytuowania się rady miejskiej do czasu wydania ostatecznej decyzji, nie-dłużej jednak, niż do 1 lutego tegoż roku.

Zarządzenie o wstrzymaniu ukonstytuowania się rady miejskiej winno być podane do wiadomości burmistrza, względnie prezydenta, przed 1 stycznia nowego roku.

Sposób ukonstytuowania się rady miejskiej ustali regulamin rady miejskiej przy uwzględnieniu przepisów z art 32 ustęp. 32 ogólnej ustawy miejskiej.

Art. 63.

O ile wybory rady miejskiej zostały dokonane po 1 grudnia, to rada miejska ukonstytuuje się w terminie, przepisañym w art. 69 niniejszej ustawy.

Koszta wyborów.

Art. 64.

Wszelkie koszta, związane z przeprowadzeniem wyborów, ponosi gmina miejska. Magistrat jest obowiązany dostarczyć komisjom wyborczym lokali i potrzebnych przyrządów oraz sił pomocniczych.

Art. 65.

Osoby, winne świadomego pogwałcenia w czasie wyborów przepisów niniejszej ustawy, lub też winne dopuszczenia się przy wyborach przekupstwa, wymuszeń, fałszu lub jakichkolwiek innych podejść, które spowodowały unieważnienie wyborów, mogą być zobowiązane przez właściwy sąd na skutek skargi magistratu do zwrotu gminie miejskiej całkowitych lub częściowych kosztów nowych wyborów, na miejsce unieważnionych.

Art. 66.

Wszelkie pisma i dokumenty w sprawach wyborczych są wolne od opłat stemplowych.

Wybory całej rady miejskiej w razie rozwiązania lub ustąpienia poprzedniej rady.

Art. 67.

W razie rozwiązania rady miejskiej w ostatnim roku jej urzędowania, władza, wskazana w art. 5 niniejszej ustawy, zarządza w terminie przewidzianym w art. 105 ogólnej ustawy miejskiej wybory całej rady miejskiej.

Art. 68.

Wybory nowej rady miejskiej w wypadku przewidzianym w art. 67, oraz w razie ustąpienia poprzedniej rady przed ukończeniem jej okresu wyborczego, przeprowadza się na podstawie przepisów art. 1 włącznie do 67 niniejszej ustawy.

Termin zarządzenia wyborów, podany w art. 5, w danym wypadku może jednak nie być stosowany.

Art. 69.

Nowowybrana rada miejska obejmuje urzędowanie w razie niezaskarżenia wyborów bezzwłocznie po upływie terminu dla wnoszenia protestów wyborczych.

W razie zaskarżenia wyborów rada miejska ukonstytuuje się po upływie 70 dni od dnia ogłoszenia wyborów, o ile wcześniej nie zapadnie prawomocna decyzja w sprawie unieważnienia wyborów.

W wypadku unieważnienia przez władze I instancji wyborów więcej niż 1/3 radnych i wniesienia odwołania władza II instancji winna wstrzymać ukonstytuowanie się rady miejskiej w powyższym terminie do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy nie na dłużej jednak niż na przeciąg jednego miesiąca.

Art. 70.

Rada miejska, wybrana wskutek ustąpienia poprzedniej rady przed ukończeniem jej okresu wyborczego, urzęduje tylko do końca tego okresu, oprócz wypadku przewidzianego w art. 67.

Art. 71.

Rada miejska, wybrana wskutek rozwiązania poprzedniej rady (art. 67), lub wskutek ustąpienia poprzedniej rady w ostatnim roku jej okresu wyborczego, urzęduje do końca tego roku i przez cały następny okres wyborczy.

Okręgi wyborcze.

Art. 72.

Na wniosek rady miejskiej miasto może być podzielone na okręgi wyborcze. Decyzja w tej sprawie oraz wyznaczenie po wysłuchaniu opinji rady miejskiej granic okręgów wyborczych należy do władz nadzorczych, uprawnionych do zarządzenia wyborów (art. 5).

Zarządzenie podziału miasta na okręgi wyborcze i wyznaczenie granic okręgu oraz określenie ilości radnych, jaka ma być wybrana w poszczególnych okręgach, winno nastąpić równocześnie z zarządzeniem wyborów.

Art. 73.

Liczbę radnych, jaka ma być wybrana w poszczególnych okręgach, określi władza nadzorcza, zarządzająca wybory w następujący sposób:

Ogólną liczbę ludności cywilnej w całej gminie należy podzielić przez ogólną liczbę mandatów, przypadającą gminie w myśl art. 17 ustawy o gminie miejskiej. Przez otrzymany w ten sposób iloraz należy podzielić liczbę ludności cywilnej każdego okręgu wyborczego. Uzyskany iloraz bez ułamka wskaże liczbę radnych, jaka ma być wybrana w okręgu. O ileby w ten sposób nie wszystkie mandaty zostały podzielone,

pozostałe jeszcze mandaty rozdziela się po jednym między te okręgi wyborcze, których ilorazy mają najwyższe ułamki.

Gdyby kilka okręgów miało jednakowe prawa do tego samego mandatu, rozstrzyga los.

UWAGA: Sposób podziału mandatu między okręgi wyborcze objaśnia przykład następujący: miasto wybiera w trzech okręgach 36 radnych. Ogólna ilość mieszkańców w mieście wynosi 20.000 głów, z czego w okręgu I — 5.000, II — 7.000 i III — 8.000.

Liczbę 20.000 należy podzielić przez 36, a przez otrzymany iloraz 555 należy podzielić liczbę 5.000, 7.000 i 8.000. Pierwszy okręg otrzyma 9 mandatów, drugi 13 (12+1), trzeci 14.

Art. 74.

W gminach miejskich, podzielonych na okręgi wyborcze, przeprowadza się wybory w myśl przepisów art. 1 — 71 niniejszej ustawy, ze zmianami i uzupełnieniami, zawartemi w artykułach 75 — 82.

Art. 75.

Komisarz wyborczy (art. 5) powołuje dla każdego okręgu w terminie i w sposób przewidziany dla utworzenia głównej komisji wyborczej okręgową komisję wyborczą w składzie 5 członków i wyznacza z pośród członków komisji przewodniczącego jego zastępcę.

Jednocześnie z powołaniem członków komisji należy powołać zastępców w liczbie, równej liczbie członków.

Postanowienia art. 8 i 9 niniejszej ustawy mają zastosowanie do komisji okręgowych, oprócz przepisu ostatniego ustępu art. 9, który do zastępcy przewodniczącego okręgowej komisji nie stosuje się.

Art. 76.

Okręg wyborczy może być podzielony na obwody głosowania (art. 4). W tym wypadku mają zastosowanie przepisy niniejszej ustawy o miejscowych komisjach wyborczych.

Art. 77.

Zadania głównej komisji wyborczej, względnie jej przewodniczącego, określone w art. 15, 16, 19—27 włącznie i 29 niniejszej ustawy, przejmuje i wykonywa dla każdego okręgu okręgowa komisja wyborcza, względnie jej przewodniczący.

Okręgowa komisja wyborcza pośredniczy w przesyłaniu i otrzymywaniu przez główną komisję od miejscowych komisji wyborczych list wyborców i akt w wypadkach, przewidzianych w art. 13, 17 niniejszej ustawy.

Art. 78.

Listy kandydatów w każdym okręgu wyborczym mogą zgłaszać wyborcy tylko danego okręgu.

Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej oznaczają listy kandydatów numerami porządkowemi (art. 21) i literą odróżniającą listy jednego okręgu od list kandydatów innych okręgów (np. okręg pierwszy listy kandydatów A1, A2, A3, okręg B1, B2, B3, i t. d.

Oznaczenie okręgów literami należy do przewodniczącego głównej komisji wyborczej.

Art. 79.

W każdym okręgu wyborczym można oddawać głos na należycie ogłoszoną listę kandydatów danego okręgu.

Karty do głosowania winny zawierać, oprócz numerów list kandydatów (art. 34), pisaną lub odbitą mechanicznie literę, którą zostały oznaczone listy kandydatów danego okręgu (art. 78).

Karty do głosowania, wypełnione w sposób niezupełny (ustęp 2 niniejszego artykułu), tudzież karty, opiewające na listy kandydatów innego okręgu, są nieważne.

Art. 80.

Protokół i akta wyborcze, przewidziane w końcowym ustępie art. 36, przewodniczący komisji miejscowej przesyła okręgowej komisji wyborczej, która po wykonaniu czynności przewidzianych w art. 47 — 54 przesyła wszystkie akta wyborcze głównej komisji wyborczej.

Główna komisja wyborcza sprawdza protokóły, obliczenia wyniku głosowania i podział mandatów między listy kandydatów, prostuje, w razie dostrzeżonych uchybień, decyzje miejscowych, względnie okręgowych, komisji wyborczych i poprawia widoczne błędy artmetyczne, a następnie ogłasza wynik wyborów w całej gminie w myśl przepisów art. 55.

Z czynności tych główna komisja wyborcza spisuje protokół.

Art. 81.

Radny, wybrany w kilku okręgach, winien oświadczyć, w którym okręgu mandat przyjmuje. W okręgach, w których mandatu nie przyjmie, wchodzi na jego miejsce kolejny kandydat z odnośnej listy.

Art. 82.

W razie zgłoszenia w okręgu wyborczym tylko jednej listy kandydatów głosowanie nie odbywa się, a radnymi zostają zgłoszeni na liście kandydaci w ilości mandatów przypadających na okręg.

W wypadku niezgłoszenia w okręgu wyborczym w przepisanym terminie żadnej listy kandydatów, mandaty zostają rozdzielone stosunkowo między pozostałe okręgi wyborcze.

DZIAŁ II.

WYBORY DO ZARZĄDU MIEJSKIEGO.

Przepisy ogólne.

Art. 83.

Zebranie nowowybranej rady miejskiej celem wyboru członków magistratu winno się odbyć najpóźniej do dni 14 po ukonstytuowaniu się.

Art. 84.

Do ważności wyborów konieczna jest obecność conajmniej 2/3 ustawowej liczby radnych.

Członek rady miejskiej, który bez dostatecznego usprawiedliwienia się nie przybędzie na posiedzenie, na którem ma być dokonany wybór przełożonego magistratu, traci mandat, a w jego miejsce wstępuje kolejny kandydat z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny.

Art. 85.

Przeprowadzeniem wyborów kieruje komisja wyborcza, składająca się z przewodniczącego rady oraz 2 radnych, powołanych przez przewodniczącego.

Głosowanie jest tajne i odbywa się za pomocą kart do głosowania.

Wybór przełożonego magistratu.

Art. 86.

Rada miejska wybiera najpierw przełożonego magistratu. Kandydatów na przełożonego magistratu należy wezwać drogą rozpisania konkursu.

Wybranym na przełożonego magistratu jest kandydat, posiadający prawo obieralności i wymagane warunki przez art. 46 ustawy o gminie miejskiej, na którego głosowało więcej niż połowa ustawowej liczby radnych.

Gdyby żaden z kandydatów nie otrzymał wymaganej większości głosów, przewodniczący zarządza powtórne głosowanie, a jeżeli i przy tem głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyska potrzebnej większości głosów — przewodniczący zarządzi ściślejsze głosowanie między tymi dwoma kandydatami, którzy przy powtórnem głosowaniu uzyskali najwięcej głosów. Przy ściślejszem głosowaniu za wybranego uznać należy tego kandydata, który uzyskał większą ilość głosów.

Głosy oddane na kandydata, nie przeznaczonego do ściślejszego głosowania, są nieważne.

W razie równości głosów rozstrzyga los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybór zastępcy przełożonego magistratu.

Art. 87.

Po wybraniu przełożonego magistratu rada przystępuje do wyboru zastępcy przełożonego.

W razie ustanowienia dwóch lub więcej zastępców przełożonego magistratu, rada miejska głosuje osobno na każdego zastępcę przełożonego.

Wybranym jest kandydat, który otrzymał więcej niż połowę głosów radnych, obecnych na posiedzeniu. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Wybory ławników.

Art. 88.

Wybory ławników niezawodowych odbywają się na podstawie list kandydatów.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący wyjaśnia przepisy dotyczące wyboru ławników niezawodowych, a następnie wzywa radnych do składania list kandydatów. Lista kandydatów zawierać ma podwójną ilość kandydatów w stosunku do liczby ławników, których należy wybrać. W liście należy wymienić nazwisko, imię, zawód i adres kandydatów posiadających prawo obieralności (art. 46 ust. o gminie miejskiej), przyczem nazwiska winny być oznaczone kolejnemi numerami, poczynając od 1.

Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na ławnika lub jego zastępcę wybór przyjmie.

Art. 89.

Poszczególne grupy radnych mogą zgłosić przewodniczącemu, że listy ich są ze sobą związane. Listy związane zachowują przy głosowaniu całkowitą odrębność, jednakże przy podziale mandatów uważa się je za jedną listę.

Art. 90.

Listy kandydatów, zgłoszone w czasie wyznaczonym przez przewodniczącego, komisja sprawdza i unieważnia z nich te, które nie odpowiadają przepisom ustawy. Listy, uznane za ważne, przewodniczący zaopatruje kolejnemi numerami, a następnie wystawia je do wglądu radnych w miejscu dla nich widocznem i łatwo dostępnem, poczem wzywa radnych do oddania głosu za pomocą kartki na jedną z list wyłożonych.

Kartka prócz numeru nic więcej zawierać nie może pod rygorem nieważności.

Art. 91.

Jeden z członków komisji odczytuje wykaz radnych w porządku alfabetycznym; radni w miarę wywołania nazwisk wrzucają kolejno do urny zwinięte karty do głosowania, równocześnie zaś drugi członek komisji czyni na liście radnych przy nazwisku głosującego adnotację o oddaniu głosu.

Po ukończeniu głosowania komisja wyjmuje kartki z urny, rozwija je i liczy. Ilość kartek

winna się zgadzać z liczbą radnych, którzy oddali głos.

Art. 92.

Mandaty ławników niezawodowych rozdziela się między zgłoszone listy kandydatów w stosunku do ilości głosów, oddanych na każdą listę.
Podział mandatów odbywa się w myśl przepisów art. 48, względnie 49, niniejszej ordynacji wyborczej.

Art. 93.

Ławnikami niezawodowymi zostaje tyle osób umieszczonych w kolejnym porządku na każdej liście kandydatów, poczynając od pierwszego nazwiska, ile każdej liście przyznano mandatów. Kandydat, wybrany jednocześnie z dwóch lub więcej list, winien oświadczyć, z której listy mandat przyjmuje. Z list, z których mandat nie przyjmie, zostaje skreślony, przyczem z listy takiej wchodzi do rady następny z kolei kandydat.
Kandydaci, którzy mandatu nie uzyskali, są zastępcami ławników według kolejnego porządku nazwisk na liście.

Art. 94.

Kandydatów na ławników zawodowych przedstawia radzie miejskiej magistrat. Kandydatów tych uzyskuje magistrat w drodze rozpisanego konkursu.
Rada miejska głosuje osobno na każde stanowisko ławnika.
Wybranym na ławnika zawodowego zostaje kandydat, który otrzyma więcej niż połowę głosów radnych obecnych na posiedzeniu. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 95.

Przewodniczący komisji ogłasza bezpośrednio po ustaleniu wyborów imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania (adres) wybranych członków magistratu.

Art. 96.

Z czynności wyborczej spisuje się protokól, zawierający wszystkie istotne momenty wyborów; protokól winien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej i przechowany w aktach magistratu wraz z listami kandydatów zarówno ważnemi, jak i nieważnemi, oraz z aktami do głosowania.
Odpis protokółu należy bezzwłocznie przesłać władzy nadzorczej I instancji, właściwej dla danej kategorji miast.

Art. 97.

W razie przeprowadzenia wyborów do magistratu nie zgodnie z obowiązującemi przepisami, właściwa władza nadzorcza (art. 95 ust. miej.) unieweżnia z urzędu cały akt wyborczy lub wybór poszczególnych członków.
Jeżeli unieważniono całe wybory, rada miejska przeprowadza ponowne wybory.
W razie unieważnienia wyborów poszczególnych osób należy, o ile unieważnienie dotyczy wyboru przełożonego magistratu, jego zastępcy i ławnika zawodowego, przeprowadzić w ich miejsce ponowne wybory, o ile zaś unieważniono wybór ławnika honorowego, powołać kolejnego kandydata z tej listy kandydatów, z której pochodzi odnośny radny, przyczem w razie wyczerpania listy kadydatów, z której ma być powołany ławnik honorowy, rada miejska zarządza wybór na wakujące miejsce większością głosów radnych, obecych na zwołanem w tym celu posiedzeniu rady miejskiej.
Jeżeli unieważniono wybory dwóch lub więcej ławników honorowych, a brak zastępców, należy bezzwłocznie przeprowadzić nowe wybory na opróżnione miejsca w myśl przepisów art. 88—93 niniejszej ustawy.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 98.

Wszystkie organy współdziałające w przeprowadzeniu wyborów winny działać z możliwie największym pośpiechem i przestrzegać terminów, przewidzianych w niniejszej ustawie.
Ewentualne przekroczenie tych terminów, wynikłe z przyczyn niezależnych od właściwych organów, nie powoduje nieważności wyborów.

Art. 99.

Terminy, w których mają być zarządzone po raz pierwszy wybory na podstawie niniejszej ustawy, oraz terminy następnych ogólnych wyborkw do rad miejskich wyznaczy Minister Spraw Wewnętrznych.
Wybrane po raz pierwszy rady miejskie obejmują urzędowanie w terminie oznaczonym art. 69.

Art. 100.

W miastach, w których rada miejska nie istnieje lub została rozwiązana, obowiązki rady, wynikające z niniejszej ustawy, wykonywa magistrat, względnie tymczasowy zarząd gminy.

Art. 101.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art. 102

Wykonanie tej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Drukarnia Społeczna Stow. Rob. Chrz. Plac Grzybowski 3/5.

173
253

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

OKRES I.

Druk № 976.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

Nr. Pr. 1403.

Warszawa, dnia 6 lutego 1924 r.

17

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 4 lutego 1924 roku, mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 34 Regulaminu Obrad Sejmowych, **projekt ustawy o powiatowych związkach komunalnych** z prośbą o przedłożenie go Sejmowi.

Minister

Sołtan.

Do Pana Marszałka
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie

USTAWA

o powiatowych związkach komunalnych

z dnia .... 192..... r.

TYTUŁ I.

Powiatowy związek komunalny, jego obszar, członkowie, zadania i organy.

Art. 1.

Każdy powiat stanowi korporację terytorjalną (powiatowy związek komunalny), powołaną do sprawowania administracji publicznej w zakresie ustawą przepisanym.

Powiatowy związek komunalny może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywanym.

Art. 2.

Obszar każdego powiatowego związku komunalnego pokrywa się z obszarem powiatu, jako jednostki administracji państwowej. Każda zmiana granic powiatu powoduje równocześnie taką samą zmianę granic obszaru danego powiatowego związku komunalnego.

Obszar poszczególnych powiatów administracyjnych, jak również warunki i tryb postępowania przy dokonywaniu zmiany granic tych powiatów, określają przepisy o administracyjnym podziale Państwa.

Art. 3.

Członkami powiatowego związku komunalnego są członkowie tych gmin wiejskich i miast, niewydzielonych z powiatu, których terytorja wchodzą w skład obszaru powiatowego związku komunalnego.

Art. 4.

W braku odmiennych przepisów ustawowych, wszyscy członkowie powiatowego związku komunalnego mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych urządzeń i zakładów związku. Mają oni również obowiązek ponoszenia publicznych świadczeń na rzecz powiatowego związku komunalnego w myśl obowiązujących ustaw.

Prawo wybierania regulują art. 9 i 10 niniejszej ustawy.

Prawo wybieralności do reprezentacji powiatowej oraz prawo sprawowania w powiatowym związku komunalnym urzędu z wyboru, służy tylko tym członkom powiatowego związku komunalnego, którzy posiadają warunki, przewidziane niniejszą ustawą (art. 12 i 35).

Art. 5.

Zadania powiatowego związku komunalnego w zakresie administracji publicznej (art. 1) są:

a) samorządowe, t. j. te samodzielnie i we własnem imieniu spełniane zadania, które niniejsze lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności powiatowego związku komunalnego lub które tenże związek — w braku prawnego zastrzeżenia ich innym związkom prawno-publicznym uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności, jako nadający się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu powiatowego związku komunalnego;

b) zlecone, t. j. te powiatowemu związkowi komunalnemu ustawami przekazane zadania państwowe, które on spełnia, jako organ wykonawczy Państwa.

Art. 6.

W zakresie dobrowolnych zadań samorządowych (art. 5 punkt a) powiatowe związki komunalne mają prawo podejmować takie czynności, które wychodzą poza granice interesu jednej lub kilku gmin, lub też takie, którym poszczególne gminy nie mogą sprostać jużto z tego powodu, że przekraczają ich możność finansową, już też dlatego, że gmina nie rozporządza odpowiedniemi organami i siłami fachowemi.

Czynności te obejmować mogą w szczególności:

a) popieranie rolnictwa, przemysłu i handlu tudzież wszelkiego rodzaju wytwórczości gospodarczej;

b) staranie o rozwój i utrzymanie komunikacji;

c) podnoszenie oświaty, wydoskonalenia zawodowego i poziomu kulturalnego tudzież ochrona tradycyj i zabytków;

d) ochronę i zachowanie zdrowia publicznego;

e) zapobieganie klęskom elementarnym lub powszechnym tudzież łagodzenie ich następstw;

f) rozwój ruchu spółdzielczego, samopomocy gospodarczej tudzież ułatwianie ludności pomocy kredytowej i zaspakajanie potrzeb codziennych;

g) tworzenie, nabywanie i utrzymywanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych, służących na cele wyżej wskazane.

Art. 7.

W ramach, zakreślonych ustawami, powiatowe związki komunalne mają prawo wydawania na obszar powiatu statutów miejscowych (statutów powiatowych — art. 48-52).

Art. 8.

Powiatowy związek komunalny spełnia zadania, wchodzące w jego zakres działania, zapomocą utworzonych w tym celu organów.

Organami temi są:

a) sejmik powiatowy, jako organ stanowiący i kontrolujący, będący reprezentacją powiatowego związku komunalnego, tudzież

b) wydział powiatowy, jako organ wykonawczy i zarządzający.

TYTUŁ II.

Sejmik powiatowy.

Art. 9.

Sejmik powiatowy składa się z przepisanej niniejszą ustawą liczby członków pod przewodnictwem starosty powiatowego lub jego zastępcy.

Członków sejmiku powiatowego i ich zastępców wybierają członkowie rad gmin miejskich, niewydzielonych ze związku powiatowego, oraz członkowie rad gmin wiejskich w powiecie.

Członków sejmiku powiatowego i ich zastępców nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni w swojej działalności, związanej z piastowanym mandatem, a w szczególności przy głosowaniu, kierować się jedynie względami na dobro związku i Państwa.

Art. 10.

Liczba członków sejmiku powiatowego w poszczególnych powiatach wynosi, zależnie od liczby mieszkańców, 16-28. Członkowie rady gmin miejskich, niewydzielonych z powiatu, oraz członkowie rad gmin wiejskich (art. 9) wybierają w powiatach, liczących:

do	50.000 mieszkańców . . .	16	członków sejm. pow.	
od	50.001 do 75.000 mieszk. .	20	"	" "
"	75.001 " 100.000 " .	24	"	" "
ponad	100.000 mieszkańców . . .	28	"	" "

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni spis ludności.

Art. 11.

W celu dokonania wyborów do sejmiku powiatowego dzieli się obszar każdego powiatu ziemskiego na okręgi wyborcze, wybierające conajmniej po 2 członków.

Miasta powinny tworzyć wedle możności specjalne okręgi z przydziałem mandatów, odpowiadającym stosunkowi liczby mieszkańców miast do ogółu ludności w powiecie.

Podziału na okręgi wyborcze dokonywa wojewoda na wniosek wydziału powiatowego przy uwzględnieniu ostatniego powszechnego spisu ludności.

Art. 12.

Prawo wybieralności do sejmiku powiatowego ma każdy członek powiatowego związku komunalnego, który ma prawo wybierania do rady gminnej w miejscu swego zamieszkania w powiecie, w dniu zarządzenia wyborów do sejmiku powiatowego liczy conajmniej 25 lat życia i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Art. 13.

Na członków sejmiku powiatowego wybrani być nie mogą:

a) płatni funkcjonarjusze i kontraktowi pracownicy powiatowego związku komunalnego i gmin w powiecie.

b) członkowie tego wydziału wojewódzkiego, zapomocą którego Państwo sprawuje nadzór nad powiatowym związkiem komunalnym,

c) funkcjonarjusze władz nadzorczych.

Art. 14.

Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzenia wyborów określi osobna ustawa o wyborach do sejmików powiatowych.

Wybranym członkom sejmiku powiatowego wyda starosta powiatowy odpowiednie listy wierzytelne.

Art. 15.

Członków sejmiku powiatowego i ich zastępców wybiera się na lat cztery.

Wybrani sprawują swe czynności — z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w art. 88 — do czasu ostatecznego ukonstytuowania się nowowybranego sejmiku powiatowego.

Art. 16.

Wybrany członek sejmiku powiatowego ulega z samego prawa zawieszeniu w czynnościach:

a) w przypadku odbywania służby wojskowej na czas tej służby,

b) w przypadkach, przewidzianych w art. 96 tudzież w przypadkach upadłości aż do ostatecznego ukończenia odnośnego postępowania,

c) gdy wchodzi w stosunki prawne z powiatowym związkiem komunalnym, jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierżawca, dopóki trwa wymieniony stosunek i dopóki rachunki zeń wynikające nie będą ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne, wynikające z najmu pomieszczeń od powiatowego związku komunalnego dla własnych celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych oraz z dzierżawy drobnych parcel od związku, nie większych, niż pół hektara.

Art. 17.

Poza przypadkami, przewidzianemi art. 23, 36 i 88, członek sejmiku powiatowego traci mandat:

a) wskutek przyjęcia przez sejmik powiatowy pisemnego zrzeczenia się mandatu,

b) wskutek utraty prawa wybieralności,

c) wskutek odmowy złożenia przyrzeczenia przepisanego w art. 19.

Art. 18.

W miejsce wybranego członka sejmiku powiatowego, zawieszonego w czynnościach urzędowych (art. 16) powoła przewodniczący sejmiku powiatowego zgodnie z art. 25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych zastępcę na czas zawieszenia w urzędowaniu.

Jeżeli wybrany na członka sejmiku powiatowego, względnie zastępcę, umrze lub utraci mandat wskutek jednego ze wskazanych art. 17 powodów, mają również odpowiednie zastosowanie postanowienia art. 25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych.

Zastępca członka, powołany lub wybrany w miejsce członka sejmiku powiatowego, który uległ zawieszeniu w czynnościach, sprawuje czynności członka do czasu ustania przyczyny zawieszenia, lecz nie dłużej, jak do końca bieżącego okresu wyborczego. Do końca tego okresu piastuje również mandat członek sejmiku powiatowego, powołany lub wybrany z innych przyczyn w czasie bieżącego okresu wyborczego (art. 15).

Art. 19.

Przed objęciem czynności składają nowowybrani członkowie wobec sejmiku powiatowego do rąk przewodniczącego przyrzeczenie, że będą gorliwie, sumiennie i zgodnie z ustawami spełniać obowiązki, związane z piastowaniem mandatu, i kierować się przytem dobrem Rzeczypospolitej Polskiej i interesem powiatowego związku komunalnego.

Rotę przyrzeczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 20.

Członek sejmiku powiatowego sprawuje swe czynności bezpłatnie.

Poszczególnym członkom sejmiku powiatowego można jednak na żądanie przyznać prawo do diennych djet za czas, w którym biorą udział w posiedzeniach sejmiku lub jego komisjach oraz zwrot kosztów podróży, podjętych w wykonywaniu czynności, związanych z mandatem. Bliższe postanowienia w tej mierze wyda sejmik powiatowy.

Art. 21.

Posiedzenia sejmiku powiatowego zwołuje przewodniczący, a w razie przeszkody jego zastępca, w miarę potrzeby, conajmniej jednak raz na trzy miesiące.

Sejmik powiatowy musi być nadto zwołany na żądanie władzy nadzorczej lub na pisemny umotywowany wniosek jednej czwartej ustawowej liczby członków sejmiku powiatowego. Wniosek ten złożyć należy na ręce przewodniczącego sejmiku powiatowego.

Zwołanie sejmiku powiatowego — poza przypadkami nagłemi — nastąpić powinno conajmniej na 14 dni przed terminem posiedzenia zapomocą pisemnego zaproszenia z podaniem porządku obrad.

Art. 22.

Członkowie sejmiku powiatowego są obowiązani regularnie uczęszczać na posiedzenia sejmiku powiatowego.

Członek sejmiku powiatowego, który bez usprawiedliwienia opuści pięć, choćby niekolejnych, posiedzeń sejmiku, traci mandat z mocy uchwały sejmiku powiatowego; od tej uchwały niema odwołania.

Art. 23.

Posiedzenia sejmiku powiatowego są publiczne; na wniosek przewodniczącego lub conajmniej $^1/_4$ obecnych członków sejmik powiatowy może uchwalić tajność obrad.

Posiedzenia sejmiku powiatowego, na których przedmiotem obrad jest preliminarz budżetowy lub sprawozdanie z wykonania budżetu, muszą być w każdym razie publiczne.

Art. 24.

Przewodniczący, a w razie przeszkody jego zastępca otwiera i zamyka posiedzenia, kieruje obradami i przestrzega porządku i spokoju na posiedzeniu. Ma on prawo i obowiązek zarządzić usunięcie z lokalu posiedzenia poszczególnych lub wszystkich osób

z publiczności, jeśli mimo upomnienia zakłócają spokój posiedzenia.

Art. 25.

Sejmik powiatowy zdolny jest do powzięcia uchwał oraz do dokonywania wyboru, jeżeli na posiedzeniu obecna jest więcej, niż połowa ustawowej liczby członków sejmiku (art. 10), nie licząc przewodniczącego.

Wyjątek od powyższej zasady zachodzi:

a) gdy sejmik powiatowy już raz z braku kompletu nie mógł w pewnej sprawie powziąć uchwały i do obrad nad tą samą sprawą zostanie zwołany po raz drugi — lub

b) gdy chodzi o powzięcie uchwał w sprawie pozbycia nieruchomości lub zaciągnięcia pożyczki, której umarzanie ma potrwać dłużej, niż lat 5.

W przypadku pod a) sejmik powiatowy może powziąć uchwałę bez względu na liczbę obecnych, o ile na ten skutek prawny przy powtórnem zwoływaniu sejmiku powiatowego wyraźnie wskazano; w przypadku zaś pod b) do powzięcia uchwały wymagana jest w każdym razie obecność conajmniej 2/3 części ustawowej liczby członków sejmiku powiatowego.

Art. 26.

Uchwały sejmiku powiatowego zapadają zwykłą większością głosów.

Wstrzymujących się od głosowania uważa się za obecnych, lecz nie uwzględnia przy ustalaniu wyniku głosowania. Przewodniczący nie głosuje.

W razie równości głosów wniosek upada; w razie równości głosów przy wyborach rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 27.

Głosowanie jest jawne. Na żądanie 1/3 obecnych musi być zarządzone głosowanie tajne. Na żądanie więcej, niż połowy obecnych, odbywa się głosowanie imienne.

Przy wyborach głosowanie jest tajne; w przypadkach przewidywanej jednomyślności dozwolone jest, na wniosek przewodniczącego, dokonanie wyboru przez podniesienie ręki.

Art. 28.

Członek sejmiku powiatowego nie może w rozprawach i głosowaniu nad sprawami, które dotyczą interesu prywatnego jego własnego, jego małżonka, krewnych lub powinowatych do trzeciego stopnia włącznie.

O tem, czy okoliczności takie zachodzą, rozstrzyga ostatecznie sejmik powiatowy poza porządkiem dziennym.

Jeżeli sejmik powiatowy z powyższego powodu stanie się niezdolnym do powzięcia uchwał, natenczas uchwałę sejmiku powiatowego zastąpi postanowienie władzy nadzorczej.

Art. 29.

Sejmik powiatowy może w razie potrzeby wybrać ze swego grona specjalne komisje do przygotowywania swych uchwał.

Przewodniczącym tych komisji jest przewodniczący sejmiku lub jego zastępca z wyjątkiem przypadków, gdy wymienieni zrzekną się przewodnictwa lub gdy chodzi o komisje, przewidziane w art. 67 niniejszej ustawy. W obu tych przypadkach komisja wybiera przewodniczącego ze swojego grona.

Art. 30.

Z każdego posiedzenia sejmiku powiatowego spisuje się protokół.

Do protokółu wpisuje się nazwiska obecnych na posiedzeniu: przewodniczącego, sekretarza, członków sejmiku i wydziału powiatowego, porządek dzienny, zgłoszone wnioski i powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu, z podaniem liczby głosów „za" i „przeciw" oraz liczbę wstrzymujących się od głosowania, a przy wyborach — liczby głosów, oddanych na poszczególnych kandydatów, wreszcie nazwiska członków sejmiku powiatowego, którzy nie usprawiedliwili swego nieprzybycia na posiedzenie.

Protokół, który sporządza się najpóźniej w ciągu 8-u dni po posiedzeniu powinien być podpisany przez przewodniczącego, sekretarza oraz 2 członków sejmiku powiatowego, którzy byli obecni na posiedzeniu.

Członkowie sejmiku powiatowego mają prawo przeglądać protokół.

Art. 31.

Uchwały sejmiku powiatowego, powzięte na posiedzeniu jawnem, należy podać do publicznej wiadomości w sposób w powiecie przyjęty.

Art. 32.

Sejmik powiatowy ma prawo uchwalić regulamin, określający bliżej, w granicach ustaw, sposób załatwiania czynności zarówno przez sejmik powiatowy, jak i przez wyłonione przezeń komisje.

W regulaminie można w szczególności przewidzieć:

a) nakładanie przez sejmik powiatowy lub przewodniczącego kar pieniężnych na członków sejmiku powiatowego za spóźnianie się na posiedzenia i za nieusprawiedliwione opuszczanie posiedzeń przed ich zamknięciem, oraz

b) wykluczenie mocą uchwały sejmiku powiatowego na 1—3 posiedzeń członka, który, — mimo kilkakrotnego przywołania go do porządku przez przewodniczącego — zakłóca obrady lub zachowuje się w sposób, nie odpowiadający godności sejmiku powiatowego.

Przeciw nałożeniu kary pieniężnej wzgl. wykluczeniu żaden środek prawny nie służy.

TYTUŁ III.

Wydział powiatowy.

Art. 33.

Wydział powiatowy składa się ze starosty powiatowego lub jego zastępcy, jako przewodniczącego, oraz z 6-ciu innych, drogą wyboru powołanych członków.

Art. 34.

Członków wydziału powiatowego, powoływanych drogą wyboru, wybiera sejmik powiatowy na lat cztery. Tym samym aktem wyborczym należy dokonać wyboru zastępców, mających wstąpić do sejmiku w razie ubytku wybranych członków wydziału powiatowego.

Członków wydziału powiatowego, powoływanych drogą wyboru i ich zastępców wybiera się tak, jak członków sejmiku powiatowego w gminach, stanowiących osobny okręg wyborczy.

Wyboru należy dokonać zaraz po objęciu czynności przez nowowybrany sejmik powiatowy.

Wybrani, o ile co do nich nie zajdzie w międzyczasie żaden z przypadków, wskazanych w art. 36 sprawują swój urząd aż do czasu objęcia go przez następców z upływem własnego okresu urzędowania.

Art. 35.

Prawo wybieralności do wydziału powiatowego ma każdy, kto posiada prawo wybieralności do sejmiku powiatowego (art. 12).

Członek sejmiku powiatowego, wybrany na członka wydziału powiatowego, w razie przyjęcia wyboru traci mandat członka sejmiku powiatowego.

Funkcjonarjusze policji państwowej, członkowie rad i zarządów gmin wiejskich i miejskich w powiecie oraz osoby, wymienione pod a) — c) w art. 13 mogą objąć urząd członka wydziału powiatowego z wyboru, gdy zrezygnują z zajmowanego dotąd stanowiska.

Art. 36.

Postanowienia art. 16 i 18 stosują się odpowiednio do członków wydziału powiatowego. To samo dotyczy art. 17 z tą jednak uwagą, że przyrzeczenie, o którem mowa w p. 3) tego artykułu należy zastąpić przysięgą, przewidzianą w art. 37.

Postanowienia art. 25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych mają odpowiednie zastosowanie również w przypadkach opróżnienia się urzędu członka wydziału powiatowego.

Wybrany, względnie powołany, w miejsce ubywającego członka wydziału powiatowego urzęduje, o ile co do jego osoby nie zajdzie w międzyczasie żaden z przypadków, przewidzianych w powyższych przepisach, — tylko do końca bieżącego okresu wyborczego (art. 36).

Art. 37.

Członkowie wydziału powiatowego składają przed objęciem urzędu przysięgę służbową, którą od nich odbiera starosta powiatowy lub jego zastępca na publicznem posiedzeniu sejmiku powiatowego.

Rotę przysięgi ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 38.

Wydział powiatowy załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, w obradach kolegjalnych.

Posiedzenia wydziału powiatowego nie są publiczne.

Do powzięcia uchwały potrzebna jest oprócz przewodniczącego obecność przynajmniej połowy ustawowej liczby (art. 33) wybranych członków wydziału powiatowego.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Sposób urzędowania wydziału powiatowego określi bliżej instrukcja, którą wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 39.

Starosta powiatowy, a w razie przeszkody jego zastępca, zwołuje jako przewodniczący wydział powiatowy w miarę potrzeby, kieruje i czuwa nad biegiem jego czynności oraz rozdziela je pomiędzy poszczególnych członków wydziału powiatowego.

Starosta powiatowy załatwia samodzielnie za wydział powiatowy wszystkie sprawy bieżące. Jakie sprawy należy uważać za bieżące, określa instrukcja (art. 38).

Starosta powiatowy jest obowiązany również załatwiać pod własną odpowiedzialnością wszystkie te sprawy, podlegające uchwale kolegjum, w których powzięcie uchwały z powodów niecierpiących zwłoki, jest niemożliwe. Sprawy te powinien jednakże przedstawić na najbliższem posiedzeniu wydziałowi powiatowemu do wyrażenia zgody lub odmiennego postanowienia, o ile to jeszcze jest możliwe.

Art. 40.

Postanowienia art. 28 stosują się również do członków wydziału powiatowego z tą zmianą, że o istnieniu lub nieistnieniu przeszkody rozstrzyga ostatecznie wydział powiatowy.

Gdyby w następstwie tej przeszkody nie mógł się zebrać przepisany komplet (art. 38), starosta powiatowy lub jego zastępca rozstrzyga sprawy sam. Jeżeli także i oni są zainteresowani, prawo decyzji przechodzi na władzę nadzorczą.

Art. 41.

Każdy członek wydziału powiatowego obowiązany jest regularnie uczęszczać na posiedzenia wydziału powiatowego.

Opuszczenie przez członka z wyboru trzech, chociażby niekolejnych posiedzeń bez usprawiedliwienia należy uważać za odmowę dalszego sprawowania urzędu.

O zaistnieniu takiego przypadku przewodniczący wydziału powiatowego zawiadamia na najbliższem posiedzeniu sejmik powiatowy, który po stwierdzeniu faktu uznaje urząd za opróżniony.

Pozatem mają w powyższym przypadku odpowiednie zastosowanie postanowienia ust. 2 i 3 art. 36.

Art. 42.

Oprócz starosty powiatowego, który na zasadzie art. 9, 21, 24 i t. d. jest obecny na posiedzeniach sejmiku powiatowego, obowiązani są brać udział w tych posiedzeniach także wszyscy inni członkowie wydziału powiatowego.

W tym charakterze służy im na posiedzeniach sejmiku powiatowego prawo głosu doradczego oraz prawo zabierania głosu w każdym czasie poza koleją zgłoszonych mówców.

Art. 43.

Wydział powiatowy ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie uchwały, powziętej przez sejmik powiatowy, która, według jego zdania, sprzeciwia się ustawom lub szkodzi interesom powiatowego związku komunalnego lub dobru publicznemu.

Uchwałę swoją, zaopatrzoną w motywy, wydział powiatowy poda w terminie 30-dniowym do wiadomości sejmiku powiatowego, a gdyby ten ostatni trwał przy pierwotnej swej uchwale, przedłoży sprawę władzy nadzorczej do rozstrzygnięcia.

To samo prawo i obowiązek ma starosta powiatowy w stosunku do uchwał wydziału powiatowego z tą zmianą, że zawieszenie uchwały powinien podać do wiadomości wydziału powiatowego na najbliższem jego posiedzeniu.

Art. 44.

Urząd członka wydziału powiatowego jest bezpłatny.

Członkom wydziału powiatowego można jednak przyznać djety za dnie udziału w posiedzeniach lub w innych czynnościach urzędowych, oraz zwrot kosztów podróży, poniesionych w wykonywaniu czynności urzędowych.

Wydział powiatowy może postanowić, że zamiast powyższych djet i kosztów podróży członkowie wydziału mają pobierać pewną zgóry określoną ryczałtową kwotę.

Prawo członków wydziału powiatowego do djet, do zwrotu kosztów podróży oraz do ewentualnych kwot ryczałtowych, jak niemniej wysokość i sposób obliczania tychże ureguluje statut powiatowego związku komunalnego.

Art. 45.

Staroście powiatowemu, jako przewodniczącemu wydziału powiatowego, należy się z funduszów powiatowego związku komunalnego dodatek reprezentacyjny, płatny miesięcznie zgóry.

Ewentualne świadczenia w naturze może pobierać starosta powiatowy od powiatowego związku komunalnego za zezwoleniem Ministra Spraw Wewnętrznych. Rzeczywista wartość tych świadczeń, wyrażona w gotówce, nie może przewyższać wysokości dodatku reprezentacyjnego i winna być zeń potrącana.

Ponadto przysługuje staroście powiatowemu z tytułu czynności urzędowych, podejmowanych poza zwykłem miejscem służbowem we wyłącznym interesie powiatowego związku komunalnego, zwrot kosztów podróży i djety z funduszów powiatowych w granicach norm, obowiązujących każdocześnie dla urzędników państwowych.

Przepisy powyższe mają analogiczne zastosowanie do zastępcy starosty powiatowego w granicach sprawowanych faktycznie czynności przewodniczącego wydziału powiatowego.

Wysokość dodatku reprezentacyjnego tudzież zaliczek, które powiatowy związek komunalny powinien wpłacać zgóry do Kasy Państwowej na należności w gotówce, przysługujące staroście powiatowemu względnie jego zastępcy w myśl powyższych ustępów, oraz sposób i warunki wszelkich wypłat i rozliczeń z powyższych tytułów określa na oznaczony naprzód przeciąg czasu Minister Spraw Wewnętrznych po zasięgnięciu opinji właściwych wydziałów wojewódzkich.

TYTUŁ IV.

Urzędnicy i słudzy powiatowych związków komunalnych.

Art. 46.

Powiatowe związki komunalne obowiązane są ustanowić odpowiednią ilość posad służbowych urzędników i sług, potrzebnych do prawidłowego załatwiania spraw powiatowego związku komunalnego.

Art. 47.

Stosunki prawne urzędników i sług powiatowego związku komunalnego regulują osobne przepisy prawne.

TYTUŁ V.

Statuty powiatowe.

Art. 48.

W drodze statutów powiatowych (art. 7) mogą być regulowane tylko takie sprawy powiatowego związku komunalnego oraz tylko takie wobec niego prawa i obowiązki jego członków, które ustawy wyraźnie nakazują lub zezwalają regulować w ten sposób.

Statut powiatowy nie może się sprzeciwiać obowiązującym ustawom państwowym ani też ustawom wojewódzkim, obowiązującym na obszarze powiatowego związku komunalnego, wydającego statut.

Art. 49.

Statut powiatowy może zawierać postanowienia, zagrażające karami za wykroczenie przeciwko jego przepisom; w tym przypadku powinien on wskazać zarazem organ, upoważniony do nakładania i wykonywania tych kar.

Wysokość i rodzaj kar, które wolno nakładać za wykroczenia przeciw przepisom statutów powiatowych, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 50.

Postanowienia statutu powiatowego tracą moc obowiązującą z upływem czasu, na jaki zostały wydane, lub też z chwilą wejścia w życie późniejszych ustaw państwowych lub wojewódzkich (art. 48) lub późniejszych statutów powiatowych, które sprawy nim objęte regulują w sposób odmienny.

Art. 51.

Statut powiatowy, jego zmiana lub uzupełnienie wymaga zatwierdzenia przez władzę nadzorczą.

Art. 52.

Statut powiatowy zatwierdzony przez władzę nadzorczą, należy podać do publicznej wiadomości w sposób, w powiecie przyjęty.

Statut powiatowy wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu ogłoszenia, jeśli w nim innego terminu nie przewidziano.

TYTUŁ VI.

Majątek i gospodarka powiatowego związku komunalnego.

Art. 53.

Majątek zakładowy powiatowego związku komunalnego tworzą wszelkie należące do tego związku wartości, nieprzeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Powiatowy związek komunalny ma obowiązek zachować swój majątek zakładowy, ile możności, w stanie nieuszczuplonym.

Art. 54.

Zbycie części majątku zakładowego powiatowego związku komunalnego nastąpić może tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia władzy nadzorczej.

Art. 55.

Majątkiem zakładowym powiatowego związku komunalnego należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile na to natura jego pozwala.

W braku odmiennych postanowień dochód z majątku zakładowego powinien być przedewszystkiem obrócony na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków powiatowego związku komunalnego.

Art. 56.

Przedsiębiorstwa przemysłowe powiatowego związku komunalnego, pozostające w jego własnym zarządzie, należy prowadzić, o ile możności, według zasad kupieckich. Przedsiębiorstwa te powinny w każdym razie dać co najmniej dochód, wystarczający na pokrycie kosztów utrzymania, zabezpieczenia i prowadzenia przedsiębiorstwa, na oprocentowanie i umorzenie kapitału zakładowego przedsiębiorstwa oraz na odnowienie urządzeń.

Nadwyżkę dochodu, pozostałą po pokryciu wspomnianych kosztów i wydatków przedsiębiorstwa przemysłowego, obraca się na pokrycie ogólnych wydatków powiatowego związku komunalnego.

Art. 57.

Powiatowym związkom komunalnym wolno zaciągać pożyczki na cele, które tym związkom przyniosą trwały pożytek, a w szczególności na cele wytwórcze i inwestycyjne, o ile nakłady na te cele nie dadzą się pokryć z bieżących wpływów bez przeciążenia płatników. Pożyczki na pokrycie wydatków zwyczajnych dozwolone są jedynie, gdy powiatowy związek komunalny znajdzie się w szczególnie ciężkiem położeniu.

Pożyczek w powyższem znaczeniu nie stanowią pożyczki krótkoterminowe na opędzenie wydatków, mających pokrycie w dochodach budżetowych, zaciągane na poczet dochodów budżetowych, które wpłyną dopiero w późniejszym okresie roku obrachunkowego.

Każda pożyczka musi być spłacona według planu, ustalonego przed jej zaciągnięciem, a zabezpieczającego spłatę w ściśle oznaczonym terminie i określającego zarówno wysokość odsetek, jak i roczne raty umorzenia.

Art. 58.

Powiatowy związek komunalny jest obowiązany prowadzić księgę inwentarza swego majątku, która powinna dawać dokładny obraz czynnego i biernego majątku związku z końcem każdego roku obrachunkowego.

Art. 59.

Wydział powiatowy układa corocznie preliminarz wszystkich przychodów i wydatków powiatowego związku komunalnego, spodziewanych w następnym roku obrachunkowym. Wydział powiatowy powinien sporządzić preliminarz ten tak wcześnie, by sejmik powiatowy mógł go rozpatrzeć i uchwalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Art. 60.

Przynajmniej na 14 dni przed przedstawieniem preliminarza sejmikowi powiatowemu należy wyłożyć go przez tydzień do przeglądu przez zainteresowanych, których o wyłożeniu należy zawiadomić publicznem ogłoszeniem.

Zainteresowanym wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do wydziału powiatowego, który może je sam uwzględnić, lub przedstawić sejmikowi powiatowemu z odpowiedniemi wnioskami.

Art. 61.

Zatwierdzony (art. 85 punt a) preliminarz (budżet) wskazuje granice, w których ma się obracać gospodarka finansowa powiatowego związku komunalnego w oznaczonym okresie obrachunkowym. Granic tych wydział powiatowy jest obowiązany ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku, nieprzewidzianego w zatwierdzonym preliminarzu, lub przewidzianego tam w niewystarczającej wysokości, wówczas do uskutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego przyzwolenia sejmiku powiatowego. Sejmik powiatowy, udzielając przyzwolenia, powinien jednocześnie wskazać źródło pokrycia.

W przypadkach, w których uskutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody dla powiatowego związku komunalnego, lub wynika z ustawowego jego obowiązku, wydział powiatowy może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem sejmik powiatowy celem uzyskania odeń zatwierdzenia wydatku.

Art. 62.

Wszystkie przychody i rozchody powiatowego związku komunalnego wydział powiatowy jest obowiązany dokładnie zapisywać. Najpóźniej w trzy miesiące po upływie roku obrachunkowego wydział powiatowy powinien złożyć sejmikowi powiatowemu do rozpatrze-

nia rachunek roczny (sprawozdanie rachunkowe), z wykonania budżetu, jako też z wszelkich innych przychodów i rozchodów celem uzyskania od sejmiku powiatowego uznania rachunku za rzetelny.

Art. 63.

Bliższe przepisy co do zawiadywania majątkiem powiatowego związku komunalnego wyda sejmik powiatowy.

Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu wydziałów wojewódzkich wyda bliższe przepisy co do formy, treści oraz sposobu prowadzenia inwentarza majątkowego (art. 58), następnie co do sposobu i terminu sporządzania preliminarza (art. 59), wreszcie co do urządzenia rachunkowości i kasowości powiatowych związków komunalnych, a w szczególności co do składania rachunków rocznych, kontroli rachunkowej i uznawania rachunków za rzetelne (art. 62).

Art. 64.

Prawo powiatowych związków komunalnych do żądania danin na cele powiatowego związku komunalnego regulują oddzielne ustawy.

TYTUŁ VII.

Zakres działania sejmiku i wydziału powiatowego w sprawach samorządowych.

Art. 65.

Sejmik powiatowy stanowi (art. 8) we wszystkich sprawach, związanych ze samorządowemi zadaniami powiatowego związku komunalnego, niezastrzeżonemi ustawowo wydziałowi lub staroście powiatowemu, jako przewodniczącemu tego wydziału.

Wolę swoją wyraża sejmik powiatowy w formie uchwał.

Art. 66.

Do zakresu działania sejmiku powiatowego należą w szczególności:

a) stanowienie o dobrowolnem podejmowaniu zadań samorządowych (art. 5 punkt a, art. 6),

b) uchwalanie statutów powiatowych (art. 7, 48-52),

c) uchwalanie regulaminów czynności sejmiku powiatowego i jego komisji (art. 32, 67),

d) wybór członków wydziału powiatowego i komisji (art. 34, 67),

e) ustalanie posad urzędników i sług powiatowego związku komunalnego (art. 46) oraz wysokości uposażenia, przywiązanego do poszczególnych posad,

f) nabywanie, zbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn i obejmowanie zarządu fundacyj,

g) zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego (art. 56),

h) zaciąganie pożyczek (art. 57) i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki,

i) uchwalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków (art. 59) oraz przyzwalanie na wydatki, budżetem nie przewidziane (art. 61),

j) sprawdzanie i uznawanie za rzetelne rocznych zamknięć rachunkowych (art. 62, 63),

k) ustanawianie zasad co do sposobu zarządzania i użytkowania majątku oraz wszelkich urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego (art. 63),

l) uchwalanie danin na cele powiatowego związku komunalnego (art. 64),

m) przyzwalanie na wdawanie się w spory i odstępowanie od nich, na zawieranie ugód w sporach prywatno-prawnych, jeśli w tym kierunku sejmik powiatowy zastrzegł sobie decyzję, oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych,

n) wydawanie opinji, których zażąda władza nadzorcza,

o) zwracanie się w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych powiatowego związku komunalnego z petycjami do organów wojewódzkiego związku komunalnego, władz rządowych oraz Sejmu i Senatu.

Art. 67.

Sejmik powiatowy sprawuje kontrolę (art. 8 punkt a) nad administracją spraw, związanych z zadaniami samorządowemi powiatowego związku komunalnego, przez jedną lub więcej komisji, wybranych w tym celu ze swego grona. Do komisji tych powołać można w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza grona sejmiku powiatowego.

Sejmik powiatowy ma w szczególności prawo i obowiązek sprawdzać, czy gospodarka powiatowego związku komunalnego prowadzona jest zgodnie z budżetem, czy uchwały jego są wykonywane oraz czy przychody powiatowego związku komunalnego są używane zgodnie z przeznaczeniem. Wolno mu żądać w tym celu od wydziału powiatowego lub jego przewodniczącego wszelkich potrzebnych wyjaśnień aktów, ksiąg kasowych i dowodów.

Ze swych czynności komisja kontrolująca powinna złożyć sprawozdanie sejmikowi powiatowemu.

W razie dostrzeżenia nieprawidłowości sejmik powiatowy jest obowiązany uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art. 68.

Do zakresu działania wydziału powiatowego (art. 8 punkt b) należy w szczególności:

a) przygotowywanie wniosków na posiedzenia sejmiku powiatowego i wykonywanie jego uchwał,

b) rozstrzyganie o roszczeniach w przedmiocie korzystania z publicznych urządzeń lub zakładów powiatowego związku komunalnego (art. 4),

c) mianowanie urzędników i sług powiatowego związku komunalnego (art. 46), przyjmowanie pracowników kontraktowych oraz zwalnianie i nadzorowanie ich wszystkich w granicach zastrzeżonej w tym względzie kompetencji wydziału powiatego (art. 71),

d) zarządzanie majątkiem powiatowego związku komunalnego według zasad, ustanowionych przez sejmik powiatowy (art. 63), i prowadzenie inwentarza majątku powiatowego związku komunalnego (art. 58, 63),

e) prowadzenie administracji urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw powiatowego związku komunalnego, nieposiadających własnego zarządu, oraz nadzorowanie tych, które mają własny zarząd; czuwanie nad

należytem wykonywaniem budowli i robót powiatowego związku komunalnego,

f) sporządzanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków (art. 59), przedkładanie sejmikowi powiatowemu wniosków w sprawie pokrycia wydatków, budżetem nie objętych (art. 61),

g) asygnowanie dochodów i wydatków powiatowego związku komunalnego (art. 61),

h) przedstawianie sejmikowi powiatowemu rocznych zamknięć rachunkowych (art. 62),

i) prowadzenie rachunkowości i kasowości powiatowego związku komunalnego (art. 63),

j) wymiar i ściąganie danin na cele powiatowego związku komunalnego stosownie do obowiązujących przepisów prawnych (art. 64),

k) wdawanie się w spory, jeśli ono nie wymaga zezwolenia sejmiku powiatowego, a w przypadkach nagłych także tam, gdzie przyzwolenie takie jest zastrzeżone (art. 66 punkt m) oraz ustanawianie w razie potrzeby zastępców prawnych do tych sporów,

l) składanie sejmikowi powiatowemu rocznych sprawozdań ze stanu majątku, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych powiatowego związku komunalnego,

m) udzielanie wyjaśnień i opinji, których zażąda władza nadzorcza.

Art. 69.

Powiatowy związek komunalny ma prawo w załatwianiu spraw związku na obszarze gmin wiejskich, tudzież niewydzielonych ze związku powiatowego gmin miejskich, położonych w jego granicach, posługiwać się organami tych gmin.

Art. 70.

Wydział powiatowy zastępuje powiatowy związek komunalny na zewnątrz wobec urzędów publicznych i osób prywatnych i prowadzi w imieniu tego związku korespondencję.

Przewodniczący wydziału powiatowego podpisuje za powiatowy związek komunalny pisma i dokumenty.

Dokumenty, których mocą powiatowy związek komunalny zaciąga zobowiązania wobec osób trzecich, jak niemniej pełnomocnictwa (art. 66 punkt m i art. 68 punkt k), upoważniające do przyjmowania takich zobowiązań imieniem powiatowego związku komunalnego, muszą być oprócz tego podpisane przez jednego członka wydziału powiatowego oraz opatrzone pieczęcią powiatowego związku komunalnego.

Na zasadzie uchwały sejmiku powiatowego wydział powiatowy może aż do odwołania kierownikom poszczególnych działów zarządu powiatowego związku komunalnego, jego zakładów, lub przedsiębiorstw przemysłowych udzielić prawa do zastępowania powiatowego związku komunalnego na zewnątrz w ich zakresie działania. Prawem tem można również objąć upoważnienie do podpisywania dokumentów, z których ma powstać obowiązek prawny powiatowego związku komunalnego. W tym ostatnim przypadku koniecznym jest nadto podpis przewodniczącego wydziału powiatowego.

Art. 71.

W braku odmiennych postanowień (art. 68 punkt c), przewodniczący wydziału powiatowego mianuje i zwalnia urzędników i sługi powiatowego związku komunalnego po wysłuchaniu opinji wydziału powiatowego tudzież przyjmuje i zwalnia pracowników kontraktowych powiatowego związku komunalnego.

Przewodniczący wydziału powiatowego jest bezpośrednim przełożonym członków wydziału powiatowego, a pośrednim wszystkich urzędników i sług tudzież kontraktowych pracowników powiatowego związku komunalnego i sprawuje, jako taki, nad nimi wszystkimi bezpośredni nadzór służbowy.

Art. 72.

Jeżeli przewodniczący wydziału powiatowego nie może z powodu choroby, nieobecności lub jakiejkolwiek innej przyczyny spełniać czynności swego urzędu, zastępuje go we wszystkich jego prawach i obowiązkach jego urzędowy zastępca.

TYTUŁ VIII.

Zadania zlecone.

Art. 73.

Powiatowe związki komunalne obowiązane są spełniać zadania zlecone (art. 5 punkt b) w myśl ustaw, i wydanych na ich podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały.

Art. 74.

Sprawy, związane ze spełnianiem zadań zleconych załatwiają powiatowe związki komunalne przez organy, w ustawie wskazane.

Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwianie tych spraw należy do wydziału powiatowego.

Art. 75.

Do zadań zleconych powiatowego związku komunalnego należy zgodnie z art. 70 ustawy z dnia 17 marca 1921 r. o Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Ust. R. P. Nr 44 poz. 267), obowiązek sprawowania nadzoru państwowego nad działalnością gmin i gromad wiejskich oraz tych gmin miejskich, niewydzielonych z powiatu, które na podstawie ustawy o gminie miejskiej zostały wyjęte z pod nadzoru wydziału powiatowego.

Art. 76.

Wydatki, względnie świadczenia, połączone ze spełnianiem zadań zleconych, obciążają powiatowy związek komunalny, o ile odnośne ustawy przekazujące nie włożą tych wydatków, względnie świadczeń, na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków, obciążających powiatowe związki komunalne z tytułu spełniania zadań zleconych, oraz o ponoszeniu innych świadczeń z majątku lub zakładów związku na cele związane ze spełnieniem tych zadań, wchodzi w zakres spraw, należących do samorządowych zadań powiatowego związku komunalnego.

TYTUŁ IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art. 77.

Od zarządzeń organów powiatowego związku komunalnego w sprawach, związanych ze spełnianiem za-

dań samorządowych, służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej (art. 80) każdemu, kto twierdzi, że zarządzenie narusza bezpośrednie jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to nie ma zastosowania w przypadkach, w których zainteresowanym służy inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art. 78.

Postanowienia art. 3—7 ustawy z dn. 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 712) mają odpowiednie zastosowanie do odwołań, wnoszonych na zasadzie art. 77.

Wydział powiatowy obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art. 79.

Odwołanie, wniesione w terminie do władzy nadzorczej, wstrzymuje — w braku odmiennych postanowień ustawowych — samo przez się wykonanie zaczepionego zarządzenia.

Wyjątek stanowią przypadki, w których odroczenie wykonania według uznania władzy, wydającej zarządzenie, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

TYTUŁ X.

Nadzór państwowy.

Art. 80.

Nadzór nad działalnością powiatowych związków komunalnych w zakresie zadań samorządowych sprawuje, w braku odmiennych postanowień wydział wojewódzki.

O ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia, określone w niniejszej ustawie.

Art. 81.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:

a) by powiatowe związki komunalne nie działały wbrew ustawom,

b) by administracja, sprawowana przez powiatowe związki komunalne, miała bieg prawidłowy.

W wykonaniu powyższego zadania, władza nadzorcza ma prawo żądać od powiatowych związków komunalnych wszelkich wyjaśnień, w szczególności przedłożenia uchwał, aktów i t. p., oraz przedsiębrać wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Art. 82.

Uchwały sejmiku lub wydziału powiatowego oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy (art. 81 p. a), władza nadzorcza powinna uchylić lub ogłosić za nieważne, o ile na zasadzie art. 43 niniejszej ustawy nie zostały przedtem zawieszone przez wydział powiatowy, względnie starostę powiatowego.

Art. 83.

Jeżeli powiatowy związek komunalny zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek (kredyt), potrzebny do prawidłowego spełniania ciążącego na nim obowiązku, albo też jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się wydania innego rodzaju zarządzeń administracja powiatowego związku komunalnego pozbawiona jest prawidłowego biegu, władza nadzorcza obowiązana jest zwrócić uwagę powiatowego związku komunalnego na dostrzeżone braki. Jeśli zaś powiatowy związek komunalny mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braków, natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek powiatowego związku komunalnego do wydania potrzebnych zarządzeń.

Art. 84.

Jeżeli powiatowy związek komunalny wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek, prawomocnie ustalony (art. 83), albo wykonywa uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne (art. 82), lub takie, których chwilowo wykonać nie wolno (art. 85), władza nadzorcza ma prawo wydać za powiatowy związek komunalny i na jego koszt potrzebne zarządzenia.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć powiatowy związek komunalny przez wstawienie potrzebnego wydatku do budżetu związku lub przez nakaz pokrycia tego wydatku poza budżetem; w obu tych wypadkach należy jednocześnie wskazać sposób pokrycia wydatku.

Art. 85.

Oprócz spraw, w których w myśl postanowień niniejszej (art. 51) lub innych specjalnych ustaw uchwały sejmiku powiatowego wymagają zatwierdzenia przez władzę nadzorczą, podlegają zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

1) corocznego preliminarza przychodów i wydatków powiatowego związku komunalnego oraz preliminarzy dodatkowych,

2) zaciągania pożyczek (art. 57),

3) zaciągania innych zobowiązań, które mają wiązać powiatowy związek komunalny dłużej, niż trzy lata,

4) zbycia lub rzeczowego obciążenia własności nieruchomej lub praw z własnością tą pod względem prawnym na równi stojących.

Uchwały w powyższych sprawach nabierają mocy prawnej dopiero z chwilą zatwierdzenia.

Art. 86.

Wybrani do wydziału powiatowego obejmują urząd członka tego wydziału dopiero po zatwierdzeniu ich w tym charakterze przez wydział wojewódzki.

W razie odmówienia zatwierdzenia wyboru na członka wydziału powiatowego mają odpowiednie zastosowania postanowienia art. 25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych.

Wydziałowi wojewódzkiemu służy prawo mianowania członków wydziału powiatowego w tym przypadku, gdy sejmik powiatowy — mimo przypomnienia mu obowiązku dokonania wyboru członków wydziału powiatowego i zakreślenia mu terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi — zwleka z wyborem lub odmawia dokonania wyboru.

Mianowani członkowie wydziału powiatowego sprawują swój urząd do czasu, aż kandydaci na członków, wybrani przez sejmik powiatowy, uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art. 87.

Wydział wojewódzki może:

a) złożyć z zajmowanego urzędu każdego wybranego członka wydziału powiatowego, jeśli narusza obowiązki swego urzędu lub przez swoje zachowanie się w urzędzie lub poza nim staje się niegodnym zaufania i poważania, jakiego wymaga piastowany urząd. Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie, w czasie którego członkowi wydziału powiatowego należy dać możność wypowiedzenia się co do uczynionych mu zarzutów. Złożonego z urzędu można na okres czterech lat uznać za niezdatnego do piastowania urzędu członka wydziału powiatowego;

b) wdrożyć za powiatowy związek komunalny postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym urzędnikom i sługom powiatowego związku komunalnego w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych pomimo uzasadnionego przypuszczenia, że w danym przypadku popełnione zostało przestępstwo służbowe.

Art. 88.

Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo na wniosek wydziału wojewódzkiego rozwiązać sejmik powiatowy przy równoczesnem pozostawieniu lub złożeniu z urzędu wszystkich honorowych członków wydziału powiatowego.

W terminie trzechmiesięcznym, licząc od dnia zawiadomienia o rozwiązaniu sejmiku powiatowego, muszą być zarządzone nowe wybory.

Do czasu dokonania wyboru nowego sejmiku powiatowego i zatwierdzenia na urzędzie wybranych do nowego wydziału powiatowego członków tego wydziału, wydział wojewódzki załatwianie spraw, należących do zakresu działania sejmiku powiatowego, powierzy gronu osób, powołanemu przezeń z pośród posiadających prawo wybieralności członków powiatowego związku komunalnego, załatwianie zaś spraw wydziału powiatowego w razie złożenia z urzędu jego członków staroście powiatowemu.

Liczba osób wspomnianego grona powinna wynosić conajmniej połowę ustawowej liczby członków rozwiązanego sejmiku powiatowego.

Art. 89.

Od zarządzeń władz nadzorczych w przypadkach, przewidzianych w art. 81—88 niniejszej ustawy, służy powiatowemu związkowi komunalnemu oraz osobom zainteresowanym prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej w terminie, przewidzianym w ustawie z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 712).

W przypadkach, o których mowa w art. 84, wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej.

TYTUŁ XI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 90.

Aż do czasu ostatecznego ustawowego uregulowania sprawy podziału administracyjnego Państwa zawiesza się moc obowiązującą ustępu 1 art. 2 niniejszej ustawy i pozostawia w mocy dotychczasowe przepisy w przedmiocie określenia i zmiany granic powiatowych związków komunalnych na obszarze województw białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, pomorskiego, poznańskiego, warszawskiego i wołyńskiego tudzież na obszarze Ziemi Wileńskiej oraz związków powiatowych na obszarze województwa krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.

W miejsce wszystkich wyżej wskazanych powiatowych związków komunalnych, względnie związków powiatowych, wchodzą powiatowe związki komunalne zorganizowane na zasadach niniejszej ustawy.

W przedmiocie wydzielania gmin miejskich z powiatowych związków komunalnych miarodajne są odnośne przepisy ustawy o gminie miejskiej.

Art. 91.

Czteroletni okres wyborczy nowowybranych sejmików powiatowych liczy się od dnia . . . . . .
a kończy się z dniem . . . .

Art. 92.

Pierwsze wybory do sejmików powiatowych z okręgów gmin wiejskich i niewydzielonych z powiatu gmin miejskich zarządzi właściwy wojewoda natychmiast po ukonstytuowaniu się w tych gminach rad gminnych, wybranych zgodnie z przepisami ustawy o gminie wiejskiej i ordynacji wyborczej dla gmin wiejskich, względnie ustawy o gminie miejskiej i ordynacji wyborczej dla gmin miejskich.

Pierwsze posiedzenie sejmiku powiatowego, wybranego w myśl niniejszej ustawy, odbyć się powinno najpóźniej w ciągu dwóch tygodni po przeprowadzeniu wyborów.

Art. 93.

Wydział powiatowy, wybrany przez sejmik powiatowy na zasadzie niniejszej ustawy, powinien objąć swe czynności urzędowe niezwłocznie po zatwierdzeniu, względnie zamianowaniu, w myśl ustępu 1 art. 86 niniejszej ustawy kandydatów na członków wydziału powiatowego.

Art. 94.

Do czasu objęcia czynności przez nowo-ukonstytuowany wydział powiatowy zadania, należące do jego zakresu działania, spełnia dotychczasowy wydział powiatowy z zachowaniem przepisów niniejszej ustawy.

W województwach krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem dotychczasowy wydział powiatowy spełnia te czynności, przy współudziale starosty powiatowego lub jego zastępcy, który uczestniczy w obradach wydziału powiatowego z głosem doradczym.

Art. 95.

Aż do nowego ustowowego uregulowania stosunków prawnych urzędników i sług powiatowych związków komunalnych, pozostają na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego nadal w mocy obowiązujące tam dotychczas przepisy o prawach i obowiązkach urzędników komunalnych.

Powiatowe związki komunalne na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, na którym obowiązywać będzie niniejsza ustawa, mogą do czasu wejścia w życie przewidzianej w art. 44 ustawy, wydać dla swych urzędników i sług tymczasowe przepisy służbowe, wzorowane, — o ile możności, — na przepisach ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164), ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 165) oraz ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 582).

W braku odpowiednich przepisów stosunki służbowe urzędników i sług powiatowych związków komunalnych określają zawarte z niemi umowy.

Prawa nabyte przez urzędników i sługi dotychczasowych powiatowych związków komunalnych na obszarze województwa białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, pomorskiego, poznańskiego, warszawskiego, wołyńskiego i na obszarze Ziemi Wileńskiej oraz związków powiatowych na obszarze województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego w zakresie zaopatrzenia emerytalnego tych urzędników i sług względnie zaopatrzenia członków ich rodzin, pozostają nienaruszone.

Art. 96.

Do czasu ujednostajnienia ustawodawstwa sądowo-karnego w całej Rzeczypospolitej Polskiej ulegają zawieszeniu w czynnościach członka sejmiku wzgl. wydziału powiatowego w myśl art. 16 wzgl. 36 niniejszej ustawy:

a) na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego osoby, przeciwko którym rozpoczęto postępowanie główne z powodu zbrodni lub występków, mogących pociągnąć za sobą pozbawienie honorowych praw obywatelskich, tudzież osoby, na które nałożono areszt śledczy aż do czasu wstrzymania postępowania karnego;

b) na obszarze województwa białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego oraz w Ziemi Wileńskiej, oddani pod sąd za zbrodnię lub występek do czasu umorzenia lub zawieszenia postępowania karnego, wzgl. uprawomocnienia się wyroku uwalniającego;

c) na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego osoby, pozostające w śledztwie o zbrodnie, przez czas śledztwa.

Art. 97.

Majątek b. ziemstw powiatowych w okręgu województwa białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz w Ziemi Wileńskiej przechodzi na własność tych dotychczasowych powiatowych związków komunalnych, na których obszarze się znajduje. Rozliczeń, jakieby się z tego powodu okazały potrzebnemi, dokonać winny zainteresowane powiatowe związki komunalne. W razie niedojścia do skutku ugody, rozliczenia dokona Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek władzy nadzorczej.

Majątek dotychczasowych związków komunalnych w okręgu województw poznańskiego i pomorskiego oraz w okręgu województwa białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego, jakoteż w Ziemi Wileńskiej tudzież majątki dotychczasowych związków powiatowych w okręgu województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego przechodzi na własność tych powiatowych związków komunalnych z niniejszej ustawy, które ze wspomnianemi związkami dotychczasowemi w tych województwach mają obszar identyczny.

Art. 98.

W okręgu województw poznańskiego i pomorskiego zachowują moc prawną dotychczas tam obowiązujące postanowienia co do działalności wydziału powiatowego, jako władzy uchwałowej i sądu administracyjnego, o ile nie pozostają w sprzeczności z przepisami niniejszej ustawy.

Kompetencje odnośne przechodzą w tych województwach na wydziały powiatowe, działające z mocy niniejszej ustawy.

Art. 99.

Aż do utworzenia sądownictwa administracyjnego niższego stopnia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zastrzega się istniejącemu w województwach pomorskiem i poznańskiem sądownictwu administracyjnemu (orzecznictwu w postępowaniu sporno-administracyjnem) rozstrzyganie skarg na zarządzenia organów powiatowego związku komunalnego, wydane na zasadzie niniejszej ustawy, w sprawie korzystania z publicznych urządzeń i zakładów związku (art. 4 i p. b art. 68), w sprawie ponoszenia świadczeń publicznych na rzecz związku (art. 4), w sprawie praw i obowiązków, wynikających z podjęcia przez powiatowy związek komunalny pewnych spraw gminnych (art. 6), w sprawie zawieszenia w czynnościach (art. 16) lub utraty mandatu członka sejmiku powiatowego (art. 17) względnie w sprawie zawieszenia w urzędowaniu (art. 36) lub utraty urzędu członka wydziału powiatowego (art. 36), w sprawie obowiązków, nałożonych na podstawie przepisów statutu powiatowego (art. 48-52).

Art. 100.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy przechodzą na przewodniczących sejmiku i wydziału powiatowego, pełniących czynności na zasadzie niniejszej ustawy, wszystkie te prawa i obowiązki dotychczasowych przewodniczących sejmiku i wydziału powiatowego w powiatowych związkach komunalnych na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego oraz na obszarze województwa białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogródzkiego, poleskiego, warszawskiego i wołyńskiego, jakoteż na obsza-

rzę Ziemi Wileńskiej tudzież wszystkie te prawa i obowiązki dotychczasowych prezesów rad i wydziałów powiatowych na obszarze województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, które nie są wykluczone odmiennemi przepisami niniejszej ustawy.

Art. 101.

Z dniem wyboru sejmików powiatowych rozwiązuje się:

a) w województwach pomorskiem i poznańskiem dotychczasowe sejmiki powiatowe, wybrane na mocy rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dn. 12 sierpnia 1921 r. o wyborach do sejmików powiatowych (Dz. U. R. P. Nr 71, poz. 492);

b) w województwach białostockiem, kieleckiem, lubelskiem, łódzkiem i warszawskiem dotychczasowe sejmiki powiatowe, wybrane na mocy dekretu z dn. 5 grudnia 1918 r. o tymczasowej ordynacji wyborczej do sejmików powiatowych (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 51) ze zmianami wprowadzonemi przez ustawę z dn. 3 lutego 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 99);

c) w województwach nowogródzkiem, poleskiem i wołyńskiem oraz w powiatach grodzieńskim i wołkowyskim województwa białostockiego dotychczasowe sejmiki powiatowe, wybrane na mocy ustawy z dn. 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawnopolitycznego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze w dniu 12 października 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 13) i rozporządzenia Rady Ministrów z 10.VIII 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 651);

d) w Ziemi Wileńskiej dotychczasowe sejmiki powiatowe, wybrane na mocy ustawy z dn. 6 kwietnia 1923 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 217) i rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 10.VIII 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 652);

e) w województwach krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem dotychczasowe rady powiatowe, wybrane na mocy ustawy z dn. 12.VIII 1866 r. o reprezentacji powiatowej i o ordynacji wyborczej powiatowej (Dz. Ust. Kraj. Nr 21).

Art. 102.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem Województwa Śląskiego.

Art. 103.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 104.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą przepisy prawne, wydane w przedmiocie, unormowanym tą ustawą.

Drukarnia Stołeczna, Warszawa, Wolska 16.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

OKRES I.

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr Pr. 1399.

Druk N-r 975.

Warszawa, dnia 6 lutego 1924 r.

19

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 4|II r. b. mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 34 Regulaminu Obrad Sejmu projekt **ustawy o wyborach do sejmików powiatowych,** z prośbą o przedłożenie go Sejmowi.

Minister
Sołtan.

Do
Pana Marszałka Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

USTAWA

o wyborach do sejmików powiatowych.

TYTUŁ I.

Przepisy ogólne.

Art. 1.

Wybory do sejmików powiatowych zarządza wojewoda.

Wyboru członków sejmiku powiatowego tudzież ich zastępców dokonywa się równocześnie tym samym aktem wyborczym.

Art. 2.

W tych gminach wiejskich oraz niewydzielonych ze związku powiatowego gminach miejskich, które stanowią osobny okrąg wyborczy, dokonywają wyboru członkowie rad gminnych w siedzibie tych gmin na jawnem posiedzeniu w obecności conajmniej połowy ogólnej liczby członków rady gminnej.

Jeżeli kilka gmin wiejskich, względnie miejskich połączono w jeden okrąg wyborczy, wyboru dokonywają przewodniczący i członkowie rad tych gmin na wspólnem posiedzeniu w miejscu, wyznaczonem przez wojewodę, w obecności conajmniej połowy ogólnej liczby członków wszystkich rad tych gmin wiejskich, względnie miejskich, które w dany okrąg wyborczy połączono.

Jeżeli z powodu braku dostatecznej liczby członków (ust. 1 i 2) wybory odbyć się nie mogły, wyboru dokonać należy na następnem posiedzeniu bez względu na liczbę obecnych. W zaproszeniu na to wtóre posiedzenie należy wyraźnie powołać niniejszy przepis.

Art. 3.

Uprawnionym do głosowania na posiedzeniu, mającem dokonać wyboru do sejmiku powiatowego, jest każdy obecny członek rady gminnej.

Każdemu z uprawnionych przysługuje przy głosowaniu na posiedzeniu wyborczem tylko głos jeden i to — o ile rozchodzi się o posiedzenie

wspólne (art. 2, ust. 2) — bez względu na liczbę mieszkańców gmin, należących do okręgu wyborczego, — a zarazem — o ile zresztą przepisany komplet (art. 2) się zebrał — bez względu na liczbę obecnych na posiedzeniu wyborczem członków rady danej gminy.

Art. 4.

Zwyczajne wybory do sejmiku powiatowego odbyć się muszą conajmniej na 30 dni przed upływem czasu, na który sejmik powiatowy został wybrany.

O ile ukonstytuowanie się nowej rady tej gminy wiejskiej, względnie miejskiej, która stanowi osobny okręg wyborczy, nie zostało do tego czasu dokonane, wybory odbyć się muszą na pierwszem posiedzeniu nowoutworzonej rady tej gminy.

W razie gdyby rada jednej z gmin wiejskich, względnie miejskich, połączonych w jeden okrąg wyborczy, nie była ukonstytuowana, posiedzenie wspólne (art. 2, ust. 2) w celu dokonania wyboru zwołać należy najpóźniej 7 dnia po jej utworzeniu.

Art. 5.

Wybory są tajne.

Art. 6.

Wybory przeprowadza komisja wyborcza.

W gminach wiejskich i miejskich, stanowiących osobny okrąg wyborczy, komisja wyborcza składa się z przewodniczącego rady gminnej, jako przewodniczącego, oraz z trzech asesorów, powołanych przez przewodniczącego z grona uprawnionych do głosowania (art. 3), obecnych na posiedzeniu.

W razie połączenia kilku gmin w jeden okrąg wyborczy, komisja wyborcza składa się z przewodniczącego rady gminy o największej liczbie ludności, jako przewodniczącego, oraz z trzech asesorów, powołanych z grona uprawnionych do głosowania (art. 3), obecnych na posiedzeniu, przez przewodniczącego komisji. W razie połączenia w jeden okręg wyborczy gmin wiejskich z miejskiemi, przewodniczącym komisji wyborczej jest przewodniczący rady gminy miejskiej o największej liczbie ludności.

Jednemu z asesorów, jako sekretarzowi, powierza przewodniczący prowadzenie protokółu.

Rozstrzygnięcia komisji wyborczej zapadają większością głosów. Przewodniczący komisji wogóle nie głosuje.

TYTUŁ II.

Przygotowanie wyborów.

Art. 7.

O zarządzeniu wyborów zawiadamia starosta członków kolegjum wyborczego za pośrednictwem wójta, a w miastach burmistrza, przynajmniej na 2 tygodnie przed dniem wyborów, oznaczając dzień i miejsce wyborów, godzinę głosowania, tudzież tę liczbę członków sejmiku powiatowego oraz ich zastępców, jaka przypada na dany okrąg wyborczy.

Art. 8.

W gminach, stanowiących osobny okrąg wyborczy, otwiera przewodniczący rady gminnej, wiejskiej wzgl. miejskiej, w oznaczonym przez starostę dniu, godzinie i miejscu (art. 7) posiedzenie wyborcze, objaśniając cel, dla którego posiedzenie zwołano, poczem tworzy komisję wyborczą (art. 6) i stwierdza liczbę uprawnionych do głosowania, obecnych na posiedzeniu.

Posiedzenie wspólne rad gmin wiejskich, wzg. miejskich, złączonych w jeden okrąg wyborczy, otwiera najstarszy wiekiem z pomiędzy obecnych na miejscu uprawnionych do głosowania (art. 3). Oznajmiwszy cel zwołania posiedzenia, powołuje on w myśl postanowień ust. 3 art. 6 przewodniczącego komisji wyborczej, który obejmuje od tej chwili przewodnictwo posiedzenia wyborczego. Przewodniczący komisji wyborczej powołuje asesorów zgodnie z art. 6 niniejszej ustawy i stwierdza liczbę uprawnionych do głosowania, obecnych na posiedzeniu wyborczem.

Art. 9.

Stół, przy którym urzęduje komisja wyborcza, należy ustawić tak, aby był ze wszystkich stron widoczny. Na stole należy ustawić urnę wyborczą, która powinna być tak zbudowana, aby bez otwierania nie było można wydobywać z niej kart do głosowania.

Egzemplarz niniejszej ustawy powinien znajdować się na stole komisji wyborczej do publicznego użytku.

Przed rozpoczęciem głosowania komisja wyborcza winna się przekonać, czy urna jest próżna. Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Na osobnym stoliku znajdować się winna dostateczna ilość kart do głosowania (art. 16).

Przewodniczący komisji wyborczej winien mieć przed sobą odpowiednią ilość kopert, opatrzonych urzędowym stemplem gminy, wzgl. magistratu.

TYTUŁ III.

Ustalenie kandydatów.

Art. 10.

Przekonawszy się, że wszystko do głosowania jest przygotowane, przewodniczący komisji wyborczej wzywa do składania list kandydatów.

Każdy z uprawnionych do głosowania (art. 3), obecny na posiedzeniu wyborczem, ma prawo zgłosić jedną listę kandydatów. Lista ta ma być podpisana własnoręcznie przez zgłaszającego oraz

przynajmniej przez dwie osoby z pomiędzy obecnych na posiedzeniu wyborczem uprawnionych do głosowania.

Zgłaszający listę kandydatów obowiązany jest na żądanie komisji wyborczej udzielać wyjaśnień, dokonywać w niej zmian i uzupełnień listy. W braku innego oznaczenia za zgłaszającego uważa się osobę, podpisaną na pierwszem miejscu na liście.

Art. 11.

Lista kandydatów zawierać winna poczwórną liczbę nazwisk w stosunku do liczby członków sejmiku powiatowego, których należy wybrać w danym okręgu.

W liście kandydatów należy wymienić kandydatów jednego pod drugim, podając przy każdym jego imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania.

Nazwiska kandydatów opatrzone być muszą numerem porządkowym.

Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na członka sejmiku powiatowego lub zastępcę wybór przyjmie.

Art. 12.

Nazwiska kandydatów, zachodzące kilkakrotnie w tej samej liście, uważa się za raz tylko podane.

Jeżeli jednego i tego samego kandydata podano w kilku listach kandydatów, wtedy uważa się go za kandydata tej listy, do której dołączono oświadczenie, przewidziane w art. 11, jeżeli zaś oświadczenie takie dołączono do kilku list kandydatów, uważa się go wtedy za kandydata tej listy, która otrzymała niższy numer porządkowy. Kandydata tego skreśla się z tych list innych, do których on w myśl postanowienia niniejszego nie należy.

Art. 13.

W listach kandydatów skreśla się nadto nazwiska kandydatów:

1) którym nie przysługuje prawo obieralności,

2) których istnienia nie można stwierdzić,

3) którzy nie złożyli oświadczenia, przepisanego w art. 11.

O skreśleniu kandydata decyduje komisja wyborcza.

Art. 14.

Dozwolone jest łączenie i rozłączanie już złączonych list kandydatów.

Złączone listy kandydatów uważa się za jedną listę kandydatów. Otrzymują one razem tę ilość wybranych, jaka odpowiada sumie głosów, oddanych na każdą ze złączonych list kandydatów.

Art. 15.

Wpływające listy kandydatów bada komisja wyborcza, zarządza w miarę potrzeby zmiany, poprawki i uzupełnienia, poczem oznacza je według kolejności ich zgłaszania numerami porządkowemi. Przewodniczący komisji wyborczej ogłasza te listy, które przez komisję wyborczą uznane zostały za ważne, podając równocześnie numery, jakiemi zostały oznaczone, i zarządza głosowanie.

TYTUŁ IV.

Głosowanie.

Art. 16.

Głosuje się na listę kandydatów.

Głosować można tylko osobiście za pomocą kartek (art. 5).

Kartki do głosowania muszą być z białego papieru i nie mogą być opatrzone żadnym znakiem odróżniającym.

Kartka do głosowania zawierać winna tylko numer porządkowy, jakim oznaczona została lista kandydatów, na którą uprawniony do głosowania głos swój oddać zamierza (art. 15).

Art. 17.

Jeden z członków komisji wyborczej wywołuje obecnych z listy uprawnionych do głosowania w porządku alfabetycznym. Każdy uprawniony do głosowania po wywołaniu go podchodzi do przewodniczącego komisji wyborczej i odbiera od niego kopertę, oznaczoną stemplem urzędowym (art. 9), poczem wkłada do niej na uboczu kartkę do głosowania i oddaje przewodniczącemu, który ją wrzuca do urny.

Równocześnie prokólant czyni na liście uprawnionych do głosowania przy nazwisku oddającego głos adnotację o oddaniu głosu.

Uprawniony do głosowania, który na powtórne wezwanie kartki oddać nie chce, traci prawo głosu.

Art. 18.

Gdy już wszyscy obecni, posiadający prawo głosu, głosy swe oddali, oddają swe głosy członkowie komisji wyborczej, powołani z pomiędzy uprawnionych do głosowania (art. 3 i 6), poczem przewodniczący zarządza zamknięcie głosowania.

TYTUŁ V.

Stwierdzenie wyniku wyborów.

Art. 19.

Po zamknięciu głosowania przewodniczący komisji wyborczej wydobywa z urny oddane koperty i zlicza je, nie otwierając, przyczem członek komisji wyborczej ustala na podstawie notatek w liście uprawnionych do głosowania ilości oddanych głosów.

Gdyby ilość oddanych kopert różniła się od ilości głosów, obliczonych na podstawie listy uprawnionych do głosowania, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie przewodniczący komisji wyborczej otwiera każdą kopertę i stwierdza ważność oddanych głosów.

Art. 20.

Nieważne są kartki do głosowania, które:

1) nie są oddane w kopercie urzędowej,
2) nie są z białego papieru,
3) są nieczytelne,
4) są oznaczone znakiem odróżniającym,
5) nie zawierają jednego z numerów, któremi oznaczono listy kandydatów,
6) zawierają zastrzeżenia,
7) zawierają coś więcej, niż jeden tylko numer.

Kilka równobrzmiących kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos.

Kilka różnobrzmiących kartek w jednej kopercie powoduje nieważność głosu.

O ważności kartek do głosowania, wzgl. głosów, decyduje komisja wyborcza.

Art. 21.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów przewodniczący komisji wyborczej oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, poczem dokonywa rozdziału ważnych głosów na poszczególne listy kandydatów.

Art. 22.

Stwierdzenie ostatecznego wyniku wyborów odbywa się w sposób następujący:

1) na osobnym arkuszu robi się tyle rubryk, ile jest list kandydatów; dla złączonych list kandydatów robi się jedną rubrykę;

2) poszczególne rubryki oznacza się temi samemi numerami, jakiemi oznaczono listy kandydatów (art. 15);

3) na czele każdej rubryki wypisuje się ilość głosów, jaka padła na listę kandydatów, dla której rubryka jest przeznaczona;

4) liczby, wypisane na czele każdej rubryki, stosownie do przepisów podanych pod 2), dzieli się najpierw przez 2, następnie przez 3, potem przez 4 i t. d. w miarę potrzeby, podpisując ilorazy jeden pod drugim;

5) następnie podkreśla się tyle kolejno po sobie następujących najwyższych cyfr wszystkich rubryk, ilu członków sejmiku powiatowego i ich zastępców w danym okręgu wyborczym wybrać należy. Podkreślanie rozpoczyna się od góry, a przy otrzymaniu równych cyfr podkreśla się najpierw cyfrę wyższego szeregu;

6) jeżeli na kilka list kandydatów padły równe ilości głosów, a ilość mandatów do podziału jest mniejszą od ilości tych list, natenczas los, wyciągnięty ręką przewodniczącego komisji wyborczej, rozstrzyga, której z nich przypadnie wybrany członek sejmiku powiatowego wzgl. zastępca;

7) ilość wybranych, przypadającą na złączone listy kandydatów, rozdziela się na każdą ze złączonych list w sposób, określony powyżej, przepisany pod 1) — 6)

Przykład.

Następujący przykład objaśnia sposób stwierdzenia wyniku wyborów:

W danym okręgu wyborczym wybiera się 3 członków sejmiku powiatowego oraz 3 zastępców.

List kandydatów wpłynęło 4. Z tych:

lista I otrzymała 12 głosów
„ II „ 7 „
„ III „ 8 „
„ IV „ 5 „

Ponieważ listę II i III złączono (art. 14), przeto ustawia się tylko 3 rubryki, które oznacza się na czele numerami, odpowiadajęcemi numerom list kandydatów.

Następnie, dzieląc wypisaną w każdej rubryce ilość głosów w sposób, określony wyżej pod 4), otrzymuje się szereg cyfr, które kolejno poczynając od najwyższej się podkreśla:

Dzielnik	Lista I.	Lista II i III	Lista IV.
1	12 2/	15 1/	5 5/
2	6 4/	7,5 3/	2,5
3	4	5,6 6/	1,6
4	3	3,7	1,2
	1 członek sejmiku pow. i I zastępca	2 członków sejmiku pow. i 1 zastępca	1 zastęp.

Cyfry, podane przy poszczególnych liczbach u góry, oznaczają następstwo, w jakiem podkreśla się najwyższe cyfry.

Cyfry podkreślone dwa razy oznaczają członków sejmiku powiatowego, cyfry raz podkreślone oznaczają zastępców.

Na złączone listy kandydatów II i III przypadło 2 członków sejmiku powiatowego i 1 zastępca. Ilu wybranych przypadło na każdą z tych złączonych list, stwierdza się jak następuje:

Dzielnik	Lista II.	Lista III.
1	2/ 7	1/ 8
2	3,5	3/ 4
3	2,3	2,6
	1 członek sejm. powiatowego	1 członek sejm. powiatowego i 1 zastępca

Art. 23.

Z ilości cyfr, podkreślonych w myśl przepisów art. 22, pierwsza kolejna część, odpowiadająca liczbie mandatów w danym okręgu, oznacza członków sejmiku powiatowego, druga w tej samej liczbie — zastępców.

Członkami sejmiku powiatowego, wzgl. ich zastępcami, wybrani są kandydaci danej listy w takiej ilości, jaka na nie przypadła. Najpierw ustala się członków sejmiku powiatowego, a potem zastępców, przyczem kandydat wyżej wymieniony ma pierwszeństwo przed kandydatem, wymienionym po nim.

Art. 24.

Jeżeli wpłynęła jedna tylko ważna lista kandydatów, natenczas nie należy przeprowadzać głosowania. Wybrani są wtedy kandydaci tej listy w takiej ilości, jaka odpowiada ilości członków sejmiku powiatowego i ich zastępców, których się ma wybrać. Najpierw, ustala się członków sejmiku powiatowego, a potem i zastępców, poczem kandydat wyżej wymieniony ma pierwszeństwo przed kandydatem wymienionym po nim.

Komisja wyborcza spisuje w takim wypadku protokół, stwierdzający, że wpłynęła jedna tylko ważna lista kandydatów i że głosowania nie było, ustalając zarazem, którzy kandydaci zostali w ten sposób wybrani na członków sejmiku powiatowego, a którzy na ich zastępców.

Art. 25.

W razie potrzeby zastąpienia członków sejmiku powiatowego powołuje się przedewszystkiem kolejno zastępców, wybranych z tej samej listy kandydatów, a w braku takich powołuje się kolejno zastępców, wybranych z list kandydatów, które otrzymały mniejsze ilości głosów i uzyskały zastępców, a dopiero gdyby i takich nie było — powołuje się zastępców z list, które otrzymały większe ilości głosów.

TYTUŁ VI.

Zakończenie wyborów.

Art. 26.

Z czynności swoich spisuje komisja wyborcza protokół, zawierający wszystkie istotne momenty wyborów.

Protokół ten powinien być podpisany przez wszystkich członków komisji wyborczej, a następnie przesłany wraz z aktami wyborczemi staroście.

Art. 27.

Gdyby ten sam kandydat wybrany został równocześnie w kilku okręgach wyborczych, należy wezwać go, by w ciągu dwóch tygodni złożył oświadczenie, w którym okręgu wyborczym wybór przyjmuje.

W razie, gdy złoży oświadczenie, że przyjmuje wybór w innym okręgu wyborczym, lub w razie gdy w zakreślonym terminie oświadczenia nie złoży, wchodzi w miejsce jego następny z kolei kandydat z tej listy kandydatów, z której wybrany został ubywający, a w miejsce tego następny z kolei i t. d., dopóki nie zostanie odpowiednio przesunięty ostatni z wybranych tej listy.

Art. 28.

Wynik wyborów ogłosi starosta w organie prasy, używanym do publikacji w powiecie.

TYTUŁ VII.

Protesty wyborcze.

Art. 29.

W ciągu dni 14, licząc od dnia następującego po dniu ogłoszenia wyniku wyborów, każdy członek odnośnego kolegjum wyborczego oraz każdy członek powiatowego związku komunalnego, który posiada prawo wybieralności do sejmiku powiatowego, może wnieść na ręce przewodniczącego komisji wyborczej protest przeciwko wyborom.

Wniesione protesty przewodniczący przedkłada wydziałowi powiatowemu do rozstrzygnięcia.

Przeciw rozstrzygnięciom wydziału powiatowego służy w ciągu dalszych dni 14, licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia rozstrzygnięcia, prawo odwołania do wydziału wojewódzkiego, który rozstrzyga ostatecznie.

Niezależnie od tego bada sejmik powiatowy z urzędu prawo obieralności swych członków i w razie zakwestjonowania mandatu przekazuje sprawę drogą odpowiedniej uchwały wydziałowi wojewódzkiemu do rozstrzygnięcia.

Do czasu rozstrzygnięcia protestów, względnie sprawy przekazanej wydziałowi wojewódzkiemu uchwałą sejmiku, służy wybranym członkom sejmiku powiatowego, zaopatrzonym w listy wierzytelne, prawo udziału w pracach sejmiku.

Art. 30.

Wydział powiatowy, względnie wydział wojewódzki, unieważni wybory w całości:

1) jeżeli zostanie stwierdzonem, że w danym okręgu wyborczym dopuszczono się przy wyborach przekupstw, wymuszeń lub fałszu w rozmiarach, mogących zmienić wynik wyborów.

2) jeżeli wybory przeprowadzone zostały niezgodnie z przepisami niniejszej ustawy, a uchybienia popełnione mogły wpłynąć na wynik wyborów.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych członków sejmiku powiatowego, wzgl. ich zastępców, mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art. 27.

Art. 31.

W razie rozwiązania sejmiku powiatowego przed upływem jego okresu urzędowania (art. 88 ustawy o powiatowych związkach komunalnych) odbywają się wybory nadzwyczajne.

Do wyborów nadzwyczajnych stosują się wszelkie powyższe przepisy o wyborach zwyczajnych z wyjątkiem przepisu ustępu 1 art. 4 niniejszej ustawy.

TYTUŁ VIII.

Przepisy końcowe.

Art. 32.

Koszty wyboru do sejmików powiatowych w gminach, stanowiących osobny okręg wyborczy, pokrywa dana gmina wiejska, względnie miejska.

W razie połączenia kilka gmin wiejskich, względnie miejskich, w jeden okręg wyborczy, koszty wyborów ponoszą wszystkie połączone gminy w równych częściach.

Art. 33.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całego Państwa, z wyjątkiem Województwa Śląskiego.

Art. 34.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 35.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Drukarnia Społeczna Stow. Rob. Chrz., Plac Grzybowski 3/5.

Projekt reform M.S.W.

295
263

U s t a w a
o wojewódzkich związkach komunalnych
z dnia ....1924 r.

1 h.

T y t u ł I.
Wojewódzki związek komunalny, jego obszar, członkowie, zadania i organy.

Art. 1.

Każde województwo stanowi według niniejszej ustawy terytorjalny związek publiczno-prawny, powołany do sprawowania w myśl ustaw administracji publicznej /wojewódzki związek komunalny/.

Wojewódzki związek komunalny może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz ma zdolność występowania jako strona w procesie

Art. 2.

Obszar każdego wojewódzkiego związku komunalnego, jak również warunki i tryb postępowania przy dokonywaniu zmiany jego granic określi ustawa o administracyjnym podziale Państwa.

Art. 3.

Członkami wojewódzkiego związku komunalnego są członkowie tych powiatowych związków komunalnych i miast wydzielonych z powiatu, których terytorja wchodzą w skład obszaru wojewódzkiego związku komunalnego.

Art. 4.

W braku odmiennych przepisów ustawowych wszyscy członkowie wojewódzkiego związku komunalnego mają prawo korzystania w równej mierze z publicznych zakładów i urządzeń związku. Mają oni również obowiązek ponoszenia w myśl ustaw ciężarów publicznych na rzecz wojewódzkiego związku komunalnego.

Art. 5.

Zadania wojewódzkiego związku komunalnego w zakresie administracji publicznej /art.1/ są:

1/ samorządowe, t.j. te samodzielne i we własnem imieniu spełniane zadania, które niniejsza lub inne ustawy czynią przedmiotem obowiązkowej działalności wojewódzkiego związku komunalnego, lub które też związek w braku wyraźnego zastrzeżenia ich komu innemu , uczyni dobrowolnie przedmiotem swojej działalności, jako na-

dające się do podniesienia gospodarczego i duchowego rozwoju swoich członków i ogólnego dobrobytu wojewódzkiego związku komunalnego;

2/ zlecone, t.j. te zadania państwowe, które wojewódzki związek komunalny załatwia jako ustawowo w tym celu powołany organ wykonawczy Państwa.

Art. 6.

W ramach, zakreślonych ustawami państwowemi, wojewódzkie związki komunalne mają prawo wydawania ustaw na obszar województwa.

Art. 7.

Wojewódzki związek komunalny spełnia zadania, wchodzące w jego zakres działania, za pomocą utworzonych w tym celu organów.

Organami tymi są: a/ sejmik wojewódzki, jako organ stanowiący, będący reprezentacją związku, tudzież b/ wydział wojewódzki, jako organ wykonawczy i zarządzający.

Tytuł II.
Sejmik wojewódzki.

Art. 8.

Członków sejmiku wojewódzkiego i ich zastępców wybierają sejmiki powiatowe, a w miastach, wydzielonych z powiatu, rady miejskie.

Członków sejmiku i ich zastępców nie wiążą żadne instrukcje wyborców. Winni oni się kierować jedynie względami na dobro województwa i Państwa.

Art. 9.

Sejmiki powiatowe oraz rady miejskie w miastach, wydzielonych z powiatu, wybierają w województwach, liczących:

1/ do 1 miljona mieszkańców po 1 członku sejmiku wojewódzkiego na każde, choćby tylko zaczęte 30.000 mieszkańców;

2/ od 1-2 miljonów mieszkańców po 1 członku sejmiku wojewódzkiego na każde, choćby tylko zaczęte 40.000 mieszkańców;

3/ ponad 2 miljony mieszkańców po 1 członku sejmiku wojewó

kiego na każde, choćby tylko zaczęte 50.000 mieszkańców.

Co do liczby mieszkańców miarodajnym jest ostatni powszechny spis ludności.

Art. 10.

Prawo obieralności do sejmiku wojewódzkiego ma każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, niezależnie od miejsca zamieszkania, który w dniu ogłoszenia wyborów ukończył 25 rok życia.

Art. 11.

Na członków sejmiku wojewódzkiego wybrani być nie mogą:

1/ wojskowi w służbie czynnej,

2/ funkcjonarjusze wojewódzkiego związku komunalnego,

3/ urzędnicy władz, zapomocą których Państwo sprawuje nadzór nad wojewódzkimi związkami komunalnymi.

Art. 12.

Zasady prawa wyborczego i sposób przeprowadzania wyborów określi osobna ustawa o wyborach do sejmików wojewódzkich.

Wybranym członkom sejmiku wojewódzkiego wyda wojewoda odpowiednie listy wierzytelne.

Art. 13.

Członków sejmiku wojewódzkiego i ich zastępców wybiera się na lat 4.

Art. 14.

Wybrany na członka sejmiku wojewódzkiego, wzgl. zastępcę, traci mandat:

1/ przez zrzeczenie się mandatu,

2/ przez utratę prawa obieralności,

3/ przez odmowę złożenia ślubowania /art.15/

4/ przez śmierć.

Jeżeli wybrany na członka sejmiku wojewódzkiego lub zastępcę wskutek jednego z tych powodów mandat utraci, mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art.38 ustawy o wyborach do sejmików wojewódzkich.

Art. 15.

Przed objęciem czynności składają nowowybrani członkowie wobec sejmiku następujące ślubowanie, które odbiera od nich wojewoda:

"Ślubuję uroczyście, że przestrzegać będę ustaw i rozporządzeń, spełniać pilnie i według najlepszej wiedzy i sumienia obowiązki związane z powierzonym mi mandatem i że w całej działalności swojej kierować się będę jedynie względami na dobro województwa i jego mieszkańców, dobro Najjaśniejszej Rzeczypospolitej mając na oku".

Art. 16.

Posłom sejmiku wojewódzkiego służy prawo do dziennych djet za czas, w którym biorą udział w posiedzeniach sejmiku lub jego komisjach oraz do zwrotu kosztów podróży, podjętych w wykonywaniu czynności, związanych z mandatem. Bliższe postanowienia w tej mierze wyda sejmik wojewódzki.

Art. 17.

Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje sejmik corocznie w miesiącu październiku. On też odracza go i zamyka.

Zwołanie sejmiku nastąpić musi także i wtedy, gdy tego zażąda przynajmniej 1/4 część członków sejmiku. Żądanie to w formie pisemnej z podaniem celu zwołania sejmiku skierować należy do Prezydenta Rzeczypospolitej, a wnieść na ręce wojewody.

Przed uchwaleniem budżetu wojewódzkiego sejmiku odraczać ani zamykać nie wolno.

Art. 18.

Zwołanie sejmiku - poza wypadkami nagłymi - winno nastąpić conajmniej na 2 tygodnie przed terminem posiedzenia. Należy je ogłosić w Monitorze Polskim i w dzienniku urzędowym województwa.

Art. 19.

Na pierwszem posiedzeniu, które zagaja wojewoda, nowowybrany sejmik wojewódzki pod przewodnictwem członka najstarszego wiekiem wybiera ze swego grona na okres wyborczy najpierw przewodniczącego, a potem jednego lub więcej zastępców i odpowiednią liczbę sekretarzy.

Sposób wyboru ustali regulamin sejmiku wojewódzkiego.

W miejsce sekretarzy sejmik wojewódzki może spełnianie czynności sekretarskich powierzyć urzędnikom wojewódzkiego

związku komunalnego.

Art. 20.

Sejmik wojewódzki może do przygotowania swych uchwał wyłonić specjalne komisje.

Każda komisja wybiera ze swego grona przewodniczącego. Przewodniczący zwołuje komisję w miarę zachodzącej potrzeby lub gdy tego zażąda 1/3 część członków komisji.

Art. 21.

Regulamin, uchwalony przez sejmik wojewódzki, określi sposób załatwiania czynności przez sejmik i jego komisje, w szczególności sposób zwoływania posiedzeń, ustalania porządku obrad, utrzymywania porządku obrad i t.p.

Art. 22.

Przewodniczący, a w razie przeszkody jego zastępca otwiera i zamyka posiedzenia, kieruje obradami sejmiku, przestrzega na nich spokoju i porządku. Może on zarządzić usunięcie publiczności z sali obrad w razie zakłócania przez nią porządku lub niestosowania się do jego zarządzeń.

Wypadki, w których przewodniczący będzie mógł wykluczać z posiedzenia członka sejmiku wojewódzkiego za niestosowanie się do przepisów o utrzymaniu porządku określi regulamin.

Art. 23.

Wojewoda lub delegowani przez niego urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach sejmiku oraz jego komisji i przemawiać poza koleją mówców.

Wojewoda, jako reprezentant Rządu Rzeczypospolitej przedstawia sejmikowi wnioski ustawodawcze w imieniu Rządu i przedkłada Rządowi uchwały sejmiku wojewódzkiego, wymagające sankcji Prezydenta Rzeczypospolitej lub zatwierdzenia władzy nadzorczej.

Każdą uchwałę sejmiku wojewódzkiego, niepodlegającą sankcji Prezydenta Rzeczypospolitej, względnie zatwierdzeniu władzy nadzorczej, ma wojewoda prawo zawiesić, jeżeli zdaniem jego sprzeciwia się ustawom.

Przeciw zarządzeniu wojewody może sejmik wojewódzki

wnieść w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po dniu zawiadomienia sejmiku, przez swego przewodniczącego skargę do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Art. 24.

Do powzięcia ważnych uchwał oraz dokonywania wyborów potrzebną jest obecność więcej niż połowy ustawowej liczby członków sejmiku wojewódzkiego oprócz przewodniczącego.

Art. 25.

Uchwały sejmiku wojewódzkiego zapadają większością głosów. W razie równości głosów wniosek upada.

Wstrzymujących się od głosowania uważa się wprawdzie za obecnych, nie uwzględnia jednakże przy ustaleniu wyniku głosowania.

Głosowanie jest z reguły jawne. Tylko wyjątkowo na podstawie uchwały sejmiku wojewódzkiego może być dopuszczone głosowanie tajne. Głosowanie przy wyborach jest z reguły tajne.

Art. 26.

Jeżeli posiedzenie sejmiku wojewódzkiego nie mogło się odbyć z powodu braku wymaganego kompletu członków, to następne posiedzenie, zwołane na inny dzień z tym samym porządkiem dziennym, zdolne jest do powzięcia ważnych uchwał bez względu na liczbę obecnych członków sejmiku wojewódzkiego.

Przy tem powtórnem zwołaniu należy na to postanowienie wyraźnie zwrócić uwagę.

Art. 27.

Członek sejmiku wojewódzkiego nie może być obecny na posiedzeniu w czasie rozpraw i głosowania nad takiemi sprawami, które dotyczą jego własnego interesu prywatnego lub interesu małżonka, krewnych lub powinowatych do trzeciego stopnia. O tem, czy okoliczności takie zachodzą, rozstrzyga ostatecznie sejmik poza porządkiem dziennym.

Jeżeli sejmik wojewódzki z powyższego powodu stanie się niezdolnym do powzięcia uchwał, natenczas uchwałę sejmiku wo-

jewódzkiego zastąpi postanowienie władzy nadzorczej.

Art. 28.

Posiedzenia sejmiku wojewódzkiego są publiczne. Na wniosek jednak przewodniczącego lub pięciu członków sejmiku, jak również na żądanie przedstawiciela Rządu, można na podstawie specjalnej uchwały, powziętej po wysłuchaniu na tajnem posiedzeniu motywów wnioskodawcy, wykluczyć dla pewnych spraw jawność rozpraw.

Rozprawy nad budżetem i rocznemi zamknięciami rachunkowemi muszą być jawne.

Art. 29.

Z każdego posiedzenia sejmiku wojewódzkiego musi być spisany protokół.

Do protokółu należy wpisać nazwisko przewodniczącego, obecnych członków sejmiku wojewódzkiego i sekretarza, prowadzącego protokół, porządek dzienny posiedzenia, wnioski czynione na posiedzeniu, powzięte uchwały w dosłownem brzmieniu z podaniem stosunku "za" i "przeciw". Protokół winien podpisać przewodniczący, protokólant i dwóch członków sejmiku wojewódzkiego.

Uchwały, powzięte na posiedzeniu jawnem, należy podać do publicznej wiadomości przez ogłoszenie ich w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Tytuł III.

Wydział wojewódzki.

Art. 30.

Wydział wojewódzki składa się z wojewody lub jego zastępcy, jako przewodniczącego oraz odpowiedniej liczby dalszych drogą wyboru powołanych członków zawodowych i honorowych.

Sejmik wojewódzki może uchwalić, że wszyscy wybierani członkowie wydziału wojewódzkiego mają być honorowi.

Art. 31.

Ogólną liczbę wybieranych członków wydziału wojewódzkiego /art. 32/ oraz liczbę członków zawodowych i honorowych określi ustawa wojewódzka.

Liczba honorowych członków wydziału wojewódzkiego musi w każdym razie wynosić conajmniej 1/3 część ogólnej liczby członków wybranych.

Zawodowi członkowie wydziału wojewódzkiego muszą posiadać kwalifikacje potrzebne do spełniania powierzonych im zadań.

Kwalifikacje te określi ustawa wojewódzka.

Art. 32.

Członków wydziału wojewódzkiego wybiera sejmik wojewódzki. Tym samym aktem wyborczym należy dokonać wyboru zastępców honorowych członków wydziału wojewódzkiego.

Członków zawodowych wybiera się na lat 8, członków honorowych i ich zastępców na lat 4.

Wybrani sprawują swój urząd do czasu objęcia go przez ich następców.

Art. 33.

Zawodowych członków wydziału wojewódzkiego wybiera się większością głosów.

Honorowych członków wydziału wojewódzkiego oraz ich zastępców wybiera się tak, jak członków sejmiku wojewódzkiego w okręgach wielomandatowych.

Wyboru należy dokonać zaraz po objęciu czynności przez nowowybrany sejmik wojewódzki.

Art.34.

Wybranym na członka wydziału wojewódzkiego może być każdy, kto posiada prawo obieralności do sejmiku wojewódzkiego /art.10/.

Honorowymi członkami wydziału wojewódzkiego nie mogą być osoby, wymienione w art.11.

Członkowie sejmiku wojewódzkiego nie mogą być równocześnie członkami wydziału wojewódzkiego.

Art. 35.

Poza wypadkiem, przewidzianym w ust.3 art.34 traci wybrany na członka wydziału wojewódzkiego względnie zastępcę mandat:

1/ przez zrzeczenie się mandatu,

2/ przez utratę prawa obieralności,

3/ przez odmowę złożenia przysięgi /art.36/,

4/ przez śmierć.

Honorowy członek wydziału wojewódzkiego traci nadto urząd w razie rozwiązania sejmiku wojewódzkiego, który go powołał na urząd.

Art. 36.

Członkowie wydziału wojewódzkiego składają przed objęciem urzędowania przysięgę służbową, którą od nich odbiera wojewoda na publicznem posiedzeniu sejmiku wojewódzkiego.

Rotę przysięgi ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 37.

Wydział wojewódzki załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, w obradach kolegjalnych.

Do powzięcia ważnej uchwały wymaganą jest oprócz przewodniczącego obecność przynajmniej połowy członków wydziału wojewódzkiego. Uchwały zapadają większością głosów.

Przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów i wówczas głos jego rozstrzyga.

Art. 38.

Wojewoda, jako przewodniczący, zwołuje wydział wojewódzki w miarę potrzeby, kieruje i czuwa nad biegiem jego czynności oraz rozdziela je pomiędzy poszczególnych członków wydziału wojewódzkiego.

Wojewoda załatwia samodzielnie za wydział wojewódzki wszystkie sprawy bieżące. Sprawy, które uważać należy za bieżące, określi bliżej wydział wojewódzki. Wojewoda obowiązany jest również załatwiać pod własną odpowiedzialnością wszystkie te sprawy, podlegające uchwale kolegjum, w których powzięcie uchwały z powodów, niecierpiących zwłoki, jest niemożliwe. Sprawy te winien jednakże przedstawić na najbliższem posiedzeniu wydziałowi wojewódzkiemu do wyrażenia zgody lub odmiennego postanowienia, o ile to jeszcze jest możliwe.

Art. 39.

Postanowienia art.27 stosują się również do członków

wydziału wojewódzkiego z tą zmianą, że o istnieniu lub nieistnieniu przeszkody rozstrzyga ostatecznie wydział wojewódzki.

Art. 40.

Wojewoda ma prawo i obowiązek zawiesić wykonanie uchwały, powziętej przez wydział wojewódzki, która według jego zdania sprzeciwia się ustawom lub szkodzi interesom wojewódzkiego związku komunalnego.

Zarządzenie swoje z motywami podaje wojewoda do wiadomości wydziału wojewódzkiego i przedkłada sprawę władzy nadzorczej do rozstrzygnięcia, o ile wydział wojewódzki mimo to przy swej uchwale obstaje.

Art. 41.

Wydział wojewódzki obowiązany jest brać udział przez swoich członków lub innych przedstawicieli we wszystkich posiedzeniach sejmiku wojewódzkiego, a na zaproszenie, także w posiedzeniach jego komisji.

Zakres uprawnień przedstawicieli wydziału wojewódzkiego na tych posiedzeniach określi regulamin czynności sejmiku wojewódzkiego.

Art. 42.

Honorowi członkowie wydziału wojewódzkiego mają prawo żądania djet oraz zwrotu kosztów podróży, podjętych w sprawach służbowych.

Wydział wojewódzki może postanowić, że zamiast powyższych djet i kosztów podróży, honorowi członkowie wydziału mają pobierać pewną zgóry określoną ryczałtową kwotę.

Zawodowi członkowie wydziału wojewódzkiego pobierają stałe uposażenie służbowe, oraz mają prawo żądania zwrotu kosztów podróży służbowych. Przysługuje im również prawo do uposażenia emerytalnego w razie przeniesienia ich w stan spoczynku z powodu niezdolności fizycznej lub umysłowej, a nadto mają oni prawo do zaopatrzenia w razie niewybrania ich ponownie, wzgl. w razie odmówienia ponownego zatwierdzenia ich na zawodowych członków wydziału wojewódzkiego po upływie

okresu urzędowania. Prawo do zaopatrzenia mają również w razie śmierci zawodowego członka wydziału wojewódzkiego pozostałe po nim wdowa i sieroty.

Wysokość wspomnianych wyżej djet, kosztów podróży, ewentualnych kwot ryczałtowych uposażeń i zaopatrzeń ustali ustawa wojewódzkiego związku komunalnego.

Tytuł IV.
Funkcjonarjusze wojewódzkich związków komunalnych.

Art. 43.

Wojewódzkie związki komunalne obowiązane są ustanowić odpowiednią ilość posad służbowych funkcjonarjuszy, potrzebnych do prawidłowego załatwiania spraw związku.

Art. 44.

Stosunki prawne funkcjonarjuszy wojewódzkiego związku komunalnego ureguluje osobna ustawa.

Tytuł V.
Ustawodawstwo.

Art. 45.

Do spraw, zastrzeżonych ustawodawstwu wojewódzkiemu /art.6/ należą:

1/ sprawy oświecenia publicznego z wyjątkiem szkół akademickich;

2/ sprawy dobroczynności publicznej;

3/ sprawy zdrowotności publicznej z wyjątkiem policji sanitarnej;

4/ sprawy budowlane, tudzież sprawy dróg publicznych wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz dróg żelaznych, budowanych w interesie wojewódzkiego związku komunalnego;

5/ sprawy agrarne z wyłączeniem reformy rolnej, sprawy hodowli bydła i innych zwierząt gospodarskich, tępienia szkodników rolnych, ochrony pól /policji polowej/, organizacji kredytu rolnego, wytwórczości rolniczej i leśnej;

6/ sprawy popierania przemysłu, rękodzieł i handlu;

7/ sprawy regulacji wód z wyjątkiem regulacji rzek żeglowych i granicznych, meljoracji i wyzyskania sił wodnych;

8/ sprawy organizacji i administracji gmin i powiatów;

9/ sprawy, które mu przekażą ustawy państwowe.

Art. 46.

Prawo inicjatywy ustawodawczej w sprawach, przekazanych wojewódzkim związkom komunalnym, służy:

a/ Rządowi, który odnośne przedłożenia wnosi przez wojewodę,

b/ wydziałowi wojewódzkiemu,

c/ poszczególnym członkom sejmiku wojewódzkiego stosownie do przepisów regulaminu wojewódzkiego.

Art. 47.

Ustawy państwowe mają w każdym razie pierwszeństwo przed ustawami wojewódzkiemi.

Ustawa wojewódzka może być uchyloną lub zmienioną przez późniejszą ustawę państwową.

Art. 48.

Ustawa wojewódzka, uchwalona w sposób ustawowo przewidziany, wymaga podpisu Prezydenta Rzeczypospolitej, Prezesa Rady Ministrów i właściwego Ministra.

Art. 49.

Ustawa wojewódzka, która prawidłowo doszła do skutku, nabiera mocy obowiązującej dopiero po ogłoszeniu jej w dzienniku urzędowym województwa.

Ustawa, o ile nie postanowi inaczej, wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu jej ogłoszenia. Za dzień ogłoszenia uważa się dzień wyjścia tego numeru dziennika urzędowego województwa, w którym ustawa jest umieszczona.

Art. 50.

Ustawy wojewódzkie tworzą prawo przedmiotowe, które obowiązuje wszystkie władze państwowe oraz wiąże także sądy.

Tytuł VI.

Zarząd majątkowy i finansowo-gospodarczy.

Art. 51.

Majątek wojewódzkiego związku komunalnego tworzą wszelkie wartości, które należą do związku, a nie są przeznaczone do zużycia lub też pokrycia bieżących wydatków i potrzeb.

Art. 52.

Wojewódzki związek komunalny ma obowiązek zachować swój majątek ile możności w stanie nieuszczuplonym.

Pozbycia części składowej majątku wolno dokonać w zasadzie tylko za wyrównaniem uszczuplonej przez to wartości. Odstąpienie od tej zasady wymaga zezwolenia władzy nadzorczej.

Art. 53.

Majątkiem należy tak zarządzać, by dawał możliwie największy dochód, o ile na to natura jego pozwala.

W braku odnośnych postanowień dochód z majątku winien być w pierwszym rzędzie użyty na utrzymanie, zabezpieczenie, zarząd i poprawę majątku, a następnie na pokrycie bieżących wydatków wojewódzkiego związku komunalnego.

Bliższe przepisy, według których majątek ma być zarządzany wyda sejmik wojewódzki.

Art. 54.

Zakłady przemysłowe wojewódzkich związków komunalnych należy prowadzić, o ile możności, według zasad kupieckich. Zakłady przemysłowe muszą w każdym razie dać conajmniej dochód wystarczający na pokrycie kosztów utrzymania, zabezpieczenia i prowadzenia zakładu, na oprocentowanie i amortyzację kapitału zakładowego oraz na odnowienie urządzeń.

Czysty zysk /nadwyżkę/ pozostały po pokryciu wspomnianych właśnie kosztów i wydatków zakładu przemysłowego należy użyć na pokrycie ogólnych wydatków związku.

Art. 55.

Wojewódzkim związkom komunalnym wolno zaciągać pożyczki na cele, które związkowi przyniosą trwały pożytek, a w szcze-

gólności na cele produkcyjne /inwestycyjne/, o ile wydatki na te cele nie dadzą się pokryć z bieżących wpływów bez przeciążenia płatników. Pożyczki na pokrycie bieżących potrzeb /zwyczajnych wydatków/ dozwolone są tylko wtedy, gdy związek znajdzie się w szczególnie ciężkiem położeniu.

Pożyczek w powyższem znaczeniu nie stanowią pożyczki krótkoterminowe na opędzenie wydatków, mających pokrycie w dochodach budżetowych, zaciągane w tym wypadku, gdy wpływy z odnośnych dochodów budżetowych spodziewane są dopiero w późniejszym okresie roku obrachunkowego.

Każda pożyczka musi być spłaconą według planu, który należy ustalić jeszcze przed jej zaciągnięciem. Plan ten, zabezpieczający spłatę w ściśle oznaczonym terminie, winien normować zarówno wysokość odsetek, jak i roczne sumy amortyzacyjne.

Art. 56.

Każdy wojewódzki związek komunalny obowiązany jest prowadzić księgę swego inwentarza/majątku, która winna dawać dokładny obraz czynnego i biernego majątku związku z końcem każdego roku obrachunkowego.

Bliższe przepisy co do formy, treści oraz sposobu prowadzenia tej księgi wyda władza nadzorcza.

Art. 57.

Wydział wojewódzki układa corocznie preliminarz wszystkich przychodów i wydatków wojewódzkiego związku komunalnego, spodziewanych w następnym roku obrachunkowym. Preliminarz ten winien wydział wojewódzki sporządzić tak wcześnie, by sejmik wojewódzki mógł go rozpatrzeć i ustalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Bliższe postanowienia o sposobie, formie i terminie sporządzania preliminarza wyda władza nadzorcza.

Art. 58.

Przynajmniej na 14 dni przed przedłożeniem sejmikowi wojewódzkiemu należy preliminarz wyłożyć przez tydzień do przeglądu członków związku, których o wyłożeniu należy za-

wiadomić publicznem ogłoszeniem.

Członkom związku wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do wydziału wojewódzkiego, który może je sam uwzględnić lub przedłożyć sejmikowi wojewódzkiemu z odpowiedniemi wnioskami.

Art. 59.

Ustalony preliminarz wskazuje granice, w których winna się obracać gospodarka finansowa wojewódzkiego związku komunalnego w oznaczonym okresie obrachunkowym. Granic tych wydział wojewódzki obowiązany jest ściśle się trzymać.

Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku, nieprzewidzianego wcale w ustalonym preliminarzu przychodów i wydatków, lub przewidzianego tam wprawdzie ale w niewystarczającej wysokości, wówczas do uskutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego pozwolenia sejmiku wojewódzkiego; sejmik udzielając pozwolenie, winien jednocześnie wskazać źródło pokrycia.

W wypadkach, w których uskutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody dla związku, wydział wojewódzki może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem sejmik wojewódzki celem zatwierdzenia wydatku.

Art. 60.

Wszystkie przychody i rozchody, pobrane względnie uskutecznione imieniem wojewódzkiego związku komunalnego wydział wojewódzki obowiązany jest dokładnie zapisywać. Najpóźniej w sześć miesięcy po upływie roku obrachunkowego wydział wojewódzki winien złożyć z wykonania preliminarza, jakoteż z wszelkich innych przychodów i rozchodów roczny rachunek /sprawozdanie rachunkowe/ sejmikowi wojewódzkiemu z wnioskiem o rozpatrzenie, ustalenie i udzielenie absolutorjum.

Bliższe przepisy o urządzeniu rachunkowości i kasowości wojewódzkich związków komunalnych, a w szczególności o składaniu rocznych rachunków, kontroli rachunkowej i udzielaniu absolutorjum wyda władza nadzorcza.

Tytuł VII.

Zakres działania sejmiki i wydziału wojewódzkiego w sprawach samorządowych.

Art. 61.

Sejmik wojewódzki stanowi we wszystkich sprawach samorządowych, które ustawowo nie są zastrzeżone wydziałowi wojewódzkiemu lub wojewodzie, jako przewodniczącemu tego wydziału.

Wolę swoją wyraża sejmik wojewódzki w formie uchwał.

Art. 62.

Do zakresu działania sejmiku wojewódzkiego należą w szczególności następujące sprawy:

1/ wydawanie ustaw /art.6, 45-48/,

2/ stanowienie o dobrowolnem przejęciu spraw samorządowych,

3/ nabywanie, pozbywanie i obciążanie majątku, przyjmowanie darowizn,

4/ zaciąganie pożyczek i innych zobowiązań, a w szczególności obejmowanie poręki,

5/ zakładanie, przekształcanie lub zwijanie urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw,

6/ ustalanie zasad, według których ma być zarządzany majątek wojewódzkiego związku komunalnego, a w szczególności także należące do tego majątku urządzenia, zakłady i przedsiębiorstwa,

7/ uchwalanie i nakładanie świadczeń pieniężnych na pokrycie wydatków i potrzeb wojewódzkiego związku komunalnego,

8/ ustalanie rocznego preliminarza przychodów i wydatków oraz zezwalanie na wydatki preliminarzem nieprzewidziane,

9/ sprawdzanie i ustalanie rocznych zamknięć rachunkowych oraz udzielanie absolutorjum wydziałowi wojewódzkiemu,

10/ ustalanie posad funkcjonarjuszy województwa oraz wysokości uposażenia, przywiązanego do poszczególnych posad,

11/ wybieranie członków wydziału wojewódzkiego i zastępców honorowych członków wydziału,

12/ wydawanie opinji, których zażąda władza nadzorcza,

13/ zwracanie się z wnioskami do Rządu lub Sejmu Rzeczypospoli-

tej w sprawach potrzeb gospodarczych i kulturalnych wojewódzkiego związku komunalnego,

14/ stanowienie o wszystkich innych sprawach, przekazanych mu drogą ustawy.

Art. 63.

Sejmik wojewódzki sprawuje kontrolę nad zarządem spraw samorządowych przez jedną lub więcej komisyj, wybranych w tym celu ze swego grona. Do komisyj tych można powołać w charakterze rzeczoznawców także osoby z poza grona sejmiku wojewódzkiego. Sejmik wojewódzki obowiązany jest w szczególności sprawdzać, czy gospodarka wojewódzkiego związku komunalnego prowadzona jest zgodnie z preliminarzem budżetowym, tudzież ma prawo przekonywania się o tem, czy uchwały jego są wykonywane oraz czy przychody wojewódzkiego związku komunalnego używane są zgodnie z przeznaczeniem. Wolno mu żądać w tym celu od wydziału wojewódzkiego wszelkich potrzebnych wyjaśnień, aktów, ksiąg kasowych i dowodów.

Sejmik wojewódzki obowiązany jest w razie dostrzeżonych nieprawidłowości uchwalić odpowiednie środki zaradcze.

Art. 64.

Do zadań wydziału wojewódzkiego należy w szczególności:

1/ przygotować wnioski na posiedzenia sejmiku wojewódzkiego i wykonywać jego uchwały,

2/ zarządzać w myśl uchwał sejmiku wojewódzkiego majątkiem wojewódzkiego związku komunalnego zwłaszcza urządzeniami, zakładami i przedsiębiorstwami, oraz prowadzić inwentarz nieruchomego majątku wojewódzkiego związku komunalnego,

3/ sprawować nadzór nad posiadającymi własny zarząd urządzeniami, zakładami i przedsiębiorstwami, oraz nad należytem wykonywaniem budowli i robót wojewódzkiego związku komunalnego,

4/ sporządzać roczny preliminarz przychodów i wydatków, wyjednywać zwolnienia na wydatki, preliminarzem nie objęte,

5/ przedstawiać sejmikowi wojewódzkiemu roczne zamknięcia rachunkowe,

6/ sprawować nadzór nad funkcjonarjuszami wojewódzkiego związku komunalnego,

7/ składać sejmikowi wojewódzkiemu roczne sprawozdania ze stanu majątków, urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw wojewódzkiego związku komunalnego,

8/ udzielać opinji, których zażąda władza nadzorcza.

Art. 65.

Wydział wojewódzki zastępuje wojewódzki związek komunalny na zewnątrz; do objawienia woli za związek wystarczy jednakże oświadczenie przewodniczącego wydziału wojewódzkiego. Tylko do objawienia woli, z którego ma powstać obowiązek prawny wojewódzkiego związku komunalnego, wymagane jest oświadczenie przewodniczącego i jednego członka wydziału wojewódzkiego.

Ustawa wojewódzka może upoważnić wydział wojewódzki do udzielania kierownikom poszczególnych działów zarządu, urządzeń, zakładów lub przedsiębiorstw aż do odwołania prawa do zastępowania w swoim zakresie działania wojewódzkiego związku komunalnego na zewnątrz. Prawem tym można również objąć upoważnienie do objawiania woli, z którego ma powstać obowiązek prawny wojewódzkiego związku komunalnego. W tym ostatnim wypadku odnośne oświadczenie upoważnionego musi być uzupełnione oświadczeniem przewodniczącego wydziału wojewódzkiego.

Art. 66.

Przewodniczący wydziału wojewódzkiego mianuje funkcjonarjuszy wojewódzkiego związku komunalnego po wysłuchaniu opinji wydziału wojewódzkiego.

Przewodniczący wydziału wojewódzkiego jest bezpośrednim przełożonym członków wydziału wojewódzkiego, a pośrednim wszystkich funkcjonarjuszy wojewódzkiego związku komunalnego i sprawuje jako taki nad pierwszymi i ostatnimi nadzór służbowy,

Art. 67.

Jeżeli przewodniczący wydziału wojewódzkiego nie może z powodu choroby, nieobecności lub jakiejkolwiek innej przyczyny spełniać czynności tego urzędu, zastępuje go we wszystkich

jego prawach i obowiązkach wice-wojewoda.

T y t u ł VIII.

Sprawy zlecone.

Art.68.

Sprawami zleconemi są te wszystkie sprawy Państwa, które ustawowo przekazane zostały wojewódzkim związkom komunalnym z obowiązkiem załatwienia ich w myśl ustaw i poleceń właściwych władz państwowych.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały. O ile organ powołany do wykonania polecenia /art.69/ mniema, że polecenie jest sprzeczne z obowiązującem prawem, wolno mu na to zwrócić uwagę polecającej; w razie potwierdzenia jednak polecenia organ ten winien bezzwłocznie je wykonać.

Art. 69.

Sprawy zlecone wojewódzkie związki komunalne załatwiają przez organy w ustawie wskazane. Z braku postanowień w tej mierze załatwianie tych spraw należy do wydziału wojewódzkiego.

Art. 70.

Wydatki, połączone z załatwianiem spraw zleconych wojewódzkiemu związkowi komunalnemu, ponosi ten związek sam, o ile odnośne ustawy przekazujące wydatków tych nie włożą na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków ponoszonych przez wojewódzkie związki komunalne z tytułu załatwiania spraw zleconych, oraz o ponoszeniu innych świadczeń z majątku lub zakładów związku na cele, związane z załatwianiem spraw zleconych, wchodzi w zakres spraw samorządowych związku.

Art. 71.

Do spraw zleconych wojewódzkiego związku komunalnego należy obowiązek sprawowania nadzoru państwowego nad działalnością powiatowych związków komunalnych i miast wydzielonych

ze związku powiatowego, włożony art.70 ustawy z dn.17.III. 1921 r. o Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej /Dz.U.R.P. Nr.44 poz.267/ na wydziały wojewódzkie, jako wydziały samorządu wyższego stopnia.

Tytuł IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art. 72.

Od zarządzeń organów wojewódzkiego związku komunalnego służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej /art.75/ każdemu, kto twierdzi, że zarządzenie narusza bezpośrednio jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to nie stosuje s-ię do wypadków, w których zainteresowanym ustawa przyznaje inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art. 73.

Postanowienia art. 3- 7 ustawy z dn. 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych /Dz.U.R.P.Nr.91 poz.712/ mają odpowiednie zastosowanie do odwołań, wnoszonych na zasadzie art. ....

Wydział wojewódzki obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art. 74.

Odwołanie wniesione w terminie do władzy nadzorczej wstrzymuje w braku odmiennych postanowień ustawowych samo przez się wykonanie zaczepionego zarządzenia. Wyjątek stanowią wypadki, w których odroczenie wykonania według uznania władzy, wydającej zarządzenia, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

Tytuł X.

O nadzorze państwowym.

Art. 75.

Nadzór nad działalnością wojewódzkich związków komunalnych w dziedzinie samorządu sprawuje w braku odmiennych postanowień ustawowych - Minister Spraw Wewnętrznych.

O ile specjalne ustawy nie sta-nowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia określone w niniejszej ustawie.

Art. 76.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:

1/ by wojewódzkie związki komunalne nie działały wbrew ustawom,

2/ by administracja sprawowana przez wojewódzkie związki komunalne, miała prawidłowy bieg.

W powyższym celu władza nadzorcza ma prawo informować się o stosunkach i działalności tych związków, żądać od nich każdego czasu udzielenia sobie ich uchwał, aktów do wglądu oraz potrzebnych wyjaśnień, zwiedzać zakłady i urządzenia tych związków, prowadzić dochodzenia na miejscu, dokonywać rewizji ksiąg i kas oraz przedsiębrać wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Art. 77.

Uchwały sejmiku lub wydziału wojewódzkiego oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy /art.76/ władza nadzorcza winna uchylić, o ile na zasadzie art.23 lub 40 niniejszej ustawy nie zostały przedtem już zawieszone przez wojewodę.

Art. 78.

Jeżeli wojewódzki związek komunalny zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek /kredyt/, potrzebny do prawidłowego spełniania ciążącego na nim obowiązku albo też jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się spełnienia innego rodzaju zarządzenia zarząd związku niema prawidłowego biegu, władza na-dzorcza obowiązana jest zwrócić uwagę związku na dostrzeżone braki. Gdy związek mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braku, natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek związku do wydania zarządzeń potrzebnych do zapewnienia prawidłowego biegu zarządu.

Art. 79.

Jeżeli wojewódzki związek komunalny wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek prawomocnie ustalony /art.78/ albo też, jeżeli wykonywuje uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne, lub

takie, których czasowo wykonać nie wolno /art.80/ natenczas władza nadzorcza ma prawo wymusić spełnienie czynności lub zaniechanie wykonania przez wydanie za związek i na jego koszt zarządzeń, jakie uzna za stosowne do zapewnienia prawidłowego biegu administracji.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć wojewódzki związek komunalny przez wstawienie potrzebnego wydatku do preliminarza związku lub przez nakaz pokrycia go poza preliminarzem. W obu tych przypadkach należy jednocześnie wskazać wsposób pokrycia wydatku.

Art. 80.

Do spraw, w których według postanowień niniejszej ustawy /art../ lub innych specjalnych ustaw, uchwały sejmiku wojewódzkiego wymagają zatwierdzenia władzy nadzorczej, należy jeszcze:

1/ zaciąganie pożyczek na takie konieczne lub pożyteczne wydatki wojewódzkiego związku komunalnego, których nie można pokryć jednorazowo bez nadmiernego obciążenia członków związku;

2/ zaciąganie nowych stałych zobowiązań, a zwłaszcza objęcie poręki;

3/ pozbycie lub rzeczowe obciążenie własności gruntowej lub praw z własnością tą pod względem prawnym na równi stojących.

Uchwały w powyższych sprawach stają się ważnemi dopiero z chwilą zatwierdzenia.

Art. 81.

Wybrani do wydziału wojewódzkiego mogą objąć urząd członka tego wydziału dopiero po zatwierdzeniu ich w tym charakterze przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Zatwierdzenia można odmówić tylko za zgodą Rady Ministrów.

W razie odmówienia zatwierdzenia wyboru kandydata na członka zawodowego sejmik wojewódzki dokona ponownego wyboru. Jeżeli także kandydat, wybrany przy tym ponownym wyborze nie uzyska zatwierdzenia natenczas Minister Spraw Wewnętrznych zamianuje członka wydziału wojewódzkiego na koszt wojewódzkiego związku komunalnego.

W razie odmówienia zatwierdzenia wyboru honorowego członka wydziału wojewódzkiego mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art.38 ustawy o wyborach do sejmików wojewódzkich.

Prawo mianowania członków wydziału wojewódzkiego służy Ministrowi Spraw Wewnętrznych także w tym przypadku, gdy sejmik wojewódzki mimo przypomnienia mu jego obowiązku dokonania wyboru członków wydziału wojewódzkiego i zakreślenia mu terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi, zwleka lub odmawia tego wyboru.

Mianowani członkowie wydziału wojewódzkiego sprawują swój urząd do czasu, aż kandydaci na członków wybrani przez sejmik wojewódzki, uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art. 82.

Minister Spraw Wewnętrznych może:

a/ usunąć z zajmowanego urzędu każdego członka wydziału wojewódzkiego, który narusza obowiązki swego urzędu lub przez swoje zachowanie się w urzędzie lub poza nim staje się niegodnym zaufania i poważania, jakiego wymaga piastowany urząd. Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie, w czasie którego obwinionemu należy dać możność wypowiedzenia się co do uczynionych mu zarzutów. Usuniętego można na okres lat czterech uznać za niezdolnego do piastowania urzędu członka wydziału wojewódzkiego;

b/ wdrożyć postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym funkcjonarjuszom wojewódzkiego związku komunalnego w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa funkcjonarjusza nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych.

Art. 83.

Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo na wniosek Rady Ministrów rozwiązać sejmik wojewódzki.

Nowe wybory do sejmiku wojewódzkiego należy zarządzić w terminie w 3-ch miesięcy, licząc od dnia rozwiązania sejmiku.

Do czasu ukonstytuowania się nowego sejmiku wojewódzkiego załatwianie spraw, należących do jego zakresu działania, Minister Spraw Wewnętrznych powierzy kolegjum, powołanemu z pośród posiada-

jących prawo obieralności członków wojewódzkiego związku komunalnego.

Czynności wydziału wojewódzkiego w czasie, oznaczonym w poprzednim ustępie, spełnia kolegjum, złożone z wojewody i zawodowych członków wydziału wojewódzkiego. W tych wojewódzkich związkach komunalnych, w których wydział wojewódzki zorganizowany jest w myśl ust.2 art.30 niniejszej ustawy, omawiane czynności spełnia wojewoda lub jego zastępca.

Tytuł XI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 84.

Do czasu wydania ustawy o administracyjnym podziale państwa /art.2/ granice wojewódzkich związków komunalnych są identyczne z granicami poszczególnych województw, określonemi ustawą z dnia 1 kwietnia 1919 r. o tymczasowej organizacji zarządu w b.dzielnicy pruskiej /Dz.Pr.P.P.Nr.64 poz.385/, ustawą tymczasową z dn.2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II-ej instancji /Dz.Pr.P.P.Nr.65 poz.395/, ustawą z dn.3 grudnia 1920 r. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji /województw/ na obszarze b.Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, oraz wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy /Dz.Ust.R.P.Nr.117 poz.768/, ustawą z dn. 9 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r. /Dz.Ust.Nr.16/1921 poz.93/ oraz ustawą z dn.6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej na Ziemi Wileńskiej /Dz.Ust.Nr.26 poz.213/ łącznie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 8.VI. 1922 r. w przedmiocie organizacji władz administracyjnych II instancji na Ziemi Wileńskiej /Dz.Ust.Nr.47 poz.410/.

Art.85.

Pierwsze wybory do sejmików wojewódzkich zarządzi Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej natychmiast po ukonstytuowaniu się sejmików powiatowych i rad miejskich miast, wydzielonych z powiatów, wybranych w myśl przepisów ustawy i powiatowych związkach komunalnych względnie ustawy o gminie miejskiej.

Pierwsze posiedzenie pierwszego sejmiku wojewódzkiego, wybranego w myśl niniejszej ustawy, odbyć się winno najpóźniej w ciągu dwóch tygodni po przeprowadzeniu wyborów.

Art. 86.

Liczbę członków wydziału wojewódzkiego, ilość członków zawodowych i honorowych oraz kwalifikacje członków zawodowych, które w myśl art.31 niniejszej ustawy zastrzeżone zostały ustawie wojewódzkiej, ustali tymczasowo w drodze stosownej uchwały sejmik wojewódzki na pierwszem posiedzeniu.

Odnośne wnioski przygotują rady wojewódzkie, w b.zaborze pruskim wydziały krajowe, a w b.Galicji Tymczasowy Wydział Samorządowy. Wnioski te przedłoży sejmikowi wojewódzkiemu właściwy wojewoda.

Art. 87.

Pierwszy wydział wojewódzki wstępuje w urząd zaraz po zatwierdzeniu w myśl art.81 kandydatów, wybranych na członków wydziału wojewódzkiego.

Do czasu objęcia czynności przez nowowybrany wydział wojewódzki czynności należące do jego zakresu działania spełnia wojewoda lub jego zastępca. W województwie pomorskiem i poznańskiem czynności powyższe sprawuje wydział krajowy i starosta krajowy.

Art. 88.

Majątek dotychczasowych krajowych związków komunalnych pomorskiego i poznańskiego przechodzi na własność utworzonego na obszarze każdego z nich wojewódzkiego związku komunalnego.

Majątek b.ziemstw gubernialnych przechodzi na własność tych wojewódzkich związków komunalnych, na obszarze których

się znajduje. Rozliczeń, jakieby się z tego powodu okazały potrzebnemi, dokonać winny interesowane wojewódzkie związki komunalne w drodze ugody. W razie niedojścia do skutku ugody, rozliczenia dokona Rada Ministrów na wniosek władzy nadzorczej.

Oddzielna ustawa ureguluje sprawę przekazania i podziału pomiędzy właściwe wojewódzkie związki komunalne ruchomego i nieruchomego majątku b.Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wraz z wszelkiemi prawami i przynależnościami, znajdującego się odtąd pod zarządem Tymczasowego Wydziału Samorządowego.

Art. 89.

Do czasu przewidzianego w art.44 ustawowego uregulowania stosunków prawnych funkcjonarjuszy wojewódzkich związków komunalnych utrzymuje się na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego nadal w mocy obowiązujące tam dotychczas przepisy o prawach i obowiązkach urzędników komunalnych.

Wojewódzkie związki komunalne na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, na którym obowiązywać będzie niniejsza ustawa, mogą do czasu wejścia w życie przewidzianej w art.44 ustawy wydać dla swych funkcjonarjuszy tymczasowe przepisy służbowe, wzorowane o ile możności, na przepisach ustawy z dn.17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej /Dz.Ust.R.P.Nr.21 poz.164/ ustawy z dn.17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonarjuszom państwowym /Dz.Ust.Nr.21 poz.165/ oraz ustawy z dn.28 lipca 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dn.17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonarjuszom państwowym /Dz.Ust.R.P.Nr.65 poz.582/.

W braku takich przepisów stosunki prawne funkcjonarjuszy wojewódzkich związków komunalnych określają zawarte z nimi umowy.

Art. 90.

Płatnym członkom wydziału krajowego pomorskiego i poznańskiego krajowego związku komunalnego, wybranym dożywotnio lub na okres czasu, przekraczający dzień wejścia w życie niniejszej

ustawy, przysługują w razie niewybrania ich ponownie, względnie niezatwierdzenia ich wyboru, te prawa, jakie by im przysługiwały po ukończonym okresie urzędowania w myśl obowiązujących tam ustaw.

Art. 91.

Z dniem wyboru sejmików wojewódzkich w województwach pomorskiem i poznańskiem, rozwiązuje się dotychczasowe sejmiki, wybrane na mocy rozporządzenia Ministra b.dzielnicy pruskiej z dn.12 sierpnia 1921 r. o wyborach do sejmików wojewódzkich /Dz.Ust.R.P.Nr. 71 poz.491/, oraz rady wojewódzkie, powołane w myśl postanowień ustawy z dn.2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracji w II instancji /Dz.Ust.R.P. Nr.65 poz.395/ i ustawy z dn.4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze w dn.12 października 1920 r. /Dz.Ust.R.P. Nr.16 poz.93/.

Art. 92.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województw: Śląskiego, Lwowskiego, Tarnopolskiego i Stanisławowskiego.

Art. 93.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszystkie sprzeczne z nią postanowienia prawne.

Art. 94.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z interesowanymi Ministrami.

-----oooOooo-----

277
225

M O T Y W Y
do projektu ustawy o wyborach do Sejmików Wojewódzkich

refer[illegible]

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

Projekt niniejszy oparty jest na zasadzie ochrony mniejszości politycznych. Przeprowadzenie tej zasady przez zastosowanie jednego ze znanych systemów stosunkowego głosowania okazało się niemożliwem ze względu na przeważną liczbę okręgów wyborczych jedno i dwumandatowych, w których system stosunkowy nie da się zastosować.

System głosowania skupionego, zwany systemem Marshalla, któryby jednak zastosować było można, pomyślany jest wybitnie dla wyborów bezpośrednich, w których jego zalety mogą mieć wartość realną. Pozatem system ten skrytykowany ogólnie w literaturze w sposób niepochlebny, przedstawia rzeczywiście poważne niebezpieczeństwa i to zarówno dla większości, jak dla mniejszości. Wystarczy przytoczyć fakt, że przy odpowiedniem skupieniu głosów, mniejszość rozporządzająca o połowę mniejszą liczbą głosów, majoryzuje większość przeprowadzając więcej kandydatów, lub też przeciwnie mniejszość, która przy głosowaniu systemem stosunkowym np. d'Hondt'a napewno uzyskałaby mandat, wychodzi z wyborów bez mandatu.

Aby zasadę ochrony mniejszości mimo to utrzymać, należało znaleźć sposób, dzięki któremu możnaby i w wyżej opisanych warunkach zastosować system stosunkowego głosowania. Pomnażanie w tym celu liczby mandatów w okręgach wyborczych nie jest celowe. Stworzyłoby się bowiem ciała zbyt wielkie i ciężkie, ze szkodą dla sprawności ich funkcjonowania i powiększyłoby się znacznie koszty reprezentacji wojewódzkiej.

Pozostała tedy jedna droga wyjścia, t.j. pewna modyfikacja systemu stosunkowego. Modyfikacja ta, którą zastosowano w niższym projekcie polega na tym, że w odróżnieniu do systemu n.p. d'Hondt'a, gdzie miarodajną jest liczba posłów, a zastępcy wybrani są automatycznie z tych samych list, co posłowie, wybiera się zastępców tak samo, jak posłów t.zn. miarodajną jest nie liczba posłów, lecz liczba posłów i zastępców razem, czyli podwójna liczba posłów. Wybiera się zatem podwójną ilość osób, z których pierwsza połowa oznacza posłów, druga zastępców.

Pomnożywszy w ten sposób liczbę przypadających do wybrania osób, umożliwia się stosowanie systemu stosunkowego głosowania już nawet w okręgach dwumandatowych, których ilość wraz z okręgami trzymandatowymi stanowi około 75% ogólnej liczby okręgów wyborczych. System ten w danych warunkach wydaje się być najdostojniejszym, nie przedstawia bowiem tych niebezpieczeństw na jakie naraża system Marshall'a, a przewidując wybór zastępców z list kandydatów, niezależnie od wyboru posłów, daje jednak mniejszościom pewną nadzieję udziału w reprezentacji, nadzieję, której przy zwykłym systemie stosunkowego głosowania byłyby do końca kadencji pozbawione.

W małej ilości pozostałych okręgów jednomandatowych systemu tego też zastosować nie można. I tu jednak projekt stara się chronić mniejszości umożliwiając im uzyskanie zastępcy. Wprowadza bowiem w okręgach tych wybory względną większością głosów i to tak, że ten, kto otrzymał największą ilość głosów zostaje wybrany posłem, zaś ten który uzyskał bezpośrednio mniejszą liczbę głosów - zastępcą.

Pozatem dozwala projekt łączenia list kandydatów, przez co zachęca pokrewne ugrupowania partyjne do łączenia się przy wyborach, zapewniając im w razie takiego połączenia się większe korzyści.

Projekt podzielony jest na 7 rozdziałów, obejmujących siedm różnych materji dzieła wyborczego.

Rozdział pierwszy zawiera przepisy ogólne, traktujące o władzach, zarządzających wybory, o terminie wyborów, o okręgach wyborczych i o sposobie głosowania.

Rozdział drugi omawia szczegóły przygotowania wyborów aż do chwili ustalania kandydatów.

Rozdział trzeci zawiera postanowienia o przeprowadzeniu wyborów w okręgach jednomandatowych, obejmując ustalanie kandydatów, głosowanie i stwierdzenie wyniku wyborów.

Rozdział czwarty zawiera postanowienia o przeprowadzeniu wyborów w okręgach wielomandatowych, obejmując te same działy co rozdział trzeci.

Rozdział piąty omawia zakończenie dzieła wyborczego, oraz szczególne wypadki ewentualnych powikłań.

Rozdział szósty omawia sposoby zaczepiania wyborów.

Rozdział siódmy zawiera przepisy końcowe.

Rozdział drugi i trzeci obejmują szereg identycznych postanowień. Powtórzono je jednak rozmyślnie, chcąc stworzyć dla każdego z dwu rodzajów wyborów całość, która jest dużem załatwieniem dla wykonującego ustawę.

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

Do art.1. Zarządzenie wyborów powierzono Prezydentowi Rzeczypospolitej, a to w tym celu, aby wyborom członków Sejmiku Wojewódzkiego, który mieć będzie bardzo doniosłe zadania, zapewnić większą powagę.

Do art.2. Określenie okręgów wyborczych jest potrzebne dla uniknięcia omyłek przy określaniu kolegjów wyborczych.

Do art.3. Przepis ustępu 2-go jest konieczny , aby uniemożliwić odwlekanie wyboru do niepewnego terminu.

Do art.4. Zakreślenie 30-dniowego terminu jest potrzebne dlatego aby o ile możności nie przeciągać kadencji ustępującego Sejmiku poza termin określony wyborem, tyle bowiem trzeba będzie czasu na ostateczne sfinalizowanie i uprawomocnienie się wyborów.

Przepis ustępu 2-go wynika z możliwości, że Sejmik Powiatowy lub rada miejska mogą dla jakichś przeszkód nie być jeszcze utworzone.

Do art.15. Przepis ustępu ostatniego konieczny jest celem uniemożliwienia sabotowania wyborów.

Do art.16. Członkowie Komisji Wyborczej oddają swe głosy na ostatku, aby nie odrywali się od swych czynności, co mogłoby spowodować omyłki w przeprowadzeniu wyborów.

Do art.18. Równobrzmiące kartki muszą powodować nieważność głosu wobec niemożności uznania którejkolwiek z nich za wyraz woli wyborcy oddania jednego głosu.

Do art.21. /Patrz wyżej część ogólna/. Zdarzyć się by mogło, że każdy z wyborców zgłasza innego kandydata i na niego głosuje. W takim razie szereg kandydatów otrzymałby po 1 głosie. Wybranych zatem oznaczyć musi los.

Do art.24. /Patrz wyżej część ogólna/. Przewidziano poczwórną liczbę nazwisk w tym celu, aby mając ustalonych ewentualnych zastępców, odsunąć dalej potrzebę przeprowadzania głosów uzupełniających.

[illegible] składy sądów przysięgłych.

Ustęp drugi i trzeci tego art. są [illegible] [illegible] [illegible]. Postanowienie jednak zaznaczyć, że odnosi się to tylko do [illegible] w wyborach, [illegible] jest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

II. Część szczególna.

Zarządzenie wyborów powierzone Prezydentowi Rzeczypospolitej, to w tym celu, aby wyborem całkiem bezstronnego, który może [illegible] ponad [illegible], [illegible] [illegible]. Do art.1.

Określenie okręgów wyborczych jest potrzebne dla [illegible] [illegible] przy określaniu kolegiów wyborczych. Do art.2.

Przepis ustępu 2-go jest konieczny, aby uniemożliwić [illegible] wyboru do niepewnego terminu. Do art.3.

Określenie 30-dniowego terminu jest potrzebne dlatego, aby [illegible] możność [illegible] każdej [illegible] [illegible] termin określony wyborów, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] się wyborów. Do art.4.

Przepis ustępu 2-go [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] lub zmiany miejsca mogą [illegible] przeszkodzić [illegible] jeszcze wyborów.

Przepis ustępu ostatniego konieczny jest celem uniknięcia sabotowania wyborów. Do art.12.

[illegible] Komisji wyborczej [illegible] [illegible] [illegible], aby nie [illegible] się od [illegible] czynności, co mogłoby spowodować [illegible] w przeprowadzeniu wyborów. Do art.15.

[illegible] kartki muszą powodować nieważność [illegible] [illegible] niemożności [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] woli wyborcy oddania jednego głosu. Do art.18.

/Zatrzymać [illegible] [illegible]/. [illegible] się [illegible], że [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kandydata i [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] kandydatów [illegible] po [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Do art.21.

/[illegible] [illegible]/, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Do art.[illegible]

Do art.30. /Patrz wyżej objaśnienia do art.15/.

Do art.31. /Patrz wyżej objaśnienia do art.16/.

Do art.33. /Patrz wyżej objaśnienia do art.18/.

Do art.35. Przepis p.6-go jest konieczny. Zdarzyć się bowiem może, że dwie lub więcej list kandydatów otrzyma równe ilości głosów. Każda z nich zatem ma w zasadzie równe prawo do mandatu. Która z nich mandat otrzyma, rozstrzygnąć może tylko los.

Do art.38. W logicznym związku z zasadę przeprowadzoną w niniejszym projekcie należałoby powoływać zastępców wedle tej kolejności, w jakiej z wyborów wyszli. Atoli takie stsnowisko doprowadziłoby do dziwnej sytuacji, że w razie ubycia posła z jednej listy, wejść by mógł zastępca z innej listy mimo, że tamta posiada własnych. Zastępców wybranych z danej listy należało zatem tej liście zostawić. W braku zastępców wybranych z listy, z której ubywa poseł, powołać należy zastępcę z listy, wykazującej bezpośrednio mniejszą ilość głosów. Jednakże i to nie zawsze jest możliwe, jak wykazuje niżej przytoczony przykład.

Przykład. Okręg 2-mandatowy. Wyborców 43. List kandydatów 3. Pierwsza uzyskała 25 głosów, druga 13, trzecia 5.

Dzielnik	Lista I.	Lista II.	Lista III.
1.	25	13	5
2.	12.5	6,5	2.5
3.	8.3	4.3	1.6
	1 poseł 2 zastęp- ców	1 poseł	

W powyższym przykładzie lista, wykazująca mniejszą ilość głosów otrzymuje zastępcę z listy, która otrzymała więcej głosów.

Do art.40. Wobec tego, że prawo obieralności do Sejmiku Wojewódzkiego nie jest ograniczone terytorjalnie, lecz ma je każdy obywatel Państwa, posiadający prawo obieralności do Sejmu, zdarzyć się może łatwo wybór tych samych osób w różnych okręgach równocześnie. Na ten wypadek potrzebne jest odpowiednie postanowienie . W okręgach 1-mandatowych innego wyjścia niema oprócz ponownych wyborów. W okręgach wielomandatowych można

ponowne wybory ominąć przesuwając kandydatów danej listy. W tym też celu przewidziano w art.24 poczwórną liczbę zazwisk.

Do art.42. Prawo obieralności do sejmiku wojewódzkiego ma każdy obywatel Rzeczypospolitej niezależnie od miejsca zamieszkania, posiadający prawo obieralności do Sejmu. Słuszną tedy dać każdemu obywatelowi Państwa spełniającemu wspomniane wyżej warunki, prawo zaskarżenia wyborów. Urlop ostatni potrzebny jest w tym celu, aby prace Sejmiku wskutek przewlekającego się rozpatrywania skargi nie doznały niepotrzebnej zwłoki.

Do art.46. Zastrzeżono porozumienie z Ministrem Sprawiedliwości ze względu na to, że skargi przeciw wyborom rozstrzygają sądy apelacyjne.

Rozdział II.

Przygotowanie wyborów.

Art. 7.

O zarządzeniu wyborów zawiadamia Wojewoda członków kolegjum wyborczego za pośrednictwem Starosty, względnie Prezydenta miasta wydzielonego z powiatu, przynajmniej na dwa tygodnie przed dniem wyborów, wyznaczając dzień wyborów, godzinę głosowania, liczbę członków Sejmiku Wojewódzkiego oraz ich zastępców, jaka przypada na dany okręg wyborczy.

Art. 8.

W oznaczonym dniu o oznaczonej godzinie /art.7/ otwiera Przewodniczący Sejmiku Powiatowego, względnie Przewodniczący Rady Miejskiej posiedzenie wyborcze, objaśniając cel, dla którego posiedzenie zwołano, poczem tworzy Komisję Wyborczą /art.6/ i stwierdza liczbę obecnych wyborców.

Art. 9.

Stół, przy którym urzęduje Komisja Wyborcza, należy ustawić tak, aby był ze wszystkich stron widoczny. Na stole należy ustawić urnę wyborczą, która powinna być tak zbudowana, aby bez otwierania nie można było wydobywać z niej kart do głosowania.

Egzemplarz niniejszej ustawy powinien znajdować się na stole Komisji Wyborczej do publicznego użytku.

Przed rozpoczęciem głosowania Komisja Wyborcza winna się przekonać, czy urna jest próżna. Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Na osobnym stoliku znajdować się winna dostateczna ilość kart do głosowania /art.14/.

Przewodniczący Komisji Wyborczej winien mieć przed sobą odpowiednią ilość kopert, opatrzonych urzędowym stemplem Wydziału Powiatowego, względnie Magistratu.

Rozdział III.

Przeprowadzenie wyborów w okręgach jednomandatowych.

Ustalanie kandydatów.

Art. 10.

Gdy na okręg wyborczy przypada 1 członek Sejmiku Wojewódzkiego, Przewodniczący Komisji Wyborczej wzywa wyborców do przedstawienia na piśmie kandydatów.

Każdy wyborca ma prawo zgłosić jednego kandydata.

Rozdział II.

Przygotowanie wyborów.

Art. 7.

O zarządzeniu wyborów zawiadamia Wojewoda członków kolegjum wyborczego za pośrednictwem Starosty, względnie Prezydenta miasta wydzielonego z powiatu, przynajmniej na dwa tygodnie przed dniem wyborów, wyznaczając dzień wyborów, godzinę głosowania, liczbę członków Sejmiku Wojewódzkiego oraz ich zastępców, jaka przypada na dany okręg wyborczy.

Art. 8.

W oznaczonym dniu o oznaczonej godzinie /art.7/ otwiera Przewodniczący Sejmiku Powiatowego, względnie Przewodniczący Rady Miejskiej posiedzenie wyborcze, objaśniając cel, dla którego posiedzenie zwołano, poczem tworzy Komisję Wyborczą /art.6/ i stwierdza liczbę obecnych wyborców.

Art. 9.

Stół, przy którym urzęduje Komisja Wyborcza, należy ustawić tak, aby był ze wszystkich stron widoczny. Na stole należy ustawić urnę wyborczą, która powinna być tak zbudowana, aby bez otwierania nie można było wydobywać z niej kart do głosowania.

Egzemplarz niniejszej ustawy powinien znajdować się na stole Komisji Wyborczej do publicznego użytku.

Przed rozpoczęciem głosowania Komisja Wyborcza winna się przekonać, czy urna jest próżna. Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Na osobnym stoliku znajdować się winna dostateczna ilość kart do głosowania /art.14/.

Przewodniczący Komisji Wyborczej winien mieć przed sobą odpowiednią ilość kopert, opatrzonych urzędowym stemplem Wydziału Powiatowego, względnie Magistratu.

Rozdział III.

Przeprowadzenie wyborów w okręgach jednomandatowych.

Ustalanie kandydatów.

Art. 10.

Gdy na okręg wyborczy przypada 1 członek Sejmiku Wojewódzkiego, Przewodniczący Komisji Wyborczej wzywa wyborców do przedstawienia na piśmie kandydatów.

Każdy wyborca ma prawo zgłosić jednego kandydata.

Art. 11.

Wyborca, zgłaszający kandydata, posiadającego prawo obieralności, wymienić winien jego imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania, a ponadto przedłożyć podpisane przez kandydata oświadczenie, że w razie wybrania go na członka Sejmiku Wojewódzkiego, względnie jego zastępcę, wybór przyjmie.

Art. 12.

Przed przystąpieniem do głosowania Komisja Wyborcza bada obieralność zgłoszonych kandydatów; w razie potrzeby Przewodniczący Komisji Wyborczej wzywa zgłaszających kandydatury do usunięcia wadliwości, a w szczególności do zastąpienia kandydatów, co do których obieralności zachodzą wątpliwości.

Skreśleniu podlegają kandydaci:

1/ którzy nie posiadają prawa obieralności;

2/ których osoba nie została oznaczona w sposób nienasuwający wątpliwości;

3/ co do których nie złożono oświadczenia, przewidzianego w art.11.

O skreśleniu kandydata decyduje Komisja Wyborcza.

Art. 13.

Po ukończeniu badania Komisja Wyborcza ustala listę ważnie zgłoszonych kandydatów, którą Przewodniczący głośno odczytuje.

Głosowanie.

Art. 14.

Głosuje się kartkami.

Kartki do głosowania muszą być z białego papieru i nie mogą być opatrzone żadnym znakiem odróżniającym.

Każda kartka, którą się głos oddaje, zawierać winna tylko jedno nazwisko z tych, które odczytał Przewodniczący /art.13/.

Art. 15.

Jeden z członków Komisji Wyborczej wywołuje obecnych z listy wyborców w porządku alfabetycznym. Każdy wyborca po wywołaniu go podchodzi do Przewodniczącego Komisji Wyborczej i odbiera od niego kopertę, oznaczoną stemplem urzędowym /art.9 ust.5/, poczem wkłada do niej na uboczu kartkę do głosowania i oddaje przewodniczącemu, który ją wrzuca do urny.

Art. 11.

Wyborca, zgłaszający kandydata, posiadającego prawo obieralności, wymienić winien jego imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania, a ponadto przedłożyć podpisane przez kandydata oświadczenie, że w razie wybrania go na członka Sejmiku Wojewódzkiego, względnie jego zastępcę, wybór przyjmie.

Art. 12.

Przed przystąpieniem do głosowania Komisja Wyborcza bada obieralność zgłoszonych kandydatów; w razie potrzeby Przewodniczący Komisji Wyborczej wzywa zgłaszających kandydatów do usunięcia wątpliwości, a w szczególności do zastąpienia kandydatów, co do których obieralności zachodzą wątpliwości.

Skreśleniu podlegają kandydaci:

1/ którzy nie posiadają prawa obieralności;

2/ których osoba nie została oznaczona w sposób nienasuwający wątpliwości;

3/ co do których nie złożono oświadczenia, przewidzianego w art.11.

O skreśleniu kandydata decyduje Komisja Wyborcza.

Art. 13.

Po ukończeniu badania Komisja Wyborcza ustala listę ważnie zgłoszonych kandydatów, którą Przewodniczący głośno odczytuje.

Głosowanie.

Art. 14.

Głosuje się kartkami.

Kartki do głosowania muszą być z białego papieru i nie mogą być opatrzone żadnym znakiem odróżniającym.

Każda kartka, którą się głos oddaje, zawierać winna tylko jedno nazwisko z tych, które odczytał Przewodniczący /art.13/.

Art. 15.

Jeden z członków Komisji Wyborczej wywołuje obecnych z listy wyborców w porządku alfabetycznym. Każdy wyborca po wywołaniu go podchodzi do Przewodniczącego Komisji Wyborczej i odbiera od niego kopertę, oznaczoną stemplem urzędowym /art.9 ust.5/, poczem wkłada do niej na uboczu kartkę do głosowania i oddaje przewodniczącemu, który ją wrzuca do urny.

Równocześnie protokólant czyni na liście wyborców przy nazwisku oddającego głos adnotację o oddaniu głosu.

Wyborca, który na powtórne wezwanie kartki oddać nie chce, traci prawo głosu.

Art. 16.

Gdy już wszyscy obecni, posiadający prawo głosu, głosy swe oddali, oddają swe głosy członkowie Komisji Wyborczej, poczem Przewodniczący zarządza zamknięcie głosowania.

Stwierdzenie wyniku wyborów.

Art. 17.

Po zamknięciu głosowania Przewodniczący Komisji Wyborczej wydobywa z urny oddane koperty i zlicza je, nie otwierając, przyczem członek Komisji Wyborczej ustala na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów. Gdyby ilość oddanych kopert różniła się od ilości głosów, obliczonej na podstawie listy wyborców, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie Przewodniczący otwiera każdą kopertę i stwierdza ważność oddanych głosów.

Art. 18.

Nieważne są kartki do głosowania, które:

1/ nie są oddane w kopercie urzędowej,

2/ nie są z białego papieru,

3/ są nieczytelne,

4/ są oznaczone znakiem odróżniającym,

5/ zawierają więcej niż jedno nazwisko,

6/ zawierają nazwisko inne, niż nazwisko jednego z ważnie zgłoszonych kandydatów /art.13/,

7/ zawierają zastrzeżenia.

Kilka równobrzmiących kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos.

Kilka różnobrzmiących kartek w jednej kopercie powoduje nieważność głosu.

O ważności kartki do głosowania, względnie głosu, decyduje Komisja Wyborcza.

Równocześnie protokólant czyni na liście wyborców przy nazwisku oddającego głos adnotację o oddaniu głosu.

Wyborca, który na powtórne wezwanie kartki oddać nie chce, traci prawo głosu.

Art. 16.

Gdy już wszyscy obecni, posiadający prawo głosu, głosy swe oddali, oddają swe głosy członkowie Komisji Wyborczej, poczem Przewodniczący zarządza zamknięcie głosowania.

Stwierdzenie wyniku wyborów.

Art. 17.

Po zamknięciu głosowania Przewodniczący Komisji Wyborczej wydobywa z urny oddane koperty i zlicza je, nie otwierając, przyczem członek Komisji Wyborczej ustala na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów. Gdyby ilość oddanych kopert różniła się od ilości głosów, obliczonej na podstawie listy wyborców, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie Przewodniczący otwiera każdą kopertę i stwierdza ważność oddanych głosów.

Art. 18.

Nieważne są kartki do głosowania, które:

1/ nie są oddane w kopercie urzędowej,

2/ nie są z białego papieru,

3/ są nieczytelne,

4/ są oznaczone znakiem odróżniającym,

5/ zawierają więcej niż jedno nazwisko,

6/ zawierają nazwisko inne, niż nazwisko jednego z ważnie zgłoszonych kandydatów /art.13/,

7/ zawierają zastrzeżenia.

Kilka równobrzmiących kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos.

Kilka różnobrzmiących kartek w jednej kopercie powoduje nieważność głosu.

O ważności kartki do głosowania, względnie głosu, decyduje Komisja Wyborcza.

Art. 19.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów Przewodniczący Komisji Wyborczej oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, poczem odczytuje ważne kartki i oddaje je do sprawdzenia członkowi Komisji Wyborczej, podczas gdy drugi członek Komisji czyni odpowiednie zapiski na arkuszu obliczeniowym.

Art. 20.

Po ukończeniu tej czynności Przewodniczący Komisji Wyborczej zestawia na osobnej liście nazwiska kandydatów, na których padły ważne głosy, poczynając od kandydata, który otrzymał największą ilość głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej, poczem ogłasza wynik wyborów.

Art. 21.

Członkiem Sejmiku Wojewódzkiego zostaje wybranym kandydat, który otrzymał największą ilość głosów, a kandydat, który otrzymał ilość głosów bezpośrednio mniejszą, jego zastępcą.

Jeżeli kilku kandydatów otrzymało równe ilości głosów, natenczas los, wyciągnięty ręką przewodniczącego Komisji Wyborczej, rozstrzyga, który z tych kandydatów został wybrany członkiem Sejmiku, względnie zastępcą.

Art. 22.

Gdy zgłoszono tylko jednego kandydata lub gdy wszystkie głosy padły na jednego kandydata, wybór zastępcy przeprowadza się w ponownem głosowaniu przy zastosowaniu powyższych przepisów.

Rozdział IV.

Przeprowadzenie wyborów w okręgach wielomandatowych.

Ustalenie kandydatów.

Art. 23.

Gdy na okręg wyborczy przypada więcej, niż jeden członek Sejmiku Wojewódzkiego, Przewodniczący Komisji Wyborczej wzywa wyborców do składania list kandydatów.

Każdy wyborca ma prawo zgłosić jedną listę kandydatów.

Art. 24.

Lista kandydatów zawierać winna poczwórną liczbę nazwisk w stosunku do liczby członków Sejmiku Wojewódzkiego, których należy wybrać w danym okręgu.

Art. 19.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów Przewodniczący Komisji Wyborczej oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, poczem odczytuje ważne kartki i oddaje je do sprawdzenia członkowi Komisji Wyborczej, podczas gdy drugi członek Komisji czyni odpowiednie zapiski na arkuszu obliczeniowym.

Art. 20.

Po ukończeniu tej czynności Przewodniczący Komisji Wyborczej zestawia na osobnej liście nazwiska kandydatów, na których padły ważne głosy, poczynając od kandydata, który otrzymał największą ilość głosów, a kończąc na tym, który ich otrzymał najmniej, poczem ogłasza wynik wyborów.

Art. 21.

Członkiem Sejmiku Wojewódzkiego zostaje wybranym kandydat, który otrzymał największą ilość głosów, a kandydat, który otrzymał ilość głosów bezpośrednio mniejszą, jego zastępcą.

Jeżeli kilku kandydatów otrzymało równe ilości głosów, natenczas los, wyciągnięty ręką przewodniczącego Komisji Wyborczej, rozstrzyga, który z tych kandydatów został wybrany członkiem Sejmiku, względnie zastępcą.

Art. 22.

Gdy zgłoszono tylko jednego kandydata lub gdy wszystkie głosy padły na jednego kandydata, wybór zastępcy przeprowadza się w ponownem głosowaniu przy zastosowaniu powyższych przepisów.

R o z d z i a ł IV.

Przeprowadzenie wyborów w okręgach wielomandatowych.

Ustalenie kandydatów.

Art. 23.

Gdy na okręg wyborczy przypada więcej, niż jeden członek Sejmiku Wojewódzkiego, Przewodniczący Komisji Wyborczej wzywa wyborców do składania list kandydatów.

Każdy wyborca ma prawo zgłosić jedną listę kandydatów.

Art. 24.

Lista kandydatów zawierać winna podwójną liczbę nazwisk w stosunku do liczby członków Sejmiku Wojewódzkiego, których należy wybrać w danym okręgu.

W liście kandydatów należy umieścić nazwiska kandydatów jedno pod drugiem, podając imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania kandydata.

Nazwiska kandydatów opatrzone być muszą numerem porządkowym.

Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na członka Sejmiku Wojewódzkiego lub jego zastępcę wybór przyjmie.

Lista kandydatów podpisaną być winna przez zgłaszającego ją wyborcę, który obowiązany jest na żądanie Komisji Wyborczej udzielać wyjaśnień, dokonywać zmian i uzupełnień list.

Art. 25.

Nazwiska kandydatów zachodzące kilkakrotnie w tej samej liście uważa się za raz tylko podane.

Jeżeli jednego i tego samego kandydata podano w kilku listach kandydatów, wtedy uważa się go za kandydata tej listy, do której dołączono oświadczenie, przewidziane w art.24. Jeżeli zaś oświadczenie takie dołączono do kilku list kandydatów, wtedy uważa się go za kandydata tej listy, która wcześniej doszła do rąk Przewodniczącego Komisji Wyborczej.

Art. 26.

W listach kandydatów skreśla się nazwiska kandydatów:

1/ którym nie przysługuje prawo obieralności,

2/ których istnienia nie można stwierdzić,

3/ którzy nie złożyli oświadczenia przepisanego w art.24.

O skreśleniu kandydata decyduje Komisja Wyborcza.

Art. 27.

Dozwolone jest łączenie i rozłączanie już złączonych list kandydatów.

Złączone listy kandydatów uważa się za jedną listę kandydatów. Otrzymują one razem tę ilość wybranych, jaka odpowiada sumie głosów, oddanych na każdą ze złączonych list kandydatów.

Art. 28.

Wpływające listy kandydatów bada Komisja Wyborcza, zarządza w miarę potrzeby zmiany, poprawki i uzupełnienia, poczem oznacza je według kolejności ich zgłaszania numerami porządkowymi. Przewodniczący Komisji Wyborczej ogłasza te listy, które przez Komisję Wyborczą uznane

W liście kandydatów należy umieścić nazwiska kandydatów jedno pod drugiem, podając imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania kandydata.

Nazwiska kandydatów opatrzone być muszą numerem porządkowym.

Do listy kandydatów dołączone być musi pisemne oświadczenie każdego kandydata, że w razie wybrania go na członka Sejmiku Wojewódzkiego lub jego zastępcę wybór przyjmie.

Lista kandydatów podpisaną być winna przez zgłaszającego ją wyborcę, który obowiązany jest na żądanie Komisji Wyborczej udzielać wyjaśnień, dokonywać zmian i uzupełnień list.

Art. 25.

Nazwiska kandydatów zachodzące kilkakrotnie w tej samej liście uważa się za raz tylko podane.

Jeżeli jednego i tego samego kandydata podano w kilku listach kandydatów, wtedy uważa się go za kandydata tej listy, do której dołączono oświadczenie, przewidziane w art.24. Jeżeli zaś oświadczenie takie dołączono do kilku list kandydatów, wtedy uważa się go za kandydata tej listy, która wcześniej doszła do rąk Przewodniczącego Komisji Wyborczej.

Art. 26.

W listach kandydatów skreśla się nazwiska kandydatów:

1/ którym nie przysługuje prawo obieralności,

2/ których istnienia nie można stwierdzić,

3/ którzy nie złożyli oświadczenia przepisanego w art.24.

O skreśleniu kandydata decyduje Komisja Wyborcza.

Art. 27.

Dozwolone jest łączenie i rozłączanie już złączonych list kandydatów.

Złączone listy kandydatów uważa się za jedną listę kandydatów. Otrzymują one razem tę ilość wybranych, jaka odpowiada sumie głosów, oddanych na każdą ze złączonych list kandydatów.

Art. 28.

Wpływające listy kandydatów bada Komisja Wyborcza, zarządza w miarę potrzeby zmiany, poprawki i uzupełnienia, poczem oznacza je według kolejności ich zgłaszania numerami porządkowymi. Przewodniczący Komisji Wyborczej ogłasza te listy, które przez Komisję Wyborczą uznane

zostały za ważne, podając równocześnie numery, jakimi zostały oznaczone i zarządza głosowanie.

Głosowanie.

Art. 29.

Głosuje się na listę kandydatów.

Głosowanie odbywa się kartkami.

Kartki do głosowania muszą być z białego papieru i nie mogą być opatrzone żadnym znakiem odróżniającym.

Kartka do głosowania zawierać winna tylko numer porządkowy, jakim oznaczoną została lista kandydatów, na którą wyborca głos swój oddać zamierza /art.28/.

Art. 30.

Jeden z członków Komisji Wyborczej wywołuje obecnych z listy wyborców w porządku alfabetycznym. Każdy wyborca po wywołaniu go podchodzi do Przewodniczącego Komisji Wyborczej i odbiera od niego kopertę, oznaczoną stemplem urzędowym /art.9 ust.5/, poczem wkłada do niej na uboczu kartkę do głosowania i oddaje przewodniczącemu, który ją wrzuca do urny.

Równocześnie protokólant czyni na liście wyborców przy nazwisku oddającego głos adnotację o oddaniu głosu.

Wyborca, który na wtórne wezwanie kartki oddać nie chce, traci prawo głosu.

Art. 31.

Gdy już wszyscy obecni, posiadający prawo głosu głosy swe oddali, oddają swe głosy członkowie Komisji Wyborczej, poczem Przewodniczący zarządza zamknięcie głosowania.

Stwierdzenie wyników wyborów.

Art. 32.

Po zamknięciu głosowania Przewodniczący Komisji Wyborczej wydobywa z urny oddane koperty i zlicza je, nie otwierając, przyczem członek Komisji Wyborczej ustala na podstawie notatek w liście wyborców ilość oddanych głosów. Gdyby ilość oddanych kopert różniła się od ilości głosów, obliczonych na podstawie listy wyborców, należy to zaznaczyć w protokóle, podając okoliczności, mogące wyjaśnić przyczynę tej niezgodności.

Następnie Przewodniczący Komisji Wyborczej otwiera każdą kopertę i stwierdza ważność oddanych głosów.

Art. 33.

Nieważne są kartki do głosowania, które:

1/ nie są oddane w kopercie urzędowej,

2/ nie są z białego papieru,

3/ są nieczytelne,

4/ są oznaczone znakiem odróżniającym,

5/ nie zawierają jednego z numerów, którymi oznaczono listy kandydatów,

6/ zawierają zastrzeżenia,

7/ zawierają coś więcej, niż jeden tylko numer.

Kilka równobrzmiących kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos.

Kilka różnobrzmiących kartek w jednej kopercie powoduje nieważność głosu.

O ważności kartek do głosowania, względnie głosów, decyduje Komisja Wyborcza.

Art. 34.

Po ukończeniu badania ważności oddanych głosów Przewodniczący Komisji Wyborczej oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, poczem dokonuje rozdziału ważnych głosów na poszczególne listy kandydatów.

Art. 35.

Stwierdzenie ostatecznego wyniku wyborów odbywa się w sposób następujący:

1/ na osobnym arkuszu robi się tyle rubryk, ile jest list kandydatów. Dla złączonych list kandydatów robi się jedną rubrykę;

2/ poszczególne rubryki oznacza się tymi samymi numerami, jakimi oznaczono listy kandydatów;

3/ na czele każdej rubryki wypisuje się ilość głosów, jaka padła na tę listę kandydatów, dla której rubryka jest przeznaczona;

4/ liczby, wypisane na czele każdej rubryki - stosownie do przepisów pod 3/ - dzieli się najpierw przez 2, następnie przez 3, potem przez 4 itd. w miarę potrzeby, podpisując ilorazy jeden pod drugim;

5/ następnie podkreśla się tyle kolejno po sobie następujących najwyższych cyfr wszystkich rubryk, ilu członków Sejmiku Wojewódzkiego i ich zastępców w danym okręgu wyborczym wybrać należy. Podkreślanie rozpoczyna się od góry, a przy otrzymaniu równych cyfr pod-

Art. 33.

Nieważne są kartki do głosowania, które:

1/ nie są oddane w kopercie urzędowej,

2/ nie są z białego papieru,

3/ są nieczytelne,

4/ są oznaczone znakiem odróżniającym,

5/ nie zawierają jednego z numerów, którymi oznaczono listy kandydatów,

6/ zawierają zastrzeżenia,

7/ zawierają coś więcej, niż jeden tylko numer.

Kilka równobrzmiących kartek w jednej kopercie uważa się za jeden głos.

Kilka różnobrzmiących kartek w jednej kopercie powoduje nieważność głosu.

O ważności kartek do głosowania, względnie głosów, decyduje Komisja Wyborcza.

Art. 34.

Po skończeniu badania ważności oddanych głosów Przewodniczący Komisji Wyborczej oddziela kartki ważne od nieważnych, zlicza jedne i drugie, poczem dokonuje rozdziału ważnych głosów na poszczególne listy kandydatów.

Art. 35.

Stwierdzenie ostatecznego wyniku wyborów odbywa się w sposób następujący:

1/ na osobnym arkuszu robi się tyle rubryk, ile jest list kandydatów. Dla złączonych list kandydatów robi się jedną rubrykę;

2/ poszczególne rubryki oznacza się tymi samymi numerami, jakimi oznaczono listy kandydatów;

3/ na czele każdej rubryki wypisuje się ilość głosów, jaka padła na tę listę kandydatów, dla której rubryka jest przeznaczona;

4/ liczby, wypisane na czele każdej rubryki - stosownie do przepisów pod 3/ - dzieli się najpierw przez 2, następnie przez 3, potem przez 4 itd. w miarę potrzeby, podpisując ilorazy jeden pod drugim;

5/ następnie podkreśla się tyle kolejno po sobie następujących najwyższych cyfr wszystkich rubryk, ilu członków Sejmiku Wojewódzkiego i ich zastępców w danym okręgu wyborczym wybrać należy. Podkreślanie rozpoczyna się od góry, a przy otrzymaniu równych cyfr pod

się najpierw cafrę wyższego szeregu;

6/ jeżeli na kilka list kandydatów padły równe ilości głosów, a ilość mandatów do podziału jest mniejszą od ilości tych list, naten czas los, wyciągnięty ręką Przewodniczącego Komisji Wyborczej, rozstrzyga, której z nich przypadnie wybrany członek Sejmiku Wojewódzkiego, względnie jego zastępca;

7/ ilość wybranych, przypadającą na złączone listy kandydatów rozdziela się na każdą ze złączonych list w sposób określony powyżej przepisami, zawartymi pod 1 - 6.

Następujący przykład objaśnia sposób stwierdzenia wyniku wyborów.

Przykład: W danym okręgu wyborczym wybiera się 3 członków Sejmiku Wojewódzkiego oraz 3 zastępców.

List kandydatów wpłynęło 4. Z tych

na listę I padło 18 głosów
" " II " 10 "
" " III " 9 "
" " IV " 5 "

Ponieważ listę 2 i 3 złączono /art.27/, przeto ustawia się tylko 3 rubryki, które oznacza się na czele numerami, odpowiadającymi numerom list kandydatów.

Następnie, dzieląc wypisaną w każdej rubryce ilość głosów w sposób określony wyżej pod 4/, otrzymuje się szereg cyfr, które kolejno, poczynając od najwyższej, się podkreśla.

Dzielnik	Lista I	Lista II i III	Lista IV
1	18 2/	19 1/	5
2	9 4/	9,5 3/	2,5
3	6 6/	6,3 5/	1,6
4	6,5	6,7	1,2
	1 członek Sejmiku Wojewódzkiego 2 zastępców	2 członków Sejmiku Wojewódzkiego 1 zastępca	~~Jeden~~ członek Sejmiku Wojewódzkiego żaden zastępca.

Cyfry, podane przy poszczególnych liczbach u góry oznaczają następstwo, w jakiem podkreśla się najwyższe cyfry.

Cyfry, podkreślone dwa razy oznaczają członków Sejmiku Wojewódzkiego, cyfry raz podkreślone oznaczają zastępców.

się najpierw cyfrę wyższego szeregu;

6/ jeżeli na kilka list kandydatów padły równe ilości głosów, a ilość mandatów do podziału jest mniejsza od ilości tych list, natenczas los, wyciągnięty ręką Przewodniczącego Komisji Wyborczej, rozstrzyga, której z nich przypadnie wybrany członek Sejmiku Wojewódzkiego, względnie jego zastępca;

7/ ilość wybranych, przypadająca na złączone listy kandydatów rozdziela się na każdą ze złączonych list w sposób określony powyżej przepisami, zawartymi pod 1 - 6.

Następujący przykład objaśnia sposób stwierdzenia wyniku wyborów.

Przykład: W danym okręgu wyborczym wybiera się 3 członków Sejmiku Wojewódzkiego oraz 3 zastępców.

List kandydatów wpłynęło 4. Z tych

na listę I padło 18 głosów
" " II " 10 "
" " III " 9 "
" " IV " 5 "

Ponieważ listę 2 i 3 złączono /art.27/, przeto ustawia się tylko 3 rubryki, które oznacza się na czele numerami, odpowiadającymi numerom list kandydatów.

Następnie, dzieląc wypisaną w każdej rubryce ilość głosów w sposób określony wyżej pod 4/, otrzymuje się szereg cyfr, które kolejno, począwszy od najwyższej, się podkreśla.

Dzielnik	Lista I	Lista II i III	Lista IV
1	18 2/	19 1/	5
2	9 4/	9,5 3/	2,5
3	6 6/	6,3 5/	1,6
4	4,5	4,7	1,2
	1 członek Sejmiku Wojewódzkiego 2 zastępców	2 członków Sejmiku Wojewódzkiego 1 zastępca	Jeden członek Sejmiku Wojewódzkiego żaden zastępca.

Cyfry, podane przy poszczególnych liczbach u góry oznaczają następstwo, w jakiem podkreśla się najwyższe cyfry.

Cyfry, podkreślone dwa razy oznaczają członków Sejmiku Wojewódzkiego, cyfry raz podkreślone oznaczają zastępców.

Na złączone listy kandydatów II i III przypadło 2 członków Sejmiku Wojewódzkiego i jeden zastępca. Ilu wybranych przypadło na każdą z tych złączonych list, stwierdza się, jak następuje:

Dzielnik	Lista II	Lista III
1	10 1/	9 2/
2	5 3/	4,5
3	3,3	3
	1 członek Sejmiku Wojewódzkiego 1 zastępca	1 członek Sejmiku Wojewódzkiego

Art. 36.

Z ilości cyfr podzielonych - w myśl przepisów art.35 - pierwsza kolejna część, odpowiadająca liczbie mandatów w danym okręgu wyborczym, oznacza członków Sejmiku Wojewódzkiego, druga w tej samej liczbie - ich zastępców.

Członkami Sejmiku Wojewódzkiego, względnie ich zastępcami wybrani są kandydaci danej listy w takiej ilości, jaka na nią przypadła. Najpierw ustala się członków Sejmiku Wojewódzkiego, a potem zastępców, przyczem kandydat wyżej wymieniony ma pierwszeństwo przed kandydatem wymienionym po nim.

Art. 37.

Jeżeli wpłynęła jedna tylko ważna lista kandydatów, natenczas nie należy przeprowadzać głosowania. Wybrani są wtedy kandydaci tej listy w takiej ilości, jaka odpowiada ilości członków Sejmiku Wojewódzkiego i ich zastępców, których się ma wybrać. Najpierw ustala się członków Sejmiku Wojewódzkiego, a potem ich zastępców, przyczem kandydat wyżej wymieniony ma pierwszeństwo przed kandydatem wymienionym po nim.

W takim wypadku Komisja Wyborcza spisuje protokół, stwierdzający, że wpłynęła jedna tylko lista kandydatów i że głosowania nie było, ustalając zarazem, którzy kandydaci wybrani zostali na członków Sejmiku Wojewódzkiego, a którzy na ich zastępców.

Art. 38.

W r[illegible] potrzeby zastąpienia członków Sejmiku Wojewódzkiego powołuje s[illegible] wszystkiem kolejno zastępców, wybranych z tej samej li-

Na złączone listy kandydatów II i III przypadło 2 członków Sejmiku Wojewódzkiego i jeden zastępca. Ilu wybranych przypadło na każdą z tych złączonych list, stwierdza się, jak następuje:

Dzielnik	Lista II	Lista III
1	10 1/	9 2/
2	5 3/	4,5
3	3,3	3
	1 członek Sejmiku Wojewódzkiego 1 zastępca	1 członek Sejmiku Wojewódzkiego

Art. 36.

Z ilości cyfr podzielonych - w myśl przepisów art.35 - pierwsza kolejna część, odpowiadająca liczbie mandatów w danym okręgu wyborczym, oznacza członków Sejmiku Wojewódzkiego, druga w tej samej liczbie - ich zastępców.

Członkami Sejmiku Wojewódzkiego, względnie ich zastępcami wybrani są kandydaci danej listy w takiej ilości, jaka na nią przypada. Najpierw ustala się członków Sejmiku Wojewódzkiego, a potem zastępców, przyczem kandydat wyżej wymieniony ma pierwszeństwo przed kandydatem wymienionym po nim.

Art. 37.

Jeżeli wpłynęła jedna tylko ważna lista kandydatów, natenczas nie należy przeprowadzać głosowania. Wybrani są wtedy kandydaci tej listy w takiej ilości, jaka odpowiada ilości członków Sejmiku Wojewódzkiego i ich zastępców, których się ma wybrać. Najpierw ustala się członków Sejmiku Wojewódzkiego, a potem ich zastępców, przyczem kandydat wyżej wymieniony ma pierwszeństwo przed kandydatem wymienionym po nim.

W takim wypadku Komisja Wyborcza spisuje protokół, stwierdzający, że wpłynęła jedna tylko lista kandydatów i że głosowania nie było, ustalając zarazem, którzy kandydaci wybrani zostali na członków Sejmiku Wojewódzkiego, a którzy na ich zastępców.

Art. 38.

W r[illegible] potrzeby zastąpienia członków Sejmiku Wojewódzkiego powołuje [illegible] przedewszystkiem kolejno zastępców, wybranych z tej samej li-

sty kandydatów, a w braku takich powołuje się kolejno zastępców, wybranych z list kandydatów, które otrzymały mniejsze ilości głosów i uzyskały zastępców, a dopiero gdyby i takich nie było, powołuje się zastępców z list, które otrzymały większe ilości głosów.

Rozdział V.

Zakończenie wyborów.

Art. 39.

Z czynności swoich spisuje Komisja Wyborcza protokół, zawierający wszystkie istotne momenty wyborów.

Protokół ten winien być podpisany przez wszystkich członków Komisji Wyborczej, a następnie przesłany wraz z aktami wyborczymi wojewodzie.

Art. 40.

Gdyby jeden i ten sam kandydat wybrany został równocześnie w kilku okręgach wyborczych, należy wezwać go, by w ciągu dwóch tygodni złożył oświadczenie, w którym okręgu wyborczym wybór przyjmuje.

W razie, gdy złoży oświadczenie, że przyjmuje wybór w innym okręgu wyborczym lub w razie, gdy w zakreślonym terminie oświadczenia nie złoży, przeprowadzić należy w okręgach jednomandatowych ponowne wybory przy zastosowaniu przepisów niniejszej ustawy.

W okręgach wielomandatowych w miejsce ubywającego w ten sposób wchodzi następny z kolei kandydat tej listy kandydatów, z której wybrany został ubywający, a w miejsce tego następny z kolei itd., dopóki nie zostanie odpowiednio przesunięty ostatni z wybranych tej listy.

Art. 41.

Wyniki wyborów ogłosi Wojewoda w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym.

Rozdział VI.

Skargi przeciw wyborom.

Art. 42.

W ciągu dni 14, licząc od dnia następującego po dniu ogłoszenia wyniku wyborów, każdy członek odnośnego kolegjum wyborczego oraz każdy, kto posiada prawo obieralności do Sejmiku Wojewódzkiego, może wnieść na ręce przewodniczącego Komisji Wyborczej skargę przeciwko wyborom.

Wniesione skargi przewodniczący przedkłada Wojewodzie, który przesyła je właściwemu sądowi apelacyjnemu do rozstrzygnięcia.

Niezależnie od tego bada Sejmik z urzędu prawo obieralności swych członków i w razie zakwestjonowania mandatu przekazuje sprawę drogą odpowiedniej uchwały sądowi apelacyjnemu do rozstrzygnięcia.

Do czasu rozstrzygnięcia skargi względnie sprawy przekazanej sądowi apelacyjnemu uchwałą Sejmiku, służy wybranym członkom Sejmiku Wojewódzkiego, zaopatrzonym w listy wierzytelne, prawo udziału w pracach Sejmiku.

Art. 43.

Sąd apelacyjny unieważni wybory w całości, jeżeli nieprawidłowości postępowania były tego rodzaju, że mogły mieć wpływ na wynik wyborów.

W razie unieważnienia wyborów w całości Wojewoda zarządzi nowe wybory odnośnem kolegjum wyborczem w terminie najpóźniej 14-dniowym, licząc od dnia następnego po dniu otrzymania zawiadomienia o unieważnieniu.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych członków Sejmiku Wojewódzkiego względnie ich zastępców mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art.38.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe.

Art. 44.

Koszty wyborów do Sejmików Wojewódzkich pokrywają Powiatowe Związki Komunalne względnie Miejskie, każdy w wysokości powstałej w jego okręgu.

Art. 45.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całego Państwa, z wyjątkiem Województw: Śląskiego, Lwowskiego, Tarnopolskiego i Stanisławowskiego.

Art. 46.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 47.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Niezależnie od tego bada Sejmik z urzędu prawo obieralności swych członków i w razie zakwestjonowania mandatu przekazuje sprawy drogą odpowiedniej uchwały sądowi apelacyjnemu do rozstrzygnięcia.

Do czasu rozstrzygnięcia skargi względnie sprawy przekazanej sądowi apelacyjnemu uchwałą Sejmiku, służy wybranym członkom Sejmiku Wojewódzkiego, zaopatrzonym w listy wierzytelne, prawo udziału w pracach Sejmiku.

Art. 43.

Sąd apelacyjny unieważni wybory w całości, jeżeli nieprawidłowości postępowania były tego rodzaju, że mogły mieć wpływ na wynik wyborów.

W razie unieważnienia wyborów w całości Wojewoda zarządzi nowe wybory odnośnem kolegjum wyborczem w terminie najpóźniej 14-dniowym, licząc od dnia następnego po dniu otrzymania zawiadomienia o unieważnieniu.

W razie unieważnienia wyboru poszczególnych członków Sejmiku Wojewódzkiego względnie ich zastępców mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art.38.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe.

Art. 44.

Koszty wyborów do Sejmików Wojewódzkich pokrywają Powiatowe Związki Komunalne względnie Miejskie, każdy w wysokości powstałej w jego okręgu.

Art. 45.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całego Państwa, z wyjątkiem Województw: Śląskiego, Lwowskiego, Tarnopolskiego i Stanisławowskiego.

Art. 46.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 47.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2a

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

26 sierpnia — № 73. — Rok 1924.

Treść:

711.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 16 lipca 1924 r.

w przedmiocie zamiany państwowych gruntów kolejowych w Lisich Kątach pod Grudziądzem, przy stacji Chodecz w województwie warszawskiem i w gminie Ostrzeszów w województwie poznańskiem.

Art. 1. Zezwala się na zamianę stanowiących własność państwową i pozostających pod zarządem państwowych kolei żelaznych:

a) parcel gruntowych №№ 400/73 i 401/73 o łącznej powierzchni 243 mtr. kwadr., zapisanych w księdze gruntowej Lisie Kąty tom II karta 36 i położonych w gminie Lisie Kąty w województwie pomorskiem, na parcelę № 403/75 o powierzchni 128 mtr. kwadr., zapisaną w księdze gruntowej Lisie Kąty tom II karta 48, stanowiącą własność prywatną;

b) działki gruntu o powierzchni 528 mtr. kwadr., położonej przy stacji kolejowej Chodecz w województwie warszawskiem, na działkę gruntu o powierzchni 1056 mtr. kwadr., położoną przy tejże stacji Chodecz, a należącą do majątku Kaliska, powiatu włocławskiego;

c) parcel gruntowych №№ 527/28, 538/122, 540/122, 500/135, 502/135, 498/142 i 539/199 o łącznej powierzchni 41 arów 6 mtr. kwadr., położonych w gminie Ostrzeszów tegoż powiatu w województwie poznańskiem, zapisanych w księdze gruntowej tom XII karta 335, na zajęte na mocy umowy z dnia 28 września (15 października) 1915 r. parcele gruntowe №№ 535/79, 503/136, 496/141, 492/145 i 487/164 o łącznej powierzchni 38 arów 56 mtr. kwadr., zapisane w księdze gruntowej tom XXVI karta 818, stanowiące własność gminy Ostrzeszów.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Kolei.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

Minister Kolei: *Tyszka*

712.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 16 lipca 1924 r.

w przedmiocie zamiany państwowego gruntu kolejowego na grunt gminy Wąsosz w powiecie szubińskim.

Art. 1. Zezwala się na zamianę parcel gruntowych №№ 395/122 etc., 396/122, 538/127 i 539/127 o łącznej powierzchni 19,40 arów, zapisanych w księdze gruntowej tom III karta 69, położonych w gminie Wąsosz powiatu szubińskiego, stanowiących własność państwową i pozostających w zarządzie państwowych kolei żelaznych, na zajęte pod budowę kolei ze Żnina do Szubina w gminie Wąsosz położone parcele gruntowe №№ 535/195, 522/227, 541/271 poł., 532/275, 525/281, 526/281, 527/281 i 529/282 o łącznej powierzchni 8,77 arów, stanowiące własność gminy Wąsosz.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Kolei.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

Minister Kolei: *Tyszka*

713.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 16 lipca 1924 r.

w przedmiocie pozbycia, względnie zamiany niektórych gruntów kolejowych, położonych w gminach: Kolibki, Jaszcz, Komorowo i Skurcz.

Art. 1. Zezwala się:

1) na zamianę stanowiących własność państwową, a pozostających w zarządzie kolei państwowych:

a) parcel №№ 273/21, 493/59 i 428 o łącznym obszarze 64,30 ar., położonych w gminie Kolibki, powiatu wejherowskiego, na parcelę № 494/60 o obszarze 1,14 ar., położoną w tejże samej gminie;

b) parcel №№ 360/4, 361/31 i 362/31 o łącznym obszarze 39,28 ar., położonych w gminie Jaszcz, powiatu świecieńskiego, na parcelę № 358/4 o obszarze 39,28 ar., położoną w tejże samej gminie;

2) na pozbycie pod tytułem darmym parceli № 367/136 o obszarze 0,83 ar., położonej w obszarze dworskim Komorowo, gminy Krostkowo, powiatu wyrzyskiego, stanowiącej własność państwową, a pozostającej w zarządzie kolei państwowych, na rzecz D-ra Spickera i Selmy Birschel, względnie ich prawonabywców;

3) na odstąpienie stanowiących własność państwową, a pozostających w zarządzie kolei żelaznych parcel №№ 1085/298, 1085/299 i 1086/299 o łącznym obszarze 84,86 ar., położonych w gminie Skurcz, powiatu starogardzkiego, na szlaku Skurcz-Lubiechów, na rzecz małżonków Sikorów, względnie ich prawonabywców, wzamian za zrzeczenie się przez nich przejazdu i spowodowanego tem odcięciem dostępu do części gruntów w gminie Sikorów.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Kolei.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

Minister Kolei: *Tyszka*

714.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 18 lipca 1924 r.

o sposobie zapłacenia podatku majątkowego w myśl ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym przez płatników, posiadających majątki (nieruchomości) ziemskie, związane ograniczeniami własności, w drodze sprzedaży tych majątków.

Art. 1. Na uiszczenie podatku, przewidzianego ustawą z dnia 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym (Dz. U. R. P. № 94 poz. 746), przez płatników, posiadających ordynacje lub majątki (nieruchomości) ziemskie, związane węzłem substytucji powierniczej, albo innemi ograniczeniami własności, stale do tych majątków (nieruchomości) ziemskich przywiązanemi, zezwala się na sprzedaż z tych majątków w drodze parcelacji części obszarów użytków rolnych, a to bez względu na szczegółowe postanowienia ustawowe, statutowe lub umowne, ograniczające prawo rozporządzalności danym majątkiem ziemskim (nieruchomością ziemską).

Art. 2. Parcelacyjnej sprzedaży mogą ulec tylko takie obszary z wymienionych w art. 1 majątków (nieruchomości) ziemskich, których część ceny sprzedażnej, płatna przed aktem kupna—sprzedaży i przy tym akcie, nie przewyższa sumy potrzebnej do uiszczenia podatku w myśl zasad ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym, oraz do

pokrycia niezbędnych kosztów, poniesionych na przeprowadzenie pomiarów i planów.

Sumy, należne za grunty, sprzedane na mocy niniejszej ustawy, lub części tych sum, płatne przed aktem kupna—sprzedaży i przy tym akcie, po potrąceniu na rzecz właściciela kosztów przeprowadzenia pomiarów i planów, winny być wpłacone bezpośrednio do kas skarbowych właściwego sądu lub notarjusza, sporządzającego akt aljenacyjny, jako specjalnych poborców skarbowych.

O ile sprzedaż tych obszarów dokonywana będzie przy kredytowaniu części ceny kupna, to część ceny kupna, przewyższająca sumę niezbędną na pokrycie podatku majątkowego oraz kosztów przeprowadzenia pomiarów i planów, winna być wpłacona bezpośrednio do Banku Polskiego. Bank Polski otrzymane kwoty, po potrąceniu z nich wszystkich zaległych podatków państwowych, ulokuje w papierach, którym przysługuje prawo bezpieczeństwa pupilarnego, i złoży te papiery w swym depozycie, jako stały fundusz, podlegający ograniczeniom własności, związanym z majątkiem ziemskim, z którego zostały sprzedane odnośne obszary.

Art. 3. Udzielanie zezwoleń na wskazaną w art. 1 parcelacyjną sprzedaż należy do właściwego okręgowego urzędu ziemskiego, co się zaś tyczy majątków instrukcyjnych, to w stosunku do tych majątków konieczne jest uprzednie zezwolenie Ministra Reform Rolnych.

Przy dozwalaniu i przeprowadzaniu sprzedaży mają zastosowanie przepisy rozporządzenia tymczasowego Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r., normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskich (Dz. U. R. P. № 73 poz. 428), i ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. № 70 poz. 462). Na mocy niniejszej ustawy mogą ulec sprzedaży obszary tylko z tych majątków (nieruchomości) ziemskich, stanowiące odrębne jednostki hipoteczne w dniu 1 czerwca 1924 r., które nie są obciążone służebnościami pastwiskowemi i leśnemi. Wyżej powołane przepisy przy wykonywaniu niniejszej ustawy mają zastosowanie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Przy przeprowadzaniu sprzedaży majątku na rzecz podatku majątkowego grunty mają być sprzedawane przedewszystkiem bezrolnej i małorolnej ludności z uwzględnieniem zasad ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 4. Sprzedana w trybie powyższym część gruntów jest wolna od wszelkich ciężarów i długów, obciążających cały grunt, z wyjątkiem wypadku, gdy sprzedana część gruntów jest jedynym przedmiotem hipoteki.

Art. 5. Płatnikom, uprawnionym do korzystania z postanowień ustawy niniejszej, może dyrektor właściwej izby skarbowej — z policzeniem 2% miesięcznie za zwłokę—terminy płatności podatku, wskazane w art. 49 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym (Dz. U. R. P. № 94 poz. 746) i w art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 stycznia 1924 r. o poborze drugiej zaliczki na poczet podatku majątkowego (Dz. U. R. P. № 5 poz. 38), odroczyć na okres czasu, niezbędny dla przeprowadzenia formalności, połączonych ze sprzedażą gruntów, przyczem o ile idzie o raty podatku, płatne w 1924 r., nie dłużej niż do końca grudnia 1924 r.

Art. 6. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrami Reform Rolnych, Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Art. 7. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Minister Reform Rolnych: *W. Kopczyński*

Kierownik Ministerstwa Sprawiedliwości: *Siennicki*

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych: *Raczyński*

715.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 18 lipca 1924 r.

w sprawie zmiany niektórych przepisów budowlanych na obszarach byłego zaboru rosyjskiego (rozporządzenie budowlano - policyjne dla wsi z dnia 20 listopada 1917 r. Dz. Rozp. dla Gen. Gub. Warsz. № 99 poz. 421, dekret z dnia 7 lutego 1919 r. Dz. Pr. P. P. № 14 poz. 176 i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 kwietnia 1924 r. Dz. U. R. P. № 36 poz. 383).

Art. 1. Uchyla się punkt 3 § 1, punkt 2 § 2, § 3, § 4, ustęp 1 § 5, §§ 15, 16 i 17 rozporządzenia budowlano-policyjnego dla wsi z dnia 20 listopada 1917 r. (Dz. Rozp. dla Gen. Gub. Warsz. № 99 poz. 421) oraz dekret z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów budowlanych na obszarach byłego zaboru rosyjskiego (Dz. P. P. P. № 14 poz. 176).

Art. 2. 1. Pozwolenia na wznoszenie nowych budowli lub gruntowną przebudowę starych, nie wymienionych w punkcie 1 § 1 rozporządzenia budowlano-policyjnego dla wsi z dnia 20 listopada 1917 r. (budowle parterowe), udziela w zakresie zleconym wójt gminy bezpłatnie na zasadach, podanych w cytowanem rozporządzeniu, o ile poszczególne postanowienia tego rozporządzenia nie zostały uchylone przez niniejszą ustawę.

2. O ile prośba o pozwolenie została zgłoszona ustnie, wójt winien spisać ją protokólarnie i wydać pisemne potwierdzenie zgłoszenia.

3. Wójt najdalej w terminie 3 tygodni od zgłoszenia prośby winien: a) albo udzielić pozwolenia, b) bądź odmówić tegoż, c) lub uzależnić pozwolenie od spełnienia warunków, wymienionych w punkcie 7 art. 3 oraz w art. 5 niniejszej ustawy.

4. O ile w ciągu 3 tygodni od chwili zgłoszenia prośby nie nastąpi odpowiedź, to pozwolenie należy uważać za udzielone na warunkach, wyszczególnionych w prośbie.

Art. 3. Pozwolenie na budowę winno zawierać:

1) imię i nazwisko osoby, ubiegającej się o pozwolenie;

2) dokładne oznaczenie posiadłości, na której ma być wykonana budowa;

3) odległość zamierzonej budowli od ulic, dróg i placów publicznych, granic sąsiedzkich, tudzież innych zabudowań, studni, dołów ustępowych i gnojowni, znajdujących się na posiadłości;

4) oznaczenie materjałów, z których mają być zbudowane ściany, dach, kominy, a w budynkach drewnianych również i ściany, przylegające do komina lub pieca;

5) długość, szerokość oraz wysokość pomieszczeń mieszkalnych, a w budynkach niemieszkalnych długość, szerokość i wysokość całych budynków;

6) ilość i wymiar okien;

7) oznaczenie, jakie warunki ze względów bezpieczeństwa przeciwpożarowego winny być zachowane w wypadkach, gdy wymiary parceli nie pozwalają na zachowanie wymaganych odległości od granic i innych zabudowań.

Art. 4. 1. Odstęp ogniotrwałej budowli od granicy sąsiedzkiej nie może wynosić mniej niż 3 metry, a nieogniotrwałej mniej niż 5 metrów.

2. Odstęp pomiędzy dwiema poszczególnemi ogniotrwałemi budowlami, położonemi na jednej i tej samej parceli, nie może wynosić mniej niż 5 metrów.

3. Odstęp budowli nieogniotrwałej od jakiejkolwiek innej nie może być mniejszy niż 8 metrów.

Artykuł niniejszy ma zastosowanie bezwzględnie w nowozakładanych wsiach i zagrodach, powstających na skutek parcelacji lub komasacji.

Przy budowie nowych wiosek odległość budynków jednej osady (zagrody) od drugiej nie może być mniejsza niż 30 metrów.

Art. 5. Gdyby we wsiach już istniejących zastosowanie przepisów art. 4 przy wznoszeniu lub gruntownej przebudowie budynków ze względu na rozmiary i konfigurację parcel było niemożliwe, wójt jest obowiązany w ciągu 3 tygodni po otrzymaniu zgłoszenia zbadać sprawę na miejscu osobiście lub przez swego zastępcę w obecności petenta. Po dokonaniu oględzin na miejscu wójt, względnie jego zastępca, biorąc pod uwagę najkorzystniejsze warunki ze względu na bezpieczeństwo przeciwpożarowe oraz prawa własności petenta i posiadaczy gruntów sąsiednich, winien wydać decyzję w myśl art. 2 punkt 3 lit. c) oraz art. 3 punkt 7.

Art. 6. 1. O ile wójt, dając zezwolenie na budowę, zastrzegł w niem w myśl art. 3 punkt 7 oraz art. 5 wykonanie pewnych zabezpieczeń przeciwpożarowych, to na użytkowanie takich budowli należy uzyskać zezwolenie wójta.

2. Jeżeli prośba na użytkowanie takich budowli została zgłoszona ustnie, wójt winien spisać ją protokólarnie i wydać pisemne potwierdzenie zgłoszenia.

3. Wójt najdalej w ciągu 3 tygodni od zgłoszenia prośby winien osobiście lub przez swego zastępcę dokonać oględzin na miejscu i: a) albo udzielić zezwolenia, b) bądź odmówić tegoż, c) lub uzależnić zezwolenie od wykonania pewnych przeróbek.

4. Zezwolenie na użytkowanie takich budowli uważać należy za udzielone, o ile w ciągu 3 tygodni od zgłoszenia prośby nie nastąpi odmowa, lub też o ile w tymże terminie zezwolenie na zamieszkanie nie zostanie uzależnione od wykonania pewnych przeróbek.

Art. 7. 1. Osobom interesowanym przysługuje prawo odwołania się od decyzji wójta do wydziału powiatowego w terminie 2-tygodniowym, licząc od dnia następnego po doręczeniu decyzji wójta.

2. Urząd gminny obowiązany jest w terminie 7-dniowym przesłać odwołanie do wydziału powiatowego, który winien załatwić sprawę w terminie 2-tygodniowym od dnia otrzymania.

3. Od decyzji wydziału powiatowego przysługuje prawo odwołania się do wojewody w terminie 2-tygodniowym, licząc od dnia następnego po doręczeniu decyzji I instancji.

4. Odwołanie się jak do wydziału powiatowego, tak do wojewody winno być złożone na ręce wójta, na co wójt winien wydać pisemne potwierdzenie. O ile odwołanie się zostanie dokonane ustnie, wójt winien spisać je protokólarnie.

5. O ile w ciągu jednego miesiąca od daty złożenia u wójta odwołania się do wydziału powiatowego zainteresowana osoba nie otrzyma odpowiedzi, odwołanie się należy uważać za załatwione przychylnie na warunkach, w nim podanych.

6. O ile na odwołanie, zgłoszone do wojewody, nie nadejdzie odpowiedź w ciągu 2 miesięcy od daty złożenia, to odwołanie się należy uważać za załatwione przychylnie na warunkach, w odwołaniu podanych.

Art. 8. Bez specjalnego zezwolenia państwowej władzy budowlanej zabrania się znosić, usuwać lub przebudowywać ruiny dawniejszych kościołów, kaplic, cmentarzy, zamków, baszt, murów obronnych, ruin zamkowych, posągów, pomników i innych starożytnych budowli; w tych wypadkach winna państwowa władza budowlana przed wydaniem swej decyzji wyjednać zgodę władzy konserwatorskiej.

Art. 9. Pozwolenie na wznoszenie i użytkowanie budowli, wymienionych w niniejszej ustawie, a stawianych przez gminne związki samorządowe i funkcjonarjuszów gminnych, udziela wydział powiatowy w trybie, przewidzianym niniejszą ustawą. Powiatowe związki samorządowe winny w tych wypadkach uzyskać zezwolenie wojewody.

Art. 10. Do budowli, wznoszonych przez Państwo, ustawa niniejsza oraz rozporządzenie budowlano-policyjne dla wsi z dnia 20 listopada 1917 r.

(Dz. Rozp. dla Gen. Gub. Warsz. № 99 poz. 421) nie ma zastosowania.

Art. 11. Z chwilą wyjścia w życie niniejszej ustawy traci moc obowiązującą w odniesieniu do gmin wiejskich rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 kwietnia 1924 r. w sprawie przekazania zarządom gmin miejskich i wiejskich zatwierdzania projektów budowli i wydawania pozwoleń na budowę na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego, lubelskiego, kieleckiego, białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, wileńskiego okręgu administracyjnego i m. st. Warszawy (Dz. U. R. P. № 36 poz. 383).

Art. 12. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 13. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: *W. Grabski*

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych: *Jakimowicz*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

716.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 25 lipca 1924 r.

o zawieszeniu mocy obowiązującej ustawy z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej w województwach poznańskiem i pomorskiem.

Art. 1. Moc obowiązującą ustawy z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. № 92 poz. 726) na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego zawiesza się.

Art. 2. Sposób rozrachunku gmin w województwach poznańskiem i pomorskiem z gminami innych województw Rzeczypospolitej Polskiej z tytułu świadczeń na opiekę nad ubogimi określi rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 3. Do czasu wejścia w życie ustawy o opiece społecznej w województwach poznańskiem i pomorskiem upoważnia się Ministra Pracy i Opieki Społecznej do wydawania rozporządzeń, rozciągających niektóre przepisy ustawy o opiece społecznej na obszar województw poznańskiego i pomorskiego, oraz rozporządzeń, uchylających poszczególne przepisy, obowiązujące w województwach poznańskiem i pomorskiem, dotyczące spraw, objętych ustawą z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej, a sprzeczne z tą ustawą.

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 5. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem jej ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *L. Darowski*

717.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 25 lipca 1924 roku

w przedmiocie uzupełnienia art. 20 konwencji handlowej między Polską a Francją, podpisanej dnia 6 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. z r. 1922 № 50 poz. 442).

Art. 1. Wyraża się zgodę na uzupełnienie przez Prezydenta Rzeczypospolitej art. 20 konwencji handlowej polsko-francuskiej z dnia 6 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. № 50 poz. 442) przez dodanie trzeciego ustępu o brzmieniu następującem:

„Od dnia uprawomocnienia się rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wprowadzającego zrewidowaną taryfę celną, do dnia 19 września 1924 r. włącznie konwencja niniejsza może być wypowiedziana każdego dnia i wygasa w miesiąc po wypowiedzeniu".

Art. 2. Z dniem 20 września 1924 r. przywraca się pierwotne brzmienie art. 20 powyższej konwencji.

Art. 3. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

Minister Spraw Zagranicznych: *Al. Skrzyński*

718.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 25 lipca 1924 r.

w sprawie ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego między Polską a Danją, podpisanego w Warszawie dnia 22 marca 1924 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji traktatu

handlowego i nawigacyjnego między Polską a Danją, podpisanego w Warszawie dnia 22 marca 1924 r.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych, wykonanie zaś postanowień niniejszego traktatu—właściwym ministrom.

Art. 3. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

Minister Spraw Zagranicznych: *Al. Skrzyński*

719.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

o wprowadzeniu niektórych zmian w ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych.

Art. 1. Dozwala się gminom wiejskim b. zaboru rosyjskiego pobrać w drugiem półroczu 1924 r. na pokrycie niedoborów budżetowych samoistny podatek z gruntów, przemysłu, handlu i budynków, opodatkowanych na rzecz gminy.

Ogólna suma tego podatku nie może w każdej gminie przewyższać deficytu rzeczywistego w budżecie gminnym na rok 1924, ani nie może być wyższa od sumy złotych równej ilości morgów, zaś w województwach: nowogródzkiem, poleskiem, wileńskiem i wołyńskiem, jakoteż w powiatach: białostockim, bielskim, grodzieńskim, sokólskim i wołkowyskim województwa białostockiego—ilości dziesięcin, opodatkowanych na rzecz gminy.

Ogólna suma samoistnego podatku podlega podziałowi pomiędzy poszczególnych podatników w stosunku do przypadającego na każdego z nich zasadniczego podatku gruntowego, względnie ceny świadectw przemysłowych i handlowych lub podatku budynkowego (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. — Dz. U. R. P. № 51).

Art. 2. Znosi się postanowienie art. 7 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. № 94, poz. 747) odnośnie do poboru i wymiaru podatku od lokali w gminach wiejskich b. zaboru rosyjskiego.

Pobrany na zasadzie art. 7 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. № 94, poz. 747) podatek od lokali będzie zaliczony na poczet podatku, ustanowionego w art. 1 ustawy niniejszej.

Prawo poboru przez gminę m. Lwowa i Krakowa samoistnego podatku spożywczego od tych artykułów, które w dniu 1 lipca 1923 r. były obłożone miejskim podatkiem linjowym, a nie są obciążone państwowym podatkiem od spożycia i zużycia, względnie produkcji, wygasa ostatecznie dopiero z dniem 31 grudnia 1925 r.

Art. 3. Wymiar i pobór podatku wojewódzkiego od obrotu trunkami w wyszynku i drobnej sprzedaży trunków (art. 25 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych—Dz. U. R. P. № 94, poz. 747) dokonywany będzie przez organa skarbowe łącznie z podatkiem przemysłowym.

Przepisy wykonawcze określą sposób zeznania obrotu przez płatników.

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

720.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

w przedmiocie zmiany niektórych przepisów o opłatach stemplowych i komunalnych.

Art. 1. Stawkę opłat stemplowych od przeniesienia tytułu własności nieruchomości, przewidzianą w wysokości 6%:

a) dla obszaru b. dzielnicy rosyjskiej w art. 4 i 6 (punkcie a) ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. № 73 poz. 498), względnie w art. 11 dekretu № 446 Prezesa Tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej z dnia 27 grudnia 1921 r. (Dz. Urz. T. K. Litwy Środkowej № 1 z 1922 r.),

b) dla obszaru województw poznańskiego i pomorskiego w § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 października 1922 r. (Dz. U. R. P. № 90 poz. 845),

c) dla obszaru b. dzielnicy austrjackiej w art. 11 ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. № 73 poz. 498),

d) dla obszaru górnośląskiej części województwa śląskiego w art. 1 § 1 ustawy śląskiej z dnia 21 listopada 1922 r. (Dz. U. Śl. № 35 poz. 123), jak również przewidzianą w tymże przepisie w wysokości 10% — obniża się na 4%.

Art. 2. W ustępie 1 art. 13 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. № 94 poz. 747) „4%” zastępuje się przez „2%”.

Art. 3. Kwotę 500 marek, wymienioną w art. 5 p. 1 i w art. 14 p. 2 ustawy z dnia 28 października 1921 r. (Dz. U. R. P. № 92 poz. 676), określającą sumę rachunku i poświadczenia odbioru, wolną od opłaty stemplowej, a przerachowaną rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 28 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. № 36 poz. 392) na 1 zł., podwyższa się na 15 zł.

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 5. Ustawa niniejsza z wyłączeniem art. 2 wchodzi w życie w ciągu dni 7 od dnia ogłoszenia.

Art. 2 niniejszej ustawy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1925 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

721.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

o pobieraniu od zaległości w podatkach bezpośrednich oraz w należytościach stemplowych kar za zwłokę, odsetek za odroczenie, tudzież kosztów egzekucyjnych.

Art. 1. Nieuiszczone z winy płatnika w terminie płatności państwowe podatki bezpośrednie wraz z dodatkami państwowemi, wymierzone opłaty stemplowe (należytości stemplowe i bezpośrednie), oraz dodatki do tych podatków i opłat, pobierane na rzecz niepaństwowych związków prawa publicznego, uważa się za zaległości.

Art. 2. Od zaległości w podatkach gruntowych pobiera się karę za zwłokę w wysokości 1% miesięcznie, od zaległości zaś we wszystkich innych podatkach i opłatach (art. 1) pobiera się karę za zwłokę w wysokości 4% miesięcznie, począwszy od 15 dnia po upływie terminu płatności.

Art. 3. Od zaległości (art. 1), których spłata została odroczona lub rozłożona na raty orzeczeniem właściwej władzy skarbowej, pobiera się tylko odsetki za odroczenie w wysokości 1% miesięcznie, począwszy od 15 dnia po upływie terminu płatności.

Wyjątek stanowią:

a) odroczone, względnie rozłożone na raty zaległości podatku gruntowego, spadkowego i od darowizn, od których to zaległości pobiera się odsetki za odroczenie w wysokości ½% miesięcznie;

b) odroczone lub rozłożone na raty z powodu klęsk żywiołowych zaległości podatku gruntowego, od których nie pobiera się wcale odsetek.

Art. 4. Minister Skarbu może obniżyć wysokość kar za zwłokę (art. 2) do ½% względnie 1% miesięcznie, jeżeli stwierdzone zostanie, że płatnik nie był w możności uiścić podatku w przepisanym terminie.

Art. 5. Przy obliczaniu kar za zwłokę i odsetek za odroczenie (art. 2 — 4) miesiąc zaczęty liczy się za cały.

Art. 6. Kary za zwłokę i odsetki za odroczenie, przypadające od zaległości w daninach państwowych, pobiera się na rzecz Skarbu Państwa, od zaległości zaś, przypadających dla niepaństwowych związków prawa publicznego — na rzecz tych związków.

Art. 7. Na pokrycie kosztów przymusowego ściągnięcia (egzekucyjnych) pobiera się na rzecz Skarbu Państwa od płatników następujące osobne opłaty:

1) opłatę za pisemne wezwanie (upomnienie) płatnika do zapłaty zaległości, wynoszącą ¼% sumy zaległej, nie mniej niż 50 groszy, nie więcej niż 250 złotych;

2) opłatę za czynności organu egzekucyjnego, dokonane u płatnika w celu przymusowego ściągnięcia zaległości, wynoszącą 5% sumy zaległej, najmniej jednak 1 złoty;

3) koszty przeniesienia, zabezpieczenia, przechowania i przymusowej sprzedaży ruchomości, zajętych u płatnika w wysokości kwot, rzeczywiście wyłożonych.

Opłaty pod 2) nie będą ściągane, względnie w wypadku pobrania będą zaliczone na zaległość w razie późniejszego odroczenia lub rozłożenia spłaty na raty na skutek wniesionego w terminie podania.

Art. 8. Obowiązek płacenia kar za zwłokę i odsetek za odroczenie oraz kosztów przymusowego ściągania obciąża tego, kto w myśl obowiązujących ustaw odpowiada za uiszczenie należności skarbowych z ewentualnemi dodatkami.

Art. 9. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu.

Art. 10. Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia 1 sierpnia 1924 r.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc ustawy i rozporządzenia dotychczas obowiązujące w przedmiotach, unormowanych niniejszą ustawą. Z tą chwilą tracą również moc obowiązującą rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1924 r. o podniesieniu stawek podatków bezpośrednich (Dz. U. R. P. № 16, poz. 151), z dnia 25 lutego 1924 r. o podwyższeniu drugiej zaliczki na poczet podatku majątkowego (Dz. U. R. P. № 20, poz. 212), z dnia 31 marca 1924 r. w sprawie pod-

wyższenia stawek niektórych podatków bezpośrednich (Dz. U. R. P. № 31, poz. 308) oraz przepisy § 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 kwietnia 1924 r. o podwyższeniu ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych (Dz. U. R. P. № 33, poz. 340) i części drugiej § 18 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. o wymiarze i poborze państwowego podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz niektórych budynków w gminach wiejskich na rok 1924 (Dz. U. R. P. № 51, poz. 523).

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Pezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

722.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

w przedmiocie wstrzymania eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki i położonych w obrębie miast, miasteczek, wsi i osad na obszarze Ziemi Wileńskiej, województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: bielskiego, grodzieńskiego, wołkowyskiego, sokólskiego i białostockiego województwa białostockiego.

Art. 1. Właściciele zabudowań, znajdujących się na obszarze Ziemi Wileńskiej, województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: bielskiego, grodzieńskiego, wołkowyskiego, sokólskiego i białostockiego województwa białostockiego w obrębie miast, [miasteczek, wsi i osad, wybudowanych na cudzych gruntach, którzy i obecnie władają temi gruntami, nie mogą być z nich wysiedleni, chociażby odnośne umowy dzierżawne wygasły.

Art. 2. Właściwy sąd I instancji wstrzyma do dnia 1 kwietnia 1926 r. na wniosek strony interesowanej wykonanie wyroku, choćby wydanego przez sąd wyższy, o tyle, o ile wyrok dotyczy jednej z osób, wymienionych w art. 1, i orzeka eksmisję z dzierżawionego gruntu lub obowiązek zniesienia zabudowań, z wyjątkiem wyroków, zapadłych wskutek niezapłacenia czynszu dzierżawnego.

Art. 3. Opłata dzierżawna w wypadkach ukończenia umowy dzierżawnej, przewidzianej w art. 1, o ile nie jest już zapłacona, wynosi 1 złoty za każdego rubla, którego płacono z tegoż tytułu według kontraktu, lub w braku jego według miejscowych norm dzierżawnych z 1914 r., i będzie płatna do dnia 31 stycznia 1925 r. za czas do 1 kwietnia 1926 r.

Art. 4. W razie niezapłacenia oznaczonego w art. 3 czynszu z winy dzierżawcy, mają zastosowanie przepisy ogólnie obowiązujące.

Art. 5. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 6. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 października 1924 r. i obowiązuje do dnia 1 kwietnia 1926 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

Kierownik Ministerstwa Sprawiedliwości: *Siennicki*

723.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

o poborze przez Skarb Państwa akcji nowych emisji.

Art. 1. W wypadkach, gdy nowe emisje akcji spółek akcyjnych wypuszczone zostają z zastrzeżeniem pierwszeństwa prawa poboru dla akcjonarjuszów spółki, Skarb Państwa uprawniony będzie narówni z akcjonarjuszami spółki do wykorzystania prawa poboru akcji nowej emisji zamiast tych akcjonarjuszów, którzy ze swego prawa poboru nie skorzystali.

Art. 2. Przywilej powyższy służyć będzie Skarbowi wyłącznie w stosunku do tych spółek akcyjnych, które zostały założone przed 1 sierpnia 1914 r.

Art. 3. Zarząd spółki akcyjnej obowiązany jest najdalej w ciągu miesiąca od terminu prekluzyjnego, wyznaczonego dla przedstawienia akcji poprzednich emisji i uskutecznienia poboru akcji nowej emisji (od terminu zamknięcia subskrypcji), zakomunikować Ministerstwu Skarbu dane o liczbie akcji, nie przedstawionych do nowej subskrypcji.

Decyzje sądowe w przedmiocie zakazów dokonywania tranzakcji i uskuteczniania wypłat z tytułów na okaziciela zaginionych lub co do których istnieje przypuszczenie, że zostały zniszczone lub zaginęły, o ile osoby, na których żądanie wspomniane decyzje zostały wydane, wykonają warunki emisji, traktowane będą narówni z akcjami, przedstawionemi w oryginale.

Art. 4. W terminie dwutygodniowym od daty otrzymania zawiadomienia, o którym mowa w art. 3 ust. 1, władny będzie Minister Skarbu wykonać zastrzeżone na rzecz Skarbu Państwa prawo poboru akcji nowej emisji w granicach, w których uzna to dla Skarbu za korzystne.

O ile Minister Skarbu prawa poboru nie wykona, względnie wykona go tylko częściowo, zarząd spółki akcyjnej z resztą akcji nowej emisji postąpi w myśl obowiązujących przepisów.

Art. 5. Właściciele akcji, którzy w terminie prekluzyjnym z przyczyn uzasadnionych prawa swego do poboru akcji nowej emisji nie wykonali, będą mogli w ciągu lat pięciu od daty zamknięcia subskrypcji wystąpić z żądaniem odstąpienia im tych akcji, do których poboru uprzednio byli uprawnieni i które nabył dla siebie Skarb Państwa w wykonaniu zastrzeżonego w ustawie niniejszej przywileju.

Akcje te zostaną odstąpione po uiszczeniu sum, wyłożonych przez Skarb Państwa na nabycie tych akcji, kosztów, z tranzakcją związanych, i % stosunku 1% od sta miesięcznie.

Art. 6. Minister Skarbu oraz organa, przez niego upoważnione, mają prawo kontroli ksiąg handlowych spółki akcyjnej w celu sprawdzenia prawidłowości danych, przez spółkę przedstawionych (art. 3 ust. 1).

Art. 7. Zawarte w ustawach i w warunkach emisyjnych postanowienia, sprzeczne z niniejszą ustawą, tracą moc obowiązującą.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma zastosowanie do emisji akcji już zakończonych, o ile akcje nowej emisji, względnie świadectwa czasowe nie zostały wydane akcjonarjuszom.

Art. 9. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 10. Ustawa niniejsza traci moc obowiązującą dnia 31 grudnia 1927 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

724.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych.

Art. 1. Językiem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej jest język polski.

W języku państwowym urzędują wszystkie rządowe i samorządowe władze i urzędy administracyjne zarówno w służbie wewnętrznej, jak zewnętrznej, z wyjątkami, wyszczególnionemi w następujących artykułach.

Art. 2. Cywilne władze i urzędy administracyjne I i II instancji oraz władze samorządowe i ich zakłady przyjmują podania oraz ustne oświadczenia w sprawach, których załatwienie do nich należy, od obywateli polskich narodowości ruskiej (rusińskiej), białoruskiej i litewskiej również w ich języku macierzystym, a to: od rusinów—na obszarze województw: lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego, wołyńskiego i poleskiego; od białorusinów na obszarze województw: poleskiego, nowogródzkiego, wileńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego i wołkowyskiego w województwie białostockiem; wreszcie od litwinów na obszarze powiatu święciańskiego i gmin z większością litewską dawnego powiatu trockiego w okręgu administracyjnym wileńskim.

Art. 3. Na podania stron, wniesione nie w języku państwowym, władze administracyjne I i II instancji oraz magistratu miast, wydziały powiatowe i wojewódzkie i ich zakłady odpowiadają: na obszarze województw: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego w dwóch językach: państwowym oraz w języku podania; na pozostałych obszarach, wymienionych w art. 2, odpowiedź w takim wypadku następuje w języku państwowym, a na życzenie stron w dwóch językach: państwowym oraz w języku podania.

O dopuszczalności w analogicznych wypadkach w odpowiedziach władz miejskich miast, wydzielonych z powiatów pod względem administracji państwowej, oprócz języka państwowego, jednego z wyżej wymienionych języków decyduje rada miejska.

Urzędy gmin wiejskich odpowiadają stronom w języku podań.

Art. 4. W obradach rad gminnych, miejskich, sejmików powiatowych i wojewódzkich narówni z językiem państwowym mogą być używane języki, które są dopuszczone w podaniach w danem województwie stosownie do art. 2.

O dopuszczalności w obradach rad miejskich miast, wydzielonych z powiatów pod względem administracji państwowej, obok języka państwowego, jednego z wymienionych w art. 2 języków decyduje rada miejska.

Protokóły posiedzeń rad gminnych, miejskich, sejmików powiatowych i wojewódzkich mogą być prowadzone, obok języka państwowego, w jednym z języków, dopuszczonych w obradach, a to na podstawie uchwały danego ciała samorządowego.

Art. 5. Obwieszczenia władz samorządowych mogą być na podstawie uchwały danego ciała samorządowego sporządzane w dwóch językach, a mianowicie obok tekstu w języku państwowym, umieszczonym na pierwszem miejscu, może być tekst w języku, dopuszczonym w podaniach.

Obwieszczenia władz państwowych będą sporządzane w tych samych językach co obwieszczenia władz samorządowych w danej gminie.

Ustawy wojewódzkie i ogłoszenia urzędowe państwowych władz administracyjnych, publikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa, mieć będą obok tekstu w języku państwowym, umieszczonego na pierwszem miejscu, również tekst w tym języku, w którym prowadzony będzie protokół sejmiku wojewódzkiego obok języka państwowego. W razie różnicy brzmienia decyduje tekst w języku państwowym.

Art. 6. Związki samorządowe mogą na mocy swojej uchwały korespondować z innemi władzami samorządowemi nietylko w języku państwowym, ale

i w innym języku, jednak tylko w obrębie obszaru, na którym używanie danego języka jest dopuszczone stosownie do art. 2.

Art. 7. Przepisy art. 2—5 nie dotyczą władz i urzędów zarządów kolei żelaznych oraz poczt, telegrafów i telefonów.

Jednakowoż w ustnem porozumiewaniu się z publicznością, w szczególności przy kolejowych kasach biletowych oraz przy okienkach urzędów pocztowych, należy wedle potrzeby i możności dopuścić język macierzysty miejscowej ludności niepolskiej.

Art. 8. Prawo używania języka niemieckiego w stosunkach urzędowych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego uregulowane będzie odrębną ustawą.

Art. 9. Wykonanie ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz interesowanym ministrom.

Art. 10. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 października 1924 r. Jednocześnie tracą moc obowiązującą przepisy, regulujące dotychczas sprawy, objęte przepisami niniejszej ustawy na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem województw: śląskiego, poznańskiego i pomorskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: w z. *Z. Hübner*

725.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 2 lipca 1924 r.

o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, ich rodzin oraz emerytów.

Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. № 116 poz. 924), art. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (Dz. U. R. P. № 134 poz. 1107) oraz art. 43 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. № 6 poz. 46) zarządza się co następuje:

§ 1. Państwowa pomoc lekarska przysługuje:

1) funkcjonarjuszom państwowym, wyszczególnionym w art. 1 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (z wyjątkiem funkcjonarjuszów państwowych kolei żelaznych), tak mianowanym na stałe jak i do odwołania (prowizorycznym), jak również przeniesionym w stan nieczynny względnie w stan rozporządzalności;

2) sędziom i prokuratorom;

3) praktykantom w służbie administracyjnej oraz kandydatom na stanowiska sędziowskie;

4) członkom rodzin osób, wymienionych pod 1) do 3).

Przez członków rodziny rozumie się osoby, wyszczególnione w art. 4 ustawy z dn. 9 października 1923 r., na które przysługuje prawo pobierania dodatku ekonomicznego. Wyłączeni są ci członkowie rodziny, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl ustawy z dn. 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. № 44 poz. 272);

5) emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym, którzy przeniesieni zostali w stan spoczynku po dniu 1 października 1923 r. z powodu niezdolności do służby, przekroczonego wieku lub uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego. Wyłączeni są od pomocy lekarskiej emeryci, którzy z tytułu swego zatrudnienia podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl ustawy z dn. 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. № 44 poz. 272).

§ 2. Państwowa pomoc lekarska obejmuje:

1) poradę lekarską, do której należą również najniezbędniejsze zabiegi chirurgiczne, zabiegi w zakresie chorób gardła, oczu, nosa, uszu i inne, zabiegi ginekologiczne, chirurgiczno-akuszeryjne, dentystyczne (leczenie i usuwanie zębów oraz plombowanie najtańszym materjałem), pomoc położnicza;

2) dostarczanie niezbędnych lekarstw i środków opatrunkowych za opłatą 25% ich ceny; odnośnie do osób wymienionych w § 1 pod 1) do 3) dostarczanie w wyjątkowych wypadkach okularów (służących do poprawienia refrakcji) i pasków przepuklinowych za opłatą 25% ich ceny;

3) leczenie w szpitalach za opłatą 25% taksy szpitalnej;

4) odnośnie do osób, wymienionych w § 1 pod 1)—3) i 5), kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych;

5) odnośnie do osób wymienionych w § 1 pod 1)—4) w wyjątkowych wypadkach zapomogi pieniężne na leczenie w uzdrowiskach.

§ 3. Pomocy lekarskiej udzielają lekarze urzędowi względnie lekarze (dentyści, położne) przez władze umówieni.

§ 4. Pomoc lekarska udzielana będzie na podstawie „karty porady", wydawanej przez bezpośrednią władzę służbową funkcjonarjusza, za opłatą manipulacyjną w wysokości 50 groszy. W wypadkach nagłych pomoc może być udzielona bez przedstawienia karty porady, która jednak musi być dostarczona lekarzowi najpóźniej dnia następnego.

Na żądanie lekarza chory winien przedstawić legitymację urzędniczą (służbową) względnie dowód osobisty.

§ 5. Porady lekarskie udzielane bywają w miejscu wyznaczonem w pewnych zgóry oznaczonych godzinach; jedynie obłożnie chorych odwiedza lekarz w ich mieszkaniu. Pomoc winna być udzielona zasadniczo w dniu wezwania, a w wypadkach ciężkich bezzwłocznie.

W wypadkach nagłych, o ile przybycie lekarza urzędowego względnie umówionego jest niemożliwe, można wezwać lekarza prywatnego. Koszty w tym przypadku (jedynie za pierwszą wizytę) ponosi Skarb Państwa, według taryfy przyjętej dla miejscowych lekarzy, po sprawdzeniu rachunku przez lekarza urzędowego.

W razie koniecznej potrzeby mogą lekarze urzędowi względnie umówieni, kierować chorych do lekarza specjalisty (umówionego); do lekarza specjalisty zamiejscowego może kierować tylko lekarz urzędowy.

§ 6. Przy zapisywaniu lekarstw i środków opatrunkowych lekarz winien kierować się zasadami oszczędności bez szkody dla celu terapeutycznego.

Lekarstwa i środki opatrunkowe wydaje się w aptekach rządowych lub w aptekach umówionych, tylko na podstawie recepty lub polecenia lekarza państwowej pomocy lekarskiej, za każdym razem oddzielnie wydanego.

Okulary i paski przepuklinowe zapisuje lekarz urzędowy.

Naświetlania, prześwietlania i analizy będą uskuteczniane tylko na podstawie polecenia lekarza urzędowego.

§ 7. Leczenie szpitalne może mieć miejsce jedynie w szpitalu państwowym lub samorządowym.

Funkcjonarjuszom państwowym do X grupy uposażenia włącznie, sędziom i prokuratorom, kandydatom na stanowiska sędziowskie, oraz członkom rodzin tych osób przysługuje leczenie i utrzymanie w szpitalu według klasy II, wszystkim innym funkcjonarjuszom państwowym oraz członkom ich rodzin według klasy III.

Praktykanci w służbie administracyjnej mają prawo do leczenia i utrzymania według tej klasy, która w myśl powyższego postanowienia przywiązana jest do grupy, według której pobierają uposażenie.

Emerytowani funkcjonarjusze państwowi otrzymują leczenie i utrzymanie w szpitalu według tej klasy, która przysługiwała im w chwili przeniesienia w stan spoczynku.

W razie użycia wyższej klasy, niż ta, która przysługuje danej osobie, Skarb Państwa opłaca tylko 75% taksy szpitalnej klasy, należącej się po myśli niniejszego paragrafu.

W wyjątkowych wypadkach może Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) przyznać zwrot kosztów leczenia, przeprowadzonego w domu, lub w prywatnym zakładzie leczniczym, w wysokości, równej kosztom ponoszonym przez Skarb Państwa przy umieszczeniu chorego w szpitalu państwowym lub samorządowym.

§ 8. Umieszczenie chorego w szpitalu następuje na zlecenie lekarza urzędowego względnie umówionego:

1) w wypadku choroby zakaźnej;

2) w razie potrzeby zabiegu lekarskiego, którego wykonanie w domu chorego powoduje wyższe koszty, aniżeli utrzymanie i leczenie w szpitalu;

3) o ile chory nie posiada w domu należytej opieki;

4) w wypadkach, kiedy opieka szpitalna jest niezbędnie potrzebna.

§ 9. Leczenie i utrzymanie w szpitalu państwowym i samorządowym może trwać odnośnie do osób, wymienionych w § 1 pod 1) — 3) i 5) najdłużej pół roku, odnośnie do członków rodzin najdłużej trzy miesiące w ciągu roku kalendarzowego.

§ 10. Pomoc położnicza udzielana bywa w mieszkaniu położnicy, względnie w państwowym lub samorządowym szpitalu lub zakładzie położniczym.

W braku miejsca w szpitalu lub zakładzie, albo w razie groźnego stanu położnicy, uniemożliwiającego przewiezienie jej tam bez szkody dla zdrowia, pomoc położnicza może być udzielona w zakładzie prywatnym. Koszty porodu w zakładzie prywatnym będą zwracane w wysokości 75% taksy szpitalnej tej klasy, która danej osobie przysługuje w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia.

Koszty porodu odbytego w mieszkaniu położnicy zwraca się w wysokości 75% kosztów 10-dniowego utrzymania w szpitalu według taksy tej klasy, która przysługuje danej osobie w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia.

§ 11. Zezwolenia na korzystanie z kąpieli lub zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych będą udzielane na podstawie zaświadczenia lekarza urzędowego stwierdzającego konieczność kąpieli względnie zabiegów oraz ich ilość.

§ 12. Zapomogi na leczenie w uzdrowisku mogą być udzielane w wypadkach koniecznego leczenia klimatycznego na podstawie świadectwa lekarza urzędowego na okres kuracji nie dłuższy niż trzy miesiące. Wysokość zapomogi oblicza się według taksy szpitalnej tej klasy, która danej osobie przysługuje w myśl § 7 niniejszego rozporządzenia. Za podstawę obliczenia służy taksa szpitalna w siedzibie urzędu wojewódzkiego tego województwa, do którego chory udaje się na kurację.

Wypłata zapomogi następuje z reguły po powrocie chorego z uzdrowiska, na podstawie zaświadczenia lekarza umówionego dla danego uzdrowiska lub lekarza urzędowego o odbytej kuracji, przy podaniu dnia jej rozpoczęcia i ukończenia.

W wypadkach niezbędnej konieczności może Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) na wniosek urzędu, któremu dany funkcjonarjusz podlega, udzielić zaliczki w wysokości, nieprzekraczającej 75% całkowitej kwoty przyznanej zapomogi, z tem, że funkcjonarjusz winien po odbytej kuracji udowodnić przeprowadzoną kurację w sposób przepisany w poprzednim ustępie.

§ 13. Koszty przejazdu lekarza do obłożnie chorego oraz koszty przewiezienia obłożnie chorego do lekarza lub szpitala pokrywa Skarb Państwa.

Za przewiezienie chorego pozamiejscowego do lekarza koszty podwody będą opłacane względnie zwracane w wysokości ustalonych taks. O ile podróż odbyła się koleją, będą zwrócone koszty podróży chorego stosownie do klasy przysługującej mu na mocy jego karty legitymacyjnej. Koszty podróży lekarza będą zwracane stosownie do umowy.

Postanowienia niniejszego § nie mają zastosowania do emerytów.

§ 14. Opłaty, przewidziane w § 2 i 4 oraz ograniczenie czasu leczenia w szpitalu, przewidziane w § 9, nie mają zastosowania, gdy pomoc lekarska następuje wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego w czasie lub wskutek pełnienia służby.

§ 15. Jeżeli zostanie stwierdzone, że wezwanie do chorego było nieuzasadnione, dany funkcjonarjusz obowiązany będzie zapłacić honorarjum lekarza w wysokości przyjętej zasadniczo dla lekarzy miejscowych, jakoteż i inne koszty z wizytą lekarską połączone.

§ 16. Zorganizowanie pomocy lekarskiej według zasad, ustalonych w niniejszem rozporządzeniu,

przeprowadzi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia), biorąc pod uwagę potrzeby i warunki pracy w poszczególnych działach służby państwowej.

Odnośne zarządzenia organizacyjne wydane będą w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

§ 17. Pomoc lekarska, unormowana niniejszem rozporządzeniem, przysługuje osobom wymienionym w § 1 również w wypadku, gdy pełnią służbę względnie mieszkają na obszarze W. M. Gdańska.

§ 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, dotyczące pomocy lekarskiej dla osób, objętych niniejszem rozporządzeniem.

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

726.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 19 sierpnia 1924 r.

w przedmiocie ustalenia na miesiąc wrzesień 1924 r. mnożnej dla określania uposażenia funkcjonarjuszów państwowych i wojska.

Na mocy art. 5 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. № 116, poz. 924) zarządza się co następuje:

§ 1. Na miesiąc wrzesień 1924 r. ustanawia się mnożną w wysokości 0.35 złotych polskich.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

727.

Rozporządzenie Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu

z dnia 6 sierpnia 1924 r.

w sprawie częściowej zmiany artykułu 1-go rozporządzenia o taryfie celnej.

Na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 1 sierpnia 1919 r. i uchwały Rady Ministrów z dnia 26 maja 1919 r. zarządza się co następuje:

§ 1. Ustęp pierwszy artykułu 1 rozporządzenia Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 11 czerwca 1920 r. (Dz. U. № 51 poz. 314) otrzymuje następujące brzmienie:

„Każdy towar, wprowadzony do obszaru celnego Rzeczypospolitej Polskiej, podlega opłacie celnej według obowiązującej taryfy, o ile w niej nie zaznaczono wyraźnie, że jest wolny od cła. Towary wywożone z obszaru celnego wolne są od cła, o ile cło wywozowe na te towary nie jest w taryfie wyraźnie ustanowione.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia,

Kierownik Ministerstwa Skarbu: *C. Klarner*

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

728.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu

z dnia 8 sierpnia 1924 r.

o wysokości opłat za dozór kotłów parowych, należących do właścicieli prywatnych, zlecony przez władze państwowe Stowarzyszeniu dozoru kotłów w Poznaniu.

Na mocy art. 4 ustawy z dnia 31 maja 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowemi (Dz. U. R. P. № 50 poz. 303) zarządza się co następuje:

§ 1. Opłaty roczne za dozór kotłów należących do właścicieli prywatnych, oraz kotłów dzierżawionych od władz państwowych przez osoby prywatne w wypadkach, gdy właściciel lub dzierżawca nie są członkami Stowarzyszenia dozoru kotłów w Poznaniu, a Stowarzyszenie wykonywa dozór na zasadzie zlecenia władz państwowych, ustala się w następującej wysokości od każdego kotła:

przy powierzchni ogrzewalnej do 2 m^2 . . .	30 zł.
„ „ „ ponad 2 m^2 do 20 m^2	40 „
„ „ „ „ 20 m^2 „ 50 m^2	50 „
„ „ „ „ 50 m^2 „ 100 m^2	55 „
„ „ „ „ 100 m^2 „ 200 m^2	65 „
„ „ „ „ 200 m^2 za każde dalsze 100 m^2 lub ich część . .	10 „

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie uchyla się rozporządzenie z dnia 6 kwietnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 43, poz. 294) oraz z dnia 2 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. № 32, poz. 332).

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

Kierownik Ministerstwa Skarbu: *C. Klarner*

729.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu

z dnia 22 sierpnia 1924 r.

o wysokości opłat pobieranych przez stowarzyszenie dozoru kotłów w Poznaniu za sprawdzanie urządzeń wymagających dozoru.

Na postawie § 4 ustawy z d. 8 lipca 1905 r. (Zbiór ustaw pruskich str. 317) zarządza się co następuje:

§ 1. Za dozór niżej wymienionych urządzeń ustala się opłaty w złotych w wysokości:

A. WARNIKI.

Rodzaj badania	Za pierwszy zł.	Za każdy następny badany tego samego dnia zł.
a) Przyrządy nowe lub nowo ustawione:		
1) zbadanie budowy i wykonania i pierwsza próba wodna	32	20
2) próba odbiorcza w myśl § 12	32	20
3) próba odbiorcza, połączona z badaniem budowy i wykonania i pierwszą próbą wodną (jednego dnia)	50	32
b) Rewizje porządkowe:		
1) rewizja wewnętrzna	25	20
2) porządkowa próba wodna lub próba wodna w myśl § 16 p. III. .	25	20
3) rewizja wewnętrzna połączona z próbą wodną	38	25
c) Próba wodna po znacznej naprawie albo badanie nadzwyczajne na zamówienie	32	20

B. URZĄDZENIA ACETYLENOWE.

Rodzaj badania	Za pierwszy zł.	Za każdy następny badany tego samego dnia zł.
1) Za całkowite zbadanie urządzenia włącznie ze sprawdzeniem systemu przyrządów	70	45
2) Za badanie częściowe bez sprawdzenia systemu przyrządów	55	40
3) Za sprawdzenie aparatu dla spawania	35	20

C. PODNOŚNICE.

Rodzaj badania	Osobowe zł.	Towarowe zł.	Małe podnośnice lub hamulcowe zł.
I. Badanie odbiorcze (§ 35) łącznie ze sprawdzeniem rysunków, opisu i obliczeń (§ 33 II).			
1) za pierwszą podnośnicę	50	32	20
2) za każdą następną należącą do tegoż właściciela w tem samem miejscu i zbadaną tegoż samego dnia	25	16	10
II. Badanie porządkowe (§ 36).			
1) za pierwszą podnośnicę	32	25	—
2) za każdą następną należącą do tegoż właściciela w tem samem miejscu i zbadaną tegoż samego dnia	25	20	—
III. Egzamin przewodników (§ 32).			
1) pierwszego	7.50	—	—
2) każdego następnego w tem samem przedsiębiorstwie i tego samego dnia	5.—	—	—

D. URZĄDZENIA WÓD GAZOWYCH.

Za sprawdzenie wytrzymałości zbiorników włącznie z próbą wodną, sprawdzenie zaworów bezpieczeństwa i zwrotnych . . . . 35 zł.

§ 2. Właściciele warników, którzy są członkami stowarzyszenia dozoru kotłów w Poznaniu obowiązują opłaty o 20% niższe od § 1 pod lit. A wymienionych.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z dniem tym tracą moc obowiązującą rozporządzenia wydane w przedmiocie unormowanym niniejszem rozporządzeniem.

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

730.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu

z dnia 22 sierpnia 1924 roku

w sprawie domieszek dopuszczalnych w myśl przepisów probierczych.

Na mocy art. 1 ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. o upoważnieniu Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczemi oraz organizacji urzędów probierczych na obszarach b. zaborów: austrjackiego i rosyjskiego (Dz. U. R. P. № 70, poz. 470) zarządza się co następuje:

§ 1. Jako domieszki prócz metali wymienionych w rosyjskiej ustawie probierczej, obowiązującej na obszarze b. zaboru rosyjskiego i w austrjackiej ustawie probierczej, obowiązującej na obszarze b. zaboru austrjackiego, wolno używać również palladu i niklu.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

731.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 9 sierpnia 1924 r.

w sprawie określenia ilości, miejsca urzędowania i składu komisji szacunkowych dla podatku dochodowego na obszarze m. st. Warszawy.

Na mocy art. 32 ustawy o państwowym podatku dochodowym w brzmieniu, ogłoszonem w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 14 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. № 77 poz. 607), zarządza się co następuje:

§ 1. Na obszarze m. st. Warszawy tworzy się 35 komisji szacunkowych dla podatku dochodowego, a w szczególności dla okręgu:

a) I urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych dziesięć komisji szacunkowych,
b) II urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych osiem komisji szacunkowych,
c) III urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych osiem komisji szacunkowych,
d) IV urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych sześć komisji szacunkowych,
e) V urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych trzy komisje szacunkowe.

Miejscem urzędowania komisji jest siedziba właściwego urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych.

§ 2. Komisje szacunkowe, o których mowa w § 1 niniejszego rozporządzenia, należy tworzyć w składzie 8-miu członków i tyluż zastępców.

§ 3. Z chwilą ukonstytuowania komisji szacunkowych na podstawie niniejszego rozporządzenia rozwiązuje się dotychczasowe komisje szacunkowe dla podatku dochodowego na obszarze m. st. Warszawy, z równoczesnem przekazaniem niezałatwionych spraw nowoutworzonym komisjom szacunkowym.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od roku podatkowego 1924.

Jednocześnie traci moc obowiązującą § 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 30 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 75 poz. 517).

Kierownik Ministerstwa Skarbu: *C. Klarner*

732.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 13 sierpnia 1924 r.

w sprawie znajdującego się na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego i okręgu administracyjnego wileńskiego mienia osób nieobecnych, uznanych za zaginione lub za zmarłe; mienia, znajdującego się w zarządzie, ustanowionym przez b. okupantów lub przymusowym zarządzie państwowym; mienia, należącego do osób prawnych, pozbawionych możności wykonywania swych praw, oraz mienia, przechodzącego na własność Skarbu Polskiego na zasadzie art. XII Traktatu Pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą.

Na podstawie art. 2 i 8 ustawy z dnia 4 lipca 1923 r. o organizacji i zakresie działania Głównego Urzędu Likwidacyjnego (Dz. U. R. P. № 75, poz. 583) zarządza się co następuje:

§ 1. Główny Urząd Likwidacyjny ustali stan faktyczny, względnie przeprowadzi rejestrację, wszel-

kich majątków, praw i interesów na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego i okręgu administracyjnego wileńskiego:

a) należących do osób nieobecnych, lub uznanych za zaginione lub zmarłe, o ile w ostatnim wypadku nie zostało ukończone postępowanie spadkowe (Dekret Naczelnika Państwa z dnią 16 grudnia 1918 r. w przedmiocie ochrony majątku nieobecnych właścicieli — Dz. P. P. P. № 21 poz. 68; ustawa z dn. 27 stycznia 1922 w przedmiocie zmiany i uzupełnienia niektórych przepisów obowiązującego w b. Królestwie Polskim Kodeksu Cywilnego z r. 1825 oraz ustawy postępowania cywilnego, dotyczących nieobecnych i zaginionych — Dz. U. R. P. № 11 poz. 87, oraz rozporządzeń Rady Ministrów z dn. 15 maja 1922 r.—Dz. U. R. P. № 43 poz. 360 i z dn. 26 marca 1924 r.—Dz. U. R. P. № 32 poz. 326),

b) znajdujących się w zarządzie, ustanowionym przez b. okupantów lub w przymusowym zarządzie państwowym na zasadzie dekretu Naczelnika Państwa z dnia 16 grudnia 1918 r. (Dz. P. P. P. № 21 poz. 67) oraz rozporządzeń Rady Ministrów z dn. 9 sierpnia 1921 r. (Dz. U. R. P. № 71 poz. 474) i z dn. 24 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 78, poz. 705),

c) należących do osób prawnych, pozbawionych możności wykonywania swych praw,

d) przechodzących na własność Skarbu Polskiego na zasadzie art. XII Traktatu Pokoju pomiędzy Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 49, poz. 300).

§ 2. W miarę wykonania zadań, wskazanych w § 1 niniejszego rozporządzenia, Główny Urząd Likwidacyjny będzie donosił o wynikach właściwym urzędom prokuratorskim i Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, lub też porozumiewał się z właściwemi urzędami i władzami w celu powzięcia dalszych decyzji.

§ 3. W celu wykonania zadań, powierzonych przez niniejsze rozporządzenie, poleca się Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu zwracać się do właściwych ministerstw i władz administracyjnych i samorządowych o wszelkie informacje i materjały oraz wszelką pomoc i współdziałanie przy przeprowadzaniu ankiet i rejestracji, zarządzonych przez Główny Urząd Likwidacyjny.

§ 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Prezesowi Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

§. 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Kierownik Ministerstwa Skarbu: *C. Klarner*

733.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych

z dnia 14 sierpnia 1924 r.

o urządzeniu i utrzymywaniu zakładów kąpielowych publicznych.

Na podstawie punktów 1, 8, 10 i 24 art. 2 Zasadniczej ustawy sanitarnej z dnia 19 lipca 1919 r. (Dz. P. P. P. № 63, poz. 371), art. 24 ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zwalczania chorób zakaźnych oraz innych chorób, występujących nagminnie (Dz. U. R. P. № 67, poz. 402), rozporządzeń Rady Ministrów z dnia 24 listopada 1921 r. (Dz. U. R. P. № 100, poz. 720) i z dnia 1 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. № 64, poz. 569) oraz § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 stycznia 1924 r. w przedmiocie rozdziału kompetencji Ministra Zdrowia Publicznego (Dz. U. R. P. № 9, poz. 86) zarządza się co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą rozporządzenia Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 12 lipca 1922 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o urządzeniu i utrzymywaniu zakładów kąpielowych publicznych (Dz. U. R. P. № 77, poz. 698), przedłuża się na dalsze dwa lata.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 18 września 1924 r. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej prócz województw pomorskiego i poznańskiego oraz górnośląskiej części województwa śląskiego.

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

Sprostowanie:

W Dz. U. R. P. z 1924 r. № 70, poz. 679 w rozporządzeniu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemjami z dnia 19 lipca 1924 r. w wykazie osad miejskich w województwie Białostockiem w p. 10, w pow. suwalskim, zamiast: „Pińsk", winno być „Puńsk".

Warszawa. Tłoczono w Drukarni Państwowej z polecenia Ministra Sprawiedliwości. 25450 P

Konto czekowe Pocztowej Kasy Oszczędności № 30130. Cena 35 groszy.

111
301

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

OKRES I.

MINISTERSTWO SPRAW
WEWNĘTRZNYCH
Nr Pr. 7266.

Druk N-r 1335.

Warszawa, dnia 27 czerwca 1924 r.

Na zasadzie art. 13 Regulaminu Obrad Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej mam zaszczyt przesłać przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 23. VI r. b. **projekt ustawy o języku państwowym i języku urzędowania państwowych i samorządowych władz administracyjnych**, z prośbą o przedłożenie go Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie załączam.

Minister
Z. Hübner.

Do
Pana Marszałka Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

USTAWA

o języku państwowym i języku urzędowania państwowych i samorządowych władz administracyjnych.

Art. 1.

Językiem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej jest język polski.

W języku państwowym urzędują wszystkie państwowe i samorządowe władze i urzędy administracyjne zarówno w służbie wewnętrznej, jak zewnętrznej, z wyjątkami, wyszczególnionemi w następujących artykułach.

Art. 2.

Cywilne władze i urzędy administracyjne I i II instancji oraz władze samorządowe i ich zakłady przyjmują podania oraz ustne oświadczenia w sprawach, których załatwienie do nich należy, od osób narodowości rusińskiej (ukraińców, starorusinów i t. d.) białoruskiej i litewskiej również w ich języku macierzystym, a to: od rusinów — na obszarze województw: lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego, wołyńskiego i poleskiego; od białorusinów na obszarze województw: poleskiego, nowogródzkiego, wileńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego i wołkowyskiego w województwie białostockiem; wreszcie — od litwinów na obszarze powiatów wileńsko-trockiego i święciańskiego w województwie wileńskiem.

Art. 3.

Na podania stron, wniesione nie w języku państwowym, władze administracyjne I i II instancji oraz magistraty miast, wydziały powiatowe i wojewódzkie i ich zakłady odpowiadają: na obszarze województw lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego w dwóch językach — państwowym oraz w języku podania; na pozostałych obszarach, wymienionych w art. 2, odpowiedź w takim wypadku następuje w języku państwowym, a na życzenie stron w dwóch językach — państwowym oraz w języku podania.

O dopuszczalności w analogicznych wypadkach w odpowiedziach władz miejskich miast, wydzielonych z powiatów pod względem administracji państwowej — oprócz języka państwowego, jednego z wyżej wymienionych języków decyduje rada miejska.

Urzędy gmin wiejskich odpowiadają stronom w języku podań.

Art. 4.

W obradach rad gminnych, miejskich, sejmików powiatowych i wojewódzkich narówni z językiem państwowym mogą być używane ję

zyki, które są dopuszczone w podaniach w danem województwie stosownie do art. 2.

O dopuszczalności w obradach rad miejskich miast, wydzielonych z powiatów pod względem administracji państwowej, obok języka państwowego, jednego z wymienionych w art. 2 języków decyduje rada miejska.

Protokóły posiedzeń rad gminnych, miejskich, sejmików powiatowych i wojewódzkich mogą być prowadzone, obok języka polskiego, w jednym z języków, dopuszczonych w obradach, — a to na podstawie uchwały danego ciała samorządowego.

Art. 5.

Obwieszczenia władz samorządowych mogą być na podstawie uchwały danego ciała samorządowego sporządzane w dwóch językach, a mianowicie — obok tekstu w języku państwowym, umieszczonym na pierwszem miejscu, może być tekst w języku dopuszczonym w podaniach.

Obwieszczenia władz państwowych będą sporządzane w tych samych językach co obwieszczenia władz samorządowych w danej gminie.

Ustawy wojewódzkie i ogłoszenia urzędowe państwowych władz administracyjnych, publikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa, mieć będą obok tekstu w języku państwowym, umieszczonego na pierwszem miejscu, również tekst w tym języku, w którym prowadzony będzie protokół sejmiku wojewódzkiego obok języka państwowego. W razie różnicy brzmienia decyduje tekst w języku państwowym.

Art. 6.

Związki samorządowe mogą na mocy swojej uchwały korespondować z innemi władzami samorządowemi nie tylko w języku państwowym, ale i w innym języku, jednak tylko w obrębie obszaru, na którym używanie danego języka jest dopuszczone stosownie do art. 2.

Art. 7.

Przepisy art. 2 — 5 nie dotyczą władz i urzędów z zarządów kolei żelaznych oraz poczt i telegrafów.

Jednakowoż w ustnem porozumiewaniu się z publicznością, w szczególności przy kolejowych kasach biletowych oraz przy okienkach urzędów pocztowych, należy wedle potrzeby i możności dopuścić język macierzysty miejscowej ludności.

Art. 8.

Prawo używania języka niemieckiego w stosunkach urzędowych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego uregulowane będzie odrębną ustawą.

Art. 9.

Wykonanie ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz interesowanym Ministrom.

Art. 10.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w miesiąc po jej ogłoszeniu. Jednocześnie tracą moc obowiązującą przepisy, regulujące dotychczas sprawy, objęte przepisami niniejszej ustawy na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem województw: śląskiego, poznańskiego i pomorskiego.

UZASADNIENIE.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 109 poręcza każdemu obywatelowi prawo pielęgnowania swojej mowy obok innych właściwości narodowych, wyczerpując w tak ogólnikowej formule kwestję swobód obywatelskich w dziedzinie językowej. Zobowiązania międzynarodowe Polski w tej mierze są zakreślone bardzo wązko, o ile bowiem nie liczyć Konwencji Genewskiej, odnoszącej się do Górnego Ślązka, to konkretne traktatowe zobowiązania Rzeczypospolitej sprowadzają się tylko do poczynienia obywatelom innego języka niż polski odpowiednich ułatwień w używaniu ich języka w sądach.

W przedłożonym projekcie, regulującym kwestję używania języków w państwowych i samorządowych władzach administracyjnych w województwach wschodnich, Rząd uważa za wskazane nie ograniczać się tak wązkiemi ramami, w jakie kwestja językowa jest ujęta w zobowiązaniach międzynarodowych Polski. Nie bacząc na to, że przyznanie szerokich praw językom mniejszości w stosunkach z władzami administracyjnemi stworzyć może pewne trudności w urzędowaniu, Rząd dąży do tego, aby odrębności językowe nie utrudniały ludności dostępu do władz i instytucji państwowych i samorządowych.

W konsekwentnem rozwinięciu tego założenia projektowane przepisy przyznają miejscowej ludności na obszarze siedmiu województw wschodnich, a częściowo i na obszarze Województwa Białostockiego prawo zwracania się do miejscowych władz administracyjnych państwowych i samorządowych zarówno ustnie, jak i na piśmie w ich językach macierzystych (Art. 2). Dalej — języki te mogą być używane w obradach Rad gminnych, miejskich, Sejmikach powiatowych i wojewódzkich na równi z językiem

państwowym (Art. 4 ustęp 1); na podstawie uchwały danego ciała samorządowego w językach tych obok państwowego mogą być prowadzone protokóły obrad korporacji samorządowych (Art. 4 ustęp 3), sporządzane obwieszczenia (Art. 5 ustęp 1 i 2), wreszcie w tych językach może się odbywać korespondencja między władzami samorządowemi w granicach określonych obszarów (Art. 6). Miastom, wydzielonym z powiatu pod względem administracji państwowej, w kwestjach językowych pozostawia się dużą samodzielność, przewiduje się bowiem, że ich Rady miejskie decydować będą o swoim języku obrad i urzędowania (Art. 3 ustęp 2 i Art. 4 ust. 2).

Odpowiedzi władz państwowych oraz władz samorządowych wyższego rzędu następują z reguły w języku państwowym; jednak na obszarze trzech województw Małopolski, gdzie zarówno ludność rusińska, jak i urzędy przyzwyczajone są do korespondowania w języku rusińskim, na podania w tym języku władze te udzielać będą odpowiedzi w dwóch językach, a mianowicie: państwowym i rusińskim. W pozostałych czterech województwach wschodnich w analogicznych wypadkach odpowiedź następować będzie w języku państwowym, a na życzenie stron w języku państwowym oraz w języku podania. Urzędy gmin wiejskich odpowiadać będą w języku podania (Art. 3).

Ponadto ustanawia się dla trzech województw Małopolski, że ustawy wojewódzkie i ogłoszenia urzędowe państwowych władz administracyjnych publikowane w Dzienniku urzędowym Województwa mieć będą obok tekstu w języku państwowym również tekst w tym języku, w którym prowadzony będzie protokół Sejmiku wojewódzkiego (Art. 5 ust. 3).

Drukarnia
Społeczna
Słow. Robotników Chrz.
1914
TEL
205-80
WARSZAWA
PL. GRZYBOWSKI 3|5

DZIENNIK USTAW

22.

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

30 września — № 85. — Rok 1924.

820.

Rozporządzenie wykonawcze Rady Ministrów

z dnia 24 września 1924 r.

do ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. № 73, poz. 724).

Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. № 73, poz. 724) zarządza się co następuje:

Do art. 1.

§ 1. Centralne władze i urzędy państwowe, władze i urzędy wojskowe, zarządów kolei żelaznych oraz poczt, telegrafów i telefonów na całym obszarze Rzeczypospolitej urzędują zarówno w służbie wewnętrznej jak i zewnętrznej wyłącznie w języku państwowym.

Do art. 2.

§ 2. Określone artykułem 2 ustawy prawo składania podań i oświadczeń w języku macierzystym przysługuje osobom fizycznym, oraz osobom prawnym, tym ostatnim wedle okoliczności faktycznych obywatelstwa i narodowości ich członków oraz postanowień ich statutów w tej mierze.

Od osób składających podania lub ustne oświadczenia w językach macierzystych na zasadzie artykułu 2 ustawy z reguły nie należy wymagać wykazania, że posiadają obywatelstwo polskie i przynależność do danej narodowości. Gdyby jednak na podstawie treści podania lub też z innych okoliczności powzięte zostały poważne wątpliwości, że strona nie posiada któregokolwiek z powyższych warunków, należy wstrzymać rozpatrzenie podania, względnie przyjęcie do wiadomości ustnego oświadczenia, dopóki strona o tem powiadomiona nie wykaże, że przepisane artykułem 2 ustawy warunki posiada.

Określone w artykule 2 ustawy prawo składania podań i ustnych oświadczeń w języku litewskim przez obywateli polskich narodowości litewskiej, zamieszkałych w obrębie gmin z większością litewską dawnego powiatu trockiego, ma zastosowanie na obszarze gminy olkienickiej w powiecie wileńsko-trockim.

Wykonywanie uprawnień, służących obywatelom polskim narodowości ruskiej (rusińskiej), białoruskiej i litewskiej, — wnoszenia podań i ustnych oświadczeń do władz i urzędów w językach macierzystych może mieć zastosowanie jedynie w granicach obszarów określonych w artykule 2 ustawy wobec cywilnych władz i urzędów administracyjnych II i I instancji (urzędy wojewódzkie, izby skarbowe, kuratorowie szkolni, urzędy ziemskie, urzędy górnicze, starostwa, urzędy i kasy skarbowe, inspektorowie szkolni, inspektorowie pracy i t. d.), oraz władz i urzędów samorządowych (sejmiki i wydziały wojewódzkie, powiatowe, rady miejskie i magistraty miast, rady gminne i urzędy gminne i t. d.) i ich zakładów.

Wszelkie pisma i podania, nie wyłączając środków prawnych skierowane do władz i urzędów, wymienionych w § 1 niniejszego rozporządzenia, lub do władz i urzędów znajdujących się poza obszarami określonemi artykułem 2 ustawy, choćby były wnoszone za pośrednictwem miejscowych władz i urzędów administracyjnych rządowych, względnie samorządowych, winny być sporządzane w języku państwowym.

Do art. 3 i 4.

§ 3. Odpowiedź na podanie wniesione nie w języku państwowym, powinna być wystosowana, o ile możności, w tem samem narzeczu co użyte w podaniu, przy zastosowaniu alfabetu właściwego danemu językowi, lub narzeczu.

O dopuszczalności w odpowiedziach oraz w obradach i protokółach władz miejskich w mieście Lwowie obok języka państwowego — języka ruskiego, zaś w mieście Wilnie — języka białoruskiego — decydują rady miejskie tych miast.

Wszelkie pisma z urzędu (nie stanowiące odpowiedzi na podania i oświadczenia) władz i urzędów administracyjnych rządowych winny być sporządzane w języku państwowym.

Wszelkie pisma tego rodzaju władz samorządowych i ich zakładów winny być zasadniczo sporządzane w języku państwowym, o ile dotychczasowy sposób urzędowania i z nim związane warunki techniczne nie stoją temu na przeszkodzie.

Do art. 5.

§ 4. Obwieszczenia władz i urzędów wymienionych w § 1 niniejszego rozporządzenia na całym obszarze Rzeczypospolitej sporządzane będą wyłącznie w języku państwowym.

Obwieszczenie cywilnych władz i urzędów administracyjnych II i I instancji w zasadzie sporządzane są w języku państwowym; jedynie w gminach, w których obwieszczenia władz gminnych będą na podstawie art. 5 sporządzane w dwóch językach, również obwieszczenia cywilnych władz i urzędów administracyjnych II i I instancji będą sporządzane w tych samych językach.

Do art. 6.

§ 5. Na obszarach, na których używanie danego języka macierzystego jest dopuszczone stosownie do artykułu 2 ustawy władze i urzędy samorządowe oraz ich zakłady mogą na mocy uchwały danego związku samorządowego wysyłać pisma do innych władz i urzędów samorządowych nietylko w języku państwowym, ale i w danym języku macierzystym; nie mają one jednak prawa wymagać, aby odpowiedź następowała w tym samym języku, w którym było sporządzone ich pismo.

Do art. 7.

§ 6. Funkcjonarjusze kolejowi, oraz urzędów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych na obszarze województw: lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego, wołyńskiego i poleskiego przy ustnem porozumieniu się z publicznością w szczególności przy okienkach pocztowych i kasach kolejowych, winni porozumiewać się z miejscową ludnością również w języku ruskim, o ile tego zajdzie istotna potrzeba. To samo ma odpowiednie zastosowanie w odniesieniu do języka białoruskiego na obszarze województw poleskiego, nowogródzkiego i okręgu administracyjnego wileńskiego, zaś w odniesieniu do języka litewskiego — na obszarze powiatu święciańskiego i gminy olkienickiej w powiecie wileńsko-trockim.

§ 7. Rozstrzyganie odwołań w sprawach języka urzędowania należy w toku instancji do właściwych administracyjnych władz rządowych i samorządowych.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi **w życie** z dniem 1 października 1924 r.

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Minister Sprawiedliwości: *Wł. Wyganowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Sikorski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *Miklaszewski*

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych: *Janicki*

Minister Kolei: *Tyszka*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *L. Darowski*

Minister Reform Rolnych: *W. Kopczyński*

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych: *Rybczyński*

821.

Rozporządzenie Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu

z dnia 9 sierpnia 1924 r.

w sprawie wstrzymania poboru podatku od węgla na obszarze Rzeczypospolitej.

Na zasadzie art. 1 § 6 a) niemieckiej ustawy z dnia 20 kwietnia 1922 r. (Dz. U. Rz. Niem. str. 335 dodatek 6) tudzież § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 (Dz. U. R. P. № 48 poz. 331) zarządza się co następuje:

§ 1. Wstrzymuje się pobór podatku przewidzianego w § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 2 czerwca 1924 (Dz. U. R. P. № 55 poz. 552) od węgla wywiezionego z kopalń po 15 lipca 1924 wzgl. zużytego po tym terminie na własne potrzeby kopalń.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od 15 lipca 1924 r.

Minister Skarbu: *Wł. Grabski*

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

822.

Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych

z dnia 24 września 1924 r.

w sprawie częściowej zmiany rozporządzenia z dnia 11 lipca 1924 r. o ulgach celnych.

Na mocy art. 7 ust. b. ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o uregulowaniu stosunków celnych (Dz. U. R. P. № 80, poz. 777) zarządza się co następuje:

§ 1. Tabela towarów, podana w § 1 rozporządzenia Ministrów: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 11 lipca 1924 r. o ulgach celnych (Dz. U. R. P. № 59, poz. 599), otrzymuje w części odnoszącej się do pozycji ex 152 p. 7 następujące brzmienie:

Pozycja taryfy celnej:	Nazwa towaru:	Cło ulgowe w $^0/_0$ cła normalnego.
Ex 152 p. 7	Rury bez szwu o osi prostej, wszelkiej wagi, o średnicy zewnętrznej powyżej 300 mm., zaopatrzone z jednego końca w gwint wewnętrzny i z drugiego końca w gwint zewnętrzny nacięty na długości nie mniejszej niż połowa zewnętrznej średnicy rury	10
Ex 152 p. 7	Rury bez szwu o osi prostej, wszelkiej wagi, o średnicy zewnętrznej powyżej 100 mm. do 300 mm. włącznie, zaopatrzone z jednego końca w gwint wewnętrzny i z drugiego końca w gwint zewnętrzny nacięty na długości nie mniejszej niż połowa zewnętrznej średnicy rury	30

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie jednocześnie z ustawą z dnia 31 lipca 1924 r. o uregulowaniu stosunków celnych (Dz. U. R. P. № 80 poz. 777) i będzie obowiązywało do dnia 15 października (włącznie) 1924 r.

Minister Skarbu: *W. Grabski*

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu: *Malangiewicz*

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych: *Raczyński*

823.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu

z dnia 26 września 1924 r.

w sprawie zniżki taryfy telefonicznej za prasowe rozmowy telefoniczne Polskiej Agencji Telegraficznej.

Na mocy art. 17 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. № 58 poz. 584) oraz zgodnie z § 5 Statutu Polskiej Agencji Telegraficznej stanowiącego integralną część rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. № 55 poz. 547) zarządza się co następuje:

§ 1. Udziela się Polskiej Agencji Telegraficznej w Warszawie oraz jej oddziałom w Bydgoszczy, Grudziądzu, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Toruniu i Wilnie 75% zniżki, w stosunku do obowiązującej ogólnej taryfy, za prasowe rozmowy telefoniczne prowadzone między godziną 18 a 9.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1924 r.

Minister Przemysłu i Handlu: *Józef Kiedroń*

824.

Oświadczenie Rządowe

z dnia 16 września 1924 r.

w sprawie przystąpienia Państw Syrji i Libanu, pozostających pod mandatem francuskim, do Międzynarodowej Konwencji o ochronie własności przemysłowej, podpisanej w Paryżu dn. 20 marca 1883 r., przejrzanej w Bruksellí dn. 14 grudnia 1900 r. i w Waszyngtonie dn. 2 czerwca 1911 r.

Podaje się niniejszem do wiadomości, zgodnie z komunikatem Związkowego Rządu Szwajcarskiego, że Rząd Francuski zgłosił dn. 18 czerwca r. b. w imieniu pozostających pod mandatem francuskim Państw Syrji i Libanu przystąpienie ich do Międzynarodowej Konwencji o ochronie własności przemysłowej, podpisanej w Paryżu dn. 20 marca 1883 r., przejrzanej w Bruksellí dn. 14 grudnia 1900 r. i w Waszyngtonie dn. 2 czerwca 1911 r. (ogłoszonej w Dz. U. R. P. № 8, poz. 58 z 1922 r.) oraz, że przystąpienie to zacznie obowiązywać wymienione Państwa od dn. 1 września 1924 r.

Minister Spraw Zagranicznych: *Al. Skrzyński*

825.

Oświadczenie Rządowe

z dnia 16 września 1924 roku

o przystąpieniu Irlandji do Międzynarodowej Konwencji z dnia 21 czerwca 1920 r., dotyczącej utworzenia Międzynarodowego Instytutu Chłodniczego w Paryżu.

Podaje się niniejszem do wiadomości, że zgodnie z komunikatem Rządu Francuskiego z dnia 11 sierpnia 1924 r., Irlandja przystąpiła do Międzynarodowej Konwencji z dnia 21 czerwca 1920 roku, dotyczącej utworzenia Międzynarodowego Instytutu Chłodniczego w Paryżu (ogłoszonej w Dz. U. R. P. № 78, poz. 703 z 1922 r.).

Minister Spraw Zagranicznych: *Al. Skrzyński*

Warszawa. Tłoczono w Drukarni Państwowej z polecenia Ministra Sprawiedliwości. 25892 P

Konto czekowe Pocztowej Kasy Oszczędności № 30130. Cena 25 groszy.

OD ADMINISTRACJI: Zawiadamia się pp. prenumeratorów, że wobec objętości numerów Dz. Ustaw jak: taryfa celna № 54, w druku: traktat zawarty w St. Germain-en-Laye, cena którego wyniesie około 6-ciu Zł., prenumeratę Dz. Ustaw w IV kwartale r. b. ustala się na 5 złotych bez dopłaty za załączniki i porto pocztowe.

W razie nieopłacenia prenumeraty do dnia 1 października r. b., wysyłanie Dz. Ustaw będzie bezwzględnie wstrzymane wszystkim pp. prenumeratorom.

PREZYDJUM
RADY MINISTRÓW

WARSZAWA, DN. 31 października 1924.

115
305

Okólnik Nr. 104

Nr. 15577

Przepisy językowe dotyczące napisów na urzędach państwowych.

2c

Do

wszystkich Panów Ministrów i p.kierownika
Ministerstwa Robót Publicznych
/do rąk własnych/
w Warszawie

Przedłożony Radzie Ministrów przez ministra spraw wewnętrznych projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. D.U.Nr.73 o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych zawierał między innymi przepisy dotyczące napisów na urzędach państwowych oraz wewnątrz lokali urzędowych. W myśl tych przepisów napisy sporządzane być miały wyłącznie w języku państwowym z tem jednak, że dotychczasowe napisy w językach wymienionych w art.2 cytowanej ustawy językowej - miały być czasowo utrzymane jako tłomaczenia pomocnicze dla ludności miejscowej.

Rada Ministrów, uchwalając na posiedzeniu z dnia 24 września 1924 r. projekt rozporządzenia wykonawczego, postanowiła, by powyższe przepisy zostały z tekstu rozporządzenia wyeliminowane i by odnośne dyrektywy wydane zostały drogą instrukcji wewnętrznej.

Proszę Pana ministra /kierownika/ o nadesłanie do moich rąk - celem uprzedniego przeglądnięcia - projektów zarządzeń, jakie Pan minister /kierownik/ zamierza wydać w swoim zakresie działania celem wykonania powyższej uchwały Rady Ministrów.

PREZES RADY MINISTRÓW:
Wł. Grabski

Sygnum Nr. 8. 25.VI.24. 8000.
Drukarnia Państwowa. Nr. 24984.

31 października 4

O k ó l n i k Nr. 104

Nr. 15577

Przepisy językowe dotyczące napisów na urzędach państwowych.

D o

wszystkich Panów Ministrów i p.Kierownika
Ministerstwa Robót Publicznych
/do rąk własnych/

w Warszawie

Przedłożony Radzie Ministrów przez ministra spraw wewnętrznych projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. D.U.Nr.73 o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych z a w i e r a ł między innymi przepisy dotyczące napisów na urzędach państwowych oraz wewnątrz lokali urzędowych. W myśl tych przepisów napisy sporządzane być miały wyłącznie w języku państwowym z tem jednak, że dotychczasowe napisy w językach wymienionych w art.2 cytowanej ustawy językowej - miały być c z a s o w o utrzymane jako tłomaczenia pomocnicze dla ludności miejscowej.

Rada Ministrów, uchwalając na posiedzeniu z dnia 24 września 1924 r. projekt rozporządzenia wykonawczego, postanowiła, by powyższe przepisy zostały z tekstu rozporządzenia wyeliminowane i by odnośne dyrektywy wydane zostały drogą instrukcji wewnętrznej.

Proszę Pana ministra /Kierownika/ o nadesłanie do moich rąk - celem uprzedniego przeglądnięcia - projektów zarządzeń, jakie Pan minister /Kierownik/ zamierza wydać w swoim zakresie działania celem wykonania powyższej uchwały Rady Ministrów.

PREZES RADY MINISTRÓW:

Sł. pil.

7 listopda [1924]

Pr.242/Taj. 2 d.

W sprawie zarządzeń w celu uregulowania kwestji językowej w komunikacji poczt.-tel.

Projekt

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 3 czerwca 1924 roku o poczcie, telegrafie i telefonie /Dz.U.R.P.Nr.58 poz.584/, tudzież ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym /Dz.U.R.P.Nr.73 poz.724/ zachodzi potrzeba uregulowania kwestji używania języków obcych w komunikacji pocztowej, telegraficznej i telefonicznej w obrocie wewnętrznym.

Wobec czego zamierzonem jest wydanie rozporządzeń Ministra Przemysłu i Handlu:

1/ o podawaniu adresów przesyłek pocztowych w obrocie wewnętrznym w języku polskim, przy równoczesnem dopuszczeniu w adresach przesyłek listowych zwykłych:

a/ w obrocie wewnątrz obszarów oznaczonych w art.2-im ustawy o języku państwowym - odnośnych języków macierzystych i pisma cyrylicy,

b/ w obrocie między obszarami oznaczonymi w art.2-im tejże ustawy, jakoteż w obrocie z całego Państwa - języka miejsca przeznaczenia.

2/ o dopuszczalności języków obcych w komunikacji telegraficznej i telefonicznej.

3/ o bezwzględnem używaniu w komunikacji poczt.-tel. nazw miejscowości w języku polskim w ustalonem brzmieniu urzędowem.

W celu uzgodnienia swego stanowiska z ogólnymi zasadami polityki wewnętrznej Rządu przedkłada się dyspozycję projektowanych zarządzeń wraz z uzasadnieniem :

1/ <u>w komunikacji pocztowej:</u>

a/ w adresach przesyłek listowych / oprócz wyjątków podanych pod b/ w adresach listów wartościowych, paczek zwykłych i wartościowych, pieniężnych przekazów pocztowych i czeków P.K.O. - zastrzega się podawanie adresów t.j. nazwiska adresata i bliższych oznaczeń w języku polskim, alfabetem łacińskim, a ponadto nazw miejscowości przeznaczenia / ostatniej poczty/ bezwzględnie przy zachowaniu tychsamych warunków - w ustalonem brzmieniu urzędowem,

b/ w adresach zwykłych przesyłek listowych w obrocie wewnątrz i z innych terenów Państwa do obszarów wymienionych w art.2 Ustawy o języku państwowym / Dz.U.N.73.poz.724 z r.1924 / - dopuszcza się podawanie nazwiska adresata i bliższych oznaczeń adresu w odnośnym języku macierzystym przy dozwoleniu użycia w języku ruskim i białoruskim pisma cyrylicy. Zastrzega się jednakże przytem podawanie nazw miejscowości bezwzględnie w języku polskim alfabetem łacińskim w ustalonem brzmieniu urzędowem.

SaMa MH.

/.

Listopada [1924]

Pr.242/Taj.

2 d.

W sprawie zarządzeń w celu uregulowania kwestji językowej w komunikacji poczt.-tel.

Projekt

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 3 czerwca 1924 roku o poczcie, telegrafie i telefonie /Dz.U.R.P.Nr.58 poz.584/, tudzież ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym /Dz.U.R.P.Nr.73 poz.724/ zachodzi potrzeba uregulowania kwestji używania języków obcych w komunikacji pocztowej, telegraficznej i telefonicznej w obrocie wewnętrznym.

Wobec czego zamierzonem jest wydanie rozporządzeń Ministra Przemysłu i Handlu:

1/ o podawaniu adresów przesyłek pocztowych w obrocie wewnętrznym w języku polskim, przy równoczesnem dopuszczeniu w adresach przesyłek listowych zwykłych:

a/ w obrocie wewnątrz obszarów oznaczonych w art.2-im ustawy o języku państwowym - odnośnych języków mniejszościowych i pisma cyrylicy,

b/ w obrocie między obszarami oznaczonymi w art.2-im tejże ustawy, jakoteż w obrocie z całego Państwa - języka miejsca przeznaczenia.

2/ o dopuszczalności języków obcych w komunikacji telegraficznej i telefonicznej.

3/ o bezwzględnem używaniu w komunikacji poczt.-tel. nazw miejscowości w języku polskim w ustalonem brzmieniu urzędowem.

W celu uzgodnienia swego stanowiska z ogólnymi zasadami polityki wewnętrznej Rządu przedkłada się dyspozycje projektowanych zarządzeń wraz z uzasadnieniem :

1/ w komunikacji pocztowej:

a/ w adresach przesyłek listowych / oprócz wyjątków podanych pod b/ w adresach listów wartościowych, paczek zwykłych i wartościowych, pieniężnych przekazów pocztowych i czeków P.K.O. - zastrzega się podawanie adresów t.j. nazwiska adresata i bliższych oznaczeń w języku polskim, alfabetem łacińskim, a ponadto nazw miejscowości przeznaczenia / ostatniej poczty/ bezwzględnie przy zachowaniu tychże warunków - w ustalonem brzmieniu urzędowem,

b/ w adresach zwykłych przesyłek listowych w obrocie wewnątrz i z innych terenów Państwa do obszarów wymienionych w art.2 Ustawy o języku państwowym / Dz.U.R.P.73.poz.724 z r.1924 /- dopuszcza się podawanie nazwiska adresata i bliższych oznaczeń adresu w odnośnym języku mniejszościowym przy dozwoleniu użycia w języku ruskim i białoruskim pisma cyrylicy. Zastrzega się jednakże przytem podawanie nazw miejscowości bezwzględnie w języku polskim alfabetem łacińskim w ustalonem brzmieniu urzędowem.

Sekr.MH. /.

c/ adresowanie przesyłek prócz podawania nazwy miejscowości w języku polskim w ustalonem brzmieniu urzędowem - wymienione pod a/ - nie będzie możliwe na obszarze województw: śląskiego, poznańskiego i pomorskiego do czasu ustawowego uregulowania praw języka niemieckiego.

d/ w razie nie zastosowania się do wymienionych zasad, Zarząd pocztowy ma prawo: - odnośnie przesyłek listowych zwykłych uchylić się od odpowiedzialności za ich nieprawidłowe doręczenie i ewent. zwrot do miejsca nadania, - odnośnie przesyłek zapisanych odmówić ich przyjęcia.

II. w komunikacji telegraficznej:

dopuszcza się używanie w treści telegramów wszystkich języków europejskich, oraz języków: łacińskiego, hebrajskiego i japońskiego przy bezwarunkowem użyciu alfabetu łacińskiego. W razie niezastosowania się do tych przepisów Zarząd pocztowy ma prawo odmówić przyjęcia telegramu. Na obszarze województw: śląskiego, poznańskiego i pomorskiego / do czasu ustawowego uregulowania praw języka niemieckiego/ używanie w komunikacji telegraficznej alfabetu gotyckiego jest dopuszczalne.

III. w komunikacji telefonicznej:

nie zastrzega się żadnych ograniczeń co do języka prowadzonych rozmów. Przy zamawianiu jednakże rozmów telefonicznych zastrzega się : a/ przy zgłoszeniach ustnych - za wyjątkiem dokonywanych w urzędach na obszarach wymienionych w art. 2. Ustawy o języku państwowym, oraz województw: śląskiego, poznańskiego i pomorskiego - bezwarunkowe podawanie numeru i żądanej stacji w języku polskim, b/ przy zamówieniach tak ustnych, jak i pisemnych na obszarze całego Państwa bezwarunkowe podawanie nazwy żądanej miejscowości w języku polskim w ustalonem brzmieniu urzędowem. W razie niezastosowania się do tych przepisów, Zarząd pocztowy ma prawo uchylić się od odpowiedzialności za należyte spełnienie żądania interesanta.

U z a s a d n i e n i e .

Obowiązujące dotychczas na poszczególnych terenach Państwa przepisy b.państw zaborczych niejednolite i niejednokrotnie ze sobą sprzeczne powodują w dziedzinie poczt i telegrafów, jako jednej z ważniejszych gałęzi życia codziennego ustawicznie rozmaite nieporozumienia, zażalenia i trudności. Stan ten z jednej strony odbija się ujemnie na sprawności komunikacji poczt.-tel., z drugiej strony powoduje u obywateli polskich innych narodowości niezadowolenie.

Wobec tego, dla przedstawienia całokształtu omawianych spraw i dla umotywowania projektowanych rozporządzeń przytaczam:

do punktu I. Obywatele polscy innych narodowości, używają w adresowaniu przesyłek pocztowych, niejednokrotnie tendencyjnie przekręconych dowolnie nazw miejscowości lub też narzuconych przez b.rządy zaborcze jak naprzykład: " Lemberg, Krakau, Stanislau, Kolomea, Teschen, Bromberg, Hohensalza itd.", oraz naprzykład Żydzi: " Krukiew, Grossmost, Auschwitz" zamiast: Kraków, Mosty Wielkie, Oświęcim i wreszcie Rusini: " Łuka" zamiast Łąka, " Horłyci" zamiast Gorlice.- Stan ten powoduje ogromne trudności w należytej wysyłce tych przesyłek oraz wywołuje słuszne protesty społeczeństwa polskiego. Z tych

/.

przyczyn,oraz dla zachowania swego autorytetu,Państwo polskie musi żądać bezwzględnie od swych obywateli znajomości i używania właściwych nazw miejscowości nie umniejszając przezto bynajmniej praw językowych mniejszości narodowych ustawowo zastrzeżonych.

Zamierzając następnie dopuścić używanie w adresach zwykłych przesyłek listowych języki macierzyste ludności zamieszkującej zwartą masą obszary Państwa wymienione w art.2 Ustawy o języku państwowym - kieruje się chęcią udostępnienia masom tej ludności korzystania z urządzeń pocztowych i telegraficznych.Stosowanie tych ułatwień przy bezwzględnem zresztą zastrzeżeniu podawania nazwy miejscowości w języku polskim w ustalonem brzmieniu urzędowem,nie umniejszy praw języka polskiego w dziedzinie poczt i telegrafów, a wobec postanowienia ustępu 2 art.7 Ustawy o języku państwowym nie sprawi z punktu widzenia technicznego dla personelu służby wykonawczej w urzędach pocztowych większych trudności.Podobnie też dopuszczenie tych języków w adresach przesyłek listowych zwykłych w obrocie z całego Państwa do poszczególnych obszarów oznaczonych w art.2-im ustawy o języku państwowym nie natrafi na żadne trudności,gdyż w czasie transportu urząd nadawczy i urzędy pośrednie zainteresowane są tylko nazwą miejscowości,która będzie podana zawsze w języku polskim,adres zaś podany w dotyczącym języku macierzystym będzie przedmiotem urzędowania dopiero w urzędzie pocztowym oddawczym.

Ograniczenie tych ułatwień w obrocie wewnątrz lub do oznaczonych obszarów tylko do przesyłek listowych zwykłych,oraz zastrzeżenie odmowy przyjęcia przesyłek zapisanych w wypadku niezastosowania się do wyszczególnionych warunków uzasadnia się tem,że dopuszczenie w adresach przesyłek zapisanych używania języków obcych, oraz pisma poza alfabetem łacińskim pociągnęłoby za sobą wypełnianie dowodów nadania w tych językach,a następnie wprowadzenie druków wielojęzycznych i urzędowanie w tych językach,co sprzeciwiałoby się postanowieniu ustępu I art.7 Ustawy o języku państwowym.

do punktu II. Trudności w zakresie komunikacji telegraficznej polegają na tem, że przepisy b.państw zaborczych pozostają z sobą w sprzeczności w kwestji używania w telegramach języka hebrajskiego, który w myśl przepisów austrjackich i niemieckich był dopuszczony, a w myśl przepisów rosyjskich był wykluczony. Stan ten wywołuje żywe protesty ze strony żydów w licznych interpelacjach sejmowych i zażaleniach. Dopuszczenie języka hebrajskiego, będącego wprawdzie tylko w użyciu uczonych a nie zwartych mas ludności uzasadnionem jest dopuszczeniem go w Międzynarodowej komunikacji telegraficznej, co notyfikowało Biuro Międzynarodowego Związku Telegraficznego w Bernie Szwajcarskiem w komunikacie Nr.849 z r.1923. Dopuszczenie języka hebrajskiego nie może być precedensem do używania żargonu, który nie jest osobnym językiem.

Zastrzeżenia odnośnie bezwzględnego używania w telegramach alfabetu łacińskiego, oraz odnośnie odmowy przyjęcia telegramów, nieodpowiadających wyszczególnionym warunkom, uzasadnia się analogicznie jak wyżej odnośnie przesyłek zapisanych.

Nadmieniam, że w komunikacji telegraficznej kwestja podawania w adresach nazwy miejsca przeznaczenia w ustalonem brzmieniu urzędowem, nie wysuwa się, albowiem sprawa ta jest uregulowaną ogólnemi przepisami międzynarodowemi.

do punktu III. Trudności w zakresie komunikacji telefonicznej, przejawiają się w przeszkodach czynionych ze strony personelu pocztowego rozmowom prowadzonym w języku hebrajskim lub w żargonie, na co ogół żydowski reaguje żywym protestem w interpelacjach sejmowych i szeregu zażaleń. Chociaż przepisy b.państw zaborczych nie zawierały żadnych ograniczeń co do języka prowadzonych rozmów, to jednak istniejące w okresie wojennym w pierwszych latach po Odrodzeniu się Państwa polskiego, zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych w języku hebrajskim i żargonie z powodu cenzury i brak dalszych w tej mierze zarządzeń powodują uciążliwy stan dzisiejszy. Niewydanie w tym kie-

runku żadnych dotychczas zarządzeń tłumaczy się stanowiskiem Komitetu Politycznego Ministrów, który uchwałą z dnia 2 stycznia 1922. postanowił kwestji tej nie przesądzać. Na tej podstawie zarządzenia ogólnego nie wydano, lecz sporadycznie polecono urzędom nie stawiać przeszkód podobnym rozmowom. Następnie zaś załatwienie tej sprawy uzależniono od ustawowego uregulowania kwestji językowej.

Motywem projektowanego w tej kwestji zarządzenia jest to, że dla Zarządu Poczt.-Tel. przedmiotem urzędowania jest tylko zamówienie rozmowy i czas trwania rozmowy / w jednostkach po 3 minuty/, względnie dokonanie połączenia ze wskazaną stacją telefoniczną w myśl życzenia interesanta.

Po zadośćuczynieniu warunkom urzędowania, telefon staje się środkiem porozumiewania się, w którym swobodne używanie jakiegokolwiek języka nie powinno podlegać żadnym utrudnieniom.

Przewidziane uchylenie się Zarządu pocztowego od odpowiedzialności w wypadku niestosowania się do wyszczególnionych warunków uzasadnia się analogicznie jak w ustępie 1 i końcowym rozdziału " do punktu I".-

Jako podstawę prawną zamierzonych rozporządzeń, wymienia się art.17 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 roku o poczcie, telegrafie i telefonie /Dz.U.R.P.Nr.58 poz.584/.

/-/ J. Kiedroń

420
310

O D P I S.

MINISTER KOLEI

Warszawa, dn. 19 listopada 1924 r.

Na Nr. 15577 z 31/X. rb.

Nr. T. 1411/24.

T A J N E.

2e

Do

Prezydjum Rady Ministrów

w m i e j s c u

Ministerstwo Kolei zawiadamia, że wydało dnia 18 września r.b. rozporządzenie wykonawcze do ustawy z 31/VII.r.b. o języku państwowym i języku urzędowania, przyczem przesłano jeden egzemplarz powyższego okólnika Prezydjum Rady Ministrów, do wiadomości, komunikując jednocześnie, iż wprowadzenie ustawy wspomnianej w życie, spowoduje ograniczenie dotychczasowych praw językowych ludności ruskiej, zamieszkałej na obszarze dawnej Galicji wschodniej.

Na skutek pisma Prezydjum Rady Ministrów z 31/X.rb. Nr. 15577, dotyczącego poruszonej powyżej sprawy językowej, Ministerstwo Kolei przesyła projekt odpowiedniego okólnika do Dyrekcji Lwowskiej i Stanisławowskiej z prośbą o wyrażenie swej opinji.

M I N I S T E R:

/-/ T y s z k a.

L: T.1411/24.

Projekt rozporządzenia.

ODPIS.

Do

Dyrekcji Kolei Państwowych

we Lwowie i Stanisławowie

Odnośnie do okólnika z 18/IX rb. Nr. I. 13321/24 w przedmiocie używania języka ruskiego na kolejach, Ministerstwo Kolei udziela następującego wyjaśnienia :

1/ Podania obywateli polskich narodowości ruskiej wnoszone w ich języku macierzystym do władz i urzędów kolejowych mają być czasowo nadal przyjmowane i poddawane załatwieniu - o ile zasada urzędowego traktowania podań wystosowanych w języku ruskim, oparta na postanowieniach § 20 statutu organizacyjnego b. austr. kolei państwowych, drogą zwyczajową do tej pory przez Dyrekcję zmienioną nie została. Odpowiedzi na powyższe pisma mają być udzielane wyłącznie w języku państwowym.

2/ Wszelkie pieczęcie z napisami ruskiemi poleca się wyłączyć niezwłocznie z użytku urzędowego. Z pieczęci z tekstem polskim i ruskim poleca się usunąć napisy ruskie, zaś gdyby to było niewykonalne, poleca się również i te pieczęcie skasować.

3/ Wszelkie druki z tekstem polskim i ruskim używane mają być przejściowo do czasu ich wyczerpania.

4/ Tablice z nazwami miejscowości, wypisanemi literami alfabetu ruskiego /cyrylicą/, tudzież ogłoszenia /wywieszki/ w języku ruskim, należy ze względu na połączony z zdjęciem wydatek, narazie pozostawić.

Uzupełnienie brakujących lub uszkodzonych tablic i ogłoszeń tekstem i alfabetem ruskim jest niedozwolone.

Zarządzenia powyższe dotyczą w y ł ą c z n i e obszaru Województw: Stanisławowskiego, Tarnopolskiego i częściowo Lwowskiego, mianowicie na terenie po rzekę San /terytorjum dawnej Galicji wschodniej/ - i nie odnoszą się do ziem wschodnich, położonych na obszarze dawnego zaboru rosyjskiego.

Warszawa, dnia 1924.

M I N I S T E R :

122
312

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH Warszawa, dn. 18 września 1924 r.

Departament Administracyjny

Nasza L.Dz. I/13321/2/24 ODPIS.

Załączników 1.

Prezydjum Rady Ministrów

/na Nr. 13583/.

w/m

27

Przesyłając do wiadomości okólnik wydany przez Ministerstwo Kolei w wykonaniu ustawy z 31/7 r.b. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych, M.K. zniewolone jest zauważyć, że ścisłe zastosowanie ustawy wspomnianej przez urzędy kolejowe na obszarze Województw : Stanisławowskiego, Tarnopolskiego i częściowo Lwowskiego, czyli na obszarze dawnej Galicji Wschodniej - przedstawi się jako pozbawienie miejscowej ludności ruskiej praw językowych, nabytych w czasach rządów zaborczych i utrzymanych w mocy przez Rząd Polski do chwili obecnej.

Uprawnienia te, nabyte w stosunku do władz i urzędów kolejowych b. austrj. kolei państw. na mocy § 20 statutu organizacyjnego tych kolei obejmowały : prawo wnoszenia do tych urzędów petycji w języku ruskim, jakoteż obowiązek zarządu kolejowego wydawania ogłoszeń i umieszczania napisów na stacjach również i w języku ruskim /obok polskiego/.

Okólnik Prezydjum Rady Ministrów z 17/3 1922 Nr. 1384, w kwestji języka urzędowego postanawiający, iż na terenie Małopolski stosowane być mają narazie przepisy, jakie obowiązywały w tej dzielnicy przed 1 listopada 1918 utrzymał uprawnienia powyższe na obszarze wymienionym do chwili obecnej w niczem nieuszczuplone.

Na wstępie wspomniana ustawa językowa zmienia jednak zasadniczo obecny stan rzeczy, gdyż w artykule 7 ust. 1 - postanawia, że przepisy artykułów 2, 3, 4 i 5 traktujące o uprawnieniach miejscowej ludności niepolskiej, zarządu kolejowego n i e d o t y c z ą. Zarząd kolejowy, którego językiem urzędowym na całym obszarze Państwa jest w myśl art. 1, wyłącznie język państwowy, obowią-

zany jest zatem usunąć w Małopolsce Wschodniej /po linję Sanu/ z dworców i stacji kolejowych napisy i ogłoszenia w języku ruskim, jako też obowiązany jest na tym obszarze zaprzestać przyjmowania petycji /pism/ składanych w tym języku.

Mając poważną obawę, iż natychmiastowe wykonanie ustawy językowej w sensie powyższym mogłoby być niezgodne z kierunkiem polityki Rządu i że mogłoby ono wywołać niezadowolenie ludności ruskiej, M.K. prosi o możliwie rychłe rozstrzygnięcie poruszonej sprawy, zwłaszcza że niektóre polskie stronnictwa narodowe domagają się od Dyrekcji Kolejowych, położonych w Małopolsce Wschodniej bezzwłocznego i ścisłego wykonania zgłoszonej ustawy o języku państwowym.

Zaznaczając w końcu, że pozostawia się narazie dotychczasowy stan co do napisów ruskich i przyjmowania pism w tym języku, wyraża M.K. zapatrywanie, że ograniczenie stosowanych obecnie uprawnień dałoby się przeprowadzić tylko stopniowo przez nieumieszczanie wzgl. nieuzupełnianie w przyszłości napisów ruskich /prócz sanitarno-policyjnych/ i przez udzielanie odpowiedzi w języku państwowym na pisma ruskie.

M I N I S T E R

/-/ T y s z k a.

~~123~~ 313

ODPIS.

MINISTERSTWO KOLEI

Departament Administracyjny

Nr. dz. I/13321/2/24.

Warszawa, dnia 18 września 1924 r.

OKÓLNIK

Do

wszystkich Dyrekcji Kolei Państwowych
oraz do Dyrekcji Budowy Kolei Państwowych w Warszawie.

Ustawa z dnia 31 lipca r.b. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych /Dz.U.R.P. Nr. 73 - Poz. 724/ postanawia w artykule 7, ustęp drugi, że "w ustnem porozumieniu się z publicznością, w szczególności przy kolejowych kasach biletowych oraz przy okienkach urzędów pocztowych, należy wedle potrzeby i możności dopuścić język macierzysty miejscowej ludności niepolskiej".

W wykonaniu powołanej ustawy poleca się Dyrekcjom wydać do podwładnych jej urzędów pouczenie w kierunku ścisłego i należytego przestrzegania powyższego postanowienia.-

MINISTER:

/-/ Tyszka.

2g.

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

4 września № 78. Rok 1924.

755.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 18 lipca 1924 r.

o adwokaturze w okręgach sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz górnośląskiej części okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach.

Art. 1. Uchyla się moc obowiązującą rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 23 czerwca 1920 r. o adwokaturze w b. dzielnicy pruskiej (Dz. Urz. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej № 34 poz. 303) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1922 r., zmieniającego niektóre przepisy o adwokaturze w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 109 poz. 1009).

Art. 2. Moc obowiązującą rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 1922 r. o adwokaturze w górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. № 46 poz. 402) rozciąga się na obszar okręgów sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu, a równocześnie zmienia się postanowienia tego rozporządzenia jak następuje:

I.

W art. 1 tego rozporządzenia wprowadza się **następujące zmiany:**

Do I. 1).

§ 1 otrzymuje brzmienie następujące:

„W okręgach sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz górnośląskiej części okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach może być dopuszczony do wykonywania adwokatury obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, który:

1) w myśl przepisów, obowiązujących na wymienionym obszarze, uzyskał uzdolnienie do piastowania urzędu sędziowskiego, a po uzyskaniu tegoż conajmniej przez dwa lata był czynny na tym obszarze jako asesor, sędzia, prokurator (podprokurator) lub członek sądu administracyjnego, lub też, który przed wejściem w życie niniejszej ustawy wykonywał zawód adwokacki na obszarze, na którym obowiązywała niemiecka ordynacja adwokacka z dnia 1 lipca 1878 r. — 22 maja 1910 r.;

2) w myśl przepisów, obowiązujących w okręgach innych sądów apelacyjnych, nabył uprawnienie do wykonywania zawodu adwokackiego, lub przez dwa lata piastował urząd sędziowski;

3) po uzyskaniu uzdolnienia do piastowania urzędu asesora Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej conajmniej przez dwa lata pracował w tym urzędzie".

Do I. 2).

Ustęp 2 § 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„Przed rozstrzygnięciem należy zasięgnąć opinji **wydziału właściwej Izby Adwokackiej".**

Do l. 3).

Ustęp 1 i 2 § 4 otrzymuje brzmienie następujące:

„Kto posiada uzdolnienie do sprawowania zawodu adwokackiego w myśl § 1 liczba 1), musi być na swój wniosek dopuszczony do wykonywania adwokatury.

Prawnicy, wymienieni w § 1 pod l. 2) i 3), będą dopuszczeni do wykonywania zawodu adwokackiego, jeśli wykażą, że conajmniej przez jeden rok byli czynni na obszarze, na którym obowiązuje niniejsza ustawa, jako sędziowie, prokuratorzy (podprokuratorzy), urzędnicy konceptowi Prokuratorji Generalnej lub członkowie sądów administracyjnych".

Do l. 4).

§ 5 l. 7) otrzymuje brzmienie następujące:

„jeśli wnioskodawca, należący do prawników, wymienionych w § 1 pod l. l. 2) i 3), nie odbył służby państwowej, wymienionej w ustępie 2 § 4".

Do l. 5).

§ 6 l. 3) i l. 4) otrzymuje brzmienie następujące:

„3) jeżeli przeciwko wnioskodawcy, który przedtem był adwokatem, w ciągu ostatnich dwóch lat orzeczono w postępowaniu dyscyplinarnem karę nagany lub grzywny powyżej stu pięćdziesięciu złotych;

4) jeżeli przeciw wnioskodawcy, który przedtem piastował urząd sędziego albo prokuratora (podprokuratora), lub który był urzędnikiem Prokuratorji Generalnej, lub członkiem sądu administracyjnego, orzeczono w postępowaniu dyscyplinarnem karę conajmniej nagany".

Do l. 6).

§ 7 otrzymuje brzmienie następujące:

„Jeżeli przeciwko wnioskodawcy, uprawnionemu w myśl § 4, wniesiono oskarżenie publiczne o przestępstwo, które może pociągnąć za sobą utratę zdolności do piastowania urzędów publicznych, lub jeżeli przeciwko niemu toczą się dochodzenia dyscyplinarne, należy odłożyć załatwienie wniosku o dopuszczenie aż do ukończenia dochodzeń sądowych lub dyscyplinarnych".

Do l. 7).

§ 8 otrzymuje brzmienie następujące:

„Dopuszczenie do wykonywania zawodu adwokackiego uprawnia do wykonywania tego zawodu we wszystkich sądach, położonych na obszarze, na którym obowiązuje niniejsza ustawa i przed Sądem Najwyższym".

Do l. 12).

Ustęp 2 § 18 otrzymuje brzmienie następujące:

„Adwokat może zmienić miejsce zamieszkania i to w okręgu tej samej Izby Adwokackiej po uprzedniem trzymiesięcznem zawiadomieniu Izby, w razie zaś przeniesienia się do okręgu innej Izby — po uprzedniem trzymiesięcznem zawiadomieniu obu Izb".

Do l. 14).

Ustęp 1 § 20 otrzymuje brzmienie następujące:

„Przy każdym sądzie apelacyjnym prowadzi się listę adwokatów, mających miejsce zamieszkania w jego okręgu; w liście tej należy wymienić ich miejsce zamieszkania. Odpis listy i wszelkie w niej zmiany podaje sąd apelacyjny do wiadomości Ministrowi Sprawiedliwości, Sądowi Najwyższemu, wszystkim sądom swego okręgu oraz innym sądom apelacyjnym na obszarze, na którym obowiązuje niniejsza ustawa".

Do l. 18).

Ustęp 2 § 25 otrzymuje brzmienie następujące:

„O ile zastępcą adwokata nie ma być adwokat, ustanowienie zastępcy może zarządzić tylko prezes sądu apelacyjnego".

Do l. 24).

Ustęp 1 § 41 otrzymuje brzmienie następujące:

„Adwokaci, zamieszkali w okręgu sądu apelacyjnego, tworzą Izbę Adwokacką. W okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach tworzą Izbę Adwokacką adwokaci górnośląskiej części tegoż okręgu".

Do l. 30).

Zdanie pierwsze ustępu 2 § 58 otrzymuje brzmienie następujące:

„Celem zniewolenia członków do poddania się zarządzeniom, można nakładać grzywny do wysokości łącznej sumy trzystu złotych".

Do l. 32).

§ 63 l. 3) otrzymuje brzmiemie następujące;

„3 grzywna do trzech tysięcy złotych".

Do l. 33).

§ 66 otrzymuje brzmienie następujące:

„O ile z przepisów niżej podanych nie wynika nic innego, stosuje się w postępowaniu dyscyplinarnem odpowiednie przepisy ustawy o postępowaniu karnem w sprawach, podlegających właściwości sądów okręgowych, oraz przepisy §§ 156 nr. II, 177, 188, 189, 191 do 200 niemieckiej ustawy o ustroju sądownictwa, zaś przepisy §§ 187 i 190 tej ustawy przy odpowiedniem uwzględnieniu przepisów o języku urzędowym w sądownictwie i notarjacie, obowiązujących na obszarze, na który rozciąga się moc obowiązująca niniejszej ustawy".

Do l. 38).

W § 90 wprowadza się następujące zmiany:

a) ustęp czwarty otrzymuje brzmienie następujące:

„Senat dyscyplinarny składa się z przewodniczącego i jego zastępcy oraz dwóch członków i dwóch ich zastępców, wybieranych corocznie przez ogólne zgromadzenie sędziów Sądu Najwyższego z pośród sędziów tegoż sądu, oraz dwóch członków i dwóch ich zastępców z każdej z Izb Adwokackich, wybieranych corocznie na walnem zgromadzeniu tychże Izb z pośród ich członków".

b) ustęp 5 otrzymuje brzmienie następujące:

„Senat dyscyplinarny dla adwokatów orzeka w gronie, składającem się z przewodniczącego lub jego zastępcy, z dwóch sędziów Sądu Najwyższego i z dwóch członków tej Izby Adwokackiej, do której należy adwokat, którego sprawa jest przedmiotem odwołania".

II.

Jako § 98 umieszcza się w ordynacji adwokackiej art. 7 wymienionego rozporządzenia z dnia 16 czerwca 1922 r. w następującem brzmieniu:

„Wydziały Izb Adwokackich winny posługiwać się pieczęcią № 3 dla władz i urzędów państwowych, przepisaną w art. 1 l. 2) ustawy z dnia 1-go sierpnia 1919 r. o godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. № 69 poz. 416).

Pieczęć winna być na wstędze dookoła orła zaopatrzona w napis: „Wydział Izby Adwokackiej w . . . .".

III.

Artykuły 2, 4 i 6 wymienionego rozporządzenia z dnia 16 czerwca 1922 r. uchyla się.

IV.

Jako przepisy przechodnie umieszcza się w ordynacji adwokackiej artykuły 3, 5, 8, 9, wymienionego rozporządzenia z 16 czerwca 1922 r., przyczem

a) art. 3 w brzmieniu niezmienionem oznacza się jako § 99 ordynacji adwokackiej;

b) art. 5 oznacza się jako § 100 ordynacji adwokackiej i nadaje mu się brzmienie następujące:

„W górnośląskiej części okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach Minister Sprawiedliwości może w czasie do dnia 31 grudnia 1925 r. odmówić dopuszczenia do wykonywania zawodu adwokackiego tym osobom, które w dniu ogłoszenia niniejszej ustawy tamże są lub po tym dniu przestały być sędziami (podprokuratorami), albo urzędnikami zarządu wymiaru sprawiedliwości lub Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepis powyższy nie stosuje się do prawników, oznaczonych w ustępie 2 § 4, o ile oni objęli stanowisko służbowe tylko celem dopełnienia wymogu, przewidzianego w ustępie 2 § 4";

c) art. 8 w brzmieniu niezmienionem oznacza się jako § 101 ordynacji adwokackiej;

d) art. 9 oznacza się jako § 102 ordynacji adwokackiej i otrzymuje brzmienie następujące:

„Adwokaci w górnośląskiej części okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach, nie władający językiem polskim, mogą na zgromadzeniach Izby Adwokackiej i jej wydziału oraz w pismach do tychże posługiwać się do dnia 15 lipca 1926 r. językiem niemieckim".

Art. 3. Niemiecką ordynację adwokacką z dnia 1 lipca 1878 r. — 22 maja 1910 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niemieckiej z roku 1878 str. 177, z roku 1910 str. 772) zmienia się jak następuje:

1) § 2 uchyla się,

2) § 43, l. 3) otrzymuje brzmienie następujące:

„3. na przeciąg 5 lat ci, którzy orzeczeniem sądu dyscyplinarnego zostali ukarani naganą lub grzywną ponad sto pięćdziesiąt złotych; okres pięcioletni liczy się od prawomocności orzeczenia";

3) zdanie trzecie ustępu 1 § 59 otrzymuje brzmienie następujące:

„Dla nadzoru i zażaleń są miarodajne przepisy, normujące na obszarze, na którym obowiązuje niniejsza ustawa, nadzór i zażalenia w przedmiocie toku czynności sądów";

4) § 92 otrzymuje brzmienie następujące:

„Czynności prokuratury sprawować będzie prokurator przy sądzie apelacyjnym, a w instancji odwoławczej — prokurator przy Sądzie Najwyższym";

5) jako § 103 ordynacji adwokackiej zamieszcza się następujący przepis przechodni:

„§ 103. Prawników, oznaczonych w § 1 pod l. 1), może Minister Sprawiedliwości w czasie do końca roku 1925 dopuścić do wykonywania adwokatury po uzyskaniu uzdolnienia do piastowania urzędu sędziowskiego, lecz przed spełnieniem dalszych wymogów, przewidzianych w § 1 pod l. 1), skoro ukończą dwudziesty siódmy rok życia, a poprzednio przez dwa lata służyli w wojsku polskiem lub byli czynni w cywilnych władzach polskich.";

6) wszędzie tam, gdzie ordynacja adwokacka używa słów: „krajowy zarząd wymiaru sprawiedliwości", słowa te zastępuje się słowami: „Ministra Sprawiedliwości".

Art. 4. Do osób, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zostały mianowane asesorami lub sędziami jedynie w celu uzyskania dopuszczenia do adwokatury, stosują się do czasu trwania tej służby dotychczasowe postanowienia.

Art. 5. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 6. Ustawa obowiązuje na obszarze okręgów sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu, oraz w górnośląskiej części sądu apelacyjnego w Katowicach i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 7. Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do ogłoszenia tekstu ordynacji adwokackiej w brzmieniu, wynikającem z niniejszej ustawy, bez zmiany dotychczasowych liczb paragrafów.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: *W. Grabski*

Kierownik Ministerstwa Sprawiedliwości: *Siennicki*

756.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

o monopolu spirytusowym.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. 1) Zakup i sprzedaż spirytusu dla użycia w granicach Państwa, 2) wyrób i sprzedaż czystych wódek oraz 3) wyrób spirytusu z surowców, nie wymienionych w niniejszej ustawie, jest wyłącznym przywilejem (monopolem) Skarbu Państwa, poza wyjątkami, przewidzianemi w niniejszej ustawie.

Do wyrobu i oczyszczania spirytusu, do wyrobu drożdży, octu, wódek gatunkowych i likierów, oraz

do sprzedaży wszelkich wódek potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu.

Produkcja, oczyszczanie, wywóz, przywóz i przewóz wszelkiego spirytusu i wyrobów z niego, służących do spożycia, odbywać się będzie stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

Art. 2. Państwowy Monopol Spirytusowy posiada osobowość prawną.

Do wykonywania uprawnień, wyszczególnionych w art. 1, tworzy się Dyrekcję Państwowego Monopolu Spirytusowego (D. P. M. S.), podporządkowaną Ministrowi Skarbu, który określi jej ustrój wewnętrzny.

Na czele Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego stoi dyrektor.

Art. 3. Państwowy Monopol Spirytusowy przejmuje wszelkie ruchomości i nieruchomości, któremi rozporządzał rządowy monopol spirytusowy rosyjski, oraz wszelkie inne urządzenia i naczynia, będące własnością Państwa, a służące do pomieszczenia i przewozu spirytusu, oraz majątek Państwa w spółce „Cysterny".

Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego działa na zasadzie odrębnego preliminarza rocznego dochodów i rozchodów, zatwierdzonego przez Ministra Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej. W ramach tego preliminarza Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego wykonywa wszelkie inwestycje, nie wyłączając budowli i nabywania nieruchomości. Preliminarz ten stanowi załącznik do budżetu państwowego. Do ogólnego budżetu państwowego wchodzi z tego preliminarza jedynie nadwyżka dochodów, względnie rozchodów.

Z końcem każdego roku kalendarzowego Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego zestawia bilans oraz rachunek zysków i strat wedle zasad księgowości handlowej.

Państwowy Monopol Spirytusowy jest obowiązany zatrudnić w swych zakładach przedewszystkiem urzędników i robotników przedsiębiorstw, które zostały zamknięte wskutek wprowadzenia w życie przepisów niniejszej ustawy.

Jeden procent czystego dochodu monopolu spirytusowego przeznacza się do dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych na walkę z alkoholizmem, szpitale i schroniska dla alkoholików.

Art. 4. Przy Ministerstwie Skarbu tworzy się Państwową Radę Spirytusową jako organ doradczy i opinjodawczy w sprawach, wymienionych w tej ustawie lub zleconych przez Ministra Skarbu.

Radzie przewodniczy Minister Skarbu lub wyznaczony przez niego zastępca. Rada składa się z 18 osób:

a) w jednej połowie — z wyznaczonych po trzech przez Ministra Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych z pośród znawców produkcji spirytusu, rektyfikacji i fabrykacji wódek oraz eksportu i wewnętrznego handlu spirytusem;

b) w drugiej połowie — z przedstawicieli producentów spirytusu, rektyfikatorów i fabrykantów wódek oraz z eksporterów i handlujących na wniosek dotyczących organizacji, powołanych przez Ministra Skarbu w sposób, określony w rozporządzeniu wykonawczem.

Członkowie Państwowej Rady Spirytusowej jednej i drugiej grupy będą powołani przy równomiernem uwzględnieniu tak wszystkich dzielnic Polski, jako też wspomnianych zawodów gospodarczych z tem zastrzeżeniem, że z liczby 9 przedstawicieli drugiej grupy przypada 5 na przedstawicieli gorzelni rolniczych, 1 na przedstawicieli gorzelni przemysłowych, 1 na przedstawicieli rafinerji, 1 na przedstawicieli fabryk wódek i 1 na przedstawicieli eksportu i handlu.

Państwową Radę Spirytusową zwołuje Minister Skarbu w miarę potrzeby.

Minister Skarbu winien zwołać Radę w ciągu dwuch tygodni na żądanie conajmniej 9 członków Rady. Żądanie powinno być wniesione na piśmie i zawierać wyszczególnienie spraw, które mają być przedmiotem obrad.

Zakup spirytusu.

Art. 5. Najpóźniej dnia 1 marca każdego roku D. P. M. S. ustali wysokość swego zapotrzebowania spirytusu na okres od 1 stycznia do 31 grudnia następnego roku i poda ją do publicznej wiadomości.

Ilość tę D. P. M. S. zakupuje, a przedsiębiorcy gorzelni winni dostarczyć po monopolowej cenie nabycia, ustanowionej przez Ministra Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej (art. 10) franco najbliższa stacja towarowa kolei żelaznej lub przystań. Odbiór spirytusu przez władze skarbowe następuje w rektyfikacji.

Nadwyżkę spirytusu, przekraczającą wewnętrzne zapotrzebowanie D. P. M. S., zwalnia Minister Skarbu do wywozu zagranicę spółdzielczym organizacjom, działającym na podstawie statutu, zatwierdzonego przez Ministra Skarbu.

Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego uprawniona jest do zwolnienia producentowi potrzebnej ilości spirytusu skażonego dla celów przemysłowych własnego gospodarstwa. Koszty skażenia ponosi w tym wypadku producent.

Art. 6. W ciągu miesiąca września Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego powiadamia każdą gorzelnię, jaką ilość spirytusu obowiązana będzie dostarczyć w ciągu przyszłego roku kalendarzowego i poda przypuszczalne terminy odbioru.

Art. 7. Odprawy spirytusu z gorzelni i rektyfikacji dokonywa władza skarbowa stosownie do przepisów, wydanych przez Ministra Skarbu.

Art. 8. Odstawy spirytusu z gorzelni do najbliższej stacji towarowej kolei żelaznej, względnie do najbliższej przystani, uskutecznia przedsiębiorca gorzelni własnym kosztem w naczyniach metalowych.

O ile D. P. M. S. zażąda odstawienia spirytusu do innego miejsca, aniżeli do najbliższej stacji towarowej kolei żelaznej, względnie do najbliższej przystani, natenczas poniesie ona ewentualną różnicę kosztów przewozu według taryfy, ustanawianej corocznie przez Ministra Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej.

Jeżeli gorzelnia nie posiada własnych, do transportu spirytusu zdatnych naczyń metalowych, może

D. P. M. S. na żądanie gorzelni dostarczyć na czas beczek metalowych do najbliższej stacji towarowej kolei żelaznej. Gorzelnia jest zobowiązana własnym kosztem zwieźć beczki te do gorzelni.

Za używanie beczek skarbowych D. P. M. S. pobierać będzie opłaty według ustanowionej przez nią taryfy, z doliczeniem kosztu frachtu kolejowego przewozu tych beczek do najbliższego składu. Natomiast zapłaci ona gorzelni odpowiednie wynagrodzenie za użycie jej naczyń do transportu kolejowego według specjalnej taryfy.

Koszt przewozu kolejowego ponosi Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego.

Art. 9. Wysokość dopuszczalnych zaników przy magazynowaniu tak w gorzelniach, jak i innych składach i podczas transportu spirytusu ustanawia Minister Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej. Za nieusprawiedliwione zaniki oraz za ubytki, nieusprawiedliwione lub przekraczające dozwolone normy magazynowe, odpowiadają: przedsiębiorca oraz zarządzający gorzelni, względnie rektyfikacji do podwójnej wysokości monopolowej ceny sprzedaży, wyznaczonej za spirytus do fabrykacji wódek gatunkowych (art. 22 p. 2).

Art. 10. 1) Monopolowa cena nabycia spirytusu składa się:

a) z podstawowej ceny monopolowej;

b) z dodatku lub potrącenia, zależnie od wysokości odpędu.

2) W listopadzie każdego roku ustala Minister Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej podstawową cenę monopolową za spirytus, który będzie dostarczony do D. P. M. S. w ciągu następnego roku kalendarzowego.

3) Cenę spirytusu ustala się za 1 hektolitr 100% alkoholu. Należność wypłaca się dostawcom w ciągu 14 dni po uskutecznieniu dostawy.

4) Podstawowa cena monopolowa winna być dla każdego województwa oddzielnie wypośrodkowana i tak obliczona, aby pokrywała przeciętne koszty produkcji spirytusu dobrze prowadzonej gorzelni rolniczej, wypalającej w ciągu kampanji 700 hl. 100% spirytusu z ziemniaków, przyczem wywar powinien pozostać gorzelni za darmo.

5) Minister Skarbu oznaczy po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej do 1 lipca każdego roku wysokość i terminy przedpłaty, którą może D. P. M. S. wypłacić za odpowiedniem zabezpieczeniem przedsiębiorcy gorzelni na rachunek jego należytości za produkty przyszłej kampanji.

Art. 11. Przy gorzelniach rolniczych dolicza się do ceny podstawowej lub też się z niej potrąca, zależnie od wysokości naznaczonego dla D. P. M. S. kontyngentu zakupu spirytusu:

		do	300 hl.	— 15% dodatku
od	301 hl.	„	400 „	— 12% „
„	401 „	„	600 „	— 8% „
„	601 „	„	800 „	— bez dodatku i potrącenia
„	801 „	„	1000 „	— 4% potrącenia
„	1001 „	„	1300 „	— 6% „
ponad	1300 „			— 10% „

Jeżeli wskutek stosowania niższego procentu dodatku, względnie wyższego procentu potrącenia, suma należna za większą ilość spirytusu byłaby niższa od sumy, należnej za mniejszą ilość, natenczas należy wypłacić najwyższą sumę, jaka wypadnie z obliczenia mniejszej ilości spirytusu.

Potrącenia stosuje się także do spirytusu z drożdżowych gorzelni przemysłowych, obniżając cenę podstawową za spirytus drożdżowy o 10%, a z innych gorzelni przemysłowych o $17\frac{1}{2}$%. Jeżeli gorzelnie te nie zużytkują całego wywaru, natenczas potrąca się dodatkowo jeszcze 10%.

Oczyszczanie spirytusu.

Art. 12. Oczyszczanie (rektyfikowanie, rafinowanie) spirytusu odbywa się:

a) w rektyfikacjach,

b) w oddziałach rektyfikacyjnych fabryk wódek i gorzelń.

Minister Skarbu określi po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej warunki rektyfikacji i magazynowania w zakładach prywatnych, wykonywających zamówienia Skarbu, tudzież ustali zasady, na jakich ma się odbywać oczyszczanie spirytusu, przeznaczonego na wywóz zagranicę.

Wynagrodzenie za oczyszczanie i magazynowanie spirytusu ustalone zostanie bądź na podstawie dobrowolnej umowy pomiędzy Dyrekcją Państwowego Monopolu Spirytusowego a właścicielami rektyfikacji, bądź też w drodze publicznego przetargu.

Art. 13. Przedsiębiorca rektyfikacji odpowiada za przyjęty do oczyszczenia spirytus monopolowy. Za ubytki, przekraczające dozwolony rzeczywisty zanik przy oczyszczaniu i magazynowaniu, obowiązany jest przedsiębiorca rektyfikacji zapłacić Skarbowi Państwa obowiązującą w czasie stwierdzenia ubytku podwójną monopolową cenę sprzedażną, wyznaczoną za spirytus do fabrykacji wódek gatunkowych (art. 22 punkt 2).

Art. 14. Minister Skarbu określi po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej:

1) najwyższy procent zaniku spirytusu przy oczyszczaniu;

2) najwyższy procent odpadków, które można przeznaczyć do zniszczenia;

3) sposoby zbierania odpadków, oraz środki niezbędne w celu zapobieżenia przedstawieniu innych produktów, niepodlegających opodatkowaniu, w miejsce odpadków od rektyfikacji;

4) sposoby badania gatunków odpadków i określenia ilości zawartych w nich procentów czystego spirytusu w celu zwolnienia ich od opłaty skarbowej;

5) sposób niszczenia odpadków i niezbędne przytem formalności.

Fabrykacja wódek.

Art. 15. Wódki dzieli się na:

a) czyste, stanowiące czysty alkohol etylowy, rozcieńczony wodą bez jakichkolwiek innych dodatków;

b) gatunkowe, stanowiące wodny roztwór alkoholu etylowego z dodaniem nalewu na owo-

ce, trawy lub korzenie, albo też z dodaniem destylatów i derywatów oraz cukru i esencji aromatycznych.

Pod nazwę wódek gatunkowych podciąga się również likiery, wódki, pędzone z owoców, rumy, araki, koniaki, armaniaki i t. p.

Spirytus, pędzony z owoców, uważany jest za wódkę gatunkową i podlega zwiększonej o 25% opłacie skarbowej.

Art. 16. Wyrób czystych wódek prowadzić może wyłącznie D. P. M. S.

Wyrób wszelkich innych wódek (art. 15 b), jak również soków, zawierających alkohol, i morsów, dozwolony jest jedynie na podstawie otrzymanej koncesji.

Fabryki wódek nieopłacają dodatkowego patentu za wyrób soków, zawierających alkohol, ani za wyrób morsów.

Art. 17. Minister Skarbu określi w ramach obowiązujących ustaw, jaką maksymalną i minimalną zawartość alkoholu posiadać winny wyroby wódczane, puszczane w obrót handlowy tak przez D. P. M. S., jak i przez przedsiębiorców prywatnych.

Art. 18. Fabryki wódek, które po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy będą nieczynne dłużej niż rok, nie zmuszone do tego siłą wyższą, tracą koncesję.

Art. 19. Minister Skarbu wyda przepisy o sposobie wykonywania kontroli nad przemysłem wódczanym.

Sprzedaż spirytusu i monopolowych wyrobów wódczanych.

Art. 20. D. P. M. S. sprzedaje spirytus i czyste wódki monopolowe bądź we własnych składach i sklepach, bądź w koncesjonowanych sklepach prywatnych, wymienionych w art. 76.

Art. 21. Minister Skarbu określa corocznie:

1) sprzedażną cenę detaliczną czystych wódek monopolowych, jednolicie ustaloną dla całego Państwa;

2) sprzedażną cenę hurtową czystych wódek monopolowych;

3) opłatę skarbową, określoną od jednego hektolitra 100% spirytusu i pobieraną od całej ilości spirytusu, zużytego w granicach Państwa.

Od opłaty skarbowej jest zwolniony spirytus używany do celów technicznych, oświetleniowych i napędowych.

Sprzedażna cena hurtowa czystych wódek monopolowych D. P. M. S. składa się:

a) z opłaty skarbowej od spirytusu;

b) z ceny kosztów własnych spirytusu oczyszczonego;

c) z kosztów wyrobu czystych wódek oraz kosztów handlowych i administracyjnych D. P. M. S.

Opłatą skarbową od spirytusu objęty będzie także udział związków komunalnych w wysokości 80 gr. od jednego litra 100% spirytusu. Odnośnie do sposobu rozdziału i wypłaty tego udziału związkom komunalnym obowiązują postanowienia art. 10 i 58 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych.

Cenę kosztów własnych spirytusu oczyszczonego określać będzie corocznie Minister Skarbu jednolicie dla całego Państwa przy uwzględnieniu przeciętnych kosztów zakupu spirytusu surowego, oczyszczania oraz odpowiedniej części kosztów administracyjnych i handlowych.

Art. 22. D. P. M. S. sprzedawać będzie spirytus:

1) oczyszczony na cele lecznicze, naukowe i domowe po cenie, ustalonej dla detalicznej sprzedaży czystych wódek monopolowych, a przeliczonej na 100% spirytusu;

2) oczyszczony fabrykantom wódek gatunkowych po cenie o 25% wyższej od sumy opłaty skarbowej i kosztów własnych spirytusu oczyszczonego;

3) oczyszczony fabrykantom wódek czystych w okresie przejściowym na terenach, nie objętych zupełnym monopolem, po cenie o 10% wyższej od sumy opłaty skarbowej i kosztów własnych spirytusu oczyszczonego;

4) skażony do celów technicznych, oświetleniowych i napędowych po cenach, których wysokość oznacza po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej Minister Skarbu. Ceny te mogą być niższe od kosztów własnych.

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu może obniżyć ceny na spirytus nieskażony lub skażony, a przeznaczony do wyrobu octu, sztucznego jedwabiu, lekarstw, kosmetyków, esencji, eterów, cukierków i t. p. celów przemysłowych. Zakłady, chcące otrzymać spirytus nieskażony lub skażony, podlegają przepisanej przez Ministra Skarbu kontroli.

Minister Skarbu oznacza sumę, jaką z dochodów Państwowego Monopolu Spirytusowego przekazywać się będzie corocznie na subwencje dla szpitali, klinik, zakładów leczniczych, naukowych i innych, zużywających nieskażony spirytus do celów leczniczych, tytułem częściowego zwrotu kosztów nabycia.

Art. 23. Sprzedaż detaliczna czystych wódek monopolowych po cenach wyższych od ustalonych przez Ministra Skarbu jest zakazana.

Cena wódek czystych wyrabianych w okręgu, nieobjętym zupełnym monopolem, nie może przenosić sprzedażnej ceny detalicznej czystych wódek monopolowych więcej niż o 10%.

Art. 24. Na wniosek kupującego może D. P. M. S. za należytem zabezpieczeniem odroczyć zapłatę części należności, przypadającej za sprzedany spirytus.

Art. 25. Spirytus, sprzedany na cele naukowe, domowe lub lecznicze, nie może być zużyty w fabrykach wódek.

Art. 26. Czyste wódki monopolowe sprzedawane będą w opakowaniu, wskazującem ich pochodzenie, cenę jednostki w detalu, gatunek, ilość i zawartość alkoholu 100%. Zabrania się sprzedaży w naczyniach o pojemności mniejszej niż 1/5 litra.

Art. 27. D. P. M. S. może odmówić sprzedaży swych wyrobów tym osobom, które dwukrotnie karane były za pogwałcenie przepisów niniejszej ustawy, lub ustawy o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych z dnia 23 kwietnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1922 r. Nr. 35 poz. 299).

D. P. M. S. może otwierać własne sklepy sprzedaży swoich wyrobów bez osobnej koncesji.

Art. 28. Zakazuje się sprzedawcom:

1) sprzedawać spirytus i czyste wódki monopolowe w innych opakowaniach lub naczyniach, jak w dostarczonych przez D. P. M. S.;

2) zmieniać zawartość alkoholu, smak lub wygląd czystych wódek monopolowych, mieszać poszczególne gatunki ze sobą lub innemi wyrobami, z wyjątkiem, jeżeli kupujący wyraźnie tego zażąda dla natychmiastowego spożycia na miejscu;

3) odrywać, uszkadzać lub zmieniać opaski, znajdujące się na butelkach z wyrobami monopolowemi przed odkorkowaniem;

4) zezwalać na picie w miejscu sprzedaży czystych wódek monopolowych lub innych, zawierających alkohol, jeżeli sprzedawca nie posiada koncesji na wyszynk.

Art. 29. Wszelkie należności D. P. M. S. korzystają z tych samych przywilejów, co podatki i opłaty publiczne.

Obrót z zagranicą.

Art. 30. Spirytus i wszelkie napoje, wyrobione ze spirytusu, przywożone z zagranicy, względnie obszarów, na które niniejsza ustawa się nie rozciąga, podlegają opłacie na rzecz Skarbu Państwa w wysokości, określonej przez Ministra Skarbu, nie niższej jednak od opłat, przewidzianych w art. 21 i 22 przy sprzedaży spirytusu w granicach Państwa.

Przywóz z zagranicy spirytusu i napojów, wyrabianych ze spirytusu, dozwolony jest tylko za zezwoleniem Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Art. 31. Opłata, ciążąca na towarze, powinna być uiszczona przy wprowadzeniu towaru w obręb Państwa.

Minister Skarbu oznaczy władze skarbowe, uprawnione do wymiaru i poboru tej opłaty.

Art. 32. Opłata skarbowa wraz z 25% dodatkiem będzie zwrócona eksportującemu wódki gatunkowe przy wywozie zagranicę.

CZĘŚĆ DRUGA.

Gorzelnie, regulowanie produkcji i przerobu spirytusu.

I. O gorzelniach.

Art. 33. Wyrób (odpęd) spirytusu dozwolony jest wyłącznie w gorzelniach, pracujących na mocy dotychczas obowiązujących ustaw, a o ile chodzi o gorzelnie nowe koncesjonowanych przez Ministra Skarbu.

Gorzelnie dzieli się na rolnicze i przemysłowe.

Art. 34. Gorzelnia ma charakter rolniczy, jeżeli pędzi spirytus wyłącznie z ziemniaków, jako produktu podstawowego, i zboża na słód, wywar zaś w całości zużywa w gospodarstwach rolnych, a uzyskanym obornikiem zasila rolę.

Najwyższy odpęd roczny gorzelni rolniczej nie może przenosić 1600 hl.

Art. 35. Gorzelnia, która bez ewentualnego dodatkowego zezwolenia Ministra Skarbu nie dopełnia warunków art. 34, traci charakter rolniczej i produkcja jej w danej kampanji od chwili niedopełnienia warunków art. 34 będzie zaliczona na warunkach produkcji gorzelni przemysłowych.

W razie niemożności stwierdzenia chwili, w której nastąpiło niedopełnienie warunków art. 34, cała produkcja danej kampanji będzie zaliczona na warunkach produkcji gorzelni przemysłowych.

Powyższe skutki następują również, jeżeli gorzelnia:

1) bez zezwolenia Ministra Skarbu przerabia inne surowce, niż ziemniaki i zboże na słód;

2) zostanie wydzierżawiona osobie, która równocześnie nie wydzierżawiła conajmniej $^3/_4$ obszaru rolnego, o ile obszar ten był dla gorzelni tytułem do uzyskania prawa odpędu;

3) wyrabia spirytus na rachunek i ryzyko innych osób, aniżeli właściciela lub dzierżawcy majątku i gorzelni, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w art. 49.

Gorzelnie odzyskują z następną kampanją charakter rolniczy, utracony w myśl punktów 2 i 3, jeżeli odpadną okoliczności, które w myśl powołanych punktów utratę spowodowały.

Art. 36. Gorzelnie udziałowe posiadają charakter rolniczy tylko wtenczas, jeżeli przerobione ziemniaki i zboże na słód pochodzą conajmniej w $^2/_3$ z gospodarstw rolnych udziałowców i jeżeli wywar zużywany będzie w gospodarstwach rolnych.

Minister Skarbu może w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, warunki wymienione złagodzić.

Minister Skarbu ustali zasady organizacji udziałowych stowarzyszeń dla prowadzenia gorzelni rolniczych.

Art. 37. Minister Skarbu może w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych na określony czas zezwolić na pędzenie spirytusu w gorzelniach rolniczych z innych surowców, jak z ziemniaków i zboża na słód.

Art. 38. Wszystkie inne gorzelnie, które nie odpowiadają przepisom art. 34, lub które wskutek zastosowania art. 35 utraciły charakter rolniczy, tudzież gorzelnie, wyrabiające drożdże lub pędzące spirytus z owoców — zalicza się do gorzelni przemysłowych.

Art. 39. Gorzelnie przemysłowe, pędzące melasę, które do lat 5 od wejścia w życie niniejszej

ustawy nie przerobią całego wywaru na potaż, ulegną zamknięciu.

Art. 40. Odpędzanie spirytusu ze zboża, jako podstawowego produktu, bez specjalnego zezwolenia Ministra Skarbu jest zakazane.

Art. 41. Do postawienia nowej gorzelni potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu. Zezwolenia takiego Minister Skarbu udziela lub odmawia po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej i po porozumieniu się z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Minister Skarbu winien odmówić zezwolenia na odbudowę zniszczonych, jak i budowę nowych gorzelni w miejscowościach, nadających się ze względu na glebę i stosunki komunikacyjne do uprawy i zbytu buraków cukrowych, jak również może odmówić takiego pozwolenia dla miejscowości, mających łatwość zbytu ziemniaków wobec blizkości większych miast i centrów przemysłowych, lub zakładów, przerabiających ziemniaki.

Minister Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej oznaczać będzie co trzy lata, ile nowych gorzelni rolniczych w następnym okresie trzechletnim może powstać w każdem województwie. Przepisowi temu nie podlegają gorzelnie, budowane przez D. P. M. S.

Minister Skarbu nie może odmówić w okresie do 31 grudnia 1929 r. zezwolenia na odbudowę gorzelni, wskutek wojny zniszczonej, o ile starający się o koncesję nie był karany za przekroczenie ustaw o produkcji lub handlu alkoholem po 1 stycznia 1919 r.

Gorzelnie, zniszczone bez winy właściciela po wejściu w życie niniejszej ustawy, mogą być w ciągu trzech lat odbudowane bez osobnej na to koncesji.

Art. 42. Minister Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej oznaczy najmniejsze i największe rozmiary, jakie nowe gorzelnie posiadać mogą.

Art. 43. Minister Skarbu oznaczy warunki, którym winno odpowiadać urządzenie mających się wybudować gorzelni, oraz wyda przepisy, ażeby każda istniejąca gorzelnia odpowiadała wymogom technicznym, higienicznym i bezpieczeństwa pracy oraz warunkom należytej kontroli skarbowej.

Nowa gorzelnia winna być przed uruchomieniem poddana oględzinom przez komisję, której skład ustali Minister Skarbu.

Z czynności swoich komisja ta spisze protokół w obecności właściciela gorzelni lub jego pełnomocnika, ustalając stan gorzelni i warunki jej uruchomienia według przepisów rozporządzeń wykonawczych, które wyda Minister Skarbu.

Art. 44. Corocznie przed uruchomieniem gorzelni specjalne komisje władz skarbowych I instancji przeprowadzą w myśl przepisów wykonawczych, przez Ministra Skarbu wydanych, weryfikację urządzeń gorzelni w obecności przedsiębiorcy gorzelni lub jego pełnomocnika.

Art. 45. Właściciel gorzelni własnym kosztem kupuje, ustawia i naprawia pod nadzorem władzy skarbowej aparaty kontrolne, uznane przez Ministra Skarbu. Gorzelnie, które posiadają kontrolne aparaty, będące własnością Skarbu Państwa, winny najpóźniej do 1 października 1927 r. zapłacić należność za nie do Kasy Państwowej. Wysokość należności oznaczy Minister Skarbu. Po uiszczeniu należności aparaty przechodzą na własność właściciela gorzelni.

Art. 46. Aparatów odpędowych i przyrządów kontrolnych niewolno przestawiać, zmieniać, naprawiać, ani podejmować przy nich jakichkolwiek czynności bez uprzedniego zezwolenia właściwej władzy skarbowej.

W razie zajścia przeszkody w prawidłowem działaniu kontrolnego przyrządu mierniczego lub uszkodzenia przyrządu odpędowego należy natychmiast donieść o tem władzy skarbowej I instancji listem poleconym i telegraficznie za recepisem.

Takie same doniesienie należy wystosować również w razie zajścia wypadku, skutkiem którego spirytus zmagazynowany uległ zniszczeniu.

Art. 47. Przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest, jeżeli sam nie kieruje gorzelnią, naznaczyć upełnomocnionego zastępcę do kierownictwa, a ponadto technika-gorzelanego, który winien posiadać zezwolenie władzy skarbowej na prowadzenie gorzelni.

Art. 48. Minister Skarbu wyda po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej rozporządzenia w sprawie przeprowadzenia nadzoru urządzeń technicznych gorzelni i oczyszczania surowców, okresu pędzenia spirytusu, mocy spirytusu, transportu, magazynowania i oczyszczania spirytusu przez gorzelnie, posiadające aparaty rektyfikacyjne, ksiąg gorzelniczych i t. p.

II. Wysokość odpędu spirytusu.

Art. 49. Celem dostosowania produkcji spirytusu do pojemności rynku zbytu wyznacza się co trzy lata dla całego Państwa i dla każdej gorzelni wysokość prawa odpędu.

Na pierwszy okres wyznacza się ilość ogólnego odpędu w Państwie na 1.500.000 hl. 100% spirytusu, z czego rezerwuje się 20% dla nowych i odbudowujących się gorzelni. W pozostałej reszcie uczestniczyć będą gorzelnie przemysłowe w 8%, a gorzelnie rolnicze w 92%. Na następne trzechlecia Minister Skarbu ustalać będzie po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej wysokość prawa odpędu dla całego Państwa, utrzymując wymieniony wyżej stosunek rozdziału pomiędzy gorzelnie przemysłowe a rolnicze.

W granicach ogólnego prawa odpędu Minister Skarbu dokona po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej wymiaru odpędu pomiędzy poszczególne województwa. W obrębie każdego województwa przeprowadzi Izba Skarbowa podział odpędu pomiędzy uprawnionych do odpędu, trzymając się następujących zasad:

Przy wyznaczaniu wysokości odpędu dla gorzelni rolniczych należy uwzględnić dla każdego gospo-

darstwa, połączonego z gorzelnią, obszar ziemi ornej, łąk i pastwisk, przyczem łąki i pastwiska mają być uwzględniane do maksymalnej wysokości 30% ziemi ornej, rozmiary gorzelni, wysokość przedwojennego kontyngentu, prawa palenia lub odpędu, rzeczywisty odpęd gorzelni w ostatnich trzech kampanjach, jakość gleby, stosunki komunikacyjne, położenie w stosunku do większych miast lub ośrodków przemysłowych, rozwój przemysłu cukrowniczego i krochmalnianego.

Przy gorzelniach przemysłowych uwzględniać należy sposób racjonalnego zużytkowania wymiaru, rozmiar gorzelni i faktyczny odpęd w ciągu ostatnich trzech lat.

O wymiarze odpędu ma być zawiadomiony poszczególny przedsiębiorca gorzelni nie później jak 31 grudnia roku poprzedzającego dane trzechlecie.

Przeciwko wymiarowi, dokonanemu przez Izbę Skarbową, może uprawniony w ciągu sześciu tygodni od daty doręczenia wymiaru wnieść odwołanie w odnośnej Izbie Skarbowej do Ministra Skarbu, który sprawę ostatecznie rozstrzyga.

Art. 50. Prawo do przydziału odpędu z rezerwy odpędowej mają przedewszystkiem te gorzelnie rolnicze, które po 1 sierpnia 1914 r. zostały wskutek wojny zniszczone. Po upływie 5 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy prawo to wygasa bez jakiegokolwiek odszkodowania, jeżeli uprawniony nie wystawił własnej gorzelni, na którą odnośne prawo przechodzi.

Minister Skarbu ma prawo na należycie umotywowany wniosek interesowanych prawo odpędu odpowiednio podwyższyć. Te ewentualne podwyżki prawa odpędu będą się mieścić w granicach rezerw odpędowych, bez naruszenia jednak praw nowych gorzelni do przydzielenia wysokości odpędu.

Art. 51. Gorzelnie rolnicze, które powstaną po rozdziale odpędu, otrzymają wysokość odpędu z rezerw odpędowych, wysokość ta będzie ustalona zgodnie z zasadami, wymienionemi w art. 49.

Minister Skarbu może właścicielom gorzelni, które po dniu 1 sierpnia 1914 r. uległy zniszczeniu, i które nie zostały do chwili ogłoszenia niniejszej ustawy odbudowane, przydzielić połowę wysokości prawa odpędu, który należałby im się według norm, ustalonych w art. 49; to prawo odpędu otrzymujący mogą przelać na gorzelnię, należącą do innego właściciela, i położoną w promieniu nie dłuższym, jak 15 kl., pod warunkiem, że przerobią w tej gorzelni ze swojego gospodarstwa ilość ziemniaków, potrzebną dla wykorzystania dodatkowego prawa odpędu. Prawo to wygasa z dniem 1 czerwca 1930 r.

Art. 52. Z pośród gorzelni przemysłowych należy wydzielić gorzelnie, przerabiające owoce i odpadki z nich na spirytus. Każdemu z tych zakładów należy przydzielić na wniosek prawo odpędu 75 hl. 100% spirytusu.

Pozostała część odpędu, określonego w art. 49 ust. 2 dla gorzelni przemysłowych, dzieli się, stosując odpowiednio przepisy art. 49 i 51, na resztę gorzelni przemysłowych.

Art. 53. Prawo odpędu wygasa, jeżeli:

1) gorzelnia bez uprzedniego zezwolenia Ministra Skarbu przeniesiona zostanie na inne miejsce;

2) używa do wyrobu spirytusu innych surowców aniżeli tych, jakie Minister dopuści;

3) gorzelnia, nie wyrabiająca dotąd drożdży, przechodzi na fabrykację drożdży bez zezwolenia Ministra Skarbu;

4) gorzelnia w ciągu trzech następujących po sobie lat będzie nieczynna;

5) nie dostarczy oznaczonej ilości spirytusu Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego z wyjątkiem, gdy to niedostarczenie nastąpiło z przyczyn, niezależnych od przedsiębiorcy gorzelni;

6) została zlikwidowana przy parcelacji; o ile przy parcelacji majątku nowonabywcy utrzymają gorzelnię z zamiarem dalszego jej prowadzenia, tworząc w tym celu spółkę, natenczas dotychczasowe prawo odpędu zostaje nienaruszone;

7) właściciel gorzelni sam z prawa odpędu zrezygnuje.

Art. 54. Jeżeli gorzelnia rolnicza stanie się przemysłową lub odwrotnie, otrzymuje prawo odpędu z kontyngentu przemysłowego lub odwrotnie.

Art. 55. Właściciel dwuch lub więcej gorzelni rolniczych może za zezwoleniem Ministra Skarbu przelać prawo odpędu jednej gorzelni na drugą, położoną w promieniu nie większym, jak 30 km.

Art. 56. Jeżeli skutkiem parcelacji obszar gruntów, przyjęty za podstawę przy rozdziale prawa odpędu dla danej gorzelni, ulegnie większemu aniżeli o 25% umniejszeniu gruntów ornych, prawo odpędu automatycznie się zmniejsza w ten sposób, że za każde pełne 10% umniejszenia gruntów ornych umniejszy się prawo odpędu o 5%. Postanowienie to nie stosuje się do tych majątków, gdzie ilość ziemi ornej po parcelacji wystarcza do wysokości przydzielonego odpędu.

Art. 57. Jeżeli przy oznaczaniu ogólnego prawa odpędu Minister Skarbu obniży go w stosunku do poprzedniego trzechlecia, obniżenie przeprowadzić należy według następujących zasad:

Przedewszystkiem pozostawi się dla każdej gorzelni 300 hl. nienaruszalnego odpędu, a ilość odpędu, przewyższającą 300 hl., umniejszy się proporcjonalnie w tym stosunku, w jakim będzie zachodziła potrzeba umniejszenia.

Art. 58. Ogólną ilość, jaką w danym roku odebrać winna D. P. M. S. na pokrycie zapotrzebowania krajowego, określi Minister Skarbu po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej; z ilości tej przypadnie 95% gorzelniom rolniczym i 5% gorzelniom przemysłowym.

Ilość powyższą rozdzieli D. P. M. S. na poszczególne gorzelnie w sposób następujący:

1) przydzieli do odbioru z każdej gorzelni 150 hl.;

2) pozostałą ilość zapotrzebowania monopolowego rozdzieli na poszczególne gorzelnie w stosunku do prawa odpędu tychże gorzelni po potrąceniu 150 hl.

Jeżeli D. P. M. S. będzie potrzebowała dodatkowych ilości spirytusu w czasie kampanji, rozpisuje dodatkowy kontyngent zakupu.

III. Fabryki wódek gatunkowych.

Art. 59. Fabryki wódek gatunkowych podlegają kontroli skarbowej. Nowych fabryk nie wolno otwierać bez zezwolenia Ministra Skarbu.

Minister Skarbu oznaczy warunki, którym winny odpowiadać urządzenia fabryk, oraz wyda przepisy, aby każda fabryka odpowiadała wymaganiom technicznym, higienicznym, bezpieczeństwa pracy, wymogom należytej kontroli skarbowej, oraz ustali sposoby przeprowadzenia weryfikacji fabryki i urządzeń.

Art. 60. Wszelkiego rodzaju wódki, przeznaczone do obrotu handlowego lub wyszynku, muszą zawierać ten procent alkoholu, jaki jest uwidoczniony na naczyniu, w którem się mieszczą. Procent czystego spirytusu oznacza się na naczyniach i w fakturach.

Minister Skarbu określi po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej granicę dopuszczalnych wahań, tak co do procentu alkoholu, jak i zawartości płynu w butelkach.

Art. 61. Na każdem naczyniu, zawierającem spirytus lub wódkę, puszczonem w obrót handlowy, winny być pozatem podane: firma fabrykanta, siedziba jej, miejsce fabrykacji i dopisek, czy wyrób jest pochodzenia krajowego lub zagranicznego. Opakowania, mogące kupującego wprowadzić w błąd co do pochodzenia wyrobu, są zakazane.

Art. 62. Minister Skarbu wyda przepisy, zakazujące używania do fabrykacji wódek gatunkowych domieszek, szkodliwych dla zdrowia.

Art. 63. Nazwy wódek gatunkowych lub nalewek muszą odpowiadać tym składnikom owocowym lub roślinnym, które zostały do wyrobu danej wódki lub nalewki użyte.

Art. 64. Używanie dla wódek niemonopolowych nazw, znaków lub jakichkolwiek określeń, mogących u kupującego wzbudzić mniemanie, że są wyrabiane przez Państwowy Monopol Spirytusowy, jest wzbronione.

Art. 65. Spirytus i wyroby z niego, nieodpowiadające przepisom art. 60, 61, 62, 63 i 64, podlegają konfiskacie.

IV. Wyroby spirytusu, nie przeznaczone do picia.

Art. 66. Spirytus i odpadki z niego, przeznaczone na potrzeby techniczne lub na wyroby, nie nadające się do spożycia jako napój, muszą być doprowadzone do stanu, wykluczającego ich użycie jako napoju.

Art. 67. Zakłady, w których odbywa się skażenie spirytusu, lub używanie skażonego spirytusu, podlegają kontroli skarbowej.

Art. 68. Minister Skarbu określi po wysłuchaniu Państwowej Rady Spirytusowej w drodze rozporządzenia wykonawczego:

1) sposoby techniczne i metody skażania spirytusu;

2) wymagania, którym odpowiadać winny spirytus, uboczne produkty i odpadki rektyfikacji, zwolnione przez władze skarbowe do skażania, tudzież środki, używane do skażania;

3) przepisy o obrocie spirytusu skażonego, tudzież o kontroli;

4) przepisy, regulujące użycie spirytusu metylowego.

Art. 69. Przepisy o nadzorze i technicznem urządzeniu gorzelni stosują się również i do drożdżowni z następującemi uzupełnieniami:

a) fermentacja nie powinna trwać dłużej jak dwie doby w fabrykach drożdżowo-gorzelniczych, oraz nie dłużej jak 1 dobę w drożdżowniach, nie pędzących spirytusu,

b) pojemność kadzi fermentacyjnych może wynosić do $3^1/_2$ hl. na centnar metryczny, używany do zacieru płodów;

c) najmniejszy rozmiar produkcji w drożdżowniach gorzelniczych określa się na 800 kg., w drożdżowniach zaś, nie pędzących spirytusu — 150 kg. płodów zacierowych na dobę przy obowiązkowej rocznej liczbie 300 dni zacierowych.

d) dla nowopowstałej w ciągu roku drożdżowni liczbę obowiązkowych dni zacierowych oblicza się w stosunku 25 dni miesięcznie.

W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Minister Skarbu może zezwalać na wyjątki od przepisu artykułu niniejszego.

Art. 70. Jeżeli przy obrachunku rocznym okaże się, że ruch drożdżowni trwał krócej niż to przepisano w art. 69, dalsza produkcja na kampanję następną może nastąpić jedynie na mocy specjalnego pozwolenia Ministra Skarbu.

Art. 71. Dodawanie do drożdży mączki (skrobi) przed ich kształtowaniem jest dozwolone, lecz w ilości, nieprzewyższającej 10% wagi. Do drożdży zbożowych nie wolno dodawać drożdży piwnych.

Art. 72. Drożdże prasowane, wyrobione w krajowych fabrykach, podlegają podatkowi spożywczemu w wysokości 1 zł., a sprowadzone z zagranicy w wysokości 1 zł. 30 gr. za 1 kg. wagi. Podatek pobiera się przez oklejanie cegiełek drożdżowych opaskami podatkowemi, których formę, wymiary, kolor, sposób naklejania i koszty oznaczy Minister Skarbu. Drożdży, nieoklejonych opaskami podatkowemi, nie wolno z fabryk drożdżowych wypuszczać do wolnego obrotu. Podatek od drożdży importowanych płatny jest w chwili odprawy celnej.

Od podatku uwalnia się drożdże, wywożone zagranicę na warunkach, określonych przez Ministra Skarbu.

Minister Skarbu określi również przepisy: co do prowadzenia ksiąg i rachunkowości w drożdżowniach, uruchomienia fabryk oraz okresu obrachunkowego

(kampanję), tudzież normę dozwolonych ubytków drożdży w czasie fabrykacji.

Art. 73. Kwas octowy, wyrobiony z octu drzewnego albo z soli kwasu octowego, podlega podatkowi spożywczemu w wysokości 40 groszy za 1 kg. kwasu bezwodnego. Podatek spożywczy płatny jest od kwasu octowego krajowego w chwili wywozu z wytwórni, a od importowego kwasu w chwili jego odprawy celnej.

Kwas octowy, wywieziony zagranicę, tudzież do celów technicznych, zwalnia się od podatku na warunkach, ustalonych przez Ministra Skarbu. Minister Skarbu określi również przepisy co do prowadzenia ksiąg, rachunkowości w wytwórniach kwasu octowego, co do uruchomienia wytwórni oraz określi okres obrachunkowy (kampanję).

Art. 74. Za podatek od drożdży prasowanych i kwasu octowego odpowiada producent, względnie importer. Władze i urzędy skarbowe, uprawnione do wymiaru i poboru tego podatku, oznaczy Minister Skarbu, który określi warunki produkcji drożdży i kwasu octowego.

V. Sprzedaż trunków.

Art. 75. Sprzedaż napojów spirytusowych może być hurtowa i detaliczna (cząstkowa). Przez sprzedaż hurtową rozumie się sprzedaż w ilości nie mniejszej jak 20 litrów jednorazowo, przez sprzedaż detaliczną rozumie się sprzedaż w ilości poniżej 20 litrów spirytusu, obliczonego na 100%.

Sprzedaż hurtową własnych wyrobów wykonywać mogą wytwórnie w swych składach fabrycznych. Na inne sklepy hurtowe potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu i opłacenie odnośnego patentu.

Art. 76. Miejsca sprzedaży detalicznej dzielą się stosownie do uprawnień posiadanych na:

1) handle bez wyszynku;
2) na handle z wyszynkiem.

Do pierwszych zalicza się: a) handle win i wódek, b) handle win i wyrobów kolonjalnych ze sprzedażą wszelkich napojów alkoholowych, c) handle piwa.

Do miejsca z prawem wyszynków zalicza się: a) jadłodajnie wszelkiego rodzaju, b) bufety, c) winiarnie, d) piwiarnie.

Art. 77. Oprócz miejsc, wymienionych w art. 75 i 76, sprzedaż napojów spirytusowych jest wzbroniona.

W zakładach handlowych, nie posiadających uprawnień do sprzedaży napojów alkoholowych, nie wolno ich ani przechowywać, ani spożywać.

Art. 78. Od miejsc wyrobu i sprzedaży napojów alkoholowych opłaca się specjalną opłatę patentową według dołączonej taryfy. Opłacie tej nie podlegają rządowe sklepy monopolowe, składy fabryczne przy wytwórniach (magazyny fabryczne), tudzież składy, służące wyłącznie do przechowywania wyrobów spirytusowych w czasie dostawy z zagranicy, lub też wywozu zagranicę.

Dodatkowe opłaty patentowe od zakładów wyrobu trunków, drożdży prasowanych i kwasu octowego uiszcza przedsiębiorca zakładu przemysłowego zgóry za cały rok obrachunkowy, a od zakładów sprzedaży trunków zgóry za cały rok kalendarzowy. Od zakładów sprzedaży trunków, otwartych dopiero w II połowie roku kalendarzowego, płaci przedsiębiorca zakładu w danym roku połowę opłaty patentowej.

Bez wykupienia przepisanych patentów ani wyrób trunków, drożdży i kwasu octowego, ani też sprzedaż trunków nie jest dozwolona. Do czasu wykupienia patentu przedsiębiorstwo ulega zamknięciu.

Przedsiębiorstwa, trudniące się ekspedycją i przewozem wyrobów alkoholowych, winny posiadać uprawnienie na te czynności od władz skarbowych na warunkach, określonych przez Ministra Skarbu.

Art. 79. Zezwolenie na sprzedaż detaliczną i hurtową napojów alkoholowych wydaje Minister Skarbu na ściśle oznaczone miejsce sprzedaży na czas nieograniczony, lecz z prawem odwołania zezwolenia bez żadnego odszkodowania. Odwołanie zezwolenia powinno być zakomunikowane przedsiębiorcy conajmniej na 6 miesięcy przed terminem, wyznaczonym do zamknięcia zakładu. Terminu ulgowego na likwidację nie przyznaje się w razie zamknięcia zakładu za nadużycia.

Art. 80. Napoje spirytusowe wolno sprzedawać tylko w tym stanie, w jakim wyszły z fabryki.

Art. 81. Nie mogą utrzymywać zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych, ani prowadzić ich jako zastępcy (art. 82): 1) osoby, skazane sądownie za przestępstwa, z chęci zysku pochodzące, na karę pozbawienia wolności ponad 3 miesiące, 2) osoby, skazane za defraudację podatkową.

Art. 82. Jeżeli przedsiębiorca nie prowadzi sprzedaży napojów alkoholowych osobiście, to powinien mieć odpowiedzialnego zastępcę, zatwierdzonego przez władzę koncesyjną.

Art. 83. Każdy zakład ze sprzedażą napojów alkoholowych winien mieć godło z oznaczeniem firmy, nazwiska właściciela i rodzaju uprawianego handlu, odpowiednio do posiadanych uprawnień.

Art. 84. Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyda przepisy o urządzeniu zakładów sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych i stosowaniu w tych zakładach wymogów zdrowotności i porządku.

CZĘŚĆ TRZECIA.

Nadzór Skarbowy.

Art. 85. Nadzorowi skarbowemu podlegają zakłady, które:

1) wyrabiają maszyny, przyrządy lub naczynia, służące do pędzenia spirytusu;
2) spirytus lub przetwory z niego wyrabiają, magazynują, sprzedają i transportują;
3) wyrabiają drożdże w drodze fermentacji alkoholu lub inne artykuły bez równoczesnej produkcji spirytusu;

4) bez używania spirytusu wyrabiają, przerabiają lub sprzedają takie artykuły, z których bez fermentacji otrzymać można spirytus;

5) wyrąbiają drożdże prasowane;

6) wyrabiają ocet ze spirytusu.

Pozatem obowiązane są poddać się nadzorowi skarbowemu te zakłady, które otrzymują do dalszego przerobu spirytus nieskażony lub częściowo skażony po cenach niższych od ustanowionych dla spirytusu do picia.

Wymienione pod pozycją 1 do 6 zakłady winny posiadać przed uruchomieniem przedsiębiorstwa zezwolenie władz skarbowych (patenty) na prowadzenie zakładu.

Art. 86. Posiadacz przyrządów destylacyjnych i skraplaczy obowiązany jest zgłosić te przyrządy właściwemu organowi kontroli skarbowej w ciągu 14 dni po wejściu w życie niniejszej ustawy, przyrządy zaś nowonabyte nabywca zgłasza temu samemu organowi w ciągu 48 godzin po nabyciu; organa kontroli skarbowej wydają poświadczenie zgłoszenia.

Również każdy, kto przyrządy destylacyjne i skraplacze wyrabia, obowiązany jest znajdujący się w jego rozporządzeniu zapas tych przyrządów zgłosić właściwemu organowi kontroli skarbowej w ciągu 14 dni po wejściu w życie niniejszej ustawy; dla zgłoszenia nowo wyrobionych przyrządów obowiązuje termin 48-miogodzinny; organa kontroli skarbowej wydają potwierdzenie zgłoszenia.

Na każdym nowym przyrządzie destylacyjnym i skraplaczu winno być w sposób widoczny umieszczone nazwisko i miejsce zamieszkania tego, który przyrząd ten wyrobił. Przepis ten nie dotyczy przyrządów, będących w użyciu w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy.

Posiadacze tych przyrządów winni przed pozbyciem ich całości lub części przedłożyć dokładny opis przyrządu lub też jego części właściwemu organowi kontroli skarbowej i oznajmić imię i nazwisko i miejsce zamieszkania odbiorcy tegoż przyrządu, a pozbycie może nastąpić dopiero po otrzymaniu potwierdzenia, że temu obowiązkowi zadośćuczynili.

Kontrola nabycia takich przyrządów sprowadzanych z zagranicy unormowana będzie w drodze rozporządzenia wykonawczego.

Od obowiązków wnoszenia oznajmienia uwolnieni są aptekarze, jednak tylko co do tych przyrządów destylacyjnych, względnie chłodniczych, które nie mają więcej niż 1 litr pojemności, albo zrobione są nie z metalu, lecz z innego materjału.

Art. 87. Wyrób, zalecanie sprzedaży i nabywanie pod jakąkolwiek nazwą przyrządów lub urządzeń, które służyć mogą do pędzenia spirytusu w małych ilościach (domowych, tajnych gorzelni), tudzież udzielanie wskazówek o wyrobie takich przyrządów i urządzeń lub o sposobie pędzenia w nich spirytusu — są wzbronione.

Art. 88. Zakłady, których właściciele lub pełnomocnicy ukarani zostali za pogwałcenie przepisów niniejszej ustawy, lub w których zatrudnia się pracowników, karanych za takie przestępstwa, mogą być poddane specjalnej kontroli (stałemu nadzorowi) na koszt właścicieli. Władza skarbowa może zażądać usunięcia takiego pracownika, który popełnił przestępstwa, powyżej określone.

Art. 89. Zakłady, które wedle zarządzenia władzy podlegają nadzorowi, obowiązane są do bezpłatnego dostarczenia na żądanie odpowiednio położonego, urządzonego, oświetlonego i ogrzewanego pomieszczenia dla funkcjonarjusza skarbowego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 90. Zapasy spirytusu, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy znajdować się będą na składzie w fabrykach wódek i rozlewniach spirytusu, czy to w postaci czystej, czy w półfabrykatach, lub gotowych wyrobach, podlegają dodatkowemu opodatkowaniu.

Minister Skarbu określi wysokość dodatkowych opłat na podstawie cen, jakie obowiązywać będą w myśl postanowień niniejszej ustawy.

Art. 91. Dodatkowemu opodatkowaniu wedle norm, określonych w art. 90, podlegają również i te zapasy, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy znajdować się będą we wszystkich przedsiębiorstwach sprzedaży takich wyrobów (hurtowniach, detalicznych sprzedażach, restauracjach i t. d), dalej zapasy spirytusu i wódek u osób prywatnych, o ile wynoszą więcej niż 5 litrów 100-procentowego spirytusu, wreszcie przesyłki spirytusu i wódek, które wedle dokumentów przewozowych wysłane zostały przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 92. Zapasy opodatkowanych drożdży, jakie w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy znajdować się będą na składzie w fabrykach drożdży lub u handlarzy — u tych ostatnich w ilości, przekraczającej 1 kg., tudzież zapasy opodatkowanego kwasu octowego, jakie w dniu powyższym znajdować się będą bądź w opodatkowanych magazynach wytwórni, bądź u handlarzy, u tych ostatnich w ilości ponad 5 kgr., podlegają dodatkowemu opodatkowaniu—a to drożdże w wysokości 40 groszy za kilogram wagi, a kwas octowy w wysokości 10 groszy za kilogram kwasu bezwodnego.

Dodatkowemu opodatkowaniu w wymiarze podanym podlegają również przesyłki drożdży prasowanych i kwasu octowego, które wedle dokumentów przewozowych wysłane zostały przed dniem wejścia w życie niniejsze ustawy—i w tym dniu lub po tym terminie podjęte zostały przez odbiorcę.

Art. 93. Przedsiębiorstwa i osoby, wymienione w art. 90, 91 i 92 niniejszej ustawy, obowiązane są zgłosić w ciągu ośmiu dni po wejściu w życie niniejszej ustawy na piśmie w dwuch egzemplarzach cały zapas spirytusu i wyrobów wódczanych, drożdży oraz kwasu octowego, jaki znajdować się będzie u nich na składzie w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, a to w b. zaborze rosyjskim właściwemu urzędowi akcyz i monopolów skarbowych, zaś poza siedzibą tych urzędów właściwemu inspektorowi kontroli skarbowej, a w b. zaborach austrjackim i pruskim w równorzędnych urzędach skarbowych. Odbiorcy posyłek, wysłanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a odebranych po tym termi-

nie, są obowiązani zgłosić je w ciągu trzech dni po odbiorze.

Zgłoszenie zapasów ma zawierać dane co do ilości spirytusu, względnie wyrobów wódczanych, drożdży, tudzież miejscowości i miejsca przechowania zapasów.

Przyjmujący zgłoszenie zbada ścisłość dat wniesionego zgłoszenia oraz potwierdzi na obu egzemplarzach dzień zgłoszenia.

Art. 94. Przypadający od zapasów dodatkowy podatek spożywczy ma być wpłacony w ciągu 14 dni po otrzymaniu sprawdzonego egzemplarza zgłoszenia bezpośrednio do właściwej Kasy Skarbowej, lub za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności na rachunek tejże Kasy Skarbowej.

Ściągnięcie dodatkowego podatku, niezapłaconego w pierwszym terminie, nastąpi w sposób, przepisany dla ściągania zaległych podatków bezpośrednich, i to wraz z kosztami egzekucyjnemi, przewidzianemi w art. 6 ustawy z dnia 9 marca 1923 r. o karach za zwłokę (Dz. U. R. P. № 31, poz. 189), oraz z procentami zwłoki po 2% miesięcznie.

Minister Skarbu władny jest płatność dodatkowego podatku rozłożyć na raty.

Art. 95. Osoby, winne zaniedbania zgłoszenia, przepisanego w art. 93, lub zgłoszenia ilości spirytusu, wyrobów wódczanych, drożdży i kwasu octowego, zmniejszonej więcej niż o 5% ilości, stwierdzonej urzędownie, ulegną karze pieniężnej w wysokości 10—20-krotnej ilości umniejszonego lub na umniejszenie narażonego dodatkowego podatku.

Niezależnie od tego można orzec konfiskatę niezgłoszonych do dodatkowego opodatkowania zapasów.

Art. 96. Ustawa niniejsza wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowienia części II i III ustawy wchodzą w życie w ciągu 30 dni po ogłoszeniu, a część I w dniu 1 stycznia 1925 r.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą dotychczas obowiązujące ustawy i rozporządzenia, wydane w sprawach, unormowanych niniejszą ustawą.

Do czasu jednak wejścia w życie ogólnej ustawy karnej skarbowej należy stosować odpowiednio dotąd obowiązujące przepisy karne, tak materjalne, jak i formalne.

Art. 97. Minister Skarbu określi sposób wprowadzenia państwowego monopolu spirytusowego.

Z pozostałego całego zapasu spirytusu w kraju D. P. M. S. zakupi tak z produkcji rolniczej, jak i przemysłowej, w stosunku, odpowiadającym kontyngentowi odpędu gorzelni rolniczych i przemysłowych, do 31 października do 150 tys. hektolitrów po średniej cenie kosztów produkcji kampanji 1923/24, ustalonej dla województw warszawskiego, poznańskiego, i lwowskiego w myśl art. 21 i 22 niniejszej ustawy. Zapłata za ten spirytus nastąpi najpóźniej w ciągu miesiąca po odstawie.

Resztę zapasów z kampanji 1923/24 zwalnia się na wywóz zagranicę.

Spirytus, odpędzony w miesiącach wrześniu, październiku, listopadzie i grudniu 1924 r., podpada pod postanowienia art. 5 niniejszej ustawy.

Art. 98. Z dniem 1 stycznia 1925 r. rozlewnie czystych wódek oraz fabryki wódek gatunkowych mogą zakupywać spirytus wyłącznie od D. P. M. S.

Minister Skarbu oznaczy województwa, w których kolejno wprowadzany będzie pełny monopol spirytusowy. W województwach tych od tego terminu zakazany będzie wyrób wódek czystych przez prywatne rozlewnie i fabryki wódek.

Art. 99. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Skarbu: *W. Grabski*

Załącznik do art. 78, 85.

OPŁATY PATENTOWE.

A. Opłaty od patentów za wyrób i przerób:

1. Od gorzelń i fabryk drożdżowo-gorzelniczych:	
a) opłata zasadnicza za wypęd pierwszych 100.000 litrów spirytusu 100%	100 zł.
b) opłata dodatkowa za każde następne 100.000 litrów spirytusu 100%	10 „
2. Od wytwórni drożdży prasowanych bez pędzenia spirytusu — opłata stała	15 „
3. Od rektyfikacji spirytusu:	
a) opłata zasadnicza za pierwsze 100.000 litrów spirytusu surowego, przyjętego do magazynu dla oczyszczenia	520 „
b) opłata dodatkowa za każde następne 100.000 litrów spirytusu surowego	52 „
4. Od przerobu spirytusu w octowniach, politurniach, lakierniach, fabrykach chemicznych, perfumeryjnych, zakładach denaturacyjnych:	
a) opłata zasadnicza od przerobu pierwszych 10.000 litrów spirytusu	10 zł.
b) opłata dodatkowa przy przerobie dalszych następnych 10.000 litrów spirytusu	10 „
5. Od fabryk wódek gatunkowych:	
a) opłata zasadnicza	7.500 „
b) opłata dodatkowa za każde 1.000 litrów przerobionego 100% spirytusu ponad 60.000 litrów. . . .	150 „

B. Opłaty od zakładów sprzedaży trunków.

1. Od zakładów restauracyjnych z uprawnieniem do sprzedaży wszelkich napojów wyskokowych w naczyniach zamkniętych i na kieliszki:

	w miejscowościach I kl.	II kl.	III kl.
	złotych		
I rzędu	900	600	300
II „	400	200	100
2. Od zakładów uprawnionych do sprzedaży wszelkich trunków w naczyniach zamkniętych:			
a) detalicznie	200	100	50
b) hurtowo i hurtowo fabrycznych	450	400	350
3. Od bufetów ze sprzedażą wszelkich trunków:			
a) przy teatrach, cyrkach, kinach, wyścigach, wystawach, klubach, lokalach stowarzyszeń i t. p. .	100	75	50
b) w bufetach na balach i zabawach publicznych, nie wyłączając dobroczynnych, na dobę .	10	7	5
4. Od karczem i domów zajezdnych, uprawnionych do sprzedaży wszelkich trunków:	200	100	50
5. Od zakładów, trudniących się zawodowo ekspedycją trunków: . .	400	400	400

757.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 31 lipca 1924 r.

o języku urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu.

Art. 1. Językiem urzędowania wewnętrznego i zewnętrznego sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu jest język polski jako język państwowy.

Art. 2. Obywatelom polskim narodowości ruskiej (rusińskiej), białoruskiej i litewskiej służy prawo używania w sądach i urzędach prokuratorskich, wymienionych w art. 3, również ich języka macierzystego w wypadkach następujących:

1. Strony i świadkowie mają prawo używania w sądach i urzędach prokuratorskich w słowie języka macierzystego. O ile strona druga lub jej zastępca albo sędzia przysięgły nie rozumie tego języka, sąd przedstawia mu treść zeznań, oświadczeń i wywodów. W razie potrzeby sąd może przybrać tłómacza. Wogóle sąd winien baczyć, aby strona, która nie rozumie języka, używanego w sądzie, nie ponosiła uszczerbku w możności strzeżenia swych praw.

2. Sądy i urzędy prokuratorskie przyjmują również ułożone w języku macierzystym skargi, pisemne wnioski, środki prawne, podania i inne pisma oraz załączniki i odpisy, o ile ich załatwienie należy wyłącznie do właściwości sądów (urzędów prokuratorskich), wymienionych w art. 3. Przepis niniejszy ma zastosowanie także do pism, wnoszonych z podpisem adwokata lub innego zastępcy.

3. Strona, która wniosła pismo w języku macierzystym, obowiązana jest wnieść dodatkowo jego tłómaczenie na język państwowy, jeśli strona druga przedstawi sądowi takie żądanie w ciągu dni 14 od dnia doręczenia jej pisma. W tym wypadku poprzednie doręczenie, jak również akty, dokonane przez sąd na jego podstawie (wyroki, orzeczenia, decyzje, uchwały), są pozbawione skutków prawnych, o czem sąd ten orzeka z urzędu; za dzień doręczenia uważa się ten, w którym doręczono tłómaczenie; nie wyklucza to jednak wykonania wstępnych czynności egzekucyjnych, zabezpieczających cel egzekucji. Na równi z żądaniem dołączenia tłómaczenia będzie uważana odmowa przyjęcia pisma, oświadczona organowi doręczającemu z powodu braku tłómaczenia.

Jeżeli doręczenie ma nastąpić poza obszarem, na którym dany język macierzysty jest używany w sądach pierwszej instancji (art. 3), należy tłómaczenie na język państwowy dołączyć już do pisma.

4. Jeśli z ważnych względów sąd to uzna za potrzebne, postanowi, że oświadczenie lub zeznanie, złożone w języku macierzystym, ma być w całości lub w części umieszczone w protokóle lub załączniku do protokółu także w języku macierzystym obok języka państwowego.

5. W dochodzeniach i śledztwach karnych zeznania i oświadczenia oskarżonych (obwinionych i świadków, złożone w języku macierzystym, należy protokółować obok języka państwowego na żądanie także w języku, w którym były złożone.

6. Oskarżonemu (obwinionemu) służy prawo żądania, aby do aktu oskarżenia, sporządzonego w języku państwowym, było dołączone tłómaczenie urzędowe na język macierzysty; żądanie to należy przedstawić przed ukończeniem dochodzeń lub śledztwa.

7. Strony, występujące w charakterze oskarżonych (obwinionych), procesujących się, albo stron w postępowaniu niespornem, mają prawo żądać, aby do wyroków, orzeczeń (decyzji, uchwał) i innych załatwień, sporządzonych w języku państwowym, było dołączone tłómaczenie urzędowe na język macierzysty; żądanie powyższe należy przedstawić przed ogłoszeniem załatwienia, a jeśli ogłoszenie nie jest przewidziane—przed jego sporządzeniem.

8. Wpisy do ksiąg wieczystych (hipotecznych, gruntowych) uskuteczniа się w języku państwowym, jednak dokument, stanowiący podstawę wpisu, można złożyć do księgi dokumentów w języku macierzystym bez dołączenia tłómaczenia.

Wpisy do rejestru handlowego uskutecznia się w języku państwowym, jednak właścicielowi firmy wolno żądać, aby do odpisu z rejestru dołączono bezpłatnie urzędowe tłómaczenie jego na język macierzysty.

9. Strona ma prawo żądać uwierzytelnienia odpisów dokumentów, sporządzonych w języku macierzystym, i podpisów na takich dokumentach, tudzież sporządzania sądowych ugód w języku macierzystym obok języka państwowego.

Art. 3. Uprawnienia, przyznane w art. 2, służą:

a) w sądach i urzędach prokuratorskich, mających siedzibę w okręgu sądu apelacyjnego lwowskiego, oraz w województwach wołyńskiem i poleskiem, obywatelom polskim narodowości ruskiej (rusińskiej); te same upra-

wnienia służą im w sądach apelacyjnych w Lublinie i Wilnie w sprawach, w których te sądy są instancjami od wyroków, decyzji i innych załatwień sądów, mających siedzibę na obszarze województw wołyńskiego i poleskiego;

b) w sądach i urzędach prokuratorskich, mających siedzibę na obszarach województw poleskiego i nowogródzkiego i okręgu administracyjnego wileńskiego, oraz powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego w województwie białostockiem, obywatelom polskim narodowości białoruskiej;

c) w sądach, mających siedzibę na obszarach powiatu święciańskiego i gmin z większością litewską dawnego powiatu trockiego w okręgu administracyjnym wileńskim, obywatelom polskim narodowości litewskiej.

Art. 4. W sądach, wymienionych w art. 3 lit. a), b, adwokaci i inni zastępcy stron narodowości ruskiej (rusińskiej), lub białoruskiej w sprawach, w których zastępują strony swej narodowości, mają prawo używania języka macierzystego, z wyjątkiem przemówień (wywodów) przed sądem orzekającym, które wolno wygłaszać w języku macierzystym tylko przed sądami, mającemi siedzibę w okręgu sądu apelacyjnego lwowskiego.

W tym ostatnim okręgu w wypadkach, w których według art. 2 dołącza się tłómaczenia urzędowe na język macierzysty, należy na żądanie strony sporządzać akty oskarżenia, wyroki, orzeczenia (uchwały) i inne załatwienia w dwu językach: państwowym i ruskim (rusińskim).

Art. 5. Obywatele polscy narodowości ruskiej (rusińskiej) mogą żądać, aby wyroki, orzeczenia (uchwały) i inne załatwienia Sądu Najwyższego były sporządzone w dwu językach, t. j. państwowym i ruskim (rusińskim) w sprawach, w których ten sąd jest instancją od wyroków, uchwał i innych załatwień sądów, mających siedzibę w okręgu sądu apelacyjnego lwowskiego; żądania powyższe należy przedstawić przed powzięciem przez Sąd Najwyższy decyzji.

Art. 6. W wypadkach użycia języka państwowego i macierzystego obowiązuje w razie różnicy tekst języka państwowego, z wyjątkiem wypadku, przewidzianego w art. 2 punkt 5.

Art. 7. Przepis art. 1 ma odpowiednie zastosowanie w urzędowaniu notarjuszy.

Notarjuszowi wolno jednak na żądanie sporządzać akta prawne między żyjącymi i na wypadek śmierci w języku macierzystym strony, o ile ona jest uprawniona do używania tego języka według art. 3 w sądach pierwszej instancji, położonych na obszarze, gdzie notarjusz ma swą siedzibę i akt sporządza.

Art. 8. Przepisy o języku urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu, obowiązujące dotąd, uchyla się, z wyjątkiem przepisów, obowiązujących w województwach poznańskiem, pomorskiem i śląskiem.

Art. 9. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 10. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 października 1924 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów: *W. Grabski*

Kierownik Ministerstwa Sprawiedliwości: *Siennicki*

758.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 1 września 1924 r.

o wykonaniu kontroli nad przestrzeganiem przez spółdzielnie kredytowe przepisów rozporządzenia o lichwie pieniężnej.

Na mocy § 5 i 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 29 czerwca 1924 r. o lichwie pieniężnej (Dz. U. R. P. № 56, poz. 574) zarządza się co następuje:

§ 1. Dla spółdzielni trudniących się czynnościami bankowemi odracza się termin składania wykazów, o których mowa w § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu i Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 sierpnia 1924 r. o lichwie pieniężnej (Dz. U. R. P. № 70, poz. 684) do dnia 5 października 1924 r.

§ 2. Kontrola nad wykonaniem przepisów zawartych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 czerwca 1924 r. o lichwie pieniężnej (Dz. U. R. P. № 56, poz. 574) przez spółdzielnie, wymienione w § 1 i należące do związków rewizyjnych (art. 68 i 70 ustawy z dn. 29 października 1920 r. o spółdzielniach Dz. U. R. P. № 111, poz. 733), może być na podstawie zezwolenia Ministra Skarbu powierzono związkom rewizyjnym.

§ 3. Spółdzielnie należące do tych związków rewizyjnych, które uzyskały prawo kontroli na podstawie § 2 niniejszego rozporządzenia, czynią zadość obowiązkowi przewidzianemu w § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu i Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 sierpnia 1924 r. o lichwie pieniężnej (Dz. U. R. P. № 70, poz. 684), przedstawiając wykazy w oznaczonym terminie właściwym związkom rewizyjnym.

§ 4. W razie stwierdzonego przekroczenia przepisów zawartych w § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Skarbu i Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 sierpnia 1924 r. o lichwie pieniężnej (Dz. U. R. P. № 70, poz. 684), związek rewizyjny obowiązany jest zawiadomić o tem właściwą władzę skarbową II instancji.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Skarbu: *W. Grabski*

759.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych

z dnia 4 sierpnia 1924 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie określenia wysokości najwyższych norm podatku od wykonywania prawa polowania.

Na podstawie ustępu 2 art. 19 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. № 94 poz. 747) zarządza się co następuje:

§ 1. Oznaczoną w § 13 rozporządzenia II Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 18 marca 1924 r. (Dz. U. R. P. № 31 poz. 317) maksymalną wysokość norm podatku od wykonywania prawa polowania obniża się poza obszarem gmin miejskich:

w I strefie do 20 gr. z 1 ha.
„ II „ „ 10 „ „ „ „
„ III „ „ 5 „ „ „ „
„ IV „ „ $^1/_8$ „ „ „ „

§ 2. Podatki od wykonywania prawa polowania, wymierzone przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie rozporządzenia II Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 18 marca r. b., nie podlegają zwrotowi, ani też zaliczeniu na poczet innych podatków.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

Minister Skarbu: *W. Grabski*

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych: *Raczyński*

760.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych

z dnia 26 sierpnia 1924 r.

w sprawie podwyższenia taryfy opłat dla urzędników stanu cywilnego na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 22 listopada 1921 r. o podwyższeniu taryfy opłat ustanowionej niemiecką ustawą z dnia 6 lutego 1875 r. (Dz. Urz. Rzeszy niemieckiej str. 23) dla urzędów stanu cywilnego b. dzielnicy pruskiej (Dz. U. R. P. № 101 poz. 721) oraz art. 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1922 r. w przedmiocie zniesienia Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej (Dz. U. R. P. № 30 p. 247), zarządza się co następuje:

§ 1. Pozycje taryfy opłat ustanowionej niemiecką ustawą z dnia 6 lutego 1875 r. o urzędowem stwierdzaniu stanu osobowego i zawarcia małżeństwa podwyższa się na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego następująco:

1) za przedłożenie do wglądu rejestrów, a to za każdy rocznik . . . . . . 1 zł.

za kilka roczników łącznie jednak najwyżej . . . . . . 3 zł.

2) za pisemne upoważnienie w myśl § 43 (obecnie § 1321 ks. ust. cyw.) i za każdy uwierzytelniony wyciąg z rejestrów łącznie z należytością za czynności pisarskie . . . . 1 zł.

Jeżeli wyciąg dotyczy kilku wpisów i wymaga przeszukiwań więcej niż jednego rocznika rejestrów, za każdy dalszy przeszukany rocznik . . . . 1 zł.
jednakowoż łącznie najwyżej . . 3 zł. 50 gr.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 lutego 1923 r. (Dz. U. R. P. № 27 poz. 163).

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Hübner*

Sprostowania:

a) W Dz. U. R. P. z r. 1924 № 50 poz. 519 w tytule obwieszczenia zamiast wyrazów „dokumentu ratyfikacyjnego" winno być „aktu przystąpienia do", zaś w treści, w wierszu 3 i 4 zamiast wyrazów „dokument ratyfikacyjny" winno być „akt przystąpienia".

b) W Dz. U. R. P. № 65, poz. 635 w ustawie z dnia 12 czerwca 1924 r. o opodatkowaniu piwa, na str. 691, art. 34, ustęp trzeci mylnie oznaczono liczbą „4", zamiast „3".

Warszawa. Tłoczono w Drukarni Państwowej z polecenia Ministra Sprawiedliwości. 25536 P

Konto czekowe Pocztowej Kasy Oszczędności № 30130. Cena 35 groszy.

Projekt

U S T A W A

o języku urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu.

Art.1.

Językiem urzędowania wewnętrznego i zewnętrznego sądów i urzędów prokuratorskich jest język państwowy.

Art.2.

Obywatelom polskim narodowości rusińskiej /ukraińcom, starorusinom i t.d./ białoruskiej i litewskiej służy prawo używania w sądach i urzędach prokuratorskich wymienionych w art.3 również ich języka macierzystego w wypadkach następujących:

1. Strony i świadkowie mają prawo używania w sądach i urzędach prokuratorskich w słowie języka macierzystego. O ile strona druga lub jej zastępca albo sędzia przysięgły nie rozumie tego języka, sąd przedstawia mu treść zeznań, oświadczeń i wywodów. W razie potrzeby sąd może przybrać tłómacza. Wogóle sąd wynien baczyć, aby strona, która nie rozumie języka używanego w sądzie nie ponosiła uszczerbku w możności strzeżenia swych praw.

2. Sądy i urzędy prokuratorskie przyjmują również ułożone w języku macierzystym skargi, pisemne wnioski, środki prawne, podania i inne pisma oraz załączniki i odpisy, o ile ich załatwienie należy do właściwości tych sądów, a nie wyłącznie lub zarazem do właściwości sądów niewymienionych w art.3. Przepis niniejszy ma zastosowanie także do pism wnoszonych z podpisem adwokata lub innego zastępcy.

3. Strona, która wniosła pismo w języku macierzystym obowiązana jest wnieść dodatkowo jego tłómaczenie na język państwowy, jeśli strona druga przedstawi sądowi takie żądanie w ciągu dni 14 od doręczenia jej pisma; w tym wypadku poprzednie doręczenie jest pozbawione skutków prawnych, a za dzień doręczenia uważa się ten, w którym doręczono tłómaczenie. Jeśli doręczenie ma nastąpić poza obszarem określonym dla danego języka /art.3/ należy tłomaczenie na język państwowy dołączyć już do pisma.

4. Jeśli z ważnych względów Sąd to uzna za potrzebne, postanowi, że oświadczenie lub zeznanie złożone w języku macierzystym ma być w całości lub w części umieszczone w protokóle lub załączniku do protokółu także w języku macierzystym obok języka państwowego.

5. W dochodzeniach i śledztwach karnych zeznania i oświadczenia oskarżonych /obwinionych/ i świadków złożone w języku macierzystym należy protokółować obok języka państwowego na żądanie także w języku w którym były złożone.

6. Oskarżonemu /obwinionemu / służy prawo żądania aby do aktu oskarżenia sporządzonego w języku państwowym było dołączone tłómaczenie urzędowe na język macierzysty; żądanie to należy przedstawić przed ukończeniem dochodzeń lub śledztwa.

7. Strony występujące w charakterze oskarżonych /obwinionych/, procesujących się, albo stron w postępowaniu niespornem mają prawo żądać, aby do wyroków, orzeczeń /decyzji, uchwał/ i innych załatwień sporządzonych w języku państwowym było dołączone tłómaczenie urzędowe na język macierzysty; żądanie powyższe należy przedstawić przed ogłoszeniem załatwienia, a jeśli ogłoszenie nie jest przewidziane przed jego sporządzeniem.

8. Wpisy do ksiąg wieczystych /hipotecznych, gruntowych/ uskuteczniają się w języku państwowym, jednak dokument stanowiący podstawę wpisu można złożyć do księgi dokumentów w języku macierzystym bez dołączenia tłomaczenia.

Wpisy do rejestru handlowego uskutecznia się w języku państwowym, jednak właścicielowi firmy wolno żądać, aby do odpisu z rejestru dołączono bezpłatnie urzędowe tłómaczenie jego na język macierzysty.

9. Strona ma prawo żądać uwierzytelnienia odpisów dokumentów sporządzonych w języku macierzystym i podpisów na takich dokumentach, tudzież sporządzania sądowych ugód - w języku macierzystym obok języka państwowego.

Art. 3.

Uprawnienia przyznane w art. 2 służą:

a/ w sądach i urzędach prokuratorskich mających siedzibę w okręgu Sądu Apelacyjnego Lwowskiego oraz w Województwach wołyńskiem i poleskiem - obywatelom polskim narodowości rusińskiej /ukraińcom, starorusinom i t.d./; - te same uprawnienia służą im w sądach apelacyjnych w Lublinie i Wilnie w sprawach, w których te sądy są instancjami od wyroków, decyzji i innych załatwień sądów mających siedzibę na obszarze województwa wołyńskiego i poleskiego;

b/ w sądach i urzędach prokuratorskich mających siedzibę na obszarach województw poleskiego i nowogródzkiego i okręgu administracyjnego wileńskiego, oraz powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego w województwie białostockiem - obywatelom polskim narodowości białoruskiej;

c/ w sądach mających siedzibę na obszarach powiatu święciańskiego oraz gmin
powiatu wileńsko-trockiego w okręgu administracyjnym wileńskim - obywatelom polskim narodowości litewskiej.

Art. 4.

W sądach wymienionych w art. 3 lit. a/ b/ adwokaci i inni zastępcy stron narodowości rusińskiej /ukraińcy, starorusini i t.d./ lub białoruskiej, w sprawach których zastępują strony swej narodowości mają prawo używania języka macierzystego z wyjątkiem przemówień /wywodów/ przed sądem orzekającym, które wolno wygłaszać w języku macierzystym tylko przed sądami mającymi siedzibę w okręgu Sądu Apelacyjnego lwowskiego.

W tym ostatnim okręgu w wypadkach , w których według art. 2 dołącza się tłómaczenie urzędowe na język macierzysty, należy na żądanie strony sporządzać akty oskarżenia, wyroki, orzeczenia /uchwały/ i inne załatwienia w dwu językach: państwowym i rusińskim.

Art. 5.

Obywatele polscy narodowości rusińskiej /ukraińcy, starorusini i t.d./ mogą żądać, aby wyroki, orzeczenia /uchwały/ i inne załatwienia Sądu Najwyższego były sporządzane w dwu językach t.j. państwowym i rusińskim w sprawach, w których ten sąd jest instancją od wyroków, uchwał i innych załatwień sądów mających siedzibę w okręgu Sądu Apelacyjnego lwowskiego; żądanie powyższe należy przedstawić przed powzięciem przez Sąd Najwyższy decyzji.

?

Art. 6.

W wypadkach użycia języka państwowego i macierzystego obowiązuje w razie różnicy tekst języka państwowego z wyjątkiem wypadku przewidzianego w art. 2 pkt. 5.

Art. 7.

Przepis art. 1 ma odpowiednie zastosowanie w urzędowaniu notarjuszy.

Notarjuszowi wolno jednak na żądanie sporządzać akta prawne między żyjącymi i na wypadek śmierci w języku macierzystym strony, o ile ona jest uprawnioną do używania tego języka według art. 3 w sądach pierwszej instancji położonych na obszarze, gdzie notarjusz ma swą siedzibę i akt sporządza.

Art. 8.

Przepisy o języku urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu obowiązujące dotąd uchylą się z wyjątkiem przepisów obowiązujących w województwach poznańskiem, pomorskiem i śląskiem.

Art. 9.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 10.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem pierwszym miesiąca następującego po jej ogłoszeniu.

Uzasadnienie do projektu USTAWY o języku urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu. /Rozpatrywanego przez R.M. dnia 23.VI. 1924 r./.

U z a s a d n i e n i e .

Równocześnie wniesiony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy o języku państwowym i języku urzędowania państwowych i samorządowych władz administracyjnych zawiera szczegółowe motywa, jakiemi kierował się Rząd wprowadzając w urzędowaniu obok języka państwowego język macierzysty mniejszości narodowych. Projekt niniejszy urzeczywistnia te same zasady w zakresie urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu, przystosowując je do urządzeń, potrzeb i warunków urzędowania tych instytucji. Szczegółowe w tym przedmiocie przepisy odpowiadają właściwościom przewodów sądowych / karnego, cywilnego, procesowego i niespornego/ i innych działów czynności.

KK

4.

143
324

Protokół obrad

na zjeździe Wojewodów Kresowych /Kresy Wschodnie/
w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych
w dniu 1.XII.1924 r.

Przewodniczący: P.Minister Ratajski /Ministerstwo Spraw Wewnętrznych/

Obecni: P.Minister Thugutt.

P.Viceminister Olpiński

P. Jenerał Haller /Szef Sztabu Generalnego/

P. Gen.Bryg. Marjan Żegota-Januszajtis Wojewoda Nowogródzki

P. Pułkownik Kazimierz Młodzianowski Wojewoda Poleski

P. Generał Kajetan Olszewski Wojewoda Wołyński

P. Władysław Raczkiewicz Delegat Rządu w Wilnie

P. Kapitan Rogowski Referent wywiad. K.O.P.

P. Major Kotarba Sztab Generalny

P. Pułkownik Tokarzewski Zast.Dow. Kor.Ochr.Pogr.

P. Ppułkownik Ulrych Szef Sztabu K.O.P.

P. Ppułk. Sz.Gen. Furgalski - Oddział I Szt.Gen.

P. Pułkownik Bajer

P. Bolesław Kozłowski Dyrektor Departamentu Min.Spraw Wewn.

P. Władysław Jaszczołt Dyrektor DepartamentumMin.Spr.Wewn.

P. Stanisław Twardo Główny Inspektor Ministerstwa.Spr.Wewn.

P. Leopold Rutkowski Naczelnik Wydziału Pol.Min.Spraw Wewn.

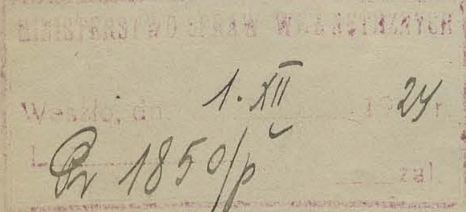
P. Marjan Borzęcki Kom. Gł. Policji Państwowej

P. Marjan Swolkień Naczelnik Wydziału V Kom. Gł.P.P.

P. Henryk Kawecki Podinsp.P.P.

P.Jerzy Pilecki / Nacz. Wydz. /Min.Spr.Wewn.

P.Roman Hausner , Nacz.Wydz. / Minwew/

1.

P.Minister Ratajski dziękuje zebranym za przybycie, otwiera posiedzenie, poczem oddaje głos p.Naczelnikowi Pileckiemu.

P.Pilecki

Mówca uważa, że najważniejszymi czynnikami, wpływającymi na wytworzenie się podobnej sytuacji pod względem bezpieczeństwa publicznego na Kresach Wschodnich, jak obecna - jest ruch narodowościowy z jednej strony, a wpływ Rosji Sowieckiej z drugiej strony. Obecnie ze względu na niesprzyjającą porę roku i wynikające ztąd trudności, nie należy oczekiwać akcji dywersyjnej prowadzonej na szerszą skalę, .

Mówca charakteryzuje nastrój miejscowego elementu polskiego jako trwożliwy, pozbawiony wiary w skuteczną pomoc ze strony Rządu. Nastrój tego rodzaju daje się zauważyć szczególniej ze strony właścicieli większych majątków ziemskich. Przedstawiciele wszystkich ugrupowań politycznych, bez różnicy odcieni wyrażają jedno zdanie, że w obecnem położeniu jedynie radykalne środki zdołają zło poprawić i usunąć.

Co się tyczy ludności żydowskiej, kieruje się ~~oba~~ ona przedewszystkiem widokami własnych korzyści. Grawitując w stronę państw ościennych, odnosi się jednak, na ogół biorąc, wrogo do idei komunistycznych.

Mówca charakteryzuje masy ludności ukraińskiej jako bierne , chętnie dające posłuch poszeptom i hasłom agitacji demagogicznej . Masy te można przyrównać do materjału łatwopalnego, który w razie zaburzeń na Kresach Wschodnich bezwarunkowo wystąpi czynnie . Inteligencja ukraińska jest bardzo nieliczna, składa się głównie z nauczycieli ludowych .

W dalszym ciągu mówca przedstawia środki zaradcze jakie, zdaniem jego, należałoby zastosować w sytuacji obecnej. Województwa Wołyńskie ,Poleskie i Nowogródzkie są najgorzej uposażone pod względem liczebności policji, szczególnie jeśli liczyć się z brakiem środków komunikacyjnych i połączeń telefonicznych. Liczebność ta zdaniem mówcy winna być zwiększona .

Ponieważ olbrzymie obszary, jakie obejmują powiaty na Kresach Wschodnich, utrudniają zarówno służbę jak i nadzór policyjny, należałoby, zdaniem mówcy, każdy powiat podzielić na 3-5 rejonów policyjnych .Na czele takiego rejonu stałby wyższy funkcjonarjusz policyjny, zaś nad funkcjonarjuszami rejo-

nowymi nadzór przysługiwałby Komendantowi Powiatowemu. Podział na rejony miałby wielkie znaczenie zarówno ze względu na udostępnienie inspekcji i nadzoru, jak również ze względu na łatwiejsze skoordynowanie akcji policyjnej w razie większych napadów.

Mówca wypowiada się przeciw wprowadzeniu stanu wyjątkowego na Kresach Wschodnich gdyż przepisy stanu wyjątkowego padłyby brzemieniem w pierwszej linji na ludność, lojalnie względem Państwa usposobioną, omijając natomiast elementy szkodliwe, o które w tym razie właśnie chodzi.

W dalszym ciągu jako środki zaradcze mówca proponuje ~~następujących kar~~ ~~stosowanie kary śmierci w drodze doraźnej~~ za nielegalne posiadanie broni, amunicji, tzw. krótkiej broni, materjałów wybuchowych - ~~konfiskatę własności~~ Stosowanie aresztu, sekwestru, względnie konfiskaty własności osoby postawionej w stan oskarżenia.

…wienia kary śmierci w trybie doraźnym

Mówca podnosi zarzut, że dotychczas nie wytworzyliśmy polityki kresowej. Ludność jest zdania, że władze nie umieją rządzić, na Kresach bowiem raczej zamiast urzędować należałoby przedewszystkiem rządzić.

P.Min.Ratajski uważa że sprawa wymiaru kary za posiadanie broni wkracza w dziedzinę sprawiedliwości, wobec czego poruszanie jej na obecnej konferencji jest nie na miejscu.

P.Woj.Olszewski zaznacza, że na poprzedniej konferencji scharakteryzował wyczerpująco stan bezpieczeństwa w Województwie Wołyńskiem, obecnie może dodać to tylko, że dzięki pomocy finansowej ze strony Rządu stan bezpieczeństwa zmierza ku ~~poprawie~~ poprawie. Dzięki konfidentom udało się wykryć ~~uczestników~~ 7-miu bandytów ~~7-miu band napastniczych~~ i przekazać ich sądom doraźnym.

12-go b.m. p.Wojewoda zwracał się pismem do Min.Spraw Wewn. o zwiększenie liczebności policji o tysiąc ludzi.

12-go listopada p. Wojewoda zwracał się z prośbą o zaopatrzenie policji w 150 koni.

14-go listopada p.Wojewoda w piśmie swem do Min.Spraw Wewn. motywował konieczność przydzielenia 8-miu wyższych funkcjonarjuszów policyjnych.

Mówca jest zdania, że o ile możliwem jest stosowanie kary śmierci za sam udział w organizacji bandy, w takim ra-

145 326

zie wprowadzenie stanu wyjątkowego na Kresach Wschodnich byłoby zbędne.

P.Woj.Januszajtys uważa stan niezadowolenia ludności miejscowej na Kresach Wschodnich jako sprzyjający niepodległościowym dążeniom tejże ludności. Mówca obstaje przy swojem zdaniu tembardziej, że zachowuje w pamięci tę drogę do niepodległości, jaką przebywaliśmy za czasów panowania rządów zaborczych. Dzisiejsze niezadowolenie ludności kresowej w konsekwencji swej prowadzi do rozbioru państwa. Przyczyną tego niezadowolenia jest błędna organizacja władzy i zły system administracji .Bez usunięcia tych braków wszelkie inne środki zaradcze należy uważać za powierzchowne, za półśrodki .

Mówca wypowiada się za koniecznością zespolenia władzy

Ludność miejscowa uskarża się bardzo na działalność P.Dyrekcji Ubezpieczeń, która naznacza wysokie stawki ubezpieczeniowe przyczem, istnieje przymus ubezpieczeniowy . Należy zauważyć, że stawki te są niejednolicie ~~xxxxxx~~ określane.

Mówca uważa, że należy odróżnić Kresy północno- wschodnie od południowo-wschodnich . Nie należy się łudzić co do spokoju, jaki panuje na Kresach południowo-wschodnich ,raczej należałoby przewidywać możliwość irredenty ukraińskiej. Na Kresach północno-wschodnich należałoby się spodziewać raczej irredenty rosyjskiej, o ile jednak nie usuniemy wyżej wspomnianych braków administracji polskiej, grozi nam ta okoliczność, że sami ~~xxxx~~ swojem postępowaniem możemy wzbudzić irredentę białoruską.

Powołanie Wojewodów wojskowych nie zmienia wcale sytuacji na lepsze , Wojewoda wojskowy bowiem nie rozporządza wcale większymi środkami niż Wojewoda cywilny . Zarządzenia Wojewodów wojskowych, wydawane pod naciskiem potrzeby chwili, napotykają na wielkie przeszkody natury prawnej - i krytykę ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych /nietylko krytykę ale nawet zawieszenie zarządzeń/ .Prawodawstwo nasze stoi na tym stanowisku, że zarządzenia muszą się opierać na podstawach prawnych. P.Wojewoda uskarża się,że 2 zarządzenia

przez

przezeń wydane ,jakkolwiek nie są sprzeczne z prawem , zostały anulowane dlatego tylko,że nie mają podstawy prawnej.

Co do stanu wyjątkowego,mówca opiera się na obowiązującem dawniej prawie rosyjskiem, które rozróżniało stan wzmocnionej ochrony, nadzwyczajnej ochrony i stan oblężenia, czyli wojenny. Zdaniem mówcy w Województwie Nowogródzkiem należałoby zastosować stan wzmocnionej ochrony .

P.Min.Ratajski wyjaśnia,że stan wyjątkowy, przewidziany w Konstytucji z 17 marca, wprowadza jedynie zawieszenie swobody obywatelskiej na pewien czas, a więc daje możność aresztowania obywatela przez władze administracyjne,zniesienia nietykalności mieszkania, wprowadzenia cenzury prasy, zakazu wieców i t.p. .P.Minister zapytuje czy stan wyjątkowy w tym rozumieniu może się przyczynić, zdaniem pp.Wojewodów,do poprawy obecnej sytuacji.

P.Woj.Januszajtys uskarża się,że Minwew .odniosło się negatywnie do organizacji straży obywatelskiej, która miałaby na celu obronę mienia państwowego na wypadek dywersji .P.Wojewoda uważa, że środek ten był podyktowany względami czysto życiowemi .

p.Dr. Jaszczołt wyjaśnia całą różnicę jaka zachodzi między stanem faktycznym a stanem prawnym . Do obrony przepisów obowiązujących przeciw możliwym ich naruszeniom ze strony obywateli jest powołana w pierwszym rzędzie policja. Stworzenie innej organizacji w tym celu jest nie do pomyślenia.

/ W dalszym ciągu zebrani poruszali sprawę stosunku oddziałów ochrony pogranicza do władz administracyjnych. Ze strony Minwew wysunięto daleko idący projekt,uzależniający Dowódcę bataljonu ochrony pogranicza od Starosty- - w przebiegu dyskusji jednak ustalono,że między Starostą a Dowódcą bataljonu zachodzić winna jedynie ścisła współpraca, ~~której szczegóły zostaną ustalone~~ /Postanowiono że spraw. te zostaną rozstrzygnięte. drogą porozumienia między Min.Spraw Wojsk. a Minwew.

p.Min.Thugutt

Państwo może wymagać od ludności, aby wypełniała swe obowiązki, z drugiej strony jednak ludność również ma prawo wymagać od Państwa wypełnienia jego względem tejże ludności obowiązków. Obecnie Państwo ~~obowiązków tych nie wypełnia~~ obowiązki swe wypełnia źle, albo nie wypełnia ich wcale. / Mówca przytacza utrudnienia stawiane ludności przy uzyskaniu paszportu, dokumentów osobistych, przy wpłacie podatków. /

Mówca uważa, że zespolenie władzy należy ograniczyć do spraw niezbędnych, aby nie obarczać Wojewodę bezpotrzebnym balastem.

Co się tyczy personelu urzędniczego, należałoby zastąpić ludzi urzędujących poprawnie, ~~[illegible]~~ z punktu widzenia formalnego ludźmi, posiadającymi wyczucie potrzeb życia miejscowego.

Mówcą kładzie nacisk na konieczność ~~[illegible]~~ należytego informowania Wojewody i Rządu o istotnych zagadnieniach życiowych, przytem jest zdania, że sprawę tę ułatwiłoby ułożenie krótkiego szematu, według którego ~~Wojew~~ Starosta udzielałby informacji Wojewodzie o najistotniejszych zagadnieniach .

Inspekcja winna mieć na celu nietylko badanie zgodności wydanych zarządzeń z przepisami prawnemi, lecz również i celowość zarządzeń .

P.Woj.Młodzianowski

Ludność w Województwie poleskiem odznacza się spokojem i rozsądkiem. Zdaniem Mówcy niema obawy poważniejszej ruchawki ze względu na typ mieszkańca Polesia, wypracowany latami przez przyrodę.

Ilość napadów bandyckich nie jest większa niż normalnie : w październiku było 16 wypadków w listopadzie 3 wypadki napadów .

Co się tyczy stanu wyjątkowego, mówca jest zdania, że stan wyjątkowy istnieje już i to stan wyjątkowy w najgorszym gatunku. Obywatelskiej swobody niema zupełnie, ludność jest niezadowolona, i ciężko jest jej żyć.

Mówca uskarża się na brak ksiąg ludności i katastrów

gruntowych,co stwarza wiele utrudnień.

U 700,000. ~~obywatx~~ mieszkańców niema stwierdzonego obywatelstwa polskiego,co pociąga za sobą ograniczenie swobody ruchów i cały szereg innych ograniczeń. W razie poboru nakładamy na nich obowiązek stawienia się do wojska , obowięzuje ich również płacenie podatków ,napotykają jednak na utrudnienia z chwilą gdy idzie o ich własny interes.

Podatki nie są wysokie, ale sposób ściągania podatków jest niedopuszczalny .Kasa Skarbowa wyznacua pewne quantum, które należy od ludności zebrać, od Kasy Skarbowej idzie nakaz do gminy, gmina powierza to sołtysowi. W jaki sposób sołtys nakaz ten wypełnia, nikt w to nie wnika .Na tym tle dzieją się haniebne nadużycia.

Powszechba opinja o urzędnikach kresowych,zdaniem mówcy jest niesłuszna. Jest bowiem dużo ludzi ideowych, pozbawionych jednak kierownictwa. Jeśli chodzi o Starostów jest to zbieranina z różnych dzielnic, wyznających różne kierunki polityczne, ze znajomością różnego prawa, lub też bez żadnej znajomości prawa. Zdaniem mówcy należałoby zmusić Starostę do częstszych objazdów gminy.

Mówca charakteryzuje ludność jako bardzo ubogą. Przeciętnie posiadają niżej 5 dziesięcin ziemi i to lichej. Ziemia jest rozkawałkowana. Przeciętne gospodarstwo składa się z 16 kawałków, nie mówiąc o wypadkach w których składa się z kilkudziesięciu i więcej kawałków .Chłop żyje przedewszystkiem z ~~zhm~~ hodowli bydła. Zdaniem Mówcy kwestja serwitutów na gruntach dworskich jest problemem bardzo zaognionym i bardzo trudnym do rozwiązania. Chłop podcięty w swej egzystencji przez zniesienie serwitutów rozgrabiłby ziemię dworską . Więksi właściciele ziemscy nie uprawiają sami ziemi, lecz oddają ją na tzw. trzeciak. Chłop uprawia ją, czuje się w jej posiadaniu, ~~właścicielem~~ posiadaczem jednak nie jest,- na tem tle właśnie szerzy się agitacja.

Eksploatacja lasów jest prowadzona w sposób karygodny

Eksploatuje się rabunkowo, najlepsze odcinki lasu. Lasy te są na ~~metraxpokryta~~ wysokość metra pokryte odpadkami, których nikt nie uprząta. Samorząd dotychczas kwestją tą nie zajął się .

Wymiar kar administracyjnych jest zbyt wysoki i stał się przedmiotem ostrych zadrażnień. Posterunkowy sporządza nieraz 40 -60 protokułów dziennie, przyczem bardzo często kieruje się w tym razie osobistymi względami .W Starostwie sprawy związane ze ściąganiem kar administracyjnych załatwia urzędnik adm. karny ,przyczem procedura jest bardzo skomplikowana. Oskarżony jest zmuszony przybywać do Urzędu nieraz kilkakrotnie i to z dalekich stron .Odwołamie od zarządzenia Starosty wpływa do Województwa, które przeciążone sprawami tego rodzaju nie jest w możności wnikać w nie) ~~zupełnie ich nie badą~~ . Następuje wreszcie odwołanie do sądu,. Sądy zawalone zażaleniami , nie załatwiają ich we właściwym czasie, przyczem najczęściej kary ~~ściągająx~~ nie są ściągane.

P.Wojewoda uważa, że policji jest zadużo i występuje z wnioskiem o zredukowanie jej pod względem iliściowym, a natomiast uzupełnienie pod względem jakościowym. Policja jest dobrze uposażona, odziana, nieźle mieszkająca, bardzo gospodarna, źle uzbrojona / nie umie się z bronią obchodzić/ Pod względem umysłowym i moralnym stoi bardzo nisko .Mówca jest zdania, że na wykształceniu policji oszczędzać nie należy .

Co się tyczy policji politycznej, jest to żywioł, który opanować trudno. Mówca jest zdania, że wywiadu właściwie niema, jest to raczej zbieranie plotek .Funkcjonarjusze policji mundurowej, przebrani w cywilne ubrania, pełnią funkcje policji politycznej. Naturalnie wszyscy ich znają, na czem oni zyskują , a wywiad traci. ~~Wywia~~ Prowadzenie wywiadu odbywa się bez systemu i bez metody .Istnieje rywalizacja między wywiadowcami wojskowymi i policji politycznej. jeden i ten sam agent sprzedaje te same informacje.

Policja kryminalna niknie w cieniu organizacji policji politycznej. Właściwie jest to tylko biuro, które tworzy zestawienia. Zdaniem mówcy bez doskonałej policji krymi-

nalnej pościg za bandytami nigdy nie będzie skuteczny.

Na sądownictwo i prokuraturę zanosi skargi przedewszystkiem policja polityczna. Sądownictwo jest w fatalnych warunkach, zarówno pod względem personalnym jak i materjalnym Sąd Okr. w Pińsku sądzi obecnie sprawy ze stycznia, a 4,000. spraw odkłada na przyszły rok. Sądy nie cieszą się zaufaniem i są postponowane przez całą ludność .Należałoby podnieść autorytet sądu, gdyż jest to instytucja wychowawcza dla ludności.

Zale ludności na przymusowe ubezpieczanie nie są słuszne. Wsie są gęsto zabudowane, posiadają dużo materjału palnego więc asekuracja jest konieczna. Należy tylko zwrócić uwagę na nieproporcjonalność stawki asekuracyjnej do sumy ubezpieczeniowej,

Stawka asek. wynosi 1 % sumy ubezpieczeniowej na wsi /przeciętnie 15 złotych /,3 do 4 procent-w miastach /około 45-50 złotych/. W tym razie poszkodowane są wsie, z których zrobiono miasteczka, a które są tak ubogie, że nie są w stanie utrzymać magistratu i burmistrza /najczęściej notorycznego złodzieja / .

Mówca jest spokojny o wpływ, jaki wiece poselskie wywierają na ludność okoliczną, natomiast niepokoi go działalność posłów III-go rzędu, którzy ustawodawczą pracą w Sejmie się nie zajmują, gdyż do niej jeszcze nie dorośli, a wszystkie swoje wysiłki skierowują ku zabezpieczeniu sobie mandatów na przyszłość. Ci popierają sprawę ukraińską,białoruską, wytykają błędy Rządu i zohydzają władze. Mówca jest zdania,że najlepszą radą na zbyt radykalnych działaczy jest wprowadzenie ich do samorządu, gdzie jak praktyka uczy z demagogów wyrabiają sie na pożytecznych państwowców .

Obecny samorząd jest absurdem. Podatki wynoszą 300-400 procent lecz ludność nie widzi pożytku z tych podatków.
100 % podatków pobiera Starosta plus 4800 złotych na wydatki reprezetacyjne. 240 do 300 mies. pobiera wójt,prócz tego są fundusze dyspozycyjne, któremi wójt dysponuje swobodnie. W ten sposób,posiadając budżet wysoki, urząd gminy świetnie postawiony, gmina pozostaje zniszczona i nieodbudowana w dalszym

ciągu, a ludność mieszka w ziemiankach. Starosta zdaniem mówcy nie powinien sprawować dwóch urzędów, gdyż nie może w ten sposób podołać zadaniu.

P. Woj. Raczkiewicz

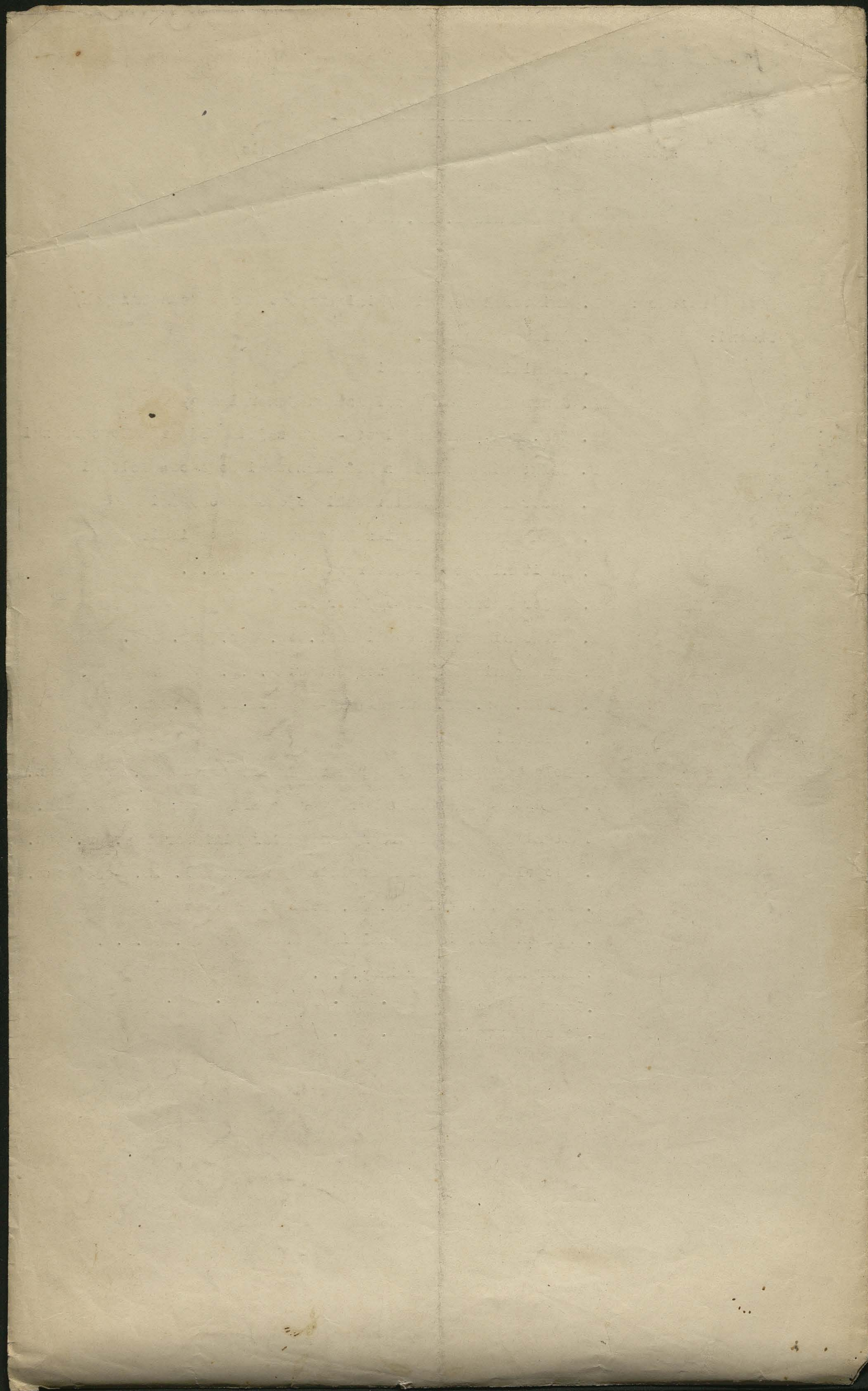
Nastrój ludności białoruskiej i litewskiej jest życzliwy dla władz państwowych. Sfery kierownicze litewskiej ludności prowadzą politykę pod wpływem Kowna, nie posiadają jednak znaczniejszego wpływu ; Komitet białoruski zaś jest pod wpływem Mińska .

Ogół ludności cechuje niezadowolenie z obecnego stanu rzeczy, szerzą się wśród niej idee komunistyczne, tworzone są tzw. jaczejki kom. które mają za zadanie szerzyć niezadowolenie z polskich rządów. Mówca uważa to za przygotowanie do zaburzeń mających nastąpić na wiosnę. Przyczyną niezadowolenia ludności jest ciężki kryzys ekonomiczny, stagnacja w przemyśle, duża ilość bezrobotnych . Niezadowolenie powiększa mnogość podatków i ich niesprawiedliwość, co często nasuwa podejrzenia urzędników o nadużycia. Istnieje 11 form podatków samorządowych, sprawa ta jednak ma być uregulowana według obietnicy p. Ministra Skarbu. 25 - 30 % budżetu gminy idzie na administrację gminną. Budzi niezadowolenie skład sejmików, dotychczas nieodnowiony. Cały szereg prac prowadzonych dotychczas przez Państwo przeszło na barki samorządu, wskutek tego samorząd niemogąc podołać tym zadaniom nie daje żadnego pozytywnego rezultatu.

Mówca wypowiada się za zespoleniem władz. Dotychczas istnieje cały szereg dziedzin życia, na które Wojewoda niema żadnego wpływu i na skargi ze strony ludności może jedynie czynić obietnice, że sprawy te przedstawi w sferach miarodajnych. Zdaniem mówcy stan takie przyczynia się niezmiernie do obniżenia autorytetu władzy.

p. Ratajski Min. wyraża życzenie, aby podobne zjazdy W-dów odbywały się co 2 miesiące poprzednio zjazdowi Starostów.

/Po krótkiem przemówieniu P. Kom. Borzęckiego posiedzenie zamknięte. /

Uwagi o reformie administracyi [na Kresach Wschodnich]

~~150~~ 331

~~Ulepszyć administracyę [illegible] w województwach kresowych [illegible] znaczy ulepszyć [illegible] organa, które ją sprawują i ulepszyć jej przepisy.~~

~~Ulepszenie organów administracyi tj. urzędników~~

~~Naprawa administracyi w województwach kresowych wiedzie się dokonać szybko[illegible], lecz wymaga dłuższego i konsekwentnego działania ze strony władz centralnych. Działanie to iść musi [illegible] w kierunku doboru urzędników [illegible] i zaprowadzenia między nimi potrzebnej dyscypliny a [illegible] obok tego [illegible] polegać musi na równie konsekwentnem usuwaniu wszelkich objawów złego.~~

Szanowny Panie Ministrze!

Udzielone mi wyjaśnienie ~~[illegible]~~ akta przejrzałem, ale przekonałem się, że do wypracowania ~~[illegible]~~ naprawy administracyi na kresach nie wystarczają. ~~[illegible]~~, jakie budzi tendencja polskiej ruchu wnosi na administracyę, tak interpelacyi sejmowych i dyskusyi, jaka się w sejmie toczyła na ~~[illegible]~~ wnoszie sprawozdań, jakie w tej sprawie przedkładali wojewodowie kresowi różnym ministerstwom. Dopiero ~~[illegible]~~ materjał w ten sposób zebrany pozwoliłby zestawić, ~~[illegible]~~ co budzi tendencję w dziedzinie administracyi ~~[illegible]~~ dolega i ~~[illegible]~~ obmyśleć sposoby usunięcia złego. Jeżeli tedy ~~[illegible]~~ wywiązać się mam z zadania, którem Rząd mnie zaszczycił, to prosiłbym o zebranie tego materjału i albo przesłanie mi go na wieś, albo jeżeliby to przedstawiało trudności, o zawezwanie mnie ponownie do Warszawy, abym go mógł przestudjować. Nie chcę jednak wywołać wrażenia, że ze zdaniem mojem ~~[illegible]~~ zwlekam, pozwolę sobie tymczasem ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ zestawić

Z dokładniejszego programu

Z Rzadko w nich wzmianki o stosunku

ważnem ~~[illegible]~~

Zmiana(?) w administracyi krajowej

Wszystkie systemy się zmieniają,

[illegible]

i nawet jej działania skuteczności jej działania.

i ich bezwzględne i patryotyczne [illegible].

pewnych ogólniejszych objawów złego, których usunięcie jest nie[zbędne] jako warunkiem naprawy wszystkich innych błędów i niedomagań.

Głównym takim objawem jest ciągła zmienność ogólnego kierunku administracyi, występująca najjaskrawiej w dziedzinie administracyi szkolnej, ale uwidoczniona we wszystkich innych gałęziach w traktowaniu kwestyi sprawy narodowej. Nietylko zmieniają się ministrowie, ale także wojewodowie i starostowie a nawet niżsi urzędnicy, każdy według swego politycznego przekonania, inaczej traktuje sprawę narodową, poczynając od bezwzględnego wynarodowienia, przez coraz łagodniejsze formy, aż do popierania odrębności narodowych. Zamęt powiększa się przez to, że w różnych działach administracyi panują obok siebie równocześnie odmienne w tej sprawie kierunki. Odbiera to(?) wszelką powagę administracyi. Jeśli zaś to Rząd uzna, to zaradzić on może tylko ustaleniem kierunku traktowania sprawy narodowej na radzie ministrów w sposób, któryby obowiązywał wszystkich ministrów oraz ich wszystkie ich biura a zarazem wszystkich urzędników władz drugiej i pierwszej instancyi. Wszystkim urzędnikom potrzebaby jednak wpoić przekonanie, że ścisłe zachowanie i przestrzeganie ustalonego kierunku jest [illegible]. Przeciw opornym zaś należałoby wystąpić z całym rygorem, którym Rząd rozporządza.

Spowodowały się tym sposobem i wywołuje zamęt między państwem i narodem polskim ... ludności [illegible] swobody [illegible] ludności i urzędnikom nie pomogły [illegible] ojczyźnie, ale [illegible] i odstręczyły tę ludność i wywołuje zamęt [illegible] państwa [illegible] spowodowały się tym ustawom a [illegible]

Wyjątkowość tego kierunku dziś, po wydaniu ustaw językowych, tłumaczy się jeszcze niż było przedtem. Wszelkie usiłowania jawne się skryły, [illegible] prowincji [illegible]. Ustawy te otworzyły [illegible] administracji drogę poznania ludności [illegible] ze strony obywateli państwa [illegible] działania administracji idąc w tym głównym celu [illegible] rozwijając się w obrębie tych ustaw, streszczały się w następujących zasadach:

1) o ile administracja dla utrzymania publicznego porządku w obec drobnych tamtejszych po chłopach [illegible] nie najostrzejszych środków aż do środków dozwolonych, o tyle w obec ogółu ludności [illegible] trzymać się [illegible] przyswajania jej sobie i państwu.

która powinna państwu [illegible] o porządku publicznym nie wystąpiła, okazywać powinna ufność, ażeby wzajemną ufnością ją pozyskać, kierować się powinna celem trzymać się powinna celu przyswajania jej sobie i państwu.

2) Okazując ludności polskiej [illegible] administracja [illegible] w obec ludności [illegible] powinna [illegible] ogłaszania jej ogólnikowego o usposobieniu nieprzyjaznym państwu, gdzie środkiem na uwolnienie takiego uprzedzenia jest o ile istnieje wyraźnie okazanie przychylności ze strony państwa i jego rządu. Żadnego rodzaju nie może [illegible] niesprawiedliwości nieprzyjaznego lub niechętnego traktowania ludności polskiej, któreby ją tylko rozgoryczały i popełniłyby w ramiona żywiołów wrogich państwu.

i [illegible] w obec niej represji;

administracja nie powinna w tym względzie odstraszać się żadnym [illegible]

domagany w tym względzie

3) rozporządzenia wykonawcze i oparta na nich praktyka administracyjna ułatwiać powinny ludności [illegible] korzystanie z przepisów ustaw uchwalonych na jej korzyść, a więc nie stawiać warunków przesadnych z chłopskimi biurokratyzmami, któremi łatwo ją odstręczać i które udaremniają zamiary ustawy. Do takich warunków należy domaganie się dowodów obywatelstwa pruskiego, gdzie ono wątpliwe nie jest, [illegible]

W oczach ludności przygląda to na wyzysk, na odbieranie jej.

nie traktować jej z góry za wychowawców, bez których ogół ludności tęsknoty do państwa. Jest to przecież stwierdzeniem, bo inteligencja ma na własne społeczeństwo względy i może więcej wpływu niż władza publiczna. Nie należy też

E uwzględniając jej stanowisko,

F Bez przyciągnięcia przynajmniej części inteligencji ruskiej, ustosunkowania przyjęcia ludności ruskiej będą wielce utrudnione.

Łączna, szkolna, skarbowa i t. d. zupełnie od siebie są niezależne. Jeżeli w naszym dobrym administracji na kresach jest jej jednolitość, to w obec niezależności od siebie różnych władz da się tylko z trudnością osiągnąć. Tu konieczne byłoby skoncentrowanie wszystkich władz w osobie wojewody a jeśli ustawa w tym względzie zmienić się nie da, to niech zatem się w drodze rozporządzenia Rady ministrów obowiązek jakiejś formy wspólnej narady i porozumiewania się wszystkich naczelników władz drugiej instancji w sprawach narodowościowych.

od uzdrowienia narodowości ruskiej, świadectw urzędowych i t. d.

4) dążąc do przyciągnięcia ludności ruskiej dla państwa, należy zwrócić uwagę na inteligencję ruską, jaka jest, przekonać z góry, że inteligencji ruskiej potrzebne nie może, owszem wciągnąć ją także do udziału w administracji publicznej, bo to najwięcej ją dla państwa zjedna, [illegible] należy dostarczyć starań, aby [illegible] administracja państwowa [illegible] jej materjalnego bytu i zjednać sobie jej wpływ na ludność.

5) administracja nie powinna zaniechać żadnej sposobności, aby przez zetknięcie się z ludnością tak polską jak ruską zbadać jej potrzeby, słuchać jej skarg i natychmiast im zaradzić albo donieść o nich władzy wyższej. To co objawia się jako niedomaganie administracji nie da się naprawić jednym ustawy czy rozporządzeniem, bez wymaga długiej i konsekwentnej pracy. Złe występuje w coraz to innej postaci. Władze wyższe śledzić go nie powinny niestrudzenie i ukrócić wydawać kolejno nakazy i zakazy, dopóki złe nie ustąpi a administracja państwa do tej swojej nie zacznie [illegible] zmieniać.

6) Uwagi powyższe starałem się utrzymać w granicach obowiązujących ustaw, bo także od przeszłym obrazem ustawowo, nie naruszać też organizacji władz administracyjnych opartej już na ustawach. Jeden jest jednak w ustawach tych zasadniczy punkt, który naprawę administracji na kresach wschodnich utrudnia a jest nim zasada, że władza administracyjna drugiej instancji [illegible]

wynaradawiania ludności ruskiej sprzeciwia się tym ustawom, droga pozyskania jej i wychowania na dobrych obywateli państwa polskiego stoi natomiast otworem przed administracją. Wstępując głośno i stanowczo na tę drogę, administracja trzymać się powinna kilku zasad.

1) ~~O ile~~ Jeśli dla utrzymania publicznego porządku w obec jednostek łamiących go, rząd chwytać się ~~administracja~~ musi najostrzejszych środków aż do sądów doraźnych, o tyle ogół ludności ~~[illegible]~~ ~~polskiej~~ ruskiej [illegible] otoczyć powinien opieką ~~i [illegible]~~ i nie [illegible] z nią aż do ~~[illegible]~~ ~~przymusu~~ skutków ~~[illegible]~~ przywracania porządku ~~i przyjaznych~~.

2) ~~W~~ Kierunku tym nie powinna ustawać nawet wobec tej ludności ruskiej, któraby nie bez podstawy okazywała usposobienie niechętne lub nieprzyjazne dla państwa, gdyż środkiem do zwalczenia takiego usposobienia jest właśnie przekonanie ludności że ~~jej prawa~~ w państwie ~~i jego administracji~~ polskiem znajduje korzystne warunki swojego rozwoju i bytu.

3) dlatego ~~interpretacja ustaw~~ ~~nie~~ rozporządzenia wykonawcze powinny wystrzegać się cienia ścieśniania tego, co ustawy ludności ruskiej zapewniają dla ~~jej swego języka i narodowości~~ pielęgnowania swego języka i narodowości, nie powinny ~~[illegible]~~ narażać się na zarzut, że drogą ciasnej interpretacji odbiera się ludności ruskiej to, co ~~[illegible]~~ ustawy przeznaczyły na jej korzyść. ~~[illegible] rozporządzenia [illegible]~~

4) Rozporządz

